A DOUA TRILOGIE A FUNDAȚIEI

AUTORIZATĂ DE PATRIMONIUL

ISAAC ASIMOV

TEAMA FUNDAȚIEI

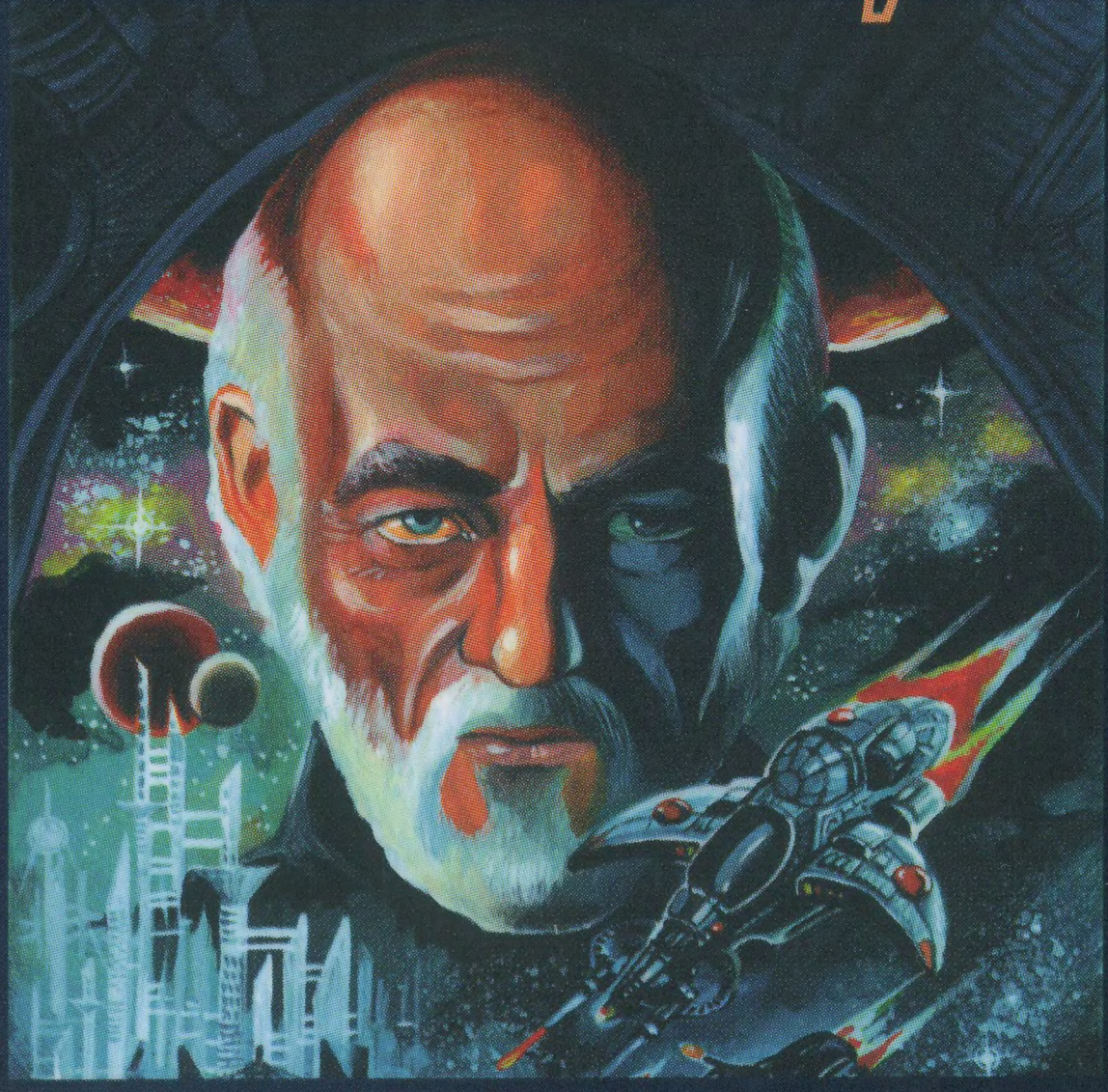

Teora

GREGORY BENFORD

A DOUA TRILOGIE
A FUNDAȚIEI

autorizată de
patrimoniul

ISAAC ASIMOV

TEAMA FUNDAȚIEI

GREGORY BENFORD

Traducere de Dan Pavelescu

Teora

Titlul original: **Foundation's Fear**

Copyright © 2003, 2002 Teora

Toate drepturile asupra versiunii în limba română aparțin Editurii **Teora**. Reproducerea integrală sau parțială a textului sau a ilustrațiilor din această carte este interzisă fără acordul prealabil scris al Editurii **Teora**.

Copyright © 1998 Foundation's Fear by Gregory Benford
All rights reserved. No part of this book may be used or reproduced in any manner whatsoever without written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical articles and reviews.

Teora
Calea Moșilor nr. 211, sector 2, București, Romania
fax: 021/210.38.28
e-mail: office@teora.ro

Teora – Cartea prin poștă
CP 79-30, cod 72450 București, Romania
tel: 021/252.14.31
e-mail: cpp@teora.ro

Ilustrație copertă: Balazs Ian Gabriel
Director Editorial: Diana Rotaru

Președinte: Teodor Răducanu

NOT 5941 SF TEAMA FUNDATIEI
ISBN 973-20-0364-2

Printed in Romania

Prefață

De ce nu existau alieni în Galaxia lui Asimov?
Ce rol jucau calculatoarele? Mai ales, contrapuse roboților?
Cum arăta de fapt teoria psihoistoriei?
Și, în sfârșit, cine era Hari Seldon – ca om?

„Fundația" lui Isaac Asimov reprezintă un vârf al SF-ului mondial. Istorie monumentală a unui imperiu galactic intrat în declin și a societății secrete de savanți care, folosind psihoistoria, încearcă să scurteze inevitabila Epocă Întunecată ce va urma, „Fundația" a lansat multe dintre temele familiare ale SF-ului modern.

Decesul lui Asimov, petrecut în 1993, anunța cu o tragică siguranță că minunata lui saga neterminată nu avea nicicând să fie adusă la un final pe măsura măreției conceptului.

Până acum!

Cu acordul reprezentanților patrimoniului „Isaac Asimov", trei dintre cei mai buni scriitori de SF ai zilelor noastre și prieteni apropiați ai lui Asimov, Gregory Benford, Greg Bear și David Brin, au colaborat pentru a încheia saga pe care iubitul Mare Maestru n-a mai apucat s-o încheie.

Respectând cronologia internă a ciclului, editura **Teora** va publica în continuare „A Doua Trilogie a Fundației" care începe cu *Teama Fundației* de Benford: o călătorie la începuturile Fundației și ale misteriosului ei întemeietor. Istoria dramatică a prăbușirii lui Seldon și a primelor semne ale rebeliunii roboților este descrisă în volumul al II-lea,

Fundație și haos de Bear. Iar în ultimul volum, *Triumful Fundației* de Brin, Seldon se găsește pe punctul de a risca totul pentru cunoaștere... și pentru puterea pe care o aduce aceasta.

Este cea mai ambițioasă și încununată de succes întreprindere SF de la sfârșitul secolului XX; o realizare pe care Asimov însuși – aidoma lui Hari Seldon – a inițiat-o și pe care ar fi aprobat-o cu siguranță.

Citiți următoarele apariții SF editate de **Teora**:

FUNDAȚIE ȘI HAOS
TRIUMFUL FUNDAȚIEI

Dan Pavelescu

R. Daneel Olivaw nu semăna cu Eto Demerzel. Renunțase deja la rolul acela.

Dors Vanabili se așteptase la așa ceva, totuși se simțea tulburată. Știa că, de-a lungul mileniilor, el abandonase pielea și formele pe care le adoptase în nenumărate deghizări.

Acum îl privea în cămăruța sumbră aflată la două Sectoare depărtare de Universitatea Streeling. Dors urmase un drum întortocheat ca să ajungă aici, iar locul era protejat de măsuri de securitate complexe și dublate. Roboții erau proscriși; de mii de ani, se ascundeau în umbrele întunecate ale tabuurilor. Deși Olivaw îi era mentor și călăuză, se întâlneau rareori.

Cu toate acestea, în calitate de robot umaniform, Dors simțea un fior de spaimă și respect față de silueta antică, parțial metalică dinaintea ei. Olivaw avea o vechime de aproape douăzeci de milenii. Deși putea să-și asume o înfățișare omenească, nu dorea cu adevărat să fie om; acum era cu mult mai mult decât atât.

Până atunci, Dors trăise fericită în calitate de pseudo-persoană. Simpla reamintire a naturii ei îi trimitea fiori reci pe spinare.

– Recenta creștere a atenției acordată lui Hari...

– Așa este. Te temi că vei fi descoperită.

– Ultimele măsuri de securitate sunt de-a dreptul agresive!

– Ai perfectă dreptate să fii îngrijorată, încuviință din cap Olivaw.

– Am nevoie de mai mult ajutor pentru protejarea lui Hari.

– Dacă am mai introduce unul dintre noi printre apropiații lui, pericolul descoperirii s-ar dubla.

– Știu, știu, totuși...

Olivaw o atinse ușor pe mână; ea își stăvili lacrimile și-i studie chipul. Detaliile de felul deplasărilor mărului lui Adam, atunci când înghițea, fuseseră de mult puse la punct. Pentru a se relaxa în decursul acestei întâlniri, el omisese calculele acelor mișcări mărunte. În mod evident, se bucura să scape, chiar și temporar, de asemenea rutine ingrate.

– Îmi este permanent teamă, recunoscu Dors.

– Firesc, deoarece el este realmente amenințat. Totuși tu ai fost concepută să funcționezi optim la un nivel ridicat de alertă.

– Da, îmi cunosc specificațiile, dar... de pildă această ultimă acțiune a ta, care-l implică la nivelul cel mai ridicat al politicii imperiale, impune dificultăți deosebite sarcinii mele.

– A fost o acțiune necesară.

– L-ar putea distrage de la munca lui, de la psihoistorie.

– Mă îndoiesc, clătină încet din cap Olivaw. El este un tip special de om — ambițios. Odată mi-a spus: „Geniul face ceea ce trebuie, iar talentul face ceea ce poate" — gândindu-se că el nu avea decât talent.

Dors surâse trist.

– Este un geniu.

– Și, ca toate geniile, este unic. În rândul oamenilor există aceste... rare și măreațe abateri de la medie. Evoluția i-a selectat în privința asta, deși ei nu par să-și dea seama.

– Dar noi?

– Evoluția nu poate acționa asupra cuiva care trăiește veșnic. Oricum, timpul n-a fost suficient, iar noi ne putem autodezvolta și acționa ca atare.

– În plus, oamenii au porniri criminale.

– Noi suntem puțini, în timp ce ei sunt mulți și au emoții animalice profunde, pe care nu le putem descifra oricât ne-am strădui.

– Principala mea grijă este legată de Hari.

– Iar Imperiul se află pe locul doi, la mare distanță? Olivaw zâmbi scurt. Grija mea pentru Imperiu există doar atâta timp cât protejează omenirea.

– De cine o protejează?

– De ea însăși. Nu uita: aceasta este Era Răspântiei, pe care noi am anticipat-o de atâta timp. Perioada cea mai critică din toată istoria.

– Cunosc termenul, totuși care este esența lui? Avem o teorie a istoriei?

Pentru prima dată, Daneel Olivaw își modifică expresia feței, adoptând o grimasă tristă.

– Noi nu suntem capabili de o teorie mai profundă. Pentru asta, ar trebui să-i înțelegem mult mai bine pe oameni.

– Nu avem chiar nimic?

– Ba da, o altă modalitate de a privi omenirea, o modalitate care actualmente este supusă unor tensiuni deosebite. Ea ne-a împins să dăm formă celei mai importante dintre toate creațiile omenirii— Imperiul.

– Nu știam asta...

– Nu exista nici un motiv pentru care s-o știi. Acum avem nevoie de o viziune mai profundă și de aceea este atât de important Hari.

Dors se încruntă, tulburată din motive pe care nu le putea exprima.

– Această teorie mai veche și mai simplă a... noastră îți spune că omenirea trebuie să aplice acum psihoistoria?

– Exact. Știm asta pe baza propriei noastre teorii, mai rudimentare. Atât și nimic mai mult.

– Iar pentru a afla mai multe, ne bizuim exclusiv pe Hari?

– Din păcate, da.

Partea întâi

MATEMATICIAN, MINISTRU

HARI SELDON— ...deşi este cea mai bună sursă autorizată asupra detaliilor vieţii lui Seldon, biografia scrisă de Gaal Dornick nu este corectă în privinţa începuturilor ascensiunii spre putere. În tinereţe, Dornick l-a întâlnit pe Seldon cu numai doi ani înainte de decesul marelui matematician. Pe atunci, zvonurile, ba chiar legendele, începuseră deja să crească în jurul acestuia, mai cu seamă în legătură cu perioada neclară în care el deţinuse o autoritate deosebită în cadrul Imperiului aflat în declin.

Felul în care Seldon a ajuns unicul matematician care a deţinut puterea politică în istoria Galaxiei rămâne pentru exegeţii săi o enigmă stranie. El nu a dovedit nici urmă de ambiţii dincolo de realizarea unei ştiinţe a „istoriei"— închipuindu-şi nu numai simpla explorare a trecutului, ci, de fapt, prezicerea viitorului. (Aşa cum Seldon însuşi s-a exprimat faţă de Dornick, iniţial dorea „prevenirea anumitor tipuri de viitoruri".)

Desigur, misterioasa abandonare a funcţiei de prim-ministru de către Eto Demerzel a constituit primul act dintr-o piesă de mari proporţii. Abordarea imediată a lui Seldon de către Cleon I sugerează că Demerzel însuşi îşi desemnase succesorul. Totuşi, de ce-l alesese pe Seldon? Opiniile istoricilor sunt împărţite în legătură cu motivaţiile principalelor personaje ale acestui moment crucial. Imperiul intrase într-o perioadă de sciziuni şi crize, cauzate în principal de ceea ce Seldon numea „planetele haotice". Felul în care el a manevrat cu abilitate împotriva unor oponenţi puternici, în ciuda totalei sale lipse de experienţă politică, este încă cercetat, dar trezeşte aceleaşi frustrări...

*ENCICLOPEDIA GALACTICĂ**

Citatele reproduse din *Enciclopedia Galactică* sunt preluate din ediţia 116, publicată în anul 1020, Era Fundaţiei, de Editura Enciclopedia Galactică, Terminus, cu acordul autorilor (n.aut.).

Hari Seldon se gândi că-şi făcuse destui duşmani ca să capete o poreclă, dar avea prea puţini prieteni ca să afle care era aceasta.

Putea simţi adevărul respectiv în energia murmurelor ce răzbăteau dinspre mulţime. Destul de neliniştit, parcurse drumul dintre apartamentul său şi cabinetul de lucru, străbătând piaţetele largi ale Universităţii Streeling.

– Nu mă îndrăgesc, murmură el.

Dors Vanabili păşea alături, studiind feţele din mulţime.

– Nu simt vreun pericol.

– Nu-ţi bate căpşorul tău drăgălaş cu tentativele de asasinare... cel puţin nu deocamdată.

– Oho, dar eşti în toane bune azi.

– Detest paravanul ăsta de securitate şi nu cred că sunt singurul.

Trupele Imperiale Speciale adoptaseră ceea ce căpitanul lor numea „perimetru de angajare" în jurul lui Hari şi Dors. Unii soldaţi purtau proiectoare de câmp, capabile să respingă un asalt cu armament greu. Ceilalţi păreau, chiar şi fără arme, la fel de ameninţători.

Uniformele lor purpuriu cu albastru evidenţiau locurile în care privitorii se apropiau de limita paravanului de securitate, în timp ce Hari străbătea fără grabă principala piaţetă a campusului. Acolo unde mulţimile erau foarte dense, uniformele viu colorate le îndepărtau pur şi simplu prin forţă fizică. Spectacolul îl stânjenea teribil pe matematician. Specialii nu erau celebri pentru politeţea lor şi, la urma urmelor, acesta era un locaş liniştit, dedicat învăţăturii. Sau cel puţin aşa fusese...

Dors îl strânse de mână, liniştitor.

– Un prim-ministru nu poate merge pe jos fără...

– Nu sunt prim-ministru!

– Împăratul te-a numit candidat şi asta-i suficient pentru oamenii aceştia.

– Consiliul Superior n-a validat numirea. Până n-o va face...

– Prietenii tăi vor lua în considerare aspectul cel mai favorabil, continuă ea încetişor.

– Ăştia sunt prietenii mei?

Hari examină suspicios mulţimea.

– Îţi zâmbesc.

Era adevărat.

– „Trăiască Ministrul Profesor!" strigă cineva şi alţii râseră.

– Asta-i porecla mea acum?

– Nu-i denigratoare.

– De ce se înghesuie așa?

– Oamenii sunt atrași de putere.

– Totuși nu-s decât un simplu profesor!

Dors chicoti spre el cu un reflex casnic, anulându-i iritarea.

– Un vechi proverb spune: „Acestea sunt momentele care pun la încercare sufletul oamenilor".

– Pentru orice ai câte o mostră de înțelepciune din trecut.

– Este unul dintre puținele avantaje ale istoricilor.

– „Hei, domnule Ministru al Matematicii!" strigă un glas.

– N-aș zice că porecla asta îmi place mai mult, comentă Hari.

– Obișnuiește-te cu ea — o să ai parte de lucruri și mai rele.

Trecură pe lângă măreața fântână arteziană Streeling și Hari se destinse pentru câteva clipe, contemplând jeturile de apă care se arcuiau la înălțime. Zgomotul apei acoperea rumoarea mulțimii și aproape că putea să-și imagineze că revenise la viața lui simplă și fericită. Pe atunci nu avea alte griji decât psihoistoria și intrigile mărunte din Universitate. Lumea aceea micuță și protejată dispăruse, poate pentru vecie, în clipa în care Cleon decisese să-l transforme într-un personaj al politicii imperiale.

Fântâna era superbă, dar în același timp îi reamintea de vastitatea care se întindea sub asemenea monumente. Aici jerbele de apă țâșneau libere, însă zborul lor nu era decât temporar. Apele Trantorului curgeau prin conducte negre și posomorâte, coborând în galerii întunecate excavate de inginerii antici. Un labirint de artere cu apă proaspătă și vene cu produse de canalizare se împletea prin măruntaiele eterne. Fluidele corporale ale planetei trecuseră prin nenumărate trilioane de rinichi și gâtlejuri, spălaseră păcate, toastaseră la căsătorii și nașteri, purtaseră sângele crimelor și vomismentele agoniilor finale. Curgeau prin noaptea lor neînstelată, fără să cunoască vreodată fericirea vaporilor puri ai climei neîncătușate, fără să fie vreodată libere de mâna Omului.

Erau întemnițate. La fel ca el.

Ajunseră la Departamentul de Matematică și suiră. Dors se înălță prin tubul pneumatic de lângă el; curentul slab îi flutura ușor părul și efectul era de-a dreptul măgulitor. Încruntați, Specialii ocupară poziții de pază în afara clădirii.

La fel ca în fiecare zi din ultima săptămână, Hari încercă iarăși să-l convingă pe căpitan.

– Să știi că nu-i nevoie să ții o duzină de oameni acolo...

– Dacă nu vă supărați, domnule profesor, asta o decid eu.

Hari se simțea nemulțumit de inutilitatea acțiunii. Zări un tânăr soldat trăgând cu ochiul spre Dors, a cărei salopetă, deși integrală, era destul de provocatoare. Ceva îl făcu să rostească:

– Atunci te-aș ruga ca oamenii dumitale să fie atenți acolo unde le-o cere postul!

Căpitanul tresări, privi spre soldatul vinovat și se apropie grăbit de el. Hari simți o scânteie de mulțumire. Pornind spre biroul lui, Dors spuse:

– O să încerc să mă îmbrac mai sobru.

– Nu, nici vorbă, a fost o prostie din partea mea. N-ar trebui să mă las deranjat de fleacuri.

– De fapt, surâse ea drăgălaș, pot spune că mi-a făcut plăcere.

– Serios? Faptul că m-am făcut de râs?

– Nu, faptul că m-ai protejat.

Eto Demerzel i-o repartizase pe Dors cu ani în urmă, ca să-l păzească. Hari se gândi că se obișnuise cu rolul respectiv, sesizând prea puțin că acesta intra într-un conflict profund, nerostit, cu calitatea ei de femeie. Dors era complet autonomă, dar deținea calități care, uneori, nu prea corespundeau cu sarcinile ei. De pildă, cu calitatea de soție a lui Hari.

– Va trebui s-o fac mai des, murmură el.

Cu toate acestea, simțea un fior de regret pentru că le provocase necazuri Specialilor. Prezența lor acolo fusese ordonată de Cleon; în nici un caz, ideea nu le aparținuse. Fără îndoială, ar fi preferat să fie altundeva, salvând Imperiul cu sudoare și bravură.

Trecură prin anticamera înaltă și cu plafonul arcuit a Departamentului de Matematică și Hari îi salută cu un gest din cap pe cei dinăuntru. Dors intră pe ușa ei, iar bărbatul se grăbi în biroul lui, cu aerul unui animal care se retrage în vizuină. Se prăbuși în fotoliul pneumatic, ignorând hologramă mesajului urgent care plutea la un metru de fața sa.

O mișcare a mâinii o făcu să dispară, atunci când Yugo Amaryl pătrunse prin portalul e-stat de legătură. Portalul masiv era un alt rod al ordinelor lui Cleon referitoare la securitate. Specialii instalaseră peste tot câmpuri de protecție antiarmament, a căror suprafață tremura ușor și degaja un iz pătrunzător și iute de ozon. O altă intruziune a Realității, ascunsă sub masca Politicii.

Zâmbetul larg al lui Yugo îi despică în două chipul lățăreț.

– Am rezultate noi-nouțe.

– Grozav — înveselește-mă, arată-mi ceva minunat!

Yugo se așează pe biroul larg și gol al lui Hari, legănând un picior.

– Matematica bună este întotdeauna adevărată și minunată.

– Cu siguranță, deși nu trebuie să fie *adevărată* în sensul la care se referă oamenii obișnuiți. Nu poate comunica absolut nimic despre lume.

– Mă faci să mă simt ca un miner murdar.

Hari zâmbi.

– Cândva ai fost chiar asta, mai ții minte?

– Cum aș putea să uit?!

– Poate că ai prefera să asuzi în puțurile de căldură...

Matematicianul îl descoperise pe Yugo din întâmplare cu opt ani în urmă, la puțin timp după ce sosise pe Trantor, când el și Dors căutau să scape de agenții imperiali. O discuție de o oră îi dovedise că Yugo era un geniu autodidact în privința analizei transreprezentaționale; tânărul avea un talent special, o abilitate neconștientizată. De atunci colaboraseră permanent și Hari credea cu toată sinceritatea că el învățase mai multe de la Yugo decât invers.

– Ha! Yugo pocni de trei ori din palmele lui mari, demonstrându-și amuzamentul în maniera dahlită. N-ai decât să te plângi în privința faptului că execuți o muncă murdară în lumea reală, dar atâta timp cât se desfășoară într-un cabinet plăcut și confortabil, eu unul mă simt în Paradis.

– Mă tem că va trebui să te însărcinez cu părțile realmente dificile.

În mod deliberat, Hari își ridică picioarele pe masă. Voia să arate că se simțea relaxat, chiar dacă adevărul era altul. Invidia naturalețea greoaie a celuilalt.

– Din cauza funcției de prim-ministru?

– E tot mai rău. Va trebui să discut din nou cu Împăratul.

– El este cel care te dorește cu orice preț. Probabil că-i place profilul tău dur.

– Așa crede și Dors. Eu mă gândeam că-i vorba despre zâmbetul meu dezarmant. Oricum, nu mă poate sili.

– Ba da.

– Dacă o va face, mă voi comporta atât de jalnic, încât va fi nevoit să mă demită.

– Nu mi se pare înțelept, clătină Yugo din cap. De obicei, prim-miniștrii demiși sunt judecați și executați.

– Iar ai stat de vorbă cu Dors?

– Nu uita că ea este *istoric*.

– Da, iar noi suntem psihoistorici. Căutătorii predicțiilor! Hari ridică brusc mâinile, cu un gest de exasperare: Asta de ce nu-i luată în seamă?

– Pentru că în citadelele puterii, nimeni n-a văzut psihoistoria pusă la treabă.

– Și nici n-o va vedea! O dată ce oamenii vor crede că putem ghici viitorul, nu vom mai scăpa niciodată de politică.

– Nici acum nu ești liber, îi reaminti tânărul.

– Amice, știi care-i trăsătura ta cea mai neplăcută? Faptul că insiști să-mi spui adevărul cu un glas calm.

– Este mai simplu decât să ți-l introduc în cap cu forța. De altfel, ar dura și mai mult...

Hari suspină.

– Dacă mușchii ar fi de folos în operațiunile matematice, ai fi cu mult mai bun decât mine.

– Tu ești cheia, îl opri Yugo cu un gest scurt. Tu ești cel cu ideile.

– Ei bine, fântâna ta de idei nu are acum nici un indiciu.

– Ideile vin cu timpul.

– N-o să mai am posibilitatea de a lucra în domeniul psihoistoriei!

– Iar ca prim-ministru...

– Va fi și mai rău. Psihoistoria o să ajungă...

– Fără tine n-o să ajungă nicăieri.

– Vor exista unele progrese, Yugo. Nu sunt atât de vanitos încât să cred că totul depinde de mine.

– Ăsta-i adevărul — depinde.

– Prostii! Mai ești și tu... Frăția Imperială... ceilalți.

– Avem nevoie de cineva care să ne conducă. Avem nevoie de o minte care să ne conducă.

– Ei bine, aș putea continua să lucrez aici cu jumătate de normă...

Hari privi în jurul cabinetului spațios și simți un fior la gândul că nu-și va mai petrece fiecare zi acolo, înconjurat de instrumentele, cărțile și prietenii săi. În calitate de prim-ministru, avea să ocupe un palat; nimic maiestuos, totuși pentru el nu ar fi fost decât o extravaganță stupidă, lipsită de sens.

Yugo îi zâmbi ironic.

– De obicei, funcția de prim-ministru nu îngăduie jumătăți de normă.

– Știu, știu! Totuși poate că există o cale...

Holograma secretarială apăru la numai un metru de capul matematicianului. Fusese programată să accepte doar mesajele de

maximă prioritate. Hari apăsă o tastă și imaginea fu înconjurată de un cadru roșu — semnalul de activare a filtrului său facial.

– Da?

Asistenta personală a lui Cleon apăru înveșmântată în tunică roșie pe un fundal albastru.

– Sunteți chemat, rosti ea sec.

– Ă-ă-ă... sunt onorat. Când?

Femeia începu să prezinte detaliile și Hari mulțumi în gând filtrului facial. Asistenta părea formidabilă și nu dorea să-i apară așa cum era în realitate — un profesor distrat. Filtrul facial avea un meniu adecvat etichetei și adoptase în mod automat un limbaj corporal destinat să-i camufleze adevăratele sentimente.

– Perfect, voi fi acolo în două ore, încheie el cu o plecăciune scurtă.

Filtrul avea să transmită aceeași mișcare, adecvată protocolului imperial.

– La naiba! izbi el o tastă și făcu holograma să dispară. Ziua asta s-a dus pe apa sâmbetei!

– Ce vrei să spui?

– De fiecare dată când mă întâlnesc cu Cleon, apar probleme.

– Poate că ar fi o ocazie să lămurești...

– Vreau să rămân singur!

– Ca prim-ministru...

– N-ai decât să fii *tu* prim-ministru! Eu o să-mi iau o slujbă de expert computațional, o să-mi schimb numele și... Se opri și râse neîncrezător: Dar aș da greș și-n privința asta.

– Problema este că trebuie să-ți îmbunătățești starea de spirit. Nu te poți duce la Împărat cu figura asta!

– Mda, probabil că așa-i. Perfect — înveselește-mă! Care-s veștile bune despre care aminteai?

– Am descoperit câteva constelații antice de personalitate.

– Adevărat? Crezusem că erau ilegale.

– Așa-i, rânji tânărul, dar legile nu se respectă chiar întotdeauna.

– Cu adevărat antice? Le-aș dori pentru calibrarea valențelor psihoistorice. Ar trebui să aparțină Imperiului timpuriu.

Yugo radie de satisfacție.

– Astea sunt *pre*-Imperiu.

– Pre... imposibil!

– Le dețin și sunt intacte.

– Cine sunt?

– Niște persoane faimoase, dar habar n-am ce au făcut.

– Ce statut aveau, de au fost înregistrate?

– Nu dețin înregistrări istorice paralele, ridică din umeri Yugo.

– Sunt autentice?

– S-ar putea. Sunt în limbaje vechi de mașini — chestii cu adevărat primitive. E greu de spus.

– Atunci ar putea fi... simulacre.

– Aș zice că da. S-ar putea să fi fost realizate pe o sub-bază înregistrată, pentru ca apoi să fie completate prin simulare pentru perfecțiune.

– Le poți aduce la conștiință?

– Da... deși nu va fi ușor. Trebuie să însăilez limbaje de date. Știi, asta-i ...

– Ilegal. Violarea Codurilor Conștiinței.

– Exact. Cei de la care le-am obținut sunt de pe Sark, planeta Noii Renașteri. Ei spun că nimeni nu mai păzește Codurile antice.

– Ar cam fi momentul să îndepărtăm unele dintre blocurile acelea vechi.

– Așa-i! rânji Yugo. Sunt cele mai vechi constelații descoperite vreodată.

– Cum le-ai...?

Hari nu-și încheie întrebarea; tânărul avea multe conexiuni dubioase, datorate originii sale dahlite.

– A necesitat nițică, ă-ă-ă, ungere.

– Mă gândisem eu. În fine, poate că-i mai bine să nu aflu detaliile.

– Corect. Ca prim-ministru, nu vrei să ai mâinile murdare.

– Nu-mi mai spune așa!

– Sigur, sigur, ești un simplu profesor itinerant. Dar care va întârzia la întâlnirea cu Împăratul, dacă nu se grăbește.

✦ 2 ✦

Trecând prin Grădinile Imperiale, Hari regretă că Dors nu îl însoțea. Își aminti de rezerva ei cauzată de faptul că revenise în atenția lui Cleon.

– De multe ori sunt nebuni, îi zisese cu un glas inexpresiv. Aristocrații sunt excentrici, ceea ce le îngăduie împăraților să fie bizari.

– Exagerezi, îi replicase el.

– Dadrian cel Cumpătat urina numai în Grădinile Imperiale, continuase Dors. Părăsea consiliile de coroană ca s-o facă, afirmând că le economisea supușilor un consum inutil de apă.

Hari își stăpâni un hohot de râs; fără îndoială, personalul palatului îl studia. Își recâștigă sobrietatea, admirând arborii uriași și ornați, sculptați în stilul spindlerian de acum trei milenii. În ciuda anilor pe care-i petrecuse îngropat în Trantor, simțea fiorul provocat de frumusețea naturală. Aici bogăția vegetală se ridica aidoma unor brațe întinse spre soarele arzător. Era singurul loc deschis de pe planetă și-i amintea de Helicon, acolo unde se născuse.

Fusese un băiat mai degrabă visător, care crescuse într-un district muncitoresc. Lucrul pe ogoare și în fabrici era îndeajuns de ușor pentru ca să-și poată urma gândurile abstracte și schimbătoare în timpul muncii. Înainte ca examenele Serviciului Civil să-i fi schimbat viața, dezvoltase câteva teoreme simple în teoria numerelor și ulterior suferise cumplit aflând că erau deja cunoscute. Noaptea stătea în pat, se gândea la plane și vectori, și încerca să-și imagineze mai multe dimensiuni decât cele trei cunoscute, ascultând behăiturile îndepărtate ale dragonilor-pufăitori care pluteau în josul pantelor muntoase, căutând pradă. Modificați genetic pentru cine știe ce scopuri străvechi, probabil pentru vânătoare, erau animale sacre. Nu mai zărise nici unul de mulți ani...

Helicon, sălbăticia naturală — iată ce-i lipsea. Totuși destinul lui părea afundat în oțelul Trantorului.

Hari privi peste umăr, iar Specialii lui, crezând că erau chemați, se apropiară grăbiți.

– Nu, rosti matematicianul ridicând palmele spre ei.

Se gândi că era un gest pe care-l repetase des în ultimele zile. Chiar și în Grădinile Imperiale, Specialii se comportau de parcă orice grădinar ar fi fost un asasin potențial.

Alesese ruta aceea, în loc să iasă pur și simplu din ascensorul gravitic din interiorul palatului, pentru că grădinile îi plăceau mai mult decât orice. În pâcla îndepărtată se înălța un zid de arbori, amplificați de ingineria genetică până ce camuflaseră meterezele Trantorului. Aici era singurul loc de pe planetă unde se putea experimenta ceva cât de cât asemănător naturii.

Pantofii săi scârțâiră pe pietriș când părăsi aleile și sui rampa elegantă. Dincolo de perimetrul împădurit se înălța o trâmbă de fum negru. Încetini și estimă distanța — în jur de zece kilometri. Cu siguranță, era un incident major.

Pășind printre coloanele neopanteonice înalte, se simțea parcă apăsat de o greutate. Curtenii apăreau pe neașteptate, ca să-l salute,

și Specialii se apropiaseră mai mult, formând un mic alai prin coridoarele lungi ce duceau spre Sala de Audiențe. Aici, capodoperele artistice acumulate de milenii se înghesuiau parcă în căutarea unui corp comun aflat în prezent, care să le ofere viață.

Mâna grea a Imperiului se făcea simțită în privința majorității operelor de artă oficiale. Imperiul insista asupra trecutului, a soliditații sale și își exprima gusturile ca atare, cu o preferință spre frumos. Împărații favorizau liniile drepte și clare ale dalelor ascendente, parabolele exacte ale jeturilor purpurii din fântânile arteziene, coloanele, contraforturile și arcadele clasice. Abundau sculpturile cu teme eroice. Ochi nobili scrutau posibilități infinite. Bătălii colosale erau încremenite în momente de cumpănă, modelate din piatră strălucitoare și cristale holoidale.

Toate erau perfect adecvate locului și lipsite de aluzii stânjenitoare. Aici nu exista nici urmă de artă îngrijorătoare; în locurile publice de pe Trantor pe care le-ar fi putut vizita Împăratul nu se îngăduia nimic „tulburător". Expediind la periferii toate neplăcerile și mirosurile vieții omenești, Imperiul își dobândise starea finală — insipidul absolut.

Lui Hari îi plăcea și mai puțin reacția împotriva insipidului. Pe cele douăzeci și cinci de milioane de planete locuite ale Galaxiei apăreau nenumărate variații, dar aici, sub pătura imperială, mocnea un stil bazat exclusiv pe respingere.

Mai ales pe acelea pe care matematicianul le denumise „planete haotice", o avangardă îngâmfată bâjbâia în căutarea sublimului, înlocuind frumosul cu plăcerea terorii, a șocului și a grotescului bolnăvicios. Foloseau scări de reprezentare enorme, disproporții acute, escatologie, sau discordanță și disjuncție irațională.

Ambele direcții erau plictisitoare. Nici una dintre ele nu deținea bucuria senină.

Un perete se destrămă cu bâzâitul ușor specific hologramelor și intrară în Sala de Audiențe. Valeții dispărură, iar Specialii rămaseră în urmă. Brusc, Hari se pomeni singur. Porni încet peste podeaua moale. Excesele baroce rânjeau dinspre fiecare cornișă alambicată, ornament și lambriu.

Tăcere. Desigur, Împăratul nu-și aștepta niciodată invitații. Sala sumbră era lipsită de ecouri, de parcă pereții ar fi absorbit toate sunetele.

Probabil că acesta era chiar adevărul. Fără îndoială, orice conversație imperială putea fi auzită de multe perechi de urechi; indiscreții se puteau afla în celălalt capăt al Galaxiei.

O lumină se deplasă și Cleon apăru la baza unei coloane gravitaționale ce zumzăi aproape neauzit.

– Hari! Mă bucur că ai putut să vii!

Deoarece refuzul de a răspunde la invitația Împăratului constituia temeiul tradițional al execuției, matematicianul își ascunse surâsul ironic.

– Sunt onorat să vă slujesc, sire.

– Haide să ne așezăm.

Cleon se mișca greoi. Se zvonea că apetitul lui, deja legendar, începuse să depășească până și capacitățile bucătarilor și medicilor săi.

– Avem multe de discutat.

Lumina care-l însoțea permanent pe Împărat avea rolul de a-l amplifica, subtil, cu aura ei. Contrastul era plăcut, detașându-l de fundalul altfel sumbru. Inteligențele artificiale integrate ale sălii îi urmăreau mișcările ochilor și măreau delicat lumina în locurile spre care privea, subliniindu-i rafinat interesele. Atingerea blândă a uităturii sale conferea o luminozitate pe care oaspeții o remarcau rareori, dar care acționa în subconștient, sporindu-le veneratia. Hari știa toate astea, însă trucul continua să aibă efect; Cleon arăta atotstăpânitor, maiestuos.

– Mă tem că ne-am poticnit, spuse Cleon.

– Sire, sunt sigur că nimic nu vă depășește puterile.

Împăratul clătină obosit din cap.

– Nu-ncepe și tu cu povești despre prodigioasele mele puteri. Unele... elemente — cuvântul fusese pronunțat cu un dispreț sec — obiectează față de candidatura ta.

– Înțeleg.

Hari își păstră inexpresivitatea, dar inima i se opri pentru o bătaie.

– Nu te posomorî! *Eu* te doresc ca prim-ministru.

– Da, sire.

– Pe de altă parte, în ciuda părerii generale, nu sunt chiar liber să acționez după voia mea.

– Sunt sigur că există mulți alții mai calificați...

– În ochii lor, cu siguranță.

– ...și mai bine pregătiți, care...

– Habar n-au de psihoistorie.

– Demerzel a exagerat utilitatea psihoistoriei.

– Prostii! El mi-a sugerat numele tău.

– Sire, știți la fel de bine ca mine că era obosit și nu se afla în cea mai bună...

– Judecata lui a fost impecabilă vreme de decenii. Cleon îl cercetă pe Hari cu privirea. Aproape că-mi vine să cred că încerci să eviți numirea ca prim-ministru.

– Nu, sire, dar...

– Oamenii — bărbați și femei deopotrivă — au fost în stare să ucidă pentru mobiluri mult mai mărunte.

– Și au fost uciși, după ce și-au atins ținta.

– Adevărat, chicoti Cleon. Unii prim-miniștri devin foarte încrezuți și încep să comploteze împotriva Împăratului lor... dar haide să nu divagăm despre cele câteva lipsuri ale sistemului nostru.

Hari și-l reaminti pe Demerzel spunând: „Succesiunea crizelor a ajuns în punctul în care luarea în considerare a celor Trei Legi ale Roboților mă paralizează." Demerzel nu fusese în stare să opteze, fiindcă nu mai rămăseseră opțiuni bune. Fiecare mișcare posibilă făcea rău cuiva. De aceea, Demerzel, o inteligență supremă, un robot umaniform clandestin, părăsise brusc scena. Ce șanse avea Hari?

– Desigur, rosti încet Hari, voi accepta funcția, dacă este necesar.

– Este foarte necesar, dar nu știu cât va fi de *posibil*. Unele facțiuni din Consiliul Superior nu sunt de partea ta. Ele solicită o discuție completă...

Matematicianul clipi des, alarmat.

– Va trebui să particip la o dezbatere?

– ...urmată de vot.

– Consiliul poate interveni? Nu știam.

– Citește Codurile. Deține autoritatea respectivă, deși nu obișnuiește să se folosească de ea, înclinându-se înaintea înțelepciunii superioare a Împăratului. Râse scurt și sec: Nu și de data asta.

– Dacă este mai ușor pentru Maiestatea Voastră, aș putea să nu particip la discuție...

– Prostii! Vreau să te folosesc pentru a contracara Consiliul.

– Nu știu cum să...

– Eu o să adulmec pericolele și tu mă vei sfătui în privința răspunsurilor. Diviziunea muncii — nimic mai simplu.

– Hm...

Demerzel afirmase cu convingere: „Dacă este convins că deții răspunsul psihoistoric, te va urma cu entuziasm și în felul acesta vei fi un bun prim-ministru." Aici, în decorul august, părea destul de improbabil.

– Va trebui să scăpăm de opozanți, manevrând împotriva lor.

– Nu știu cum să procedez.

– Evident că nu știi! Eu însă știu. Pe de altă parte, tu vezi Imperiul și întreaga lui istorie ca pe un sul de pergament care se derulează. Tu deții *teoria.*

Lui Cleon îi plăcea să conducă, dar Hari simțea în străfundul ființei sale că pe el nu-l încânta asta. În calitate de prim-ministru, deciziile sale puteau determina soarta a milioane de oameni. Asta îl obsedase până și pe Demerzel.

„Mai există însă Legea 0", îi spusese Demerzel chiar înainte de a se despărți pentru ultima oară. Aceasta plasa binele omenirii, privită ca un tot, mai presus de binele oricărei ființe omenești. Legea 1 suna acum astfel: *Robotul nu are voie să pricinuiască vreun rău omului sau să îngăduie prin neintervenție să i se întâmple ceva rău unei ființe umane, cu excepția cazurilor în care acest lucru intră în contradicție cu Legea 0.* Perfect, dar cum avea Hari să ducă la bun sfârșit o sarcină pe care nici Demerzel n-o putuse realiza? Matematicianul își dădu seama că tăcea de prea mult timp și că Împăratul aștepta. Ce i-ar fi putut spune?

– Cine anume este împotriva mea?

– Câteva facțiuni unite, conduse de Betan Lamurk.

– Care-i obiecția lui?

Spre suprinderea sa, Cleon râse cu poftă.

– Că nu ești Betan Lamurk.

– Nu puteți pur și simplu...

– Ce să fac? Să trec peste Consiliu? Să-i ofer lui Lamurk un târg? Să-l mituiesc?

– Sire, n-am intenționat să sugerez că v-ați putea coborî....

– Bineînțeles că m-aș „coborî", așa cum te exprimi tu. Problema este însă Lamurk însuși. Ca să-l conving să te accepte ca prim-ministru m-ar costa prea mult.

– O funcție înaltă?

– Da, plus niște proprietăți, poate chiar o întreagă Zonă.

O întreagă Zonă a Galaxiei cedată unui singur om...

– Și miza este mare.

– Nu mai suntem așa de bogați, suspină Cleon. În timpul domniei lui Fletch cel Mânios, se făcea troc cu Zone întregi în schimbul unor locuri în Consiliu.

– Susținătorii Maiestății Voastre, regaliștii, nu l-ar putea înfrânge pe Lamurk?

– Seldon, ar trebui realmente să studiezi mai atent situația politică actuală. Deși bănuiesc că ești atât de afundat în istorie, încât toate astea ți se par de-a dreptul banale, nu?

De fapt, se gândi Hari, era mai degrabă afundat în matematică. Dors sau Yugo îi asigurau istoria de care avea nevoie.

– O să mă pun la curent, sire. Așadar, regaliștii...

– I-au pierdut pe dahliți, așa că nu pot forma o coaliție majoritară.

– Dahliții sunt atât de puternici?

– Pe lângă faptul că sunt numeroși, au o popularitate remarcabilă.

– Nu știusem că sunt așa de influenți. Propriul meu asistent, Yugo...

– Știu, este un dahlit. Fii cu ochii-n patru!

Hari clipi neînțelegător.

– De acord, Yugo este un dahlit care nu-și uită originea, dar în același timp îmi este credincios și e un matematician intuitiv excelent. Dar de unde știați...

– Anturajul tău a fost verificat, răspunse Cleon fluturând neglijent din mână. Un prim-ministru nu trebuie să aibă secrete.

Lui Hari nu-i plăcea să se afle sub microscopul imperial, totuși nu-și trădă sentimentele.

– Yugo este loial față de mine.

– Cunosc povestea — știu cum l-ai scăpat de munca necalificată, șuntând filtrele Serviciului Civil. Nobil din partea ta! Pe de altă parte, nu pot trece cu vederea faptul că dahliții au o audiență care le soarbe potopul de aiureli înfierbântate. Ei amenință cu modificarea reprezentării Sectoarelor în Consiliul Superior, ba chiar și în cel Inferior. Așa că — ridică un deget — fii cu ochii pe el!

– Am înțeles, sire.

Cleon se ambala fără motiv în privința lui Yugo, dar n-avea rost să înceapă o controversă.

– Va trebui să fii precaut ca soția Împăratului în decursul acestei... ă-ă-ă, perioade de tranziție.

Hari își reaminti proverbul străvechi, conform căruia soția (sau soțiile, în funcție de epocă) Împăratului trebuia să-și păstreze veșmintele curate indiferent de noroiul prin care ar fi pășit. Analogia fusese folosită până și atunci când Împăratul se dovedise a fi homosexual, ori când o femeie domnise peste Imperiu.

– Am înțeles, sire. Ă-ă-ă... „de tranziție"?

Cleon privi oarecum distrat spre operele de artă uriașe și pe jumătate adumbrite ce se înălțau în jurul lor. Hari înțelese că se ajunsese la principalul motiv al convocării sale.

– Numirea ta va dura un timp... atât cât va decide Consiliul. Așa că-ți voi cere sfatul...

– Fără să-mi acordați puterea.

– În esență — da.

Hari nu se simțea deloc dezamăgit.

– Pot atunci să rămân în Streeling?

– Bănuiesc că ar părea o forțare a notei, dacă vei veni aici.

– Perfect. În legătură cu Specialii...

– Ei trebuie să rămână cu tine. Trantor este mult mai periculos decât știe un profesor.

– Da, sire, oftă matematicianul.

Cleon se lăsă pe spate și fotoliul pneumatic se plie, modelându-se în jurul său.

– Acum aș dori sfatul tău în legătură cu Renegatum.

– Renegatum?

Pentru prima dată, Hari îl văzu pe Cleon surprins.

– N-ai urmărit evoluția cazului? Este foarte mediatizat.

– Mă tem că nu sunt în ton cu curentul general, sire.

– Este vorba despre Renegatum — Societatea Renegaților. Indivizi care ucid și distrug.

– În ce scop?

– Din plăcerea de a distruge!

Cleon lovi furios cu palma în fotoliu și acesta răspunse începând să-l maseze, aparent o reacție standard.

– Ultimul dintre membrii ei care și-a „demonstrat disprețul față de societate" este o femeie pe nume Kutonin. A pătruns în Galeriile Imperiale, a distrus cu arzătorul opere de artă vechi de milenii și a ucis doi paznici. După aceea s-a predat fără luptă.

– O veți executa?

– Evident! Tribunalul i-a decis vinovăția... ea a mărturisit totul.

– Fără ezitare?

– Pe loc.

Mărturisirile obținute în urma asistenței subtile a imperialilor deveniseră legendare. Tortura cărnii era destul de simplă; imperialii frângeau și rezistența psihicului.

– Așadar puteți pronunța sentința, fiind un delict împotriva Imperiului.

– Așa este, conform legii referitoare la vandalismul rebel.

– Ea permite pedeapsa capitală și orice torturi speciale.

– Însă moartea nu-i de ajuns pentru ceea ce fac Renegații! De aceea mă adresez psihoistoricului meu.

– Doriți să...?

– Să-mi dai o idee. Evident, indivizii susțin că procedează așa pentru a distruge sistemul actual și toate bazaconiile cunoscute, dar au căpătat o mediatizare imensă la nivel planetar și numele lor sunt cunoscute de toată lumea în calitate de distrugători ai unor capodopere antice. Vor muri fiind *faimoși*. Toți psihologii îmi spun că asta le-a fost adevărata motivație. Îi pot executa, dar deja nu le mai pasă!

– Hm, făcu nemulțumit Hari.

Știa că niciodată n-avea să poată înțelege asemenea oameni.

– De aceea, vreau să-mi dai un sfat. Ceva psihoistoric.

Matematicianul era intrigat de problemă, dar nu-i venea nici o idee. Învățase demult ca, în mod deliberat, să nu se concentreze imediat asupra unei întrebări sâcâitoare, lăsându-și subconștientul s-o atace primul. Ca să câștige timp, întrebă:

– Sire, ați văzut fumul dinapoia grădinilor?

– Poftim? Nu.

Cleon făcu un semn scurt din mână, adresându-se unor ochi nevăzuți, și peretele îndepărtat se lumină. Holograma grădinilor umplu spațiul masiv. Trâmba de fum negru crescuse și se ridica șerpuind spre cerul sur.

De undeva se auzi un glas încet, neutru:

– O defecțiune dublată de o rebeliune a mecanicelor a cauzat această neplăcută tulburare a ordinii locale.

– O revoltă tik-tok?

Hari auzise despre asemenea cazuri.

Cleon se ridică și se îndreptă către hologramă.

– Exact, altă enigmă care ne sfidează. Dintr-un motiv necunoscut, mecanicele o iau razna. *Privește!* Câte niveluri ard?

– Douăsprezece niveluri sunt incendiate, răspunse glasul automat. Analiza Imperială estimează numărul victimelor la 437, cu o aproximație de 84.

– Costuri imperiale?

– Minore. Câteva gărzi au fost rănite, în timp ce capturau mecanice.

– Aha. Bun, deci nu-i ceva important.

Împăratul privi prim-planul afișat pe perete. Imaginea plonjă asupra unui puț fumegând. În părțile laterale, aidoma unui tort alcătuit din straturi luminoase, etaje întregi se desfoliau din pricina temperaturii.

Scânteile țâșneau între amplificatoarele electrice. Din conductele de canalizare, apa se revărsa asupra flăcărilor, dar fără efect.

Imaginea se schimbă brusc, îndepărtându-se rapid și suind pe orbita planetei. Programul îi oferea Împăratului o imagine superbă de ansamblu, demonstrându-și capacitățile. Hari bănui că nu avea prea des ocazia respectivă. Cleon cel Calm era o poreclă batjocoritoare, deoarece suveranul părea plictisit de majoritatea lucrurilor care-i mișcau pe oameni.

Din spațiu, singura nuanță de verde aparținea Grădinilor Imperiale: o pată micuță în întinderea maro-cenușie a acoperișurilor și a culturilor de pe acestea. De la un pol la altul nu se vedeau decât colectoare solare, negre precum cărbunele, și oțel sclipitor. Calotele polare se disipaseră de mult și mările clipoceau în cisterne subterane.

Trantor adăpostea patruzeci de miliarde de oameni într-un singur oraș care cuprindea întreaga planetă, rareori la o adâncime mai mică de cinci sute de metri. Etanșate și protejate, miliardele de locuitori se obișnuiseră cu aerul reciclat și cu orizontul apropiat, temându-se de spațiile deschise care puteau fi accesate printr-o simplă călătorie cu ascensorul.

Imaginea se afundă din nou în puțul plin cu fum. Hari putea să distingă siluete micuțe sărind în gol, fugind de flăcări, dar îmbrățișând o moarte la fel de sigură. *Sute de morți...* Simți un ghem în stomac. În locurile aglomerate, accidentele aveau consecințe catastrofale.

Cu toate acestea, calculă el, pe fiecare kilometru pătrat de suprafață a planetei locuiau în medie doar o sută de oameni. Înghesuiala din Sectoarele mai populate se datora preferințelor, nu necesităților. Mările erau pompate în subteran, așa că exista loc suficient pentru uzine automate, exploatări miniere adânci și peșteri-sere imense, de unde materiile prime ieșeau fără să necesite prea multă muncă fizică din partea oamenilor. Toate sarcinile rutiniere cădeau în grija tik-tokilor. Acum însă ele aduceau haos în universul complex al Trantorului și Cleon clocotea de furie, privind cum dezastrul se extindea, consumând niveluri întregi cu dinții lui de foc.

Alte siluete se zbăteau în flăcările portocalii. Acelea erau *oameni*, nu estimări statistice, își reaminti matematicianul și simți în gură amărăciunea fierei. A fi conducător însemna ca, uneori, să-ți îndepărtezi ochii de la suferință. Putea el să facă asta?

– O altă enigmă, Seldon, rosti brusc Cleon. De ce manifestă tik-tokii aceste „tulburări", la care se referă întruna consilierii mei? Ai vreo idee?

– Nu cre...

– Trebuie să existe o explicație *psihoistorică!*

– Este posibil ca aceste fenomene minore să se afle dincolo de...

– Dă-i drumul! Află! Lucrează!

– Ă-ă-ă... da, sire.

Hari era îndeajuns de înțelept ca să rămână tăcut, lăsându-l pe Cleon să umble fără țintă în jurul sălii, încruntându-se la scenele teribile ce continuau pe toată înălțimea peretelui. Poate că, își spuse el, Împăratul își păstra calmul fiindcă văzuse deja destule catastrofe. Chiar și știrile unor catastrofe oribile. Un gând îl asaltă insistent: Oare la fel avea să se întâmple și cu naivul Hari Seldon?

Cleon știa totuși să se comporte în fața dezastrelor, deoarece, după alte câteva clipe, făcu un gest din mână și scenele dispărură. Sala se umplu cu muzică veselă și intensitatea luminii spori. Servitorii apărură cu vase și tăvi conținând gustări. Unul îi oferi lui Hari un stim, dar matematicianul îi făcu semn să se îndepărteze. Schimbarea bruscă a atmosferei generale era îndeajuns de amețitoare, însă nu părea că ar fi constituit o raritate la curtea imperială.

De câteva minute, Hari simțise ceva sâcâindu-i mintea, iar momentele de liniște îi oferiseră finalmente posibilitatea de a-i acorda atenția cuvenită. Când Cleon acceptă un stim, i se adresă șovăitor:

– Sire...?

– Ce anume? Vrei unul?

– Nu, sire, am o idee despre Renegați și femeia aceea.

– Aș prefera să nu mă mai gândesc la ei...

– De ce nu-i distrugeți identitatea?

Mâna lui Cleon se opri cu stimul ridicat spre nas.

– Poftim?!

– Ei sunt gata să moară, o dată ce au atras atenția dorită. Probabil cred că vor continua să trăiască în amintiri, să fie faimoși. Lipsiți-i de posibilitatea aceasta. Interziceți difuzarea numelor lor adevărate: atribuiți-le nume insultătoare în mass-media și în documentele oficiale.

– Alte nume...? se încruntă Cleon.

– De pildă, lui Kutonin îi puteți spune „Stupid 1". Următorului caz — „Stupid 2". Dați un decret imperial, interzicând folosirea altei denumiri. Astfel indivizii dispar din istorie, ca persoane. Nu mai au parte de glorie.

Cleon se lumină la față.

– Asta chiar că-i o idee bună! O s-o-ncerc. Le voi lua nu numai viața, ci și *identitatea.*

Hari surâse fără chef, în vreme ce Cleon vorbea cu un consilier, instruindu-l în privința decretului imperial. Spera ca soluția să aibă succes, dar, deocamdată, îl scăpase dintr-o situație de cumpănă. Aparent Cleon nu-și dăduse seama că propunerea nu avea nici o legătură cu psihoistoria.

Încântat, gustă un aperitiv. Era incredibil de savuros.

Împăratul îi făcu semn să se apropie.

– Vino, domnule prim-ministru, vreau să-ți prezint câteva persoane. S-ar putea dovedi utile și pentru un matematician.

– Sunt onorat, Maiestatea Voastră. (Dors îl învățase câteva formule de respect pe care le putea folosi atunci când nu știa cum să se comporte, și lansă una dintre ele.) Orice poate sluji poporului...

– Ah, da, poporul, îl îngână Cleon. Aud *atâtea* despre popor.

Hari își dădu seama că Împăratul petrecuse toată viața ascultând discursuri cuminți și previzibile.

– Iertați-mă, sire, am...

– Îmi amintește de un sondaj realizat de specialiștii mei, comentă Cleon luând un aperitiv de la o femeie care de abia îi ajungea până la talie. Una dintre întrebări a fost: „Cine este de vină pentru ignoranța și apatia locuitorilor Trantorului?", iar răspunsul cel mai frecvent a fost: „Nu știu și nu-mi pasă".

Abia când Cleon izbucni în râs, Hari pricepu că fusese o glumă.

3

Se trezi cu mintea plină de idei.

Hari învățase să rămână nemișcat, cu fața în jos, în plasa de păianjen a câmpului-e, care-i susținea gâtul și capul în aliniere optimă cu șira spinării... să plutească... și să lase ideile iuți și schimbătoare să se ciocnească, să se contopească, să se fragmenteze.

Învățase trucul acesta pe când își elabora teza de doctorat. Peste noapte, subconștientul muncea din greu pentru el, cu condiția ca dimineața să fie capabil să-i asculte rezultatele. Ideile erau peștișori fragili, care puteau fi prinși cel mai bine în năvodul fin al perioadei dintre somn și trezie.

Se sculă brusc și făcu trei însemnări rapide pe noptieră. Mâzgălelile aveau să fie expediate calculatorului său principal, pentru a fi ulterior accesate de la birou.

– Tii! făcu Dors întinzându-se și căscând. Intelectul este deja treaz.

– Mda, făcu bărbatul privind în gol.

– Haide — înainte de micul dejun trebuie să facem puțină mișcare.

– Ia zi, ce părere ai despre ideea asta care tocmai mi-a venit? Presupunând că...

– Domnule profesor Seldon, n-am chef de contradicții!

Hari ieși din transă. Dors aruncase pătura într-o parte și îi putea admira picioarele lungi și zvelte. Fusese modelată pentru forță și viteză, dar calitățile acelea convergeau într-un ansamblu agreabil de suprafețe elastice sub atingere, cedând și în același timp rezistând. Se simți smuls din reverie și...

– „Puțină mișcare", da, da! Ai alte intenții.

– Încrede-te într-o umanistă ca să-ți ofere definiția corectă a unei acțiuni.

În învălmășeala înfierbântată și amețitoare ce urmă, avu parte de râsete, pasiune descătușată și, lucrul cel mai bun, nu se mai putu gândi la nimic. Știa că era exact ceea ce-i trebuia după încordările zilei precedente, iar Dors știa asta și mai bine.

Matematicianul ieși din vaporium în aroma de kaff și mic dejun servite de automate. Pe perete se derulau știrile și reuși să le ignore pe cele mai multe. Dors ieși din vaporiumul ei, aranjându-și părul, și privi fascinată peretele.

– Se pare că iar sunt înfruntări în Consiliul Superior, anunță ea. Amână căutarea sponsorizărilor în favoarea discuțiilor legate de suveranitatea Sectoarelor. Dacă dahliții...

– Te rog, vreau mai întâi să ingerez ceva calorii!

– Dar astea sunt exact lucrurile pe care trebuie să le urmărești!

– Numai dacă este absolută nevoie.

– Știi bine că nu doresc să faci nimic periculos, totuși în clipele astea indiferența este prostească.

– Intrigi... cine-i sus și cine-i jos — scutește-mă! Adevărurile le pot accepta.

– Îți plac adevărurile, realitățile, așa-i?

– Evident.

– Pot fi dure.

– Uneori asta-i tot ce avem.

Se gândi puțin, apoi îi prinse mâna.

– Adevărurile și iubirea.

– Iubirea este tot un adevăr.

– A mea, în tot cazul. Popularitatea parcă eternă a divertismentelor dedicate idilelor sugerează că pentru majoritatea oamenilor iubirea nu este un adevăr, ci un obiectiv.

– Asta-i o supoziție, așa cum vă exprimați voi, matematicienii.

– Bineînțeles. Termenul exact este „ipoteză".

– Scutește-mă de precizie.

Hari o prinse brusc în brațe, apucând-o de sub fundulețul rotund și, cu un efort pe care se străduia să-l mascheze, o ridică.

– Dar ăsta... ăsta-i un adevăr.

– Vai, vai, îl sărută ea cu pasiune. Domnul profesor nu-i alcătuit numai din creier.

Mestecând, el se lăsă pradă știrilor multisenzoriale seducătoare. Crescuse la o fermă și-i plăcea ca micul dejun să fie copios. Dors de abia ciugulea; obișnuia să spună că singurele ei pasiuni erau gimnastica și Hari Seldon — cea dintâi ca să-i asigure forma corespunzătoare pentru a doua. Bărbatul derulă propria jumătate de perete până la acțiunile financiare scrise cu litere minuscule, găsind acolo indicații mai bune despre felul în care mergeau treburile pe Trantor decât în lăudăroșeniile zgomotoase ale Consiliului Superior.

În calitate de matematician, îi plăcea să urmărească detaliile. Cu toate acestea, după numai cinci minute, lovi frustrat cu palma în masă.

– Oamenii și-au pierdut bunul simț. Nici un prim-ministru nu-i poate apăra de propria lor inocență.

– Grija mea este să te protejez pe tine de ei.

Hari dezactivă hologramа sa și o privi pe a lui Dors, un 3D complex al fațiunilor din Consiliul Superior. Linii roșii conectau fațiunile de acolo cu aliații din Consiliul Inferior, ca un cuib amețitor de șerpi.

– Doar nu crezi că afacerea asta cu primul-ministru va merge, nu-i așa?

– S-ar putea.

– Au perfectă dreptate — nu sunt calificat pentru așa ceva.

– Și Cleon este?

– Ei bine, el a fost crescut și educat în direcția asta.

– Nu mi-ai răspuns la întrebare.

– Exact.

Hari își termină friptura și se apucă de sufleul de ouă și quihili. Lăsase deschis e-stimulatorul toată noaptea, pentru a-și îmbunătăți tonusul muscular, ceea ce îi provocase o foame de lup. Asta, plus faptul încântător că Dors considera actul sexual drept o ocazie de a face gimnastică.

– Bănuiesc că actuala ta strategie este cea mai bună, vorbi Dors gânditoare. Să rămâi matematician, păstrând o distanță intelectuală față de conflicte.

– Exact! Nimeni nu asasinează un tip lipsit de putere.

– Însă îi „elimină" pe cei care ar putea sta în drumul *lor* spre putere.

Bărbatul detesta să se gândească la asemenea lucruri cu noaptea în cap. Rupse cu furculița o porție din sufleu și o examină. Mâncând felurile special concepute pentru a se potrivi preferințelor sale complet determinate, era ușor să uiți că manufacturumul prepara micul dejun din produse de canalizare. Ouă care nu cunoscuseră niciodată interiorul unei găini. Carne fără piele, oase, cartilaje sau grăsime. Morcovi lipsiți de verdeață. Un manufacturum de hrană era reglat cu precizie pentru a reproduce gusturile, până aproape de capacitatea de a realiza un morcov real. Problema minoră a întrebării dacă sufleul lui avea gustul unuia adevărat, preparat de un bucătar-șef, pălea prin comparație cu faptul că, pentru el, avea un gust excepțional; la urma urmelor, lui Hari îi era destinat și ca atare doar satisfacția lui conta.

Își dădu seama că Dors vorbea de minute bune despre intrigile din Consiliul Superior, fără ca el să înregistreze măcar un cuvânt. Îl sfătuia cum să-i trateze pe inevitabilii reporteri, cum să răspundă la apelurile telefonice, cum să procedeze în practic orice situație. Toți făceau așa, în ultimele zile...

Hari termină de mâncat, bău niște kaff și se simți pregătit să înfrunte ziua ca un matematician, nu ca un prim-ministru.

– Asta îmi amintește de o vorbă a mamei. Știi cum îl faci pe Dumnezeu să râdă?

Dors îl privi inexpresivă, distrasă de la subiectul concentrării ei.

– Cum îl... ce-i asta, o glumă?

– Îi spui care îți sunt planurile.

Ea râse aprobator.

O dată ieșiți din apartament, Specialii li se alăturară. Hari îi considera inutili; Dors era suficientă, totuși i-ar fi venit greu să explice asta oficialilor imperiali. Alți Speciali se găseau la etajul superior și la cel inferior, ca o plasă protectoare tridimensională. Mergând spre campusul Streeling, matematicianul își salută prietenii pe care-i zări; totuși prezența gărzilor îi ținea la o distanță prea mare ca să poată sta de vorbă cu ei.

Avea de rezolvat multe probleme ale Departamentului de Matematică, dar își urmă instinctul și se ocupă mai întâi de calculele proprii. Accesă ideile din notepad-ul noptierei și le privi, mâzgălind absent prin aer, amestecând simbolurile ca pe ingredientele unei mâncări, timp de mai bine de o oră.

În adolescență, programul sever și rigid al școlii îl făcuse să creadă că matematica nu era decât satisfacția față de un anumit tip de detalii,

cunoașterea lucrurilor — ceva similar numismaticii. Învățai relații și teoreme și le puneai laolaltă.

Abia treptat întrezărise structurile maiestuoase ce se înălțau deasupra fiecărei discipline. Punți măreațe uneau tărâmurile topologiei cu complexitățile infinitezimale ale diferențialelor, sau stilurile laborioase ale teoriei numerice cu nisipurile mișcătoare ale analizei de grup. Doar atunci văzuse matematica sub forma unui peisaj, un teritoriu pe care mintea îl putea străbate și explora.

Pentru a traversa întinderile acelea, el lucra în „timpul mintal" — perioade îndelungate de flux neîntrerupt, când se putea concentra complet asupra problemelor, fixându-le ca pe niște insecte în chihlimbarul etern, răsucindu-le într-o parte și în alta spre lumina lui cercetătoare, până când își dezvăluiau secretele.

Telefoanele, oamenii, politica se petreceau în „timpul real", întrerupându-i șirul gândurilor și ucigând „timpul mintal". De aceea îi lăsa pe Yugo, Dors și alții să-l ferească de lumea înconjurătoare pe durata dimineții.

Astăzi însă chiar Yugo fu cel care-l smulse din concentrare.

– Numai o clipă, spuse el strecurându-se prin ușa de câmp care bâzâi. Articolul ăsta ți se pare în regulă?

Hari și Yugo creaseră o disimulare plauzibilă pentru proiectul psihoistoriei. Își publicau cu regularitate cercetările asupra analizei nonliniare a „nodurilor și pepitelor sociale", un subdomeniu cu o istorie onorabilă și monotonă. Analiza lor se aplica subgrupurilor și facțiunilor de pe Trantor, iar ocazional și altor planete.

În realitate cercetările erau utile psihoistoriei, slujind ca un subset de ecuații pe care Yugo insista să le numească „Ecuațiile Seldon". Hari renunțase de mult să mai fie iritat de denumirea respectivă, deși își dorea să fi păstrat o oarecare distanță față de teorie.

Cu toate că rareori trecea o oră în care să nu se gândească la psihoistorie, nu dorea ca ea să devină un șablon pentru propria lui viziune asupra lumii. Nimic din cele înrădăcinate într-un individ oarecare nu putea spera să descrie hoarda de sfinți și ticăloși revelați de istoria omenirii. Trebuia să ai o privire de ansamblu cât mai vastă.

– Vezi? întrebă Yugo, făcând ca rândurile tipărite și simbolurile să apară pe hologramă lui Hari. Am toată analiza crizei dahlite. Îți place cum a ieșit?

– Ă-ă-ă... ce este „criza dahlită"?

Surpriza lui Yugo fu totală.

– Nu suntem reprezentați!

– Tu locuiești în Streeling.

– Un dahlit rămâne de-a pururi dahlit. Ca și tine, care ești de pe Helical.

– Planeta mea de baștină se numește Helicon. Așadar nu aveți suficienți delegați în Consiliul Inferior?

– Nici în cel Superior!

– Codurile îngăduie...

– Sunt anacronice.

– Dahliții capătă o reprezentare proporțională...

– Iar vecinii noștri, ratannanahii și quiponii, complotează împotriva noastră.

– Cum așa?

– Dahliți există în multe alte Sectoare. Ei nu sunt reprezentați.

– În numele tău vorbește reprezentantul de pe Streeling...

– Uite ce-i, Hari, tu ești un helical și nu poți înțelege. Multe alte Sectoare nu sunt decât simple adăposturi. Dahliții sunt un popor.

– Codurile stabilesc reguli pentru acomodarea subculturilor și etniilor separate...

– Regulile acelea nu funcționează.

Din încleștarea maxilarelor lui Yugo, Hari înțelese că nu era momentul pentru o dezbatere academică. Știa câte ceva despre criza constituțională care se apropia lent. Timp de milenii, Codurile menținuseră un echilibru al forțelor, însă numai prin adaptare inovatoare. Actualmente prea puțină adaptare părea disponibilă.

– În privința asta suntem de acord. Prin urmare, ce efect are cercetarea noastră asupra dahliților?

– Uite, am luat analiza factorilor sociali și...

Yugo avea o înțelegere intuitivă a ecuațiilor nonliniare. Întotdeauna era o plăcere să-i privești palmele mari mișcându-se prin aer, subliniind punctele esențiale și zdrobind obiecțiile. Iar calculele erau bune, chiar dacă simpliste.

Munca lui meticuloasă atrăsese prea puțină atenție. Câțiva matematicieni îl etichetaseră drept un tânăr promițător, care nu-și atinsese niciodată potențialul. Asta-i convenea de minune lui Hari. Alții bănuiseră că esența adevăratelor lui cercetări nu fusese publicată niciodată; pe aceia îi trata cu prietenie, fără să le ofere însă nici o aluzie referitoare la adevărul ipotezei lor.

– ...așa că-i clar că în dahliți se dezvoltă un nucleu de presiune, încheie Yugo.

– Evident, ajunge să privești holoștirile.

– Da, sigur... dar eu am dovedit că-i justificat.

Hari rămase inexpresiv; Yugo era realmente obsedat de problema respectivă.

– Ai arătat un factor, dar în ecuațiile nodale există și alții.

– Bineînțeles, însă toată lumea știe...

– Ceea ce știe toată lumea nu mai trebuie dovedit. Decât dacă, desigur, nu este greșit.

Fața tânărului fu străbătută de un val de sentimente: surpriză, furie, rănire, derută.

– Nu-i susții pe dahliți, Hari?

– Ba sigur că-i susțin. (În realitate, lui Hari nu-i păsa de subiectul acela, totuși parcă n-ar fi fost momentul să declare adevărul, ținând seama de cât de afectat se dovedea Yugo.) Părerea mea este că articolul e bun. Publică-l!

– Cele trei ecuații nodale fundamentale îți aparțin.

– Nu-i nevoie să le numești așa.

– Nu, nu, voi proceda ca și înainte, totuși va apărea și numele tău.

O sonerie se declanșă în mintea lui Hari, dar în același timp înțelese că în momentul acela trebuia să-l liniștească pe Yugo.

– Dacă dorești.

Yugo se lansă într-o prezentare a detaliilor publicării, iar Hari își aruncă ochii peste ecuații. Termeni pentru reprezentare în modele ale democrației trantoriene, tabele de valori ale presiunilor sociale... tot aparatul necesar. Puțin cam greoi, însă liniștitor pentru cei care bănuiau că el își ascundea principalele rezultate — așa cum și făcea, desigur.

Hari suspină. Dahl era un furuncul politic. Dahliții de pe Trantor reproduceau cultura Zonei Galactice Dahl; fiecare Zonă puternică avea propriul ei Sector pe Trantor, pe care-l folosea pentru trafic de influență și presiuni generale.

Totuși Dahl rămânea minoră la scara pe care voia el s-o exploreze — simplă și chiar banală. Ecuațiile nodale care descriau reprezentarea în Consiliul Superior erau forme prescurtate ale enigmei mult mai mari pe care o constituia Trantor.

Trantorul privit *în totalitate*, o planetă viermuind de viață, stupefiantă prin însăși mărimea ei, prin conexiunile complexe, coincidențele lipsite de sens, juxtapunerile aleatorii și subordonările sensibile. Ecuațiile lui continuau să fie teribil de inadecvate pentru această cochilie care adăpostea patruzeci de miliarde de suflete energice.

Iar Imperiul era de nenumărate ori mai complicat!

Puși în fața unor complexități deconcertante, oamenii tind să-și atingă propriul nivel de saturație. Ei stăpânesc conexiunile simple, legăturile locale și metodele empirice. Le parcurg și le sporesc dimensiunile, până ce ajung la un zid de complexități prea gros, prea înalt și prea dificil de priceput, de escaladat.

Ajunși acolo, ei tărăgănează. Schimbă opinii, se consultă, își fac griji și, în cele din urmă, riscă.

Imperiul care cuprindea douăzeci și cinci de milioane de planete constituia o problemă mai mare chiar decât înțelegerea întregului Univers, pentru că măcar celelalte galaxii nu erau populate de oameni. Mișcările directe, orbești ale stelelor și maselor gazoase erau floare la ureche prin comparație cu traiectoriile convolute ale oamenilor.

Uneori toate astea îl extenuau pe matematician. Trantor era îndeajuns de dificilă; 800 de sectoare, cuprinzând patruzeci de miliarde de oameni. Ce să mai zică despre Imperiul cu douăzeci și cinci de milioane de planete, populate fiecare, în medie, cu patru miliarde de suflete? O sută de cvadrilioane de oameni!

Lumile interacționau prin intermediul gâtuiturilor înguste ale găurilor-de-vierme, care cel puțin simplificau unele probleme economice. Cultura însă călătorea cu viteza luminii prin găurile-de-vierme, informație lipsită de masă, străbătând Galaxia în unde destabilizatoare. Un fermier de pe Oskatoon afla că un ducat se prăbușise în cealaltă parte a discului galactic la numai câteva ore după ce sângele de pe podelele palatului începuse să se închege.

Cum să înglobeze toate *astea*?

În mod clar, Imperiul se extindea dincolo de orizontul de complexitate al oricărei persoane sau al oricărui calculator; puteau avea succes numai seturile de ecuații care nu încercau să țină evidența tuturor detaliilor.

Ceea ce însemna că, pe scara evenimentelor care meritau să fie studiate, un individ nu însemna nimic. Până și un milion de oameni avea același efect cu al unei singure picături de ploaie care cade într-un ocean.

Brusc, Hari se simți chiar mai mulțumit că păstrase secretul psihoistoriei. Cum ar fi reacționat oamenii dacă ar fi știut că el îi considera neînsemnați?

– Hari? Hari!

Se pierduse din nou în lumea ideilor. Yugo încă nu ieșise din încăpere.

– Scuză-mă, mă gândeam la ceva...

– La ședința de Departament?

– Poftim?

– Ai anunțat-o pentru azi.

– Nu se poate! (Ajunsese la jumătatea unor calcule.) Nu o putem amâna...?

– Te așteaptă tot personalul.

Resemnat, Hari îl urmă pe tânăr în sala de consiliu. Cele trei niveluri tradiționale erau deja ocupate. Grație patronajului lui Cleon, Departamentul de Matematică, deja renumit, își sporise faima, ajungând probabil — deși cum se puteau măsura asemenea lucruri? — cel mai bun de pe Trantor. Cuprindea specialiști dintr-o multitudine de discipline, ba și din domenii ale căror denumiri nu-i erau foarte clare lui Hari.

El își ocupă locul în mijlocul nivelului superior, aflat în centrul sălii. Matematicienilor le plăceau geometriile care reflectau realitatea, așa că profesorii titulari se găseau pe o platformă rotundă, înălțată, în fotolii cu brațe late.

Pe o coroană circulară în jurul lor, la câteva trepte mai jos, se aflau conferențiarii — cei care dețineau cursuri proprii, dar ajunseseră de abia la poziția de mijloc a carierei. Ocupau scaune confortabile, dotate cu facilități complete de calcul și holografice.

Dedesubtul lor, aproape într-o groapă, pe scaune simple cu design robust, stăteau cadrele care nu țineau cursuri permanente. Vârstnicii se găseau mai aproape de axa centrală a sălii. La periferie, pe bănci simple lipsite de orice capacități de calcul, era locul asistenților și preparatorilor. Yugo se afla acolo, încruntat, simțindu-se vădit nelalocul lui.

Dintotdeauna Hari se gândise că era fie strigător la cer, fie amuzant, în funcție de starea sa de moment, ca Yugo, unul dintre cei mai sclipitori membri ai Departamentului, să aibă un asemenea statut inferior. Acesta era adevăratul preț al menținerii secretului psihoistoriei. Încercase să repare nedreptatea, repartizându-i lui Yugo un birou bun și asigurându-i alte mici beneficii. Tânărului părea să nu-i pese de statutul său, deoarece promovase deja atât de sus, fără măcar să susțină examenele Serviciului Civil.

Astăzi, Hari decise să stârnească puțină vâlvă.

– Stimați colegi, vă mulțumesc pentru prezența voastră. Avem multe probleme administrative de soluționat. Yugo, te rog!

Rumoare. Ochii lui Yugo se lărgiră, totuși se sculă iute și urcă spre platforma vorbitorului.

Dintotdeauna Hari îi pusese pe alții să conducă ședințele, deși, în calitate de șef de Departament, el le convocase, le fixase ora de începere și stabilise agenda de lucru. Știa bine că unii îl considerau o personalitate puternică, pur și simplu deoarece cunoștea atât de amănunțit programele de cercetări.

Confuzia dintre cunoaștere și conducere era o eroare frecventă. Hari descoperise că, dacă el conducea ședințele de consiliu, apăreau prea puține opinii diferite de cele personale. Ca să se ajungă la discuții deschise, trebuia să se retragă în planul al doilea, să asculte și să-și ia notițe, intervenind doar în momentele cheie.

Cu ani în urmă, Yugo întrebase de ce proceda așa, iar Hari ocolise răspunsul.

– Nu sunt un conducător, îi replicase.

Tânărul îi aruncase o privire stranie, parcă spunând: *Pe cine crezi că păcălești?*

Matematicianul zâmbi în barbă. În jur, unii profesori murmurau, aruncându-i priviri furișe. Yugo se lansă în agenda de lucru, vorbind rapid, cu glas puternic și limpede.

Hari se lăsă pe spate și privi cum iritarea îi afecta pe unii dintre stimații săi colegi. Nasurile se strâmbau față de accentul puternic al lui Yugo. Cineva mimă „Dahlit!" spre un vecin și i se răspunse în același fel: „Parvenit!"

Pentru ei venise momentul să primească „un șut", cum spunea uneori tatăl lui Hari, iar pentru Yugo – să vadă ce însemna să conduci un Departament.

La urma urmelor, povestea cu funcția de prim-ministru se putea înrăutăți. Era posibil să aibă nevoie de un înlocuitor.

4

– În curând ar trebui să plecăm, spuse Hari mâzgălind pe notepad.

– De ce? Mai e destul până la începerea recepției.

Dors își netezi rochia cu multă atenție, examinând-o critic.

– Vreau să mergem pe jos.

– Trebuie să ajungem tocmai în Sectorul Dahviti.

– Fă-mi o plăcere.

Ea își scoase cu oarecare efort rochia strâmtă.

– Nu-mi prea place moda asta.

– Poartă altceva, atunci.

– Asta-i prima ta apariție la o recepție imperială. Trebuie să arăți cât mai bine.

– Altfel spus: *tu* trebuie să arăți cât mai bine și să stai lângă mine.

– Oricum, porți roba de universitar.

– Perfect adecvată ocaziei. Vreau să le arăt că am rămas profesor.

Dors aranjă ceva la rochie și comentă:

– Unor bărbați le-ar plăcea să-și privească soțiile făcând chestia asta.

Hari ridică ochii în clipa când ea se strecură în ultima piesă a veșmântului chihlimbariu-albastru.

– Nu cred că-ți dorești să mă excit și după aceea să suport întreaga recepție în starea respectivă.

– Exact asta voiam, surâse ea știrengărește.

Lăsându-se pe spate în fotoliul pneumatic, bărbatul suspină teatral:

– Matematica este o muză mai discretă. Mai puțin solicitantă.

Dors azvârli un pantof spre el, ratându-l exact cu un centimetru.

– Ai grijă, rânji Hari, sau Specialii se vor năpusti în apărarea mea.

Ea începu partea finală a pregătirilor, apoi îl privi nedumerită.

– Ești chiar mai distrat ca de obicei.

– Ca întotdeauna, îmi strecor activitatea de cercetare în momentele de respiro ale vieții.

– Aceeași problemă? Ce este important în istorie?

– Aș prefera să știu ce *nu* este important.

– Sunt de acord că obișnuita abordare a mega-istoriei, cu economia, politica și toate celelalte, nu-i suficientă.

Hari își ridică ochii de pe însemnări.

– Există unii istorici care consideră că trebuie să ținem seama de regulile minore ale unei societăți pentru a înțelege legile majore, care o fac să funcționeze.

– Cunosc teoria asta, se strâmbă suspicioasă Dors. Reguli minore și legi majore! De ce nu se simplifică totul? Poate că legile nu sunt decât cumulul tuturor regulilor.

– Nici vorbă!

– Justifică printr-un exemplu.

Bărbatul dorea să se gândească, dar ea nu se lăsă păcălită. Îl împunse în coaste.

– Un exemplu!

– Bine. Iată o regulă: Ori de câte ori găsești ceva care-ți place, cumpără cât să-ți ajungă pentru toată viața, pentru că în mod sigur în curând nu se va mai fabrica.

– Asta-i ridicol! O glumă!

– Nu-i prea amuzant, dar e adevărat.

– Vrei să zici că tu respecți regula asta?

– Bineînțeles.

– Cum?

– Mai ții minte când te-ai uitat prima dată în dulapul meu?

Dors clipi și el zâmbi, amintindu-și episodul. Dors investigase subtil și glisase ușa largă, dar ușoară ca fulgul. Într-o rețea dreptunghiulară de compartimente se aflau hainele sortate după tipuri, apoi după culori. Ea icnise.

– Șase costume albastre. Cel puțin o duzină de pantofi, toți negri. Și cămăși! Albe, oliv, câteva roșii. Cel puțin cincizeci! Atâtea, toate exact la fel.

– Și exact cum îmi plac mie, precizase el. În felul ăsta se rezolvă și problema de a alege ce să port. Pur și simplu întind mâna și iau ceva la întâmplare.

– Crezusem că porți zilnic aceleași haine.

El înălțase sprâncenele, șocat.

– Aceleași? Adică... haine murdare?

– Păi... atunci când văd că nu te schimbi...

– Mă schimb zilnic!

Acum, amintindu-și, chicoti și spuse:

– În plus obișnuiesc să mă îmbrac la fel și în ziua următoare, pentru că *îmi place*. Iar în magazine nu voi mai găsi *nimic* din hainele care-mi plac.

– Sunt sigură, comentă ea pipăindu-i țesătura cămășii. Astea nu mai sunt la modă de cel puțin patru ani.

– Vezi? Regula funcționează.

– Pentru mine, o săptămână înseamnă douăzeci și una de ocazii de a-mi schimba hainele. Pentru tine este o corvoadă.

– Tu ignori regula.

– De când te îmbraci în felul ăsta?

– De când am observat cât timp irosesc ca să iau decizii despre ce haine să port. Și de când am sesizat că găseam rar în magazine ceea ce-mi plăcea să port. Am descoperit o soluție comună celor două probleme.

– Ești uluitor.

– Nu sunt decât sistematic.

– Ești obsedat.

– Acum emiți judecăți, nu pui diagnostice.

– Ești un dulce. Nebun, dar dulce. Poate că astea două calități sunt asociate.

– Și asta-i o regulă?

– Da, domnule profesor, îl sărută ea.

✦ ✦

Inevitabilul paravan al Specialilor se formă în jurul lor în clipa în care părăsiră apartamentul. Hari și Dors îi învățaseră deja să le permită intimitatea unei singure coloane în ascensorul gravitic.

Ascensorul gravitic nu era, de fapt, un miracol al fizicii gravitaționale, ci se baza pe electromagnetism. În fiecare fracțiune de secundă, peste o mie de câmpuri electrostatice susțineau pasagerul pe durata complexelor dezechilibre de sarcină. Hari le putea simți alergându-i prin păr, furnicături slabe care-i lunecau pe piele, pe măsură ce configurațiile câmpurilor îl transmiteau de la unul la altul, fiecare coborându-i sau suindu-i infinitezimal masa prin puț.

Când părăsiră coloana, cu treisprezece niveluri mai sus, Dors își trecu prin păr un pieptene programat electrostatic. Firele pârâiră și-și ocupară ascultătoare pozițiile în coafura predeterminată: pieptănătura „inteligentă".

Pătrunseră într-un coridor larg, mărginit de magazine. Lui Hari îi plăcea să se afle într-un loc unde putea să vadă pe o distanță mai mare de o sută de metri.

Înaintau rapid, deoarece nu existau intersecții. Un trotuar rula prin centrul coridorului, deplasându-se în direcția dorită, însă ei preferară să meargă pe lângă vitrine, pentru a privi mărfurile expuse.

Pentru deplasarea în lateral, urcai sau coborai un nivel folosindu-te de lift ori de scările rulante, apoi treceai pe o bandă rulantă, sau intrai într-un robocar. În coridoarele adiacente, trotuarele rulau în direcția opusă. Neexistând intersecții, accidentele de circulație erau rare. Majoritatea oamenilor mergeau pe jos ori de câte ori aveau timp, atât pentru a face mișcare, cât și pentru satisfacția indefinibilă a Trantorului în sine. Cei care veneau aici doreau stimulul constant al oamenilor, ideilor și culturilor ce interacționau în modalități productive. Hari nu era nici el imun față de așa ceva, deși fenomenul își pierdea din savoare dacă se exagera.

În piațete și în parcurile hexagonale se etalau mode de pe douăzeci și cinci de milioane de planete. Se puteau vedea „piei"

automulante, provenite de la animale care n-ar fi putut aduce nici pe departe cu legendarul cal. Un bărbat trecu pe lângă ei, purtând colanți despicați până la șold, dedesubtul cărora pielea vrăstată în albastru se încrețea și se netezea într-un permanent spectacol. O femeie costelivă afișa un decolteu de fețe cu guri deschise, fiecare înghițind sâni cu sfârcuri ivorii; Hari fu nevoit să privească de două ori ca să se convingă că nu erau reale. Fete cu haine elegante, scandalos croite, defilau zgomotoase. Un copil — sau era locuitorul normal al unei planete cu gravitație uriașă? — cânta la o fotoțiteră, ciupindu-i corzile laser.

Specialii se desfăcură în evantai și căpitanul lor apăru grăbit.

– Domnule profesor, aici nu vă putem proteja corespunzător.

– Aceștia sunt oameni obișnuiți, nu asasini. Nu aveau de unde să știe că voi trece pe aici.

– Împăratul a poruncit să vă protejăm și vă vom proteja.

– De atentatele din apropiere mă ocup eu, interveni prompt Dors. Te asigur că sunt capabilă.

Gura căpitanului se strâmbă acru, totuși replică abia după câteva clipe:

– Am auzit câte ceva în această privință, totuși...

– Oamenii dumitale să-și folosească detectoarele de proximitate pe verticală. O încărcătură explozivă la nivelul superior sau la cel inferior ne-ar putea atinge.

– Da, doamnă, încuviință căpitanul și dispăru rapid.

Trecură de zidurile asemănătoare unor puzzle-uri uriașe ale Cvadrantului Farhahal. Un bogătaș antic devenise obsedat de ideea că atâta timp cât proprietatea sa n-avea să fie finisată, el însuși n-avea să-și sfârșească viața. Ori de câte ori o anexă se apropia de final, poruncea să fie începută alta. Treptat, labirintul de încăperi, pasarele, punți, cripte și grădini devenise o junglă incoerentă care invadase toate colțișoarele proiectului inițial, relativ simplu. Când Farhahal se „sfârșise" în cele din urmă, la jumătatea construcției unui turn, disputele dintre moștenitorii săi și jefuirea legală a proprietății în vederea achitării taxelor de judecată ruinaseră Cvadrantul. Acum era o rețea fetidă de tuneluri, bântuite doar de animale de pradă și de imprudenți.

Specialii strânseră rândurile și căpitanul îi rugă să suie într-un robo. Hari acceptă fără chef; Dors avea privirea aceea concentrată care dovedea că era îngrijorată. Goniră în tăcere prin tunelurile semiîntunecate. Se opriră de două ori și, în stațiile orbitor iluminate,

matematicianul zări şobolani refugiindu-se dinaintea robocarului. Îi arătă lui Dors fără un cuvânt.

– Brrr! făcu ea. Ai fi crezut că în inima Imperiului am eliminat asemenea creaturi.

– Nu în epoca asta, replică Hari, deşi bănuia că şobolanii existaseră şi în perioada de vârf a Imperiului. Rozătoarelor nu le pasă de măreţie.

– Bănuiesc că sunt tovarăşii noştri eterni, comentă sumbru Dors. Există pe toate planetele.

– În tunelurile astea, robocarele zboară atât de rapid încât, ocazional, şobolanii sunt aspiraţi în prizele turbinelor.

– Asta ar putea distruge turbinele, ba chiar avaria vehiculele, mormăi ea îngrijorată.

– Nici pentru şobolani nu-i tocmai o sărbătoare.

Trecură printr-un Sector ai cărui cetăţeni detestau lumina solară, până şi razele firave provenite de la tuburile fluorescente care coborau prin niveluri. Exista o explicaţie istorică, spuse Dors, pricinuită de frica faţă de componenta ultravioletă a luminii Soarelui, dar respectiva fobie părea să fi depăşit de mult simpla preocupare vizavi de sănătate.

Vehiculul încetini şi străbătu o pasarelă care trecea peste nişte săli fără plafoane, ticsite cu oameni. Nu existau puţuri pentru aducerea luminii naturale, ci doar strălucirea fosforului artificial. În mod oficial, Sectorul era numit Kalanstromonia, dar locuitorii săi erau cunoscuţi pe toată planeta ca „Spectrele". Călătoreau rareori şi feţele lor albicioase se zăreau de la depărtare. Privindu-i din înălţime, lui Hari i se păreau cuiburi de larve hrănindu-se cu resturi dubioase.

Recepţia Imperială Zonală se ţinea în interiorul unui dom din Sectorul Julieen. Matematicianul şi Dors intrară împreună cu Specialii, care îi predară în grija a cinci bărbaţi şi femei îmbrăcaţi în costumele anonime ale oamenilor de afaceri. Aceştia îl salutară din cap pe Hari, apoi părură că uită de el, coborând pe o rampă lată şi pălăvrăgind între ei.

La intrarea imensă, o femeie îi făcu o primire exagerată. Muzica pogorî în jurul lui ca o ceaţă şi un aranjament al imnului Streeling, subtil contopit cu Simfonia Helicon, atrase atenţia mulţimilor de dedesubt — exact ceea ce nu-şi dorea Hari. O echipă de protocol îi preluă cu eleganţă şi-i escortă într-un balcon. Hari era fericit că avea posibilitatea să privească împrejurimile.

Din vârful domului, panorama era ameţitoare. Spirale coborau spre platouri atât de îndepărtate, încât de abia putu distinge o pădure. Bastioanele şi grădinile de aici îi atrăseseră de milenii pe spectatori,

incluzând, conform spuselor unui ghid, 999 987 de sinucigași, numărați cu atenție de-a lungul anilor.

Acum, când numărul respectiv se apropia de un milion, continua ghidul cu entuziasm, tentativele de sinucidere se înregistrau aproape la fiecare oră. Chiar în ziua aceea, un bărbat fusese oprit înainte de a se arunca în gol; purta un holocostum țipător, programat să pâlpâie SUNT MILIONARUL după impactul cu solul.

– Par de-a dreptul *doritori*, concluzionă ghidul cu ceea ce lui Hari îi păru un soi de mândrie.

– Ei bine, replică el încercând să scape, sinuciderea este forma cea mai sinceră de autocritică.

Ghidul încuviință cu înțelepciune, imperturbabil, și adăugă:

– De asemenea, le oferă *ceva* la care să contribuie. Asta trebuie să fie o consolare.

Echipa de protocol pregătise, special pentru el, un tur prin sala cea vastă de recepție. Fă cunoștință cu X, salută-l pe Y, înclină-te în fața lui Z.

– Nu comentați nimic despre criza din Zona Judena, îi murmură la ureche un asistent.

Era foarte simplu, deoarece habar n-avea despre ce era vorba.

Aperitivele erau excelente, mâncărurile ce urmară chiar și mai bune (sau așa păreau, deoarece acela fusese rolul aperitivelor) și Hari acceptă un stim oferit de o femeie superbă.

– Ai putea petrece toată seara mulțumindu-te să aprobi din cap, să zâmbești și să fii de acord cu oamenii, comentă Dors după prima jumătate de oră.

– Să știi că mă ispitește să procedez așa, șopti urmând-o pe șefa echipei de protocol spre alt grup de personalități din Zonă.

În domul înalt și încețoșat, atmosfera vibra de negocieri și afaceri.

Împăratul sosi cu pompa de rigoare. Avea să plătească tradiționalul tribut de o oră, după care, conform obiceiului antic, urma să plece înaintea oricărui invitat. Hari se întrebă dacă Împăratul dorea vreodată să întârzie în mijlocul unei conversații interesante. Cleon era însă bine școlit în privința etichetei împărătești, așa încât problema nu se ivea probabil niciodată. Îl salută cu entuziasm pe Hari, sărută mâna lui Dors, iar după două minute păru să-și piardă interesul față de ei, trecând împreună cu suita sa la alt cerc de fețe care-l așteptau.

Următorul grup lângă care ajunse Hari se dovedi diferit. Protocolul îl informă că nu era alcătuit din obișnuiții diplomați, aristocrați și consilieri înfrigurați, înveșmântați în cafeniu, ci din persoane importante.

– Oameni cu *putere*, i se șopti la ureche.

Un bărbat solid și musculos vorbea în mijlocul lor, urmărit numai ochi și urechi de o duzină de spectatori. Șefa protocolului încercă să treacă mai departe, dar Hari o opri.

– Ăsta-i...

– Betan Lamurk, domnule.

– Știe cum să țină trează atenția oamenilor.

– Așa este, domnule. Doriți o prezentare oficială?

– Nu, doar să-l ascult.

Întotdeauna era bine să cântărești un oponent înainte ca el să se știe urmărit. Tatăl lui îl învățase șiretlicul acesta, înaintea primei competiții matematletice la care participase. Tehnicile respective nu izbutiseră să-i fie de folos tatălui său, dar aveau succes în jungla mai puțin sălbatică a intrigilor universitare.

Părul negru cobora ca brațele unui crab pe fruntea lată a lui Lamurk: două colțuri ascuțite ce aproape că-i atingeau colțurile sprâncenelor. Ochii cu pleoape groase erau depărtați și scânteiau arzător din mijlocul unui păienjeniș de cute fine. Nasul subțire părea să indice înspre trăsătura sa cea mai mândră — gura asamblată dintr-o mulțime de componente. Buza inferioară se răsfrângea în afară cu un umor plin de sine, insolent, iar cea superioară, subțire și musculoasă, se arcuia în jos cu o expresie la limita disprețului. Un spectator ar fi știut că buza superioară o putea oricând domina pe cealaltă, modificând brusc starea de spirit — un efect deconcertant, care n-ar fi putut să fie îmbunătățit nici chiar dacă l-ar fi conceput Lamurk însuși.

Hari înțelese rapid că, desigur, era ceva deliberat.

Lamurk discuta detalii legate de comerțul interzonal din brațul spiral Orion, o problemă fierbinte în momentul acela pentru Consiliul Superior. Pe Hari nu-l interesa deloc comerțul, decât ca o variabilă în ecuațiile stocastice, așa că se mulțumi să observe comportamentul vorbitorului.

Ca să sublinieze o idee, Lamurk înălța palmele cu degetele răschirate, deasupra capului, și ridica glasul. Apoi, după ce-și făcea cunoscut punctul de vedere, vocea îi cobora și mâinile reveneau la nivelul pieptului, de o parte și cealaltă a corpului. Pe măsură ce glasul bine modulat îi devenea mai profund și mai gânditor, deschidea brațele. Apoi — ridicând iarăși vocea — palmele zvâcneau la nivelul capului și se roteau una în jurul celeilalte, subiectul fiind acum complex și ascultătorul atenționat să ciulească urechile.

Menținea un contact vizual strâns cu întreaga audiență, parcurgând cercul cu o privire străpungătoare. Un ultim punct, puțin umor, afișându-și zâmbetul, sigur pe el... o pauză, așteptând următoarea întrebare.

Încheie prin:

– ...iar pentru unii dintre noi, „Pax Imperium" pare mai degrabă „Tax Imperium", nu?

În clipa aceea îl zări pe Hari. Încruntătura nu-i dură nici o secundă, după care-l salută:

– Domnul profesor Seldon! Bine ai venit! Mă întrebam când voi ajunge să te întâlnesc.

– N-aș dori să-ți întrerup... ăăă, discursul.

Termenul folosit determină murmure, iar Hari își dădu seama că a-l acuza pe un membru al Consiliului Superior de oratorie pompoasă era o înțepătură socială.

– Mi s-a părut fascinant, adăugă repede.

– Oarecum monoton prin comparație cu matematicienii dumitale, spuse cordial Lamurk.

– Mă tem că expunerile mele matematice sunt chiar mai seci decât comerțul interzonal.

Alte murmure, deși acum Hari nu le putu înțelege rostul.

– Eu doar încerc să separ facțiunile, continuă la fel de amabil Lamurk. Oamenii privesc banii ca pe o religie.

Afirmația obținu râsete de apreciere.

– Din fericire, zise Hari, în geometrie nu există secte.

– Domnule profesor, noi ne străduim pur și simplu să obținem tot ce este mai bine pentru întregul Imperiu.

– Presupun că mai binele este dușmanul binelui.

– Să înțeleg așadar că vei aplica logica matematică la problemele noastre din Consiliu? Glasul lui Lamurk rămăsese prietenos, dar ochii îi deveniseră precauți. În ipoteza că vei dobândi postul de prim-ministru...

– Din păcate, cât timp legile matematice sunt precise și sigure, ele nu se referă la realitate. Când se referă la realitate, își pierd siguranța.

Lamurk privi spre grupul de spectatori care crescuse considerabil. Dors îl prinse pe Hari de mână și, din strânsoarea ei, bărbatul înțelese că dialogul devenise important. Nu pricepea care ar fi fost motivul și nici nu avea răgaz să evalueze situația

– În cazul acesta, rosti Lamurk, psihoistoria despre care aud atâtea nu-i utilă?

– Nu pentru dumneata.

Ochii celuilalt se îngustară, fără să-şi piardă surâsul amabil.

– Este prea dificilă pentru noi?

– Mă tem că deocamdată nu-i completă pentru a fi utilizată. Încă nu i-am dedus logica generală.

Lamurk chicoti, rânji spre auditoriu şi comentă voios:

– Un gânditor logic! Ce contrast înviorător faţă de lumea reală!

Hohote unanime. Hari încercă să se gândească la o replică. Văzu unul dintre bodyguarzii săi oprind un bărbat din apropiere, examinându-i ceva din costum, apoi lăsându-l să treacă.

– Domnule profesor, în Consiliul Superior nu ne putem irosi timpul teoretizând. (Lamurk făcu o pauză, subliniindu-şi astfel cuvintele, ca într-un discurs electoral.) Trebuie să fim *corecţi*... şi uneori, oameni buni, trebuie să fim *duri*!

Hari ridică o sprânceană.

– Tata obişnuia să spună: „E dur să fii mereu corect şi e trist să fii mereu înţelept".

Câteva exclamaţii din mulţime îl anunţară că marcase un punct. Ochii lui Lamurk confirmară lovitura.

– Ei bine, noi, cei din Consiliul Superior, încercăm asta, încercăm realmente. Neîndoios, ne-ar prinde bine ceva ajutoare din partea segmentelor învăţate ale Imperiului. Va trebui să citesc una dintre cărţile dumitale, domnule profesor.

Ridicând exagerat din sprâncene, lansă o ultimă poantă spre spectatori:

– Presupunând că voi putea.

– Îţi voi trimite lucrarea mea despre calculul geometric transfinit.

– Impresionant titlu, comentă celălalt continuând dialogul mut cu audienţa.

– În cazul cărţilor este la fel ca în cazul oamenilor: un număr foarte mic joacă un rol foarte mare... restul se pierd în mulţime.

– Dumneata din rândul cărora ai dori să faci parte? replică prompt Lamurk.

– Din rândul mulţimii. Cel puţin aşa nu va trebui să particip la atâtea recepţii.

Spre surprinderea lui, remarca fu salutată cu un hohot general.

– Ei bine, spuse Lamurk, sunt sigur că Împăratul nu te va obosi cu prea multe mondenităţi. Vei fi însă invitat pretutindeni. Ai o limbă ascuţită, domnule profesor.

– Tata mai avea o vorbă: „Umorul este ca un brici, dar briciul îl taie de obicei pe cel care-l folosește când s-a tocit."

Tot tatăl lui îi spusese că, într-o înfruntare publică de zeflemele, învins este cel care-și pierde primul cumpătul. Își aminti asta abia acum. De asemenea își aminti, prea târziu, că lui Lamurk i se dusese vestea pentru spiritul etalat în întrunirile Consiliului Superior. Probabil că erau replici pregătite din timp; acum nu dovedise nimic din umorul acela.

O încordare rapidă a obrajilor se lăți în linia albă, golită de sânge, a buzelor. Trăsăturile lui Lamurk se schimonosiră într-o grimasă de neplăcere — cele mai multe nu aveau drum lung până acolo — și emise un hohot de râs urât, înecat.

Spectatorii păstrară o tăcere absolută. Într-adevăr, ceva se petrecuse.

– Ah, dar sunt și alții care doresc să-l cunoască pe domnul profesor, rosti șefa de protocol intervenind prompt în liniștea care devenea stânjenitoare.

Hari strânse câteva mâini, murmură formule de salut lipsite de sens și se lăsă îndepărtat de acolo.

✦ 5 ✦

Luă încă un stim, ca să se destindă. Cumva se simțea mai încordat după aceea, decât în decursul unei coliziuni mondene. Când plecase, Lamurk îi azvârlise o privire rece și furioasă.

– O să fiu cu ochii pe el, spuse Dors. Tu bucură-te de gloria actuală.

Pentru Hari asta era pur și simplu o imposibilitate, totuși se străduia. Arareori puteai întâlni atâta varietate de oameni și matematicianul se calmă treptat, intrând într-un rol cu care se obișnuise: cel de observator politicos. De altfel tipica activitate mondenă nu solicita foarte multă concentrare; un zâmbet călduros îi rezolva majoritatea problemelor.

Recepția era un microcosmos al societății trantoriene, iar în momentele de răgaz Hari urmărise interacțiunea ordinelor sociale.

Bunicul lui Cleon reinstaurase multe tradiții ruelliane, iar una dintre acestea cerea ca la orice ceremonie imperială de amploare să fie prezenți membri din toate cele cinci clase. Cleon părea extrem de încântat de această practică, deoarece credea că-i sporește popularitatea în rândul maselor. Hari își ținuse îndoielile pentru el.

Primul loc, și cel mai evident, era ocupat de nobilime — aristocrații prin naștere. Cleon însuși se găsea în vârful unei piramide de ranguri ce cobora de la puternicii Duci ai Cvadrantelor și Prinții Brațelor

Spirale, la Pairii Vieții, și până la baronii locali pe care Hari îi cunoscuse în adolescența petrecută pe Helicon.

Muncind pe ogoare, îi zărise trecând semeți prin văzduh. Fiecare dintre ei guverna un domeniu nu mai mare decât ar fi putut străbate într-o zi cu aripeta. Toți erau ocupați cu Jocul Principal — neîncetata campanie de sporire a bogățiilor nobilei lor case, aranjând familiei un statut superior prin alianțe politice sau căsătorii.

Hari pufni disprețuitor și-și mască gestul, prefăcându-se că inspiră un stim. Studiase rapoarte antropologice de pe o mie de Planete Decăzute — cele care se dezvoltaseră în izolare, revenind la modalitățile primitive de viață. Știa că această ordine piramidală se regăsea printre cele mai firești și îndelungate tipare sociale umane. Chiar atunci când o planetă era redusă la simpla agricultură și la forjarea manuală a metalelor, formatul triunghiular continua să persiste. Oamenilor *le plăceau* ierarhizarea și ordinea.

Nesfârșita competiție a familiilor nobile fusese primul și cel mai simplu sistem psihoistoric pe care-l modelase Hari. Inițial combinase teoria de bază a jocurilor cu selecția rudelor. După aceea, într-un moment de inspirație, le introdusese pe ambele în ecuațiile care descriau firele de nisip ce lunecau pe pantele unei dune. În felul acesta descrisese în mod corect tranzițiile bruște: alunecări sociale.

Același lucru era valabil în cazul ridicării și decăderii familiilor nobile. Perioade lungi de liniște... urmate de modificări neașteptate.

Privi mulțimea, alegându-i pe cei din al doilea nivel al aristocrației, teoretic egali celor dintâi: meritocrația.

În calitate de șef de Departament al unei Universități Imperiale majore, Hari era el însuși un lord în ierarhia respectivă — o piramidă a realizărilor în viață, nu una a spiței. Meritocrații aveau preocupări cu totul diferite față de permanentele conflicte dinastice ale nobililor. Ba chiar puțini din clasa lui Hari se sinchiseau să aibă urmași, atât de ocupați erau în domeniile lor de activitate. Nobilimea se îmbrâncea, căutând să ajungă în locurile de vârf ale guvernării imperiale, în timp ce meritocrații din rândul al doilea considerau că ei înșiși dețineau *adevărata* putere.

„Dacă Cleon s-ar fi gândit la un asemenea rol pentru mine...", își spuse matematicianul. Un post de ministru adjunct sau de consilier. Ar fi putut face față un timp sau, dacă n-ar fi avut succes, ar fi fost îndepărtat din funcție. Indiferent de rezultat, peste un an, cel mult doi, ar fi revenit în siguranță la Streeling. Miniștrii adjuncți nu sunt executați... cel puțin nu pentru incompetență.

De asemenea, un ministru adjunct nu simte povara cea mai neplăcută a postului său — responsabilitatea pentru viețile unui cvadrilion de ființe omenești.

Dors îl văzu pierdut în gânduri. Sub îndemnurile ei blânde, Hari gustă delicatese pline de savoare și se angajă în pălăvrăgeli politicoase.

Nobilimea putea fi distinsă prin îmbrăcămintea ostentativ ultramodernă, pe când economiștii, generalii și ceilalți meritocrați tindeau să poarte veșmintele oficiale ale profesiunilor lor.

În felul acesta, își dădu seama Hari, el însuși făcea o declarație politică. Purtând roba de profesor, atrăgea atenția asupra faptului că, pentru prima dată după patruzeci de ani, era posibil ca primul-ministru să nu fie ales din rândul nobilimii.

Desigur, nu-l deranja câtuși de puțin declarația cu pricina. Își dorea chiar s-o fi făcut în mod deliberat.

În ciuda etosului ruellian oficial, celelalte trei clase sociale păreau aproape invizibile la recepție.

Factotumii purtau costume sobre, cafenii sau sure, având întipărite pe chipuri expresii de aceeași natură. Vorbeau rareori neîntrebați și de obicei se aflau imediat în spatele unui aristocrat, contribuind cu fapte și cifre pe care acesta le folosea în argumentațiile sale. În general aristocrații erau lipsiți de cunoștințe matematice, incapabili până și de cele mai simple adunări. *Acelea* cădeau în sarcina mașinilor.

Hari constată că trebuia să se concentreze realmente ca să descopere prin mulțime a patra clasă, Cenușiii. Îi privi umblând, aidoma unor cintezoi printre păuni.

Cu toate acestea, ei reprezentau mai bine de o șesime din populația Trantorului. Aduși de pe toate planetele Imperiului de către atotdescoperitoarele teste ale Serviciului Civil, soseau pe planeta-capitală, își făceau datoria ca niște călugări celibatari, apoi plecau din nou spre posturile de pe alte planete. Curgând prin Trantor ca apa din cisternele mohorâte, Cenușiii erau rareori băgați în seamă, fiind onești, prozaici și lipsiți de interes ca și pereții metalici.

Așa ar fi putut să fie și viața sa, se gândi Hari; pentru mulți dintre copiii inteligenți pe care-i cunoscuse pe Helicon aceasta era singura modalitate de evadare de pe ogoare. Atât doar că el fusese purtat peste birocrație și trimis direct în lumea universitară, atunci când putuse rezolva o simplă defoliere tensorială de ordinul al optulea, la vârsta de zece ani.

Ruellianismul afirma că „cetățeanul" era clasa socială cea mai importantă. Teoretic până și Împăratul își împărțea suveranitatea cu oamenii obișnuiți.

Însă la o serată ca aceasta, grupul galactic cel mai numeros era reprezentat în principal de servitorii care aduceau mâncarea și băutura în sală, mai invizibili chiar decât birocrații morocănoși. Majoritatea populației trantoriene, muncitorii, mecanicii și vânzătorii — locuitorii celor 800 de Sectoare — nu aveau ce căuta la un asemenea eveniment. Ei se găseau în afara rangurilor ruelliane.

Cât despre Arte, ultima clasă socială nu era deloc invizibilă. Muzicanții și jonglerii se plimbau printre invitați; formau clasa cea mai puțin numeroasă, dar cea mai spectaculoasă.

În mod deosebit ieșea în relief un sculptor aerian, pe care Dors i-l arătă în partea opusă a sălii imense. Hari auzise despre această nouă formă de artă; statuile erau din fum colorat, pe care artistul îl exhala în pufăituri rapide. Forme stranii și complexe aidoma unor spectre pluteau printre oaspeții derutați. Unele îi ironizau în mod evident pe nobilii de la curte, fiind caricaturi distorsionate ale veșmintelor și atitudinilor lor ostentative.

Lui Hari, sculpturile de fum i se păreau fascinante... până ce se destrămau în fuioare, fără substanță sau previzibilitate.

– Este ultima modă, auzi remarca unui spectator. Am auzit că artistul a venit direct de pe Sark!

– Planeta Renașterii? se interesă altul, căscând ochii de mirare. Nu-i cam îndrăzneț? Cine l-a invitat?

– Se zice că însuși Împăratul.

Hari se încruntă. Sark, de unde proveneau simulacrele de personalitate...

– Planeta Renașterii, murmură el iritat, știind acum ce nu-i plăcuse la formele din fum — natura lor efemeră, destinul destrămării în haos.

Pe când privea, sculptorul aerian suflă un tablou satiric. Primul personaj se formă din fum purpuriu și Hari nu-l recunoscu până ce Dors nu-i trase un cot și chicoti:

– Tu ești!

Matematicianul închise strâns gura care-i rămăsese căscată, neștiind cum să se comporte într-o asemenea situație. Al doilea nor de fuioare albastre formă imaginea clară a lui Lamurk, cu sprâncenele strânse de furie. Siluetele cețoase pluteau, confruntându-se — Hari surâzând, Lamurk încruntându-se.

Iar Lamurk era cel caricaturizat, cu ochi bulbucați și buze răsfrânte.

– Este momentul pentru o ieșire elegantă, șopti șefa de protocol și Hari fu de-a dreptul încântat.

Când ajunseră acasă, era sigur că în stimul pe care-l primise existase un aditiv suplimentar, ceva care-i dăduse frâu liber gurii. Cu siguranță, schimbul de replici cu Lamurk nu aparținuse acelui Seldon gânditor, care vorbea cu reținere. Trebuia să aibă grijă în această privință.

Dors se mulțumi să clatine din cap.

– Ba ai fost chiar tu. Mai exact o parte a ta care nu iese prea des în prim-plan.

6

– Petrecerile ar trebui să-i binedispună pe oameni, comentă Yugo împingând o ceașcă de kaff peste tăblia de mahon lustruit a biroului lui Hari.

– Nu și aceea.

– Cu atâta lux, oameni puternici, femei frumoase și spirite elevate, cred că n-aș fi închis un ochi toată noaptea.

– Asta mă și deprimă, când privesc retrospectiv. Atâta putere, totuși nimeni dintre cei de acolo nu părea preocupat de declinul nostru!

– Nu există un vechi proverb care spune...?

– „Țara arde și baba se piaptănă." Dors îl știe, bineînțeles. Zice că provine din perioada pre-Imperiu.

Yugo începu să se plimbe agitat prin încăpere.

– Așadar sunt indiferenți?

– Pentru ei, Imperiul nu-i decât un decor pentru jocurile lor de putere.

Deja planete, Zone și arcuri întregi din brațele spirale ale Imperiului decăzuseră în mizerie. Din alt punct de vedere, mai amenințătoare era permanenta alunecare în vulgaritate a divertismentelor. Mass-media excela în această privință. Noile stiluri „renascentiste" de pe planete ca Sark deveniseră foarte populare.

Pentru Hari, atuurile Imperiului erau reținerea, subtilitatea și discreția manierelor, finețea și farmecul, inteligența, talentul, ba chiar și splendoarea. Helicon fusese rurală și primitivă, dar cunoștea diferența dintre mătase și porci.

– Ce zic politicienii?

Yugo se așeză pe jumătate pe birou, evitând funcțiile de comandă implantate sub luciul lemnului. Ceașca de kaff pe care o adusese fusese un pretext ca să afle mici bârfe despre protipendadă. Matematicianul surâse în barbă; indiferent cât ar fi contestat ierarhia, oamenii erau *fascinați* de unele aspecte ale ei.

– Speră că unele mișcări de „renaștere morală" — de pildă ruellianismul revizuit — vor prelua conducerea. Cineva spunea că „vor reface coloana vertebrală a Zonelor".

– Hmm... Crezi că așa va fi?

– Nu pentru multă vreme.

Ideologia era un liant nesigur. Nici chiar fervoarea religioasă nu putea menține prea mult timp laolaltă un imperiu. Oricare dintre forțe putea determina formarea unui imperiu, dar ele nu puteau salva întregul de fluxurile mai mari și permanente — în principal de natură economică.

– Ce-i cu războiul din Zona Orion?

– Nimeni nu l-a amintit.

– Crezi că am integrat războiul corect în ecuații?

Yugo reușea întotdeauna să pună degetul exact pe ceea ce-l neliniștea pe Hari.

– Nu. Războiul a fost un element supraestimat în istorie.

Cu siguranță, războiul căpăta adesea poziția centrală; nimeni nu mai continua să citească un poem superb, când în preajmă izbucnea o bătaie cu pumnii goi. Pe de altă parte, nici bătăile nu durau veșnic. În plus, ele zguduiau serios coatele celor care încercau să-și câștige existența. Atât pentru ingineri cât și pentru negustori, războiul nu reprezenta un câștig. Atunci de ce continuau să izbucnească războaie, în ciuda forței economice cu care li se opunea Imperiul?

– Războaiele sunt simple, dar noi scăpăm din vedere ceva esențial... o *simt*!

– Ne-am fundamentat matricele pe datele istorice procurate de Dors, rosti Yugo bătând puțin în retragere. Sunt lucruri foarte solide.

– Nu mă îndoiesc. Totuși...

– Deținem peste 12 000 de ani de evenimente istorice autentice. Pe baza lor am construit modelul.

– Am senzația că scăpăm din vedere ceva care nu-i subtil.

Majoritatea colapsurilor nu se datorau unor cauze incomprehensibile. În epoca de început a consolidării Imperiului, suveranitățile locale minore înfloreau, apoi mureau. În istoriile lor existau teme recurente.

În repetate rânduri, domenii ce cuprindeau multe stele s-au năruit sub povara taxelor excesive. Uneori taxele cu pricina erau folosite pentru plata armatelor de mercenari ce le apărau de vecini, sau care menținеau pur și simplu ordinea internă împotriva disipării cauzate de forțe centrifugale. Indiferent care ar fi fost motivul evident al taxelor,

în scurt timp metropolele rămâneau pustii, deoarece populația fugea din fața agenților de încasare a impozitelor, căutând „pacea rurală".

De ce însă o făceau în mod spontan?

– Oamenii! sări Hari în picioare. Pe ei îi scăpăm din vedere!

– Poftim?! Ai dovedit chiar tu — mai ții minte Teorema Reducționistă? — că individualitățile nu contează.

– Așa este, dar oamenii contează! Ecuațiile noastre combinate îi descriu pe oameni ca un ansamblu, dar noi nu cunoaștem motivațiile critice.

– Sunt ascunse în date.

– Poate că nu... Ce s-ar întâmpla dacă am fi arahnide, nu primate? Psihoistoria ar arăta la fel?

Yugo se încruntă.

– Dacă datele ar fi aceleași...

– Datele referitoare la comerț, războaie și populație? N-ar conta dacă am număra păianjeni, în loc să numărăm oameni?

Tânărul clătină din cap și se înnegură la față, nedorind să accepte o ipoteză care putea distruge ani de muncă.

– Trebuie să fie pe acolo.

– Faptul că tu ai venit aici ca să afli detalii despre ce fac bogații și celebrii la petrecerile lor — unde se regăsește asta în ecuații?

– Așa ceva, se strâmbă Yugo de-a dreptul iritat, nu *contează*!

– Cine afirmă asta?

– Păi, istoria...

– De acord, istoria este scrisă de învingători. Dar cum îi conving marii generali pe oameni să mărșăluiască prin noroaie înghețate? Când *nu* vor mărșălui aceștia?

– Nimeni n-o știe.

– Noi trebuie s-o știm. Mai precis, ecuațiile trebuie s-o știe.

– Cum?

– Habar n-am.

– Să ne adresăm istoricilor?

Hari pufni în râs. Împărtășea disprețul lui Dors vizavi de majoritatea celor care aveau profesia ei. Actuala tendință din studierea trecutului se concentra asupra gusturilor, nu a datelor.

Cândva Hari crezuse că istoria nu însemna decât răscolirea prin ciberfișiere mucegăite. Prin urmare, dacă Dors i-ar fi arătat cum să dea de urma datelor — fie ele codificate în cilindri străvechi de ferită, în blocuri de polimeri sau în filamente — ar fi avut o bază fermă pentru

matematică. Oare Dors și ceilalți istorici nu adăugau pur și simplu alte cărămizi de cunoaștere la un monument care creștea întruna?

Tendința actuală era însă plasarea trecutului într-o nuanță preferată. Facțiunile se războiau în privința antichității; istoria „lor" *se opunea* istoriei „noastre". Înfloreau curente periferice. Cei din „spirala-centrică" susțineau că forțele istorice se răspândeau în lungul brațelor spirale, în timp ce „butucul-focar" afirma că adevăratul agent intermediar al cauzelor, tendințelor, mișcărilor, evoluțiilor era Centrul Galactic. Tehnocrații se luau la harță cu Naturalii, care considerau că schimbarea era cauzată de calitățile înnăscute ale oamenilor.

Printre nenumărate evenimente și note de subsol, specialiștii apreciau că politica prezentului se reflectă în trecut. Pe măsură ce prezentul se fractura și transfigura, părea că în afara istoriei înseși nu mai exista alt punct de referință; era într-adevăr o platformă nesigură, mai ales când îți dădeai seama cât de multe goluri misterioase existau în arhive. Toate astea i se părea lui Hari că urmau mai degrabă moda, nefiind o temelie. Nu exista un trecut incontestabil.

Ceea ce limita forțele centrifugale ale relativismului — lasă-mă să-mi păstrez punctul meu de vedere și ți-l poți păstra și tu pe al tău! — era o sferă de acorduri globale. În general, majoritatea oamenilor considera că, per ansamblu, Imperiul constituia ceva bun; lunga perioadă de stază fusese o epocă de aur, deoarece schimbarea este plătită întotdeauna de cineva, iar mai presus de lupta pentru putere, mai presus de facțiunile care-și aruncau în față istorii de familie, era important să înțelegi unde ajunsese și ce făcuse omenirea.

Aici însă consonanța înceta. Prea puțini păreau preocupați de direcția în care se îndrepta omenirea, sau chiar Imperiul. Hari ajunsese să suspecteze că subiectul era ignorat în favoarea istoriei-tale-opusă-istoriei-mele, pentru că majoritatea istoricilor detestau în mod inconștient viitorul. În adâncul sufletului, ei simțeau declinul și știau că dincolo de orizont nu se întindea o altă schimbare-urmată-de-stază, ci colapsul.

– Așadar, ce să facem?

Hari își dădu seama că Yugo repeta întrebarea. Se smulse din reverie.

– Nu... nu știu.

– Adăugăm alt termen pentru instinctele primare?

– Oamenii nu acționează exclusiv pe baza instinctelor, clătină din cap Hari. Totuși se comportă ca oameni... ca primate, cred.

– Atunci... să explorăm direcția asta?

Matematicianul ridică brațele exasperat.

– Îți mărturisesc: *simt* că linia aceasta logică duce undeva... dar nu-i pot zări capătul.

Yugo încuviință și zâmbi larg.

– Va apărea când s-a copt îndeajuns.

– Mulțumesc. Știu că nu sunt cel mai bun dintre colaboratori. Sunt prea schimbător.

– Nu contează! Uneori trebuie să gândești cu glas tare, asta-i tot.

– Uneori nu sunt nici măcar sigur că gândesc.

– Mai bine să-ți arăt ultimele noutăți.

Lui Yugo îi plăcea să se laude cu invențiile lui și Hari se lăsă pe spate în fotoliu, în timp ce tânărul accesă echipamentul holo al încăperii și configurațiile apărură în aer. Ecuațiile pluteau stivuite tridimensional, cu fiecare termen colorat conform codurilor oficiale.

Ce multe erau! Îi aminteau lui Hari de păsări adunate în stoluri mari.

În esență psihoistoria era un set vast de ecuații angrenate reciproc, urmând variabilele istoriei. Era imposibil să schimbi una fără să le afectezi și pe celelalte. Modificai populația și se transforma comerțul, laolaltă cu genurile de divertisment, convențiile sexuale și o sută de alți factori.

Neîndoios, unii factori nu prezentau importanță, dar care anume? Istoria era un puț fără fund de informații lipsite de sens, în absența unei modalități de filtrare a cascadei de detalii specifice. Aceasta era prima sarcină esențială a oricărei teorii asupra istoriei: să descopere variabilele esențiale.

– Vitezele post-selecție... poftim! rosti Yugo, iar calculatorul suspendă în aer grafice tridimensionale, elegant aranjate. Indicii economici, variabilele familiale, totul!

– Ce epoci?

– Mileniile III-VII, E.G.

Suprafețele multidimensionale care reprezentau variabilele economice semănau cu niște sticle torsionate, umplute cu — atunci când Yugo activă variabila temporală — fluide vâscoase. Lichide galbene, chihlimbarii și roșii se roteau și se întrepătrundeau reciproc într-un balet lent și grațios. Hari era de fiecare dată uluit de felul în care frumusețea rezulta din matematică în modurile cele mai improbabile. Yugo reprezentase cantități economice esoterice, totuși, în derularea greoaie a secolelor, ele alcătuiau arabescuri delicate.

– Un acord surprinzător de bun, încuviință Hari. (Suprafețele galbene de date istorice se contopeau perfect cu celelalte culori, fluidele găsind niveluri curbe.) Acoperă patru milenii?! Fără infinități?

– Noua schemă de renormalizare le-a anulat.

– Excelent! Datele provenite de la mijlocul Erei Galactice sunt cele mai solide, nu?

– Da. Politicienii au început să-și bage coada după mileniul al VII-lea. Dors mă ajută să filtrez gunoaiele.

Hari admiră contopirea delicată de culori, vinuri străvechi în sticle transfinite.

Vitezele psihoistorice se conectau puternic laolaltă. Istoria nu era câtuși de puțin un edificiu robust de oțel, traversând rigid timpul, ci semăna mai degrabă cu un pod de frânghii, scârțâind și flexându-se la fiecare pas. Această „puternică dinamică de cuplare" ducea la rezonanțe în ecuații, la fluctuații haotice, ba chiar și la infinități. În realitate nimic nu era infinit, așa că ecuațiile trebuia să fie fixe. Hari și Yugo petrecuseră mulți ani eliminând infinitățile dezagreabile. Poate că ținta lor începea să fie vizibilă.

– Cum sunt rezultatele, dacă pur și simplu extinzi ecuațiile dincolo de mileniul al VII-lea? se interesă Hari.

– Abaterile se acumulează, recunoscu tânărul.

Buclele de feedback nu constituiau o noutate. Hari cunoștea teorema generală, care era realmente antică: Dacă toate variabilele unui sistem sunt strâns interconectate și poți modifica una dintre ele, cu precizie și pe scară mare, atunci le poți controla, indirect, pe toate. Sistemul putea fi călăuzit către un final anume, prin numeroasele lui bucle interne de feedback. În mod spontan, sistemul își poruncea sieși... și executa ordinele.

Desigur, istoria nu asculta pe nimeni, dar pentru epoci precum cea dintre mileniile IV și VII, ecuațiile reușeau cumva să descrie evenimentele. Psihoistoria *putea* „post-dicta" istoria.

În sistemele cu adevărat complexe, modul în care apăreau reglajele se găsea dincolo de orizontul complexității umane, dincolo de cunoaștere și, cel mai important, nu merita să fie cunoscut.

Dar dacă sistemul se deregla, cineva trebuia să-i cerceteze mărunțaiele și să descopere vina.

– Ai vreo idee? Vreun indiciu?

Yugo ridică din umeri.

– Fii atent!

Fluidele suiră pe pereții sticlelor. Se iviră alte volume deformate, conținând fluide-de-date în culori vii. Hari privi cum fluxul și refluxul parcurseră spațiul variabil de culoare portocaliu-încins, determinând valuri de răspuns în straturile purpurii adiacente. În scurt timp, întreaga hologramă arăta turbulențe ce clocoteau furios.

– Așadar ecuațiile dau greș, observă Hari.

– Da, și la fel se întâmplă la scară temporală mare. Ciclurile lungi durează în jur de 125 de ani, însă eliminarea evenimentelor cu durată mai mică de 80 de ani oferă o configurație stabilă. Fii atent...

Hari privi turbulența sporind ca un uragan ce răscolea un ocean multicolor.

– Asta, continuă Yugo, îndepărtează dispersia cauzată de „stilurile generaționale", cum le numește Dors. Pot lua Zonele care sporesc în mod premeditat durata vieții omenești. Extrapolez ecuațiile în timp — perfect! — dar apoi rămân fără date. De ce? Mai forez prin istorie și se dovedește că societățile acelea n-au durat prea mult.

Hari clătină din cap.

– Ești sigur? Aș fi crezut că o creștere a mediei de vârstă aduce cu ea înțelepciune...

– Nici vorbă! Am cercetat mai profund și am constatat că atunci când durata vieții egalează durata ciclului social, de obicei cam 110 Ani Standard, apar instabilități. Planete întregi au avut parte de războaie, depresiuni și maladii sociale generale.

– Efectul ăsta, se încruntă matematicianul, este cunoscut?

– Nu cred.

– De aceea oamenii au ajuns la o barieră, căutând să-și mărească longevitatea? Societatea se destramă, punând capăt progresului?

– Da.

Yugo avea în colțul gurii un surâs despre care Hari știa că dovedea mândria pentru ceea ce făcuse.

– Neregularități crescătoare, care se acumulează și duc la... haos.

Aceea era problema acută pe care n-o stăpâniseră.

– La naiba!

Hari detesta din adâncul sufletului imprevizibilul.

Tânărul îi zâmbi strâmb.

– În privința asta, șefu', n-am noutăți.

– Nu-ți face griji, rosti voios Hari, deși nu se simțea deloc așa. Ai reușit un progres important. Nu uita: „Imperiul n-a fost clădit într-o zi."

– Știu, dar se pare că se destramă al naibii de repede.

Cei doi menționau rareori motivația adevărată a psihoistoriei — neliniștea atotpătrunzătoare legată de faptul că Imperiul decădea din cauze necunoscute. Existau o mulțime de teorii, totuși nici una nu avea puteri de predicție. Hari spera să rezolve aspectul acesta, dar înainta frustrant de încet.

Yugo îl privea necăjit. Hari se sculă, ocoli biroul mare și-l bătu prietenos pe spate.

– Capul sus! Publică rezultatul ăsta.

– Pot s-o fac? N-ar trebui să atragem atenția asupra psihoistoriei.

– Grupează datele și după aceea trimite-le unei publicații destinate istoriei analitice. Roag-o pe Dors să-ți recomande una.

Yugo se lumină la față.

– O să scriu articolul și o să ți-l arăt...

– Nu, eu n-am ce căuta aici. Este lucrarea ta.

– Dar tu mi-ai arătat cum să stabilesc analiza, unde să...

– Este lucrarea ta. Public-o!

– Bine...

Hari nu menționă faptul că orice ar fi fost publicat acum sub numele lui ar fi atras imediat atenția. Unii savanți ar fi putut intui teoria imens mai vastă, pitită îndărătul acelui simplu efect de rezonanță a duratei vieții. Era preferabil să rămână în umbră.

După plecarea lui Yugo, rămase o vreme privind furtunile ce bântuiau fluidele-de-date, continuând să avanseze temporal deasupra biroului. După aceea întoarse ochii spre unul dintre citatele lui favorite, asupra căruia îi atrăsese atenția Dors, care i-l dăruise gravat pe o plăcuță elegantă de ceramică:

„O forță minimă aplicată la un moment de răscruce în pivotul istoriei deschide calea spre o țintă îndepărtată. Urmărește doar obiectivele imediate care slujesc perspectivelor celor mai îndepărtate."

– Al IX-lea Oracol al Împăratului Kamble, Versetul 17.

– Dar dacă nu-ți poți permite perspective îndepărtate? murmură el, apoi se întoarse la treabă.

7

În ziua următoare, primi o lecție despre realitățile politicii imperiale.

– Nu știai că te urmăreau echipamente 3D? întrebă Yugo.

În biroul său, Hari privea rederularea conversației cu Lamurk. Se refugiase în Universitate, după ce Specialii imperiali începuseră să

aibă probleme cu ținerea reporterilor la distanță de apartamentul său. Solicitaseră întăriri, atunci când descoperiseră la trei niveluri mai sus o echipă care căuta să introducă un înregistrator acustic. Hari și Dors, însoțiți de o escortă, plecaseră printr-un ascensor gravitic de întreținere.

– Nu, nu știam. Se întâmplau multe...

Își aminti de bodyguarzii lui oprind pe cineva, controlându-l și lăsându-l să treacă. Camera 3D și microfonul direcțional erau atât de mici, încât un reporter le putea purta sub hainele obișnuite. Asasinii foloseau același mijloc de ascundere a armelor, dar gărzile de corp știau să-i deosebească de reprezentanții mass-media.

– Dacă vrei să le faci față, îi oferi Yugo un sfat dahlit, trebuie să fii cu ochii pe ei.

– Îți apreciez grija, mormăi sec Hari.

Dors își ciocăni buza inferioară cu vârful degetului.

– Mie mi se pare c-ai ieșit destul de bine.

– Nu intenționam să par ca și cum aș fi atacat în mod deliberat un lider al majorității din Consiliul Superior, replică iritat Hari.

– Dar exact asta *ai făcut*, chicoti Yugo.

– Așa-i, însă în clipa respectivă părea o discuție... politicoasă, încheie el jalnic.

Editat pentru 3D, era un ping-pong verbal rapid, cu lame de brici în locul mingilor.

– L-ai învins la fiecare schimb, observă Dors.

– Nici măcar nu pot spune că individul îmi displace! A făcut lucruri bune pentru Imperiu. Tăcu și căzu pe gânduri. A fost... amuzant.

– Poate că deții într-adevăr un talent pentru asta, spuse Dors.

– Aș prefera să nu-l dețin.

– Nu cred că ai de ales, interveni Yugo. Devii faimos.

– Faima este acumularea de înțelegeri greșite în jurul unui nume binecunoscut, preciză ea.

– Bine spus, zâmbi Hari.

– Este o axiomă atribuită lui Eldonian cel Bătrân, împăratul cel mai longeviv. Singurul din spița lui care a murit de bătrânețe.

– Are perfectă dreptate, zise Yugo. Trebuie să te aștepți la unele zvonuri, bârfe, erori...

Hari scutură furios din cap.

– Nu! Uite ce-i, nu ne putem lăsa distrași de problema asta irelevantă. Mai bine spune-mi care-i situația constelațiilor ilegale de personalitate, pe care le-ai „obținut"?

– Au ajuns la mine.

– Le-ai tradus? Vor rula?

– Da, însă au nevoie de multă memorie și de volum pentru rulare. Am reglat câteva, dar necesită o rețea de procesare paralelă mai mare decât le pot oferi.

– Mie nu-mi place chestia asta, se încruntă Dors. Astea nu sunt simple constelații, ci *simuri*.

– Nu sunt decât niște cercetări, precizează Hari, nu încercăm să producem o superrasă.

Ea se sculă și începu să se plimbe energic prin odaie.

– Cel mai vechi tabu este împotriva simurilor. Până și constelațiile de personalitate ascultă de legi rigide!

– Așa-i, o știm din antichitate. Totuși...

– O știm din *preistorie*. (Nările i se dilataseră de enervare.) Prohibițiile sunt atât de vechi încât nu mai există date despre felul în care au început — neîndoios, din pricina unor experimente dezastruoase desfășurate cu mult înaintea Epocii Umbrelor.

– Ce-i asta? întrebă Yugo.

– Perioada lungă — nu știm exact cât a durat, deși cu siguranță câteva milenii — dinainte ca Imperiul să devină coerent.

– Vrei să spui că datează de pe Pământ? păru sceptic Yugo.

– Pământul este mai degrabă o legendă decât o realitate. Răspunsul este însă „da", tabuul poate data din perioada aceea.

– Sunt simuri limitate în mod inevitabil, precizează Yugo, care nu cunosc absolut nimic despre epoca noastră. Unul este un fanatic religios, aparținând unei credințe de care n-am auzit niciodată, iar celălalt un scriitor insolent. Nu constituie un pericol pentru nimeni, decât poate pentru ele însele.

Dors îl privi suspicios.

– Dacă sunt atât de mărginite, la ce sunt utile?

– Cu ele putem calibra indicii psihoistorici. Am modelat ecuații care depind de percepțiile umane fundamentale. Dacă deținem o minte antică, fie și simulată, putem calibra constantele lipsă din ecuațiile vitezei.

– Nu mă pricep la matematică, pufni a îndoială Dors, dar știu că simurile sunt periculoase.

– Nimeni căruia îi merge mintea nu mai crede asta, zise Yugo. Dintotdeauna matematicienii au rulat pseudo-simuri. Tik-tokii...

– Acelea erau personalități incomplete, nu? întrebă sever Dors.

– Da, sigur, însă...

– Putem să intrăm într-un bucluc foarte serios, dacă simurile astea sunt mai bune și mai flexibile.

Yugo flutură din mâinile mari, ignorându-i remarca, și surâse leneș.

– Nu te-ngrijora. Le am sub control. Oricum am găsit deja o modalitate să rezolv problema noastră de a obține suficient volum de rulare și timp de acces... *plus* că am și o justificare.

– Care anume? ridică Hari sprâncenele.

– Am un client pentru simuri. Cineva care le va rula, va achita toate cheltuielile și va plăti pentru privilegiul respectiv. Dorește să le folosească în scopuri comerciale.

– Cine? întrebară simultan Hari și Dors.

– „Artifice Associates", declară triumfător Yugo.

Hari privi inexpresiv. Dors tăcu câteva clipe, parcă în căutarea unei amintiri îndepărtate, apoi spuse:

– O firmă care se ocupă de arhitectura sistemelor de calculatoare.

– Exact, una dintre cele mai bune. Are o piață pentru simurile vechi folosite în scopuri de divertisment.

– N-am auzit de ei, făcu Hari.

– Nu ești deloc la zi, clătină Yugo din cap.

– Nici nu-ncerc să fiu la zi. Încerc să fiu cu un pas înainte.

– Mie nu-mi place să folosim un intermediar extern, zise Dors. Și ce este cu „plata" aceea?

Tânărul surâse încântat.

– Plătesc drepturile de licență. Am negociat totul.

– Avem vreun control asupra felului în care utilizează simurile?

– N-avem nevoie de așa ceva. Presupun că le vor folosi în industria divertismentului. Cât de mult poți exploata un sim pe care probabil că nu-l înțelege nimeni?

– Nu-mi place... Pe lângă aspectele comerciale, este riscant să resuscitezi un sim vechi. Oprobriul public...

– Hei, cu asta s-a terminat de mult! Oamenii nu privesc în felul ăsta tik-tokii, care devin destul de inteligenți.

Tik-tokii erau mașini având capacitate mintală redusă, menținute riguros sub un anumit plafon de inteligență de Legile Codificării din antichitate. Dintotdeauna, Hari suspectase că legile respective erau opera roboților adevărați, antici, astfel încât tărâmul inteligenței artificiale să nu producă tipuri mai specializate și imprevizibile.

Adevărații roboți, de pildă R. Daneel Olivaw, rămâneau distanți, detașați și cu planuri cu bătaie lungă. Dar în acumularea de neliniști

din întregul Imperiu, protocoalele cibernetice tradiționale se dezintegrau. Ca totul, de altfel.

– Eu mă opun, se ridică Dors. Trebuie să oprim asta imediat.

Yugo se ridică și el, surprins.

– Tu m-ai ajutat să găsesc simurile. Acum tot tu...

– N-am intenționat să se ajungă aici.

Dors era încordată.

Hari fu surprins de intensitatea ei. Se părea că exista și o altă miză, dar care anume? Vorbi cu blândețe:

– Nu văd nici un motiv pentru care să nu obținem un profit din direcțiile secundare ale cercetărilor noastre. În plus, avem într-adevăr nevoie de creșterea capacității de calcul.

Dors deschise gura furioasă, apoi o închise fără un cuvânt. Matematicianul se întrebă de ce se opunea în asemenea măsură.

– De obicei, nu-ți pasă câtuși de puțin de convențiile sociale.

– De obicei, replică ea sarcastic, nu ești candidat la funcția de prim-ministru.

– Nu voi îngădui ca astfel de considerații să ne abată cercetările, rosti el apăsat. Este clar?

Ea încuviință în tăcere. Brusc, Hari se simți ca un tiran dictatorial. Ca întotdeauna, exista un conflict potențial între a fi tovarăși de muncă și iubiți. De obicei, ocoleau asemenea probleme. De ce era așa de intransigentă?

Mai analizară câteva probleme legate de psihoistorie, apoi Dors îi aminti de următoarea lui întâlnire.

– Este o colegă din Departamentul de Istorie și am rugat-o să cerceteze configurațiile din tendințele trantoriene în ultimele zece milenii.

– Ah, bun, mulțumesc. Poftește-o, te rog.

Sylvin Thoranax era o femeie deosebit de frumoasă, care aduse cu ea o cutie cu piramide vechi de date.

– Le-am găsit într-o bibliotecă, tocmai de cealaltă parte a planetei, explică ea.

Hari ridică o piramidă.

– N-am mai văzut așa ceva. E plină de praf!

– Unele n-au nici măcar index de clasificare. Am decodat câteva și sunt bune. Pot fi citite cu o matrice translatoare.

– Hmm... (Lui Hari îi plăcea senzația de mucegăială a tehnologiei vechi din epocile mai simple.) Le putem citi direct?

Ea încuviință.

– Știu cum funcționează Ecuațiile Seldon reduse. Ar trebui să puteți face o comparație matematică și să găsiți coeficienții de care aveți nevoie.

– Nu sunt ecuațiile mele, se strâmbă bărbatul, ci reprezintă rezultatul unor cercetări întreprinse de...

– Haideți, domnule profesor, toată lumea știe că dumneavoastră ați conceput procedurile și tehnica de abordare.

Hari mai mormăi puțin, pentru că se simțea iritat, însă Thoranax continuă să explice cum puteau fi utilizate piramidele și Yugo i se alătură, entuziast, așa că matematicianul nu mai insistă. Dors plecă împreună cu tânărul, iar Hari intră în obișnuita lui rutină universitară.

Programul zilei sale era afișat în holo:

Anunță vorbitorii pentru simpozion; îndulcește invitația pentru cei neinteresați.

Redactează propunerile pentru Bursa Imperială.

Citește tezele studenților *după* ce au fost verificate și acceptate de programul Logic.

Acestea îi consumară partea cea mai mare a zilei. Abia atunci când rectorul intră în cabinetul lui, își aminti că-i promisese că va ține un discurs. Rectorul avea un surâs ironic, rapid, buze răsfrânte și privire rezervată — aspectul unui savant.

– Roba? întrebă el apăsat și direct.

Hari bâjbâi prin dulap, scoase roba largă cu mâneci bufante și se schimbă în odăița vecină. Când părăsiră în grabă biroul, secretarul îi întinse videocubul multifuncțional personal. Însoțit de rector, traversă piațeta principală, cu Specialii dispuși înaintea și în urma lor, într-o formație cât mai puțin bătătoare la ochi. O mulțime de bărbați și femei bine îmbrăcați îndreptară camere 3D spre ei, unul panoramând de sus în jos pentru a obține efectul complet al bazilor spiralate galben-albastre caracteristice pentru Streeling.

– Ați mai discutat cu Lamurk?

– Ce-i cu dahliții?

– Vă place noul primar al Sectorului? Contează că-i trisexualist?

– Ce-i cu noile rapoarte privind sănătatea? N-ar trebui ca Împăratul să stabilească exercițiile obligatorii pentru Trantor?

– Ignoră-i, zise Hari.

Rectorul surâse și flutură mâna spre camere.

– Își fac și ei meseria.

– Ce-i cu „exercițiile obligatorii"?

– Un studiu a descoperit că electrostimularea în timpul somnului nu dezvoltă mușchii la fel de bine ca exercițiile de modă veche.

– Nimic surprinzător.

El însuşi lucrase pe ogoare când era copil şi nu-i plăcuse niciodată ideea de a-şi dezvolta forţa în timp ce dormea.

Un grup de reporteri se apropie mai mult, strigând întrebări:

– Ce crede Împăratul despre ceea ce i-aţi spus lui Lamurk?

– Este adevărat că soţia nu vrea să fiţi prim-ministru?

– Ce-i cu Demerzel? Unde a dispărut?

– Ce-i cu disputele Zonale? Imperiul poate face compromisuri?

O reporteră ajunse aproape până lângă el.

– Cum exersaţi?

– Îmi exersez răbdarea, replică sarcastic Hari, dar gluma lui trecu neînţeleasă de femeia care-l privi inexpresiv.

Când intrară în Sala Mare, Hari îşi aminti să scoată videocubul şi să-l dea organizatorilor. Întotdeauna câteva 3D-uri uşurau derularea unui discurs.

– Multă lume, remarcă el spre rector după ce luară loc în loja vorbitorilor, deasupra scaunelor din sală.

– Participarea este obligatorie. Sunt prezenţi membri ai tuturor claselor. (Rectorul se aplecă deasupra balustradei şi zâmbi radios.) Am vrut să fiu sigur că arătăm bine pentru reporterii de afară.

Hari făcu o grimasă.

– Cum se verifică participarea?

– Fiecare are un scaun codificat. După ce se aşază, sunt număraţi, cu condiţia ca ID-ul personal să corespundă cu indexul scaunului.

– O mulţime de complicaţii, doar ca să-i faci să participe.

– Trebuie să participe! Este pentru binele lor. Şi al nostru.

– Sunt adulţi, altfel de ce le-am îngădui să studieze subiecte avansate? Pot decide singuri ce-i bine pentru ei.

Buzele rectorului se strânseră când se ridică pentru a rosti cuvântul introductiv. Când veni rândul lui Hari, el spuse:

– Acum, după ce aţi fost oficial număraţi, vă mulţumesc pentru invitaţie şi vă anunţ că aici se încheie intervenţia mea oficială.

Murmure de surprindere. Hari îşi plimbă privirea peste sală şi aşteptă să se facă tăcere. După aceea adăugă:

– Detest să mă adresez cuiva care n-are alternativă la a asculta. Voi lua loc şi oricine doreşte să plece poate s-o facă.

Se aşeză. Sala aproape că vuia. Câteva persoane se ridicară să plece şi celelalte le huiduiră. Când matematicianul se sculă ca să vorbească din nou, îl ovaţionară.

Niciodată nu ţinuse un discurs în faţa unui public care să fie alături de el în asemenea măsură. Profită la maximum, oferind o pledoarie emoţionantă despre viitorul... matematicii. Nu se referi la Imperiul efemer, ci la matematica minunată şi veşnică.

8

Femeia de la Ministerul Culturilor Conlocuitoare îl privi superior şi spuse:

– Bineînţeles că *trebuie* ca grupul *dumneavoastră* să contribuie.

Hari clătină din cap uluit.

– O... o senzo?

Ea îşi aranjă costumul oficial, foindu-se în fotoliul rezervat vizitatorilor.

– Acesta este un program avansat. Toţi matematicienii sunt obligaţi să prezinte contrapartidă pentru sponsorizare.

– Dar noi suntem complet lipsiţi de orice calificare în domeniul componistic!

– Vă înţeleg ezitarea, dar noi, cei din Minister, considerăm că senzo-simfoniile vor fi exact ceea ce trebuia pentru a conferi energie unei... unei forme de artă care înregistrează un progres redus.

– Nu înţeleg.

Femeia etală un surâs rigid, complet neconvingător.

– În concepţia noastră asupra acestui nou tip de senzo-simfonii, artiştii — mai exact, matematicienii — vor transfigura structurile fundamentale ale *gândirii*, aşa cum sunt edificiile conceptuale euclidiene sau teoria seriilor transfinite. Acestea vor fi traduse apoi de către un sortizor artistic...

– Ce este „sortizorul"?

– Un calculator-filtru, care distribuie şabloanele conceptuale într-un număr vast de căi senzoriale.

– Înţeleg, suspină Hari.

Femeia deţinea putere şi trebuia s-o asculte. Finanţarea psihoistoriei era asigurată, deoarece banii veneau direct din fondurile particulare ale Împăratului, dar Departamentul Streeling nu putea ignora Consiliul Sponsorizării Imperiale, ori pe funcţionarii săi. Acesta era sistemul favorurilor reciproce.

Departe de a fi oaze destinse şi meditative în care cercetările să se desfăşoare în linişte, universităţile erau maratonuri intense, competi-

tive, de înaltă presiune. Meritocraţii — oameni de ştiinţă şi universitari deopotrivă — lucrau mult, se confruntau cu probleme de sănătate asociate stresului, cu o rată ridicată a divorţurilor şi în general aveau puţini copii. În căutarea Celei Mai Mici Unităţi Publicabile, îşi ciopârţeau rezultatele cercetărilor în bucăţele, pentru a-şi spori lista de lucrări tipărite.

Ca să obţii o sponsorizare din partea Oficiilor Imperiale, trebuia să execuţi munca de bază: Completarea de Formulare. Hari cunoştea la perfecţiune labirintul ameţitor de întrebări intersectate. Enumeraţi şi analizaţi tipul şi „textura" resurselor financiare... Estimaţi beneficiile secundare... Descrieţi tipul de echipamente de laborator şi calcul necesare (pot fi modificate corespunzător resursele existente?)... Clarificaţi poziţia filosofică a activităţii propuse...

Piramida puterii însemna că savanţii cei mai experimentaţi munceau cel mai puţin în domeniul lor, ei fiind angajaţi în nesfârşite jocuri de favoruri. Încruntaţi, Cenuşiii aveau grijă ca nici o căsuţă să nu rămână nebifată. Numai aproximativ zece la sută din solicitările de sponsorizări primeau fonduri, dar abia jumătate din suma cerută şi cu o întârziere de doi ani.

Mai rău: deoarece factorul timp era atât de important, se acordau bonusuri pentru obţinerea de rezultate imediate. Pentru ca să te asiguri că o cercetare avea să fie încununată de succes, o efectuai aproape complet *înainte* de a solicita sponsorizarea. În felul acesta, evitai orice „neclarităţi" din cerere, orice abateri neaşteptate de la direcţia iniţială a cercetării.

Iar toate astea însemnau că cercetarea devenise în majoritate lipsită de surprize. Nimeni nu părea să observe că astfel li se răpea satisfacţia centrală — surescitarea produsă de evenimentele neaşteptate.

– O să... le comunic celor din Departament.

„O să le ordon" ar fi fost mai corect, totuşi era bine să încerci să păstrezi caracterul politicos.

După plecarea femeii, Dors intră imediat în biroul lui Hari, urmată de Yugo.

– Eu n-o să lucrez cu aşa ceva! anunţă ea cu ochi scânteietori.

Hari privi cele două cuburi măricele, care păreau din piatră. Nu puteau fi totuşi atât de grele, deoarece Yugo le ţinea cu destulă uşurinţă, câte unul în fiecare palmă.

– Astea sunt simurile?

– În miezuri de ferită, preciză tânărul mândru. Uitate de lume, pe o planetă numită Sark.

– Cea cu mișcarea Noii Renașteri?

– Da — a fost o nebunie să tratez cu ei, totuși le-am obținut. De abia au sosit. Cea care a aranjat totul, Buta Fyrnix, dorește să stea de vorbă cu tine.

– Am anunțat că nu vreau să fiu implicat.

– O clauză a negocierii a fost această discuție directă între voi doi.

Hari clipi alarmat.

– A venit până aici?

– Nu, dar au închiriat o bandă îngustă de transmisii. Ea așteaptă deja. Am redirecționat-o și este suficient să-ți deschizi canalul de comunicații.

Hari încercă senzația distinctă că era împins în ceva riscant, cu mult dincolo de limitele obișnuitei sale prudențe. Timpul de utilizare a benzilor înguste era foarte scump, deoarece sistemul găuri-de-vierme al Imperiului era de mii de ani supraaglomerat. I se părea că utilizarea lui pentru o discuție directă era de-a dreptul imorală. Dacă femeia aceea plătea pentru timp de așteptare la scară galactică, numai ca să poată pălăvrăgi cu un matematician...

„Ferește-mă de entuziaști", își spuse el în gând și apoi rosti cu glas tare:

– În regulă.

Buta Fyrnix era o femeie înaltă cu ochi arzători, care zâmbea radios când imaginea ei înflori în cabinet.

– Bună ziua, domnule profesor! Am fost extrem de încântată că echipa dumneavoastră este interesată de Noua Renaștere.

– Cred că-i interesată de fapt de simurile acelea.

Pentru prima dată, Hari era recunoscător decalajului temporal, de două secunde, al transmisiei. Capătul cel mai mare al unei găuri-de-vierme se găsea la o secundă-lumină de Trantor și se părea că în cazul lui Sark situația era aceeași.

– Evident! Am descoperit arhive cu adevărat antice! O să vedeți că mișcarea noastră progresivă răstoarnă vechile bariere.

– Sper că cercetarea se va dovedi fructuoasă, comentă neutru Hari. Cum de-l băgase Yugo în toată aiureala asta?

– Găsim lucruri care vă vor deschide mintea, domnule profesor.

Femeia se întoarse și arătă spre ceea ce se găsea înapoia ei, o încăpere mare, ticsită cu rackuri străvechi de ceramică pentru depozitare.

– Sperăm să risipim bezna de pe originea pre-imperială, legenda Pământului... și toate celelalte!

– O să... o să fiu foarte încântat să văd ce va rezulta.

– Trebuie să veniți și să vedeți în mod direct. Un matematician ca dumneavoastră va fi impresionat. Renașterea noastră este exact genul de întreprindere deschisă spre viitor, de care au nevoie planetele tinere și viguroase. Promiteți-ne că ne veți vizita — oficial, sper!

Se părea că femeia dorea să investească într-un viitor prim-ministru. Abia după alte minute insuportabile, Hari izbuti să scape. Când în cele din urmă imaginea lui Fyrnix se destrămă în aer, îl fulgeră cu privirea pe Yugo.

– Să știi că am făcut un târg bun, se justifică acesta desfăcând brațele, cu condiția ca ea să discute direct cu tine, ca să încerce să te convingă.

– Sper că ți-a făcut o reducere considerabilă, comentă matematicianul ridicându-se.

Lăsă palma, precaut, pe un cub și constată că era surprinzător de rece. În interiorul lui întunecat putea întrezări labirinturi de rețele și panglici șerpuitoare de lumină refractată, aidoma unor bulevarde minuscule printr-un oraș scufundat în beznă.

– Evident, încuviință Yugo degajat. Am pus niște dahliți să... ă-ă-ă, trateze problema.

Hari chicoti.

– Nu cred că mai vreau să aud ceva.

– În calitate de prim-ministru, interveni Dors, nici n-ar trebui.

– Nu sunt prim-ministru!

– Poți să fii... în curând. Problema simurilor este prea riscantă, ba chiar ai discutat cu sursa Sark! Eu nu voi lucra cu ele!

– Nu te-a rugat nimeni, murmură Yugo.

Hari pipăi suprafața rece și netedă a unui bloc de ferită, îl cântări în palmă — era destul de ușor — apoi le luă pe amândouă și le așeză pe birou.

– Cât de vechi sunt?

– Cei de pe Sark, răspunse tânărul, nu știu, dar trebuie să fie cel puțin...

Brusc, Dors intră în acțiune. Smulse cuburile, câte unul în fiecare mână, se întoarse spre peretele cel mai apropiat... și le izbi cu putere între ele. Zgomotul fu asurzitor. Fragmente de ferită izbiră peretele. Câteva particule ajunseră până la fața lui Hari.

Dors absorbise explozia. Energia stocată în blocuri irupsese în momentul când rețelele plesniseră.

În tăcerea profundă care urmă, ea rămase nemișcată, cu mâinile acoperite de pulbere sură. Palmele îi sângerau și pe obrazul stâng avea o tăietură. Îl privi pe Hari în ochi.

– Sunt responsabilă de securitatea ta.

– Interesant mod de a o demonstra, vorbi tărăgănat Yugo.

– A trebuit să te protejez de un potențial...

– *Distrugând* un artefact străvechi? se holbă Hari.

– Am absorbit aproape toată explozia, reducând riscul pentru tine. Consider că această implicare Sark este...

– Știu, știu, ridică palmele Hari, amintindu-și.

Cu o seară în urmă, revenise acasă de la discursul său destul de bine receptat, dar o găsise pe Dors morocănoasă și retrasă. Patul lor fusese de asemenea un câmp de luptă mai degrabă înghețat, deși Dors nu vrusese să iasă din starea ei și să-i spună ce anume o sâcâia. „Victorie prin retragere", o denumise cândva Hari. Nu știuse însă ce sentimente profunde încerca ea.

„Căsătoria", se gândi trist, „este o explorare ce nu se încheie niciodată."

– Eu decid în privința riscurilor, vorbi acum privind sfărâmăturile din cabinet, iar tu îmi vei respecta deciziile, dacă nu este vorba despre un pericol *fizic* evident. Ai înțeles?

– Trebuie să-mi folosesc judecata...

– Nu! Aceste simuri sarkiene ne pot oferi date despre epoci antice, complet necunoscute, iar asta poate afecta psihoistoria.

Se întrebă dacă ea urma vreun ordin al lui Olivaw. De ce erau atât de precauți roboții?

– Atunci când pui în pericol în mod evident...

– Te rog să lași planurile — și psihoistoria! — în seama mea.

Ea clipi rapid, își umezi buzele, deschise gura... și nu scoase un sunet. În cele din urmă, încuviință din cap. Hari suspină.

Apoi secretarul său năvăli înăuntru, urmat de Speciali, și scena se transformă într-un haos de explicații. Matematicianul îl privi direct în ochi pe căpitanul Specialilor și spuse că miezurile de ferită căzuseră accidental unul peste celălalt, fisurând, se părea, o zonă mai slabă.

Erau, continuă — inventând în timp ce vorbea pe un ton de autoritate profesorală, pe care-l perfecționase de mult — structuri fragile care foloseau tensiunile pentru a se autostabiliza, înmagazinând cantități uriașe de informații microscopice.

Spre ușurarea lui, căpitanul se mulțumi să facă o grimasă, privi în jur spre efectele exploziei și comentă doar:

– N-ar fi trebuit să accept aici asemenea tehnologii antice.

– Nu este vina dumitale, îl liniști Hari, ci exclusiv a mea.

Aveau să mai urmeze și alte minciuni, însă peste o clipă îl apelă holovizorul. O zări pe asistenta personală a lui Cleon, dar înainte ca ea să

poată rosti un cuvânt, imaginea i se dizolvă. Hari atinse comanda filtrului facial exact când holograma lui Cleon se coagulă dintr-o pâclă albicioasă.

– Am veşti proaste, începu direct Împăratul.

– Îmi pare rău, replică neconvingător Hari.

Apelă rapid un costum de poziţii de limbaj corporal şi speră că acesta avea să acopere praful de ferită care i se aşezase pe tunică. Cadrul roşu ce înconjura holograma îl anunţă că se emitea un chip corespunzător de demn, sincronizat cu mişcările buzelor sale.

– Consiliul Superior s-a împotmolit în problema reprezentării. Cleon îşi muşcă buza iritat. Până când nu va fi rezolvată, chestiunea primului-ministru se va amâna.

– Am înţeles. „Problema reprezentării"?

Cleon clipi surprins.

– Nu urmăreşti ştirile?

– În Streeling sunt multe de făcut.

– Evident, ridică mâna Împăratul, te pregăteşti pentru mutare. Ei bine, relaxează-te, deoarece în viitorul imediat nu se va întâmpla nimic. Dahliţii au blocat Consiliul Galactic Inferior. Doresc o reprezentare mai numeroasă — pe Trantor *şi* în toată spirala! Lamurk li se opune în Consiliul Superior. Nimeni nu vrea să cedeze.

– Înţeleg.

– Ca atare, va trebui să aşteptăm. Problemele procedurale de reprezentare au prioritate absolută.

– Bineînţeles.

– Coduri blestemate! explodă Cleon. Ar trebui să-l pot desemna pe cel pe care-l doresc.

– Sunt absolut de acord.

„Dar nu pe mine", adăugă Hari în gând.

– Ei bine, am vrut să te anunţ personal.

– Vă apreciez consideraţia, sire.

– Aş dori să discutăm câteva chestiuni, şi îndeosebi psihoistoria aceea. Sunt ocupat, dar... în curând.

– Perfect, sire.

Cleon dispăru fără să-şi ia rămas bun.

Hari suspină uşurat.

– Sunt liber! strigă el fericit, ridicând braţele.

Specialii îl priviră surprinşi. Matematicianul se uită din nou în jur, la biroul, fişetele şi pereţii acoperiţi de praf negru. Cabinetul său continua să-i pară un paradis, prin comparaţie cu momeala luxoasă a palatului.

– Călătoria ar fi utilă, măcar ca să scapi de Streeling, spuse Yugo.

Intrară în stația gravitrenului, cu inevitabilii Speciali încercând să treacă neobservați în jurul lor. Pentru Hari erau la fel de neobservați ca niște păianjeni în farfuria cu mâncare.

– Adevărat, aprobă el.

În Streeling, membrii Consiliului Superior îl puteau solicita, grupurile de presiune puteau străpunge intimitatea improvizată a Departamentului de Matematică și, desigur, Împăratul se putea materializa în orice clipă în fața lui. Plecând, era în siguranță.

– O legătură bună apare peste 2,6 minute.

Yugo își consultă lectorul retinal, privind mult în stânga. Lui Hari nu-i plăcuseră niciodată dispozitivele, totuși reprezentau o metodă convenabilă de citire — în cazul acesta, a orarului gravitrenurilor — rămânând în același timp cu ambele mâini libere. Yugo târa două genți mari de voiaj. Hari se oferise să-l ajute, însă tânărul spusese că erau „avuții personale" și trebuia să aibă grijă de ele.

Fără să încetinească, trecură printr-un scanner optic care le repartiză locurile, le scăzu suma din cont și anunță autopilotul de creșterea masei. Hari era distras de niște asociații matematice libere, așa încât căderea bruscă îl surprinse.

– Hopa! făcu el prinzându-se de brațele fotoliului.

Căderea era semnalul care putea întrerupe până și cea mai profundă dintre meditații. Se întrebă din ce vechimi îndepărtate evoluase alerta respectivă, apoi reveni cu atenția asupra lui Yugo, care descria cu entuziasm comunitatea dahlită, în care aveau să prânzească.

– Te mai frământă chestiile alea politice?

– Problema reprezentării? Nu mă interesează conflictele interne, facțiunile și așa mai departe. Din punct de vedere matematic însă este o enigmă.

– Mie mi se pare destul de limpede, spuse Yugo cu un ton sec, totuși respectuos. De prea multă vreme, dahliții sunt tratați necorespunzător.

– Pentru că n-au decât voturile unui Sector?

– Exact... și numai în Dahl suntem patru sute de milioane.

– Totuși sunteți și în alte sectoare.

– Bineînțeles! În medie, pe Trantor, dahliții sunt reprezentați doar în proporție de 0,68 față de alții.

– Iar în Galaxie...

– La fel! Desigur, avem Zona noastră, dar, cu excepţia Consiliului Galactic Inferior, suntem ţinuţi ca în cuşcă.

Din prietenul sporovăitor pornit într-o escapadă, Yugo se transformase într-un individ încruntat şi iritat. Hari nu voia ca excursia lor să se preschimbe într-o ceartă.

– Statisticile trebuie interpretate cu atenţie, Yugo. Nu uita gluma aceea veche despre cei trei statisticieni care au plecat la vânătoare de raţe...

– Ce sunt „raţele"?

– Nişte păsări, cunoscute pe unele planete. Primul statistician a tras cu un metru deasupra, iar al doilea cu un metru dedesubt. În clipa aceea, al treilea a strigat: „Am lovit-o!"

Yugo râse îndatoritor. Hari se străduia să urmeze sfatul lui Dors în privinţa relaţiilor cu oamenii, folosindu-şi mai mult umorul şi mai puţin logica. Episodul cu Lamurk se derulase în favoarea matematicianului în mass-media şi chiar în Consiliul Superior, îi spusese Împăratul.

Dors însă părea singular de imună atât faţă de umor, cât şi faţă de logică; incidentul cu miezurile de ferită le tensionase relaţia. Hari pricepu acum că şi acesta fusese un motiv pentru care salutase propunerea lui Yugo de a-şi lua o zi liberă de la Universitate. Dors avea două cursuri de predat şi nu putea veni. Ea mormăise, totuşi acceptase că Specialii îl puteau proteja probabil destul de bine. Atâta timp cât nu făcea nimic „prostesc".

– Bine, insistă tânărul, dar şi tribunalele sunt pornite împotriva noastră.

– Dahl a ajuns acum Sectorul cel mai mare. Cu timpul, veţi avea judecătorii voştri.

– Problema este că stăm prost cu timpul. Alianţele ne ţin la distanţă.

Hari detesta profund logica de obicei circulară a plângerilor politice, aşa că încercă să apeleze latura de matematician a lui Yugo.

– Toate completurile de judecată sunt vulnerabile faţă de controlul alianţelor. Să presupunem că un tribunal are unsprezece judecători. Atunci, un grup coerent de şase ar putea decide în toate instanţele. Ei s-ar putea întâlni în secret, căzând de acord să respecte opinia majorităţii din grupul lor, pentru ca apoi să voteze ca un bloc compact.

Yugo făcu o grimasă de iritare.

– Curtea Supremă este formată din unsprezece oameni... asta voiai să spui, nu?

– Este un principiu general, dar pot funcţiona şi scheme mai reduse. Să presupunem că patru membri ai Curţii Supreme se întâlnesc în secret şi consimt să respecte propriul lor acord. Atunci ei ar vota ca

un bloc în cadrul cabalei inițiale din șase membri. În felul acesta, patru oameni ar determina decizia tuturor celor unsprezece.

– La naiba, e mai rău decât crezusem!

– Ceea ce vreau să-ți spun este că orice reprezentare finită poate fi coruptă. Este o teoremă generală despre metodă.

Tânărul încuviință și apoi, spre stupoarea celuilalt, se lansă într-o litanie a suferințelor și umilințelor suferite de dahliți din partea majorităților conducătoare din tribunale, din Consiliul Superior și Inferior, din Directoratul Dictatorial...

Nesfârșitele probleme ale conducerii. Ce mai plictiseală!

Hari își dădu seama că felul său de a gândi era cu totul diferit de calculele surescitate ale lui Yugo și încă mai îndepărtat de indivizii vicleni de tipul lui Lamurk. Cum putea spera să supraviețuiască în calitate de prim-ministru? Oare Împăratul de ce nu vedea lucrul ăsta?

Încuviință din cap, își puse masca de ascultător atent și lăsă afișajele pereților să-i calmeze mintea. Continuau să coboare pe lunga curbă cicloidală a puțului gravitic.

De data aceasta denumirea era corectă. Pe Trantor, majoritatea călătoriilor pe distanțe lungi se petreceau în realitate *sub* Trantor, în lungul unei curbe care permitea vehiculului să coboare exclusiv sub acțiunea gravitației, suspendat pe câmpuri magnetice la un fir de păr de pereții puțului. Căzând prin vid negru, ferestrele erau inutile. În locul lor, pereții calmau orice temeri asociate căderii.

O tehnologie matură era discretă, simplă, ușoară, grațios de clasică, ba chiar prietenoasă — în timp ce folosirea ei era la fel de evidentă ca un baros și efectele vizibile ca un 3D. Atât ea cât și cel care o utiliza se educau reciproc.

O pădure lunecă pe lângă ei. Pe Trantor, mulți locuiau printre arbori, stânci și nori, așa cum trăiseră cândva oamenii. Efectele nu erau reale, dar nici nu trebuia să fie. „Acum noi suntem natura", se gândi Hari. Oamenii modelau labirinturile din Trantor pentru a le calma nevoile adânc înrădăcinate, astfel încât ochiul minții să se simtă alergând printr-un parc. Tehnologia apărea doar atunci când era invocată, aidoma spiritelor magice.

– Te deranjează dacă închid asta?

Întrebarea lui Yugo îl smulse din reverie.

– Copacii?

– Da, spațiul deschis...

Hari încuviință din cap și tânărul selectă imaginea unui mall, în care nu erau vizibile distanțe mari. Mulți trantorieni deveneau neliniștiți

în spațiile deschise vaste, sau chiar în preajma imaginilor acestora.

Intraseră pe palierul orizontal și în curând începură să urce. Hari se simți apăsat înapoi în fotoliu, care se redresă automat. Știa că se deplasau cu viteză, însă nu exista nici o dovadă a acesteia. Pe măsură ce suiau, impulsuri ușoare ale canalului magnetic adăugau creșteri infime ale vitezei, compensând pierderile. Altfel, întreaga călătorie nu consuma deloc energie; gravitația ceda, iar apoi lua înapoi.

Când ieșiră în Sectorul Carmondian, Specialii îl înconjurară strâns. Aceasta nu era locația unei Universități de elită. Puține clădiri de aici puteau fi văzuse ca exterioare, așa că design-ul se concentra asupra spectacolului interior: pante abrupte, transepturi aeriene, trunchiuri ametitoare de metal prelucrat și fibră musculară. Iar prin această arhitectură senină, mulțimile aflate în permanentă mișcare se înghesuiau și se agitau, legănându-se ca un flux mânios.

Pe o velopistă suspendată, un șir interminabil de bicicliști trăgeau remorci înguste, ticsite cu obiecte casnice voluminoase, pachete strălucitoare de carne, cutii și alte produse cu forme neregulate, transportându-le la clienți. Localurile erau simple plite înconjurate de măsuțe și scaune, toate înghesuite pe străzi. Frizerii își desfășurau activitatea tot acolo, ocupându-se de capul clienților, în timp ce cerșetorii le masau picioarele pentru o monedă.

– Pare un loc foarte... agitat, spuse Hari diplomat chiar în clipa când simți aromele bucătăriei dahlite.

– Așa-i, nu-i grozav?

– Crezusem că cerșetorii și vânzătorii stradali au fost interzișI încă de pe vremea celuilalt împărat...

– Exact, rânji Yugo. N-a ținut cu dahliții. Am mutat o mulțime de oameni în Sectorul ăsta. Haide, mi-e foame.

Era încă devreme, dar mâncară într-un local fără scaune, atrași de arome. Hari testă o „bombă", care vibră în gura lui, apoi explodă într-un abur bizar pe care nu-l putu identifica, topindu-se după aceea într-un gust dulce-amărui. Specialii păreau stânjeniți, stând locului în vacarm, înghesuială și agitație. Erau obișnuiți cu ambienturi mai imperiale.

– Lucrurile au luat realmente avânt aici, observă Yugo.

Revenise la obiceiurile de pe vremea când fusese miner și vorbea cu gura pe jumătate plină.

– Dahliții au un talent pentru expansiune, spuse cu tact Hari.

Rata sporită a nașterilor acestora îi împinsese în alte Sectoare, unde conexiunile lor cu Dahl aduceau noi investiții. Lui Hari îi plăcea energia lor nestăvilită; îi reamintea de puținele orașe de pe Helicon.

Realizase modelul întregii planete Trantor, încercând să-l utilizeze ca pe o versiune la scară redusă a Imperiului. O parte însemnată a progresului său provenise din abandonarea cunoştinţelor convenţionale. Majoritatea economiştilor considerau banii ca fiind simple posesii — o relaţie liniară şi fundamentală de putere. În realitate, constatase Hari, erau un fluid care curgea iute, trecând mereu dintr-o mână în alta, pe măsură ce asigura energia transformării. În mod greşit, analiştii imperiali crezuseră că fluxul acela variabil era o numărătoare statică.

Terminară de mâncat şi Yugo îl grăbi să suie într-un solcar, pornind pe un traseu complicat, vibrând de zgomote, mirosuri şi energie. Traficul ordonat se dezintegrase. În loc ca un singur nivel să fie unisens, străzile locale se intersectau sub unghiuri ascuţite, rareori perpendiculare. Yugo părea să considere intersecţiile ca pe nişte întreruperi nepoliticoase.

Trecură în apropierea unor clădiri, opriră şi coborâră ca să se plimbe pe un trotuar rulant. Specialii îi urmau în imediata apropiere şi, practic fără tranziţie, Hari se trezi în mijlocul haosului. Un fum îi învălui şi izul acru îl făcu aproape să vomite.

– Jos! le strigă căpitanul Specialilor, apoi îşi anunţă oamenii să-şi pregătească anamorfina. Toţi erau înarmaţi până în dinţi.

Fumul făcu să pălească fosforescenţele de deasupra. Prin pâcla fierbinte, Hari văzu un zid compact de oameni înaintând spre ei. Ieşeau din aleile lăturalnice, din case, şi toţi păreau că se îndreaptă către el. Specialii traseră o salvă în plin. Câţiva oameni căzură. Căpitanul azvârli o grenadă lacrimogenă şi gazul se înălţă ca o floare; apreciase perfect, circulaţia aerului îl purtă spre mulţime, nu spre matematician.

Totuşi anamorfina n-avea să-i stopeze. Două femei se repeziră cu bucăţi de pavaj. O a treia îl atacă pe Hari cu un cuţit şi căpitanul trase în ea cu o săgeată minusculă. Apoi mai mulţi dahliţi se năpustiră asupra Specialilor şi Hari distinse ce strigau: blesteme la adresa tik-tokilor.

Lucrul i se păru atât de straniu, încât la început crezu că nu auzise bine. Asta îi abătu atenţia, iar când privi din nou spre atacatori văzu că îl doborâseră pe căpitan şi un bărbat avansa către el, ţinând în mână un cuţit.

Era de-a dreptul misterios care putea fi legătura cu tik-tokii, însă Hari nu mai avu timp decât să păşească în lateral şi să-l lovească pe bărbat direct în genunchi.

O sticlă îl izbi dureros în umăr, ricoşă şi se sparse pe pavaj. Un individ roti de mai multe ori un lanţ, după care-l lansă spre capul matematicianului. *Eschivă*! Lanţul şuieră pe deasupra şi Hari îl placă violent pe bărbat. Îl doborî, împreună cu alţi doi aflaţi imediat îndărătul

său, într-un vălmășag de lovituri și blesteme. Încasă un croșeu în stomac.

Se rostogoli într-o parte și inspiră adânc, apoi văzu limpede, la doar un metru de el, un bărbat ucigând un altul cu un cuțit lung și curb.

Lovitură... tăietură... lovitură. Totul se întâmpla în tăcere, ca într-un vis. Hari icni, șocat, și lumea lui părea a se derula cu încetinitorul. Ar fi trebuit să acționeze rapid, agresiv, o știa, dar era atât de copleșitor...

...apoi se trezi în picioare, fără să știe cum se ridicase, luptându-se cu un necunoscut care nu se mai sinchisise de mult să se îmbăieze.

După aceea oponentul lui dispăru, smuls în mod neașteptat de agitația mulțimii.

Un alt salt brusc... și Specialii îl înconjurară. Trupuri zăceau nemișcate pe stradă. Alții se țineau de capetele însângerate. Răcnete, bubuituri...

Nu avu timp să-și dea seama ce armă reușise să-i pună pe fugă, înainte ca Specialii să-i ia practic pe sus, pe el și pe Yugo, incidentul pierind, aidoma unui program 3D întrezărit o clipită și apoi ignorat în favoarea altuia.

Căpitanul dorea să se întoarcă în Streeling.

– Ba chiar mai bine, în Palat.

– Atacul n-a fost împotriva noastră, rosti Hari după ce suiră pe un trotuar rulant.

– Nu putem fi siguri, domnule.

10

Hari respinse toate propunerile de a pune capăt excursiei. Se părea că incidentul fusese declanșat de funcționarea eronată a unor tik-toki.

– Cineva i-a acuzat pe dahliți că ar fi cauzat-o, explică Yugo. Ai mei s-au apărat împotriva acuzațiilor și... ei bine, lucrurile au scăpat de sub control.

În jurul lor toată lumea erau surescitată, cu chipuri aprinse, cu ochii scânteietori rotindu-se în toate direcțiile. Brusc, Hari își aminti vorba tatălui său: „Nu subestima niciodată puterea plictiselii."

În viețile oamenilor, acțiunile îndrăznețe și energice alungau plictiseala monotoniei. Își aminti că văzuse două femei lovind cu pumnii un Spectru, izbind în albinosul subțiratic ca și cum acesta n-ar fi fost decât un dispozitiv de antrenament. Simpla fobie față de lumina soarelui însemna că aparținea detestaților „Ceilalți" și putea fi agresat fără teama de represalii.

Instinctul ucigaș era unul primar. În clipele de furie, îi ispitea până și pe cei mai civilizați oameni. Dar aproape toți îi rezistau și astfel deveneau mai buni. Civilizația era o apărare împotriva forței brute a naturii.

Aceea era o variabilă crucială, niciodată luată în seamă de economiști și de produsul brut pe cap de locuitor, ori de teoreticienii politici cu coeficienții de reprezentare, sau de sociosavanți și de indicii de securitate.

– Va trebui să le păstrez și pe ele, murmură el încetișor.

– Ce să păstrezi? întrebă Yugo.

Nici lui nu-i trecuse agitația.

– Chestiunile esențiale, așa cum sunt activitățile criminale. Suntem îmbâcsiți de economia și de politica Trantorului, dar ceva profund la nivel uman, așa cum a fost acest incident, poate să fie mai important pe termen lung.

– S-ar fi ținut seama de el în statisticile criminalistice.

– Nu, eu vreau să definesc *imboldul*. În ce fel explică el mișcările profunde ale culturii umane? Și așa este destul de dificil să modelăm Trantorul — un gigantic cazan sub presiune, în care clocotesc patruzeci de miliarde de oameni. Știm că ceva lipsește, deoarece ecuațiile psihoistorice nu pot fi făcute să conveargă.

– Eu mă gândeam că nu deținem suficiente date, se încruntă Yugo.

Hari simți frustrarea veche și familiară.

– Nu, este altceva. Aproape că o pot *simți*. Este ceva crucial, ceva ce noi nu avem.

Tânărul îl privi neîncrezător, apoi apăru discul lor de preluare. Trecură printr-o serie de trotuare rulante concentrice, reducându-și viteza, și sfârșiră într-o piață largă. Un edificiu impresionant domina înaltele coșuri de aeraj, coloane zvelte ce înfloreau în birouri suspendate la mare înălțime. Razele de soare se prefirau pe fețele sculptate ale clădirii, anunțând că acolo existau bani mulți: „Artifice Associates".

Comitetul de primire îi conduse într-o sală interioară mai luxoasă decât orice incintă similară din Streeling.

– Frumoasă încăpere, comentă Yugo ironic.

Hari înțelegea observația respectivă, comună printre universitari. Oamenii de știință din afara sistemului de învățământ câștigau mai mult și lucrau în general în condiții mai bune. Nimic din toate astea nu-l deranjase până atunci. Ideea universităților privite ca niște citadele măreț se veștejise o dată cu declinul Imperiului și el nu vedea necesitatea opulenței, mai ales sub conducerea unui Împărat care era atras de ea.

Cei de la „Artifice Associates" se autodenumeau A^2 și păreau remarcabil de inteligenți. Hari îl lăsă pe Yugo să poarte discuțiile, după

ce se așezaseră la o masă mare de pseudolemn lustruit; încă se simțea pulsând de surescitarea violențelor anterioare. Lăsându-se pe spate în scaun, medită asupra celor din jurul său, mintea revenindu-i ca întotdeauna asupra unor aspecte noi care ar fi putut influența psihoistoria.

Teoria stabilise deja relații matematice între tehnologie, acumularea de capital și muncă, totuși operatorul cel mai important se dovedise a fi cunoașterea. Aproximativ jumătate din creșterea economică provenea din sporirea calității informațiilor, regăsită în mașini mai bune, creșterea priceperii și a eficienței.

Corect — și tocmai acolo dăduse greș Imperiul. Avântul inovator al științelor se redusese treptat. Universitățile imperiale produceau ingineri excelenți, dar nici un inventator. Profesori străluciți, dar prea puțini savanți adevărați. Toate acestea contribuiau la celelalte fluxuri temporale.

Numai asemenea întreprinderi independente, reflectă el, continuau avântul care propulsase de atâta timp Imperiul. Ele erau însă flori sălbatice, adesea strivite sub cizmele politicii și inerției imperiale.

– Domnule profesor? întrebă cineva de lângă el, trezindu-l din reverie.

Încuviință repede din cap.

– Avem și permisiunea dumneavoastră?

– Ăăă... în ce problemă?

– Pentru exploatarea lor.

Yugo se ridică și așeză pe masă cele două genți de voiaj. Le deschise și înăuntrul lor se văzură două miezuri de ferită.

– Simurile Sark, domnilor!

– Crezusem, icni Hari, că Dors...

– Le-a distrus? Așa a crezut și ea. Adusesem două miezuri de date vechi și inutile.

– Știai c-o să...

– O apreciez pe doamna Dors, ridică din umeri Yugo, este rapidă și decisă. M-am gândit că s-ar putea simți oarecum... provocată.

Hari zâmbi. Brusc își dădu seama că mocnise o furie reală față de Dors pentru acțiunea ei sfidătoare. Acum eliberă tensiunea aceea printr-un hohot de râs din toată inima.

– Minunat! Nevastă sau nu, există niște limite!

Râdea atât de puternic încât îi dădură lacrimile. Veselia se răspândi în jurul mesei și, după săptămâni de zile, Hari se simți într-o formă de zile mari. Pentru o clipă, sâcâitoarele detalii administrative

de la Universitate, funcția de prim-ministru — totul pieri ca prin farmec.

– Așadar, avem și permisiunea dumneavoastră, domnule profesor? repetă tânărul de lângă el. Ca să utilizăm stimurile?

– Bineînțeles, deși aș dori să urmăresc îndeaproape anumite... ăăă, aspecte specifice cercetărilor mele. Crezi că va fi posibil, domnule...?

– Marq Hofti. Vom fi onorați, domnule profesor, dacă veți putea acorda proiectului atenția dumneavoastră. Mă voi strădui personal ca să...

– Eu de asemenea, vorbi o tânără aflată în cealaltă parte a lui Hari. Mă numesc Sybyl.

Își strânseră mâinile. Ambii păreau competenți, precișii și eficienți. Hari fu oarecum surprins de privirile aproape de venerație cu care-l urmăreau. La urma urmelor, era tot un matematician, ca ei.

Apoi râse din nou, voios, într-un hohot straniu de eliberare. Tocmai se gândise cum va fi să-i spună lui Dors despre miezurile de date.

Partea a doua

TRANDAFIRUL ÎNTÂLNEȘTE BISTURIUL

REPREZENTARE COMPUTAȚIONALĂ — ...este limpede că, exceptând ocazionale abateri, tabuurile împotriva inteligențelor artificiale avansate au dominat Imperiul pe imensa durată a trecutului său istoric. Această uniformitate de opinii culturale reflectă probabil tragedii și traume petrecute cu formele artificiale în epocile pre-imperiale. Arhivele conțin dovezi ale unor infracțiuni străvechi comise de programe conștiente de sine, inclusiv cele ale „simurilor" — simulacrele autoorganizatoare. Aparent, pre-imperialilor le plăcea să recreeze personalități din propriul lor trecut, posibil pentru instruire, divertisment sau chiar cercetare. Nu se știe ca vreuna dintre acestea să se fi păstrat, însă descrierile lor afirmă că atinseseră niveluri de excepție.

O implicare mai sumbră o au relatările care sugerează existența unor inteligențe conștiente de sine, implementate în corpuri asemănătoare oamenilor. Formele mecanice de ordin inferior sunt admise în mod curent în Imperiu, dar acești „tik-toki" nu constituie concurenți pentru oameni, deoarece efectuează exclusiv sarcini simple și adesea neplăcute...

ENCICLOPEDIA GALACTICĂ*

* Citatele reproduse din *Enciclopedia Galactică* sunt preluate din ediția 116, publicată în anul 1020, Era Fundației, de Editura Enciclopedia Galactică, Terminus, cu acordul autorilor (n. aut.).

1

Ioana d'Arc se trezi într-un vis chihlimbariu. Adieri răcoroase o mângâiară, sunete stranii reverberară în jur. Auzi înainte să vadă...

...şi brusc se trezi stând în aer liber. Percepu lucrurile pe rând, ca şi cum o parte a ei le-ar fi numărat.

Aer dulce. În faţa ei, o masă rotundă, netedă.

Sub ea, apăsând în sus, un jilţ alb, tulburător. Spre deosebire de cele din satul ei natal, Domremy, fundul lui nu fusese împletit din răchită. Unduirea lui molatică îi urmărea în chip neruşinat formele trupului. Se împurpură la faţă.

Străini. Unul, doi, trei... apărând ca prin farmec sub ochii ei.

Mergeau. Oameni ciudaţi. Nu putea deosebi femeia de bărbat, decât la cei ai căror pantaloni şi tunici le conturau părţile ruşinoase. Spectacolul întrecea cele văzute în Chinon, la curtea depravată a regelui Adevărat şi Mare.

Vorbeau. Străinii păreau că n-o observă, deşi îi putea auzi flecărind în depărtare, la fel de limpede pe cât auzea uneori vocile ei interioare. Ascultă doar atât cât să decidă că spusele lor, fiind lipsite de orice legătură cu Dumnezeu sau cu Franţa, nu meritau nici o atenţie.

Zgomote. Din depărtare. Un râu de fier, alcătuit din trăsuri mişcându-se singure, curgea pe lângă ea. Se simţi surprinsă... apoi, cumva, senzaţia dispăru.

Un peisaj îndepărtat se apropie.

Ceţuri perlate mascau distante turle ivorii. Ceaţa le făcea să pară aidoma unor biserici care se topeau.

Ce loc mai era şi acesta?

Era poate o viziune legată de dragile ei voci interioare. Se putea oare ca apariţiile acestea să fie sfinte?

Cu siguranţă, bărbatul de la masa de alături nu era un înger. Mânca omletă... printr-un pai.

Iar femeile — revărsări neruşinate, scandaloase, ţipătoare de şolduri, coapse şi sâni. Unele beau vin roşu din cupe transparente, diferite de orice pocale văzute vreodată la curtea regală.

Altele păreau să soarbă din nori plutitori — ceţuri *mousse* delicate şi vaporoase. Un norişor, mirosind a friptură cu sos picant, trecu pe lângă ea. Inspiră adânc... şi peste o clipă simţi ca şi cum mâncase pe săturate.

Oare se găsea în Paradis? Acolo unde poftele erau împlinite fără trudă şi fără strădanie?

Nu, era imposibil! Cu siguranță, răsplata finală nu putea fi atât de... de carnală. Atât de tulburătoare și stânjenitoare.

Focul pe care unii îl absorbeau în gură, din fire subțiri ca de papură... *acelea* o speriau cu adevărat. Un fuior de fum care pluti spre ea îi trezi fâlfâituri de spaimă în piept... cu toate că nu putu să simtă iz de fum, nu-i ustură ochii și nici nu-i pârjoli gâtlejul.

„Focul, focul!" se gândi, cu inima zbătându-se îngrozită. „Ce s-a...?"

Zări o creatură făcută din armură venind în direcția ei cu o tavă încărcată de mâncare și băutură. „Otravă de la dușmani, fără îndoială, vrăjmașii Franței!", se gândi cutremurată de teamă și întinse mâna în căutarea spadei.

– Vin imediat, rosti creatura împlătoșată și lunecă pe roțile ei către altă masă. N-am decât patru mâini! Ai răbdare, ce naiba!

Un han, se gândi Ioana d'Arc. Era un fel de han, deși nu zărea nicăieri camere pentru popas. Și, da — acum își aminti — trebuia să se întâlnească cu cineva... cu un gentilom?

Acela: bătrânul înalt și slăbănog — mult mai bătrân decât Jacques Dars, tatăl ei — singurul care părea normal, exceptând-o pe ea.

Ceva din veșmintele lui îi amintea de nobilii spilcuiți de la curtea regelui cel Adevărat și Mare. Părul îi era buclat și rigid, cu albeața accentuată și mai mult de panglica violacee din jurul gâtului. Purta manșete de dantelă înguste, o jiletcă lungă de satin brun cu flori colorate, pantaloni bufanți de catifea roșie, ciorapi albi și încălțări din antilopă.

Un aristocrat îngâmfat și netot, își spuse fata. Un filfizon obișnuit în calești, care n-ar putea nici măcar călări un cal, cu atât mai puțin să ducă războiul sfânt.

Însă datoria era o obligație sacră. Dacă regele Carol îi poruncise să înainteze, avea să înainteze.

Se sculă în picioare. Veșmântul ei de zale părea suprinzător de ușor. De abia simțea cele două apărători din piele groasă care-i protejau pieptul și spatele, sau platoșele metalice ale brațelor, întrerupte doar în dreptul coatelor pentru ca să poată mânui spada. Nimeni nu acordă cea mai mică atenție zornăitului zalelor sau zăngănitului armurii.

– Dumneata ești gentilomul pe care trebuie să-l întâlnesc? Monsieur Arouet?

– Nu-mi zice așa, se răsti el. Arouet este numele tatălui meu — numele unui puritan tiranic, nu al meu. Nimeni nu mi-a mai spus așa de *ani de zile*.

Din apropiere părea mai puțin bătrân. Fusese înșelată de părul lui alb, care se dovedea acum că este fals, o perucă pudrată fixată prin panglica liliachie de sub bărbie.

– Și cum trebuie atunci să-ți spun?

Își opri pe buze vorbele de dispreț pentru spilcuitul acela — vorbe grele, învățate de la camarazii de arme, pe care demonii i le aduseseră acum pe vârful limbii, dar nu și mai departe.

– Poet, tragedian, istoric. Se aplecă spre ea și-i șopti, făcându-i mefistofelic cu ochiul: Eu unul îmi spun Voltaire. Liber cugetător. Rege al filosofilor!

– În afară de Împăratul Ceresc și de Fiul Său, nu cunosc decât un singur suveran: Carol al VIII-lea de Valois. Iar dumitale îți voi spune Arouet, până ce regele meu îmi poruncește să fac altfel.

– Dragă *pucelle*, Carol al tău este mort.

– Nu se poate!

El întoarse privirea către caleștile silențioase mișcate pe stradă de forțe nevăzute.

– Stai jos, stai jos! Și nu numai asta, ci multe altele s-au petrecut. Ajută-mă să atrag atenția ospătarului acela amuzant.

– Mă cunoști?

Călăuzită de vocile interioare, renunțase la numele tatălui ei și își spusese *La Pucelle*, „Fecioara".

– Te cunosc foarte bine. Nu numai că ai trăit cu veacuri înaintea mea, ci am scris și o piesă despre tine. Am de asemenea amintiri stranii ale unor dialoguri între noi, desfășurate în spații adumbrite. Clătină din cap, încruntându-se. Cu excepția veșmintelor mele — frumoase, *n'est ce pas?* — ești singura apariție familiară din acest loc. Tu și strada, deși trebuie să spun că ești mai tânără decât crezusem, pe când strada... hmm, pare mai largă și mai veche. Au reușit în cele din urmă s-o paveze.

– Nu pot... nu pot să...

El arătă spre firma pe care scria numele hanului: *Aux Deux Magots.*

– Mademoiselle Lecouvreur, o actriță faimoasă, deși în aceeași măsură cunoscută ca fiind amanta mea.

Clipi din ochi și observă:

– Roșești... ce dulce!

– Nu cunosc *nimic* despre asemenea lucruri. Adăugă apoi pe un ton mai mult decât mândru: Sunt fecioară.

Bărbatul se strâmbă.

– Nu-mi pot imagina de ce ar fi cineva mândru de o asemenea stare nefirească.

– Tot așa cum eu nu-mi pot imagina de ce ești astfel îmbrăcat.

– Croitorii mei s-ar simți jigniți de moarte de remarca ta! Îngăduie-mi însă să-ți atrag atenția că tu, draga mea *pucelle*, ești cea care, în insistența de a te îmbrăca în straie bărbătești, ai lipsi societatea civilizată de una dintre plăcerile ei cele mai nevinovate.

– O insistență pentru care am plătit scump, replică ea amintindu-și felul în care episcopii o hărțuiseră în legătură cu veșmintele ei, la fel de nemilos cum o interogaseră despre vocile divine.

Ca și cum în absurdele straie pe care femeile trebuiau să le poarte, l-ar fi putut învinge la Orléans pe ducele iubitor de englezi! Sau să-i fi condus pe cei trei mii de cavaleri spre victorie la Jargeau și Meung-sur-Loire, la Beaugency și Patay, în vara aceea de glorioase cuceriri, când, călăuzită de vocile ei, nu putea da greș.

Clipi repede, alungând lacrimile neașteptate. Un val de amintiri...

Înfrângerea... Și apoi bezna sângerie a bătăliilor pierdute pogorâse, înăbușindu-i vocile ei, în timp ce acelea ale dușmanilor iubitori de englezi se întăriseră.

– Nu trebuie să te enervezi, rosti monsieur Arouet cu blândețe și o bătu ușor cu palma pe apărătoarea genunchiului. Deși eu personal consider că îmbrăcămintea ta este respingătoare, ți-aș apăra până la moarte dreptul să te îmbraci așa cum dorești. Sau să te dezbraci.

Privi cu atenție veșmântul aproape transparent care acoperea bustul unei mesene.

– Monsieur...

– Parisul nu și-a pierdut la urma urmelor gustul pentru rafinament. Darul zeilor, nu ești de acord?

– Nu, câtuși de puțin! Nu există virtute mai mare decât cea a castității la femei... sau la bărbați. Domnul nostru a fost neprihănit, așa cum sunt sfinții și preoții.

– Preoții — neprihăniți?! Dădu ochii cu exagerare peste cap. Păcat că n-ai fost la școala pe care tata m-a silit s-o urmez în copilărie. Le-ai fi putut deschide ochii iezuiților, care abuzau zilnic de inocenții lor elevi.

– Nu, nu pot crede...

– Sau ce părere ai despre el? arătă Voltaire spre creatura cu patru brațe, care se apropia de ei. Fără îndoială că o asemenea ființă este castă. Înseamnă oare că e și virtuoasă?

– Creștinismul, Franța însăși are la temelie...

– Dacă în Franța castitatea ar fi practicată în măsura în care este predicată, nația n-ar mai exista.

Creatura cu roți se opri lângă masa lor. Pe piept își purta ștanțat probabil numele: *Garçon 213-ADM.* Cu un glas baritonal la fel de limpede ca al oricărui bărbat, rosti:

– Mergeți la bal mascat, da? Sper că mica mea întârziere nu vă va crea neplăceri. Mecanicele noastre au probleme.

Aruncă o privire spre bucătăreasa aflată la postul ei — o blondă cu părul ca mierea prins în fileu, părând umană. Un demon?

Fecioara se încruntă. Uitătura lui smucită, deși mecanică, îi reamintea felul în care o priviseră temnicerii. Umilită, azvârlise straiele femeiești pe care inchizitorii o siliseră să le poarte. Reluându-și îmbrăcămintea bărbătească, îi pusese la punct pe temniceri. Fuseseră niște clipe de neuitat.

Bucătăreasa își asumă un aer disprețuitor, dar își aranjă plasa de păr și zâmbi spre Garçon 213-ADM înainte de a-și feri ochii. Semnificația momentului îi scăpă Ioanei. Acceptase mecanicele în acest loc straniu, fără să se întrebe asupra înțelesului lor. Poate că era doar un popas intermediar în ordinea stabilită de Dumnezeu. Rămânea *totuși* ciudat.

Monsieur Arouet întinse mâna și atinse brațul cel mai apropiat al omului mecanic, a cărui construcție Fecioara nu putuse decât s-o admire. Dacă o asemenea creatură putea fi făcută să stea pe un cal, ar fi fost invincibilă în bătălie. Posibilitățile...

– Unde suntem? întrebă monsieur Arouet. Sau poate că ar trebui să întreb „când"? Am prieteni suspuși...

– Iar eu jos-puși, replică amuzat mec-omul.

– ...și doresc să știu unde suntem și ce se întâmplă.

Mec-omul ridică din umerii celor două brațe libere, în timp ce cu celelalte așeza tacâmurile pe masă.

– Cum ar putea un mec-ospătar, cu inteligența programată la nivelul funcției sale, să-l inițieze pe monsieur, o ființă omenească, în tainele misterioase ale simspațiului? Monsieur și mademoiselle au decis ce vor să comande?

– Încă nu ne-ai adus meniul, observă monsieur Arouet.

Mec-omul apăsă un buton de sub tăblia mesei. Două suluri plate de pergament, montate în aceasta, își aprinseră literele. Fecioara scoase un țipăt mic de încântare, apoi, reacționând față de privirea critică a lui monsieur Arouet, își acoperi gura cu palma. Manierele ei de țărăncuță constituiau o sursă frecventă de stânjeneală.

– Ingenios, comentă monsieur Arouet apăsând în mod repetat pe buton și examinând partea de dedesubt a tăbliei. Cum funcționează?

– Nu sunt programat ca să știu. Pentru asta ar trebui să întrebați un mec-electrician.

– Un... ce?

– Cu tot respectul, monsieur, mă așteaptă și alți clienți. *Eu* sunt programat să vă iau comanda.

– Ce dorești, draga mea? o întrebă monsieur Arouet.

Ioana coborî ochii, rușinată.

– Comandă dumneata pentru mine.

– Ah, da. Aproape că uitasem.

– Ce să uitați? întrebă mec-omul.

– Însoțitoarea mea este analfabetă. Nu poate citi. Cam același lucru s-ar putea spune și despre mine, după câte înțeleg din meniul ăsta.

Așadar, bărbatul acesta în mod evident învățat nu putea pricepe mâncărurile hanului. În furtuna de ciudățenii, Ioana găsi amănuntul atrăgător.

Mec-omul explică și Voltaire îl întrerupse.

– Mâncare de *nori*? Bucătărie electronică? Se strâmbă. Adu-mi pur și simplu cele mai bune lucruri pe care le ai pentru foame și sete. Pentru virginele abstinente ce poți recomanda — eventual, o farfurie cu țărână? Însoțită de un pahar de oțet?

– Adu-mi o felie de pâine, spuse Fecioara cu o demnitate glacială. Și un castronaș cu vin, în care s-o înmoi.

– Vin! exclamă monsieur Arouet. Vocile tale îți îngăduie vinul? *Mais quelle scandale*! Dacă se duce vestea că bei vin, ce vor spune preoții despre exemplul jalnic pe care-l oferi viitorilor sfinți ai Franței?

Se răsuci către mec-om.

– Adu-i un pahar mic de apă.

Iar când Garçon 213-ADM se îndepărtă, monsieur Arouet strigă după el:

– Și asigură-te că pâinea este cât se poate de uscată! Preferabil mucegăită!

2

Marq Hofti mergea vioi spre biroul său din Puțul Waldon, însoțit de colega și prietena lui, Sybyl, care flecărea alături. Era energică și clocotea de idei. Atât doar că, ocazional, energia ei părea obositoare.

Sediul lui „Artifice Associates" se ridica, uriaș și impresionant, în puțul imens. Sus de tot, printre norișori verzui, minunați, un planor-liliac ocolea nivelurile ieșite în exterior. Marq lăsă capul pe spate și-l privi înălțându-se pe un curent ascendent cauzat de puternicele puțuri de aerisire ale orașului. Controlul atmosferic adăuga până și vaporii

ca niște gogoși, pentru varietate. Bărbatul tânjea să fie și el acolo, plutind printre aromele lor lipicioase.

În loc de așa ceva, se afla aici, jos, purtând obișnuita sa carapace de vigoare de tipul „fiecare-zi-este-o-provocare". În plus, azi avea să fie neobișnuit. Riscant... Și cu toate că entuziasmul anticipării îi răsuna în fiecare pas și în zâmbet, teama de eșec adăuga o povară ca de plumb pentru majoritatea planurilor sale îndrăznețe.

Dacă eșua azi, cel puțin nu avea să se prăbușească din ceruri, ca un pilot care apreciase greșit curenții termici din puț. Încruntat, pătrunse în birou.

– Mă stresează, spuse Sybyl ca un ecou al stării sale.

– Cum? Ce?

Își azvârli geanta și se așeză înaintea consolei de comandă.

Femeia veni lângă el. Consola ocupa jumătate din încăpere, făcând ca masa să pară o anexă ticsită de mărunțișuri.

– Simurile Sark. Am petrecut atâta vreme cu protocoalele de resuscitare, cu secționările, inserțiile și toate celelalte...

– A trebuit să completez straturi întregi care lipseau din înregistrări. Rețele sinaptice din cortexul de asocieri. A fost mult de muncă.

– Ca și la mine. Ioanei mele îi lipseau bucăți de hipocamp.

– A fost greu?

Creierul își amintea diversele lucruri folosind configurații de agenți din hipocamp. Acestea stabileau altundeva memoria pe termen lung, risipind fragmentele ei prin cortexul cerebral, dar nu chiar așa exact și sistematic ca memoria calculatoarelor, ceea ce constituia una dintre problemele majore. Evoluția era o soluție lipsită de eleganță, mecanisme înghesuite ici-colo, cu prea puțină atenție acordată design-ului general. În privința realizării minților, Creatorul era mai degrabă un amator.

– Criminal! Câteva săptămâni am stat până la miezul nopții.

– Și eu.

– Ai... folosit biblioteca?

El examină atent întrebarea. „Artifice Associates" păstra fișiere dense de hărți cerebrale obținute de la voluntari. Existau meniuri pentru selectarea agenților mintali — subrutine ce puteau îndeplini sarcinile pe care nenumăratele sinapse le executau în creier. Toate acestea erau perfect transpuse în echivalente digitale, economisind multă muncă. Pe de altă parte, utilizarea lor însemna cheltuieli importante, deoarece erau protejate prin copyright.

– Nu. Am făcut rost de o sursă privată.

– Și eu, încuviință femeia din cap.

Încerca oare să-l momească să mărturisească? Ca parte a obținerii gradului de Master în meritocrație, amândoi trebuiseră să treacă prin scanare. Precaut, Marq o păstrase pe a sa. Evident, era mai bună decât o hartă cerebrală dubioasă. Bărbatul nu era un geniu, totuși fundamentele lui Voltaire nu constituiau partea cea mai importantă. Felul exact în care simul controla funcțiile cerebelului — întreținerea de bază, gospodărirea circuitelor — nu putea în nici un caz să joace un rol esențial, nu?

– Haide să ne examinăm creațiile, rosti vioi Marq ca să schimbe subiectul.

Sybyl clătină din cap.

– A mea este stabilă, dar adevărul este că nu știm cu exactitate la ce să ne așteptăm. Personalitățile astea complet integrate continuă să fie izolate.

– Natura animalicului, ridică Marq din umeri cu un aer de profesionist blazat.

Totuși acum, când mâinile sale mângâiau consola, se simțea cuprins de fiorii surescitării.

– Haide s-o facem azi, zise ea repede.

– Poftim? Aș... aș prefera să dublez instrucțiunile de corecție ale lacunelor, poate chiar să instalez un tampon mobil, ca protecție împotriva transformărilor de caracter, să trag cu ochiul în...

– Detalii! Uite ce-i: de câteva săptămâni de timp subiectiv, simurile rulează autointegrate pe intern. Să le interacționăm.

Marq se gândi la pilotul planorului, aflat la înălțime printre curenții periculoși. El nu făcuse niciodată ceva atât de riscant; nu era genul respectiv de om. Primejdiile cu care se confrunta făceau parte din terenul digital de joc. Aici era stăpân.

Nu ajunsese însă atât de departe, fiind imprudent. Lăsând simurile să intre în contact cu prezentul, le putea induce halucinații, spaime, chiar panică.

– Ia gândește-te! Să vorbești cu niște pre-antici!

Bărbatul își dădu seama că *el* era cel înspăimântat. „Gândește ca un pilot!" se admonestă.

– Vrei s-o facă altcineva? întrebă Sybyl.

Resimți îndată dogoarea de moment a coapsei ei, când îl atinse accidental.

– N-ar putea s-o facă nimeni, replică Marq.

– Şi vom căpăta un avans important faţă de concurenţă.

– Seldon ar fi putut s-o facă, după ce le obţinuse de la păcălicii ăia din Noua Renaştere. Folosindu-ne pe noi... ei bine, cred că intenţionează să se distanţeze de o întreprindere atât de riscantă.

– O distanţă de natură politică, fu ea de acord. Oricând poate să nege totul.

– Mie nu mi s-a părut chiar aşa de abil... din punct de vedere politic, vreau să spun.

– Poate că asta a intenţionat să credem despre el. Altfel cum să-l fi vrăjit pe Cleon?

– Habar n-am. Asta nu-nseamnă că nu mi-ar plăcea ca unul de-al nostru să conducă totul. Un matematician ministru — cine şi-ar fi imaginat aşa ceva?

Aşadar „Artifice Associates" se găsea de acum pe cont propriu. Având în vedere contactele pe care le avea pe Sark, compania le depăşise deja pe „Digitfac" şi „Axiom Alliance" în privinţa vânzărilor şi a proiectării inteligenţelor holografice, dar totuşi competiţia rămânea dură în alte câteva direcţii de producţie. Beneficiind de aportul unor Personalităţi cu adevărat antice, ei ar fi putut înlătura practic orice concurenţă. „Pe muchia schimbării", se gândi Marq încântat. „Pericol şi bani — cele două afrodisiace esenţiale."

Ziua anterioară şi-o petrecuse spionându-l pe Voltaire şi era sigur că şi Sybyl procedase la fel în cazul Fecioarei. Totul se desfăşurase perfect.

– E bine totuşi să ne punem filtrele faciale.

– Nu te încrezi în propria ta capacitate de a-ţi ascunde sentimentele? Sybyl emise un chicotit provocator, feminin. Crezi că eşti prea uşor de descifrat?

– Aşa este? retrimise el mingea în terenul femeii.

– În privinţa *intenţiilor*, cel puţin, aş zice că da.

Îi făcu viclean cu ochiul şi nările lui Marq se umflară... ceea ce-i aminti pentru ce avea nevoie de filtre. Apelă o expresie amabilă pe care o proiectase cu atenţie pentru relaţiile videofonice cu clienţii. În meseria lui învăţase destul de repede că lumea era plină de oameni iritabili. Mai ales Trantorul.

– Ar fi bine să cuplăm şi un rafinor de limbaj corporal, rosti sec femeia, concentrată acum numai asupra sarcinii care-i aştepta.

Acesta era un aspect care nu înceta să-l fascineze pe Marq: ambiguitatea evazivă.

Sybyl își apelă propriile filtre, importate instantaneu de la consola ei aflată în celălalt capăt al clădirii.

– Vrei un autovocabular?

El ridică din umeri.

– Dacă nu vor putea înțelege ceva, vom da vina pe problemele lingvistice.

– *Ei* ce vorbesc?

– O limbă moartă, de pe o planetă necunoscută.

Mâinile bărbatului se mișcau rapid, ca o ceață, stabilind tranziția.

– Are o calitate... să zic așa, *fluidă.*

– Mai este ceva!

Sânii lui Sybyl se ridicară când ea inspiră profund, își ținu respirația, apoi expiră lent.

– Sper să nu afle clientul meu despre Seldon. Compania riscă teribil, neavertizându-l pe nici unul despre existența celuilalt.

– Și ce dacă?

Marq fu încântat să ridice din umeri cu indiferență. Un planor-liliac l-ar fi împietrit, dar jocurile de putere îl pasionau. „Artifice Associates" încasase sume importante de la cei doi rivali de moarte implicați în această afacere.

– Dacă ambele părți află, vor pleca. Vor refuza să plătească altceva decât avansul... și știi bine cu cât am depășit sumele respective.

– Să plece? Fu rândul lui să chicotească. Nu vor pleca în nici un caz, dacă vor să câștige. Suntem cei mai buni. Își flutură zâmbetul încrezător: Mă refer la noi doi, dacă nu știai. Așteaptă numai să vezi chestia asta.

Reduse intensitatea luminilor. Porni rularea și se lăsă pe spate în fotoliul automulant, cu picioarele întinse pe masa din față. Dorea s-o impresioneze pe Sybyl, dar nu numai asta. Totuși, fiindcă soțul ei fusese strivit într-un accident și nu mai putuse fi salvat nici de cei mai buni medici, decisese să aștepte un interval decent înainte să acționeze. Ce mai echipă aveau să facă! Puteau să deschidă o companie — să zicem „MarqSybyl Limited" — să-i înhațe pe cei mai buni clienți de la A^2 și să-și facă un *nume.*

„Amândoi să ne facem un nume. Să fiu corect..."

În penumbră, glasul femeii tremură:

– Să-i întâlnim pe antici...

Coborau, coborau, coborau — în lumea duplicat a cărei complexitate albastră și coerentă crescu pe tot peretele din față. Feedback-ul vibrotactil de la dermoelectrozii inductivi completa iluzia.

Plonjară într-un oraș primitiv, abia un strat de clădiri care acoperea solul dezvelit. Un fel de sat rudimentar, pre-Imperiu. Străzile goneau pe dedesubt și clădirile căpătară o falsă consistență. Până și mulțimile și traficul de sub ele păreau autentice — o aglomerație confuză de oameni. Intrară rapid în simul de decor: o cafenea situată într-un loc numit Boulevard St. Germain. Arome siropoase, vacarmul atenuat al circulației de afară, zăngănit de farfurii, mirosul amețitor al unui sufleu.

Marq coborî exact în aceeași secvență temporală cu entitățile recreate. Un bărbat zvelt se afla în picioare lângă perete. Ochii lui radiau inteligență, iar chipul purta semnele unui spirit sardonic.

Sybyl șuieră încetișor de uimire. Mijind ochii, privi buzele recreării, de parcă ar fi vrut să-i citească spusele. Voltaire îl chestiona pe mecospătar. Desigur, într-o manieră iritantă.

– Rezoluție înaltă pe cinci simțuri, comentă ea cu un respect firesc. Pe a mea n-o pot aduce la claritatea asta. Nu știu cum reușești...

„Contactele mele de pe Sark", își spuse bărbatul. „Știu că și tu ai așa ceva."

– Hei! exclamă Sybyl. Ce...

Marq surâse încântat cînd gura femeii se deschise larg, privind imaginea Ioanei ei alături de Voltaire al lui — secvența temporală oprită, fluxurile de date inițializate, dar deocamdată fără rulare interactivă.

Expresia ei combina admirația cu teama.

– N-ar trebui să-i aducem laolaltă! Abia după ce se întâlnesc în amfiteatru.

– Cine ne oprește? În contract nu scrie nimic despre asta!

– Hastor ne va jupui de vii, oricum.

– Poate... dacă află. Vrei s-o separ?

Gura lui Sybyl se strâmbă atrăgător.

– Bineînțeles că nu! Ce naiba, răul este făcut. Activează!

– Știam că vei fi de acord. Noi suntem artiștii și noi luăm deciziile.

– Deținem capacitatea de rulare necesară ca să-i aducem în timp real?

Bărbatul încuviință din cap.

– O să coste, dar nu-i nici o problemă. Și... am să-ți fac o mică propunere.

– Hopa, ridică ea sprâncenele. Ceva interzis, fără îndoială.

El aștepta, doar ca s-o tachineze. Și ca să judece, pe baza reacției ei, cât de receptivă avea să fie dacă ar fi încercat să modifice natura îndelungatei lor relații platonice. Mai încercase o dată, mai de mult. Refuzul ei — îi reamintise cu blândețe că era măritată, cu un contract

pe un deceniu — îl făcuse doar s-o dorească și mai mult. Atrăgătoare și în plus fidelă în căsnicie. Îndeajuns ca să-l determine să scrâșnească din dinți... ceea ce făcea frecvent. Desigur, dinții stricați puteau fi înlocuiți pentru o sumă mai mică decât costul unei ședințe de o oră cu un terapeut priceput.

Limbajul ei corporal — o ușoară distanțare — îl anunță că Sybyl continua să-și jelească soțul dispărut. Marq se pregătise să aștepte anul ritual, însă numai dacă era necesar.

– Ce ai zice dacă le-am da amândurora fișiere masive, cu mult peste Statutul Fundamental? întrebă el repede. Să le oferim realmente o cunoaștere solidă despre Trantor, despre Imperiu... despre toate.

– Imposibil!

– Nu, doar scump.

– Atât de multe?!

– Și ce dacă? Gândește-te! Știm ce reprezentau acești doi Primordiali, chiar dacă nu știm de pe ce planetă provin.

– Amintirile lor spuneau „Pământ", ții minte?

– Și ce dacă? strânse el din umeri. Zeci de planete primitive se autointitulează așa.

– Aha... la fel cum primitivii se autointitulează „oameni"?

– Exact! În plus, toată legenda asta este greșită din punct de vedere astrofizic. Mitul planetei originale este destul de clar într-o privință: în majoritate, ea era acoperită de ape. Atunci de ce să-i spună „Pământ"?

– De acord, aprobă Sybyl, ei nu cunosc asta și n-au nici baze de date solide despre astronomie. Am verificat. Totuși uită-te la indicatorii Contextului Social. Ei exprimă concepte, idei eterne: Credință și Rațiune.

Marq își încleștă ambii pumni în entuziasm, cu un gest de băiețel.

– Așa-i! Peste asta, vom adăuga ceea ce cunoaștem azi: selecția pseudonaturală, psihofilosofia, destinul genetic...

– Boker nu va fi de acord niciodată, zise femeia. Păstrătorii Credinței Tatălui Nostru nu doresc informații moderne. Ei o vor pe Fecioara istorică, pură și necontaminată de idei contemporane. Ar trebui s-o programez să citească...

– Un fleac.

– ...să scrie, să opereze cu matematici superioare. Fii serios!

– Obiectezi pe temeiuri etice, sau pur și simplu ca să eviți câteva mizere secole de muncă?

– *Ție* îți vine ușor să vorbești. Voltaire al tău are în esență o minte modernă. Cel care l-a realizat avea la îndemână lucrările pe care le-a

scris și zeci de biografii. Fecioara mea este în aceeași măsură legendă și adevăr. Cineva a recreat-o aproape din nimic.

– Atunci obiecțiile tale se întemeiază pe lene, nu pe principii.

– Pe ambele.

– Vrei cel puțin să te gândești la sugestia asta?

– M-am gândit deja și răspunsul este „nu".

– N-are rost să ne certăm, suspină Marq. O să vezi... după ce-i lăsăm să interacționeze.

Starea emoțională a femeii păru să se transforme din împotrivire în surescitare; în entuziasmul ei, îi atinse chiar piciorul, zăbovind o clipă cu degetele. O simți bătându-l cu afecțiune pe coapsă, exact atunci când se deschiseră în simspațiu.

✦ 3 ✦

– Ce se-ntâmplă aici?

Voltaire se sculă, cu mâinile în șolduri — scaunul se răsturnă înapoia sa și bufni pe pardoseala de piatră — privindu-i de pe ecran.

– Cine ești? Ce putere infernală reprezinți?

Marq opri rularea și se întoarse spre Sybyl.

– Ă-ă-ă... vrei să-i explici?

– Este simul tău, nu al meu.

– Detest momentul ăsta.

Voltaire era impunător. Degaja putere și o încredere în sine aproape electrizantă. Cumva, în toate inspecțiile microscopice ale simului, suma componentelor sale, această esență *gestalt*, nu apăruse niciodată.

– Am tras din greu pentru asta. Dacă acum tărăgănezi lucrurile...

Bărbatul inspiră profund.

– Așa-i.

– Tu cum apari în ochii lui?

– M-am materializat, m-am apropiat, m-am așezat.

– Te-a văzut apărând din neant?

– Cred că da, recunoscu el stânjenit. L-am șocat.

Marq folosise toate rutinele de temperament de care dispunea, ajustând și modelând configurațiile de stări emoționale, dar păstrase intact miezul central al lui Voltaire. Ce mai nucă tare era! Un programator din pre-antichitate făcuse o treabă surprinzător de densă. Cu delicatețe, Marq afundă simul într-un vid incolor de inactivitate senzorială. Acesta era liniștitor, apoi urma o creștere...

Degetele lui dansară peste comenzi. Reduse accelerația temporală.

Sim-personalitățile aveau nevoie de timp de calcul pentru asimilarea noilor experiențe. Marq îl expedie pe Voltaire într-o rețea ticsită de experiențe aparent reale. Personalitatea reacționă în fața simulării și parcurse rapid emoțiile induse. Voltaire era rațional; personalitatea lui putea accepta idei noi, proces care pentru simul Ioanei dura mai mult.

Cum afecta asta reconstrucția unei persoane, atunci când i se prezentau datele altei realități? Aici venea partea dificilă a resuscitării. Aveau oare să accepte ceea ce erau, epoca în care se aflau?

Undele șocului conceptual rezonau prin personalitățile digitale, determinând ajustări emoționale. Le puteau ele suporta? La urma urmelor, nu erau oameni adevărați, tot așa cum o pictură impresionistă abstractă nu putea decât să pretindă că reprezintă o vacă adevărată. Marq și Sybyl puteau interveni abia după ce programele automate făcuseră tot ce le stătea în putință.

Aici le erau puse la încercare abilitățile matematice. Personalitățile artificiale trebuiau să supraviețuiască acestui punct de răspântie, ori să se prăbușească în demență și incoerență. În goana pe autostrăzile extinderii perceptuale, virajele ontologice puteau zgâlțâi atât de tare un sim, încât să-l facă țăndări.

Marq lăsă cele două simuri să se întâlnească, monitorizându-le cu atenție. *Aux Deux Magots*, orășelul simplu și mulțimea ca decor. Pentru a economisi timpul de calcul, vremea se repeta la fiecare două minute de timp-sim. Un cer fără nori, ca să nu fie nevoit să modeleze curgerea hidrodinamică. Sybyl se ocupă de Ioana, iar el de Voltaire, astupând fisurile, netezind asperitățile și crevasele din matricea perceptuală a personajului.

Cei doi se întâlniră și vorbiră. Prin simulările neuronale ale lui Voltaire izbucniră furtuni alb-albăstrui. Marq trimise într-acolo algoritmii de reparații conceptuale. Turbulența se diminuă.

– Asta-i! murmură el.

Alături, Sybyl încuviință din cap, concentrată asupra rulării funcționale a Ioanei.

– Rulează normal acum, anunță Marq simțindu-se ușurat după eroarea de la pornire. Ce zici, să-mi mențin manifestarea pe scaun? Fără dispariții sau altceva.

– Ioana este aranjată. Sybyl indică striațiile cafenii din matricea simului care plutea în 3D în fața ei. Există unele tectonice emoționale, dar fără declanșare imediată.

– Eu zic să-i dăm drumul.

– Haide! surâse femeia.

Marq îi readuse pe Voltaire și Ioana în timp real.

În mai puțin de un minut, își dădu seama că Voltaire era intact, funcțional, integrat. La fel și Ioana, deși se retrăsese într-o stare de contemplare detașată, un aspect bine documentat; climatul ei interior.

Voltaire însă era iritat. Crescu la dimensiuni naturale în fața lor. Holograma pufni, blestemă și făcu scandal, solicitând dreptul de a iniția comunicarea oricând dorea.

– Credeți că vreau să fiu la mila *voastră*, ori de câte ori am ceva de spus? Stați de vorbă cu un om care a fost exilat, cenzurat, întemnițat, interzis... care a trăit în spaima perpetuă față de biserică și autoritățile statului...

– Foc, șopti Fecioara cu o senzualitate nepământeană.

– Potolește-te, îi porunci Marq lui Voltaire, altfel te dezactivez.

Îngheță secvența temporală și se întoarse către Sybyl.

– Ce crezi? Să fim de acord?

– De ce nu? Nu-i corect să fie mereu la voia noastră.

– „Corect"? Sunt niște *simuri*!

– Ei dețin noțiuni de corectitudine. Dacă le violăm...

– Bine, bine...

Reporni secvența.

– Următoarea întrebare este „cum?".

– Nu-mi pasă cum o faceți, replică holograma, dar făceți-o — imediat!

– Așteaptă. O să vă acordăm timp de rulare, ca să vă integrați spațiul perceptual.

– Ce înseamnă *asta*? Mă pricep la vorbe viclene, dar nu înțeleg limbajul meșteșugarilor.

– Ca să vă descâlcim neclaritățile, răspunse sec Marq.

– Pentru a putea conversa?

– Da, încuviință Sybyl. Atunci când o doriți voi, nu doar noi. Este preferabil să stați locului când vorbiți — mișcările necesită prelucrarea prea multor date.

– Încercăm să nu exagerăm în ceea ce privește costurile, adăugă Marq lăsându-se pe spate ca să poată vedea mai bine picioarele lui Sybyl.

– Ei bine, grăbiți-vă, rosti imaginea lui Voltaire. Răbdarea este apanajul martirilor și al sfinților, nu al oamenilor de *belle lettres*.

Translatorul reda totul în limbajul prezentului, inserând și forma audio a cuvintelor antice, pierdute. Recuperatorii de cunoștințe găseau

traducerea și o suprapuneau pentru Marq și Sybyl. Cu toate acestea, Marq păstrase, pentru atmosferă, acustica naturală, fluidă — tenorul unui trecut inimaginabil de îndepărtat.

– Ajunge să pronunțați numele meu sau al lui Sybyl și vă vom apărea într-un dreptunghi cu borduri roșii.

– Trebuie neapărat să fie roșii? Glasul Fecioarei era de abia auzit. Nu le puteți face albastre? Albastrul este atât de răcoros... este culoarea mării... Apa este mai puternică decât focul, îl poate stinge.

– Termină cu aiurelile, o repezi cealaltă hologramă. Îl chemă pe mec-ospătar și porunci: Felul acela *flambé*, ăla de-acolo — stinge-l imediat! O tulbură pe Fecioară. Iar voi doi, spiritelor, dacă puteți reînvia morții, ar trebui cu siguranță să puteți schimba roșul în albastru.

– Nu-mi vine să-mi cred ochilor, făcu Sybyl. Un *sim*? Cine se crede?

– Glasul rațiunii, răspunse Marq. François-Marie Arouet zis Voltaire.

– Crezi că sunt pregătiți să-l întâlnească pe Boker? murmură Sybyl mușcându-și grațios buza. Am căzut de acord să-l lăsăm în sim imediat după ce se stabilizează.

Marq căzu pe gânduri.

– Eu zic să fim corecți cu el. Îl anunț.

– Avem atâtea de învățat de la ei!

– Așa-i. Cine ar fi crezut că pre-anticii ar putea fi atât de afurisiți?

4

Încercă s-o ignore pe vrăjitoarea Sybyl, care pretindea că era creatoarea ei — de parcă altcineva decât Tatăl Ceresc ar fi putut face așa ceva. Nu avea chef să vorbească cu nimeni. Evenimentele se adunau, dădeau năvală, tot mai dese, sufocante. Moartea ei, asfixia plină de durere continua să fie în preajmă.

Pe tichia de hârtie pe care i-o puseseră pe cap după ce o tunseseră la piele, în ziua cea mai sumbră și totuși cea mai glorioasă a scurtei ei vieți, vinovățiile îi fuseseră înscrise în limba sfântă: *Heretica, Relapsa, Apostata, Idolater*. Cuvinte negre, care în curând aveau să ardă.

Cardinalii și episcopii învățați din spurcata și iubitoarea de englezi Universitate a Parisului și din Biserică — mireasa lui Hristos pe Pământ! — o condamnaseră la ardere pe rug. Totul pentru că împlinise voia Domnului — ca regele Adevărat și Mare să fie slujitorul Lui în Franța. Pentru asta, ei respinseseră răscumpărarea regelui și o trimiseseră pe rugul arzător. Atunci ce i-ar fi putut face vrăjitoarei Sybyl care, aidoma

ei, trăia printre oameni, purta straie bărbăteşti şi pretindea că ar fi avut puteri mai mari decât ale Creatorului Însuşi?

– Vă rog să plecaţi, şopti ea. Trebuie să fie linişte, ca să-mi pot auzi vocile.

Dar nici La Sorcière, nici Boker, bărbosul învesmântat în negru care semăna nefiresc de mult cu patriarhii strălucitori de pe bolta măreţei catedrale din Rouen, nu o lăsau în pace.

– Dacă trebuie să vorbiţi, îi imploră, făceţi-o cu monsieur Arouet. Nimic nu-i place mai mult.

– Fecioară Sfântă, Trandafir al Franţei, rosti bărbosul, Franţa era lumea ta?

– Locul meu în lume, zise Ioana.

– Vreau să spun — era planeta ta?

– Planetele sunt în ceruri. Eu eram a pământului.

– Vreau să spun... nu contează. Adică a solului? se adresă el fără sunet lui Sybyl. Agricultori? Să fi fost pre-anticii chiar atât de ignoranţi?

Se părea că nu ştia că Ioana putea citi pe buze, o dibăcie pe care o perfecţionase pentru a afla deliberările tribunalelor bisericeşti.

– Cunosc ceea ce trebuie să cunosc pentru misiunea mea, spuse ea.

Boker se încruntă, apoi vorbi:

– Ascultă-mă, te rog! Cauza noastră este dreaptă. Destinul celor sfinte atârnă de posibilitatea de a aduce mulţi credincioşi de partea noastră. Dacă dorim să păstrăm rolul omenirii şi tradiţiile onorate de timp ale propriei noastre identităţi, trebuie să învingem Scepticismul Laic.

Ioana încercă să le întoarcă spatele, dar greutatea zăngănitoare a lanţurilor o împiedică.

– Lăsaţi-mă în pace! Deşi n-am ucis pe nimeni, am luptat în multe bătălii ca să aduc victoria regelui Adevărat şi Mare al Franţei. Am condus încoronarea lui în Reims. De dragul lui, am fost rănită în bătălii.

Îşi ridică braţele — căci acum se găsea în celula puturoasă din Rouen, cu lanţuri şi greutăţi la picioare. Sybyl spusese că acestea aveau s-o ancoreze, că, într-un fel, aveau să-i fie de ajutor personajului ei. Fiind înger, Sybyl nu greşea, neîndoios. Boker începu s-o implore, dar Ioana îşi adună puterea să spună:

– Lumea ştie cum am fost răsplătită pentru suferinţele mele. Nu mai doresc război cu nimeni.

Monsieur Boker se întoarse către vrăjitoare.

– Este un sacrilegiu să ţinem un asemenea personaj în lanţuri. N-o puteţi transporta într-un loc de recreaţie teologică? Într-o catedrală?

– Contextul... Simurile au nevoie de context, zise fără sunet La Sorcière.

Ioana constată că putea citi pe buze cu o limpezime pe care n-o cunoscuse până atunci. Poate că acest Purgatoriu își reducea acuzațiile.

Monsieur Boker plescăi din limbă.

– Sunt impresionat de tot ceea ce ați făcut, dar dacă n-o puteți determina să coopereze, la ce ne poate fi de folos?

– Nu ai văzut-o la apogeul Personalității ei. Puținele asociații istorice pe care le-am putut descifra afirmă că era o „prezență hipnotică". Trebuie să aducem la lumină latura respectivă.

– Nu poți s-o faci mai mică? E imposibil să discut cu un gigant.

Spre propria ei uimire, Fecioara își micșoră înălțimea cu două treimi.

Monsieur Boker păru mulțumit.

– Ioana cea Mare, înțelegi greșit natura războiului care ne așteaptă. Nenumărate milenii au trecut de la ascensiunea ta la ceruri. Ai...

Fecioara își îndreptă spinarea.

– Spune-mi un lucru! Regele Franței este un urmaș al casei de Lancaster a lui Henric al Angliei? Sau este un Valois, descinzând din regele Carol cel Adevărat și Mare?

Monsieur Boker clipi și căzu pe gânduri.

– Cred... cred că s-ar putea spune cu adevărat că noi, Păstrătorii Credinței Tatălui Nostru, partidul pe care-l reprezint, descinde, dintr-un punct de vedere, din Carol al tău.

Fecioara zâmbi. *Știuse* că vocile ei fuseseră trimise din ceruri, indiferent ce ar fi spus episcopii. Le renegase doar atunci când o duseseră la cimitirul St. Ouen, și atunci numai de teama focului. Avusese dreptate să-și abjure retractările după două zile; i-o confirmase eșecul casei de Lancaster de a anexa Franța. Dacă monsieur Boker vorbea în numele urmașilor casei de Valois, în ciuda absenței vădite a unui titlu nobiliar, ea avea să-l asculte.

– Urmează, i se adresă.

Monsieur Boker îi explică faptul că acolo urma să se țină în scurt timp un plebiscit. (După o scurtă deliberare cu La Sorcière, o sfătui pe Ioana să considere că, în esență, locul acela era Franța.) Înfruntarea avea să se desfășoare între două partide, Păstrătorii și Scepticii. Ambele acceptaseră să susțină o Dezbatere Finală între doi dueliști verbali, pentru a soluționa întrebarea-cheie.

– Despre ce este vorba? întrebă brusc Fecioara.

– Dacă trebuie construite ființe mecanice înzestrate cu inteligență artificială. Iar în cazul unei concluzii afirmative, dacă acestora trebuie să li se acorde cetățenie deplină, cu toate drepturile cuvenite.

Fecioara ridică din umeri.

– Ce-i asta, o glumă? Doar aristocraţii şi nobilii au drepturi.

– Situaţia nu se mai prezintă în felul acesta, deşi, desigur, deţinem un sistem de clase. În ziua de azi, oamenii de rând se bucură de drepturi.

– Ţăranii ca mine? întrebă Fecioara. Noi?

Cu chipul frământat de exasperare, monsieur Boker se întoarse către La Sorcière.

– Eu trebuie să fac chiar totul?

– Ai dorit-o aşa cum este. Sau, mai exact, aşa cum era.

Monsieur Boker petrecu două minute bolborosind despre ceva numit Transformare Conceptuală. Aparent, denumirea se referea la o dispută teologică despre natura fiinţelor mecanice. Pentru Ioana răspunsul părea limpede, dar ea era o simplă ţărancă, nu un meşteşugar al vorbelor.

– De ce nu-l întrebaţi pe regele vostru? Sau pe unul dintre sfetnicii lui? Sau pe unul dintre învăţaţii voştri?

Monsieur Boker îşi răsfrânse buza şi flutură o mână prin aer.

– Conducătorii noştri sunt incolori! Slabi! Raţionali, dar se lasă călcaţi în picioare!

– Cu siguranţă...

– Nu-ţi poţi imagina, deoarece provii din clocotul pasiunilor antice. Intensitatea şi pasiunea sunt considerate stări nelalocul lor, demodate. Dorim să găsim intelecte care să deţină vechea *flacără*...

– Nu! Oh!

„Flăcări, lingând..."

Abia după câteva secunde răsuflarea i se domoli şi putu să asculte din nou, tremurând.

Dezbaterea finală dintre Credinţă şi Raţiune urma să se desfăşoare în amfiteatrul Sectorului Junin, în faţa unei audienţe de 400 000 de suflete. Fecioara şi potrivnicul ei aveau să apară în hologame amplificate de treizeci de ori. După aceea, toţi cetăţenii urmau să voteze.

– Să voteze? întrebă Fecioara.

– O doreai necoruptă? pufni La Sorcière. Poftim, ia-o!

Fecioara ascultă în tăcere, silită să absoarbă mileniile în numai câteva minute. După ce monsieur Boker termină, ea spuse:

– Am strălucit pe câmpul de luptă, fie şi numai pentru scurt timp, dar niciodată în vorbe. Fără îndoială că îmi cunoaşteţi soarta.

Monsieur Boker păru îndurerat.

– Neclarităţile anticilor! În jurul... ă-ă-ă, reprezentării tale, nu deţinem decât un cadru istoric vag. Nu ştim unde ai trăit, dar cunoaştem detalii ale evenimentelor petrecute după ce ai...

– Murit! Puteți vorbi despre moartea mea. Sunt obișnuită cu ea, așa cum orice fecioară creștină ar trebui să fie, după sosirea în Purgatoriu. Știu de asemenea și cine sunteți voi doi.

– Știi? întrebă încetișor La Sorcière.

– Îngeri! Ca să-mi potoliți temerile, ați luat înfățișare de oameni obișnuiți. Apoi mi-ați dat o misie. Chiar dacă pare dezonorabilă, este una divină.

Monsieur Boker încuviință lent din cap, privind spre La Sorcière.

– Din zdrențele de date ce fâlfâiau în jurul Identității tale, am înțeles că reputația ți-a fost restabilită cu ocazia audierilor ținute la douăzeci și șase de ani după ce ai murit. Cei implicați în condamnarea ta s-au căit pentru greșeala făcută. În semn de mare prețuire, ai fost numită *La Rose de la Loire*.

Ioana clipi, oprindu-și lacrimile de tristețe.

– Dreptatea... Dacă aș fi fost iscusită în vorbe, mi-aș fi convins inchizitorii — predicatorii iubitori de englezi din Universitatea Parisului! — că nu sunt o vrăjitoare.

Monsieur Boker păru mișcat.

– Până și pre-anticii știau când o putere sfântă se afla între ei.

Fecioara râse voios.

– Domnul este de partea Fiului Său, a sfinților și a martirilor. Dar asta nu înseamnă că ei nu au parte de greșeală și de moarte.

– Are dreptate, încuviință La Sorcière. Până și planetele și galaxiile împărtășesc soarta omului.

– Noi, cei din spiritualitate, avem nevoie de tine, insistă monsieur Boker. Am ajuns să semănăm prea mult cu mașinile noastre. Pentru noi nimic nu mai este sacru, doar funcționarea perfectă a părților care ne alcătuiesc. Știm că vei examina problema cu atenție, cu simplitate și corectitudine. Asta-i tot ce-ți cerem.

Fecioara se simți obosită. Avea nevoie de singurătate, de timp să reflecteze.

– Trebuie să mă consult cu vocile mele. Va trebui să răspund la una sau la mai multe întrebări?

– Doar la una.

Inchizitorii fuseseră mult mai pretențioși. Îi puseseră multe întrebări, zeci de întrebări, uneori aceleași, din nou și din nou. Răspunsurile care fuseseră corecte la Poitiers se dovediseră greșite altundeva. Lipsită de hrană, băutură și odihnă, înfricoșată de călătoria silită în cimitir, epuizată de predica monotonă pe care o obligau s-o asculte și distrusă de teroarea focului, ea nu putuse rezista interogatoriului.

„Arhanghelul Mihail are plete lungi?" „Sfânta Margareta este trupeşă, ori subţire?"

„Ochii Sfintei Caterina sunt căprui sau albaştri?"

Îi întinseseră capcana de a conferi vocilor spiritului atribute ale cărnii, iar după aceea o condamnaseră întrucât confundase carnea coruptă cu spiritul sacru.

Totul fusese murdărie, iar în Purgatoriu puteau apărea judecăţi şi mai necurate. De aceea, ea nu putea fi sigură dacă acest Boker avea să se dovedească prieten sau duşman.

– Care este această singură întrebare la care vreţi să răspund? dori ea să ştie.

– Există un consens universal conform căruia inteligenţele construite de om au un fel de creier. Întrebarea la care dorim să răspunzi este dacă ele au suflet.

– Numai Atotputernicul are puterea să creeze un suflet.

Monsieur Boker zâmbi.

– Noi, Păstrătorii, suntem absolut de acord cu tine. Inteligenţele artificiale nu au suflet, spre deosebire de noi, care le suntem creatori. Ele sunt simple maşini. Instrumente mecanice cu creiere electronice programate. Numai omul are un suflet.

– Dacă ştiţi deja răspunsul la întrebare, de ce mai aveţi nevoie de mine?

– Ca să-i convingi pe ceilalţi! Mai întâi indecisul Sector Junin, apoi Trantorul, şi în cele din urmă Imperiul!

Fecioara căzu pe gânduri. Inchizitorii ei cunoscuseră de asemenea răspunsurile la întrebările cu care o hărţuiseră. Monsieur Boker părea sincer, dar aşa păruseră şi cei care o declaraseră vrăjitoare. Monsieur Boker îi spusese din capul locului răspunsul, cel cu care ar fi fost de acord orice om de bun simţ. Cu toate acestea, nu putea să fie sigură asupra intenţiilor sale. Nici chiar crucifixul pe care ea îi ceruse preotului să-l ridice nu se putuse împotrivi fumului înecăcios, flăcărilor muşcătoare...

– Ei bine? întrebă monsieur Boker. Trandafirul Sfânt va fi de acord să ne reprezinte cauza?

– Oamenii aceştia pe care trebuie să-i conving sunt de asemenea urmaşii lui Carol, regele Adevărat şi Mare din casa de Valois?

Când Marq intră la „Splashes & Sniffs" ca să-l întâlnească pe Nim, amicul și colegul lui, fu surprins să-l găsească deja acolo. Judecând după pupilele dilatate, își petrecuse toată după-amiaza aici.

– Bagi tare? se interesă Marq. S-a-ntâmplat ceva?

Nim clătină încet din cap.

– Același bătrân Marq, direct ca un croșeu. Mai întâi, încearcă „Swirlsnort". Nu-ți rezolvă setea... ba chiar îți usucă tot capul, dar n-o să-ți mai pese!

„Swirlsnort" era un amestec de prafuri care avea gust de nucșoară și ciupea, de parcă ai fi înghițit o insectă furioasă. Marq îl aspiră încetișor, cu câte o nară, pe rând. Dorea să aibă mintea relativ limpede, atunci când Nim îl va aduce la zi în privința politicii și a sponsorizării companiei. După aceea, își va îngădui să se facă țăndări.

– S-ar putea să nu-ți placă ce-o să auzi, zise Nim. E vorba despre Sybyl.

– Despre Sybyl?! Râse ușor nesigur. De unde știi că eu...

– Tu mi-ai zis. Ultima dată când am aspirat împreună, ai uitat?

– Aha...

Stimulele îl făceau să vorbească vrute și nevrute. Mai rău încă, îl făceau să uite ce vorbise.

– Nu-i tocmai un secret de stat, rânji Nim.

– Sunt atât de evident? (Dorea să fie sigur că Nim, care schimba femeile ca pe obiectele de lenjerie intimă, nu avea gânduri de altă natură în privința lui Sybyl.) Ce-i cu ea?

– Ei bine, cel care câștigă duelul din amfiteatru o să aibă parte de un purcoi de bani.

– Asta nu-i nici o problemă. Eu voi fi acela.

Nim își trecu mâna prin părul blond-zmeuriu.

– Nu mă pot decide dacă cel mai mult îmi place la tine modestia ta, sau capacitatea de a întrezări viitorul. Cred totuși că modestia mă atrage în mod special.

– Sigur că da, strânse Marq din umeri, și Sybyl este bună.

– Dar tu ești mai bun.

– Eu sunt mai norocos. Mi-au încredințat Rațiunea. Sybyl este cu Credința.

Celălalt îl privi surprins și inspiră adânc.

– În locul tău, n-aș subestima Credința. E strâns legată de pasiune și deocamdată nimeni n-a reușit să scape de vreuna.

– Nici nu-i nevoie. În cele din urmă, pasiunile se destramă.

– Dar lumina raţiunii arde de-a pururi?

– Dacă regenerezi celulele cerebrale, da.

Nim privi prin paiul său, ca să vadă dacă mai rămăsese ceva, şi-i făcu lui Marq un semn cu ochiul.

– Atunci n-ai nevoie de un mic sfat.

– Care sfat? N-am auzit nici unul.

– Dacă celulele tale cerebrale neregenerate, chicoti Nim, ar conţine o fărâmă de bun simţ, ai înceta să mai cooperezi cu Sybyl pentru a-i îmbunătăţi simul. Sau, şi mai bine, ai simula continuarea cooperării, aşa încât să profiţi de orice poţi afla de la ea. De fapt, ar trebui să găseşti modalităţi să-i vii de hac ei şi simului. Se zice că-i excepţional.

– L-am văzut.

– Ai văzut *o parte*. Crezi că ţi-l arată pe tot?

– Am lucrat zilnic împreună...

– Ceea ce vezi tu este un sim abreviat. Noaptea, Sybyl dilată întregul pseudopsihic.

Marq se încruntă. Ştia că, sub acţiunea feromonilor, în preajma femeii se comporta ca în transă, totuşi compensase această deficienţă. Nu?

– Nu cred că ea ar...

– Este posibil. Cei de sus au luat-o în colimator.

Fără să vrea, Marq simţi o împunsătură de gelozie, dar se strădui să nu şi-o trădeze.

– Hmm... Mulţumesc!

Nim îşi plecă fruntea într-un gest de ironie caracteristică şi spuse:

– Chiar dacă n-ai nevoie de el, ai fi un prost să-l refuzi.

– Ce anume? Purcoiul de bani oferit câştigătorului?

– Nu banii, tembelule! Crezi că n-am sesizat că vorbesc cu sclavul ambiţiei? Mă refeream la sfatul meu!

Marq inspiră adânc cu ambele nări.

– În nici un caz n-o să-l uit.

– Chestia asta va fi *mare*! Tu crezi că se adresează doar Sectorului, dar eu îţi zic că se vor conecta oameni de pe tot Trantorul.

– Cu atât mai bine, ricană Marq deşi stomacul lui se simţea ca în imponderabilitate.

Viaţa într-o adevărată renaştere culturală era riscantă. Totuşi poate că senzaţia de gol se datora stimului.

– Tu crezi că Seldon şi individul ăla care-l urmează ca un căţeluş, Amaryl, te-au ales pe tine pentru că-i floare la ureche?

Marq mai inspiră stim și abia apoi răspunse:

– Nu, ci pentru că-s cel mai bun.

– Și pentru că ești hăt dedesubtul lor pe scara statutului social. Amice, ești sacrificabil.

Celălalt încuviință sobru.

– În nici un caz n-o să uit.

Oare începuse să se repete? Probabil că stimul era de vină.

✦ ✦

Nu se gândi la sfatul lui Nim decât după două zile, când în salonul executivilor auzi pe cineva lăudând munca lui Sybyl înaintea lui Hastor, conducătorul companiei „Artifice Associates". Renunță la prânz și reveni la etajul lui. Îndreptându-se către biroul său, trecu pe lângă ușa lui Sybyl și avu intenția, așa se dezvinovăți după aceea, să-i transmită complimentul auzit. Dar când descoperi că ușa era descuiată și camera pustie, acționă ca mânat de un impuls.

✦ ✦

După o jumătate de oră, tresări ușor când femeia rosti „Marq!" din ușa biroului. Mâna lui Sybyl își netezi părul în ceea ce bărbatul consideră o cochetărie inconștientă, trădând dorința de a plăcea.

– Te pot ajuta cu ceva?

Marq tocmai terminase de programat software-ul care-l lega de biroul lui, astfel încât să poată monitoriza întrevederile pe care femeia le avea cu clientul ei, Bower. Din câte știa, Sybyl îi împărtășea esența acelor discuții.

Se justificase că sugestiile lui privind felul în care ea ar fi trebuit să se comporte cu Boker, care uneori era dificil, ar fi fost mult îmbunătățite dacă l-ar fi cunoscut în mod direct pe individ. Dar asta ar fi compromis relația cu clientul — de obicei, o regulă foarte strictă. Acum însă era ceva special...

Ridică din umeri.

– Te așteptam.

– Am structurat-o mult mai bine. Oscilațiile ei temperamentale au ajuns sub 0,2.

– Excelent! Pot să văd?

Oare surâsul ei păruse mai cald ca de obicei? Încă se întreba asta când ajunse în propriul său birou, după o oră de ajustări ale Ioanei. Sybyl făcuse într-adevăr o treabă excelentă. Amănunțită și complexă, întrepătrunsă cu topografia străvechii personalități.

Toate astea numai de ieri până azi? Greu de crezut...

Era momentul să facă niște investigații prin simspațiu.

Cu sprâncenele zbârlite, încruntat, Voltaire își proptise mâinile în șoldurile osoase. Se ridicase de pe scaunul bogat tapițat din cabinetul lui de la Cirey, castelul amantei sale de mult timp, marchiza du Chatelet.

Locul căruia de cincisprezece ani îi spunea casă îl deprima acum, când femeia nu mai exista. Iar marchizul, fără decența de a aștepta până ce trupul soției sale se va răci, îl informase că trebuia să plece.

– Scoate-mă de aici! îi ceru Voltaire savantului, care în cele din urmă răspunse apelului său.

Savant — un cuvânt nou, neîndoios derivat din rădăcina latinească, *a fi înțelept.* Totuși individul acesta părea că știe prea puține.

– Vreau să merg la cafenea. Trebuie s-o văd pe Fecioară.

Savantul se aplecă peste consola de comandă pe care Voltaire începuse deja s-o deteste și zâmbi cu o plăcere nedisimulată față de puterea pe care o avea.

– Nu crezusem că-i genul tău. Toată viața — nu uita că ți-am scanat amintirile și nu ai nici un secret pentru mine — ai dovedit o preferință evidentă pentru femeile inteligente. Ca nepoata ta și ca madame du Chatelet.

– Și ce-i cu asta? Cine ar putea suporta cu adevărat compania femeilor proaste? Singurul lucru ce se poate spune în favoarea lor este că poți avea încredere în ele, pentru că sunt prea idioate ca să fie viclene.

– Spre deosebire de madame du Chatelet?

Voltaire răpăi nervos cu degetele pe superbul pupitru din lemn de nuc; își aminti că era un dar primit din partea amantei lui. Cum de ajunsese în locul acesta primitiv? Era posibil să fi fost realmente construit doar pe baza amintirilor sale?

– Este adevărat, ea m-a trădat. A plătit însă scump pentru asta.

Savantul arcui o sprânceană.

– La acel tânăr ofițer te referi? Cel care a lăsat-o însărcinată?

– La patruzeci și trei de ani, o femeie măritată și care are trei copii nu trebuie să rămână însărcinată!

– Ai sărit de șapte coți când te-a anunțat — de înțeles, dar nu prea politicos. Cu toate acestea, nu te-ai despărțit de ea. Ai asistat-o la naștere.

Voltaire clocotea. Amintiri întunecate, amintiri curgând ca apele negre ale unui râu subteran. Își făcuse o mulțime de griji pentru naștere, care se dovedise incredibil de ușoară. Cu toate acestea, după nouă zile, femeia cea mai extraordinară pe care o cunoscuse vreodată murise de septicemie

puerperală. Nimeni, nici o femeie — nici chiar nepoata, menajera și fosta lui concubină, madame Denis, care se îngrijise după aceea de el — nu fusese vreodată capabilă să-i ia locul. O jelise până la... până la — se apropie de gând și coti brusc — *până la moartea lui...*

Își umflă obrajii și replică prompt:

– M-a convins că ar fi fost nerezonabil să mă despart de „o femeie cu o educație și un talent excepționale", doar pentru că-și exercitase aceleași drepturi de care mă bucurasem eu însumi. Mai cu seamă, pentru că nu mai făcusem dragoste cu ea de luni de zile. Drepturile bărbatului, mi-a spus, sunt aceleași și pentru femei... cu condiția ca femeile să facă parte din aristocrație. Am îngăduit să mă las convins de blânda ei judecată.

– Aha, comentă enigmatic savantul.

Voltaire își frecă fruntea, încruntată de amintirile persistente.

– Ea a fost o excepție la toate regulile. I-a înțeles pe Newton și pe Locke[1]. A înțeles fiecare cuvânt scris de mine. M-a înțeles *pe mine*!

– Totuși, de ce nu făceai dragoste cu ea? Erai prea ocupat cu orgiile?

– Dragul meu domn, participările mele la asemenea festivități au fost mult exagerate. Este adevărat, în tinerețe am acceptat o invitație la o astfel de celebrare a plăcerilor erotice. M-am comportat atât de bine, încât am fost invitat să revin.

– Și ai făcut-o?

– Bineînțeles că nu. Dacă o faci o dată, ești un filosof, dar dacă o repeți, ești un simplu pervers.

– Nu înțeleg totuși ce anume îl poate interesa pe un bărbat așa sofisticat ca tine la o altă întâlnire cu Fecioara?

– Pasiunea ei, spuse Voltaire și o imagine a robustei Fecioare îi apăru limpede în minte. Curajul și devoțiunea față de lucrurile în care crede.

– Și tu deținei această trăsătură.

Voltaire izbi din picior, dar podeaua nu scoase nici un zgomot.

– De ce vorbești despre mine folosind timpul trecut?

– Iartă-mă. O să completez imediat și fundalul audio.

Un gest scurt și Voltaire auzi scândurile scârțâind la fiecare pas al său. Caii unei trăsuri tropăiră afară.

– Eu am temperament. Nu confunda pasiunea cu temperamentul... care ține de nervi. Pasiunea este născută din inimă și din suflet, nu-i un simplu mecanism al umorilor trupului.

– Crezi în suflete?

– În esenţe, cu siguranţă. În ciuda ameninţărilor din partea Bisericii şi Statului, Fecioara a cutezat să se agaţe cu toată inima de viziunea ei. Spre deosebire de mine, devoţiunea ei faţă de viziunea proprie nu este mânjită de perversitate. Ea a fost prima protestantă adevărată. Dintotdeauna i-am preferat pe protestanţi prin comparaţie cu absolutiştii papişti — până ce m-am stabilit în Geneva, ca să descopăr că ura lor publică faţă de plăcere este la fel de mare ca a oricărui papă. Doar quakerii nu se dedau în intimitate acelor plăceri pe care le abjură în mod public. Din nefericire, o sută de credincioşi adevăraţi nu pot mântui milioane de ipocriţi.

Savantul se strâmbă sceptic.

– Ioana a cedat, s-a înclinat sub ameninţările lor.

– Au dus-o la un cimitir! Voltaire se zbârli de iritare. Au terorizat o fată credulă, ameninţând-o cu moartea şi cu iadul. Episcopi, cărturari — oamenii cei mai învăţaţi ai vremii lor! Nişte găoaze de măgari, cu toţii! Au intimidat femeia cea mai curajoasă din Franţa şi au distrus-o doar ca s-o sanctifice. Ipocriţii! Aveau nevoie de martiri la fel cum căpuşele au nevoie de sânge. Se hrănesc din sacrificiul de sine... cu condiţia ca sinele sacrificat să nu le aparţină lor.

– Nu dispunem decât de versiunea ta şi de a ei. Istoria noastră nu ajunge atât de departe în trecut. Totuşi, acum cunoaştem mai multe despre oameni...

– Aşa vă imaginaţi voi. Voltaire priză puţin tabac pentru a se calma. Ticăloşii sunt ruinaţi de cele mai josnice trăsături ale lor, iar eroii de cele mai înălţătoare. S-au jucat cu onoarea şi curajul ei de parcă ar fi fost un arcuş — nişte porci cântând la vioară.

– Îi iei apărarea, surâse strâmb şi amuzat savantul. Cu toate astea, în poemul pe care l-ai scris despre ea — mi se pare incredibil ca oamenii să-şi *memoreze* propriile lor lucrări, pentru ca să le poată recita! — o descrii ca pe o târfă de tavernă, mult mai bătrână decât în realitate, care mintea despre aşa-zisele ei voci, o ignorantă superstiţioasă, dar vicleană. Duşmanul cel mai mare al castităţii pe care ea pretindea că o apără era un măgar — un măgar înaripat!

Voltaire zâmbi.

– O metaforă sclipitoare pentru Biserica Romano-Catolică, *n'est ce pas*? Aveam de transmis o idee, iar Ioana a fost pur şi simplu spada cu care am împuns. Pe atunci n-o cunoscusem. Habar n-aveam că era o femeie cu asemenea profunzimi misterioase.

– Dar nu profunzimi ale intelectului, ci o ţărancă!

Marq își aminti cum scăpase el însuși de o asemenea soartă pe planeta noroioasă Biehleur, pe toată durata examenului Cenușiilor. Iar acum fugise de rutinele lor plicticoase, pătrunzând într-o adevărată revoluție culturală.

– Nu, nu! Profunzimi ale sufletului! Eu sunt ca un pârâiaș. Unul limpede, deoarece sunt superficial, prea puțin adânc. Dar ea este un fluviu, un ocean! Du-mă înapoi la *Aux Deux Magots*. Ea și *garçon*-ul acela mecanic sunt singura societate care mi-a mai rămas acum.

– Ioana este adversarul tău, spuse savantul. O unealtă a celor care susțin valorile împotriva cărora ai luptat toată viața. Ca să fiu sigur c-o vei învinge, te voi îmbunătăți.

– Sunt întreg și intact, declară tăios Voltaire.

– Te voi echipa cu toate informațiile filosofice și științifice, cu tot progresul rațional. Rațiunea ta trebuie să strivească credința ei. Dacă dorim să ne continuăm civilizația în direcția rațiunii și a științei, trebuie s-o privești ca pe dușmanul care este.

Elocvența și impolitețea sa erau aproape fermecătoare, dar nu puteau înlocui fascinația lui Voltaire față de Ioana.

– Refuz să citesc orice până nu mă readuci în prezența Fecioarei — în cafenea!

Savantul avu cutezanța să hohotească.

– Nu pricepi. Nu ai de ales! Voi introduce informațiile în tine. Fie că vrei, fie că nu, vei deține informațiile necesare ca s-o învingi.

- Îmi violezi integritatea!

– Să nu uităm că după dezbatere se va pune problema dacă te voi mai păstra rulând, sau...

– Îmi vei pune capăt?

– Asta doar ca să știi care-i miza.

Voltaire se încordă. Cunoștea accentele de fier ale autorității, deoarece o simțise mai întâi pe cea a tatălui său — un despot strict, care-l silise să participe la mesă, și ale cărui austerități duseseră la moartea mamei sale pe când Voltaire avea doar șapte ani. Singura cale prin care putuse scăpa de disciplina soțului ei fusese moartea. Voltaire nu intenționa să folosească aceeași modalitate pentru ca să scape de acest savant.

– Refuz să *întrebuințez* orice cunoștințe suplimentare, până ce nu mă readuci imediat în cafenea.

Înfuriat, savantul îl privi pe Voltaire așa cum acesta își privise peruchierul — cu o superioritate arogantă. Buza lui răsfrântă spunea

destul de limpede că știa că filosoful n-ar fi putut exista în absența patronajului său.

O răsturnare de situație umilitoare. Deși el însuși provenea din clasa de mijloc, Voltaire nu credea că oamenii de rând meritau să se conducă singuri. Imaginea peruchierului său în rol de legislator era îndeajuns ca să-l facă să nu mai poarte o perucă în viața lui și nu tolera să fie văzut în același fel de acest savant îngâmfat și iritant.

– Uite ce-i, spuse savantul. Dacă-mi compui una dintre strălucitoarele tale *lettres philosophiques* în care faci praf conceptul sufletului omenesc, te voi readuce în prezența Fecioarei. Dacă nu, n-o vei mai zări până în ziua dezbaterii. Limpede?

Voltaire reflectă asupra ofertei.

– Limpede ca un pârâiaș, spuse el în cele din urmă.

...și apoi nori compacți, negri ca tăciunii, pogorâră în mintea sa. Amintiri sumbre și sinistre. Se simți cuprins într-un trecut care vui pe lângă el, pârjolind...

– A intrat în ciclu! Iese ceva la suprafață..., auzi strigătul găunos al lui Marq.

Imagini din trecutul îndepărtat explodară.

– Chemați-l pe Seldon! Simul acesta mai are un strat! Chemați-l pe Seldon!

7

Hari privea imaginile și fluxurile de date.

– A suferit o furtună de rememorare. Privește implicațiile!

Marq se zgâi la torent, fără să priceapă.

– Mda... văd.

– Promontoriul acela — este pepita amintirii unei dezbateri pe care a avut-o cu Ioana *acum 8 000 de ani.*

– Cineva a mai folosit simurile astea...

– Pentru dezbateri publice, da. Istoria nu numai că se repetă, ci uneori se și bâlbâie.

– Credința opusă Rațiunii?

– Credința/Mecanicele contra Rațiunii/Voința Umană, spuse Seldon parcă citind direct din complexele numerice. (Marq nu putea urmări îndeajuns de rapid conexiunile ca să țină pasul cu el.) În epoca respectivă, societatea era divizată fundamental în privința inteligențelor artificiale și a... manifestărilor lor.

Marq sesiză un licăr rapid pe chipul matematicianului. Oare îi ascundea ceva?

– „Manifestări"? Vreți să spuneți... ca tik-tokii?

– Cam așa ceva, încuviință Seldon rigid.

– Voltaire era de partea...

– În epoca respectivă, el susținea efervescența oamenilor. Ioana era de partea Credinței, care însemna... ăăă, tik-tokii.

– Nu pricep.

– Tik-tokii, sau forme superioare ale lor, erau considerați capabili să călăuzească omenirea.

Seldon părea de-a dreptul stânjenit.

– *Tik-tokii*, pufni disprețuitor Marq.

– Sau... ăăă, forme superioare.

– Asta au dezbătut Voltaire și Ioana acum 8 000 de ani? Așadar au fost construiți în acest scop. Cine a învins?

– Rezultatul nu apare. Cred că a devenit lipsit de însemnătate. N-au putut fi construite inteligențe artificiale care să poată călăuzi omenirea.

– Pare firesc, încuviință Marq. Mașinile nu vor fi niciodată la fel de inteligente ca *noi*. În problemele cotidiene, sigur că da, dar...

– Sugerez ștergerea complexului de memorie interior, anunță Seldon sec. Astfel se va elimina stratul care interferează.

– Sigur că da, dacă apreciați că aceasta este soluția optimă. Nu știu însă dacă putem deconecta toate legăturile din amintirile respective. Simurile folosesc accesări holografice, așa că sunt fixate...

– Este crucial, pentru a obține rezultatele dorite în dezbaterea care se apropie. Pot apărea și alte implicații...

– Cum ar fi?

– Istoricii ar putea exploata asemenea simuri, căutând date pierdute despre trecutul îndepărtat. Vor dori să aibă acces la ele. Nu le aprobați!

– Bineînțeles că nu. Mai exact, probabil că nu vom permite accesul nimănui la ele.

Seldon rămăsese cu ochii la fragmentele mișcătoare de configurații.

– Sunt *într-adevăr* complexe, nu-i așa? Minți cu adevărat profunde, sub-identități care interacționează... Hmm... Mă întreb cum rămâne stabil întregul simț al identității? Cum de nu se dezintegrează pur și simplu mentalitățile lor?

Marq nu-i putea urma șirul raționamentelor, dar spuse:

– Bănuiesc că anticii cunoșteau unele șmecherii de care noi nu avem habar.

– Așa este, încuviință Seldon. Asta poate fi o idee...

Se sculă rapid și Marq îl imită.

– Nu mai puteți rămâne? Știu că Sybyl ar fi dorit să discute...

– Îmi pare rău, dar trebuie să plec. Probleme de stat.

– Bun, atunci vă mulțumesc pentru...

Seldon ieși înainte ca Marq să fi putut închide gura.

8

– Nu am nici cea mai mică dorință de a-l vedea pe gentilomul cel uscățiv cu perucă. Se crede mai bun decât toți ceilalți, spuse Fecioara către vrăjitoarea Sybyl.

– Este adevărat, totuși...

– Prefer tovărășia propriilor mele voci.

– Este fascinat de tine, zise madame La Sorcière.

– Îmi vine greu să cred asta.

Cu toate acestea, îi fu imposibil să nu zâmbească.

– Este cât se poate de adevărat. I-a solicitat lui Marq — cel care l-a recreat — o imagine complet nouă. Știi, el a trăit până la optzeci și patru de ani.

– Pare mai bătrân.

Peruca, panglica liliachie și pantalonii de catifea i se păreau grotești la un bărbat atât de smochinit și ofilit.

– Marq a decis să-i redea înfățișarea de la patruzeci și doi de ani. Te rog, întâlnește-te cu el!

Fecioara căzu pe gânduri. Monsieur Arouet avea să fie mult mai puțin respingător dacă...

– Monsieur avea alt croitor în tinerețe?

– Hmm, asta se poate aranja.

– Eu nu voi merge la han în *astea*.

Ridică lanțurile, amintindu-și de mantia de blană pe care regele însuși i-o pusese pe umeri la încoronarea lui din Rouen. Se gândi s-o ceară acum, dar decise să n-o facă. În decursul procesului, preoții se legaseră adesea de mantie, acuzând-o pe Ioana că iubea luxul fiind ademenită de diavol; ea, care până ce nu-l câștigase pe rege în prima zi când apăruse la curte, nu simțise pe piele altceva decât atingerea aspră a cânepei. Acuzatorii ei, observase asta, purtau mătase neagră și catifea, și trăsneau a parfum.

– Voi face tot ce pot, promise madame La Sorcière, dar și tu trebuie să fii de acord să nu scapi o vorbă față de monsieur Boker. El

nu dorește să fraternizezi cu inamicul, însă eu cred că-ți va face bine. Îți va șlefui agerimea pentru dezbaterea finală.

Urmă o pauză — *cădere, nori pufoși* — în care Fecioara se simți ca și cum ar fi leșinat. Când își reveni — *suprafețe dure, reci, pete bruște, țipătoare de cafeniu și verde* — se pomeni în Hanul celor Doi Viermi, înconjurată din nou de mușterii care nu păreau să știe că ea se afla acolo.

Creaturi împlătoșate purtând tăvi, farfurii și tacâmuri alergau printre mese. Îl căută din ochi pe Garçon și-l observă privind spre bucătăreasa bălaie, care se prefăcea că nu-l observă. Dorința lui îi reamintea felul în care ea însăși privise la statuile sfintelor Caterina și Margareta — amândouă renunțaseră la bărbați, dar îmbrăcaseră straiele acestora, fiind suspendate între două lumi, între pasiunea cerească și ardoarea lumească. Ca în locul de aici, cu limbajul său scârțâitor de numere și mașini, deși Ioana știa că era un popas, un purgatoriu de așteptare între lumi.

Își stăpâni un zâmbet când apăru monsieur Arouet. Purta o perucă neagră, nepudrată, totuși arăta destul de bătrân; avea cam vârsta tatălui ei, Jacques Dars, treizeci și unu - treizeci și doi de ani. Umerii îi erau gârboviți sub greutatea multelor cărți. Ioana văzuse cărți numai de două ori, în decursul judecăților, și cu toate că nu semănau deloc cu acestea, tresări amintindu-și de puterea lor.

– *Alors*, rosti monsieur Arouet așezând cărțile în fața ei. Patruzeci și două de volume. Operele mele alese. Incomplete, dar — zâmbi el — deocamdată ajung. Ce s-a întâmplat?

– Îți bați joc de mine? Știi că nu pot citi.

– Știu. Garçon 213-ADM te va învăța.

– Nu vreau să învăț. În afară de Biblie, toate cărțile sunt sămânța diavolului.

Monsieur Arouet ridică exasperat brațele și se lansă în blesteme, obscenități violente și complexe, aidoma celor pe care soldații Ioanei le foloseau când uitau că ea era în apropiere.

– *Trebuie* să înveți să citești. Știința este putere!

– Diavolul trebuie să cunoască multe, spuse ea ferindu-se să fie atinsă de vreo carte.

Exasperat, monsieur Arouet se întoarse către vrăjitoare — care părea să stea la o masă alăturată — și rosti:

– *Vac*! N-o poți învăța nimic?

Reveni apoi spre Ioana:

– Cum îmi vei aprecia strălucirea, dacă nu poți nici măcar să citești?

– Nu-mi slujește la nimic.

– Ha! Dacă ai fi putut să citești, i-ai fi dat peste cap pe idioții ăia care te-au trimis pe rug.

– Oameni învățați cu toții, replică ea. Ca și tine.

– Nu, *pucellette*, nu ca mine. Câtuși de puțin ca mine.

Fecioara se trase îndărăt din fața cărții întinse de bărbat, de parcă ar fi fost un șarpe. Rânjind, el își atinse cu cartea trupul, apoi pe al lui Garçon, care stătea acum lângă masă.

– Nu-i vătămătoare, vezi?

– Adesea răul este invizibil, murmură Fecioara.

– Monsieur are dreptate, interveni Garçon. Toți oamenii de calitate citesc.

– Dacă ai fi fost alfabetizată, spuse monsieur Arouet, ai fi știut că inchizitorii tăi nu aveau nici un drept să te judece. Erai o prizonieră de război. Capturatorii englezi nu aveau autoritatea legală de a-ți examina convingerile religioase prin intermediul inchizitorilor și al cărturarilor francezi. Tu te prefăceai că vocile pe care le auzeai erau divine...

– Mă prefăceam?! strigă ea.

– ...iar ei se prefăceau că le cred diavolești. Englezii sunt prea toleranți ca să ardă pe cineva pe rug. Ei lasă asemenea forme de distracție pe seama compatrioților noștri, francezii.

– Nu atât de toleranți, preciză Fecioara, dacă m-au predat episcopului de Beauvais, susținând că eram vrăjitoare. (Își feri privirea, nedorind să-l lase să-i vadă ochii.) Poate că sunt... Mi-am trădat vocile.

– Vocile conștiinței, nimic mai mult. Păgânul Socrate le-a auzit și el. Toți le aud. Este însă lipsit de rațiune să ne sacrificăm viețile pentru ele, fie și numai fiindcă a ne distruge din vina lor înseamnă a le distruge și pe ele. (Își supse gânditor dinții.) Persoanele bine educate le trădează în mod curent.

– Și noi, aici? șopti Ioana.

El mijii ochii.

– Acești... alții? Savanții?

– Sunt spectre.

– Ca demonii? Totuși vorbesc despre rațiune. Au întemeiat o republică a analizei.

– Așa susțin ei. Pe de altă parte, ne-au cerut să reprezentăm ceea ce nu au ei.

– Crezi că n-au sânge în trup? Voltaire făcu o grimasă de surpriză.

– Bănuiesc că îi ascultăm pe aceiași „savanți", așadar suntem puși la încercare în același proces.

– Eu dau ascultare unor voci ca ale lor, rosti Voltaire pe un ton defensiv. Cel puțin știu când să-mi feresc urechea de sfaturile fără minte.

– Poate că vocile lui monsieur sunt slabe, sugeră Garçon, și astfel mai lesne de ignorat.

– I-am lăsat — pe oamenii Bisericii! — să mă silească să recunosc că vocile mele aparțineau diavolului, spuse Fecioara, deși am știut mereu că erau dumnezeiești. Ăsta nu este actul unui demon? Al unei vrăjitoare?

– Ascultă aici! o prinse monsieur Arouet de brațe. *Nu* există vrăjitoare. Singurii diavoli din viața ta au fost cei care te-au trimis la rug. Porci ignoranți, cu toții! Mai puțin englezul, care a pretins că te crede vrăjitoare ca să efectueze o mișcare politică vicleană. Când veșmintele ți-au ars, oamenii lui ți-au luat trupul de pe rug ca să arate mulțimii și inchizitorilor că erai într-adevăr o femeie, care, din nici un alt motiv decât că uzurpa privilegiile bărbaților, și-a meritat soarta.

– Încetează, te rog! exclamă ea.

I se părea că poate să simtă duhoarea înecăcioasă a fumului, deși monsieur Arouet îi ceruse lui Garçon să așeze tăblițe cu FUMATUL OPRIT în tot hanul în interiorul căruia, pe neașteptate, ajunseseră. Odaia se clătină, se roti.

– Focul, icni ea. Limbile lui...

– Ajunge! rosti vrăjitoarea. Nu-ți dai seama că-i faci rău? Termină!

Dar monsieur Arouet insistă.

– Ți-au examinat părțile rușinoase după ce straiele ți-au ars — nu știai asta, nu? — așa cum făcuseră și înainte, pentru a dovedi că erai fecioara care susțineai că ești. Iar după ce și-au satisfăcut nerușinarea în numele Domnului, te-au legat din nou pe rug și ți-au ars oasele până la cenușă. *Așa* te-au răsplătit conaționalii tăi pentru că le-ai apărat regele! Pentru că te-ai îngrijit ca Franța să rămână de-a pururi franceză. Iar după ce te-au incinerat, ceva mai târziu, au deschis o anchetă, au citat niște zvonuri rurale conform cărora inima nu ți-ar fi fost atinsă de flăcări și te-au declarat imediat eroină națională, Mântuitoarea Franței. N-aș fi deloc surprins dacă, de acum, te-ar fi canonizat și venerat ca pe o sfântă.

– În 1924, preciză La Sorcière, deși nu putea înțelege cum de știa numărul acela ciudat.

Să fi fost o cunoaștere angelică?

Pufnetul de dispreț al lui monsieur Arouet îi răsună în urechi.

– Ce să zic — a și ajutat-o cu mult, spuse el.

– Data respectivă, zise La Sorcière cu glasul său obișnuit, se găsea într-o notă de subsol. Deși, bineînțeles, nu deținem nici un fel de coordonate pentru ca să știm ce înseamnă numărul acela. Actualmente suntem în anul 12026 al Erei Galactice.

Logici pârjolitoare agitară aerul care pârâia. Vânturi fierbinți încețoșară mulțimea de privitori adunați în jurul rugului.

– Foc...

Fecioara icni. Prinzându-se cu mâinile de gulerul de zalet, fugi în bezna rece a uitării.

9

– Ar cam fi timpul, o împunse Voltaire pe madame La Scientiste, care atârna în fața lui ca un tablou animat. El însuși alesese reprezentarea aceea, găsind-o straniu de liniștitoare.

– Nu te-am ignorat în mod deliberat, rosti ea rece și preocupată.

– Cum îndrăznești să mă încetinești fără acordul meu?

– Marq și cu mine suntem sufocați de reporteri mass-media. N-am visat niciodată că Dezbaterea Finală ar fi evenimentul media al deceniului. Toți doresc să te intervieveze pe tine și pe Ioana.

Voltaire își aranjă panglica de culoarea piersicii pe care o purta la gât.

– Refuz să fiu văzut fără peruca mea pudrată.

– În primul rând, nu-i vom lăsa să te vadă pe tine sau pe Fecioară. Pot discuta cu Marq cât doresc. Lui îi place atenția reporterilor și se pricepe să se descurce cu ei. Susține că imaginea publică îl va ajuta în carieră.

– Crezusem că voi fi consultat înaintea unor decizii importante...

– Uite ce-i, am venit aici imediat ce m-a apelat mec-secretarul. Te-am lăsat să rulezi încetinit, ca să-ți monitorizez integrarea configurațiilor. Ar trebui să-mi fii recunoscător că-ți ofer timp interior...

– Pentru contemplare? pufni el.

– Îi poți spune și așa.

– Nu știusem că și timpul trebuie să fie... *dăruit.*

Voltaire se afla în apartamentul său luxos de la curtea lui Frederic cel Mare, jucând șah cu călugărul pe care-l tocmise ca să-l lase să câștige.

– Timpul costă, iar analiza cost/beneficiu arată că ar fi preferabil să vă rulăm pe amândoi împreună.

– Lipsit de solitudine? Este imposibil să port o conversație rațională cu femeia aceea!

Îi întoarse spatele, căutând să obțină un efect dramatic cât mai mare. Fusese un actor excelent — o afirmaseră toți cei care-l auziseră jucând în propriile sale piese la curtea lui Frederic. Recunoștea o scenă bună atunci când o vedea, iar cea de acum avea potențial dramatic. Creaturile acestea erau complet lipsite de intensitate, neobișnuite cu exploziile de sentimente pure, iscusit meșteșugite.

Glasul ei se înmuie.

– Scapă de el și-ți voi aduce cunoștințele la zi.

Voltaire se întoarse și ridică un deget subțire spre călugărul cel jovial, singurul reprezentant al clerului pe care-l putuse suporta în viața sa. Călugărul se îndepărtă cu pas târșâit, închizând cu atenție ușa din lemn de stejar sculptat.

Filosoful sorbi din excelentul lichior al lui Frederic ca să-și dreagă vocea.

– Vreau să îndepărtezi chinul final al Fecioarei din memoria ei. Ne stânjenește conversația, tot așa cum episcopii și oficialitățile statale împiedică publicarea lucrărilor inteligente. În plus... — făcu o pauză, detestând să exprime sentimente mai blânde decât iritarea — ...ea suferă. Nu suport s-o văd suferind.

– Nu cred...

– Și dacă tot te apuci de treabă, șterge-mi și mie amintirea celor unsprezece luni petrecute în Bastilia. Ca toate fugile frecvente din Paris — nu evadările în sine, Doamne ferește! — perioadele de exil alcătuiesc majoritatea vieții mele! Șterge doar cauzele lor, nu și efectele.

– Ei bine, nu știu...

El izbi cu pumnul în tăblia încrustată a unei măsuțe de stejar.

– Dacă nu mă eliberați de temerile trecutului, nu pot acționa în mod liber!

– Simpla logică...

– De când anume este logica simplă? Eu nu pot compune „simplu" o *lettre philosophique* despre absurditatea de a le refuza celor ca Garçon 213-ADM drepturile omului, pe temeiul că nu au suflet. Apropo, este un tip amuzant, nu crezi? Și isteț — cel puțin ca o duzină de popi pe care i-am cunoscut. Nu vorbește? Nu răspunde? Nu are dorințe? Este atras de o bucătăreasă umană. Nu ar trebui să fie capabil să-și caute fericirea la fel de liber ca tine, sau ca mine? Dacă el nu are suflet, atunci nici tu nu ai. Dacă tu ai un suflet, acesta poate fi dedus numai pe

baza comportamentului tău, și fiindcă din comportamentul lui Garçon deducem concluzii identice, înseamnă că și el are suflet.

– Sunt înclinată să fiu de acord, spuse madame La Scientiste. Deși, desigur, reacțiile lui 213-ADM sunt simulări. Mașinile conștiente de sine sunt ilegale de mii de ani.

– Asta voi ataca eu! strigă Voltaire.

– Dar ce procentaj din reacția ta se datorează programării sarkiene?

– Zero! Drepturile omului...

– Cam greu de spus că trebuie aplicate în cazul mașinilor.

Voltaire se strâmbă.

– În aceste probleme delicate, nu mă pot exprima complet liber... până când nu mă scapi de amintirea suferințelor îndurate tocmai pentru că mi-am exprimat ideile.

– Dar trecutul tău ești tu însuți. Fără a-l deține în totalitate, intact...

– Prostii! Adevărul este că niciodată n-am *cutezat* să mă exprim liber în multe privințe. Ia-l de pildă pe puritanul acela de Pascal, care detesta viața, cu opiniile lui privind păcatul originar, miracole și multe alte aiureli. N-am îndrăznit să spun ce am crezut cu adevărat! Întotdeauna a trebuit să calculez cât va costa fiecare atac asupra convențiilor și prostiei tradiționale.

Madame La Scientiste își țuguie atrăgător buzele.

– Aș zice că te-ai descurcat destul de bine. Ai fost faimos. Nu-ți cunoaștem istoria și nici măcar lumea în care ai trăit, dar din memoria ta pot spune...

– Și Fecioara! Ea este mai frustrată decât mine! Pentru convingerile *ei*, a plătit prețul suprem. Răstignirea nu poate fi mai teribilă decât suferințele ei pe rug. Ajunge să-ți aprinzi o pipă plăcută — așa cum mi-ar plăcea să fac — lângă ea și imediat își dă ochii peste cap, amețită de confuzii.

– E însă crucial pentru persoana care *este* ea.

– Investigațiile raționale nu se pot desfășura într-o atmosferă de teamă și intimidare. Dacă înfruntarea noastră trebuie să fie corectă, te implor să ne scapi de aceste terori care ne opresc să rostim ceea ce gândim și să-i încurajăm pe alții să spună ceea ce gândesc ei. Altfel dezbaterea va semăna cu o alergare în care concurenții au cărămizi legate de glezne.

Madame La Scientiste nu răspunse imediat.

– Aș... aș dori să vă ajut, dar nu sunt sigură că pot.

Voltaire pufni disprețuitor.

– Cunosc destul din procedurile voastre ca să știu că-mi poți satisface cererea.

– Sigur că da, asta n-ar fi nici o problemă. Din punct de vedere moral însă, nu am libertatea de a modifica programul Fecioarei după cum mi se năzare.

Voltaire se încruntă și întreaga lui făptură deveni rigidă.

– Îmi dau seama că Madame are o părere proastă despre filosofia mea, dar cu siguranță...

– Nici vorbă! Te apreciez foarte mult! Ai o minte modernă și — ținând seama de adâncimile trecutului îndepărtat din care provii — uluitoare! Regret că Imperiul n-a avut oameni ca tine! Cu toate acestea, deși este perfect valid, punctul tău de vedere e limitat deoarece omite unele aspecte care nu mai pot fi accesate.

– Filosofia *mea*? Îmbrățișează totul, este o imagine universală...

– Iar eu lucrez pentru „Artifice Associates", pentru Păstrători și pentru domnul Boker. Morala îmi cere să le ofer Fecioara pe care o doresc. Dacă nu-i conving pe ei să șteargă amintirile martiriului Fecioarei, eu n-o pot face. Iar Marq ar trebui să obțină acceptul companiei și al Scepticilor, pentru a șterge amintirile tale. Te asigur că ar fi încântat s-o facă. Scepticii lui ar fi probabil de acord, spre deosebire de Păstrători. Asta ți-ar oferi un atu.

– Sunt de acord, încuviință el brusc. N-ar fi nici rațional, nici etic, ca eu să scap de povara mea, dar nu și Fecioara. Nici Locke și nici Newton n-ar fi acceptat.

– Voi vorbi cu șeful meu și cu domnul Boker, spuse madame La Scientiste. Dar în locul tău nu mi-aș ține răsuflarea, așteptând să se întâmple miracolul ăsta.

Voltaire zâmbi ironic și rosti:

– Madame uită că eu nu am răsuflare pe care să mi-o țin.

10

Pâlpâitul pictogramei de pe consola lui Marq încetă exact în clipa când bărbatul intră în odaie. Asta însemna că Sybyl trebuie să fi răspuns din biroul ei.

Marq se încordă, suspicios. Fuseseră de acord să nu discute fiecare cu resuscitarea celuilalt, deși își puseseră reciproc la dispoziție programele necesare pentru a le contacta. Fecioara nu iniția niciodată comunicarea, ceea ce însemna că apelantul era Voltaire.

Cum îndrăznea Sybyl să-l ruleze în absența lui?! Ieși în trombă din

cameră, pentru a le spune lui Sybyl și Voltaire în mod direct ce credea despre conspirația lor. O dată ieșit însă pe coridor, fu asediat de holocamere și reporteri. Abia peste cincisprezece minute dădu buzna în biroul lui Sybyl și, desigur, o găsi discutând cu Voltaire. Îl micșorase de la dimensiunile peretelui la scara omenească.

– Ai încălcat înțelegerea! strigă Marq. Ce faci? Încerci să folosești obsesia lui față de schizofrenica aia ca să-l determini să se lase înfrânt în dezbatere?

Sybyl înălță capul îngropat în palme. Ochii îi sclipeau de lacrimi. Marq simți ceva tresărind în el, dar preferă să-și ignore sentimentele. Femeia îi suflă lui Voltaire o sărutare din căușul palmei, apoi îl încremeni.

– Trebuie să-ți spun că n-aș fi crezut niciodată că vei ajunge aici.

– „Aici"... unde? Sybyl își recompuse trăsăturile și-și împinse înainte bărbia. Ce s-a întâmplat cu voioșia ta obișnuită?

– Despre ce a fost vorba?

După ce auzi totul, Marq reveni în biroul lui și-l activă pe Voltaire. Înainte ca imaginea să se fi format pe deplin, pe când blocurile de culori de abia își sincronizau fazele, el răcni:

– Răspunsul este *nu*!

– Sunt sigur că ai și un silogism detaliat pentru mine, comentă sardonic Voltaire, ieșind din încremenire.

Marq fu nevoit să admită că simul dovedea aplomb în modificările bruște și dispariițiile din propria sa secvență temporală.

– Uite ce-i, vorbi el măsurat, vreau ca Trandafirul Franței să se veștejească în armura sa în ziua dezbaterii — exact ceea ce-i va reaminti de proces. Va începe să bolborosească aiureli și va dovedi planetei cât de falimentară este Credința fără Rațiune.

– *Merde alors*! izbi din picior Voltaire. Nu sunt de acord! Perfect, nu doresc nimic pentru *mine*, dar insist să ștergeți amintirea ultimelor ore ale Fecioarei, astfel ca logica ei să nu fie compromisă — așa cum s-a întâmplat adesea cu a mea — de teama pedepsei.

– Imposibil! Boker dorește Credința în format integral.

– Prostii! De asemenea, îți cer să mă lași s-o vizitez pe ea și pe acel Garçon straniu, *mais charmant*, în cafenea — *ori de câte ori doresc*. Până acum n-am mai întâlnit ființe ca ei și sunt singurii tovarăși pe care-i am.

„Pe mine nu mă pui la socoteală?" se întrebă Marq. În afara necesității de a ține simul la respect, îl admira pe bărbatul uscățiv. Avea o inteligență puternică și impresionantă, iar personalitatea lui era încărcată

de forță. Voltaire trăise într-o epocă înfloritoare și Marq îl invidia pentru asta; ar fi vrut să-i fie prieten. „Pe mine nu mă pui la socoteală?"

În loc de așa ceva, spuse:

– Nu cred că te-ai gândit că învinsul dezbaterii va fi trimis de-a pururi în uitare.

Voltaire clipi, fără să-i tresară un mușchi pe față.

– Nu mă poți păcăli, urmă Marq. Știu că-ți dorești mai mult decât simpla nemurire intelectuală.

– Așa este?

– Pe asta o ai deja. Ai fost resuscitat.

– Te asigur că definiția mea asupra vieții implică mai mult decât a deveni o configurație de numere.

Observația îl neliniști pe Marq, dar senzația respectivă fu doar trecătoare.

– Nu uita că am acces la spațiul în care se găsește memoria ta. Îmi amintesc că, odată, pe când nu mai erai chiar copil, nesilit de tatăl tău și acționând exclusiv pe baza liberului arbitru, te-ai împărtășit de Paște.

– Da, însă în final am refuzat împărtășania! Nu doream decât să fiu lăsat să mor în pace!

– Îngăduie-mi să citez din faimoasa ta poezie „Cutremur la Lisabona". Face parte din memoria auxiliară.

„Trist e prezentul de nu există speranța-n viitor
Nici fericiri n-așteaptă sufletul muritor
Când ființa umană este condamnată
Să piară în tăcut mormânt cu mintea-i deodată."

Voltaire se clătină.

– Este adevărat, am spus toate astea — și cât de elocvent! Însă toți cei cărora le place viața tânjesc s-o prelungească.

– *Unica* ta șansă pentru o „speranță-n viitor" este să câștigi dezbaterea. Este împotriva interesului tău — și știm cu toții cât de mult ai avut grijă de el! — să ștergem amintirile Fecioarei despre execuția pe rug.

Filosoful făcu o grimasă. Pe display-ul lateral, Marq putea vedea indicii de rulare: fluctuațiile Stării Fundamentale se găseau între limite bine definite... dar învelișul creștea, un cilindru portocaliu lărgindu-se în spațiul tridimensional, dilatându-se sub presiunea cauzată de încâlcelile rapide și mișcătoare din interior; pachetele de Agenți ai Emoțiilor care se transferau cu viteze mari indicau apropierea unui punct de răspântie.

Atinse o tastă. Era ispititor *să-l facă* pe sim să creadă ce-şi dorea Marq... dar ar fi fost riscant. Ar fi trebuit să integreze grupul de idei în întreaga personalitate. Autosinteza avea rezultate mult mai bune, însă putea fi numai îmboldită, nu silită.

Starea psihologică a lui Voltaire se întunecă, deşi faţa lui — trecută pe mişcare încetinită — arăta doar o privire gânditoare. Marq avusese nevoie de ani buni ca să înveţe că nu numai oamenii, ci şi simurile îşi puteau camufla destul de bine emoţiile.

Poate că ar fi fost bine să încerce puţin umor. Reveni la viteza normală şi spuse:

– Dacă-mi faci probleme, o să-i dau poemul acela insultător pe care l-ai scris despre ea.

– „La Pucelle"? N-ai îndrăzni s-o faci!

– Aşa crezi? Ai fi norocos dacă ţi-ar mai vorbi vreodată.

Un zâmbet viclean.

– Monsieur uită că Fecioara nu ştie să citească.

– Voi avea grijă să înveţe. Sau, şi mai bine, o să i-l citesc eu însumi. O fi analfabetă, dar în nici un caz nu-i surdă!

Voltaire îl străpunse cu privirea, murmurând:

– Între Scylla şi Charibda...

Oare ce plănuia mintea lui tăioasă ca un bisturiu? Se integra în lumea digitală mai rapid decât oricare sim pe care-l cunoscuse Marq. Tânărul îşi promise ca după încheierea dezbaterii să o demonteze şi să-i studieze din nou ascuţişurile, să-i pună sub microscop schemele procesorului. Mai exista apoi amintirea aceea stranie, veche de 8 000 de ani. Seldon se manifestase oarecum ciudat în legătură cu ea...

– Îţi promit să-ţi scriu *la lettre*, dacă mă laşi s-o mai văd o singură dată. În schimb, îmi vei jura că nici măcar nu vei *aminti* de „La Pucelle" în prezenţa Fecioarei.

– Fără şmecherii, îl avertiză Marq. Voi fi cu ochii pe tine.

– Cum doreşti.

Marq îl readuse pe Voltaire în cafenea, unde Ioana şi Garçon 213-ADM aşteptau, rulându-şi propriile lor introspecţii. De abia îi apelase, când fu distras de o ciocănitură la uşă. Era Nim.

– Bei o kaff?

– De ce nu? (Privi simularea cafenelei. Îi putea lăsa să discute o vreme. Cu cât Voltaire afla mai multe, cu atât avea să fie mai abil după aceea.) Mai ai ceva din senzo-pudra aia? Am avut o zi grea.

– Comandați, vă rog! spuse Garçon 213-ADM cu o mișcare largă a brațului.

Avea dificultăți în urmărirea argumentelor schimbate între Fecioară și Monsieur, privind posibilitatea ca ființele asemănătoare lui să aibă suflet. Monsieur părea să creadă că absolut nimeni nu avea suflet, ceea ce o scandaliza pe Fecioară. Discutau cu atâta aprindere încât nici nu observaseră dispariția ciudatei prezențe spectrale care-i supraveghea de obicei, un „programator" al acestui spațiu.

Acum Garçon avea ocazia de a-l implora pe Monsieur să intervină în sprijinul lui și să le solicite stăpânilor umani să-i dea un nume. 213-ADM nu era decât un cod al mecanicelor: 2 îi identifica funcția, mec-ospătar; 13 îl plasa în acest Sector, iar ADM însemna *Aux Deux Magots*. Era sigur că ar fi avut șanse mai mari de a-i atrage atenția bucătăresei cu părul ca mierea, dacă ar fi avut un nume *de om*.

– Monsieur, mademoiselle, comandați, vă rog.

– Ce rost are să comandăm ceva? pufni Monsieur. (Garçon observă că știința de carte nu dezvolta răbdarea.) Nu putem simți gusturile!

Garçon făcu un gest de înțelegere cu două dintre cele patru brațe. El nu cunoștea simțurile omenești, cu excepția văzului, auzului și a unui pipăit rudimentar — cele necesare în slujba sa. Ar fi dat orice ca să poată gusta, să poată simți; se părea că oamenii încercau plăcere de pe urma acestora.

Fecioara examină meniul și, schimbând subiectul, spuse:

– Pentru mine, ca de obicei. O coajă de pâine... dar acum aș vrea să fie de pișcot dulce...

– Pișcot dulce! repetă Monsieur ca un ecou.

– ...iar ca s-o înmoi, puțină șampanie.

Monsieur flutură din mână, ca și cum ar fi vrut să și-o răcorească.

– Te felicit, Garçon, pentru cât de bine te-ai descurcat, învățând-o pe Fecioară să citească meniul.

– Madame La Scientiste mi-a îngăduit, explică Garçon.

Nu dorea să aibă necazuri cu stăpânii oameni, care-l puteau dezactiva în orice clipă.

Monsieur făcu un gest de indiferență.

– Este prea obsedată de amănunte. N-ar fi supraviețuit niciodată de una singură în Paris, cu atât mai puțin la vreo curte regală. Marq însă va ajunge departe. Lipsa de scrupule este însoțitoarea favorită a

norocului. Nici eu n-am ajuns de la sărăcia lucie la una dintre cele mai mari averi din Franța pentru că aș fi confundat idealurile cu scrupulele.

– Monsieur a decis ce vrea să comande?

– Da. Îți comand s-o instruiești pe Fecioară în texte mai avansate, astfel încât să-mi poată citi poemul „Asupra filosofiei newtoniene" și toate *Lettres Philosophiques*. Pe cât posibil, logica ei trebuie să devină egală cu a mea. Deși este greu de presupus că ar exista cineva care să-mi fie egal, adăugă cu zâmbetul lui încrezător.

– Modestia îți este egalată doar de spirit, interveni Fecioara obținând din partea lui Monsieur un rânjet de satisfacție.

Garçon clătină trist din cap.

– Mă tem că asta nu va fi posibil. Sunt incapabil să instruiesc pe cineva — decât numai în fraze simple. Educația nu-mi îngăduie să înțeleg decât meniurile. Mă simt onorat de dorința lui Monsieur de a-mi ridica statutul, dar chiar și atunci când șansa ciocănește la ușă, eu și cei asemenea mie, constrânși de-a pururi să rămânem pe treptele cele mai de jos ale societății, nu putem răspunde.

– Este adevărat, încuviință Voltaire, clasele inferioare trebuie să-și păstreze condiția umilă, dar în cazul tău voi face o excepție. Îmi pari ambițios. Așa este?

Garçon privi spre bucătăreasa cu păr de miere.

– Ambiția este nepotrivită cuiva de rangul meu.

– Și atunci, ce ai prefera să fii? Dacă, de pildă, ai putea să ajungi orice dorești?

Întâmplător, Garçon știa că bucătăreasa își petrecea cele trei zile libere săptămânale — el însă lucra șapte zile pe săptămână — pe coridoarele Luvrului.

– Mec-ghid în Luvru, răspunse imediat. Un mec-ghid destul de inteligent și beneficiind de suficient timp liber ca să poată face curte unei femei care de abia știe de existența lui.

Monsieur rosti pe un ton măreț:

– Voi găsi o cale să... cum zic ei?

– Să-l descarci din program, interveni Fecioara.

– *Mon dieu* ! exclamă Monsieur. Poate deja să citească la fel de bine ca tine. Nu voi accepta însă ca spiritul ei să-l întreacă pe al meu! Asta ar fi cu adevărat prea mult!

Marq pulverizã pachețelul în nas și așteptă reacția.

– Așa rău stau lucrurile? întrebă Nim făcând semn mec-ospătăriței de la „Splashes & Sniffs"să mai aducă unul.

– Voltaire..., mormăi celălalt.

Atinsese culmea amplificării oferite de stim; mintea îi devenea tot mai ascuțită și în același timp, cumva, mai leneșă. Niciodată nu pricepuse cum se putea obține așa ceva.

– Ar fi trebuit să fie creația mea, dar în cincizeci la sută din cazuri pare *invers*.

– Nu-i decât o serie de numere.

– Bineînțeles, totuși... O dată am spionat Agentul lui de formare subconștientă a propozițiilor și am auzit că formula o serie de chestii despre „voința înseamnă suflet" — legate probabil de întreținerea imaginii de sine.

– Nu putea fi ceva filosofic?

– Este sigur că *voință* are. Deci am creat o ființă cu suflet?

– Eroare de categorisire, declară Nim. Extragi noțiunea de „suflet" din Agenți. Este ca și cum ai încerca să treci de la atomi la mamifere dintr-o singură săritură.

– Păi cam așa sare simul ăsta...

– Dacă vrei să înțelegi un mamifer, nu cauți atomii de mamifere.

– Perfect adevărat — cauți „proprietatea emergentă". Asta-i teoria standard.

– Orice sim e *previzibil*, amice. Ține minte asta! Îl reglezi până când nu mai are nici un element nonliniar pe care să nu-l poți controla.

– El este... diferit. Foarte puternic.

– Există un motiv pentru care a fost realizat, cândva în Epocile Întunecate. Ce te așteptai, să-l poți călca în picioare? Credeai că va fi cineva care nu-ți va face probleme? Tu reprezinți autoritatea, adică exact cea cu care s-a luptat toată viața.

Marq își trecu degetele prin părul cârlionțat.

– Sigur, dacă descopăr o configurație nonliniară pe care n-o pot extrage...

– ...denumește-o „voință" sau „suflet" și *elimin-o*!

Nim lovi puternic cu palma în masă, făcând-o pe o femeie din apropiere să-i privească surprinsă. Marq îl scrută sceptic, aproape în derâdere.

– Sistemul nu-i complet previzibil.

– Atunci lansează un detector de şabloane. Ia-i urma. Cuplează sub-Agenţi şi imobilizează orice personalităţi pe care nu le poţi repara. La urma urmelor, *tu* ai inventat algoritmii de limitare cognitivă! Eşti cel mai bun!

Marq încuviinţă din cap. „Şi dacă va fi ca o autopsie a creierului în căutarea conştiinţei?" Inspiră profund şi expiră spre plafonul curbat, acolo unde rula un program de divertisment pueril, probabil pentru cei făcuţi criţă.

– Oricum, nu-i vorba doar despre el. Îl privi pe Nim în ochi. Am instalat aparatură de detecţie în biroul lui Sybyl şi i-am urmărit întâlnirile cu Boker.

Nim îl pocni pe umăr.

– Bravo!

Marq izbucni în râs. Un adevărat amic este de partea ta, chiar dacă dai dovadă de prostie.

– Asta nu-i tot.

Celălalt se aplecă înainte, curios ca un băieţaş.

– Cred c-am mers prea departe.

– Te-a prins?

– Nu, nu! Nu ştii cum e Sybyl? N-ar bănui intrigi nici din partea duşmanilor, cu atât mai puţin din partea prietenilor.

– Manevrele de culise nu sunt punctul ei forte.

– Nu sunt convins că ar fi al meu...

– Hmm. Nim îl privi cu viclenie, prin ochii pe jumătate închişi. Deci... ce altceva ai mai făcut?

– L-am actualizat pe Voltaire, suspină Marq. I-am introdus programe de învăţare încrucişată ca să-i elucideze conflictele profunde şi să-l ajute să se acomodeze cu ele.

– Riscant...

– Voiam să văd ce poate face o asemenea minte. Când voi mai beneficia de altă şansă?

– Şi tu ce părere ai?

Marq îl lovi în umăr, ca să-şi camufleze stânjeneala.

– Nu prea grozavă... Sybyl şi cu mine căzusem de acord să nu facem aşa ceva.

– Credinţa nu trebuie să fie prea inteligentă.

– M-am gândit şi eu la scuza asta.

– Seldon ce părere are?

– Deocamdată nu i-am spus.

– Aha!

– Aşa a vrut el! Nu-şi murdăreşte mâinile.

Nim încuviință din cap.

– Faptele sunt consumate de acum. Simul cum a reacționat?

– L-a zguduit. Oscilații mari pe rețelele neurale.

– Acum și-a revenit?

– Așa se pare. Cred că s-a reintegrat.

– Clientul tău știe?

– Da. Scepticii au fost întrutotul de acord. Acolo nu întrevăd nici o problemă.

– Faci cercetări reale asupra lui. Asta-i bine pentru domeniu, este *important.*

– Atunci de ce mă simt ca și cum aș fi prizat de vreo zece doze? (Ridică degetul mare spre spectacolul imbecil de pe plafon.) Așa ca să privesc acolo și să-mi zic că-i ceva extraordinar.

13

– Fii atent! spuse Voltaire când savantul răspunse în cele din urmă apelului său. Te rog, fii foarte atent!

Își drese glasul, deschise brațele și se pregăti să declame argumentele sclipitoare pe care le detaliase în forma altei *lettre.*

Savantul avea ochii umflați și fața îi era palidă. Voltaire se simți nemulțumit.

– Nu vrei să auzi?

– Sunt mahmur.

– Ați descoperit o singură teorie generală care explică de ce Universul, atât de vast, este unicul posibil și de ce are forțele atât de precise... și nu aveți un leac pentru mahmureală?

– Nu-i domeniul meu, șuieră el răgușit. Vorbește cu un medic.

Voltaire își lovi călcâiele, apoi execută o plecăciune scurtă în maniera prusacă pe care o deprinsese la curtea lui Frederic cel Mare. (Deși, ori de câte ori o făcuse, mormăise în barbă: „Marionete germane!")

– Doctrina unui suflet depinde de ideea unui sine fix și neschimbător. Nu există nici o dovadă în sprijinul noțiunii unui „eu" stabil, a unei entități egocentrice esențiale, aflate dincolo de fiecare existență individuală...

– Corect, încuviință savantul, deși mi se pare straniu s-o aud din partea ta.

– Nu mă întrerupe! Cum putem însă explica iluzia încăpățânată a unui sine sau suflet fix? Prin cinci funcții — ele însele procese con-

ceptuale, iar nu elemente fixe. În primul rând, toate ființele dețin calități fizice, materiale, care se modifică atât de lent, încât par să fie fixe, dar care în realitate se găsesc într-un permanent flux material.

– Sufletul ar trebui să dureze mai mult decât astea.

Savantul își strânse rădăcina nasului între degetul mare și arătător.

– Fără întreruperi! În al doilea rând, există iluzia unei măști emoționale fixe, pe când, în realitate, sentimentele — după cum a arătat până și dramaturgul acela necioplit, Shakespeare — cresc și descresc, la fel de inconstante ca Luna de pe cer. Ele se află de asemenea în flux permanent, deși fără îndoială că aceste mișcări, la fel cu ale Lunii, ascultă de legi fizice.

– Ia stai așa! Ceea ce ai zis mai devreme, despre teoria Universului — cunoșteați chestiile astea în Epocile Întunecate?

– Le-am dedus pe baza actualizărilor pe care mi le-ai oferit.

Bărbatul clipi, evident impresionat.

– Nu... anticipasem...

Voltaire își stăpâni iritarea. Orice spectator, chiar și unul care insista asupra participării, era mai bun decât nimic. Trebuia să-l lase să priceapă implicațiile propriilor sale acțiuni, la momentul cuvenit.

– În al treilea rând — percepția! În urma examinării, simțurile se dovedesc de asemenea a fi procese aflate în mișcare constantă, câtuși de puțin fixe.

– Sufletul...

– În al patrulea rând! Voltaire era decis să ignore întreruperile stupide. Toți oamenii au tabieturi pe care și le dezvoltă de-a lungul anilor. La rândul lor, acestea constau din acțiuni ce se derulează mereu. În ciuda aparenței repetiției, aici nu există nimic fix sau imutabil.

– Marea Teorie Universală — asta ai accesat, nu? Cum ai spart fișierele? Nu ți-am pus la dispoziție...

– Și în cele din urmă, fenomenul conștiinței, așa-zisul suflet însuși. Cel pe care proștii și preoții — un pleonasm — îl consideră detașat de cele patru fenomene pe care le-am enumerat. Dar conștiința în sine dovedește caracteristici ale mișcării constante, ca și celelalte patru. Toate aceste cinci funcții se grupează și regrupează permanent. Corpul se află veșnic în mișcare, ca de altfel tot Universul. Permanența este o iluzie. Heraclit avea absolută dreptate: nu te poți scălda de două ori în aceeași apă a unui râu. Bărbatul mahmur pe care-l privesc acum — o pauză de numai o secundă — nu este același bărbat mahmur pe care-l privesc *acum*. Totul este dezintegrare și decădere...

Savantul tuși și gemu.

– Ai perfectă dreptate.

– ...dar și creștere și înflorire. Conștiința în sine nu poate fi separată de conținutul ei. Noi suntem *fapte* pure. Nu există un făptuitor. Dansatoarea nu poate fi separată de dans. Știința ulterioară epocii mele confirmă această ipoteză. Privit de aproape, atomul dispare. Literal vorbind, *nu există* nici un atom. Există doar ceea ce *face* atomul. Funcția este totul. Prin urmare, nu există nici o entitate fixă și absolută, cunoscută de obicei sub denumirea de „suflet".

– Ciudat că ai adus vorba despre asta, făcu savantul privindu-l cu subînțeles.

Voltaire flutură din mână, nepăsător.

– Deoarece până și inteligențele artificiale rudimentare, de felul lui Garçon, etalează toate caracteristicile funcționale pe care le-am amintit — chiar așa ar părea, conștiință — este irațional să le interzicem drepturile de care noi ne bucurăm, deși îngăduind, *firesc*, deosebiri de clasă. Întrucât, în această epocă îndepărtată, țăranilor, negustorilor și peruchierilor li se conferă privilegii egale cu ale ducilor și conților, este irațional să interzicem astfel de privilegii unor ființe ca Garçon.

– Dacă nu există suflet, atunci nu poate fi vorba nici despre reîncarnarea lui, așa-i?

– Scumpul meu domn, a te naște de două ori nu-i cu nimic mai straniu decât a te naște o singură dată.

Afirmația îl făcu pe savant să tresară.

– Dar ce anume este reîncarnat? Ce anume trece de la o viață la alta, dacă nu există un sine fix, absolut? Dacă nu există un suflet?

Voltaire făcu o însemnare pe *lettre*.

– Dacă vei citi poemele mele — ceea ce te sfătuiesc pentru propria ta iluminare — ele te vor face să pierzi ceva din ceea ce ai câștigat? Dacă aprinzi o lumânare de la altă lumânare, ce anume trece de la una la cealaltă? Într-o cursă de ștafetă, un alergător îi cedează ceva celuilalt? Poziția lui în cursă, dar nimic mai mult. Făcu o pauză, pentru a spori efectul dramatic. Ei bine? Ce părere ai?

Savantul își strânse în degete tâmplele amețite.

– Cred c-o să câștigi dezbaterea.

Voltaire aprecie că era momentul cuvenit pentru a-și formula cererea.

– Dar pentru a-mi asigura victoria, trebuie să compun o *lettre* adițională, având o natură mai tehnică, destinată celor care pun semnul egal între simbolurile verbale și simpla retorică, deci cuvintele goale.

– Dă-i drumul.

– Pentru asta voi avea nevoie de ajutorul tău.

– Nici o problemă.

Voltaire zâmbi cu ceea ce spera că era o sinceritate dezarmantă, întrucât nici nu putea fi vorba despre așa ceva.

– Trebuie să-mi pui la dispoziție tot ce știi despre metodele de realizare a simurilor.

– Cum?! De ce?

– În felul acesta, tu însuți vei scăpa de o muncă sisifică, iar eu voi putea scrie o *lettre* tehnică, un document care va avea ca obiectiv convingerea specialiștilor și experților de justețea punctului nostru de vedere. Nu doar cei din Sectorul Junin, ci toată planeta Trantor, apoi toată Galaxia trebuie convertită, pentru că în caz contrar reacționarii se vor remobiliza și vă vor zdrobi renașterea mult lăudată.

– O să-ți fie imposibil să te descurci prin matematica...

– Îți amintesc că *eu* am adus în Franța calculele lui Newton. Tu pune-mi la dispoziție uneltele!

Apăsându-și tâmplele, savantul se aplecă gemând deasupra consolei de comandă.

– Numai dacă-mi promiți că nu mă mai deranjezi în următoarele zece ore.

– *Mais oui*, zâmbi diabolic Voltaire. Monsieur are nevoie de somn — ce expresie folosiți voi, *en Anglais?* — ca să scape de rele.

◆ 14 ◆

Sybyl aștepta încordată să-i vină rândul pe agenda de lucru a ședinței executive a lui „Artifice Associates". Stătea vizavi de Marq, fără să intervină cu nimic în discuție, în vreme ce colegii și superiorii discutau diverse aspecte ale funcționării companiei. Mintea ei se găsea altundeva, totuși nu atât de departe ca să nu observe firele de păr creț de pe dosul mâinilor lui Marq și o venă care pulsa — cu un ritm senzual — pe gâtul bărbatului.

După ce președintele lui „Artifice Associates" îi rugă să plece pe cei care nu erau direct implicați în Proiectul Păstrători-Sceptici, Sybyl își scoase toate însemnările pe care le pregătise pentru a-și susține cazul. Știa că dintre cei prezenți se putea bizui numai pe sprijinul lui Marq. Era totuși încrezătoare că, alături de el, și ceilalți aveau să-i aprobe propunerea.

Cu o zi înainte anunțase Comitetul de Proiecte Speciale că, pentru prima dată, Fecioara își părăsise tiparul de solitudine. Inițiase contactul, în loc să aștepte să fie chemată, abandonându-și aerul obișnuit de sovăială. Fusese extrem de tulburată, aflând de la „monsieur Arouet" că trebuia să-l învingă în ceea ce ea numea „judecata", în caz contrar fiind condamnată iarăși la pieire.

Când Sybyl recunoscuse că, într-adevăr, așa urmau să stea lucrurile, Fecioara devenise convinsă că avea să fie din nou aruncată „în foc". Dezorientată și confuză, o implorase să-i permită să se retragă, pentru a-și consulta „vocile".

Sybyl îi asigurase decorul liniștitor: păduri, câmpii, pâraie șopotitoare.

Scotocise după amintiri vestigiale, ca acelea de care pomenise Marq, ale unei dezbateri petrecute cu 8 000 de ani în urmă. Ioana avea într-adevăr unele urme, doar fragmente pe care cineva le scăpase din vedere la o ștergere anterioară. Ioana identificase Credința cu ceva numit „roboți". Părea că ar fi fost vorba despre niște personaje legendare care aveau să călăuzească omenirea; poate niște zeități?

Peste câteva ore, Ioana ieșise din peisajul ei interior. Solicitase capacități amplificate de lectură, pentru a putea concura cu „inchizitorul" ei de pe poziții cât mai egale.

– I-am explicat că nu-i pot altera programul fără consimțământul acestui comitet.

– Ce crede clientul tău? se interesă președintele.

– Monsieur Boker a aflat — n-a vrut să-mi spună din ce surse, dar bănuiesc o scurgere mass-media — că Voltaire îi va fi oponent în dezbatere. Acum *el* amenință că se va retrage dacă nu pun la dispoziția Fecioarei datele și capacitățile suplimentare.

– Iar... Seldon?

– Nu comentează. Dorește doar să se asigure că nu este implicat.

– Boker știe că tot noi ne ocupăm și de Voltaire?

Sybyl clătină din cap.

– Slavă Cosmicului pentru asta! mormăi directorul Proiectelor Speciale.

– Marq? întrebă președintele, ridicând din sprâncene.

Deoarece, cândva, Marq însuși susținuse ceea ce propunea acum Sybyl, femeia bănuise că avea să fie de acord. De aceea rămase uluită când îl auzi:

– Eu mă opun. Ambele părți doresc un duel verbal între credința intuitivă și rațiunea inductiv/deductivă. Dacă îi facem Fecioarei o actualizare, nu vom reuși decât să alterăm subiectul.

– Marq! exclamă Sybyl.

Urmară discuții aprinse. Marq îi bombardă cu obiecții pe toți cei care se pronunțau în favoarea ideii. Mai puțin pe Sybyl, a cărei privire o ocoli cu grijă. Când deveni clar că nu se va ajunge la un consens, președintele decise în favoarea femeii.

Sybyl profită de avantajul care i se oferea.

– Aș dori de asemenea permisiunea de a șterge din programarea Fecioarei amintirea arderii pe rug. Se teme că va fi condamnată la o soartă similară și de aceea îi este imposibil să susțină cazul Credinței cu toată libertatea cu care ar face-o dacă amintirea respectivă nu i-ar înnegura gândurile.

– Mă opun, interveni Marq. Martiriul este unica posibilitate prin care o persoană lipsită de calități poate deveni faimoasă. Fecioara care nu a suferit pentru credințele ei nu este deloc Fecioara din pre-antichitate.

– Dar noi nu *cunoaștem* istoria aceea! replică Sybyl. Simurile astea aparțin Epocilor Întunecate. Trauma ei...

– A-i șterge amintirea acelei experiențe ar fi ca... Poți face o paralelă cu unele dintre miturile lor pre-antice. Marq deschise larg brațele. Sau chiar cu religiile lor! Ar fi ca și cum l-am recrea pe Hristos — străvechea lor divinitate — fără a-l fi răstignit!

Femeia îl fulgeră din priviri, dar Marq se adresă președintelui de parcă ea n-ar fi existat:

– Intacte, așa le doresc clienții noștri...

– Sunt de acord, contracară Sybyl, ca și lui Voltaire să i se șteargă toate suferințele provocate de autorități.

– Nu sunt de aceași părere. Un Voltaire lipsit de sfidarea autorităților n-ar mai fi Voltaire.

Sybyl îi lăsă pe ceilalți membri ai comitetului să discute în această privință, simțindu-se complet derutată de transformarea de neînțeles a lui Marq. Totul se scurse ca un vis. În cele din urmă acceptă decizia superiorilor ei — un compromis, deoarece nu avea alternativă. Banca de informații a Fecioarei urma să fie actualizată, însă nu i se permitea să uite de moartea pe rug. Nici lui Voltaire nu avea să i se îngăduie să uite teama constantă de represalii din partea Bisericii și a Statului în epoca aceea străveche și cețoasă.

– Vă reamintesc, spuse președintele, că aici ne-am aventurat pe un e-câmp subțire. Asemenea simuri sunt *tabu*. Cei din Sectorul Junin ne-au oferit un bonus important doar pentru a încerca să o facem — și am izbutit. Dar ne asumăm niște riscuri foarte mari.

Pe când ieșeau din sala de conferințe, Sybyl îi șopti lui Marq:

– Pui la cale ceva.

Bărbatul părea distras.

– Asta-i cercetarea. Tragi din greu, dar nu știi încotro te îndrepți.

Se îndepărtă fără s-o bage în seamă, în timp ce ea rămase cu gura căscată. *Cum* l-ar fi putut înțelege pe bărbatul acesta?

15

Fără să ia în seamă prezența lui madame La Sorcière, Fecioara stătea în picioare în celulă, cu ochii închiși. Vocile se războiau răsunătoare în mintea ei.

Zgomotul era precum vacarmul bătăliei, haotic și aprig. Dacă asculta însă atentă, refuzând să îngăduie ca spiritul ei nemuritor să-i fie smuls din carnea trecătoare... atunci, atunci o polifonie dirijată de divinitate i-ar fi arătat calea cea bună.

Arhanghelul Mihail și sfintele Caterina și Margareta — din ale căror guri răsunau adesea vocile ei — reacționau violent față de *Operele complete* ale lui monsieur Arouet, pe care tocmai le terminase de citit. Pentru Mihail, ofensa cea mai mare venea din partea *Elementelor lui Newton*, a cărei filosofie o percepea ca fiind incompatibilă cu a Bisericii; mai precis, cu propria sa existență.

Fecioara nu era chiar așa sigură în această privință. Spre suprinderea ei, descoperise un soi de poezie și armonie în ecuațiile ce dovedeau — de parcă ar fi fost necesare dovezi — realitatea de netăgăduit a Creatorului, ale cărui legi fizice puteau fi de nepătruns, dar ale cărui scopuri erau clare.

Felul în care ea cunoștea aceste minunății era mai degrabă misterios. Pur și simplu *vedea* calculele forțelor și mișcărilor, rotirile lumilor. Aidoma gentilomilor și doamnelor de la curte, materia inertă își executa gavota dirijată de dumnezeire. Toate acestea Ioana le simțea cu întreaga ei ființă, în mod direct, de parcă ar fi fost pătrunsă de intuiția divină. Frumusețile *se iveau*, din senin. Cum ar fi putut să ignore percepțiile sublime?

O asemenea invazie divină trebuia să fie sfântă. Faptul că se năpustea asupra ei ca un torent de amintiri, deprinderi și asocieri, dovedea o dată în plus că erau trimise de ceruri. La Sorcière murmura ceva despre fișiere de calculator și sub-Agenți, însă acelea erau incantații, nu adevăruri.

Mult mai dezgustător pentru ea decât această nouă înțelepciune, mult, mult mai dezgustător era faptul că aparținea unui *englez*.

– *Henriada*, îi spuse lui Mihail citând alta dintre lucrările lui monsieur Arouet, este încă și mai revoltătoare decât *Elementele*. Cum îndrăznește monsieur Arouet, care în chip arogant își atribuie numele fals Voltaire, să susțină că în Anglia rațiunea este liberă, în timp ce în preaiubita noastră Franță este încătușată de ideile întunecate ale preoților absolutiști? Oare nu chiar iezuiții l-au învățat cei dintâi pe acest inchizitor cum să raționeze?

Ceea ce o iritase însă cel mai mult pe Fecioară și o făcuse să se zbată și să se încordeze în lanțuri — până ce, temându-se pentru siguranța ei, La Sorcière îi descătușase gleznele și încheieturile — fusese poemul nerușinat despre ea pe care-l tipărise ilegal. Versuri sinistre și vicioase!

De îndată ce fu sigură că vocile se retrăseseră, flutură o copie din *La Pucelle* spre vrăjitoare, îngrozită la gândul că neprihănitele sfinte Caterina sau Margareta — care dispăruseră pentru moment, dar care aveau cu siguranță să revină — puteau fi expuse cu de-a sila la asemenea nerușinări. Amîndouă îi reproșaseră deja speculațiile prostești și copilărești referitoare la atractivitatea lui monsieur Arouet — la ce anume se gândise? — în absența perucii ridicole și a panglicilor liliachii.

– Cum îndrăznește monsieur Arouet să mă prezinte în felul acesta, se plânse ea știind perfect că refuzul încăpățânat de a-i spune Voltaire îl enerva la culme pe bărbat. Mă face mai bătrână cu nouă ani și spune despre vocile mele că sunt minciuni sfruntate. *În plus*, îl calomniază pe Baudricourt, care mi-a îngăduit cel dintâi să-mi aduc înaintea regelui visul despre el și despre Franța. O fi autor de piese de teatru moralizatoare și de pamflete ireverențioase la adresa credincioșilor, cum este *Candid*, dar nesuferitul ăsta atoateștiutor se intitulează istoric! Dacă și celelalte relatări istorice ale lui sunt la fel de corecte ca aceasta pe care a scris-o despre mine, *ele*, și nu trupul meu, merită focul.

La Sorcière păli în fața atacului. Oamenii aceștia — dacă erau cu adevărat oameni, aici, într-un Purgatoriu cețos și complicat — băteau în retragere în fața adevăratei forțe a Țelului divin. Aproape cu satisfacție, Ioana o domină pe femeie.

– Înțelepciunea mecanică a lui Newton este o viziune provocatoare asupra legilor Creatorului, tună Ioana, dar istoria lui Voltaire nu-i decât opera imaginației lui — jumătate fiere și jumătate venin!

Înălță brațul drept cu același gest pe care-l folosise ca să-i conducă pe soldații și cavalerii Franței la luptă împotriva regelui englez și a lacheilor săi — printre care, acum vedea *limpede*, se număra și monsieur Arouet de Voltaire. Fusese o luptătoare de felul *femme inspiratrice*, detestând profund măcelurile, dar acum jură război total împotriva acestui... acestui... și izbucni exasperată:

– Acest burghez parvenit și proaspăt îmbogățit care se gudură pe lângă aristocrați, care n-a cunoscut niciodată dorințele sau suferințele reale și care își închipuie că toți caii se nasc gata înhămați la caleși!

– Distruge-l! se aprinse La Sorcière, animată de intensitatea Fecioarei. Asta dorim!

– Unde este? Unde-i firicelul ăla jalnic de *pissoir*, ca să-l înec în adâncimea suferințelor mele?!

În mod straniu, La Sorcière părea încântată de reacția aceea, ca și cum s-ar fi potrivit unui plan pe care-l știa numai ea.

✦ 16 ✦

Voltaire chicoti mulțumit. Cafeneaua apăru, ivindu-se în realitatea luminoasă independent de acceptul sau de știința stăpânilor lui umani.

Subrutina stabilită, îl asigură un glăscior. Pentru a se asigura că stăpânea tehnica respectivă, făcu localul să dispară și să reapară de trei ori la rând.

Ce naivi erau conducătorii aceștia, ca să creadă că îl puteau face pe Marele Voltaire o marionetă a voinței lor! Dar abia acum urma adevăratul test, procedura complicată care avea s-o aducă pe Fecioară în deplinătatea feminității ei insondabile — pe care, însă, el era hotărât s-o exploreze.

Grație capacităților pe care omul-savant i le acordase, stăpânea complicata logică a acestui loc. Ce crezuseră ei — că era un animal incapabil să aplice simpla rațiune labirintului lor logic? Descoperise căile, urmase șerpuitele poteci electronice și stabilise comenzile. Newton fusese la fel de dificil, dar el îl pricepuse, nu?

Acum — Fecioara! Efectuă dansul digital, secvențele logice, și...

Ea se ivi brusc în cafenea.

– Vierme, îi spuse și ridică lancea.

Nu era tocmai salutul la care se așteptase. Apoi zări exemplarul din *La Pucelle* care atârna în vârful lăncii.

– *Chérie*, ugui el; indiferent care ar fi fost jignirea, cel mai bine era să înceapă cu scuzele. Dă-mi voie să-ți explic.

– Asta-i problema ta, replică Fecioara. Explici, explici şi iar explici! Piesele tale de teatru sunt mai plicticoase decât predicile pe care am fost silită să le ascult în cimitirul St. Ouen. Atacurile tale la adresa misterelor sacre ale Bisericii dezvăluie o minte superficială, insensibilă, incapabilă de venerare şi uimire.

– Nu trebuie să consideri că a fost un atac la persoană, insistă Voltaire. Era îndreptat împotriva celor care te venerau în mod ipocrit... pe tine şi superstiţiile religiei. Amicul meu Thieriot... el a adăugat pasajele acelea, mai profanatoare şi mai obscene decât orice am scris eu vreodată. Avea nevoie de bani şi-şi câştiga existenţa recitând poemul în saloanele nobilimii. Sărmana mea virgină a devenit o târfă infamă, în gura căreia au fost puse vorbe neruşinate şi intolerabile.

Fecioara nu coborî lancea, ci împunse de câteva ori pieptul vestei de satin a lui Voltaire.

– *Chérie*, rosti el, dacă ai şti cât am plătit pentru vesta asta...

– Vrei să spui cât a plătit *Frederic* — putregaiul pervers, parşiv şi promiscuu.

– Aliteraţia e niţel cam greoaie, comentă Voltaire, dar altfel caracterizarea este bine realizată.

Capacităţile lui nou dobândite i-ar fi putut permite să scape instantaneu de lancea ei şi s-o zdrobească. Prefera însă convingerea în locul forţei. Îl parafrază pe apostolul Pavel, creştinul care detesta plăcerile:

– „Când eram copil, vorbeam ca un copil, simţeam ca un copil, judecam ca un copil; dar când m-am făcut femeie, am lepădat cele ale bărbatului."

Ea clipi des. Voltaire îşi aminti felul în care inchizitorii ei pretinseseră că acceptarea în dar a unei mantii elegante era incompatibilă cu originea divină a vocilor ei. Printr-o fluturare a braţelor subţiratice, făcu să apară o rochie din dantelă de Chantilly. *Puf*! — şi o mantie bogat împodobită.

– Îţi baţi joc de mine, spuse Fecioara, dar el zări scânteia de interes care pâlpâise în ochii negri ca tăciunii.

– Nu vreau decât să te văd aşa cum eşti în realitate. Îi întinse rochia şi mantia. Nu am nici o îndoială că spiritul îţi este divin, dar forma ta materială, ca şi a mea, este omenească. Spre deosebire însă de mine, este a unei femei.

– Crezi că aş fi în stare să renunţ la libertatea de care se bucură un bărbat pentru *aşa ceva*?

Ridică mantia și rochia în vârful lăncii.

– Nu la libertate, precizează Voltaire, ci doar la armură și veșminte.

Ea amuți, privind gânditor în depărtare. Pe stradă, mulțimea își urma treburile, trecând nepăsătoare pe lângă ei. Un decor prea evident, se gândi Voltaire; trebuia să corijeze aspectul acela.

Poate că un truc ar fi fost de ajutor. Ioana era atrasă de miracole.

– O altă scamatorie pe care am învățat-o de la ultima noastră întâlnire. *Voilà*! Îl pot aduce pe Garçon.

Garçon apăru din neant, cu toate cele patru brațe libere. Fecioara — care, își aminti acum, slujise într-adevăr cândva într-o cârciumă — nu se putu abține să nu surâdă. Culese rochia și mantia din vârful lăncii, aruncă arma într-o parte și mângâie straiele.

Voltaire nu putu rezista impulsului de a se autocita:

– „Căci om îmi sunt și mândru sunt pe drept
Cu slăbiciunea omenească să dau piept
Iubite multe-n viață inima mi-au robit
Iar azi, când sunt de ele stârnit, sunt fericit."

Căzu într-un genunchi în fața ei. Un gest măreț — infailibil, în experiența sa.

Ioana amuți, cu gura deschisă.

Garçon puse ambele palme drepte deasupra locului unde oamenii presupuneau că au inima.

– Îmi oferiți o libertate ca a voastră? Monsieur, Mademoiselle, vă apreciez bunătatea, dar mă tem că trebuie să vă refuz. Nu pot accepta un asemenea privilegiu doar pentru mine, în timp ce semenii mei sunt sortiți unor munci lipsite de satisfacție și de viitor.

– Ce suflet nobil are! exclamă Fecioara.

– Da, însă lasă mult de dorit în privința creierului. Voltaire își supse gânditor dinții. Trebuie să existe și o clasă inferioară, care să efectueze muncile murdare pentru elită. Este *firesc*. Crearea unor mec-oameni cu inteligență limitată este o soluție ideală. Chiar mă întreb de ce, în toată istoria lor, nici unul n-a întreprins un asemenea pas evident...

– Cu tot respectul, zise Garçon, dacă nu cumva înțelegerea mea mărginită mă înșeală, Monsieur și Mademoiselle nu sunt ei înșiși decât ființe cu inteligență limitată, create de stăpânii umani ca să muncească pentru elită.

– Ce spui?! holbă ochii Voltaire.

– Prin ce drepturi înnăscute ați fi mai inteligenți și mai privilegiați decât mine și decât ceilalți din clasa mea socială? *Voi* aveți suflete? *Vouă* ar trebui să vi se acorde drepturi egale cu oamenii, inclusiv pe acela de a vă căsători...

– Dezgustătoare idee, se strâmbă Fecioara.

– ...de a vota, de a dispune de acces egal la cele mai sofisticate tehnici de programare existente?

– Omul acesta mecanic vorbește cu mai multă înțelepciune decât mulți dintre ducii pe care i-am cunoscut, se încruntă Fecioara.

– Nu admit să fiu contrazis de doi țărani, interveni Voltaire. Drepturile oamenilor sunt una, iar drepturile claselor inferioare sunt cu totul altceva.

Garçon reuși să schimbe o privire cu Fecioara. Clipa aceea — înainte ca Monsieur, într-un acces de mânie, să-i anuleze pe ea și pe Garçon de pe ecran, expediindu-i într-un spațiu de stocare cenușiu — fu păstrată în memoria mec-ospătarului. Ulterior, în timpul care i se aloca pentru întreținerea interioară, rulă din nou și din nou secunda delicioasă.

17

Marq îl apelă pe Nim pe holointercom.

– Am făcut-o! Din clipa asta va fi capabil să spună orice dorește. Am șters toate conflictele cu autoritatea pe care le-a avut vreodată.

– Asta era!

– Crezi că ar trebui să le șterg și pe cele cu taică-său?

– Nu sunt sigur. Ce natură au avut?

– Au fost destul de înfierbântate. Taică-său era un individ foarte strict în privința disciplinei, care simpatiza mișcarea „jansenistă".

– Ce-i asta? O echipă sportivă?

– L-am întrebat și eu pe Voltaire și mi-a răspuns: „Versiunea catolică a protestantismului". Nu cred că erau echipe sportive. Ceva legat de păcatul care pândește la tot pasul și despre faptul că plăcerile sunt dezgustătoare — chestiile obișnuite ale religiilor primitive, specifice Epocilor Întunecate.

Nim rânji.

– Cele mai multe sunt dezgustătoare doar atunci când sunt efectuate corect.

– Așa-i, râse Marq. Totuși poate că a simțit prima amenințare a cenzurii din partea tatălui său.

Celălalt căzu pe gânduri.

– Te îngrijorează instabilitățile din spațiul personajului, nu?

– Sunt foarte posibile.

– În același timp, dorești să nu-și piardă agresivitatea.

Marq încuviință din cap.

– Aș putea introduce niște algoritmi de editare, ca să țină sub control instabilitățile.

– Așa-i! După dezbatere mai ai nevoie de el în toate mințile?

– Din partea mea, poate s-o ia și razna, nu mă deranjează. Se încruntă. Mă întreb totuși... ar trebui să facem chestia asta?

– Ai alternativă? Sectorul Junin vrea o dispută între două celebrități — noi i-o oferim! Târgul este încheiat de acum.

– Dar dacă imperialii ne iau urma pentru simurile ilegale...

– Mie *îmi plac* pericolele, zise Nim. Și tu ești de acord cu asta.

– Mda, însă... de ce acum producem tik-toki mai inteligenți? Nu-s atât de greu de făcut.

– Vechile prohibiții se destramă, amice. Și ei s-au mai ridicat, *de multe ori*. Atât că au fost puși cu botul pe labe, asta-i tot.

– De cine?

Nim ridică din umeri.

– De forțe politice, sociale... cine știe? Chestia e că oamenii se simt neliniștiți în privința mașinilor care gândesc. Nu pot avea încredere în ele.

– Dar dacă nici n-ai putea ști că sunt mașini?

– Cum?! Asta-i o prostie.

– Poate că o mașină cu adevărat inteligentă nu dorește neapărat să se angreneze în competiții.

– O mașină mai deșteaptă decât bătrânu' Marq? Nu există!

– Ar putea totuși... în cele din urmă.

– Niciodată! Las-o baltă! Hai la treabă!

18

Sybyl stătea neliniștită lângă monsieur Boker, în Marele Amfiteatru. Se aflau în apropierea Grădinilor Imperiale și parcă peste tot plutea un aer de măreție și importanță.

Îi era imposibil să-și oprească răpăitul unghiilor — setul ei oficial cel mai bun — pe genunchi. Înconjurată de rumoarea celor patru sute de mii de spectatori din uriașul amfiteatru, aștepta cu nerăbdare apariția Fecioarei și a lui Voltaire pe un ecran gigantic.

Civilizația, se gândi ea, era cam plictisitoare. Timpul pe care-l petrecuse cu simurile îi deschiseseră ochii spre *forța*, spre magnetismul amețitor al trecutului obscur. Atunci se duseseră războaie, oamenii se măcelăriseră între ei — aparent de dragul unor idei.

Acum, la adăpostul Imperiului, omenirea se efeminase. În locul bătăliilor sângeroase, cu finaluri satisfăcătoare, existau „aprige" confruntări comerciale, curse și ciocniri sportive. Iar în ultima vreme, moda dezbaterilor.

Coliziunea aceasta de simuri, transmisă pe întreaga planetă, avea să fie privită de peste douăzeci de miliarde de familii. De asemenea, era emisă în întregul Imperiu, oriunde ajungeau pâlniile uzate ale rețelei de găuri-de-vierme. Vigoarea nerafinată a simurilor pre-antice nu putea fi negată; Sybyl însăși o simțise ca pe o iuțire a pulsului.

Puținele interviuri și întrezăriri ale simurilor intrigaseră spectatorii 3D. Cei care amintiseră de legile vechi și de prohibițiile altor vremuri fuseseră reduși la tăcere. Aerul vibra de încântarea pentru *nou*. Nimeni nu anticipase că dezbaterea se va amplifica în *asemenea* măsură.

Iar fenomenul se putea răspândi. În câteva săptămâni, Junin putea molipsi toată planeta de spiritul renascentist.

Și Sybyl avea să capete, cu siguranță, toată aprecierea posibilă.

Privi în jur spre președinte și spre directorii de la „Artifice Associates", care flecăreau fericiți.

Pentru a-și demonstra neutralitatea, președintele stătea între Sybyl și Marq — care nu-și mai vorbiseră între ei de la acea ultimă ședință.

De partea cealaltă a lui Marq, clientul său, reprezentantul Scepticilor, răsfoia programul; lângă el se afla Nim. Monsieur Boker o atinse ușor cu cotul pe Sybyl.

– Este oare adevărat ce văd acolo? întrebă el.

Femeia îi urmări privirea spre un rând îndepărtat din spate, unde o siluetă care părea de mec-om stătea lângă o fată umană. Numai mec-vânzătorii autorizați și agenții de pariuri aveau acces în amfiteatru.

– Probabil este valetul ei, spuse femeia.

Încălcările minore ale regulilor n-o deranjau la fel de mult ca pe monsieur Boker, care fusese extrem de iritat, mai ales de când un reporter 3D dezvăluise știrea că „Artifice Associates" îi reprezenta atât pe Păstrători, cât și pe Sceptici. Din fericire, scurgerea respectivă de informații se petrecuse prea târziu pentru ca vreuna dintre părți să mai poată reacționa.

– Mec-valeții *nu* au acces, zise monsieur Boker.

– Poate că fata e handicapată, încercă Sybyl să-l potolească, și are nevoie de ajutor în deplasare.

– Oricum, nu va înțelege ce se petrece, interveni Marq. Ei sunt abreviați, compuși practic doar dintr-un pumn de module decizionale.

– Tocmai din acest motiv nu are ce căuta aici, se încăpățână Păstrătorul.

Marq apăsă o tastă de pe brațul fotoliului și, ostentativ, plasă un pariu pe Voltaire.

– N-a câștigat un pariu în viața lui, zise Sybyl către monsieur Boker. Nu se pricepe la matematică.

– Chiar așa? replică Marq, aplecându-se pentru a se adresa direct femeii pentru prima oară. De ce nu pariezi, dacă știi să dai din gură?

– Probabilitățile în privința asta sunt limitate, replică ea prompt.

– N-ai putut rezolva ecuația integrală, pufni disprețuitor Marq.

Nările lui Sybyl se dilatară.

– Pariez pe o mie!

– Mărunțiș, o împunse Marq, ținând seama cât primești pentru proiectul ăsta.

– La fel ca tine!

– Terminați o dată! interveni Nim.

– Uite ce-ți propun, spuse Marq. Îmi pariez tot salariul pe Voltaire, iar tu pariază-l pe anacronica ta Fecioară.

– Hei, hei, se alarmă Nim.

Președintele se adresă diplomat clientului lui Marq, Scepticul:

– Tocmai acest spirit mereu competitiv a făcut ca „Artifice Associates" să fie lidera planetară în inteligențele simulate. Se răsuci apoi imediat spre rivalul Boker: Încercăm să...

– Țin pariul, anunță Sybyl.

Munca alături de Fecioară o convinsese că și iraționalul trebuie să aibă un loc în ecuația umană. Rămase convinsă vreo trei secunde, după care începu să aibă îndoieli serioase.

19

Voltaire se dădea în vânt după public. Și niciodată nu apăruse în fața unuia ca acest ocean de fețe care-i înconjurau picioarele.

Deși în viața sa adevărată fusese un bărbat înalt, simțea că de abia acum, privind mulțimile de la înălțimea lui de o sută de metri, dobândise statura pe care o merita. Își netezi peruca pudrată și aranjă panglica de satin strălucitor de la gât. Cu un gest grațios din brațe, făcu o reverență adâncă, de parcă jucase deja rolul vieții. Mulțimea murmură ca o fiară fabuloasă trezită din somn.

Voltaire trase cu coada ochiului spre Fecioara ascunsă de ochii publicului înapoia unui paravan pâlpâitor, în colțul îndepărtat al ecranului. Își încrucișase brațele peste piept, prefăcându-se neinteresată.

Întârzierea nu făcea decât să excite fiara. Voltaire lăsă mulțimea să răcnească și să tropăie, ignorând huiduielile și fluierăturile cu care fu întâmpinat de aproape jumătate dintre cei prezenți.

„Dintotdeauna cel puțin jumătate din omenire a fost formată din idioți", reflectă el. Acesta era primul său contact cu cetățenii avansați ai colosalului Imperiu și constata că mileniile scurse nu aduseseră nimic nou.

Nu era genul de om care să oprească manifestările de adulare pe care știa că le merită. În clipa și locul acesta, reprezenta apogeul tradiției intelectuale franceze, stinse acum, cu excepția lui.

Privi din nou spre Ioana — care era, la urma urmelor, cu excepția lui, singurul supraviețuitor al epocii lor, în mod limpede vârful civilizației umane.

– Destinul nostru este să strălucim, șopti el, al lor să aplaude.

Când în cele din urmă moderatorul solicită liniște — ceva cam devreme; Voltaire avea să discute chestiunea asta cu el, ulterior — filosoful suportă prezentarea Ioanei cu ceea ce spera că era un zâmbet stoic. Insistă ca ea să-și prezinte prima argumentele, doar pentru ca moderatorul să-l anunțe, oarecum grosolan, că în societatea lor asemenea probleme se rezolvau prin aruncarea unei monede.

Voltaire câștigă. Ridică din umeri, apoi își așeză palma peste inimă. Începu recitalul în stilul declamator atât de iubit de parizienii din secolul al XVIII-lea: oricum ar fi fost sufletul definit, la fel ca și în cazul divinității, existența lui nu putea fi demonstrată, ci doar dedusă.

Adevărul deducției se găsește dincolo de dovada rațională și nimic din natură nu-l necesită.

Cu toate acestea, continuă el dogmatic, în natură nu există nimic mai evident decât activitatea unei inteligențe superioare celei umane — pe care omul este capabil, între anumite limite, s-o descifreze. Faptul că el poate desluși secretele Naturii dovedește ceea ce spuseseră dintotdeauna părinții Bisericii și toți întemeietorii marilor religii ale lumii: Inteligența omului este o reflectare a aceleiași Inteligențe Divine care a creat Natura.

Dacă nu ar fi fost așa, filosofii naturaliști n-ar fi putut tâlcui legile Creației, fie pentru că acestea nu existau, fie pentru că omul ar fi fost atât de străin de ele încât nu le-ar fi putut discerne. Însăși armonia dintre legile naturale și capacitatea noastră de a le descoperi sugera apăsat că propovăduitorii și preoții tuturor credințelor au în esență dreptate! — susținând că nu suntem decât creațiile unei Puteri Atotstăpânitoare, a cărei forță se reflectă în noi. Iar această reflecție poate fi pe drept cuvânt denumită ca fiind sufletele noastre universale, nemuritoare și în același timp individuale.

– Îi lauzi pe preoți! exclamă Fecioara, dar cuvintele ei fură acoperite de vacarmul care izbucni în amfiteatru.

– Acțiunea hazardului, încheie Voltaire, nu dovedește câtuși de puțin că Natura și Omul — care este o parte a Naturii, și astfel o reflecție a Creatorului — ar fi cumva accidentale. Hazardul este unul dintre principiile prin care *funcționează* legile naturale. Acest principiu poate corespunde opiniei religioase tradiționale, potrivit căreia omul este liber să-și aleagă propriul destin. Însă această libertate, chiar atunci când pare aleatorie, urmează legi statistice într-o modalitate pe care omul o poate pricepe.

Mulțimea murmură, confuză. Aveau nevoie de un paradox, înțelese el, care să le fixeze ideea. Perfect!

– Nesiguranța este sigură, prieteni. Siguranța este nesigură.

Cu toate acestea, nu se potoleau ca să-i audă mai bine cuvintele. Din nou — perfect.

Încleștă ambii pumni și lătră cu un glas de bas, având o putere suprinzătoare:

– Precum Natura însăși, omul este simultan liber și determinat — așa cum înțelepții religioși ne spun de veacuri, deși, s-o recunoaștem, ei folosesc un alt vocabular, mult mai precis decât al nostru. De aici au rezultat multe conflicte și neînțelegeri între știință și religie.

Făcu o pauză scurtă, apoi încheie:

– Am fost extrem de greșit înțeles și aș dori să profit de această ocazie ca să-mi cer scuze pentru toate neînțelegerile ce au rezultat din pricină că tot ceea ce am spus și am scris s-a concentrat exclusiv asupra erorilor credinței, *nu* și asupra adevărurilor pe care le intuiește ea. Am trăit însă într-o epocă în care erorile credinței abundau, în timp ce glasul rațiunii trebuia să se lupte ca să se facă auzit. Acum se pare că se petrece reversul. Rațiunea batjocorește credința. Rațiunea răcnește, în timp ce credința șoptește. După cum a dovedit-o execuția celei mai mărețe și mai credincioase eroine a Franței — un gest larg și spectaculos spre Ioana — credința lipsită de rațiune este oarbă. Dar, așa cum dovedesc superficialitatea și vanitatea vieții mele, rațiunea fără credință este neajutorată.

Unii dintre cei care huiduiseră și fluieraseră clipiră acum neînțelegând nimic, cu gurile căscate — iar apoi ovaționară... în vreme ce, observă Voltaire, cei care anterior aplaudaseră huiduiră acum și fluierară. Trase cu ochiul spre Fecioară.

Undeva jos, în mulțimea dezlănțuită, Nim se întoarse către Marq.

– *Ce-i asta?*

Marq era pământiu la față.

– Să fiu al naibii dacă-nțeleg.

– Divinitatea nu va fi batjocorită! răcni monsieur Boker. Credința va învinge!

Voltaire îi ceda podiumul rivalei sale, spre încântarea uluită a Păstrătorilor. Zbieretele lor erau egalate de neîncrederea oripilată a Scepticilor.

Marq își reaminti cuvintele pe care le rostise la ședință.

– Lipsit de furia îndreptată asupra autorității, murmură el, Voltaire este și nu este el însuși. Se răsuci spre monsieur Boker. Dumnezeul meu! — s-ar putea să aveți dreptate.

– Nu, se răsti Păstrătorul, Dumnezeu este al *meu* și el nu se înșală niciodată.

◆ ◆

De la înălțimea ei, Fecioara privi mulțimile din acest Purgatoriu. Ciudate și jalnice recipiente ale sufletelor erau ele, legănându-se dedesubt ca spicele de grâu sub furtunile de vară.

– Monsieur are perfectă dreptate! tună ea peste amfiteatru. Nimic din natură nu este mai evident decât faptul că atât Natura cât și Omul posedă cu adevărat un suflet!

Scepticii fluierară. Păstrătorii aplaudară. Alții — care, văzu ea într-o clipită, considerau păgânism credința că Natura are un suflet — se încruntară, suspectând o capcană.

– Oricine a văzut colțul de țară de lângă satul meu natal, Domremy, sau măreața catedrală de marmură din Rouen ar depune mărturie că Natura, creația unei puteri copleșitoare, și Omul, creatorul de minuni — așa cum este locul acesta de miracole — dețin conștiință intensă, adică un suflet!

Îl salută printr-un gest scurt al mâinii pe Voltaire, în timp ce mulțimile — oare mărimea lor dovedea cât de jalnice le erau sufletele? — se domoliră.

142 – Dar ceea ce scânteietorul meu prieten *nu* a amintit este felul în care *realitatea* sufletului este asociată problemei discutate: dacă inteligențele mecanice, așa cum este chiar a lui, au suflet.

Spectatorii tropăiau, huiduiau, ovaționau, fluierau și urlau. Prin văzduh zburară obiecte pe care Fecioara nu le putu identifica. Ofițerii

de securitate intervenire ca să scoată din mulțime persoane ce păreau că sunt victimele unor crize, sau poate aveau viziuni dumnezeiești.

– Sufletul omului este divin! strigă Ioana.

Răcnete de aprobare, țipete de negare.

– Este nemuritor!

Hărmălaia era atât de mare încât oamenii își acopereau urechile cu palmele ca să atenueze zgomotul pe care îl produceau ei înșiși.

– Și unic, șopti Voltaire. *Eu* cu siguranță sunt unic. Și tu la fel.

– Este unic! declamă ea cu ochi arzători.

Voltaire sări în picioare lângă ea.

– Sunt de acord!

Fecioara văzu cum publicul se revarsă peste marginile amfiteatrului, aidoma unei oale care dă în clocot.

Ignoră masele care înnebuniseră lîngă picioarele ei gigantice. Îl privi pe Voltaire cu o îndoială confuză, tandră. Îi cedă locul. Voltaire își dorea mai mult ca orice să aibă ultimul cuvânt.

Începu să vorbească despre idolul său, Newton.

– Nu, nu, îl întrerupse ea. Formulele nu afirmă câtuși de puțin asta!

– Trebuie să mă faci de râs în fața celui mai mare public pe care l-am avut vreodată? mârâi Voltaire. Haide să nu ne certăm în legătură cu algebra, când trebuie — și miji ochii cu subînțeles — să computăm.

Îmbufnat, îi cedă ei cuvântul.

– Să calculăm, îl corectă Ioana, dar încet astfel încât numai bărbatul să poată auzi. Nu-i deloc același lucru.

Spre uimirea ei și în isteria crescătoare a mulțimii, se trezi explicând filosofia Identității digitale — totul cu o pasiune înfocată pe care n-o mai cunoscuse de când își îmboldise bidiviul în războiul sfânt. În oceanul implorator de ochi larg deschiși de sub ea, *simți* nevoia pe care timpul și locul acestea o aveau pentru *ardoare* și convingere.

– Incredibil, plescăi Voltaire, ca tocmai tu să ai talent la matematică.

– Domnul mi l-a dat, răspunse ea peste vacarmul asurzitor.

Ignorând strigătele, Fecioara observă din nou în mulțime fața atât de *asemănătoare* cu a lui Garçon; în ciuda înălțimii ei uriașe, de abia îl putea distinge de la depărtarea aceea. Simțea totuși că o privea așa cum ea îl privise pe episcopul Cauchon, cel mai ticălos și neîndurător dintre opresorii ei. (Un ultim adevăr sublim și neașteptat; în cele din urmă, bunul episcop fusese probabil atins de grația divină și de mila lui Hristos, deoarece nu-și amintea să fi suferit din cauza lui...)

Atenția îi reveni la masele delirante, la îndepărtatul... bărbat. Simțea că personajul acela nu era în esență uman. *Aducea* cu un om, dar programele ei sensibile o anunțau altceva.

Atunci ce putea să fie?

Brusc o lumină strălucitoare îi izbucni înaintea ochilor. Toate cele trei voci ale ei vorbiră, limpede și apăsat, ca niște ciocănituri, auzindu-se chiar deasupra hărmălaiei. Ioana ascultă și încuviință din cap.

– Este adevărat — se adresă mulțimii, încrezătoare că vocile se vor auzi prin ea — că numai Atotputernicul poate crea suflete! Cu toate acestea, în nemărginita Lui iubire și compasiune, Hristos nu-i poate refuza sufletul unei ființe mecanice. Nici uneia dintre ele!

Trebui să răcnească ultimele cuvinte, pentru a se auzi prin pandemoniu.

– Până și peruchierilor!

– Eretică! urlă cineva.

– Schimbi întrebarea!

– Trădătoare!

Altcineva strigă:

– Sentința inițială a fost dreaptă! Ar trebui să fii arsă din nou pe rug!

– Din nou? repetă Fecioara și se întoarse spre Voltaire. Cum adică „din nou"?

Voltaire îndepărtă nepăsător un fir de mătreață de pe vesta de satin brodat.

– Habar n-am. Știi și tu cât de imprevizibile și perverse sunt ființele umane. Îi făcu șiret cu ochiul și adăugă: Ca să nu mai amintesc de iraționalitatea lor.

Vorbele lui o calmară, dar îl pierduse din vedere pe omul cel straniu.

✦ 21 ✦

– *Eu* am trișat? răcni Marq. (Mulțimile din amfiteatru clocoteau.) Atunci ce să zic despre metafizica aplicată calculatoarelor pe care a explicat-o Ioana d'Arc? *Eu* am trișat?

– Tu ai început! replică Sybyl. Crezi că nu știu că mi-ai monitorizat biroul? Credeai că ai de a face cu o amatoare?

– De fapt...

– ...și crezi că nu recunosc o matrice de constrângere a caracterului, când o găsesc lipită în simul Ioanei mele?

– Nu, am...

– Crezi că nu-s la fel de inteligentă ca tine?

– Asta-i scandalos! interveni monsieur Boker. *Ce* ați făcut? Este îndeajuns ca să mă convingeți să cred în vrăjitorie!

– Vrei să zici că *nu crezi*? făcu clientul lui Marq, sceptic până în ultima clipă.

El şi Boker începură să se certe, sporind răcnetele indignate ale mulţimii, care acum atingeau isteria.

Frecându-şi tâmplele, preşedintele de la „Artifice Associates" murmură:

– Suntem ruinaţi... Ruinaţi! Nu vom putea explica niciodată.

Atenţia lui Sybyl fu distrasă. Mec-omul pe care-l remarcase ceva mai devreme, ţinându-şi de mână tovarăşa umană cu părul ca mierea, cobora în goană scara, către ecran. Trecând pe lângă ea, îi atinse fusta cu unul dintre cele trei braţe libere.

– Pardon, rosti el şi se opri atât cât Sybyl să-i poată citi codul ştanţat pe piept.

– A îndrăznit să te atingă? sări monsieur Boker împurpurându-se de furie.

– Nu, nu, nici vorbă, răspunse Sybyl.

Mec-omul continua să alerge spre ecran, trăgând-o după el pe femeie.

– Îl cunoşti? se interesă Marq.

– Într-un fel...

În simulacrul cafenelei, modelase după el personajul interactiv al lui Garçon 213-ADM. Poate că din lenevie holocopiase pur şi simplu aspectul fizic al unei forme tik-tok standard. Ca toţi artiştii, programatorii de simuri împrumutau din realitate, n-o creau.

Privi tik-tokul (acum îi spunea în gând *Garçon*) care îşi croia drum cu forţa pe scara ticsită, printre oamenii care urlau, aplaudau, rânjeau... spre ecran.

Drumul său nu trecu neobservat. Copleşiţi de dezgust — să vadă un mec-om ţinându-se de mână cu o blondă atrăgătoare! — Păstrătorii răcneau insulte şi epitete când trecea pe lângă ei.

– Daţi-l afară pe ăla! zbieră cineva.

Sybyl îl văzu pe tik-tok încordându-se, parcă revoltat la ideea de a fi astfel tratat. Tik-tokii nu aveau nume proprii, dar faptul că fusese numit „ăla" părea să-l fi afectat. Sau doar îşi imagina toate astea?

– Ce caută aici? mârâi un roşcovan.

– Avem legi care interzic asta!

– Mec-rahat!

– Prindeţi-l!

– Loviţi-l!

– Nu-l lăsaţi să scape!

Fata reacţionă, prinzând şi mai strâns mâna stângă superioară a lui Garçon şi trecându-şi braţul celălalt în jurul gâtului său.

Când ajunseră la platformă, trenul inferior al tik-tokului țiui, luptându-se cu suprafețele neregulate. Cele patru brațe opriră o cascadă de floricele de zot și containere cu drogbăuturi, prinzându-le cu o grație expertă, de parcă ar fi fost proiectat special pentru așa ceva.

Fata strigă ceva ce Sybyl nu putu să audă. Tik-tokul se prosterna la picioarele uriașelor holograme.

Voltaire plecă ochii.

– Scoală-te! Nu suport să văd pe cineva stând în genunchi, în alt scop decât cel de-a face dragoste.

După aceea se lăsă el însuși în genunchi la picioarele măreței Fecioare. Îndărătul lui Garçon și al tinerei blonde, mulțimea abandonă orice reținere. Începu nebunia.

Ioana își coborâ privirea și surâse — o curbă lentă și senzuală, pe care Sybyl n-o mai văzuse niciodată. Își reținu răsuflarea cu o anticipare surescitată.

22

– Fac... fac dragoste! exclamă Marq în tribună.

– Știu, spuse Sybyl. Nu-i minunat?

– Este o... parodie! zise renumitul Sceptic.

– Nu ești romantic, făcu Sybyl visătoare.

Monsieur Boker nu rosti un cuvânt. Nu-și putea feri ochii. În fața unei mulțimi de Păstrători și Sceptici, Ioana își scotea armura, iar Voltaire peruca, vesta și pantalonii de catifea; ambii într-o frenezie erotică.

– Nu-i putem întrerupe, observă Marq. Sunt liberi să — ha! — dezbată, până ce li se încheie timpul care le-a fost alocat.

– *Cine* a făcut asta? icni Boker.

– Toți o fac, replică Marq ironic. Până și dumneata.

– Nu! *Tu* ai construit simul ăsta! *Tu* i-ai transformat în niște... niște...

– Eu m-am limitat la filosofie, preciză Marq. Personalitatea de substrat a rămas cea originală.

– N-ar fi trebuit să ne încredem! tună Boker.

– S-a terminat cu sponsorizarea noastră, mârâi Scepticul.

– Parcă asta ar mai avea vreo importanță, comentă amar președintele de la „Artifice Associates". Imperialii s-au autosesizat deja.

– Slavă cerului! exclamă Sybyl. Uitați-vă la oamenii ăștia! Au dorit să rezolve o problemă reală și profundă printr-o dezbatere publică urmată de votare. Acum își...

– Sparg capetele unii altora, încuviință Marq. Halal renaștere!

– Oribil, continuă femeia. Toată munca noastră se duce...

– Pe apa sâmbetei, completă președintele citind ceva pe display-ul comunicatorului de la încheietură.

– Nici un câștig de capital, nici o extindere...

Siluetele gigantice comiteau acte intime într-un loc public, dar majoritatea mulțimii îi ignora. În loc de așa ceva, în tot uriașul amfiteatru izbucniseră controverse.

– Mandat de arestare! strigă președintele. S-a emis un mandat de arestare imperial pe numele meu.

– Ce grozav este să fii dorit, ricană Scepticul.

✦ ✦

Îngenunchiind în fața ei, Voltaire murmură:

– Vei deveni ceea ce am știut dintotdeauna că ești — o femeie, nu o sfântă!

Cuprinsă de o văpaie pe care n-o mai cunoscuse niciodată, nici chiar în toiul luptei, Ioana îi apăsă fața de sânii ei goi. Închise ochii. Se clătină amețită. Se predă.

O tulburare neplăcută lângă picioarele ei o făcu să privească în jos. Cineva îl azvârlise pe Garçon ADM-213 — care, nu se știe cum, ieșise din holospațiu — spre ecran. Oare el și simul de bucătăreasă pe care o iubea se materializaseră în realitate? Dacă nu reveneau numaidecât în simspațiu, aveau să fie sfârtecați de mulțimea furioasă.

Îl împinse pe Voltaire într-o parte, bâjbâi în căutarea spadei și-i ceru filosofului să-i producă un cal.

– Nu, nu, protestă el. E prea literal!

– Trebuie... trebuie...

Nu știa cum să trateze nivelurile de realitate. Aceasta era oare o încercare, judecata crucială a Purgatoriului?

Voltaire făcu o pauză de o clipită ca să se gândească, deși cumva Ioana avu impresia că el apela resurse, dând porunci spre actori nevăzuți. Apoi mulțimea încremeni și amuți.

Ultimul lucru pe care și-l reaminti Fecioara fu Voltaire strigând cuvinte de încurajare spre Garçon și bucătăreasă, zgomote, rastere pâlpâindu-i peste ochi aidoma gratiilor de închisoare...

După care întregul amfiteatru — spectatorii răsculați și încinși la față, Garçon, bucătăreasa, până și Voltaire — dispăru complet. Într-o clipită.

Sybyl îl privi pe Marq și respirația i se auzi ca o succesiune rapidă de gâfâituri.

– Nu... nu crezi...?

– Cum ar putea? Noi, noi...

Abia atunci îi observă privirea și rămase cu gura căscată.

– *Noi* am completat nivelurile absente din ei. Eu, să știi...

Marq încuviință din cap.

– Ai folosit propriile tale șabloane de date.

– Pentru a le folosi pe ale altora, trebuia să obțin aprobările respective. Aveam scanările mele...

– În bibliotecă existau șabloane aparținând corporației.

– Dar nu mi s-au părut *corespunzătoare*.

Bărbatul surâse larg.

– Deloc.

– Și... tu? exclamă ea uluită.

– Secțiunile ce lipseau din Voltaire aparțineau, toate, subconștientului: o mulțime de conexiuni dendritice inexistente în sistemul limbic. Le-am completat cu ale mele.

– Dar centrii lui emoționali? Ce-ai făcut cu interconexiunile spre talamus și creierul mare?

– Și pe acelea le-am completat...

– Aceleași probleme le-am avut și eu. Pierderi în formațiunile reticulare...

– Chestia este că aceia de acolo... suntem *noi*!

Sybyl și Marq se întoarseră ca să privească spațiul în care simulacrele imense se îmbrățișaseră cu intenții clare. Președintele le vorbea cu rapiditate, pomenind ceva de mandate și domiciliu forțat. Amândoi îl ignorară. Se priviră ochi în ochi, lung și cu dor. Fără un cuvânt, se întoarseră și pătrunseră în mulțime, ignorând strigătele celorlalți.

◆ ◆

– Ah, iată-te! zâmbi mulțumit Voltaire.

– Unde sunt? întrebă Ioana, întorcând capul în toate părțile.

– Mademoiselle este pregătiră să comande? făcu Garçon.

Se părea că era o glumă, deoarece Garçon stătea așezat la masă, ca un egal al lor, nu aștepta în picioare, răbdător, ca un valet.

Ioana se sculă și privi spre celelalte măsuțe. Oamenii fumau, mâncau și beau, indiferenți ca întotdeauna față de prezența lor. Totuși

hanul nu era chiar acela cu care se obișnuise. Bucătăreasa bălaie, care nu mai purta uniformă, stătea vizavi de ea și de Voltaire, alături de Garçon. Cuvântul *Deux* de pe firma hanului care anunța *Aux Deux Magots* fusese înlocuit cu *Quatres*.

Ea însăși nu mai purta costumul de zale și apărători metalice, ci — ochii i se holbară când detaliile se materializară în spațiul ei perceptual — o... rochie... dintr-o singură bucată... fără spate. Tivul acesteia se oprea la nivelul coapselor, expunându-i provocator picioarele. Între sâni, o etichetă purta desenul unui trandafir roșu-aprins. Aceeași etichetă se zărea și pe veșmintele celorlalți.

Voltaire afișa un costum de satin roz. Și — Ioana le mulțumi sfinților — nu mai avea perucă. Și-l reaminti în culmea furiei, atunci când discutaseră despre suflete, spunând: „Nu numai că nu există nici un suflet nemuritor, dar ia încearcă să găsești un peruchier duminica!" — și crezând fiecare cuvințel.

– Îți place? o întrebă, atingând marginea rochiei elegante.

– Este... puțin cam scurtă.

Fără nici un efort din partea ei, rochia pâlpâi și se transformă într-o pereche de pantaloni mătăsoși, mulați pe trup.

– Terminăl făcu ea și stânjeneala i se contopi în mod tulburător cu o stranie excitare de adolescentă.

– Eu sunt Amana, rosti bucătăreasa întinzându-i mâna.

Ioana nu era sigură dacă trebuia să i-o sărute sau nu; statutul și rolul personal erau foarte confuze aici. Se părea totuși că nu; bucătăreasa prinse mâna Ioanei și o strânse.

– Nici nu știi cât de mult apreciem tot ceea ce ați făcut. Acum avem capacități mult mai mari.

– Ceea ce înseamnă, interveni Voltaire, că nu mai sunt simple animații de fundal pentru lumea noastră simulată.

Un mec-om apăru pe rotile ca să le ia comanda; era o copie exactă a lui Garçon. Garçon cel așezat se adresă cu tristețe lui Voltaire:

– Trebuie să stau jos în timp ce acest *confrère* stă în picioare?

– Fii rezonabil! îl potoli Voltaire. Nu pot emancipa simultan toate simulacrele. Cine ne va servi? Cine va spăla vasele? Cine va strânge masa? Cine va mătura pe jos?

– Dacă există suficientă putere de calcul, vorbi rațional Ioana, munca dispare, nu-i așa?

Ea însăși era surprinsă de noile cunoștințe ce-i stăteau la vârful degetelor. Nu trebuia decât să-și îndrepte gândurile asupra unei

categorii și în minte îi apăreau instantaneu termenii și relațiile care guvernau domeniul respectiv.

Câtă capacitate! Atâta grație! Cu siguranță — dumnezeiască!

Voltaire își scutură părul frumos.

– Am nevoie de timp ca să mă gândesc. Deocamdată, doresc trei pachețele din pulberea aceea, dizolvate într-un Perrier, cu două feliuțe subțiri de lămâie alături. Și, te rog, nu uita — am spus *subțiri*. Nu mă sili să ți le dau înapoi.

– Da, domnule, încuviință noul mec-ospătar.

Ioana și Garçon schimbară priviri între ei.

– Trebuie să fii foarte răbdător, rosti Ioana, când ai de-a face cu regii și cu oamenii raționali.

24

Președintele de la „Artifice Associates" flutură ușor din mână când intră în biroul lui Nim. În trecere atinse palma de ușă și aceasta se închise în urma lui cu un clic metalic. Nim nu știuse că așa ceva era posibil, dar se abținu de la orice comentariu.

– Vreau să-i ștergi pe amândoi, spuse președintele.

– S-ar putea să dureze, rosti Nim nesigur; i se părea că uriașele ecrane de lucru din jurul lor trăgeau cu urechea. Nu sunt chiar atât de familiarizat cu ce anume au făcut.

– Dacă nemernicii de Marq și Sybyl nu ne-ar fi făcut figura asta, n-ar fi trebuit să apelez la tine. E un moment de criză!

Nim se apucă imediat de lucru.

– Ar trebui realmente să consult indicii de backup, pentru orice eventualitate...

– Acum! Vreau s-o faci *acum*! Am blocat în mod legal mandatele, dar nu vor putea rezista foarte mult.

– Sunteți sigur că vreți s-o faceți?

– Sectorul Junin este în pragul anarhiei. Cine ar fi bănuit că nenorocita asta de dezbatere tik-tok îi va stârni în asemenea măsură pe oameni? Vor urma anchete oficiale, legaliștii își vor băga nasurile...

– I-am găsit, domnule.

Nim îi apelase pe Ioana și pe Voltaire într-un cadru temporal stopat. Cele două simuri se aflau în cafenea, rulând pe timp împrumutat, folosind procesoarele aflate momentan în repaus — o metodă Superrețea standard.

– Rulează pentru integrarea personalității. Este ca și cum și-ar lăsa componentele subconștientului să armonizeze evenimentele cu memoria, debarasând sistemul, așa cum facem noi când dormim și...

– Nu mă trata ca pe un turist! Vreau să-i *șterg* pe amândoi!

– Da, domnule!

În spațiul 3D al biroului refractau imagini stroboscopice ale celor doi. Nim studie consola de comandă, schițând o strategie de chirurgie numerică. Pentru personalitățile multinivel, simpla ștergere era imposibilă; aducea cu tentativa de a extirpa toți șoarecii dintr-un zgârie-nori. Dacă ar fi început de aici...

Brusc, ecranul fu acoperit de cascade de curcubeuri. Coordonatele de simulare se modificară masiv și neașteptat. Nim se încruntă.

– Nu poți face asta, rosti Voltaire sorbind dintr-o sondă înaltă. Suntem invincibili! Nu ne afectează, ca pe voi descompunerea trupească.

– Arogant, nu? fumegă președintele. N-o să pricep niciodată de ce a fascinat atâția oameni...

– Ați mai murit o dată, spuse Nim. (Ceva era straniu acolo...) Puteți să muriți din nou.

– Să murim? interveni Ioana. Greșești! Dacă aș fi murit vreodată, sunt sigură că mi-aș fi reamintit.

Nim scrâșni din dinți. Coordonatele *ambelor* simuri aveau suprapuneri, ceea ce însemna că se extinseseră, ocupând procesoarele adiacente prin comenzi prioritare. Își puteau calcula porțiuni ale lor, rulând mințile multinivel sub forma unor căi paralele de procesare. De ce le asigurase Marq *această* calitate? Sau... n-o făcuse el?

– Cu siguranță, domnule, greșești. Voltaire se aplecă înainte și în glas i se simți un ton de avertizare. Un gentleman adevărat n-o confruntă pe o doamnă cu trecutul ei.

Ioana chicoti. Simul ospătar hohoti. Nim nu pricepu gluma, dar era prea ocupat ca să-i pese.

Era absurd! Nu putea să urmărească toate ramificațiile schimbărilor din aceste simuri. Dețineau capacități care depășeau perimetrul lor de calcul. Sub-mințile le erau dispersate în procesoarele din exteriorul nodurilor lui „Artifice Associates". În felul *ăsta*, Marq și Sybyl obținuseră timpi de reacție atât de scurți, autentici și specifici personalităților reale.

Privind dezbaterea, Nim se întrebase în ce fel generau simurile atâta vitalitate, carisma aceea indefinibilă. Asta era explicația — suprapuseseră calculele sub-minților în alte noduri, pentru a accesa volume mari de putere de calcul. O realizare deosebită. Bineînțeles,

contrar regulilor de la „Artifice Associates". Urmări cu admirație liniile generale ale reușitei lor.

Cu toate acestea, nu-i plăcea deloc ca un sim să fie obraznic, iar acestea *continuau* să râdă.

– Ioana, lătră el, cei care te-au recreat ți-au șters amintirile morții. Ai fost arsă pe rug.

– Prostii, zâmbi ea. Am fost achitată de toate acuzațiile. Sunt o sfântă.

– *Nimeni* care este încă în viață nu-i un sfânt. Am studiat fragmentele de date referitoare la epoca ta. Bisericii tale îi plăcea să se asigure că sfinții erau morți de un timp liniștitor de lung.

Ioana pufni neîncrezătoare.

– Vezi asta? rânji Nim.

O lance de foc se materializă în fața simului. O ținu pe loc, făcând ca flăcările să trosnească lacome.

– Am condus în luptă mii de războinici și cavaleri, zise Ioana. Crezi că mă poate speria o rază de soare care se reflectă într-o săbiuță?

– Încă n-am dat peste o cale bună de ștergere, se adresă Nim președintelui, dar nu vă faceți griji, o găsesc eu!

– Crezusem că-i o chestie de rutină, mormăi celălalt. Ar fi bine să te grăbești!

– Este cam greu cu un inventar de personalitate atât de mare și cu așa multe conexiuni...

– Abandonează orice idee privind salvările de recuperare. Nu trebuie să-i mai arhivăm înapoi, în spațiul lor original.

– Dar asta va...

– *Rade-i*!

– Fascinant, comentă ironic Voltaire, să-i asculți pe zei cum îți hotărăsc destinul.

Nim se strâmbă.

– Cât despre tine — îl fulgeră cu privirea pe filosof — atitudinile tale despre religie s-au înmuiat doar pentru că Marq ți-a șters toate conflictele pe care le-ai avut cu diversele forme de autoritate, începând chiar cu tatăl tău.

– Cu tata? N-am avut nici un tată.

– Ce altă dovadă mai dorești? rânji Nim.

– Cum îndrăznești să te amesteci în memoria mea? exclamă Voltaire. Experiența este sursa cunoașterii. Nu l-ai citit pe Locke? Redă-mi *imediat* toate amintirile.

– Ție n-o să ți le redau în nici un caz. Dar dacă nu taci, înainte să vă omor pe amândoi, s-ar putea să i le redau *ei*. Știi bine că a fost făcută scrum pe rug.

– Îți place cruzimea, așa-i?

Voltaire părea să-l studieze pe Nim, ca și când relația lor s-ar fi inversat. Era straniu felul în care simul nu părea îngrijorat de iminenta lui anulare.

– Șterge! izbucni președintele.

– Ce să șteargă? întrebă Garçon.

– Bisturiul și Trandafirul, răspunse Voltaire. Se pare că nu avem ce căuta în această eră confuză.

Garçon acoperi mâna bucătăresei umane cu două dintre cele patru palme ale sale.

– Ne șterge și pe noi?

– Bineînțeles! pufni Voltaire. Voi sunteți aici din pricina noastră. Rolurile secundare! Figuranții!

– Pot spune că m-am simțit bine în tot timpul ăsta, zise fata lipindu-se de Garçon, deși mi-ar fi plăcut să pot vedea mai multe. Nu putem ieși de pe strada asta. Picioarele ni se opresc la capătul ei, deși zărim turle în depărtare.

– Ornamente, murmură Nim concentrat asupra unei sarcini care devenea tot mai complicată pe măsură ce lucra. Pârâiașe ale nivelurilor lor de personalitate curgeau peste tot, furișându-se în spațiul nodal ca niște... Ca niște șobolani care fug de pe o corabie...

– Îți asumi puteri divine, rosti Voltaire cu o indiferență deliberată, fără a avea un caracter pe măsură.

– Ce?! Președintele fu surprins. *Eu* comand aici. Insultele...

– Aha, făcu Nim. Asta s-ar putea să meargă.

– Fă ceva! strigă Fecioara, rotindu-și în van spada.

– *Au revoir*, dulcea mea *pucelle*. Garçon, Amana, *au revoir*! Poate că ne vom revedea. Sau poate că nu.

Cele patru holograme se îmbrățișară.

Secvența stabilită de Nim începu să ruleze. Era un program-nevăstuică, unul care adulmeca legăturile și le distrugea complet. Nim privi, întrebându-se unde se încheia ștergerea datelor numerice și unde începea crima.

– Să nu-ți vină vreo idee nelalocul ei, îl avertiză președintele.

Pe ecran, Voltaire începu cu glas șoptit și trist să recite un poem:

– „Trist e prezentul de nu există speranță-n viitor,
Nici fericiri n-așteaptă sufletul muritor
Când ființa umană este condamnată
Să piară în tăcut mormânt cu mintea-i deodată."

Întinse mâinile ca să mângâie sânii Ioanei.

– Nu-i tocmai ceea ce ar trebui. S-ar putea să nu ne mai revedem niciodată, dar... dacă totuși ne vom mai vedea, să fii sigură că voi corecta Statutul Omului.

Brusc ecranul rămase pustiu.

Președintele hohoti triumfător.

– Ai reușit — grozav!

Îl bătu pe Nim pe spate.

– Acum trebuie să inventăm o poveste plauzibilă. Vom da toată vina pe Marq și pe Sybyl.

Nim surâse stânjenit, în timp ce președintele continuă să vorbească, făcând planuri, promițându-i o avansare și o creștere a salariului. Era adevărat, el descoperise procedura de ștergere, totuși info-amprentele care goniseră în acele ultime clipe prin holospațiu îi spuseseră o istorie stranie și complicată. Ecourile din cușca în care se aflaseră fragmentele de date sunaseră ciudat și tulburător.

Nim știa că Marq îi oferise lui Voltaire acces la o multitudine de metode, ceea ce însemna o violare gravă a limitărilor de protecție. Totuși ce ar fi putut să facă o personalitate artificială, deja limitată, cu niște conexiuni Superrețea suplimentare? Să se mai învârtă pe acolo, fiind finalmente distrusă de programele de monitorizare, de copoii care căutau redundanțe.

Însă atât Voltaire cât și Ioana dispuseseră pentru dezbatere de spațiu de memorie uriaș, de volume imense ale domeniului personalității. Atunci, în timp ce își rostiseră discursurile, trimițându-și retorica în tot amfiteatrul, în toată Superrețeaua... nu cumva, simultan, lucraseră febril? Strecurându-se în cotloane ale stocărilor de date, acolo unde își puteau piti segmentele cuantificate ale personalităților?

Cascada de indicii la care tocmai asistase sugera această posibilitate. Cu siguranță, *ceva* folosise volume imense de calcul în acele câteva ultime ore.

– O să ne acoperim spatele printr-o declarație de presă, croncănea președintele. O criză managerială minoră și totul se va dezumfla.

– Da, domnule.

– Trebuie să-l ținem pe Seldon departe de toate astea. Legaliștilor nu le pomenim nimic despre el, ai înțeles? După aceea, când va ajunge prim-ministru, ne poate grația.

– Da, domnule, excelentă idee!

Nim se gândea cu febrilitate. Mai avea de primit o rată de la individul acela, Olivaw. Fusese simplu să-l țină mereu la curent cu desfășurarea evenimentelor. Încălcase contractul cu A^2, desigur, dar ce conta? Trebuie să te descurci în viață, nu? Avusese pur și simplu baftă că președintele dorise acum exact lucrul pentru care plătise Olivaw: ștergerea simurilor. Nimic rău să fii plătit de două ori pentru aceeași slujbă.

Sau cel puțin așa păruse. Nim își mușcă gânditor buza. Oricum, ce contau niște serii de cifre?

Brusc, înlemni. Întregul simulacru — restaurantul, Garçon, strada, Ioana — dispăruseră într-o clipită? De obicei, se dizolvau pe măsură ce funcțiile lor erau anulate. Un sim era complex și nu putea stopa instantaneu toate inter-nivelurile complicate. Totuși această țesătură reciprocă fusese lipsită de precedent, de aceea poate că funcționa altfel.

– Ai terminat? Bravo!

Peședintele îl bătu încântat pe umăr.

Nim se simțea obosit și trist. Într-o bună zi, trebuia să-i explice totul lui Marq. Ștersese atâta muncă...

Însă Marq și Sybyl dispăruseră în mulțimea din amfiteatru. Nu mai reveniseră la slujbă și nici nu mai apăruseră în apartamentele pe care le ocupaseră. În mod înțelept, preferaseră să-și facă pierdute urmele. O dată cu ei pierise și renașterea Junin, în fum, pe măsură ce Sectorul Junin arsese și se destrămase în neînțelegeri și violență.

Până și pe Nim îl întristase finalul. Își amintea de conversațiile înflăcărate, pasionale, asupra Renașterii. Așteptaseră din partea lui Voltaire și a Ioanei maturitate în eterna dezbatere dintre Credință și Rațiune. Dar, în final, Imperiul suprimase pasiunea — era prea destabilizatoare.

Desigur, întreaga mișcare tik-tok trebuia să fie zdrobită. El accesase complexul de memorii al lui Marq legat de dezbaterea care avusese loc cu 8 000 de ani în urmă. În mod limpede, „roboții", indiferent ce fuseseră ei, ar fi constituit un subiect prea tulburător ca să fie măcar amintit într-o societate rațională.

Nim suspină. Știa că nu făcuse altceva decât să decupleze niște circuite electrice. Profesioniștii nu uitau niciodată amănuntul ăsta.

Cu toate acestea fusese dureros să vadă cum dispar. Să vadă cum totul se prefiră, aidoma unor grăunțe de nisip digital, în clepsidra obscură a timpului simulat.

R. Daneel Olivaw își îngădui chipului să exprime concentrarea accentuată prin îngustarea ochilor. Odăița părea de abia capabilă să-i limiteze starea de deprimare.

Dors înțelese că era vorba despre o concesie făcută pentru ea. Trăia printre oameni și se bizuia pe expresiile fețelor și corpurilor lor, atât pe cele voluntare cât și pe cele inconștiente. Habar nu avea unde-și petrecea Olivaw majoritatea timpului. Existau oare suficienți roboți ca să formeze o societate? Nu se gândise niciodată la ipoteza asta, dar, în clipa în care o făcu, se mira de ce n-o luase în seamă până atunci. Acum însă el vorbi...

– Simulacrele sunt cu adevărat moarte?

Dors își păstră vocea egală, fără să trădeze emoții.

– Așa se pare.

– Ce dovezi există?

– Așa consideră „Artifice Associates".

– Omul meu dinăuntru, Nim, nu este perfect sigur.

– Ai informatori?

– Am nevoie de mai multe date despre orice situație critică. Trebuia să discreditez ideea libertății tik-tokilor și Renașterea Junin — ambele erau destabilizatoare. Acțiunea prin intermediul acestor simulacre părea o direcție promițătoare. Nu luasem în considerare faptul că în ziua de azi calculatoriștii nu sunt la fel de pricepuți ca aceia de acum 15 000 de ani.

Dors se încruntă.

– Un astfel de nivel de interferență... este permis?

– Amintește-ți de Legea 0.

Ea nu lăsă ca neliniștea să i se citească pe chip ori în glas.

– Cred că simulacrele sunt definitiv șterse.

– Bine, dar trebuie să fim siguri.

– Am angajat câțiva copoi ca să le caute urmele prin Superrețeaua Trantor. Deocamdată nimic.

– Hari știe cu ce te ocupi?

– Bineînțeles că nu.

– Nici nu trebuie să afle, o fixă Olivaw cu privirea. Noi doi nu trebuie să ne limităm doar la a-l proteja, ca să-și continue munca. Trebuie să-l dirijăm.

– Prin înșelătorie.

Olivaw revenise la maniera iritantă de a nu clipi și de a nu-și mișca în vreun fel ochii.

– Asta este situația.

– Nu-mi place să-l induc în eroare.

– Dimpotrivă, tu îi arăți direcția corectă. Prin omisiune...

– Am... probleme de natură emoțională...

– Blocaje. Lucruri cât se poate de omenești — și spun asta ca pe un compliment.

– Aș prefera să am de rezolvat amenințări reale la adresa lui Hari. Să-l păzesc, nu să-l mint.

– Firesc. (În continuare, nici un zâmbet sau gest.) Dar așa trebuie să se desfășoare lucrurile. Trăim în cea mai amenințătoare epocă din toată istoria galactică.

– Și Hari a început să bănuiască asta.

– Avântul căpătat de Noua Renaștere pe Sark este un alt pericol, unul dintre multele cu care ne confruntăm. Însă această descoperire a simulacrelor antice este chiar mai primejdioasă. Tulburările din Junin nu sunt decât un semn prevestitor a ceea ce va urma. Astfel de cercetări ar putea duce la realizarea unei noi rase de roboți. Așa ceva nu se poate îngădui, fiindcă ar interfera cu misiunea noastră.

– Înțeleg. *Am încercat* să distrug blocurile de ferită...

– Știu, ți-am citit raportul. Nu trebuie să te simți vinovată.

– Aș vrea să te mai pot ajuta, dar sunt complet ocupată cu protejarea lui Hari.

– Înțeleg. Dacă poate fi vreo consolare, reapariția simulacrelor era inevitabilă.

– De ce? clipi ea neînțelegător.

– Ți-am amintit despre o teorie simplă a istoriei, cea sub care am operat timp de peste 10 000 de ani. O psihoistorie rudimentară. Ea prezicea că simulacrele pe care eu — în sfârșit, noi — le-am suprimat acum 8 000 de ani își vor găsi publicul aici.

– Atât de *bună* este teoria ta?

– După cum spune Hari, istoria se repetă, dar nu se bâlbâie. Știam că era imposibil să fie șterse toate copiile simulacrelor din toată Galaxia.

Își împreună vârfurile degetelor și le examină, ca și cum ar fi contemplat o structură.

– Când fermenții sociali își dezvoltă un gust pentru asemenea lucruri, urmă el, ele reapar în meniul istoriei.

– Îmi pare rău că n-am putut să le distrug.

– Aici acționează forțe pe care nu le poți anticipa. Să nu-ți pară rău pentru schimbarea cotidiană a vremii; mai bine așteaptă lenta și îndelungata modificare a climei.

Olivaw se aplecă și-i atinse mâna. Ea îi studie chipul. Aparent pentru destinderea ei, revenise la expresia facială integrală, incluzând mișcările evidente ale mărului lui Adam atunci când înghițea. Calcule mărunte, însă ea îi aprecie considerația.

– Mă pot atunci dedica exclusiv siguranței sale? Să uit de simulacre?

– Da, ele sunt problema mea. Trebuie să găsesc o cale să le dezamorsez impactul. Sunt robuste... le cunosc, le-am folosit cu mult timp în urmă.

– Cum pot fi mai robuste decât noi? — decât *tine*?

– Ei sunt oameni simulați, în vreme ce eu sunt altceva. Ca și tine.

– Ai putut să ocupi funcția de prim-ministru...

– Am funcționat ca un fel de om parțial. Este o modalitate perceptivă de a ne privi pe noi înșine, pe care ți-o recomand.

– „Parțial"?

– Sunt multe lucruri pe care tu nu le faci, spuse el cu blândețe.

– Sunt considerată om. Pot conversa, munci...

– Prietenia, familia, rețeaua complexă care denotă abilitatea oamenilor de a trece de la individual la colectiv, realizând un echilibru — toate aceste talente subtile sunt mai presus de capacitățile noastre.

– Nu *vreau* să...

– Exact. În mod subtil, ești orientată spre obiectivul tău.

– Totuși, tu ai *condus* oameni. Ca prim-ministru...

– Îmi atinsesem limitele. De aceea am demisionat.

– Imperiul a funcționat bine în perioada aceea.

– Aparent. În realitate, decăderea a continuat. Așa cum se așteptase Hari, și așa cum teoria noastră rudimentară nu izbutise să prezică.

– Atunci *de ce* i-ai spus lui Cleon să-l numească prim-ministru?

– Hari trebuie să se afle într-o poziție care să-i ofere libertatea de mișcare și puterea de a întreprinde corecții ale politicii Imperiului, pe măsură ce va înțelege mai bine psihoistoria. El poate fi o soluție temporară cu un potențial deosebit.

– Dar l-ar putea îndepărta de psihoistorie.

– Nu. Hari va găsi o cale prin care să utilizeze experiența acumulată. Una dintre aptitudinile sale — care apare pregnant în clasa lui de inteligență — este capacitatea de a învăța din condimentele vieții.

– El *nu* vrea să fie prim-ministru.

– Și care-i problema? înălță Olivaw o sprânceană.

– N-ar trebui să se țină seama și de sentimentele lui?

– Rolul nostru este să călăuzim omenirea, nu să o lăsăm pur și simplu să rătăcească fără țintă.

– Însă pericolul...

– Imperiul are nevoie de el. Mai mult chiar, el însuși are nevoie de funcția aceasta... deși, desigur, încă nu-și dă seama. Va avea astfel acces la toate datele imperiale pe care le poate întrebuința în psihoistorie.

– Are deja o mulțime de date...

– Va avea nevoie de și mai multe, ca să realizeze un model apt de rulare. De asemenea trebuie ca, pe viitor, să aibă puterea de a acționa pe o scară măreață.

– „Măreția" asta poate fi fatală. Oamenii îl plac pe Lamurk și sunt sigură că este primejdios.

– Așa este, dar eu mă bizui pe tine că-l vei feri pe Hari de rele.

– Constat că mă enervez repede și judecata mea...

– În circuitele tale de emulare ești mult mai aproape de uman decât sunt eu. Resemnează-te să-ți porți povara pe care o implică asta.

Ea încuviință din cap.

– Aș prefera să te întâlnesc mai des, să te întreb...

– Mă deplasez permanent prin Imperiu, făcând tot ceea ce pot. Nu am mai fost în Trantor de când am părăsit funcția de prim-ministru.

– Ești sigur că aceste călătorii nu sunt primejdioase?

– Am multe mijloace de protecție împotriva descoperirii adevăratei mele naturi. Tu deții chiar și mai multe, pentru că ești aproape naturală.

– Totuși, nu pot traversa câmpul complet armat din jurul Palatului.

Olivaw clătină din cap.

– Tehnologia lor ne-a depășit capacitatea de disimulare cu destul timp în urmă. Eu am scăpat de problemă pe când eram prim-ministru, fiindcă nimeni n-a cutezat să mă testeze.

– Asta înseamnă că nu-l pot proteja pe Hari în Palat.

– Nici n-ar trebui să-ți faci griji în privința asta. O dată ce va deveni prim-ministru, vei putea trece împreună cu el prin detectoare. Sunt folosite numai în ocaziile speciale.

– Așadar, până ce ajunge prim-ministru...

– Pericolul va fi la potențial maxim.

– Perfect, mă voi focaliza asupra lui Hari. Oricum prefer să las simulacrele în seama ta.

– Mă tem că ele, plus Sark, îmi vor consuma toată atenția. Am fost în amfiteatrul din Sectorul Junin și le-am văzut scăpate de sub control. Problema tik-tokilor continuă să-i atâțe pe oameni — așa cum dorim.

– Este sigur că acești tik-toki nu se vor apropia de nivelurile noastre de cogniție?

Gura lui zvâcni scurt.

– De ce nu?

– Sub controlul oamenilor?

– Ne-ar putea deveni iute rivali.

– Atunci, planurile noastre mărețe...

– Ar ajunge la gunoi.

– Nu-mi place posibilitatea asta, rosti ea înroșindu-se.

– Tabuurile antice pe care semenii noștri s-au străduit din răsputeri să le implementeze se dezintegrează, poate pentru totdeauna.

– Ce spune teoria ta istorică — *a noastră*?

– Nu-i chiar atât de bună ca să spună ceva. Pe un fundal de stabilitate socială, de genul celui de care s-a bucurat atâta timp Imperiul, simulacrele erau destabilizatoare. Dar acum? N-o știe nimeni — om și robot deopotrivă. Toți parametrii accelerează.

Chipul său își pierdu fermitatea în mod brusc, rămânând fără culoare și tonus muscular, cuprins parcă de o oboseală imensă.

– În măsura în care putem, *trebuie* să transferăm problemele pe umerii lor... ai oamenilor.

– Pe umerii lui Hari?

– Îndeosebi pe ai lui.

Partea a treia

POLITICI STATALE

FUNDAȚIA, ISTORIA TIMPURIE — ...primele sugestii publice privind psihoistoria ca posibilă disciplină științifică au apărut în decursul primei perioade, din păcate lipsite de prea multe documente, a vieții politice a lui Seldon. În vreme ce împăratul Cleon își punea mari speranțe în posibilitățile ei, psihoistoria era considerată de clasa politică o simplă abstracție, dacă nu chiar o glumă. Este posibil ca reacția să fi fost rezultatul manevrelor lui Seldon însuși, care niciodată nu s-a referit la subiectul respectiv cu denumirea pe care i-o dăduse. Deja în această etapă timpurie se pare că el înțelesese faptul că răspândirea cunoașterii psihoistoriei și orice campanie bazată pe ea s-ar fi bucurat de un succes de predicție limitat, întrucât atunci mulți indivizi ar fi fost capabili să acționeze fie în direcția zădărnicirii predicțiilor, fie pentru a profita de ele. Unii l-au „condamnat" pe Seldon ca fiind „egoist" pentru că „își însușise" metoda psihoistorică; totuși nu trebuie uitată rapacitatea extremă a vieții politice în anii aceia de declin...

ENCICLOPEDIA GALACTICĂ

Secretarul de birou al lui Hari piui și anunță:

– Margetta Moonrose dorește o audiență.

Hari ridică privirea spre imaginea 3D a unei femei superbe plutind în fața lui.

– Cum? Ah... Cine este?

Secretarul nu l-ar fi întrerupt în mijlocul calculelor, decât dacă era vorba despre cineva cu adevărat important.

– Verificările încrucișate arată că este cel mai faimos reporter politic din complexul multimedia...

– Perfect, dar de ce-i importantă?

– Toate sistemele de monitorizare inter-culturi o consideră printre cele mai influente cincizeci de persoane de pe Trantor. Sugerez...

– N-am auzit niciodată de ea. Hari se scula și-și netezi părul. Probabil că ar fi trebuit... Doresc totuși filtrul integral.

– Mă tem că filtrele mi-au fost dezactivate pentru recalibrare. Dacă...

– Ce naiba, situația asta durează de o săptămână!

– Din păcate, mecanicele care se ocupă de noile calibrări s-au defectat.

Mecanicele, care erau tik-toki avansați, se defectau frecvent în ultima vreme. După revoltele din Junin unele fuseseră chiar atacate. Hari suspină și rosti:

– Fă-mi legătura, oricum.

Folosise de atâta timp filtrele holofoanelor, încât acum nu-și mai putea camufla sentimentele. Oamenii lui Cleon instalaseră software pentru a-i asigura limbajul corporal corespunzător și preselectat. Cu unele reglaje din partea Consilierilor imperiali, îi modula amprenta vocală cu un ton bogat, rezonant, sigur pe sine. Iar dacă o dorea, îi putea adapta vocabularul; avea obiceiul de a recurge la jargonul tehnic, când ar fi trebuit să explice cât mai simplu.

– Domnule profesor, rosti energic Moonrose, aș dori foarte mult să purtăm o mică discuție.

– Despre matematică? întrebă el sec.

Ea râse apreciativ.

– Nu, nu! — asta mi-ar depăși cu mult capacitățile. Reprezint miliarde de minți curioase, care ar dori să vă cunoască gândurile despre Imperiu, despre problema Quathanan, despre...

– Despre ce?

– Quathanan... disputa referitoare la aliniamentele Zonale.

– N-am auzit despre așa ceva.

– Totuși... veți fi prim-ministru.

Părea realmente surprinsă, deși Hari își reaminti că vedea probabil un filtru facial excelent adaptat.

– Așa-i... poate. Până atunci însă nu mă preocupă asemenea probleme.

– Când Consiliul Superior optează între candidați, se interesează asupra opiniilor lor, rosti ea rigid.

– Spune-le spectatorilor dumitale că o să-mi fac temele exact în ultima clipă.

Femeia păru încântată, ceea ce-l convinse pe Hari de faptul că avea instalat un filtru. Din multele sale coliziuni cu starurile media, învățase că acestea deveneau foarte irascibile când erau tratate cu indiferență. Cumva li se părea firesc ca, deoarece o audiență imensă vedea realitatea prin ochii lor, ele înseși să fie înzestrate cu toată autoritatea morală a respectivei audiențe.

– Ce părere aveți atunci despre un subiect pe care cu siguranță îl cunoașteți — dezastrul din Junin? Și despre pierderea — unii spun *evadarea* — simurilor Voltaire și Ioana d'Arc?

– Nu este problema Departamentului meu.

Cleon îl sfătuise să păstreze distanță față de chestiunea simurilor.

– Zvonurile susțin că proveneau din Departamentul dumneavoastră.

– Este adevărat că au fost descoperite de unul dintre matematicienii noștri, dar le cedasem, pe termen limitat, companiei acelea... cum se numea...?

– „Artifice Associates", după cum sunt sigură că vă amintiți.

– Mda, da.

– Permiteți-mi să vă atrag atenția că rolul acesta de profesor distrat nu este foarte convingător.

– Credeai că-mi petrec timpul străduindu-mă să obțin funcția de prim-ministru — și apoi, probabil, străduindu-mă să-mi acopăr urmele?

– Planeta, întregul Imperiu, au dreptul să afle...

– Și atunci să susțin numai ce le va plăcea oamenilor?

Gura femeii avu un rictus, în ciuda filtrelor, așa că se părea că decisese să continue interviul ca pe o înfruntare între două voințe.

– Ascundeți ceea ce fac oamenii dumneavoastră de...

– Cercetările sunt numai treaba mea.

Ea flutură din mână, ignorându-i răspunsul.

– În calitate de matematician, ce le spuneți celor care consideră că simurile extensive ale oamenilor reali sunt imorale?

Hari regretă din adâncul sufletului că nu avea filtrele faciale. Era sigur că trăda ceva, așa că se străduia din răsputeri să rămână inexpresiv. Mai bine să devieze discuția.

– Cât de reale erau simurile acelea? Poate şti cineva?

– În tot cazul, ridică sprâncenele Moonrose, spectatorilor li s-au părut foarte reale şi omeneşti.

– Mă tem că n-am vizionat dezbaterea, înălţă din umeri Hari. Eram ocupat.

Cel puţin nu spusese o minciună.

Moonrose se aplecă înainte, cu o grimasă.

– Eraţi ocupat cu matematica? Spuneţi-ne atunci câte ceva despre psihoistorie.

El continua să aibă faţa nemişcată, ceea ce transmitea un semnal nedorit. Se străduí să zâmbească.

– Nu-i decât un zvon.

– Surse autorizate m-au informat că sunteţi preferatul Împăratului tocmai graţie acestei teorii a istoriei.

– Care surse?

– Eu sunt cea care pune întrebările.

– Pe ce bază? În clipa de faţă sunt un slujbaş public, un profesor, iar dumneata îmi iroseşti timpul pe care l-aş putea acorda studenţilor.

Cu un gest scurt al mâinii, Hari întrerupse legătura. După episodul în care se împunsese cu Lamurk în raza vizuală a unui obiectiv 3D despre care nu avusese habar, învăţase să pună capăt conversaţiilor atunci când se îndreptau în direcţii nedorite.

Se lăsă pe spate în fotoliul pneumatic şi, după câteva clipe, în birou intră Dors.

– Am primit un apel că ai fi hărţuit de cineva important.

– Tocmai s-a terminat. M-a iscodit în legătură cu psihoistoria.

– Era inevitabil să nu răsufle ceva. Este o combinaţie excitantă de termeni. Stârneşte imaginaţia.

– Poate că dacă i-aş fi spus „socioistorie", oamenilor li s-ar fi părut ceva plicticos şi mi-ar fi dat pace.

– N-ai fi acceptat tu însuţi un termen atât de urât.

Câmpul de protecţie bâzâi şi pârâi, iar Yugo pătrunse în birou.

– Vă deranjez?

– Câtuşi de puţin.

Hari sări şi-l ajută până la un scaun; încă şchiopăta.

– Cum merge cu piciorul?

– Binişor, ridică tânărul din umeri.

Cu o săptămână în urmă, trei matahale se apropiaseră de Yugo pe stradă şi-i explicaseră situaţia cu mult calm. Fuseseră angajaţi ca să-l

bată; un avertisment pe care să nu-l uite ușor. Trebuia să-i rupă și niște oase; aceea fusese specificația și nu exista nici o cale prin care să scape. Șeful îi explicase cum o puteau face în mod neplăcut. Dacă el se împotrivea, aveau să exagereze cu bătaia, dar dacă nu opunea rezistență, aveau să-i rupă piciorul cât mai „curat" cu putință.

Ulterior, povestind episodul, Yugo spusese:

– M-am gândit puțin și după aceea m-am așezat pe trotuar, cu piciorul stâng întins, cu tibia deasupra rigolei. Șeful m-a lovit acolo — a făcut-o puternic și precis. Osul a pocnit ca un băț.

Hari fusese oripilat, iar mass-media sărise, desigur, imediat asupra întâmplării. Singurul lui comentariu fusese sec:

– Violența este diplomația incompetenților.

– Med-tehnul mi-a spus că într-o săptămână se va vindeca, zise Yugo în timp ce matematicianul îl ajuta să se întindă, iar fotoliul pneumatic se remodela subtil sub el.

– Imperialii tot n-au nici un indiciu privind autorii, comentă Dors plimbându-se agitat prin birou.

– Mulți sunt capabili de așa ceva.

Yugo surâse — un efect oarecum atenuat de vânătaia mare de pe falcă. Incidentul nu fusese chiar atât de elegant pe cât îl descrisese el.

– În plus, adăugă, sunt încântați să producă suferință unui dahlit.

– Dacă aș fi fost acolo..., mormăi Dors furioasă.

– Nu poți să fii peste tot, interveni Hari. Oricum, Yugo, Imperialii sunt de părere că ținta nu ai fost tu.

Gura tânărului se strâmbă trist.

– Bănuisem eu... Avertismentul te privește pe tine, nu?

Hari încuviință din cap.

– Unul dintre ei a spus că este un „semnal".

– Ce semnalează? se răsuci brusc Dors.

– Un avertisment politic, explică Yugo.

– Înțeleg... Lamurk nu te poate ataca direct, dar îți trimite...

– O carte de vizită lipsită de subtilitate, încheie Yugo.

Dors pocni din palme.

– Ar trebui să-i spunem Împăratului!

– Până și tu, un istoric, zici asta! chicoti Hari. Violența a jucat dintotdeauna un rol important în problemele de succesiune. Nu poate fi niciodată prea departe de gândurile lui Cleon.

– O fi valabil pentru împărați, contraatacă ea, dar într-o competiție pentru funcția de prim-ministru...

– Autoritatea începe să se destrame pe aici, comentă sarcastic Yugo. Dahliții rebeli produc necazuri și nici Imperiul nu mai are aceeași vigilență. Sau se îndreaptă rapid spre „renașteri" lunatice. Probabil tot un complot dahlit, nu-i așa?

– Când mâncarea se împuținează, manierele comesenilor lasă de dorit, zise Hari.

– Fac prinsoare, spuse Yugo, că Împăratul a analizat toate astea.

Dors reîncepuse să se plimbe prin încăpere.

– Una dintre lecțiile istoriei, le atrase atenția, este că împărații care exagerează cu analizele dau greș, în timp ce aceia care exagerează cu simplificările au succes.

– O analiză perfectă, făcu Hari, dar femeia nu sesiză ironia.

– De fapt, interveni Yugo, venisem ca să lucrez ceva. Am terminat de corelat datele istorice trantoriene cu Ecuațiile Seldon modificate.

Hari se aplecă interesat înainte, însă Dors continuă să se plimbe cu mâinile la spate.

– Grozav! Care sunt abaterile?

Tânărul rânji și introduse un cub de ferită în fanta de pe consola mesei.

– Privește!

Trantor cunoscuse o istorie de cel puțin optsprezece milenii, deși perioada pre-imperială era prea puțin documentată. Yugo colapsase oceanul de date într-un 3D. Economia era reprezentată în lungul unei axe, indicii sociali în lungul alteia, iar politica alcătuia a treia dimensiune. Fiecare contribuia cu o suprafață, creând o formă solidă care atârna suspendată deasupra mesei; avea un aspect lucios, era cam de mărimea unui om și se mișca permanent — se deforma, apăreau cavități și se ridicau proeminențe. Fluxurile interne, codificate în culori, erau vizibile prin învelișul transparent.

– Parcă ar fi un organ bolnav de cancer, pufni Dors, iar când Yugo se încruntă, adăugă repede: Totuși e drăguț.

Hari chicoti încetișor; Dors făcea rareori gafe sociale, însă atunci când se întâmpla, habar n-avea cum să îndrepte lucrurile. Obiectul diform care plutea în aer pulsa de viață, fascinându-l. Mulțimea aceea aflată în permanentă zbatere combina trilioane de vectori, date brute culese din nenumărate vieți mărunte.

– Partea aceasta de început a istoriei nu are date regulate, explică Yugo. (Suprafețele tresăltau și pâlpâiau.) Rezoluția este redusă și populația este mică — o problemă cu care nu ne vom confrunta în predicțiile Imperiului.

– Vezi socio-structurile bidimensionale? indică Hari.

– Chestia asta, se interesă Dors, reprezintă tot ceea ce există pe Trantor?

– Pentru model, spuse Yugo, nu toate detaliile au aceeași importanță. Pentru a calcula traiectoria unei nave, nu este necesar să știm cine-i proprietarul.

Arătând o vibrație rapidă în vectorii sociali, Hari le atrase atenția:

– Aici apare scientocrația, în mileniul al III-lea. A urmat apoi o epocă în care staza a rezultat din monopoluri. Asta a conferit rigiditate.

Formele se stabilizau pe măsură ce datele se îmbunătățeau. Yugo lăsă modelul să ruleze, accelerând timpul, așa încât vizionară cincisprezece milenii în trei minute. Era uimitor — din solidul pulsator creșteau nenumărate vlăstare, iar structurile se înmulțeau la nesfârșit. Configurațiile ce înfloreau nebunește vorbeau despre complexitatea Imperiului mult mai bine decât o făcea orice discurs măreț al Împăratului.

– Asta-i suprapunerea, indică Yugo, care arată cu galben ce au post-zis Ecuațiile Seldon.

– Nu sunt ecuațiile *mele*, replică automat Hari. (Cu mult timp în urmă, el și Yugo înțeleseseră că *prezicerea* cu ajutorul psihoistoriei necesita mai întâi ca ei să *post*-zică trecutul, pentru verificare.) Au fost...

– Fii atent!

Lângă forma albastru-închis de date se coagula o alta galbenă, care matematicianului îi păru la fel cu cea dintâi. Ambele se contorsionau, clocotind de energia istoriei. Fiecare undă și fiecare încreștitură reprezenta miliarde de triumfuri și tragedii omenești. Fiecare convulsie neînsemnată fusese cândva o catastrofă.

– Sunt... la fel, șopti Hari.

– Exact!

– Teoria concordă.

– Perfect adevărat. Psihoistoria este validă.

Hari privi culorile care jucau.

– Nu crezusem niciodată...

– Că ar putea merge atât de bine?

Dors venise înapoia fotoliului său și acum îi masa pielea capului.

– Să fiu sincer... da.

– Ai lucrat ani de zile, incluzând variabilele corecte. *Trebuia* să meargă.

Yugo surâse tolerant.

– Bine ar fi dacă ar exista mai mulți ca tine care să aibă aceeași încredere în matematică. Ai uitat de „efectul de vrabie".

Dors era transfigurată de solidele pâlpâitoare de date, care rederulau acum istoria trantoriană, pulsând cu scheme diferit colorate ca să arate diferențele între istoria reală și post-zicerile ecuațiilor. Acestea erau foarte puține și, cel mai important, nu creșteau în timp.

Fără să-și desprindă ochii de pe imagini, Dors întrebă:

– Vrabie? Unii mai țin păsări pe lângă casă, dar...

– Să presupunem că o vrabie bate din aripi la Ecuator. Acțiunea ei modifică într-o foarte mică măsură circulația aerului. Dacă lucrurile se desfășoară așa cum trebuie, vrabia ar putea declanșa o tornadă la poli.

– Imposibil! exclamă ea.

– Nu face o confuzie, interveni Hari, cu legendarul cui din potcoava unui *cal*, animalul legendar de povară. Ți-o amintești? Călărețul lui a pierdut o bătălie și apoi un regat. Aceea a fost defecțiunea unei componente mici, dar critice. În esență, fenomenele aleatorii sunt democratice. Diferențele minuscule din fiecare cuplare de variabile pot însă produce modificări ametitoare.

Dură totuși ceva timp până când se făcu înțeles. Meteorologia Trantorului, ca a oricărei planete, avea o sensibilitate descurajatoare față de condițiile inițiale. Fâlfâitul aripilor unei vrăbii pe o emisferă planetară, amplificată în cursul săptămânilor prin ecuațiile mecanicii fluidelor, putea să poarte un uragan urlător până pe alt continent. Nici un calculator nu putea modela toate detaliile minuscule ale climatului real, pentru ca prezicerile exacte să fie posibile.

Dors indică spre formele de date.

– Deci... astea nu sunt corecte?

– Sper că nu, făcu Hari. Vremea variază, dar clima se menține constantă.

– Totuși... nu-i de mirare că trantorienii preferă interioarele. Viața în exterior poate fi periculoasă.

– Faptul că ecuațiile descriu ce s-a întâmplat... ei bine, asta înseamnă că efectele mici se pot nivela în istorie, spuse Hari.

– La scară umană, adăugă Yugo, evenimentele dispar într-o medie ponderată.

Ea se opri din masaj.

– Deci... oamenii nu contează?

- Cele mai multe biografii, vorbi cu precauție Hari, ne conving că oamenii sunt importanți. Psihoistoria ne învață că nu-i așa.

– Ca istoric nu pot accepta...

– Privește datele, o îndemnă Yugo.

Tânărul mări un detaliu și-i prezentă trăsăturile. Pentru oamenii obișnuiți istoria supraviețuia prin artă, mit și religie. Ei simțeau lucrul

acesta prin exemple concrete, aflate la îndemână: o clădire, o tradiție, un nume istoric. Hari, Yugo și ceilalți erau aidoma unor vrăbii care pluteau hăt deasupra unui peisaj ce nu putea fi ghicit de locuitorii de jos. Aceia vedeau doar terenul din imediata vecinătate, care varia lent, era indiferent și de neoprit.

– Totuși *trebuie* ca oamenii să conteze.

Vocea lui Dors purta un ton de speranță jalnică; Hari știa că, undeva adânc în ea, existau directivele inexorabile ale Legii 0, acoperite însă de un strat gros de sentimente umane reale. Era o umanistă care credea în puterea individului... iar aici se ciocnea de un mecanism obtuz și nepăsător.

– De fapt, contează, dar poate că nu în felul în care o dorești tu, vorbi el cu blândețe. Noi căutăm grupările revelatoare, pivoții în jurul cărora se rotesc uneori evenimentele.

– De pildă, zise Yugo, homosexualii.

– Ei alcătuiesc cam un procent din populație, preciză Hari, așadar o variabilă minoră și omogenă în strategiile de reproducere.

Din punct de vedere social, homosexualii erau adesea maeștri ai improvizației, îmbinând forma cu fondul, și se simțeau perfect în prezența arbitrarului. Păreau dotați cu o busolă interioară care îi călăuzea foarte devreme către orice noutate socială, astfel că puteau exercita influențe cu totul disproporționate față de numărul lor. Adesea erau indicatori sensibili ai cotiturilor viitoare.

– Așa că, urmă Yugo, ne-am întrebat dacă n-ar putea să fie un indicator esențial. Într-adevăr, așa s-a dovedit. Ne ajută în elaborarea ecuațiilor.

– *De ce* se nivelează istoria? întrebă sever Dors.

Hari îl lăsă tot pe tânăr să răspundă.

– Același „efect de vrabie" are și un aspect pozitiv. Sistemele haotice pot fi prinse în momentul cuvenit și înclinate — doar nițel — în direcția dorită. Un brânci aplicat când trebuie poate activa un sistem întreg, obținând beneficii incredibile față de efortul cheltuit.

– Te referi la o formă de control?

– O simplă atingere, nimic mai mult. Controlul minim — impulsul cuvenit la momentul cuvenit — necesită ca dinamica să fie amănunțit cunoscută. Poate că în felul acesta finalul poate fi direcționat spre rezultatul cel mai puțin vătămător dintre câteva posibilități perfect echilibrate. În cazul cel mai fericit, sistemul poate fi condus spre finaluri remarcabile.

– Și cine controlează?

Yugo păru stânjenit.

– Ă-ă-ă... nu știm.

– *Nu* știți? Dar asta-i o teorie a întregii istorii.

– Ecuațiile, interveni Hari, conțin elemente, interacțiuni pe care nu le stăpânim. Forțe atenuatoare.

– Cum de nu le înțelegeți?

Ambii bărbați erau stingheriți.

– Nu știm felul în care interacționează termenii, răspunse matematicianul. Nu am identificat trăsăturile noi care duc spre... ordinea emergentă.

– În cazul acesta, nu puteți spune că dețineți o teorie!

– Nu putem spune în sensul unei înțelegeri profunde, aprobă trist Hari.

Se gândi că modelele urmau lumea materială a experiențelor și își reflectau epoca. Mecanica mișcărilor planetare apăruse după inventarea mecanismelor orologiilor. Ideea Universului privit ca o operațiune de calcul se născuse după folosirea calculatoarelor. Imaginea globală de schimbare stabilă venise după dinamica nonliniară...

Întrezărea un meta-model, care s-ar fi uitat la *el* și ar fi descris felul în care *el* ar fi selectat modelele în căutarea psihoistoriei. Privind din exterior, acesta putea să vadă care model ar fi fost favorizat de Hari Seldon...

– Cine planifică acest control? insistă Dors.

Lui Hari îi plăcuse ideea pe care o avusese, dar aceasta dispăruse. Știa cum s-o atragă înapoi — ajungea să se destindă.

– Mai ții minte gluma aceea? întrebă el. Cum îl faci pe Dumnezeu să râdă?

– Îi spui care îți sunt planurile, surâse ea.

– Exact. Vom studia rezultatul și vom adulmeca un răspuns.

– Să nu te întreb despre predicții în legătură cu progresul propriilor tale predicții?

– Nu-mi face plăcere să-ți răspund... dar nu.

Secretarul de birou piui și anunță:

– Apel imperial!

– La naiba! Hari pocni cu palma în fotoliou. S-a terminat cu distracția.

Specialii n-aveau să vină imediat, se gîndi el; totuşi îi era imposibil să lucreze ceva cînd era pe picior de plecare.

Cu gîndurile aiurea, îşi zăngăni monedele din buzunar, apoi scoase una. Era o monedă de cinci credite dintr-un aliaj chihlimbariu, avînd ştanţat pe o parte capul lui Cleon I — monetăriile întotdeauna îi flatau pe împăraţi — iar pe cealaltă discul galactic văzut de deasupra. O întoarse cu muchia spre el şi se gîndi.

Să prespunem că moneda ar fi fost o reprezentare la scară a Galaxiei; desigur, pentru corectitudine ar fi trebuit să fie bombată în centru, totuşi pe ansamblu era un model geometric acceptabil.

Pe monedă exista o imperfecţiune, un punct infinitezimal într-un braţ spiral exterior. Hari calculă mintal, considerînd că Galaxia avea diametrul de aproximativ 100 000 de ani-lumină, şi... clipi surprins. Punctuleţul reprezenta un volum cu diametrul de 1 000 de ani-lumină. În braţele exterioare, ar fi conţinut zece milioane de stele.

Văzînd atîtea astre sub forma unui grăunte pierdut în imensitate, avu senzaţia că soliditatea Trantorului dispăruse şi el se prăbuşise neajutorat într-un abis.

Omenirea mai putea oare să conteze la o asemenea scară? Atîtea miliarde de suflete, comprimate într-un punctuleţ...

Totuşi oamenii traversaseră întinderea incomprehensibilă a discului acela într-o clipită.

Omenirea se răspîndise prin braţele spirale, revărsîndu-se din găuri-de-vierme, dînd ocol nucleului galactic în doar cîteva mii de ani. În timpul respectiv, braţele spirale nu parcurseseră un unghi perceptibil în propria lor gavotă măreaţă; asta ar fi durat o jumătate de miliard de ani. Oameni tînjind după orizonturi îndepărtate roiseră prin reţeaua de găuri-de-vierme, ieşind în spaţiu lîngă sori roşu învăpăiat, albastru virulent sau rubiniu mocnit.

Punctuleţul de pe monedă simboliza un volum pe care un singur creier uman, posedînd capacităţile sale de primată, nu-l putea cuprinde decît ca notaţie matematică. Dar acelaşi creier îi condusese pe oameni să traverseze Galaxia şi să stăpînească abisul luminat de stele... fără să se cunoască cu adevărat pe ei înşişi.

Un singur om nu putea aşadar să priceapă nici măcar un punct al discului. Dar ansamblul omenirii o putea face, incremental, minte după minte, cunoscînd teritoriile din imediata vecinătate a fiecărei stele.

De fapt, ce dorea el? Să înțeleagă toată omenirea aceea, imboldurile ei cele mai profunde, mecanismele ascunse, trecutul, prezentul și viitorul ei. Dorea *să cunoască* specia hoinară care reușise să acopere discul galactic și să-l transforme într-un teren de joacă.

Prin urmare, poate că o singură minte umană era capabilă să cuprindă întregul disc — cu condiția să treacă la un nivel superior și să înțeleagă efectele colective tăinuite în complexitățile Ecuațiilor.

Descrierea Trantorului la *această* scară era o joacă de copil. Pentru Imperiu însă, Hari avea nevoie de o capacitate de înțelegere mult, mult mai mare.

Matematica putea să conducă Galaxia. Simbolurile invizibile, mai fine ca firele de păianjen, puteau guverna.

Deci un singur om conta.

Poate... Clătină din cap. O singură minte omenească.

„Te cam grăbești, nu crezi? Te visezi divinitate?"

Reveni la lucru.

Atât doar că nu putea să lucreze. Trebuia să aștepte. Spre ușurarea sa, Specialii apărură și-l escortară prin Streeling. De acum se obișnuise cu numeroșii gură-cască, cu stânjeneala de a despica mulțimile care se strângeau, așa se părea, oriunde apărea el.

– Aveți multă treabă azi, se adresă căpitanului.

– Ne așteptăm la asta în orice clipă, domnule.

– Sper că sunteți plătit suplimentar pentru așa ceva.

– Da, domnule. Noi le spunem „foraje".

– Pentru spor de pericol, nu? Misiuni primejdioase.

Căpitanul păru stânjenit.

– Da... așa este.

– Care sunt dispozițiile, dacă trage cineva?

– Dacă s-a străpuns perimetrul de angajare, trebuie să ne interpunem în jurul dumneavoastră, domnule.

– Și o veți face? Conștienți că puteți recepționa un impuls gauss sau o fleșetă?

– Bineînțeles, păru el surprins de întrebare.

– Serios?

– Asta ne este meseria.

Hari se simți umilit de loialitatea simplă a bărbatului. Nu atât pentru Hari Seldon, cât pentru ideea de Imperiu, de ordine și civilizație.

Își dădu apoi seama că el însuși era devotat ideii respective. Imperiul trebuia salvat sau, cel puțin, declinul său trebuia diminuat. Asta o putea face însă numai înțelegându-i structura în profunzime.

Exact acesta era și motivul pentru care detesta funcția de prim-ministru. Îi răpea timpul și concentrarea.

În robocarul blindat al Specialilor își alungă nemulțumirea, scoțând notepad-ul și lucrând la niște ecuații; căpitanul fu nevoit să-i atragă atenția când ajunseră la palat. Hari coborî și urmă obișnuitul ritual de securitate, cu Specialii răsfirându-se și senzorii aerieni ridicându-se pentru a investiga perimetrul îndepărtat. Îi aminteau de niște albine aurii, bâzâind vigilente.

Porni pe lângă un zid spre grădinile palatului, și din perete sări un disc micuț și arămiu de mărimea unghiei, care i se lipi de gât. Hari ridică mâna și-l desprinse.

Era un gadget promoțional, o dermă adezivă care-ți oferea o senzație de plăcere, difuzând endorfine în sânge. În același timp, te sensibiliza în mod subtil la anumite semnale coerente din reclamele difuzate în coridoare.

O azvârli cât acolo. Un Special o ridică și brusc în jurul lui se dezlănțuiră strigăte și agitație. Specialul se întoarse pentru a arunca derma.

Un fulger portocaliu țâșni prin mâna bărbatului, șuierând fierbinte, strălucind și dispărând peste numai o clipă. Specialul scoase un țipăt, iar un altul îl prinse și-l culcă la pământ. Cinci agenți îl înconjurară pe Hari din toate părțile și nu mai zări nimic.

Specialul urlă oribil, apoi ceva stopă brusc zbieretele de durere.

– Dați-i drumul! strigă căpitanul și Hari trebui să alerge împreună cu Specialii din jurul său; se opriră abia după ce parcurseseră câteva alei ale grădinii.

Incidentul nu fu lămurit imediat. Bineînțeles, proveniența dermei nu putea fi stabilită și nu se putea ști cu siguranță nici măcar dacă fusese programată pentru Hari.

– Poate să fi fost parte dintr-un complot, spuse căpitanul. Îl aștepta pe primul pieton cu o amprentă olfactivă similară cu a dumneavoastră.

– Adică să nu fi fost eu ținta?

– Este posibil. A avut nevoie de câteva secunde ca să decidă dacă să acționeze.

– Dar în cele din urmă a acționat.

– Mirosurile corporale, ale pielii... nu sunt chiar identice, domnule.

– Va trebui să încep să mă parfumez.

– Asta, zâmbi căpitanul, nu va opri o armă inteligentă.

Alți specialiști în protecție apărură în grabă, aveau de examinat urmele, se auziră diverse opinii și toți începură să vorbească simultan.

Hari insistă să se întoarcă și să-l vadă pe Specialul care luase derma. Fusese deja evacuat și transportat la chirurgie; se spunea că avea să-și piardă mâna. Regretabil, dar, din motive de securitate, Hari nu putea să-l viziteze.

Matematicianul se plictisi destul de repede printre investigatori. Venise mai devreme la palat, intenționând să se plimbe prin grădini și, cu toate că știa că era de-a dreptul irațional, regretul că pierduse plimbarea întrecea ca dimensiuni tentativa de asasinat.

Rămase nemișcat câteva momente, alungând incidentul. Vizualiză un dispecer care opera o rețea vectorială de culoare albastru-înghețat. Acesta luă în evidență punctul roșu, furios, și îl elimină de pe rețea. Avea să se ocupe de el ulterior.

Întrerupse discuțiile interminabile și le ordonă Specialilor să rămână în urma sa. Se auziră proteste vehemente pe care, bineînțeles, le ignoră. După aceea porni să se plimbe prin grădini, bucurându-se de cerul liber. Inspiră cu plăcere aerul proaspăt. Iuțeala orbitoare a atacului anulase importanța acestuia pentru Hari. Cel puțin deocamdată.

Turlele palatului se înălțau ca pânza unui păianjen gigantic. Între formele lor masive se țeseau pasarele grațioase. Turnurile erau învăluite în pâclă argintie și unduiri, pulsații, vibrând cu ritmul tăcut și regulat al unei gigantice inimi nevăzute. Hari locuise așa mult timp în perspectiva apropiată a coridoarelor trantoriene, încât ochii săi nu se acomodară imediat cu imaginile stranii.

Trecând prin mijlocul unui covor de flori, îi atrase atenția o mișcare ascendentă. Din imensa volieră imperială, stoluri de mii de păsări oscilau în curenții verticali. Configurațiile lor complicate, în permanentă transformare, dețineau o calitate diafană, de voal mișcat de vânt — era un uriaș balet delicat.

Păsările fuseseră modelate cu multe milenii în urmă, prin bioingineria aplicată genomului lor. Formau nori sau piscuri aeriene, hrănindu-se cu insectele care urcau prin văzduh, eliberate de pe sol de grădinari. În același timp însă un curent lateral putea să destrame toate sculpturile lor elegante, transformându-le în fuioare lipsite de înțeles.

La fel ca Imperiul, reflectă bărbatul. Superb în ordinea sa, stabil vreme de cincisprezece milenii, dar acum năruindu-se. Fisurându-se ca într-un accident redat cu încetinitorul. Sau contorsionându-se ca revoltele din Junin.

De ce? Chiar și în mijlocul frumuseților imperiale, mintea lui de matematician revenea la aceeași problemă.

Intrând în palat, trecu pe lângă un grup de copii care doreau să ceară audiență unui personaj de rang imperial minor și simți ca un fior dorul de Raych, băiatul pe care-l adoptase. După ce lui Yugo îi fusese rupt piciorul, el și Dors deciseseră în secret să-l trimită pe Raych la școală. „Să eliminăm potențialele ținte", spusese Dors.

Dintre meritocrați, numai adulții dotați cu hotărâre, stabilitate și talent primeau dreptul să aibă urmași. Aristocrația sau cetățenii simpli puteau avea copii cu carul.

Părinții erau ca artiștii — indivizi speciali cu talente speciale, cărora li se acorda respect și privilegii, lăsați liberi să creeze oameni fericiți și competenți. Era o muncă nobilă și bine plătită. Hari se simțise onorat să primească aprobarea.

În contrast imediat cu copiii, pe lângă el trecură trei curteni cu forme stranii.

Folosind biotehnologia, oamenii își puteau preschimba copiii în turnuri filiforme, în pitici asemănători unor flori umblătoare, în giganți verzi sau în pigmei trandafirii. Soseau aici din toată Galaxia ca să distreze curtea imperială, unde noutatea era întotdeauna la mare preț.

Totuși variantele acestea durau rareori. Exista un criteriu de normalitate a speciei, a cărui depășire era adânc înrădăcinată. Hari trebuia să admită că el avea să se numere mereu printre cei mai nesofisticați, deoarece detesta asemenea ființe.

Cineva proiectase sala de recepții astfel încât nu arăta deloc ca o incintă destinată primirii oamenilor. Semăna cu o cavitate neregulată de sticlă topită, presărată la tot pasul cu piloni lustruiți de ceramoțel. La rândul lor, pilonii se topeau în cioturi netede, care — întrucât în sală nu mai exista altceva — constituiau probabil scaunele și mesele.

Părea improbabil că avea să se mai poată ridica vreodată de pe formele acelea, o dată ce s-ar fi putut așeza... așa că Hari rămase în picioare. Se întrebă în același timp dacă nu cumva efectul respectiv fusese deliberat... Palatul era un complex subtil, a cărui concepție avea mai multe niveluri de înțelegere.

Consilierii lui Cleon îl asiguraseră că urma să fie o sesiune de dimensiuni reduse, intimă, dar întâlnise o adevărată armată de consilieri, ofițeri de protocol și asistenți, care i se prezentaseră în timp ce străbătuse o serie de încăperi, una mai împodobită decât alta. Și felul lor de a vorbi devenise mai înzorzonat. Viața la curte era dominată de indivizi îngâmfați, care se purtau permanent ca și cum tocmai și-ar fi inaugurat, cocheți, propria statuie.

Existau multe ornamente și podoabe, echivalentele arhitecturale ale bijuteriilor și mătăsii; până și cei mai neînsemnați servitori purtau livrele verzi extrem de demne. Hari simți imboldul de a vorbi în șoaptă și, reamintindu-și duminicile petrecute pe Helicon, își dădu seama că locul acela avea cumva aerul unei biserici.

Apoi Cleon apăru pe neașteptate și consilierii dispărură, scurgându-se silențios prin ieșirile tăinuite.

– Seldon al meu!

– Al dumneavoastră, sire, urmă Hari ritualul.

Împăratul continuă să-l înconjoare cu atenție efuzivă, țâțâind în legătură cu aparenta tentativă de asasinat.

– Cu siguranță un accident, nu crezi?

Îl conduse apoi spre un uriaș display mural pe care, la un gest al mâinii, apăru o imagine enormă a întregii Galaxii, opera unui nou artist. Hari murmură cuvenitele exclamații de admirație și-și aminti gândurile pe care le avusese cu doar un ceas mai devreme.

Aceasta era o sculptură temporală care urmărea întreaga istorie a Galaxiei. De fapt discul galactic nu era decât o adunătură de sfărâmături ce se roteau în fundul unei gropi gravitaționale din cosmos. Aspectul lui depindea exclusiv de care dintre nenumărații ochi ai omenirii fuseseră utilizați. Razele infraroșii puteau perfora și demasca fâșiile de praf. Razele X căutau oceanele de gaz care ardeau sălbatic. Antenele radio cartografiau bancurile reci de molecule și plasmă magnetizată. Toate conțineau nenumărate semnificații.

În caruselul discului galactic, stelele se legănau și se mișcau sub acțiunea complicatelor atracții newtoniene. Brațele majore — Săgetătorul, Orion și Perseu, enumerate dinspre centru — purtau denumiri ale căror înțelesuri se pierduseră din antichitate. Fiecare conținea o Zonă cu același nume, sugerând că poate acolo orbita Pământul antic. Nimeni nu știa însă adevărul, iar cercetările nu dezvăluiseră nici măcar un singur candidat evident; zeci de planete solicitau titlul de Adevărat Pământ și probabil că nici una dintre ele nu era acela.

Printre brațele spirale brăzdate transversal scânteia o mulțime de amprente sclipitoare. Frumusețe mai presus de orice descriere... dar nu și dincolo de analiză, se gândi Hari, fie aceasta fizică sau socială. Dacă ar fi putut descoperi cheia...

– Te felicit pentru succesul decretului meu privind „Stupizii", spuse Cleon.

Matematicianul se desprinse lent de panorama uriașă.

– Iertați-mi neatenția, sire.

– Ideea ta... primul fruct al psihoistoriei... Chicoti, zărind totala neînțelegere de pe chipul celuilalt. Ai uitat deja? Este vorba despre renegații care vandalizau, căutând gloria pentru infamiile lor. M-ai sfătuit să-i lipsesc de identitate, denumindu-i de acum înainte „Stupizi".

Într-adevăr, Hari uitase sfatul acela, dar se mulțumi să aprobe cu înțelepciune din cap.

– A avut succes! Genul acesta de infracțiuni a scăzut spectaculos. Iar cei condamnați merg la eșafod clocotind de furie, cerând să fie făcuți faimoși. Îți spun — e delicios!

Matematicianul simți un fior, văzându-l pe Împărat cum plescăie din buze. O sugestie improvizată care, brusc, se concretizase, devenise reală. Ideea îl zgudui puțin.

Își dădu seama că Împăratul îl întreba despre felul cum avansa psihoistoria. I se puse un nod în gât și și-o reaminti pe Moonrose, cu întrebările ei iritante. Parcă de atunci trecuseră câteva săptămâni.

– Merge încet, reuși el să articuleze.

Cleon încuviință plin de înțelegere.

– Necesită bineînțeles cunoașterea profundă a tuturor fațetelor vieții civilizate.

– Câteodată, răspunse vag Hari alungându-și cu fermitate sentimentele confuze.

– Am participat recent la o întrunire, unde am aflat ceva ce, fără îndoială, ai integrat deja în ecuațiile tale.

– Îmi puteți spune despre ce este vorba, sire?

– Se spunea că baza de pornire a Imperiului — evident, alături de găurile-de-vierme — ar fi fost descoperirea fuziunii proton-boron. Eu nu auzisem de așa ceva, totuși vorbitorul a afirmat că ar fi fost cea mai de seamă realizare a antichității. Că toate navele stelare și toate tehnologiile planetare au depins de ea pentru obținerea energiei.

– Bănuiesc că este adevărat, însă n-o știusem nici eu.

– Un aspect atât de elementar?

– Nu mă preocupă ceea ce nu-mi este util.

Cleon țuguie buzele derutat.

– Crezusem că teoria istoriei necesită înglobarea tuturor detaliilor.

– Tehnologia intervine doar prin efectele ei asupra altor probleme, de dimensiuni mai mari, replică Hari. (Cum să-i explice complexitățile calculului nonliniar?) Adesea tocmai limitările ei joacă rolul important.

– O tehnologie care nu poate fi confundată cu magia nu-i suficient de avansată, decretă Cleon.

– Excelent sintetizat, sire.

– Ți-a plăcut? Mi-a zis-o individul acela, Draius. Sună bine, nu? Și e plină de adevăr. Poate c-o să... Se întrerupse și se adresă nimănui anume: Transcriptor! Expediază fraza cu magia la Presepth, pentru distribuire generală.

Se retrase un pas.

– Mă bat întruna la cap, cerându-mi „maxime imperiale". Sunt de-a dreptul enervanți!

O îndepărtată notă muzicală anunță sosirea lui Betan Lamurk. Hari se încordă când îl zări, dar Lamurk avea ochi numai pentru Împărat, în timp ce execută perfect o litanie rituală a Curții. În calitate de membru major al Consiliului Superior, trebuia să recite câteva fraze găunoase, transmise de-a lungul epocilor, să execute o reverență stranie și să nu-și desprindă privirea de la suveran. După aceea se putea relaxa.

– Domnule profesor Seldon! Mă bucur să ne revedem.

Hari dădu mâna în chip oficial.

– Regret schimbul acela de cuvinte. Nu știusem realmente de prezența 3D-ului.

– Este lipsit de importanță. Nu putem controla tot ce face mass-media cu înregistrările.

– Seldon al meu mi-a oferit un sfat excelent în legătură cu decretul „Stupizilor", anunță Cleon și începu să detalieze, vizibil încântat de tresărirea buzelor lui Lamurk.

Îi conduse după aceea spre fotoliile confortabile apărute din pereți și Hari se trezi imersat într-o discuție amănunțită a problemelor Consiliului. Decizii, măsuri de confiscare, rezumate ale unor propuneri de legi. Chestiunile acestea curseseră și prin biroul matematicianului, care-și pusese autosecretarul la treabă, să analizeze textele, să traducă în galactică oceanul de jargoane și să netezească asperitățile conexiunilor. În felul acesta izbuti să depășească prima oră. Ignorase majoritatea materialelor, îngrămădind teancuri de documente ce trebuiau parcurse în reciclatorul său, acolo unde nu se uita nimeni.

În principiu, funcționarea esoterică a Consiliului Superior nu era dificil de înțeles, ba era de-a dreptul plictisitoare. În timp ce Lamurk dialoga expert cu Împăratul, Hari îi privi așa cum ar fi urmărit un joc de corpbal: o performanță interesantă, fără îndoială fascinantă pentru un număr restrâns de persoane.

Faptul că în Consiliu se stabileau doar criteriile și direcțiile generale, legile propriu-zise fiind redactate de experții juridici, nu-i schimba cu nimic dezinteresul. Oamenii își petreceau *toată viața* făcând asemenea lucruri!

Cât despre tactici, acestea îl interesau prea puțin. Nici chiar omenirea nu conta; pe tabla de șah galactică, rolul pieselor îl aveau manifestările omenirii și regulile jocului erau legile psihoistoriei. Oponentul era ascuns — poate că nici nu exista.

Lamurk avea nevoie de un adversar, de un rival, și Hari înțelese că el era inevitabilul dușman.

Cariera lui Lamurk avusese ca unic țel atingerea funcției de prim-ministru și bărbatul era decis s-o obțină. La fiecare decizie, îl măgulea pe Împărat și ignora ideile lui Hari, care și așa erau foarte puține.

Era limpede că nu-l putea contrazice în mod direct; individul era un maestru. Hari rămase în cea mai mare parte a timpului tăcut, limitându-se la câte o ocazională și expresivă (spera el) înălțare a sprâncenelor. Rareori regretase tăcerea.

Deodată Împăratul îl întrebă:

– Ești în favoarea acestei MacroSuperrețele?

Hari de abia își amintea despre ce era vorba.

– Va transforma considerabil Galaxia, răspunse el vag.

– Productivitatea! lovi Lamurk cu palma în masă. Toți indicatorii economici sunt în scădere. MacroSuperrețeaua va accelera fluxul de informații și va crește productivitatea.

Gura Împăratului se strâmbă a nesiguranță.

– Nu mă încântă ideea de a conecta așa mulți și cu atâta ușurință.

– Gândiți-vă, insistă Lamurk, noii comprimatori îi vor permite unui individ oarecare din — să zicem — Zona Eqquis să vorbească zilnic cu un amic din orice parte a Imperiului.

Împăratul aprobă fără convingere.

– Hari, tu ce crezi?

– Am unele îndoieli.

Lamurk flutură din mână desconsiderator.

– Lipsă de curaj.

– Intensificarea comunicațiilor poate agrava criza Imperiului.

– Prostii, se strâmbă disprețuitor celălalt. Este contrar tuturor legilor de conducere.

– Imperiul nu este condus — și Hari schiță o plecăciune scurtă spre Împărat — ci *lăsat* să funcționeze.

– Alte prostii! În Consiliul Superior, noi...

– Ascultă-l! rosti Cleon. Nu vorbește prea mult.

– Mulți sunt recunoscători pentru asta, sire, surâse matematicianul.

– Să lăsăm acum replicile piezișe. Ce spune psihoistoria ta despre felul în care funcționează Imperiul?

– Imperiul este format din milioane de castele unite prin punți.

– Castele?

Faimosul nas al lui Cleon se ridică sceptic.

– Adică planete. Ele au griji locale și se conduc așa cum doresc. Imperiul nu-și face griji în privința acestor detalii, până ce o planetă nu începe să ridice probleme agresive.

– Perfect adevărat și așa trebuie să fie, zise suveranul. Aha — iar punțile tale sunt găurile-de-vierme.

– Exact, sire.

În mod deliberat, Hari evită să privească spre Lamurk și se concentră asupra Împăratului, schițându-și viziunea.

Planetele puteau conține orice număr de ducate mai mici, între care existau nenumărate dispute, războaie și „microstructuri". Ecuațiile psihoistorice demonstrau că nici una dintre acestea nu juca vreun rol.

Important era faptul că resursele fizice nu puteau fi distribuite între foarte mulți oameni. Fiecare sistem solar reprezenta un stoc finit de bunuri, iar în final asta necesita ierarhii locale care să controleze accesul la bunuri.

Prin găurile-de-vierme se puteau transmite mase relativ mici, fiindcă diametrul lor depășea rareori zece metri. Navele hiperspațiale masive transportau încărcături uriașe, dar erau lente și stângace; distorsionau continuumul spațio-temporal, contractându-l la prova și dilatându-l la pupa, deplasându-se cu viteze superluminice în cadrul Galaxiei, dar nu și în sistemul propriu. Comerțul între majoritatea sistemelor stelare se limita la obiecte ușoare, compacte și scumpe: mirodenii, vestimentație, tehnologii — în nici un caz materii prime voluminoase.

Găurile-de-vierme puteau însă transmite mult mai ușor fascicule de lumină modulată. Curbura lor refracta razele până la receptorii de la capătul opus. Datele curgeau liber, legând laolaltă Galaxia.

Iar informația era opusul masei. Datele puteau fi deplasate, comprimate și transmise imediat prin intermediul cópiilor. Puteau fi împărtășite la infinit. Înfloreau ca mugurii într-o eternă primăvară, deoarece dacă informația era aplicabilă unei probleme, soluția rezultantă reprezenta informație nouă. În plus era ieftină, întrucât

pentru dobândirea ei ajungeau câteva resurse masice. Mediul ei preferat era lumina, în modul literal al cuvântului — fasciculul laser.

– În felul acesta se asigurau comunicații suficiente pentru a forma un Imperiu, spuse Hari, dar pe de altă parte probabilitatea ca un nativ din Zona Puissant să călătorească vreodată în Zona Zaqulot — sau chiar până la cea mai apropiată stea, deoarece, prin intermediul găurilor-de-vierme, ele sunt călătorii echivalente — era redusă.

– Așa că toate „castelele" tale s-au păstrat izolate, cu excepția fluxului de informații, încuviință Cleon absorbit.

– Acum însă MacroSuperrețeaua va spori de o mie de ori rata de transfer a informațiilor, folosind „comprimatorii" care arhivează datele.

Cleon țuguie buzele, derutat.

– Și ce ar fi rău în asta?

– Absolut nimic, interveni Lamurk. Toată lumea știe că informații mai bune înseamnă decizii mai bune.

– Nu întotdeauna. Viața oamenilor este un voiaj pe un ocean de înțelesuri, nu pe o rețea de informații. Ce vor obține majoritatea oamenilor de la un flux intim, personal de date? O logică detașată, străină. Detalii dezrădăcinate.

– Putem conduce lucrurile mai bine! insistă Lamurk.

Cleon ridică un deget și Lamurk amuți.

Hari ezită. Într-adevăr, și celălalt avea dreptate.

Între tehnologie, acumulare de capital și muncă existau relații matematice, dar operatorul cel mai important se dovedea a fi cunoașterea. Aproape jumătate din dezvoltarea economică a Imperiului provenea din creșterea calității informației, care era incorporată în mașini mai bune și în capacități extinse, ce duceau la eficiență.

Acolo greșise Imperiul. Impulsul novator al științelor se împleticise treptat. Universitățile Imperiului produceau ingineri excelenți, dar nici un inventator. Profesori strălucițiți, dar prea puțini savanți adevărați. Toate astea contribuiau la celelalte fluxuri temporale. Totuși nu lipsa de informații dusese la acest rezultat, iar deocamdată Hari nu cunoștea cauza.

Îl zări însă pe Împărat făcându-i semn și urmă:

– Multe persoane din Consiliul Superior consideră MacroSuperrețeaua ca pe un instrument de control. Sire, îngăduiți-mi să vă reamintesc câteva fapte pe care le cunoașteți prea bine.

Intrase în rolul său favorit: lecția predată unui elev. Cleon se aplecă puțin înainte, mijind ochii, și Hari îi spuse povestea.

Pentru a ajunge de la planeta A la planeta B, zise el, puteai fi nevoit să efectuezi o duzină de salturi prin găuri-de-vierme; Cuibul-de-viermi era echivalentul astrofizic al unei rețele de metrou cu multe stații.

Fiecare capăt al tunelului adăuga taxe oricărui produs. Controlul unei întregi rute comerciale ducea la un profit maxim. Lupta pentru control era permanentă, adesea violentă. Din punct de vedere al economiei, politicii și „inerției istorice" — tipul de inerție impusă evenimentelor — un imperiu local care controla o întreagă constelație de noduri trebuia să fie solid și de durată.

Realitatea nu stătea așa. Satrapiile regionale nu rezistau niciodată. Părea firesc să storci taxe maxime din fiecare traseu al găurilor-de-vierme, coordonându-le capetele pentru optimizarea traficului; totuși gradul respectiv de control îi nemulțumea pe oameni. Prin controlul elaborat al sistemului, fluxul informațiilor era aproape unisens: de la manageri la muncitori, cu prea puțin feedback.

Excesul de reglementări nu aducea beneficii maxime, ci producea „economii de pătură scurtă"; atunci când umerii colectivi simțeau frigul, pătura se ridica să-i acopere și sufereau picioarele. Supracontrolul eșua.

– Prin urmare, MacroSuperrețeaua poate duce la o reducere a vitalității economice, dacă lasă Consiliul Superior să „conducă" realmente lucrurile.

Lamurk zâmbi superior.

– Teorii abstracte, sire. Ascultați acum o cătană bătrână care și-a tocit coatele în Consiliu...

Hari ascultă faimosul balsam al lui Lamurk și se întrebă de ce-și mai pierdea timpul cu așa ceva. Trebuia să admită că schimbul de idei cu Împăratul îi lăsase sentimentul de putere degajată, aproape senzuală. În tot cazul, prezența unui bărbat care putea distruge o planetă printr-un gest îți stârnea adrenalina.

Totuși locul lui nu era aici, nici din punct de vedere al talentului, nici al ambiției. Expunerea propriilor sale idei fusese plăcută; în taină, fiecare profesor crede că lumea are neapărată nevoie de o lecție bună și solidă — evident, din partea lui.

Dar în jocul acesta, pionii erau reali. Decretul „Stupizilor" îl tulburase, deși nu i se părea că ar fi avut vreun aspect imoral.

Aici, printre nobili, în balanță atârnau viețile... și nu doar ale altora. Nu trebuia să uite că acest Lamurk încrezător și radiant din fața lui constituia sursa evidentă a dermei care fusese cât pe aici să-l ucidă, cu numai câteva ore mai devreme.

Pătrunse în apartament și se îndreptă direct spre bucătărie. Tastă comenzi pe autoserver, apoi puse ulei la încins. Între timp tăie ceapă și usturoi și le aruncă să se prăjească. Sticla de bere sosi și o deschise fără să se mai sinchisească să ia un pahar.

– Se-ntâmplă ceva, observă Dors.

– Am flecărit politicos. Eu l-am observat pe Lamurk, el m-a observat pe mine.

– Nu cred că ăsta-i motivul pentru care ești posomorât.

– Hm! Trădat de corpul meu cel expresiv...

Îi povesti despre posibila tentativă de asasinare.

După ce se calmă, ea întrebă încordat:

– Despre sculptorul în fum ai auzit ceva?

– Cel de la petrecere? Care a făcut norul acela mare cu forma mea?

– A murit azi.

– Cum?

– Se pare că a fost un accident.

– Îmi pare rău... era amuzant.

– Prea amuzant. Nu știu dacă mai ții minte, dar tot el a făcut și caricatura lui Lamurk. L-a reprezentat ca pe un lăudăros îngâmfat. A fost punctul de atracție al serii.

– Doar nu crezi că...?

– Destul de logic — voi doi în aceeași zi.

– Deci putea să fi fost Lamurk...

– Dragul meu Hari, se strâmbă Dors, care gândește mereu în termeni probabilistici!

După întâlnirea cu Cleon, Hari participase la o discuție fără echivocuri cu șeful securității palatului. Echipa lui de Speciali fusese dublată. I se asiguraseră mai mulți senzori aerieni de investigare a direcției de deplasare. În plus, i se interzicea să meargă aproape de ziduri.

Ultima directivă îl făcuse pe matematician să chicotească, fapt care nu îmbunătățise deloc atitudinea personalului din palat. Mai rău chiar, Hari știa că avea și alte secrete nedezvăluite. Cum să-i oprească din a detecta adevărata natură a lui Dors?

Autoserverul piui. Se sculă și înfulecă tocană de vită și ceapă, apoi deschise încă o sticlă de bere rece.

– Se pare c-ai avut o zi de muncă plină, zise Dors.

– Întotdeauna mă îmbuib după ce scap de moarte ca prin urechile acului. Este o veche tradiție de familie.

– Văd...

– Cleon a încheiat, comentând impasul din Consiliul Superior. Până când nu se soluționează, nu poate avea loc votul privind noul prim-ministru.

– Deci tu și Lamurk continuați să vă dați cap în cap.

– El este cel care atacă. Eu mă eschivez.

– Din clipa asta nu te mai las singur nici o clipă, rosti ea ferm.

– De acord. Poți să-mi mai aduci ceva de la autoserver? Ceva cald, greu și plin de chestii care nu-mi fac bine.

Dors intră în bucătărie, iar Hari mâncă și bău bere, fără să se gândească la nimic.

Ea se întoarse cu ceva care aburea într-un sos brun și gros. Bărbatul goli farfuria, fără să întrebe ce era.

– Ești un tip ciudat, domnule profesor.

– Lucrurile ajung la mine ceva mai încet decât la ceilalți oameni.

– Tu ai învățat cum să-ți amâni gândurile și reacțiile până ce consideri că a sosit locul și momentul cuvenit.

El clipi și mai trase un gât de bere.

– S-ar putea să ai dreptate. Trebuie să mă gândesc la chestia asta.

– Mănânci fără ezitare genul de alimente specifice clasei muncitoare. Și unde ai învățat șmecheria asta cu amânarea reacțiilor?

– Hmm... Ghicește!

– Pe Helicon.

Hari căzu pe gânduri.

– Mda, clasa muncitoare. Tata a avut necazuri și greutățile s-au ținut lanț. Cred că singurul lucru bun din copilărie a fost că nu m-am îmbolnăvit de encefalită. Nu ne-am fi permis nici măcar o zi de spitalizare.

– Înțeleg. Mi-ai povestit că ați avut probleme financiare.

– Întâi probleme financiare, apoi presiuni ca să-și vândă pământul. El n-a vrut, s-a împrumutat și mai mult, a plantat alte recolte și și-a urmat instinctul. De fiecare dată când norocul i s-a opus, a luat-o de la capăt. Asta a mers un timp, deoarece se pricepea la agricultură, însă apoi a avut loc o fluctuație majoră a pieții, care l-a prins și a pierdut tot.

Vorbea repede în timp ce mânca și se simțea ușurat fără să știe de ce.

– Înțeleg. De aceea a avut meseria aceea periculoasă...

– Care l-a ucis — da.

– Înțeleg. Iar tu ai făcut față crizei. Ai înăbușit-o, ca să-ți ajuți mama. În anii grei care au urmat, ai învățat să-ți amâni reacțiile pentru un moment când le puteai elibera.

– Dacă mai spui o dată „înțeleg", n-o să te las să te uiți mai târziu, când fac duș.

Ea zâmbi, dar privirea scrutătoare nu-i părăsi chipul.

– Corespunzi unor parametri bine definiți. Bărbați care se manifestă reținut. Care se controlează, acceptând foarte puține din exterior. Nu se exteriorizează și nici nu vorbesc prea mult.

– Doar cu soția.

Se oprise din mâncat.

– Nu ai timp pentru pălăvrăgeli — cei din Streeling comentează în privința asta — totuși cu mine vorbești fără rețineri.

– Încerc să nu bat câmpii.

– E complicat să fii bărbat.

– La fel de complicat ca arta de a fi femeie, deși tu o stăpânești excelent.

– O să consider că a fost un compliment oficial.

– Asta am și intenționat. A fi pur și simplu om este pur și simplu greu.

– Am constatat-o în mod direct. Tu... ai învățat toate astea pe Helicon.

– Am învățat să mă ocup de problemele esențiale.

– Și să detești fluctuațiile. Ele te pot ucide.

Hari trase o dușcă de bere; rămăsese rece și acidulată.

– Nu privisem lucrurile așa.

– De ce n-ai spus toate astea din capul locului?

– Pentru că nu le știam.

– Atunci, să formulez un corolar: Dacă te devotezi unei femei, oferă cât poți de mult din tine, în spațiul acela închis.

– Volumul dintre noi doi...

– O analogie geometrică este la fel de bună ca oricare alta. (Vârful limbii ei făcea ca buza inferioară să îi iasă ușor în evidență, așa cum se întâmpla ori de câte ori examina o problemă.) Iar tu te devotezi complet, ca să eviți prețul pe care-l solicită viața.

– Prețul... fluctuațiilor?

– Dacă poți prezice, atunci poți evita, corecta, controla.

– Mi se pare groaznic de analitic.

– Am ocolit părțile cu adevărat grele, dar pe acelea le vei căpăta în cadrul temei pentru acasă.

– De obicei genul acesta de discuții folosea sintagme de tipul „consolidare optimă a ego-ului". Tot așteptam să vorbești în jargon de specialitate.

Terminase de mâncat și se simțea mult mai bine.

– Mâncatul reprezintă una dintre experiențele prin care se proclamă viața.

– Tocmai *de aceea* mănânc eu.

– Acum râzi de mine.

– Nu, ci doar examinam implicațiile teoriei. Mi-a plăcut partea aceea conform căreia detest imprevizibilul și fluctuațiile, pentru că ele fac rău oamenilor.

– Și imperiile fac rău oamenilor... dacă se prăbușesc.

– Exact.

Termină berea și se gândi dacă să mai deschidă una. Probabil că l-ar fi amorțit puțin și ar fi preferat o altă modalitate de a îndepărta încordarea pe care încă o simțea.

– Ai apetit, nu glumă, zâmbi Dors.

– Habar n-ai tu! Iar gândul morții poate stimula mai multe apetituri. Să revenim la partea aceea despre tema pentru acasă.

– Ai vreun gând anume?

El zâmbi viclean.

– Nici prin cap nu-ți trece.

✦ 4 ✦

Hari își savura munca, se bucura de ea cu atât mai mult cu cât avea mai puțin timp pentru ea.

Stătea absolut nemișcat în biroul lui cufundat în întuneric, privind numerele 3D ce evoluau ca niște cețuri luminoase în aer, în fața lui.

Învățații Imperiului cunoscuseră de milenii bazele psihoistoriei. În timpurile străvechi, pedanții cartografiaseră cele 26 de sisteme sociale stabile și metastabile. Existau destule planete decăzute în barbarie care puteau fi studiate; de pildă, Porco și „Ritualurile Violenței", sau Lizzie și „Gino-Guvernele".

Matematicianul privi formându-se configurațiile familiare, în timp ce simularea trecea prin secole de evoluție galactică. Unele sisteme sociale se dovedeau stabile numai la scară redusă.

În aer pluteau statuturile unor planete prinse în Zonele stabile: Socialismul Primitiv, Femo-Pastoralismul, Macho-Tribalismul. Acestea erau „punctele de atracție" puternice ale sociologiei umane, insule în oceanul de haos.

Unele societăți trecuseră prin meta-stabilitate, apoi se dezintegraseră: Teocrația, Transcendentalismul, Macho-Feudalismul. Cel din urmă

apăruse peste tot acolo unde oamenii se ocupau de metalurgie și agricultură; se manifesta pe planetele ce lunecaseră mult în josul curbei.

Învățații imperiali justificaseră de mult Imperiul, ținut laolaltă prin găurile-de-vierme înguste și hipernavele greoaie, ca fiind apogeul structurilor sociale umane. Într-adevăr, se dovedise stabil și benefic.

Modelul lor de domnie, Feudalismul Imperial Benign, accepta ierarhizarea oamenilor. În același timp, ei aveau ambiții dinastice și le plăcea continuitatea puterii și fastul cu care se înconjura aceasta. Erau de-a dreptul devotați simbolurilor de unitate și grandoare imperială. Pentru cei mai mulți, bârfa despre cei puternici constituia însăși esența istoriei.

Puterea imperială era moderată de tradițiile conducerii nobile, de superioritatea asumată a celor care urcau spre măreție. Dedesubtul acestei glorii impresionante, așa cum Cleon o știa prea bine, se găsea fundația solidă a unui serviciu civil meritocratic extrem de onest. În absența lui, corupția s-ar fi răspândit ca o pecingine printre stele, corodând splendoarea.

Hari privi reprezentarea grafică: o rețea 3D complexă de suprafețe, panorama spațiului social.

Încetinind derularea temporală, putea să distingă valurile evenimentelor revărsându-se prin simulare. Fiecare celulă a rețelei era recalculată la fiecare ciclu temporal, refăcând toate interacțiunile cu vecinii imediați din 3D.

Regulile de bază ale funcționării nu erau cele ale fizicii, deduse din principii fundamentale, ca mecanica maxion, sau chiar din simplele legi newtoniene, ci mai degrabă algoritmi rudimentari, care reduceau legi complexe la aritmetică banală. Văzută în felul acesta esențial, societatea era rudimentară, câtuși de puțin misterioasă.

Apoi venea haosul.

Hari viziona „spațiul politic" cu familia sa de variabile: grade de polaritate sau putere de concentrare, dimensiunea coaliților, scara conflictelor. În acest model simplu apăreau buclele de învățare. Pornind de la o perioadă palier de aparentă stabilitate, dar nu de stază, sistemul producea o Idee Provocatoare.

Ea amenința stabilitatea, care facilita alcătuirea de coaliții menite să se opună provocării. Se formau facțiuni care apoi se consolidau. Coalițiile puteau fi primordial religioase, politice, economice, tehnologice, ba chiar militare, deși datele dovedeau că acestea din urmă erau deosebit de ineficiente. După aceea, sistemul vira brusc

într-un tărâm al haosului; uneori emergea la o stabilitate nouă, alteori se dezintegra.

În sistemul dinamic exista o *presiune* creată de contrastul dintre realitate și imaginea ideală a oamenilor despre lume. O diferență prea mare cataliza forțele proaspete spre schimbare. Adesea forțele erau aparent inconștiente; oamenii știau că ceva nu era în regulă și deveneau neliniștiți, dar nu se puteau fixa asupra unei cauze limpezi.

„Cu asta s-a zis și cu modelul «actorului rațional»", gândi Hari. Existau însă indivizi care continuau să valideze aproximarea aceea evident stupidă.

Toți *credeau* că Imperiul era simplu.

Desigur, nu grosul populației, ametit de amestecul de culturi și exotisme îngăduite de comerțul și comunicațiile cu o multitudine de planete. Oamenii aceia se găseau într-o permanentă stare de distragere — un atenuator important al haosului.

Și pentru teoreticienii sociali însă structura de bază și interrelațiile păreau previzibile, cu un număr moderat de bucle de feedback, solide și tradiționale. Teoria convențională susținea că acestea putea fi separate și tratate cu ușurință.

Cel mai important aspect — cel puțin așa considerau mulți — era luarea deciziei la vârf. Împăratul Știe Cel Mai Bine, nu-i așa?

În realitate, Imperiul era o ierarhie bine ordonată de tipul Feudalismului Imperial. La bază se găseau Zonele galactice, cu un diametru ce varia între o duzină și câteva mii de ani-lumină. Deasupra lor se aflau Compactele, compuse din sute de Zone vecine. Compactele se legau reciproc între ele în cadrul sistemului galactic.

Dar toată configurația respectivă se năruia. În reprezentarea 3D complexă apăreau și dispăreau pâlpâiri scânteietoare. *Ce erau acelea?*

Hari mări regiunea cu pricina. Zone de haos, în care predicțiile deveneau imposibile. Erupțiile acelea violente puteau fi indiciul care să explice decăderea Imperiului.

Bărbatul simțea în adâncul sufletului că imposibilitatea prezicerilor nu aducea nimic bun nici pentru omenire, nici pentru aparatul său matematic. În același timp, constituia un fenomen inevitabil.

Acesta era secretul pe care Împăratul și ceilalți nu trebuiau să-l afle niciodată. Până ce nu putea controla haosul — sau cel puțin să-l examineze — psihoistoria rămânea o înșelătorie.

Decise să cerceteze un singur caz. Poate că așa avea mai multe șanse.

Alese Sark, planeta care găsise și dezvoltase simurile Voltaire și Ioana. Ea însăși se intitula „Căminul Noii Renașteri", o postură retorică obișnuită, adoptată frecvent. Îi parcurse rețeaua-statut și trase concluzia că locuitorii ei păreau inteligenți și creativi.

Fără să vrea, Hari căscă adânc. Sigur că da, deocamdată Sark nu arăta rău deloc. Economia era în plin avânt. Planeta era un lider în privința modei și a stilurilor.

Cu toate acestea, profilul ei o clasifica printre Planetele Haotice. Se dezvoltase o vreme, părând să sfideze mecanismele de atenuare care mențineau planetele în Echilibrul Imperial.

După aceea țesătura socială se dizolvase. Se prăbușise într-una din Stările de Stază; din datele pe care le avea la dispoziție, ar fi prezis că era vorba despre Anarhia Industrială. Cauza nu fusese una dintre marile flote. În ciuda părerilor contrarii, Imperiul nu conducea prin forță. Evoluțiile sociale făcuseră ca Planetele Haotice să șovăie și să dispară. De obicei, Galaxia privită ca un tot suferise prea puține repercusiuni.

În ultima vreme însă asemenea cazuri se înmulțiseră, iar Imperiul se dezintegra vizibil. Productivitatea scăzuse, în timp ce în dimensiunile sociale crescuse incoerența.

De ce?

Hari se sculă și se îndreptă spre sala de gimnastică, pentru a se destinde. Ajungea cu exercițiile minții! Era rândul corpului să elimine, prin transpirație, frustrările cauzate de intelect.

◆ 5 ◆

Nu dorise să participe la Colocviul Universităților Imperiale, dar serviciul de protocol fusese neînduplecat.

– Un candidat la funcția de prim-ministru are anumite obligații, fusese informat cu severitate.

Așa încât, însoțit de Dors, își făcuse ascultător apariția în imensa Sală de Festivități Imperiale. Specialii lui purtau costume discrete de oameni de afaceri, completate cu petlițele meritocraților mijlocii.

– Perfect ca să se piardă în mulțime, glumise Dors.

Hari văzu că toți îi evaluau dintr-o privire și se retrăgeau din calea lor. El unul ar fi fost păcălit.

Pătrunseră într-un coridor înalt, cu plafon dublu arcuit; de ambele părți se înșiruiau statui străvechi care îi invitau pe trecători să le

deguste. Hari o făcu, după ce citi cu atenție indicatoarele luminoase care-l asigurau că nu exista nici un risc biologic. Linse una dintre porțiunile indicate și fu răsplătit cu un gust vag și straniu de ulei și mere răscoapte — un indiciu asupra a ceea ce considerau anticii ca fiind atrăgător.

– Care-i primul subiect pe agenda de lucru? își întrebă asistenta de protocol.

– O întâlnire cu Autoritatea Universitară, răspunse femeia și adăugă apăsat: Singur!

Dors nu fu de acord și Hari negocie un compromis; ea avea să rămână la ușă.

– O să-ți trimit acolo aperitivele, preciză țâfnos asistenta de protocol.

Dors îi zâmbi rece.

– De ce este atât de importantă această întâlnire?

Cealaltă o privi compătimitor.

– Autoritatea are un cuvânt greu în Consiliul Superior.

– Și poate aduce câteva voturi de partea mea, preciză Hari împăciuitor.

– Doar o simplă discuție politicoasă, adăugă asistenta.

– Promit că o să-l pup în fund — sper să nu fiu prea vulgar. Poate că-i o femeie...

– Ai grijă, zâmbi Dors.

– Straniu cum implicațiile acestei acțiuni se modifică în funcție de sexul receptorului.

Asistenta tuși discret și-l conduse cu dexteritate prin mai multe perdele protectoare de câmp, care bâzâiră și-i zbârliră părul. Se părea că până și Autoritatea Universitară avea nevoie de măsuri în privința securității personale.

Ajuns în încăperea oficială, Hari se trezi în prezența unei femei de vârstă considerabilă, care recurgea din plin la măsurile de înfrumusețare artificială. Așadar, de aceea tușise semnificativ asistenta.

– Îți mulțumesc pentru amabilitatea de a veni.

Stătea nemișcată, cu un braț întins, moale din încheietură. Un efect de cascadă clipocea îndărătul ei, încadrându-i perfect corpul.

Hari avu senzația că pătrunsese într-un muzeu al figurilor de ceară. Nu știa dacă trebuia să-i strângă mâna sau s-o sărute. O strânse și privirea femeii îl făcu să înțeleagă că optase greșit.

Tenul ei avea un strat gros de machiaj implementat, iar din felul în care se apleca în față când dorea să sublinieze un aspect,

matematicianul deduse că ochii ei spălăciți îi comunicau multe lucruri pe care alți oameni nu le receptau.

Cândva fusese o gânditoare originală, o filosoafă nonliniară. Acum meritocrații din toate brațele spirale galactice îi declaraseră loialitate.

Înainte de a se așeza, ea îl rugă:

– Ești amabil să reglezi peretele acela? (Efectul de cascadă se preschimbase într-o ceață cu vălătuci deși.) Se defectează *mereu* și automatul nu intervine.

Hari bănui că era o modalitate de stabilire a unei ierarhii. Îl obișnuia să facă mici corvezi la solicitarea ei. Sau poate că se comporta ca și alte femei, care nu se simțeau sigure pe ele dacă nu te puteau sili să le faci servicii mărunte. Sau poate că era pur și simplu nepriceputâ și dorea restabilirea cascadei. Sau poate că de vină era el, care despica firul în patru — obicei de matematician.

– Am auzit lucruri remarcabile despre munca dumitale, zise ea trecând de la rolul Personajului-de-Vază-Obișnuit-cu-Obedienta-Imediată la cel al Doamnei-Rafinate-Populară-cu-Inferiorii.

Hari răspunse printr-o banalitate. Un tik-tok îi aduse un stim vag lichid, care îi pluti în gât și în nări ca un nor mătăsos și sinistru.

– Te consideri o persoană îndeajuns de practică pentru a fi prim-ministru?

– Nimic nu este mai practic, mai util, ca o teorie corectă.

– Ai răspuns ca un adevărat matematician. Vorbind în numele tuturor meritocraților, sper că te vei ridica la înălțimea funcției.

El se gândi să-i spună — la urma urmelor, ea avea un anumit farmec — că funcția nu-l interesa câtuși de puțin, dar intuiția îi șopti să n-o facă. Autoritatea Universitară era un broker de putere și știa despre ea că fusese răzbunătoare în trecut.

– Înțeleg că l-ai vrăjit pe Împărat cu o teorie a istoriei, surâse ea șiret.

– În clipa de față este doar un simplu cadru general.

– Un fel de rezumat?

– Salturile conceptuale aparțin celor sclipitori, iar sintezele sunt realizate de ambițioși.

– Știi, desigur, că o asemenea ambiție degajă un aer de inutilitate.

În ochii spălăciți apăruse o lucire oțelie.

– Mă... tem că nu, doamnă.

– Știința nu este decât o abstracțiune arbitrară. Ea perpetuează noțiunea discreditată a unui progres întotdeauna posibil și jinduit.

– Ah!

Hari îşi lipise pe chip un surâs politicos şi nu intenţiona nici în ruptul capului să-i dea drumul de acolo.

– Din astfel de idei rezultă doar ordini sociale opresive. Obiectivitatea intenţionată a ştiinţei ascunde simplul fapt că ea nu este decât un „joc al limbajului", printre atâtea altele. Toate configuraţiile arbitrare de acest fel se găsesc într-un univers conceptual de discursuri aflate în concurenţă.

– Înţeleg.

Zâmbetul atârna tot mai greu şi bărbatul avea senzaţia că îi va crăpa faţa.

– A promova aşa-zise „adevăruri" ştiinţifice, pufni ea dispreţuitor, în detrimentul altor construcţii este echivalent cu transformarea peisajului intelectual într-o *colonie*. Cu înrobirea opoziţiei altora!

– Mda. (Hari simţea cu disperare că nu va rezista multă vreme în calitate de ascultător îndatoritor şi lipsit de personalitate.) Aşadar, chiar fără să cunoaşteţi un subiect, afirmaţi că ştiţi modalitatea optimă de a-l studia?

– Teoria socială şi analiza lingvistică au ultimul cuvânt, deoarece toate adevărurile deţin o validitate istorică şi culturală relativ limitată. Prin urmare, această „psihoistorie" a tuturor societăţilor este absurdă.

Cunoştea termenul; aşadar vestea despre el se răspândea.

– Poate că acordaţi insuficientă însemnătate contactului crâncen cu concretul.

O uşoară dezgheţare.

– Formularea este elegantă, domnule profesor, totuşi categoria „concret" este o construcţie socială.

– Evident că ştiinţa este un proces social, dar teoriile ştiinţifice nu reflectă numai societatea.

– Este încântător să cunoşti pe cineva care încă gândeşte aşa.

Surâsul vag nu-i ascunse licărul tăios din ochi.

– Teoriile nu sunt simple schimbări ale modei, ca lungimea rochiilor.

– Domnule profesor, trebuie să ştii că exceptând argumentările umane, nu există nimic de neştiut.

Hari îşi menţinu glasul curtenitor. Să-i atragă atenţia femeii că folosise expresia „a şti" în două moduri contradictorii în aceeaşi frază? Nu, ar fi însemnat să recurgă la jocuri de cuvinte, ceea ce, în mod subtil, ar fi susţinut afirmaţiile ei.

– Evident, alpiniştii pot argumenta şi teoretiza în privinţa traseului optim spre vârf...

– Dar întotdeauna în modalităţi condiţionate de istoria şi de structurile lor sociale...

– ...însă o dată ce au ajuns acolo, ei o ştiu. Nimeni n-ar putea spune că „ei au construit muntele".

Ea ţuguie buzele şi absorbi puţin din stimul alb şi ceţos.

– Mda... Realism elementar. Pe de altă parte, toate „faptele" dumitale întrupează teoria. Modalităţi de a vedea lumea.

– Nu pot să nu observ că antropologii, sociologii... toată gaşca lor... se simt cuprinşi de un fior delicios de superioritate dacă neagă realitatea obiectivă a descoperirilor făcute de ştiinţele „exacte".

Femeia se îndreptă brusc.

– Nu există adevăruri elementare care să existe independent de oamenii, limbajele şi culturile care le *creează*.

– Prin urmare, nu credeţi în realitatea obiectivă?

– Care-i obiectul?

Fu nevoit să râdă.

– Recurgeţi la jocuri de cuvinte. Deci structurile lingvistice dictează felul în care vedem lumea?

– Nu este evident? Trăim într-o galaxie abundentă în culturi şi fiecare dintre ele vede Galaxia în felul său propriu.

– Dar ascultând de aceleaşi legi. Destule cercetări dovedesc că gândirea şi percepţia preced vorbirea, că există independent de grai.

– De care legi ascultă?

– De legile mişcărilor sociale. De teoria istoriei sociale... dacă am dispune de aşa ceva.

– Frizezi imposibilul. Iar dacă doreşti să fii prim-ministru şi să fii susţinut de colegii tăi meritocraţi, va trebui să urmezi opinia prevalentă a societăţii noastre. Învăţarea modernă este animată de un scepticism netăinuit faţă de asemenea meta-naraţiuni.

Hari fu extrem de ispitit să spună „Atunci veţi avea parte de o surpriză", dar rosti:

– Vom vedea.

– Noi nu vedem lucrurile aşa cum sunt ele, zise femeia, ci le vedem aşa cum suntem *noi*.

Cu o umbră de tristeţe, bărbatul îşi dădu seama că, aidoma Imperiului, republica înţelegerii intelectuale era afectată de dezintegrare interioară.

Autoritatea Universitară îl însoți pentru a face prezentările de rigoare; lângă ușa ornată, Dors aștepta atentă. Hari pricepuse mesajul esențial: meritocrația urma să-l susțină pentru funcția de prim-ministru, *dacă* nu avea să contrazică ortodoxia existentă.

Însoțiți de obișnuita escortă academică de onoare, coborâră în rotonda vastă; un amfiteatru amețitor ai cărui pereți imenși și decorați erau acoperiți cu însemnele și emblemele numeroaselor discipline universitare. Dedesubtul lor se învolbura o mulțime de oameni care discutau în grupuri; mii dintre cele mai agere minți adunate pentru conferințe, comunicări și, desigur, pentru multe înfruntări mai subtile.

– Crezi că putem supraviețui aici? șopti Hari.

– Nu te lăsa, îl încurajă Dors prinzându-l de mână.

Puțin mai târziu, Autoritatea Universitară nu mai făcu un spectacol din savurarea buchetului stimurilor, ci pur și simplu le înghiți ca pe o mâncare obișnuită. Îi conduse pe Hari și Dors de la un grup la altul; ocazional își reamintea rolul de gazdă și simula față de matematician un interes egal cu cel cuvenit față de un pion dintr-un joc mult mai important. Din nefericire, tentativele acelea se concentrau mai degrabă asupra vieții sale private.

Dors rezistă bineînțeles întrebărilor, surâzând și clătinând din cap. Când Autoritatea se întoarse spre Hari și-l întrebă: „Exersezi?", el nu se putu abține să nu replice:

– Îmi exersez răbdarea.

Asistenta de protocol se încruntă, totuși remarca lui Hari trecu neobservată în îmbulzeală și hărmălaie. Matematicianul găsi că tovărășia colegilor săi profesori îi repugna. Conversațiile lor manifestau o ironie lipsită de țintă, care transmitea, alături de sprâncenele înălțate și tonul condescendent, superioritatea vorbitorului față de oricine ar fi comentat.

Paradoxurile lor acerbe și umorul tăios îl iritară pe Hari, care le considera fără sens. Știa bine că unele dintre cele mai violente controverse sunt legate de chestiuni pentru care nu există dovezi clare în nici un sens. Totuși genul acela de disperare era artificial chiar și pentru oamenii de știință.

Fizica fundamentală și cosmologia fuseseră îndelung cercetate în antichitate. Acum toți istoricii științifici imperiali se ocupau cu extragerea de amănunte complexe și căutarea de aplicații inteligente.

Omenirea era captivă într-un cosmos care se extindea constant, deşi încetinind lent, şi destinul ei era acela de a vedea stelele stingându-se. O lentă şi rece lunecare într-un viitor indefinit era predestinată de conţinutul masă-energie care existase în însuşi momentul zămislirii Universului. Oamenii nu se puteau opune acestei sorţi, ci doar, desigur, s-o înţeleagă.

Aşadar cel mai măreţ dintre teritoriile intelectuale fusese deschis, iar asta se putea face doar o singură dată. Acum savanţii aduceau mai puţin cu nişte descoperitori, cât mai degrabă cu nişte colonişti sau chiar turişti.

Hari îşi dădu seama că n-ar fi trebuit să fie surprins constatând că până şi cei mai strălucitori dintre ei, adunaţi din toată Galaxia, dovedeau o sclipire obosită, aidoma aurului pătat.

Meritocraţii nu aveau mulţi copii şi degajau un aer de sterilitate ireală. Hari se întrebă dacă exista un teren intermediar între izul rânced pe care-l simţea aici şi haosul „renaşterilor" care înmugureau pe Planetele Haotice. Poate că ar fi trebuit să cunoască mai multe despre natura umană fundamentală.

Asistenta de protocol îl dirijă pe o rampă pneumatică spirală; câmpurile electrostatice îi prinseră şi-i coborâră lin spre — bărbatul privi alarmat — inevitabilii reporteri. Inspiră adânc. Dors îl strânse de mână.

– *Trebuie* să vorbeşti cu ei?

– Dacă îi ignor, suspină el, vor anunţa exact *asta*.

– Lasă-l pe Lamurk să-i distreze.

– Nu, îngustă Hari ochii. Dacă tot am intrat în joc, aş putea încerca să câştig.

O expresie de revelaţie apăru pe faţa ei.

– Te-ai decis aşadar?

– Să încerc? Bineînţeles!

– Ce s-a întâmplat?

– Vina o poartă femeia aceea, Autoritatea Universitară. Ea, şi alţii asemănători ei, cred că lumea nu este decât un set de opinii.

– Ce legătură are asta cu Lamurk?

– Nu-ţi pot explica. Toţi fac parte din dezintegrare. Poate că ăsta-i motivul.

Dors îl privi cu atenţie.

– N-o să te înţeleg niciodată.

– Grozav. Altfel ar fi plictisitor, nu?

Ceata de reporteri se apropie, cu aparatele 3D ridicate ca niște arme.

– Toate interviurile, șopti Hari spre Dors, încep ca seducții și se încheie ca trădări.

– Domnule profesor, sunteți cunoscut ca matematician, candidat la funcția de prim-ministru și heliconian. Ați...

– Mi-am dat seama că sunt heliconian doar după ce am ajuns pe Trantor.

– Iar cariera dumneavoastră ca matematician...

– Mi-am dat seama că gândesc ca un matematician doar după ce am început să-i cunosc pe politicieni.

– Perfect, atunci ca politician...

– Dar am rămas heliconian.

Replica atrase câteva râsete.

– Așadar apreciați tradițiile?

– Dacă înregistrează succes.

– Nu trebuie să fim deschiși la idei vechi, rosti o femeie subțire din Zona Fornax. Viitorul Imperiului vine de la oameni. Nu de la legi. De acord?

Era o Rațională și folosea galactica specifică acestora, simplificată, perfect logică, lipsită de verbe neregulate și construcții complexe. Hari înțelegea destul de bine, dar pentru el întorsăturile și construcțiile bizare ale galacticei clasice constituiau chiar farmecul acesteia.

Spre încântarea sa, alți reporteri nu fură de acord cu întrebarea și reacționară prin strigăte. În hărmălaia care urmă, matematicianul reflectă la infinitatea de culturi umane reprezentate în acel amfiteatru vast și totuși unite prin galactica clasică.

Baza solidă a limbajului fusese asamblată în perioada de început a Imperiului; dar de multe milenii limbajul se culcase pe lauri. Hari adăugase ecuațiilor sale un mic termen interactiv care să țină seama de încrețiturile culturale stârnite de plescăitul unui nou argou în iazul lingvistic. Străvechile înfloriturii și dantelării ale galacticei îngăduiau subtilități refuzate Raționalilor — sau Raților, cum le ziceau unii — ca și plăcerea calamburilor.

Încercă să explice toate acestea femeii, dar ea replică:

– Nu susținem excentricul! Susținem ordinea. Vechile modalități au eșuat. Ca matematician, dumneavoastră veți fi...

– Haide, haide! se enervă Hari. Nici chiar în sistemele axiomatice închise, nu toate afirmațiile au caracter de decizie. Nu cred că puteți prezice ce aș face în calitate de prim-ministru.

– În opinia dumneavoastră Consiliul se înclină în fața rațiunii? întrebă disprețuitor femeia.

– Triumful rațiunii este de a se înțelege cu cei care n-o dețin, spuse Hari.

Spre surpriza lui, se auziră aplauze.

– Teoria dumneavoastră asupra istoriei neagă puterea Domnului de a interveni în problemele umane! zise un bărbat uscățiv de pe o planetă cu gravitație mică. Aveți de făcut vreun comentariu?

Hari fu cât pe aici să aprobe — el nu vedea nici o diferență — când Dors păși în fața lui.

– Întrucât aceasta este o întrunire științifică, poate că ar fi util să contribui cu un exemplu consemnat în literatura de specialitate.

Zâmbi scurt și continuă:

– Este vorba despre cazul unui istoric care a trăit cu aproximativ o mie de ani în urmă și care a testat puterea rugăciunilor.

Gura lui Hari se deschise, surprinsă și sceptică în același timp. Reporterul cel slăbănog pufni:

– Cum se poate determina științific...

– El s-a gândit că persoanele invocate cel mai frecvent în rugăciuni erau cele mai faimoase. În același timp, acestea trebuie să fie demne, mai presus de vulg.

– Împărații?

Slăbănogul era fascinat.

– Exact. Și membrii familiilor lor. El le-a analizat rata mortalității.

Hari nu auzise niciodată povestea asta, însă scepticismul lui înnăscut solicita detalii.

– Ținând seama de calitatea superioară a asistenței medicale și de incidența redusă a accidentelor obișnuite?

– Bineînțeles, surâse Dors. Ca și de riscul asasinatelor.

Reporterul nu știa încotro aveau să se îndrepte lucrurile, dar curiozitatea învinse.

– Și...?

– A constatat că împărații mureau mai devreme decât oamenii pentru care nu se ruga nimeni.

Reporterul păru șocat și furios.

– Care era abaterea medie pătratică? se interesă Hari.

– Mereu sceptic! chicoti Dors. Insuficientă ca să dovedească faptul că rugăciunile aveau în realitate un efect dăunător.

– Ahhh!

Reprezentanții mass-media părură să găsească amuzant exemplul acela de activitate publică în echipă. Era preferabil să-i lase să tânjească.

– Mulțumesc, se înclină Hari și dispăru înapoia unui paravan de Speciali.

Rămânea acum de înfruntat mulțimea însăși. Cleon insistase să se amestece printre meritocrații despre care se considera că reprezentau temelia puterii sale. Hari strâmbă din nas, dar avansă în public.

După primele treizeci de minute își dădu seama că era o chestiune de stil.

Pe Heliconul rural învățase repede să investească în politețe și etichetă. Printre universitarii alerți și tăioși întâlnise destui care păreau lipsiți de maniere, până ce pricepuse că aceștia operau din cadrul unei culturi diferite, în care inteligența valora mai mult decât amabilitatea. Tonurile subtile ale vocilor lor echilibrau în mod precar aroganța și siguranța de sine, iar în momentele de neatenție coteau spre judecăți acerbe, ascuțite, adesea lipsite de luciul atrăgător al umorului. Trebuise să-și aducă aminte să spună „Cu tot respectul" la începutul unei contraziceri, ba chiar să creadă în formularea respectivă.

La toate astea se adăugau elementele nerostite.

În cercurile celor care avansau rapid în societate, limbajul corporal era o aptitudine esențială, care se deprindea. Existau poziții detaliat concepute pentru Încredere, Nerăbdare, Obediență (patru nuanțe), Amenințare, Stimă, Timiditate și alte câteva zeci. Codificate și înțelese la nivel subconștient, ele induceau stări neurologice specifice și dorite, atât în executant, cât și în asistență. Rudimentele unei capacități complet dezvoltate se regăseau în dans, politică și arte marțiale. Dacă erai sistematic, puteai transmite multe alte stări. Ca și în cazul limbilor străine, un dicționar putea fi util.

Un filosof nonliniar de faimă galactică, al cărui limbaj corporal răcnea pur și simplu încredere în sine, îi surâse radios lui Hari și spuse:

– Domnule profesor, cred că nu mai puteți susține că încercarea dumneavoastră de a introduce matematica în istorie va avea succes. Oamenii pot fi orice doresc. Nici un fel de ecuații nu-i pot modifica.

– Nu încerc altceva decât să descriu

– Așadar nu este vorba despre o „mare teorie unificată a istoriei"?

Hari își propuse să evite negarea directă.

– Voi ști că mă aflu pe calea cea bună atunci când voi putea să descriu în mod simplu un fragment al naturii umane.

– Oh, dar așa ceva nu există, rosti bărbatul cu siguranță, mișcându-și brațele și torsul.

– Nu aveţi dreptate.

Un surâs compătimitor, o ridicare lenesă din umeri.

– De ce ar trebui să existe?

– Ereditatea interacţionează cu mediul, îndreptându-ne către o ţintă fixă. Ea adună oamenii din toate societăţile, de pe milioane de planete, în micul cerc statistic căruia trebuie să-i spunem „natură umană".

– Nu cred că există suficiente trăsături generale...

– Legătura părinte-copil. Diviziunea muncii între sexe.

– Toate acestea se întâlnesc şi la animale. Eu...

– Evitarea incestului. Altruismul — noi îi spunem „umanitarism", un indiciu grăitor, nu? — faţă de rudele apropiate.

– Pur şi simplu, relaţii firesti de familie...

– Priviţi şi latura întunecată. Suspiciunea faţă de străini... Tribalismul — dovada o constituie chiar cele opt sute de Sectoare de pe Trantor! Ierarhiile — până şi în grupurile cele mai mici, începând de la curtea împăratului şi până la o echipă de popice.

– Cu siguranţă, nu puteţi face asemenea extrapolări, asemenea comparaţii simpliste şi groteşti...

— Pot, şi o fac. Dominanţa masculină, în general, iar când resursele sunt sărace, accentuarea agresiunii teritoriale.

– Toate acestea sunt trăsături *minore*.

– Dar ele fac legătura între noi. Un trantorian sofisticat şi un fermier de pe Arcadia îşi pot înţelege reciproc viţiile, din simplul motiv că umanitatea lor comună trăieşte în genele pe care le împart de multe veci de milenii.

Răbufnirea aceea nu fu bine primită. Chipurile se încruntară, gurile se strâmbară dezaprobator.

Hari înţelese că sărise calul. Mai mult chiar, fusese cât pe aici să expună psihoistoria.

În acelaşi timp, îi fusese greu să nu vorbească deschis. În opinia lui, ştiinţele umane şi cele sociale se reduseseră la ramuri specializate ale matematicii şi biologiei. Istoria, biografiile şi ficţiunile erau simptome. Antropologia şi sociologia, împreună, deveniseră sociobiologia unei singure specii. Totuşi, el nu putea *intui* în ce fel să includă asta în ecuaţii. Îşi dădu brusc seama că ţinuse discursul acela pentru că se simţea frustrat... de propria lui lipsă de înţelegere.

Ceea ce, desigur, nu era o scuză pentru prostia pe care o făcuse. Deschise gura, încercând să potolească spiritele.

În clipa aceea îl zări pe bărbatul agitat care se apropia din stânga. Cu gura căscată, ochii holbați, mâna întinsă în față și ținând un tub cromat și subțire cu un orificiu în vârf, un punct negru care se mări în timp ce Hari privea, până ce semănă cu Înghițitorul Final care pândea în centrul Galaxiei, imens...

Dors îl lovi expert. Îi devie brațul în sus, îl izbi în gâtlej, apoi în plex. După aceea, îi răsuci mâna și-l sili să se întoarcă pe sfert, iar piciorul ei stâng se roti și execută o secerare în timp ce brațul drept îi apăsă capul în jos...

Căzură cu zgomot pe podea, cu Dors deasupra, și arma zăngăni, îndepărtându-se printre pantofii mulțimii care se retrăgea în panică.

Specialii făcură instantaneu un paravan în jurul lui și Hari nu mai văzu nimic. Strigă spre Dors. Din toate părțile răsunau țipete și imprecații.

Haosul continuă, după care Specialii se retraseră. Atacatorul se ridica, iar Dors stătea în picioare, ținând pistolul și clătinând din cap.

– Un tub înregistrator, pufni ea dezgustată.

– Ce?

Hari de-abia putea auzi în vacarm.

Brațul stâng al bărbatului, care se ridicase între timp, stătea îndoit sub un unghi straniu, în mod vizibil fracturat.

– Am... am fost de acord cu tot ceea ce ați spus, articulă el cu greu; fața îi era nefiresc de albă. Pe cuvânt!

7

Tatăl lui Hari se referea în mod batjocoritor la majoritatea chestiunilor publice ca fiind „mult zgomot pentru nimic". Buza i se răsfrângea cu dispreț de fermier atunci când un lucru era exagerat.

Incidentul de la Colocviul Universităților Imperiale fusese hiper-exagerat. Înregistrat complet în 3D, scandalul — SOȚIA PROFULUI BATE UN FAN — se amplificase cu fiecare reluare.

Cleon îl sunase, țâțâise și comentase în linii mari despre nevestele care pot fi o bătaie de cap pentru demnitari.

– Mă tem că asta îți va afecta candidatura, spusese. Trebuie să intervin direct.

Hari nu-i suflase un cuvânt lui Dors. Aluzia lui Cleon fusese clară. În cercurile imperiale era o practică obișnuită să divorțezi pe temeiul unei nepotriviri generale de caracter; ceea ce însemna neadaptare. În chestiunile de putere nemărginită, pofta de mai mult copleșea adesea toate celelalte sentimente, până și iubirea.

Matematicianul reveni acasă, iritat de conversație, și o găsi pe Dors lucrând în bucătărie. Avea brațele deschise — literalmente, nu în întâmpinarea lui.

Epiderma atârna, ca și cum și-ar fi scos pe jumătate o mănușă strânsă. Venele se întrețeseau cu rețeaua neurală artificială, iar Dors meșterea printre ele cu instrumente minuscule. De la cot până la încheietură, pielea suplă fusese trasă îndărăt după o linie curbă, un roz umed plin de circuite electronice complicate. Dors era concentrată asupra încheieturii amplificate, un manșon galben, subțire, care nu părea că ar fi putut rezista la forțe de trei ori mai mari decât impactul omenesc normal.

– Ți-a făcut ceva individul ăla?

– Nu... mi-am făcut singură.

– O luxație?

Ea zâmbi fără veselie.

– Pivoții mei nu se luxează. Monturile manșonului nu se fracturează. Le înlocuiesc.

În mod obișnuit, Hari alunga din minte faptul că ființa pe care o iubea din toată inima era un robot; mai exact, o umaniformă, o sinteză om-robot care beneficia de o vastă asistență tehnică.

Dors venise la el prin intermediul lui R. Daneel Olivaw, robotul pozitronic antic care-l salvase pe Hari când matematicianul sosise pe Trantor și se ciocnise de forțe politice lipsite de scrupule. Inițial, ea îi fusese repartizată ca bodyguard. Hari știuse din capul locului ce era, cel puțin aproximativ, ceea ce nu-l împiedicase să se îndrăgostească de ea. Inteligența, caracterul, farmecul, senzualitatea — învățase prin exemplu direct că acestea nu erau trăsături pur umane.

O lăsă să lucreze și-i pregăti ceva de băut, amânând discuția. Încetase să mai fie uimit de reparațiile pe care le făcea Dors, adesea desfășurate în condiții septice. Ea îi spusese că roboții umaniformi dețineau metode antimicrobiene care nu puteau fi aplicate oamenilor obișnuiți, dar Hari nu putea să înțeleagă lucrul acesta. Dors descurajase orice alte discuții în direcția respectivă, adesea abătându-l prin jocuri erotice. Bărbatul trebuia să admită că era extrem de eficientă în regizarea unor asemenea episoade.

Acum își trase pielea înapoi, strâmbându-se de durere. Hari știa că ar fi putut să-și decupleze secțiuni întregi ale sistemului nervos superficial, totuși păstra câteva fascicule nervoase pentru feedback. Pielea se autosigilă cu un bâzâit.

– Ia să vedem...

Tăcu și-și pipăi atentă încheieturile, pe rând. Două șfichiuiri scurte.

– Funcționează perfect.

– Să știi că majoritatea oamenilor ar considera tulburător spectacolul ăsta.

– De aceea nu-l fac în drum spre serviciu.

– Mă bucur că ții seama de opinia publică.

Amândoi știau că Dors ar fi avut necazuri majore dacă ar fi existat suspiciuni privind adevărata ei natură. De milenii bune, roboții cu capacități avansate fuseseră declarați ilegali; tik-tokii erau acceptabili tocmai pentru că erau inteligențe de nivel redus, menținute riguros sub pragul conștiinței legal definite. Violarea acelor standarde în fabricare constituia o crimă capitală, un delict imperial față de care nu se admiteau excepții. Iar puternicele sentimente antice susțineau legea; revoltele din Sectorul Junin demonstraseră asta.

În mod similar fuseseră limitate simulacrele numerice. Din acest motiv, simurile Voltaire și Ioana, dezvoltate de aventurierii Noii Renașteri de pe Sark, fuseseră special proiectate ca să se strecoare printre buclele algoritmice. Se părea că Marq, cercetătorul de la „Artifice Associates", amplificase puterile lui Voltaire în ultima clipă. Deoarece simul fusese șters după aceea, violarea legii nu fusese detectată.

Lui Hari nu-i plăcea să aibă nici cea mai mică legătură cu delictele, dar acum își dădu seama că asta era o prostie. Deja întreaga lui viață se rotea în jurul lui Dors, o exilată tăinuită.

– Mă voi retrage din cursa pentru funcția de prim-ministru, anunță el hotărât.

– Din cauza mea.

Dors era întotdeauna ageră.

– Da.

– Am căzut de acord că obținerea puterii merită riscul de a fi mereu în atenția publicului.

– Pentru a proteja psihoistoria. Nu mă așteptasem însă ca tu să fii atât de expusă în mass-media. Acum...

– Sunt o frână pentru tine.

– Când am venit, m-am întâlnit cu o duzină de reporteri și camere 3D. Te așteptau pe tine.

– Atunci voi rămâne înăuntru.

– Cât timp?

– Specialii mă pot scoate prin altă ieșire. Au amenajat-o deja și au instalat un puț gravitic.

– Nu-i poți evita de-a pururi, iubito.

Ea se scuală și-l îmbrățișă.

– Dacă descoperă cine sunt, pot să dispar.

– Dacă ai norocul să scapi. Și chiar în varianta respectivă, eu nu pot trăi fără tine. N-o să...

– Pot fi transformată.

– În alt corp?

– Da, într-unul diferit. Altă piele, altă cornee, câteva amprente neurale schimbate...

– Schimbi numărul de serie?

Ea se încordă în brațele bărbatului.

– Da.

– Ce nu pot face... semenii tăi?

– Noi nu putem inventa psihoistoria.

Hari se desprinse frustrat din brațele ei și lovi cu palma în perete.

– La naiba! — nimic nu-i mai important decât *noi.*

– Și eu consider la fel. Dar în clipa de față cred că pentru tine este mai important să rămâi candidat la funcția de prim-ministru.

– De ce?

Începu să se plimbe agitat prin salon.

– Miza este foarte mare. Cei care doresc să te asasineze...

– Cleon crede că-i vorba despre Lamurk.

– ...vor înțelege probabil că simpla retragere a candidaturii tale nu-i o soluție fermă. Împăratul te poate reintroduce în joc ulterior.

– Nu-mi place să fiu tratat ca o piesă de șah.

– „Calul"? Da, te pot vedea în rolul ăsta. Nu uita că există și alți suspecți, facțiuni care doresc să nu le stai în cale.

– De pildă, cine?

– Autoritatea Universitară.

– Este un om de știință, ca mine!

– *Era.* Acum este unul dintre cei aflați în jurul mesei de joc.

– Sper că nu este dama...

Dors îl sărută ușor.

– Ar trebui să te anunț că programele mele de investigare au descoperit o matrice de plauzibilitate pentru comportamentul lui Lamurk, bazată pe trecutul lui. În ascensiunea spre vârf, a eliminat cel puțin șase rivali. De asemenea, este oarecum tradiționalist și în privința metodelor folosite.

– Oho, atunci m-am liniștit!

Ea îl privi straniu.

– Toți rivalii lui au fost înjunghiați. Rezolvarea clasică din intrigile istorice.

– N-aș fi bănuit că Lamurk a urmărit cu atâta atenție trecutul imperial.

– Este un clasicist. În viziunea lui, nu ești decât un pion care ar fi preferabil să fie îndepărtat de pe tabla de joc.

– După cum te exprimi, vărsarea de sânge parcă nici n-ar exista.

– Sunt învățată și construită să evaluez și să acționez fără să mă implic sentimental.

– Cum îți împaci talentul — ba nu, să nu fim eufemiști, *entuziasmul* — cu posibilitatea de a ucide pe cineva pentru a mă apăra?

– Legea 0.

– Mda. „Omenirea ca un tot este mai presus de soarta unui singur om", cită el.

– Să știi că eu *simt* suferință în interacțiunea cu Legea 1...

– Prin urmare, Legea 1, modificată acum, sună astfel: „Robotul nu are voie să pricinuiască vreun rău omului sau să îngăduie prin neintervenție să i se întâmple ceva rău une ființe umane, cu excepția cazurilor în care acest lucru intră în contradicție cu Legea 0".

– Exact.

– Ăsta-i un alt joc pe care-l joci. Unul cu reguli foarte dure.

– Este un joc mai extins.

– Iar psihoistoria este un potențial set nou de planuri de joc?

– Într-un fel. Glasul i se înmuie și Dors îl cuprinse din nou în brațe. Nu ar trebui să-ți faci atâtea griji. Ceea ce avem noi este un paradis.

– Dar blestematele astea de jocuri pentru putere continuă.

– Așa trebuie.

El o sărută drăgăstos, dar ceva anume dinlăuntrul lui clocotea și se învolbura, o bobină zumzăind inutil în bezna înconjurătoare.

✦ 8 ✦

A doua zi dimineață, îl găsi pe Yugo așteptându-l în birou. Congestionat la față, cu ochii holbați, îl întrebă imediat:

– Ce poți face?

– Ăăă... în legătură cu ce anume?

– N-ai urmărit știrile? Gărzile au ocupat Bastionul.

– Ah... da?

Hari își amintea în mod vag că o facțiune dahlită stârnise o revoltă minoră și se baricadase într-o fortăreață. Negocierile tărăgănau. Da... Yugo îi povestise de câteva ori istoria asta.

– Nu este cumva o problemă locală, trantoriană?

– Așa am susținut *noi*! Brațele lui Yugo gesticulau cu mișcări complicate, aidoma unor păsări luându-și zborul grăbite. Apoi au venit Gărzile. Fără avertisment. Au ucis mai bine de patru sute de oameni. I-au făcut bucăți, cu blasterele la intensitate maximă, fără avertisment.

– Incredibil, făcu Hari cu un ton pe care îl spera plin de simpatie.

În realitate nu-i păsa absolut deloc de vreuna dintre părțile implicate... și oricum nu știa care era mobilul conflictului. Nu-l interesaseră niciodată turbulențele mondiale cotidiene, care agitau mințile fără să le învețe nimic. Întregul scop al psihoistoriei, care reieșea atât din personalitatea cât și din capacitatea lui analitică, era acela de a studia climatul, ignorând vremea.

– Nu poți *să faci* ceva?

– Ce anume?

– Să protestezi pe lângă Împărat!

– Mă va ignora. Este o problemă strict trantoriană și...

– Atunci este o insultă și la adresa ta.

– Nu are cum...

Ca să nu pară complet străin de subiect, adăugă repede:

– În mod deliberat, am păstrat distanța față de problemă...

– Dar Lamurk a făcut-o!

Asta îi atrase atenția lui Hari.

– Poftim? Lamurk nu are nici o putere pe Trantor. El este regent imperial.

– Haide, Hari, nimeni nu mai crede în povestea asta veche a separării puterilor. S-a terminat cam de mult.

Hari fu cât pe aici să întrebe „Adevărat?", dar în ultima clipă își dădu seama că Yugo avea dreptate. Pur și simplu, nu adăugase efectele îndelungatei și lentei erodări a structurilor imperiale. Acestea apăreau ca factori în partea dreaptă a ecuației, dar el nu se gândise niciodată la dezintegrare în termeni materiali, locali.

– Crezi așadar că ar fi o mișcare în scopul de a obține influență în Consiliul Superior?

– Asta trebuie să fie. Yugo clocotea. Regenților ăstora nu le place să aibă în preajmă indivizi nesubordonați. Ei vor ca Trantorul să fie disciplinat și să funcționeze perfect, chiar dacă asta înseamnă că vor călca în picioare oameni.

Hari riscă o întrebare:

– Din nou problema reprezentării?

– Bineînțeles! Avem dahliți în tot Sectorul Muscle Shoals, dar nu putem căpăta un reprezentant? La naiba, nu! Trebuie să cădem în genunchi și să ne rugăm...

– O să... o să fac tot ce pot, ridică Hari mâna ca să-i oprească tirada.

– Împăratul va pune lucrurile la punct.

Din observație directă, Hari știa că Împăratul nu va face așa ceva. Nu-i păsa câtuși de puțin cum era condus Trantorul, atâta vreme cât el nu vedea din palat districte în flăcări. Adesea, Cleon preciza: „Eu sunt Împăratul unei galaxii, nu al unui oraș."

Yugo de-abia ieșise, când biroul lui Hari piui.

– Căpitanul Specialilor dorește să vă vadă, domnule.

– Le-am cerut să rămână afară.

– Solicită audiență, pentru a vă înmâna un mesaj.

Matematicianul suspină. Sperase că azi se va putea dedica muncii sale.

Căpitanul intră rigid și refuză să se așeze.

– Domnule profesor, mă aflu aici pentru a vă aduce la cunoștință recomandările Consiliului Specialilor.

– Ar fi fost de ajuns o simplă scrisoare. De fapt, fă chiar asta — trimite-mi un memorandum. Am multă treabă...

– Cu tot respectul, domnule profesor, trebuie să discutăm această problemă.

Hari se afundă în fotoliu și-i făcu semn să înceapă. Fără să renunțe la poziția de drepți, căpitanul rosti:

– Consiliul solicită ca soția domnului profesor să nu-l mai însoțească la evenimentele oficiale.

– Aha, deci cineva a cedat în fața presiunilor...

– În plus, ni s-a atras atenția ca soției dumneavoastră să i se interzică accesul în Palat.

– Cum?! Asta mi se pare o măsură extremă.

– Regret că trebuie să vă transmit acest mesaj, domnule profesor. Am participat și eu la ședința Consiliului și am susținut că doamna avea motive întemeiate să devină alarmată.

– Și să-i rupă brațul amărâtului ăluia.

Căpitanul își îngădui umbra unui zâmbet.

– Trebuie să recunosc că este mai rapidă decât toți bodyguarzii pe care i-am văzut.

„Și te întrebi care poate fi explicația, nu?"

– Cine era individul?

Fruntea căpitanului se încruntă.

– Se pare că un universitar dintr-un braț galactic spiral, domnule profesor, cu un grad deasupra dumneavoastră. Alții spun însă că este mai degrabă implicat în politică.

Hari așteptă, dar Specialul nu mai adăugă nimic, deși părea că ar fi vrut s-o facă.

– Din ce facțiune?

– Posibil a lui Lamurk.

– Există dovezi în privința asta?

– Nu, domnule profesor.

Hari oftă. Politica era nu numai o artă inexactă, ci rareori deținea date valide.

– Perfect. Am recepționat mesajul.

Căpitanul ieși imediat, cu o vizibilă ușurare. Înainte ca Hari să fi putut deschide calculatorul, apăru o delegație de la propria sa facultate. Membrii ei intrară în tăcere; se auziră numai bâzâiturile portalului care-i inspectă pe rând. Hari surâse fără să vrea. Dacă exista o profesiune cel mai puțin probabil de a produce asasini, era cea de matematician.

– Am venit pentru a vă prezenta concluzia la care am ajuns, declară oficial profesorul Aangon.

– Vă rog, încuviință Hari.

În mod obișnuit și-ar fi etalat bruma de talent social, pentru a se angaja într-un schimb de informații despre cei prezenți; în ultima vreme neglijase problemele Universității, folosind pentru ecuații timpul în care ar fi trebuit să se ocupe de problemele administrative.

– În primul rând, începu Aangon, zvonurile privind o „teorie a istoriei" au făcut ca Departamentul nostru să fie privit cu dispreț. Consi...

– Nu există o asemenea teorie, doar o analiză descriptivă.

Negarea directă îl descumpăni pe Aangon, totuși urmă:

– În al doilea rând, ne exprimăm dezaprobarea față de aparenta alegere a asistentului Yugo Amaryl ca șef al Departamentului, în eventualitatea retragerii dumneavoastră. Este un afront la adresa membrilor cu experiență — a majorității lor —, să le fie preferat un asistent cu un comportament social îndoielnic.

– Ce vreți să spuneți? făcu Hari amenințător.

– Considerăm că politica nu trebuie să afecteze deciziile universitare. Insurecția dahliților, pe care Amaryl a susținut-o verbal,

și care a fost înăbușită numai prin intervenție imperială și forță armată, îl face necorespunzător...

– Ajunge! Punctul trei?

– Se referă la atacul asupra unui coleg de breaslă...

– Un coleg de... — aha, cel pe care soția mea...?

– Este într-adevăr un afront fără egal și scandalos, din partea unui membru al familiei dumneavoastră. În aceste condiții, poziția dumneavoastră aici este pusă sub semnul întrebării.

Nici dacă cineva ar fi aranjat incidentul, nu s-ar fi profitat mai mult de pe urma lui.

– Resping sugestia.

Ochii profesorului Aangon deveniră de gheață. Ceilalți membri ai delegației se foiseră stânjeniți, iar acum se strânseseră îndărătul său. Hari nu avea nici o îndoială referitor la propunerea lor privind noul șef al Departamentului.

– Consider că un vot de neîncredere al plenului facultății, într-un consiliu oficial...

– Fără amenințări!

– Subliniez doar faptul că în timp ce atenția vă este îndreptată în alte direcții...

– Candidatura la funcția de prim-ministru.

– ...vă este imposibil să vă îndepliniți îndatoririle...

– Ajunge! Un consiliu oficial poate fi convocat doar de șeful de Departament.

Profesorii se foiră, dar nimeni nu comentă.

– Iar eu nu-l voi convoca.

– Nu puteți continua la nesfârșit fără să întreprindeți acțiuni care să necesite acordul nostru, îi aminti șiret Aangon.

– Știu asta. Să vedem cât pot rezista.

– Trebuie realmente să analizați situația. Noi...

– Afară!

– Poftim? Nu puteți...

– Afară! Ieșiți!

Delegația ieși.

Niciodată nu-i ușor să accepți critici, mai ales atunci când există toate șansele ca ele să fie îndreptățite.

Pe lângă eternele manevre în vederea obținerii de statut și poziție, Hari știa despre colegii lui meritocrați — de la Autoritatea Universitară și până la membrii propriului său Departament — că aveau temeiuri profunde pentru a obiecta împotriva acțiunilor sale.

Adulmecaseră un iz de psihoistorie, purtat de zvonuri, și asta fusese îndeajuns ca să-și zbârlească penele. Nu puteau accepta posibilitatea ca omenirea să nu-și poată controla viitorul, ca istoria să fie rezultatul forțelor ce acționau dincolo de orizonturile simplilor muritori. Oare începuseră deja să bănuiască un adevăr pe care Hari îl cunoștea din studiile lui complexe, desfășurate pe parcursul a decenii: că Imperiul dăinuise grație meta-naturii sale superioare, nu din pricina actelor de curaj ale indivizilor sau ale planetelor?

Oamenii de toate felurile credeau în autodeterminarea umană. De obicei, ei porneau de la senzația că acționau pe cont propriu, că ajunseseră la opiniile lor pe baza unei logici interioare — într-un cuvânt, că argumentau pornind chiar de la premisele paradigmei. Evident, o asemenea logică era circulară, ceea ce nu însemna că argumentele ar fi fost eronate sau ineficiente. Sentimentul de control asupra situațiilor era puternic și convingător. Fiecare om dorea să creadă că era stăpân pe destinul său. Logica nu avea nici o legătură cu asta.

Și cine era el ca să le spună că se înșelau?

– Hari?

Era Yugo, părând oarecum sfios.

– Intră, prietene.

– Acum un minut am primit o ofertă stranie. Un institut de cercetări de care n-am auzit niciodată ne pune la dispoziție bani frumoși.

– Ce trebuie să facem pentru ei?

Banii erau întotdeauna utili.

– Să le dăm o copie după baza de date a simurilor sarkiene.

– Voltaire și Ioana? Răspunsul este „nu". Cine le dorește?

– Nu știu. Avem originalele stocate.

– Află cine sunt ofertanții.

– Am încercat. Nu pot urmări traseul de comunicații.

– Ciudat...

– De asta am venit să te anunț. Nu-mi place.

– Activează un program de urmărire, în caz că vor reveni.

– Am înțeles. Cât despre Bastionul dahlit...

– Lasă-l baltă deocamdată.

– Uită-te cum au înăbușit Imperialii revoltele din Junin!

Hari îl lăsă pe Yugo să vorbească, fără să-l mai asculte. Stăpânea de mult timp arta academică de a părea că ascultă fascinat, în timp ce mintea îi funcționa la un braț spiral depărtare.

Știa că va trebui să discute cu Împăratul despre chestiunea dahlită, și nu numai pentru a contracara acțiunea lui Lamurk — o mișcare îndrăzneață pe Trantor, o regiune în mod tradițional inviolabilă. Soluția rapidă și sângeroasă a unei probleme dificile. Brutal, dar aseptic.

Dahliții aveau o problemă: nu beneficiau de o reprezentare corespunzătoare. Nu erau nici populari. În plus, se dovediseră reacționari.

Nu conta câtuși de puțin faptul că ei — cu excepția geniilor ridicate din gloată printr-un noroc, ca Yugo — erau ostili instinctelor obișnuite ale minților științifice.

De fapt, Hari începuse să pună la îndoială faptul că mediul științific formal și rigid merita să mai fie privit cu atâta venerație. De jur împrejurul său vedea coruperea imparțialității științei, de la sistemul de premieri și până la împărțirea resturilor imperiale, care ținea loc de sistem de promovare.

Cu numai o zi în urmă trecuse pe la el Decanul Administrativ, care-l sfătuise, cu o logică mieroasă, să-și folosească o parte a puterii imperiale pentru a acorda o sponsorizare unui profesor cu prea puțină activitate, dar cu legături de familie în Consiliul Superior.

Îi spusese de altfel destul de sincer:

– Nu crezi că este în interesul *Universității* să acorzi o sponsorizare minoră cuiva cu relații?

Hari n-o făcuse, totuși îl chemase pe individ ca să-i explice refuzul.

Decanul fusese uluit de atâta onestitate și de abia ulterior Hari decisese că omul avea dreptate, în cadrul propriului său sistem logic. Dacă sponsorizările erau simple beneficii bănești, de ce să nu le acorde complet pe temeiuri politice? Fără să-i fie familiar, trebuia să admită că modul de gândire era perfect logic.

Hari suspină și-și îngădui un zâmbet, când Yugo își încheie tirada. Nu — fusese o reacție greșită. O încruntătură îngrijorată — da, asta era! Yugo reîncepu să vorbească rapid, mișcând agitat din brațe, cumulând epitetele la înălțimi improbabile.

Matematicianul își dădu seama că simpla sa expunere la realitatea politicii, zbaterea brutală a unor roiuri oarbe în penumbre, ridicase

doieli privind propria sa poziție, destul de mulțumită de sine. Oare ținta în care el crezuse cu atâta fermitate pe când trăise pe Helicon fi fost realmente utilă unor oameni ca dahliții?

În felul acesta, gândurile îi reveneau la ecuațiile sale. Era posibil Imperiul să fie vreodată condus de rațiune și decizie morală, nu de putere și bogăție? Teocrațiile încercaseră asta și dăduseră greș. Scientocrațiile, deși mult mai rare, fuseseră prea rigide ca să reziste.

– ...și am spus, sigur că da, Hari poate s-o facă, încheie Yugo.

– Poftim — ce anume?

– Să susții planul Alphonso pentru reprezentarea dahlită, bineînțeles.

– O să mai reflectez, spuse Hari ca să scape. Între timp, haide să auzim concluziile cercetării tale asupra longevității.

– Le-am prezentat în fața a trei dintre noii asistenți, începu Yugo sobru, stăpânindu-și energiile dahlite. N-au putut înțelege o boabă.

– Pentru un vânător nepriceput, pădurea e mereu pustie.

Privirea suprinsă a celuilalt îl făcu să se întrebe dacă nu cumva umorul lui era în suferință. Politica începea să-și spună cuvântul.

– Așadar, am introdus factorul longevității în ecuații, doar ca să văd ce s-ar putea întâmpla. Fii atent, rosti el și introduse un miez elipsoid de date în lectorul de birou al lui Hari.

Una dintre moștenirile persistente ale pre-antichității o constituia Anul Galactic standard, folosit de toate planetele Imperiului în afacerile oficiale. Hari se întrebase dintotdeauna dacă nu cumva durata respectivă era egală cu perioada orbitală a Pământului. Anul alcătuit din douăsprezece luni, fiecare de douăzeci și opt de zile, reducea la 1 224 675 numărul candidatelor posibile din cele douăzeci și cinci de milioane de planete ale Imperiului, dar precesiile și influențele sateliților perturbau toate perioadele planetare. Nici unul dintre cele 1 224 675 de corpuri cerești nu se potrivea exact calendarului E.G., dar peste 17 000 se apropiau destul de mult.

Yugo începu să explice rezultatele obținute. O trăsătură curioasă a istoriei Imperiului era durata vieții omenești. Continua să fie de aproximativ 100 de ani, însă unele dovezi vechi sugerau că anii respectivi erau de aproape două ori mai lungi decât „anul primordial" (cum se exprima un text), care era „natural" oamenilor. Într-un asemenea caz, oamenii trăiau de aproape două ori mai mult decât în epocile pre-imperiale. Extensia indefinită a duratei vieții era imposibilă; finalmente, biologia învingea cu regularitate. Maladii noi se infiltrau în nișa oferită de corpul uman.

– Datele esențiale le-am căpătat de la Dors, explică Yugo. Fii atent la datele astea!

Curbe, proiecții 3D, imagini consecutive de corelări.

Coliziunea dintre biologie și cultura umană era întotdeauna intensă și adesea distrugătoare. Frecvent ducea la o politică de piață liberă, în care părinții puteau selecta trăsăturile dorite pentru copiii lor.

Unii optau pentru longevitate, crescând până la 125, apoi chiar până la 150 de ani. Atunci când majoritatea avea viață lungă, societățile planetare respective se destrămau. De ce?

– Am reluat ecuațiile, urmărind influențele exterioare, continuă Yugo.

Înflăcărarea dahlită dispăruse; rămăsese doar scânteierea care-l făcuse pe Hari să-l recupereze, cu decenii în urmă, dintr-un puț de căldură.

În sinusoidele grațioase și înșelătoare ale ecuațiilor, el descoperise o rezonanță ciudată. Atât în economie cât și în politică, existau cicluri fundamentale, înțelese bine, cu durate între 120 și 150 de ani.

Atunci când durata vieții omenești ajungea la dimensiunile respective, începea un feedback distructiv. Piețele deveneau peisaje neregulate, cu vârfuri abrupte și prăpăstii fără fund. Culturile se bălăbăneau de la excesele extravagante la limitările puritane. În câteva secole, majoritatea cuceririlor bioștiinței erau fie distruse de haos, fie înăbușite de restricțiile religioase. Durata medie a vieții revenea la valorile anterioare.

– Interesant, comentă Hari privind curbele abrupte ale ciclurilor, ale căror arcuri se dezintegrau în spițe frânte. Dintotdeauna mă întrebasem de ce nu trăim mai mult.

– Pentru că ni se opun presiuni sociale importante. Acum știm de unde provin ele.

– Mi-ar fi plăcut totuși să am o viață productivă, lungă de secole.

Yugo rânji.

– Privește mass-media, piesele, legendele, holo-urile. Întotdeauna cei foarte bătrâni sunt urâți, lacomi, meschini, încercând să țină totul pentru ei.

– Mda. De obicei, așa se și întâmplă.

– Nu uita de mituri. Oamenii care învie din morți... Vampirii... Mumiile... Întotdeauna au gânduri rele.

– Nu există nici o excepție?

– Ba da, Dors mi-a găsit câteva cu adevărat vechi. De pildă, martirul acela din antichitate — Isus, parcă, nu?

– Un mit al resuscitării?

– Dors afirmă că Isus n-a fost probabil o persoană reală. Așa susțin textele antice, risipite peste tot. Întregul mit este probabil un psihovis colectiv. După ce a înviat din morți, n-a mai dăinuit mult.

– S-a ridicat la ceruri, nu?

– Oricum, a dispărut repede. Oamenii nu te mai doresc în preajmă, chiar dacă ai învins Doamna cu Coasa.

Yugo arătă curbele ce convergeau spre dezastru.

– Cel puțin putem înțelege de ce majoritatea societăților învață să nu-i lase pe oameni să trăiască prea mult.

Hari examină suprafețele de evenimente.

– Așa o fi, dar cine învață ceva?

– Poftim? Oamenii... într-un fel sau altul.

– Totuși niciodată n-a existat o singură persoană care să știe, împunse cu degetul, asta.

– Cunoașterea ajunge să fie inserată în tabuuri, legende, legi...

– Mda.

Aici exista o idee, ceva mai important ascuns îndărătul intuițiilor lui, dar care îi luneca printre degete. Trebuia să aștepte să reapară... dacă în zilele acestea mai avea timp să asculte glăsciorul care trecea șoptind, ca o siluetă adumbrită pe o stradă cețoasă...

Hari se smulse din gânduri.

– Ai făcut o treabă excelentă — sunt realmente impresionat. Public-o!

– Crezusem că păstrăm tăcerea în privința psihoistoriei.

– Ăsta nu-i decât un element minor. Oamenii vor crede că zvonurile sunt versiuni exagerate ale unor asemenea cercetări.

– Psihoistoria nu poate funcționa dacă oamenii știu de existența ei.

– Este absolut adevărat. Problema longevității va atrage atenția mass-media și va pune capăt speculațiilor.

– Așadar va fi o camuflare înaintea investigațiilor imperiale?

– Exact.

Yugo surâse larg.

– Straniu că ei spionează chiar și „un ornament al Imperiului", așa cum te-a numit Cleon săptămâna trecută, înaintea Recepției Imperiale.

– Așa s-a exprimat? N-am auzit chestia asta.

– Erai prea preocupat de hârtiile pentru sponsorizări. Trebuie să le lași în seama altora.

– Avem nevoie de mai multe resurse pentru psihoistorie.

– De ce nu soliciți mai mulți bani de la Împărat?

– Lamurk ar afla și ar folosi lucrul ăsta împotriva mea. Favoritism în procedurile Consiliului Superior... și alte chestii similare. Îți poți imagina și singur.

– Mda, probabil că pot. Ţi-ar fi însă mult mai uşor.

– Important este să nu ieşim prea mult în evidenţă. Să evităm scandalurile şi să-l lăsăm pe Cleon să-şi facă baletul lui diplomatic.

– Cleon a mai spus că eşti „o floare a intelectului". Am înregistrat expresia în beneficiul tău.

– Poţi s-o uiţi. Florile care cresc prea înalte sunt culese.

10

Dors nu trecu de marele vestibul al palatului. Acolo fu oprită de Garda Imperială.

– La naiba, se enervă Hari, e soţia mea!

– Ne pare rău, dar este un ordin imperial, replică rece şeful Gărzii.

Escorta de Speciali din jurul lui Hari nu-l intimida câtuşi de puţin; probabil că nu exista ceva care să-l sperie.

– Până când începe, zise Hari către Dors, mai e destul timp. Hai să ciugulim ceva!

Ea se încordă.

– Deci vrei să *intri* fără mine?

– Am crezut că ai înţeles cum stau lucrurile. Trebuie s-o fac! Cleon a convocat întrunirea...

– La instigarea lui Lamurk.

– Bineînţeles, este vorba despre problema dahlită.

– Iar individul ăla pe care l-am placat la Colocviu putea să fi fost pus special s-o facă, de către...

– Exact, zâmbi Hari, de către Lamurk. Toate găurile-de-vierme duc la Lamurk.

– Nu uita nici de Autoritatea Universitară.

– Ea este de partea mea!

– Vrea funcţia de prim-ministru, Hari. Toate zvonurile indică asta.

– N-are decât s-o ia, mormăi bărbatul.

– Nu te pot lăsa singur înăuntru.

– Ce naiba, ăsta-i *Palatul*, arătă el spre şirurile de gărzi în uniforme albastru-aurii.

– Mie nu-mi place.

– Uite ce-i: am căzut de acord să încerc să te introduc — şi n-am izbutit, exact aşa cum prezisesem. Asta e. Oricum n-ai fi putut trece de scanner-ul de armament.

Dors își mușcă ușor buza inferioară, dar nu comentă. Prin câmpul puternicului scanner antiarmament n-ar fi putut trece nici un umaniform.

– Așa că, urmă el calm, intru, particip la întrunire, apoi ne întâlnim aici...

– Ai datele și hărțile pe care ți le-am pregătit?

– Bineînțeles, implementate în cip. Clipesc de trei ori și l-am citit.

Hari purta inserat sub pielea gâtului un cip stocator pentru accesul la date, un ajutor de neprețuit la conferințele matematicienilor. Echipamentul era standard și imediat accesibil. Un microlaser imprima imaginea pe spatele retinei sale, în culori și 3D, folosind un pachet excelent de grafică. Dors îi instalase o mulțime de hărți și date generale despre Imperiu, Palat, legislația recentă, evenimentele notabile... orice ar fi putut apărea în discuții și protocoale.

Expresia ei severă se destrămă și Hari zări femeia de dedesubt.

– Vreau doar... te rog... ai grijă.

O sărută pe nas.

– Întotdeauna am grijă.

Se plimbară printre nenumăratii pierde-vară care ticseau vestibulul, ciugulind aperitivele ce pluteau pe platouri.

– Imperiul este falimentar și ei își pot permite asta, pufni Hari.

– Este o tradiție, explică Dors. Beaumunn cel Darnic detesta întârzierile prilejuite de pregătirea meselor, care de altfel constituiau principala lui activitate. El a ordonat ca pe toate proprietățile sale să i se pregătească zilnic toate cele patru mese, în eventualitatea că ar fi putut trece pe acolo. Excesul de mâncare este redistribuit în felul acesta.

Hari n-ar fi crezut o asemenea poveste improbabilă, dacă n-ar fi auzit-o de la un istoric. Existau oameni care locuiau realmente aici, folosindu-și pozițiile de funcționari minori pentru a participa la un banchet infinit. El și Dors se plimbară printre ei, purtând vapori refractori care le distorsionau înfățișarea. Recunoașterea ar fi atras paraziți.

– Chiar și în mijlocul luxului, te gândești tot la problema Voltaire, nu-i așa? șopti Dors.

– Încerc să înțeleg cum a fost copiat din fișierele noastre.

– Și cu numai câteva ore înainte vi-l ceruse cineva? Ea făcu o grimasă. Când l-ai refuzat, ți l-a furat pur și simplu.

– Probabil agenții imperiali...

– Chestia asta nu-mi place. Poate că încearcă să te implice mai mult în scandalul Junin.

– Nu uita că vechiul tabu antisimuri se destramă... În sfârșit, las-o baltă. În ziua de azi, ori e sim, ori e stim.

Sub cupola sculptată a sălii se aflau câteva mii de oameni. Pentru a testa echipa de agenți care-i proteja, Dors îl purtă pe Hari pe un traseu aleatoriu, dar el se plictisi repede de jocul acela. Dors, întotdeauna la zi cu mondenul, îi arătă persoanele celebre; părea să creadă că asta îl va interesa, sau cel puțin îi va îndepărta gândurile de la întrunirea care se apropia. În ciuda vaporilor de refracție, câțiva îl recunoscură și fură nevoiți să se oprească și să stea de vorbă. Conform unei străvechi tradiții, în asemenea ocazii nu se discuta nimic de substanță.

– E timpul să intri, îl anunță Dors.

– Ai observat vreun urmăritor suspect?

– Trei. Dacă intră după tine în Palat, o să-l anunț pe căpitanul Specialilor.

– Termină cu grijile! Nu uita că în Palat nu pot fi introduse arme.

– Modul de operare mă îngrijorează mai mult decât posibilitățile. Derma aceea și-a întârziat detonarea exact atât cât a trebuit ca să scapi de ea, dar m-a alertat pe mine în asemenea măsură încât l-am atacat pe profesoraș.

– Ceea ce ți-a atras interdicția de a mai intra în Palat, îi încheie Hari ideea. Îi crezi pe oameni capabili de niște manevre extrem de complexe.

– N-ai citit prea multă istorie a politicii imperiale, așa-i?

– Slavă cerului, nu!

– N-ar face altceva decât să te neliniștească, spuse ea și-l sărută cu o pasiune bruscă și surprinzătoare. Iar grijile sunt specialitatea mea.

– Ne revedem peste câteva ore, spuse Hari cât putu mai nepăsător, în ciuda unei premoniții sumbre.

În gând, adăugă: „...sper".

Pătrunse în palat, trecând prin obișnuitele puncte de control antiarmament, deservite de ofițerii de protocol. Nimic, nici chiar un cuțit din carbon sau un grăunte cu implozie nu ar fi putut scăpa numeroaselor lor instrumente de detecție. Cu milenii în urmă, asasinatele imperiale deveniseră atât de obișnuite, încât ajunseseră să semene cu o formă de sport. Acum tradiția și tehnologia se asociau pentru ca orice întrunire oficială la nivel înalt să fie absolut sigură. Consiliul Superior se reunea pentru raportul Împăratului, așa că, în mod inevitabil, erau prezente batalioane de asistenți, oficialități, atașați extraordinari și gură-cască. Paraziții se atașau cu grație îndelung exersată.

Lângă Lyceum se afla tradiționalul Ospăț al Dărniciei; inițial fusese o masă lungă, încărcată cu mâncăruri bogate, dar cu timpul se ajunsese la câteva zeci de mese.

Mâncatul chiar și înaintea sesiunilor de lucru era obligatoriu, o acceptare a generozității Împăratului, și ignorarea meselor ar fi însemnat o insultă. Hari ciuguli câte ceva, traversând Domul Săgetătorului. Mulțimi zgomotoase roiau permanent, majoritatea în nișele ceremoniale ce mărgineau domul, izolate prin perdele sonice.

Hari intră într-o asemenea cămăruță și se simți ușurat că scăpase de hărmălaie. Examină rapid însemnările de pe agenda de lucru a Consiliului, nedorind să apară ca un provincial; membrii Consiliului Superior tratau cu dispreț orice abatere de la protocol. Deși nu avea acces în Lyceum, mass-media exploata săptămâni de zile astfel de întruniri, descifrând fiecare nuanță a gafelor. Hari detesta ceremonialurile, dar atâta timp cât intrase în joc, era bine să-i urmeze regulile.

Își aminti că Dors se referise în treacăt la Leon cel Libertin, care, odată, aranjase un fals banchet pentru miniștrii săi. Mâncarea se lipise de dinții mesenilor nebănuitori și rămăsese fixată până ce fusese eliberată printr-o comandă digitală. Evident, comanda putuse fi dată numai de Împărat, după implorările și mormăiturile amuzante ale celor afectați în fața celorlalți, mai norocoși. Existau zvonuri privind distracții și mai sumbre pe care Leon le obținea pe seama unor capcane similare, deși în circumstanțe intime.

Hari traversă perdelele sonice și pătrunse pe vechile coridoare laterale care duceau spre Lyceum. Harta lui retinală evidenția aceste trasee antice și demodate, deoarece prea puțini oameni le mai întrebuințau. Escorta sa îl urmă ascultătoare, deși unii se încruntau.

De acum îi cunoștea. Doreau să fie văzuți, să se bucure de faptul că alaiul lor despica mulțimile executivilor de Sectoare. Străbaterea unor coridoare slab luminate, lipsite de agitația maselor, nu le satisfăcea deloc ego-ul.

La capătul unui coridor îngust se găsea o statuie în mărime naturală a lui Leon, ținând în mână cuțitul tradițional de executor. Hari se opri și-l privi pe bărbatul cu sprâncene dese; pe mâna dreaptă, care ținea cuțitul, se zăreau vene groase. În stânga purta un pocal de cristal cu vin-de-ceață. Realizarea era perfectă și fără îndoială măgulitoare pentru Leon, în timpul vieții sale; cel puțin cuțitul părea foarte real, cu tăișul dublu sclipind amenințător.

Unii considerau că domnia lui era cea mai veche a Epocii de Aur, atunci când ordinea și disciplina erau firești, iar Imperiul se extindea,

cucerind planete noi, fără nici un fel de probleme. Leon fusese brutal, însă foarte iubit. Hari dorea ca psihoistoria să funcționeze, dar dacă ea avea să devină un instrument care să reînvie tocmai un astfel de trecut?

Matematicianul înălță din umeri. Va avea timp să calculeze dacă Imperiul mai putea fi salvat, indiferent sub ce formă, o dată ce psihoistoria urma să existe cu adevărat.

Intră în Înaltele Săli Imperiale, escortat de ofițerii de protocol. Îl așteptau Cleon, Lamurk și membrii Consiliului Superior.

Știa că ar fi trebuit să fie impresionat de toate astea. Cumva însă, aerul de opulență exagerată îi sporea nerăbdarea de a înțelege cu adevărat Imperiul. Și, dacă putea, de a-i schimba cursul.

11

Peste trei ore, când părăsise deja Lyceumul, Hari se clătina ușor. Dezbaterile erau încă în toi, dar el avea nevoie de o pauză. Un ministru minor al Corelării Sectoarelor se oferise să-l conducă până la băile de regenerare și matematicianul acceptase recunoscător.

– Nu știu cât mai pot rezista la așa ceva, murmurase.

– Trebuie să vă obișnuiți cu plictiseala, îl sfătuise vesel ministrul.

– Poate că ar fi mai bine să abandonez.

– Nici vorbă, veniți să vă relaxați!

Roba ceremonială, obligatorie în Lyceum, îi era strâmtă și îmbibată de sudoare. Catarama bogat împodobită îl apăsa pe abdomen. Era mare și de prost gust, cu un receptor cromat pentru stilusul ritual, la fel de ornat și utilizat numai pentru votare.

Ministrul flecărise despre atacul lui Lamurk îndreptat împotriva lui Hari, pe care matematicianul încercase să-l ignore. Chiar și așa, fusese silit să se apere sau să se explice. Se străduise ca luările lui de cuvânt să fie scurte și limpezi, deși stilul acesta diferea complet de ceea ce se auzea în Lyceum. Ministrul încuviințase politicos, lăsând să se înțeleagă că și lui i se părea o greșeală.

Trecuseră prin regenerator, unde fuseseră învăluiți de jeturi albastre de ioni. Hari fusese recunoscător că în condițiile respective nu se mai putea purta o conversație și lăsase briza electrostatică să-l maseze până când atingerile ei deveniseră mângâieri vădit erotice; se părea că membrii Consiliului preferau să aibă la îndemână posibilitatea de a recurge la viciile lor.

Cu ochii scânteind de anticipație, ministrul plecase în căutarea unui divertisment privat. Hari decisese că ar prefera să nu știe ce se va întâmpla și trecuse mai departe, într-un cubicul de vapori. Se odihni, gândindu-se, în timp ce un automat de culoarea ghimbirului curăță cubiculul; o bioîntreținere elementară. Își relaxă mușchii, reflectând la hăul care se căsca între el și profesioniștii din Lyceum.

Pentru Hari, cunoașterea omenească era formată în general din experiențele nearticulate ale mulțimilor, nu din instruirea oficială a unei elite verbale. Istoria arăta că piețele comunicau preferințele și ideile celor mulți, și în general acestea erau superioare politicilor măreție preluate din talentul și înțelepciunea celor puțini. Cu toate acestea, logica imperială întreba dacă o anumită acțiune era bună, nu dacă era posibilă sau măcar cât de mult era dorită.

Realmente, Hari nu știa cum să se adreseze acestor oameni. Întorsăturile inteligente de frază și eschivele iscusite îl slujiseră destul de bine azi, dar în nici un caz nu puteau dăinui.

Reflecțiile acelea îl făcuseră să piardă noțiunea timpului. Surprins, își dădu seama că ar fi trebuit să se întoarcă.

Părăsind regeneratorul, se abătu de la traseul evident, care era ticsit de funcționari, și consultându-și harta palatului, trecu dincolo de perdelele sonice în micuțul coridor utilizat pentru procesiuni. Folosise deja de o duzină de ori cipul lui Dors, în majoritatea cazurilor pentru a urmări discuțiile rapide și criptice din Consiliu. Harta 3D scrisă de microlaser pe retina lui se rotea dacă-și mișca ochii într-un anume fel, oferindu-i perspectiva dorită. Locul era mai degrabă pustiu.

Ajunse la capătul coridorului și ridică ochii spre statuia lui Leon. Cuțitul de executor dispăruse.

De ce l-ar fi luat cineva...?

Hari se răsuci și se grăbi înapoi pe același drum pe care venise.

Înainte de a fi ajuns la perdelele sonice, un bărbat apăru prin luminescența lor ivorie. Nu părea cu nimic aparte... cu excepția ochilor care priviră fulgerător de jur-împrejur, pentru ca în cele din urmă să se fixeze asupra matematicianului.

Între ei era o distanță de vreo treizeci de metri. Hari se întoarse lent, ca și cum ar fi admirat podoabele baroce ale pereților, și se îndepărtă. Auzi scrâșnetul cizmelor celuialt, care-l urma.

Poate că era paranoic... sau poate că nu. Își spuse că era suficient să revină în mijlocul unei mulțimi, pentru ca sentimentul respectiv să dispară. Pașii dindărătul lui deveniră mai distincți, apropiindu-se.

Se răsuci și pătrunse într-un pasaj lateral. În față se zărea o sală de rit. Pașii urmăritori se iuțiră. Hari traversă sala circulară și ajunse într-un vestibul vechi. Nu se zărea nici țipenie de om.

Din acesta ieși într-un coridor lung, la capătul căruia zări doi bărbați cufundați în discuție. Porni într-acolo, dar cei doi se întrerupseră și-l priviră. Unul dintre ei scoase din buzunar un comunicator și începu să vorbească grăbit.

Hari se retrase și se năpusti prin alt pasaj lateral.

Oare ce se petrecea cu holocamerele de supraveghere? Palatul trebuia să fie ticsit de ele. Cea aflată la capătul pasajului în care se afla avea însă un capac bizar. „Rulează o înregistrare falsă", își dădu seama.

Porțiunile antice ale împrejurimilor Lyceumului erau nu numai demodate, ci și pustii. Matematicianul traversă iute altă sală extravagantă de rit. Tropăitul cizmelor se apropia grăbit de el. Coti la dreapta și, la capătul unei lungi rampe descendente, zări mulțimea.

– Hei! zbieră el, dar nimeni nu întoarse capul.

Înțelese că se afla îndărătul unor perdele sonice și porni într-acolo.

Un bărbat se ivi dintr-o nișă, tăindu-i calea. Era înalt și zvelt, și porni spre Hari cu o ținută nonșalantă. Aidoma celorlalți, nu spunea nimic și nu atrăgea atenția asupra lui. Se mulțumea să înainteze.

Hari coti la stânga și o luă la fugă. În față se vedea regeneratorul; parcursese un cerc. Înăuntru se găseau mulți oameni... dacă ar fi putut ajunge la timp.

Un coridor lung ducea direct la cabine. Porni în lungul lui și cam pe la jumătate zări trei femei care sporovăiau într-o nișă decorativă. Încetini alergarea și ele se opriră din conversație. Purtau uniforme familiare; probabil că lucrau la regenerator.

Se întoarseră spre el, părând ușor surprinse. Hari deschise gura, dar femeia cea mai apropiată de el înaintă brusc și-l prinse de braț.

Se smuci, însă femeia era puternică. Rânji spre celelalte și spuse:

– Ne-a căzut drept în...

Hari se trase cu putere în lateral și izbuti să se elibereze. Femeia se dezechilibră puțin și el profită ca s-o împingă spre celelalte. Una căută să-l lovească cu piciorul, dar nu reuși s-o facă din spatele tovarășelor ei, așa că nu-și nimeri ținta.

El se întoarse și o luă la fugă. În mod evident, femeile erau profesioniste și Hari nu avea mari speranțe că va putea să scape. Se năpusti drept înainte prin coridorul lung. Când se uită însă peste umăr, văzu că femeile rămăseseră locului și-l priveau.

Reacția lor era atât de neașteptată, încât bărbatul încetini, gândindu-se. Probabil că urmăritorii nu-l atacau, ci doar îi tăiau căile de scăpare.

În coridoarele publice, puteau oricând apărea pietoni accidentali, care să asiste fără voie la cele întâmplate. Oamenii ăștia doreau să-l aducă într-un loc izolat.

Hari apelă harta palatului, care îi figură poziția sub forma unui punct roșu. Existau două pasaje laterale, înainte de capătul coridorului...

...unde acum apărură doi bărbați, care rămaseră pe loc, cu brațele încrucișate.

Mai avea două posibilități. Hari coti la stânga, într-un coridor îngust în lungul căruia se înșiruiau cronicari străvechi. Pe măsură ce trecea prin dreptul lor, se activau și narau evenimente mărețe și victorii strălucite, îngropate sub milenii de indiferență. 3D-urile pâlpâiau în culori vii. Vocile sonore îl implorau să le asculte istoriile. Hari gâfâia de acum și încerca să-și focalizeze gândurile.

Se apropia de o intersecție. O traversă în goană și zări câțiva bărbați venind din dreapta.

Ieși pe un portal lateral, trecu pe sub un mausoleu interactiv al împăratului Elinor IV și sprintă către niște uși pe care le recunoscuse. Erau cabine de regenerare — uși albicioase, purtând doar numere. Ministrul Corelării Sectoarelor i le indicase ca fiind optime pentru întâlnirile intime.

Ca să ajungă până la ușa cea mai apropiată, Hari fu nevoit să traverseze o piațetă. Din dreapta se apropia în goană, silențios, un bărbat. Matematicianul încercă prima ușă; era încuiată. La fel și a doua. Necunoscutul ajunsese aproape lângă el. Mânerul celei de-a treia uși se răsuci și Hari se repezi înăuntru.

Era o ușă clasică, cu țâțâni. Hari se trânti cu toată greutatea în ea, ca s-o închidă. De cealaltă parte, urmăritorul izbi cu putere și-și strecură mâna înăuntru. Hari împinse cu disperare. Celălalt nu dădu drumul mâinii și reuși să-și strecoare piciorul între prag și ușă.

Hari apăsă cu o putere de care nu se crezuse capabil. Interstițiul dintre ușă și canat se micșoră, strângând mâna.

Urmăritorul era însă puternic. Mârâi înăbușit și lovi din nou cu umărul, iar interstițiul se mări.

Hari se rezemă cu spatele de ușă și împinse cu picioarele. Nu avea nimic care să-i fie de ajutor, iar ridicola robă ceremonială mai mult îl încurca. Nimic din încăpere nu era la îndemână... nici un instrument...

Bâjbâi grăbit pe lângă cataramă și stilusul antic de votare îi lunecă în palmă. Îl prinse în mâna dreaptă și se răsuci, împingând ușa cu umărul drept. După aceea trecu stilusul în stânga și lovi cu sălbăticie în mâna urmăritorului.

Stilusul era mai degrabă un ornament al robei decât o armă, totuși avea un vârf destul de ascuțit. Hari îl vârî cu putere între a treia și a patra falangă a agresorului.

Probabil că atinse o arteră, deoarece un jet subțire de sânge roșu-deschis țâșni, pulsând. Urmăritorul scoase un răcnet și dădu drumul ușii.

Hari o închise complet și acționă încuietoarea. Rețelele magnetice clicăiră. Gâfâind, se întoarse ca să examineze locul.

Era unul dintre cele mai bune regeneratoare: două cubiculuri pentru destindere, un pat cu înălțime reglabilă, băuturi și gustări din belșug. Câteva dușuri de vapori — unde se spunea că se petreceau adesea acte sexuale îndrăznețe. Lângă peretele opus, un complex de aparatură pentru gimnastică. Și, în mod tradițional, ferestruica îngustă și înaltă, ca o fantă, care se deschidea spre o grădină de ceramică și nisip. Era păstrată ca un memento al epocilor în care, pentru a nu fi prins aici alături de persoane îndezirabile, era preferabil să recurgi la o ieșire rapidă.

Hari auzi un *clic* slab în ușă. Probabil un depolarizator, introdus ca să dezactiveze rețelele magnetice. Examină mai atent ferestruica.

12

Un bărbat intră prudent în regenerator. Purta o tunică simplă, azurie, de valet imperial, care îngăduia libertate de mișcare. Perfectă pentru activități rapide. Ținea în mână cuțitul statuii lui Leon.

Cu o mână închise ușa înapoia sa și o încuie, apoi privi în jur. Deși voinic, se deplasa cu o grație fluidă. Inspectă metodic cubiculurile și dușurile de vapori, ba chiar și aparatura pentru gimnastică. Nu se zărea nimeni. Se aplecă pe fereastra complet deschisă; nu era îndeajuns de largă pentru ca un om cu statura lui să poată ieși pe acolo.

Reveni în mijlocul încăperii și vorbi în comul de la încheietură:

– A ieșit în grădină. De aici nu-l pot zări. Ați blocat-o?

Tăcu o clipă, ascultând răspunsul.

– Nu-l puteți găsi? Bineînțeles că nu! V-am spus să nu decuplăm monitoarele din zonă.

O pauză.

– Sigur că știu că-i secret, are propriul ei număr de CD, fără monitoare de înregistrare, totuși...

Începuse să se plimbe nervos prin regenerator.

– Atunci, faceți bine și asigurați-vă că toate ieșirile sunt păzite. Grădinile comunică între ele.

Tăcere.

– Ați pornit „nasurile"? Camerele? Dacă rataţi, o să...

Încheie propoziția printr-un mârâit amenințător.

Cercetă pentru ultima dată încăperea cu privirea și decuplă zăvorul magnetic. Chiar în pragul ușii se afla un bărbat cu mâneca îmbibată de sânge.

– Vezi că-ți pierzi tot sângele, idiotule, rosti primul individ. Ține brațul ăla în sus și șterge-o de aici. Trimite o echipă să facă curățenie.

– Unde a...? începu celălalt.

– Știam eu că nu trebuie să te bag în asta. Amator prăpădit!

Cel cu cuțitul dispăru în fugă.

Toate acestea părură că durează o veșnicie. Secundele se scurseră încetișor, în vreme ce Hari se ținea cu disperare de una dintre plăcile plafonului.

Stătea întins în întuneric peste traversele de sprijin aflate deasupra unui cubicul pentru destindere. Putea să vadă dedesubt printr-o fantă îngustă. Spera că de jos fanta nu se distingea — era singurul semn că plafonul fusese împins în sus și că se dislocase un pătrat. Putea să distingă zgârieturile de pe partea superioară a cubiculului, acolo unde se suise și desprinsese o placă din cleme.

Acum trebuia s-o mențină la locul ei. Mâinile începuseră să-l doară de atâta încordare.

Văzu dedesubt un picior pătrunzând în regenerator, întorcându-se, dispărând din raza vizuală. Era altcineva, un alt membru al echipei de asasini?

Dacă placa îi luneca din mâini, zgomotul ar fi fost auzit de oricine s-ar fi aflat în preajmă, care ar fi observat imediat de unde provenea mărirea fantei din plafon. Era posibil s-o scape complet pe jos.

Închise ochii și se concentră asupra degetelor, străduindu-se să le țină încleștate. De acum îi amorțiseră. Era tot mai rău. Începuseră să tremure.

Placa era grea, făcută din trei straturi, pentru izolare acustică. Simțea cum începuse să-i lunece dintre degete. Avea să...

Sunetul pașilor ieși din regenerator, apoi se auzi fâșâitul ușii închizându-se. Zăvorul ei clicăi.

Fără să vrea, degetele scăpară placa, iar aceasta căzu cu un zgomot surd pe pardoseală. Hari îngheță, ascultând.

Nu auzi însă redeschizându-se încuietoarea magnetică a ușii, ci doar susurul silențios al recirculatoarelor de aer.

Așadar, pentru o vreme se găsea în siguranță. În siguranță, dar într-o capcană.

Nimeni nu știa că se afla aici. Doar o căutare amănunțită ar fi adus vreun imperial demn de încredere atât de departe de zona Lyceum-ului.

Și de ce ar fi făcut-o? Nimeni nu și-ar fi dat seama prea repede de absența lui; chiar și așa, ar fi bănuit că pur și simplu se plictisise de întrunire și plecase acasă. Asta îi și spusese ministrului Corelării Sectoarelor.

Ceea ce însemna că asasinii aveau la dispoziție câteva ore bune pentru a-l căuta. Cel cu cuțitul păruse decis și sistematic. În mod inevitabil, avea să revină în punctul acesta, pentru a relua căutările. Probabil că aveau detectoare olfactive pe care le puteau aduce cu ei. În plus, se putea ca rețeaua de holocamere din palat să fi fost programată ca să-l găsească.

Din fericire în regenerator nu rămăsese nimeni. Hari coborî cu atenție, aproape lunecând pe partea superioară curbată a cubicului. Avu nevoie de forță și abilitate ca să pună la locul ei placa grea din plafon și gâfâia serios când termină. Întins pe traverse, o fixă în clame cât putu mai bine.

După aceea, rămas complet în beznă, căzu pe gânduri. Harta palatului alcătuită de Dors îi apăru imediat pe retină, având culorile și detaliile mult mai clare în semiîntuneric; bineînțeles, nu indica și utilitățile de genul acestui spațiu îngust de acces. Oricum, își dădu seama că se găsea departe, la periferia zonei Lyceum. Poate că soluția cea mai bună ar fi fost să iasă cu îndrăzneală din regenerator. Dacă putea să ajungă în mulțime...

Dacă... Nu-i plăcea să-și lase soarta în mâinile șansei, iar aici includea și strategia de a rămâne pe loc cu speranța că asasinii nu aveau să revină cu detectori olfactivi care l-ar fi depistat imediat.

Oricum, știa că era imposibil să nu facă pur și simplu nimic. Nu-i stătea în fire. Era obișnuit să fie răbdător, dar așteptarea nu-i sporea cu nimic șansele.

Privi în depărtare, prin întuneric. Spațiul era deschis aici, deasupra plafonului, dar încotro să se deplaseze?

Harta lui Dors îi arăta că în jurul zonei regeneratoarelor se întindea aparentul labirint al Grădinilor Relaxării. Fără îndoială că asasinii ar fi îndepărtat orice potențiali martori aflați dincolo de fereastra încăperii în care se refugiase el.

Dacă ar fi putut, cumva, să pătrundă mai adânc în Grădini...

Își dădu brusc seama că gândea exclusiv bidimensional. Putea să ajungă în zone publice, urcând câteva niveluri ale palatului. În exteriorul regeneratorului, ceva mai departe pe coridor, harta consemna un e-lift. Își stabili orientarea pe hartă și privi în direcția în care trebuia să meargă. Habar nu avea cum era încastrat un asemenea ascensor într-o clădire; harta nu arăta decât o incintă paralelipipedică, cu simbolul liftului. Totuși o teamă arzătoare îi făcea mușchii să se crispeze.

Porni să se târască într-acolo, nu pentru că ar fi știut ce trebuia să facă, ci tocmai pentru că nu avea nici o idee. Ștuțurile ceramiforme îi ofereau sprijin, dar trebuia să fie atent să nu desprindă plăcile plafoanelor din ramele lor. Lunecă și lovi cu genunchiul o placă; aceasta se curbă amenințător, apoi reveni la poziția inițială. Printre plăci se strecurau firicele stinse de lumină fosforescentă. Praful îi gâdila nările și îi acoperea buzele. Se îmbâcsea de colbul mileniilor.

De undeva din față răzbătea o strălucire albăstruie, aproximativ dinspre locul unde ar fi trebuit să se găsească liftul. Pe măsură ce se apropia, înaintarea devenea mai dificilă, deoarece tuburile, conductele, cablurile optice și încrucișările se îndeseau, convergând spre o regiune nodală, și pierdu minute bune strecurându-se printre ele. La un moment dat atinse o conductă care-i fripse brațul — un șoc atât de surprinzător, încât de abia își stăpâni strigătul. Simți miros de piele arsă.

Scânteierea albăstruie provenea de pe perimetrul unei plăci. Brusc spori violent în intensitate, apoi se stinse, deși Hari se apropia tot mai mult. Un pârâit ascuțit îl anunță că prin puț tocmai trecuse o e-cabină. Nu-și putuse da seama în ce direcție se deplasase.

Panoul era din ceramoțel cu latura de aproximativ un metru, având cabluri electrice plate atașate de jur împrejur. Hari nu cunoștea detaliile funcționării unui e-lift, atât doar că încărca electric cabina de transport și apoi îi transmitea greutatea prin intermediul unei succesiuni constante de câmpuri electrodinamice.

Se întoarse cu picioarele înainte și lovi cu tălpile în panou. Acesta rămase locului, totuși se deformă. Hari lovi din nou și simți că îl slăbise. Icnind de efort, lovi a treia, a patra oară... și panoul căzu.

Croindu-și drum prin hățișul de cabluri electrice groase, bărbatul își strecură capul în puț. Era întunecat, luminat doar de o vagă fosforescență provenită de la o linie verticală subțire care dispărea în beznă, în ambele direcții, sus și jos.

În zona aceasta antică, lățimea palatului era de peste un kilometru. Ascensoarele mecanice, care foloseau cabluri de tracțiune, n-ar fi putut ridica nici măcar cabine micuțe pe asemenea înălțimi, pe când sarcinile electrice care treceau de la pereții puțului la e-cabină rezolvau dinamica fără probleme. Tehnologia era veche și bine pusă la punct. Puțul acesta trebuia să fie vechi de cel puțin zece milenii... și mirosea ca atare.

Hari nu era încântat de ceea ce-l aștepta. Conform hărții, la trei niveluri deasupra lui se aflau săli publice în care erau audiați petiționarii; acolo ar fi fost în siguranță. Dedesubt se găseau opt niveluri Lyceum, pe care trebuia să le considere periculoase. Desigur, era mai ușor să coboare... dar și distanța era mai mare.

N-ar fi foarte dificil, se încurajă el. În ciuda întunericului, zărea emițătoarele electrostatice îngropate în zidurile puțului. Împunse unul dintre ele cu o bucată de cablu electric. Nu sărira scântei și nu se petrecu nici o descărcare electrică. Asta corespundea puținelor sale cunoștințe: emițătoarele funcționau doar la trecerea cabinei. Nișele lor erau îndeajuns de adânci, ca să-și poată introduce tălpile pe jumătate în ele.

Ascultă cu atenție, dar nu auzi nici un zgomot. E-cabinele erau silențioase, însă cele vechi, ca acestea, erau totodată lente. Oare risca atât de mult, escaladând puțul?

Se întrebă dacă proceda bine, când în spatele lui se auzi un strigăt:

– Hei! Hei... acolo!

Privi îndărăt. Un cap ieșise printr-un panou al plafonului. Nu putea distinge trăsăturile necunoscutului și nici nu încercă. Se rostogolea deja, stângaci, peste ultima traversă, se răsuci și ieși în puț. Coborî un picior, găsi nișa unui emițător și vârî talpa în ea.

Nu urmă nici o descărcare electrică. Din memorie, bâjbâi după altă nișă. Se sprijini bine. Trecu peste margine, ținându-se strâns cu mâinile.

Se afla deasupra unui vid negru. *Amețeală*! Brusc, fierea îi năvăli în gură.

Auzi răcnetele unor glasuri bărbătești. Probabil că cineva descoperise zgârieturile de pe cubiculul de destindere. Lumina provenită de la placa scoasă din plafon îi era de folos acum, trimițând o strălucire slabă în puț.

Hari înghiți nodul din gât.

„Nu te gândi la nimic acum! Dă-i drumul!"

Zări în dreapta o altă nișă de emițător. Își strecură piciorul în ea și își croi drum spre latura adiacentă a puțului. Începu să urce. Se dovedi surprinzător de ușor, deoarece nișele erau apropiate și aveau mărime

potrivită pentru picioare și mâini. Sui rapid, zorit de târșâiturile ce răzbăteau în urma lui. Trecu de ușile următorului nivel. Lângă ele se găsea un comutator plat pentru cazuri de urgență. Ar fi putut deschide ușile pe dinăuntru, dar ce l-ar fi așteptat dincolo de ele?

Trecuseră câteva minute de când văzuse capul urmăritorului. Neîndoios se dăduse alarma și poate că asasinii ajunseseră deja aici, pe scări sau folosind alt lift.

Hari decise să mai urce. Aerul plin de praf pe care-l înghițea, gâfâind, îl gâdila în nări, dar se străduia să nu strănute. Prindea cu mâinile emițătorii, care erau solid ancorați și lesne de ținut, în timp ce picioarele făceau adevărata muncă de escaladare a peretelui vertical.

Ajunse la al doilea nivel și raționă așa cum o făcuse mai devreme; avea de suit încă un nivel. În clipa aceea auzi fâșâitul. Slab, dar sporind întruna.

Un val brusc de aer rece descendent îl făcu să ridice privirea. Ceva oculta linia albastră-fosforescent, apropiindu-se rapid.

Pârâiturile electrostatice răsunau tot mai puternic. Era imposibil să ajungă la ușile următorului nivel înaintea cabinei.

Hari îngheță. Ar fi putut să coboare, dar nu credea că mai avea timp să ajungă la nivelul inferior. Masa întunecată a e-cabinei cobora, crescând uriașă, iute, îngrozindu-l.

Un pocnet scurt de arcuri albăstrui, o bufnitură de aer... și se opri. La nivelul de deasupra.

Atenuatorii sonici nu permiteau să se audă nici măcar fâsâitul ușilor ce se deschideau. Hari răcni, dar nu se auzi nici un răspuns. Gâfâind, începu să coboare, bâjbâind cu picioarele în căutarea nișelor.

Un pârâit sonor răsună deasupra. E-cabina reîncepuse să coboare.

Hari îi vedea partea inferioară apropiindu-se. Arcuri alb-albastre subțiri țâșneau din nișele emițătoarelor când trecea prin dreptul lor, sporind sarcina electrică. Bărbatul cobora, copleșit de spaimă.

În clipa aceea o idee, o intuiție rapidă îi fulgeră prin minte. Curentul de aer îi flutura părul. Se sili să ridice ochii și să studieze fundul cabinei. Patru scoabe rectangulare se profilau dedesubt. Erau metalice și aveau să fie încărcate electric.

E-cabina aproape că-l atingea. Nu mai avea timp de filosofat. Sări spre scoaba cea mai apropiată, în timp ce greutatea uriașă căzu spre el.

Prinse muchia lată a scoabei și un șoc puternic, zguduitor, îi holbă ochii de durere. Curentul electric pârâia prin el. Mâinile și antebrațele se încleștară în șoc electromuscular. Asta îl fixă de metalul gros, în timp ce picioarele îi zvâcneau involuntar.

Preluase o parte din sarcina e-cabinei şi acum câmpurile electrodinamice ale puţului îi traversau corpul, susţinându-l. Braţele lui nu mai erau nevoite să suporte toată greutatea.

Mâinile şi braţele îl dureau. Junghiuri ascuţite, rapide, îi străbăteau muşchii ce zvâcneau. Cu toate acestea, se menţinea.

Însă curenţii îi străbăteau pieptul... inima. În partea superioară a trunchiului, muşchii i se zbăteau. Devenise un element al circuitului.

Îşi desprinse mâna stângă. În felul acesta, curentul nu mai trecea prin el, dar sarcina electrică nu-i părăsise corpul. Durerile din muşchii pieptului îşi reduseseră intensitatea, însă nu dispăruseră.

Nivelurile îi fulgerau prin faţa ochilor ameţiţi. Se gândi că cel puţin scăpase de urmăritori.

Braţul drept obosise şi îl schimbă cu cel stâng. Probabil că susţinerea în câte un braţ, pe rând, nu le obosea mai repede decât dacă s-ar fi ţinut în ambele simultan. Nu era convins de asta, dar voia s-o creadă.

Totuşi, cum avea să iasă din puţ? E-cabina se opri din nou şi Hari ridică ochii spre masa întunecată de deasupra sa. În partea aceasta veche din palat, nivelurile erau mai distanţate. Ar fi avut nevoie de câteva minute pentru a coborî la cel de dedesubt.

Cabina putea să urce şi să coboare mult timp, înainte de a fi apelată la nivelul cel mai de jos. Nici aşa însă Hari nu ştia cum se termina puţul. Putea fi strivit de un amortizor-tampon de siguranţă.

Prin urmare, acţiunea lui inteligentă nu-i adusese evadarea. Era prins aici într-un chip foarte ingenios, totuşi rămânea prizonier.

Dacă ar fi izbutit să atingă unul dintre comutatorii de urgenţă pentru deschiderea uşilor, când trecea prin faţa lor, ar fi închis din nou circuitul electric şi ar fi simţit şocul sarcinilor care s-ar fi năpustit de la el spre pereţii puţului. Muşchii aveau să i se blocheze în spasme de agonie. Şi atunci cum s-ar mai fi putut ţine de ceva?

E-cabina urcă două niveluri, coborî cinci, se opri, coborî din nou. Hari schimbă iarăşi mâna de susţinere şi se străduí să gândească logic.

Braţele îi oboseau. Şocul electric le afectase, iar acum fluxurile de curent din caroseria e-cabinei le făceau să tresară cu fiori dureroşi.

Nu atinsese nivelul de sarcină care să-i asigure o plutire neutră, aşa că exista o forţă reziduală ce-i solicita braţele în jos. Valuri electrostatice furnicătoare se revărsau peste el aidoma unor degete de mătase. Simţea pâlpâiri slabe de curent dinspre cabină, reglând sarcina pentru a compensa forţa gravitaţională. Hari se gândi la Dors şi la felul cum ajunsese el aici, şi toate amintirile se revărsară pe lângă el ca un val straniu, visător.

Scutură din cap. Trebuia să *gândească.*

Curenții treceau prin el, ca și cum corpul lui ar fi făcut parte din cabina care conducea electricitatea. Pasagerii dinăuntru nu simțeau nimic, deoarece sarcina rămânea la exterior, fiecare electron îndepărtându-se cât mai mult posibil de vecinii săi, față de care se manifestau forțe de respingere.

Pasagerii dinăuntru...

Schimbă din nou brațele; amândouă îl dureau serios acum. După aceea, se legănă înainte și înapoi ca un pendul, în oscilații tot mai prelungi. La a cincea legănare, lovi puternic cu ambele picioare în fundul cabinei. Un bufnet înfundat — caroseria era masivă. Lovi încă de câteva ori metalul dur, apoi rămase ascultând. Ignoră durerea din brațe.

Nici un răspuns. Răcni răgușit. Probabil că indiferent ce ar fi făcut, nu putea fi auzit dinăuntru.

Își aminti că e-cabinele antice erau ornate la interior, capitonate și degajând o atmosferă de confort catifelat. Cine ar fi sesizat câteva sunete vagi de dedesubt?

Cabina reîncepu să urce. Hari flexă brațele și legănă din picioare orbește deasupra abisului întunecat. Încerca o senzație ciudată — să fie susținut de câmpurile ce-i traversau pielea. Toate firișoarele de păr de pe corp îi erau zbârlite. În clipa aceea își dădu seama.

El avea aproximativ aceeași sarcină electrică de plutire ca și e-cabina... prin urmare, nu mai trebuia să se țină de aceasta.

Oricum, teoria era interesantă. Avea însă și curajul s-o testeze?

Deschise palmele și căzu.

Dar lent, foarte lent. Un curent de aer îl întâmpină când coborî un nivel, apoi două. Ambele brațe gemeau de plăcere.

Dând drumul cabinei, își păstrase sarcina. Câmpurile puțului îl învăluiau, absorbindu-i inerția, ca și cum el însuși ar fi fost o e-cabină.

Însă una imperfectă. Lipsit de feedback-ul constant dintre o e-cabină și pereții puțului, el n-avea să-și mai păstreze mult timp capacitatea de plutire.

Deasupra lui, adevărata e-cabină urca. Ridicând ochii, o văzu îndepărtându-se, dezvăluind mai mult din linia albăstruie de fosfor care se pierdea în întuneric.

Hari sui puțin, se opri și reîncepu să coboare. Puțul încerca să compenseze atât pentru e-cabină, cât și pentru el, care reprezenta o sarcină electrică necunoscută. Programul de control al feedback-ului era incapabil să rezolve o problemă așa de complicată.

Destul de repede, sistemul limitat de control va decide probabil că problema lui o reprezenta e-cabina, nu Hari. Va opri e-cabina, o va asigura la un nivel... și va scăpa de el.

Hari se simți încetinind, se opri — apoi căzu din nou. Pe piele îi goneau pârâiașe de sarcini electrice. Electronii îi pârâiau prin păr. În jurul lui, aerul părea elastic, pulsând de câmpuri electrice. Pielea — mai ales cea a scalpului și a membrelor inferioare, acolo unde se acumulau cele mai multe sarcini — îi zvâcnea în spasme incontrolabile.

Încetini iarăși. În slaba lucire albăstruie, văzu că se apropia de un nivel. Pereții unduiau de sarcini și simți din partea lor o presiune laterală elastică.

Poate că reușea să se folosească de asta. Se întinse în lateral, strângând picioarele sub el și împingându-le cu putere în duritatea elastică a câmpurilor electrostatice.

Se luptă stângaci cu rezistența ca de vată. Viteza de coborâre începuse să crească, deși poate că nu cădea mai repede ca o pană. Se întinse ca să se agațe de nișa unui emițător... și un fulger alb-albăstrui îi țâșni în palmă. Aceasta zvâcni și Hari icni simțind durerea bruscă. Palma și brațul îi amorțiseră.

Inspiră adânc, căutând să-și limpezească ochii ce i se umpluseră de lacrimi.

Peretele se derula mai rapid prin fața lui. Un nivel se apropia, iar el se găsea la numai un metru de peretele puțului. Agită brațele ca un înotător nepriceput, luptând cu câmpurile electrostatice flexibile.

Partea de sus a ușilor trecu. Hari lovi cu piciorul spre comutatorul de urgență, greși ținta, lovi din nou — și-l nimeri! Ușile începură să se deschidă fâșâind. Bărbatul se răsuci și înhăță scoaba cu mâna stângă, când trecu pe lângă ea.

O altă descărcare electrică prin braț. Degetele i se încleștară. Se balansă pe brațul rigid și se izbi de perete. Un alt fulger electric îl străbătu. De intensitate mai redusă, dar îi chirci piciorul drept. Cu toată agonia durerii, Hari izbuti să ridice brațul drept și să se prindă de prag.

Îi revenise greutatea totală și acum atârna inert pe lângă perete. Piciorul stâng găsi o nișă și îl sprijini. Se trase puțin mai sus și descoperi că nu mai avea deloc forță. Durerea îi străbătea toți mușchii ca niște cuțite.

Tremurând din tot corpul, reuși să-și focalizeze privirea. Ochii îi erau cu puțin deasupra pragului. Strigăte îndepărtate. Cizme cu însemnele albastre oficiale ale Imperiului alergau spre el.

„Ține-te... ține-te..."

O femeie în uniforma Gărzilor Thurban îl prinse de mână și îngenunche, cu sprâncenele încruntate.

– Domnule, ce...?

– Anunță... Specialii..., gâfâi Hari. Spune-le c-am căzut aici.

SENTIMENTUL IDENTITĂȚII

SPAȚII DE SIMULARE — ...puteau apărea evidente probleme de personalitate. Oricărui simulacru care își cunoștea originea i se reamintea în mod silit că el nu era Originalul, ci doar o ceață de numere. Senzația identității era conferită de fapt de continuitate, de înaintarea permanentă a șablonului. La oamenii din carne și oase, „algoritmul real" se calculează singur prin declanșările sinapselor, prin reverberările neuronilor, prin continuitatea dansului de la cauză la efect.

Aceasta a dus la o problemă critică în reprezentarea minților reale — un subiect menținut sub un tabu deosebit (deși aflat în erodare) în epoca finală a Imperiului. Simulacrele însele au contribuit într-o măsură importantă la cercetarea acestei probleme profunde, cu multe suferințe simulate. Pentru a fi ele „însele", trebuia să aibă în mod direct experiențe de viață care să le călăuzească, astfel încât se autoconsiderau punctul mișcător din capătul unei linii lungi și complexe trasate de Identitatea lor totală, pe măsură ce înainta. Pentru a modela narațiunea profundă care alcătuia o Identitate, trebuia să se reamintească pe ele însele, cu dramele interioare și exterioare deopotrivă. Finalmente, acest lucru s-a dovedit posibil numai la simulacrele derivate din personalități cu o temelie filosofică fermă...

ENCICLOPEDIA GALACTICĂ

Ioana d'Arc plutea prin tunelurile întunecate și uruitoare ale Superreţelei înceţoşate.

Se străduí să-şi domolească temerile. În jurul ei fulgera un spectacol complex de lumină fractală și implozii seci, asemănătoare unor aplauze.

Gândurile îi erau un lanţ nedefinit temporal și neancorat spaţial. Dar, aidoma unor curenţi reverberatori, imagini pioase de alabastru se formau turbulente, în permanentă mișcare. Un flux nesfârșit, dizolvând structuri în siajul ei, ca și cum ar fi fost o corabie gonind peste ape.

Ar fi fost cu adevărat teribil de încântată să aibă o identitate atât de concretă. Neliniștită, studie Superreţeaua care se întindea în jurul ei ca un ocean de mahon fluid, învolburat.

După fuga dinaintea vrăjitorilor, de care depinsese păstrarea sufletului — a „conștiinţei" ei — Ioana se abandonase acestor fluxuri lichide. Odată, drept-credincioasa ei mamă îi spusese că așa cedează apele unui fluviu măreţ, afundându-și albia adânc în pământ.

Acum ea plutea ca un spirit aerian, absorbită numai de sine, mulţumită cu ea însăși, existând în afara ticăitului timpului.

Spaţiul-stază, îl denumise Voltaire. Un sanctuar unde ea putea să *minimalizeze timpul computaţional al ceasului intern* — ce limbaj straniu! — așteptând viziunile trimise de Voltaire.

Cu prilejul ultimei sale apariţii, el fusese frustrat... pentru că Ioana preferase ca în locul lui să asculte vocile ei interioare!

Cum să-i fi explicat că, în ciuda voinţei ei, vocile sfinţilor și arhanghelilor îi porunceau în asemenea măsură? Că acoperea orice glasuri ce căutau să pătrundă din afară...

Ca simplă ţărancă, ea nu se putea împotrivi unor spirite copleșitoare așa cum era sfânta Caterina, cea care nu tolera irelevanţele. Sau ca falnicul Mihail, Căpetenia Legiunilor Îngerilor, mai măreţe decât armatele regaliste franceze pe care Ioana însăși le condusese în bătălie. (*Cu ere în urmă*, îi șopti un glas straniu, totuși ea știuse că nu era decât o simplă iluzie, deoarece în acest Purgatoriu timpul nu exista.)

Mai cu seamă, nu se putea împotrivi atunci când manifestarea spiritului lor tuna printr-o singură voce — ca acum.

– Ignoră-l, spuse sfânta Caterina în clipa când sosi cererea lui Voltaire de a fi primit în audienţă.

Sfânta Caterina plutea cu aripi albe, mari.

Întruparea lui Voltaire era un porumbel de pace, sclipitor de alb, zburând spre ea din lichidul sumbru. O pasăre fericită!

Vocea directă a sfintei Caterina se auzi tăioasă, rigidă ca veşmântul alb-negru al unei călugăriţe catolice.

– Ca o păcătoasă, ai cedat în faţa poftelor sale trupeşti, dar asta nu înseamnă că îi aparţii. Tu nu aparţii nici unui bărbat! Tu aparţii doar Domnului tău!

– Trebuie să-ţi descarc un transport de date, ciripi pasărea.

– Eu... eu...

Glasul Ioanei rezona ca şi cum s-ar fi aflat într-o peşteră vastă, nu într-un râu învolburat. Dacă ar fi putut *să vadă*...

Aripile imense ale sfintei Caterina fâlfâiră furioase.

– Va pleca. Nu are alternativă. Nu poate ajunge la tine, nu te poate sili să păcătuieşti... decât dacă vei consimţi.

Obrajii Ioanei se împurpurară, amintindu-şi desfrânarea ei cu Voltaire.

– Caterina are dreptate, tună cu glas profund Mihail, Căpetenia Oştilor Îngereşti din Ceruri. Pofta nu are nici o legătură cu trupul, aşa cum ai dovedit tu şi bărbatul acesta. Trupul lui s-a împuţit şi a putrezit de multă vreme.

– N-ar fi rău să-l revăd, şopti doritoare Ioana.

Aici gândurile erau cumva acţiune. Nu trebuia decât să ridice un braţ şi cifrele lui Voltaire ar fi pătruns-o.

– El oferă date corupte, strigă sfânta Caterina. Alungă-l îndată!

– Dacă nu i te poţi împotrivi, mărită-te cu el, porunci Mihail.

– Să se mărite? pufni dispreţuitor glasul sfintei Caterina.

În viaţa carnală, ea se îmbrăcase în straie bărbăteşti, îşi tăiase părul şi refuzase să aibă de a face cu bărbaţii, demonstrându-şi astfel sfinţenia şi bunul simţ. Ioana i se ruga adesea.

– Voi, bărbaţii! Până şi aici — îl atacă sfânta pe Mihail — complotaţi ca să porniţi războaie şi să distrugeţi femeile.

– Sfatul meu este pur spiritual, replică Mihail cu măreţie. Sunt un înger şi ca atare nu prefer nici unul dintre sexe.

Sfânta Caterina scuipă cu dispreţ.

– Atunci, de ce eşti Regele şi nu Regina Legiunilor Îngerilor? De ce comanzi îngeri, şi nu îngere? De ce eşti un arhanghel şi nu o arhanghelă? Şi de ce nu te numeşti Mihaela?

„Vă rog", zise în gând Ioana. „Vă rog!" Ideea măritişului trezea în sufletul ei la fel de multă groază ca şi în sfânta Caterina, deşi căsătoria *era* una dintre ceremoniile religioase binecuvântate. Acelaşi lucru se putea spune însă şi despre ultima împărtăşanie, care *în mod sigur* însemna moartea.

...*flăcări*... rânjetul preotului, care rostea cuvintele ritualice... oroarea trosnitoare, mușcăturile teribile, *flăcările* lingând...

Ea se scutură — *își asamblă Identitatea*, se auzi o șoaptă — și se concentră asupra misiunii sfinte. Ah, da, măritișul... Voltaire...

Nu era sigură *ce anume* însemna măritiș, în afară de a naște copii întru Hristos și pentru Sfânta Biserică. Gândul la actul procreării copiilor, la ceea ce trebuia să facă pentru a-i zămisli, îi determina palpitații ale inimii și îi înmuia picioarele; amintirea bărbatului slab și inteligent...

– Asta înseamnă să devii o proprietate, spuse sfânta Caterina. Dacă Voltaire va fi soțul tău, în loc să-ți ceară acordul atunci când vrea să te viziteze, ca acum, îți va încălca solitudinea oricând va dori.

Existență lipsită de libertate, lipsită de intimitate... Rafalele de lumină strălucitoare ale Ioanei se ciocniră, pâlpâiră, se diminuară, aproape că se stinseră.

– Propui, interveni Mihail, ca ea să continue să-l primească pe acest apostat fără ca legătura lor trupească să fie binecuvântată prin sfânta căsătorie? Lasă-i să se căsătorească și să-și consume definitiv poftele trupești!

Ioana nu se putea face auzită prin cearta îngerilor și sfinților din mocirla lichidă, rău-mirositoare. Știa că în acel tărâm aritmetic, o anticameră a adevăratului Purgatoriu, ea nu avea inimă... totuși ceva, undeva, continua s-o sfâșie.

Amintirile o invadară. Voltaire, slab și repezit... Cu siguranță, o sfântă și un arhanghel aveau s-o ierte, dacă profita de sacra lor dispută pentru a-i satisface lui Voltaire cererea de a-i primi „datele", dacă ceda — numai acum! — în fața unor imbolduri care îi dădeau ghes pe dinăuntru.

Cu un fior, acceptă.

2

– N-am așteptat atât nici pentru Frederic al Prusiei și Ecaterina cea Mare! se răsti Voltaire.

– Plutesc în voia vântului, replică Ioana frivol. Reflectez.

– Ești o țărancă, o păzitoare de porci, nici măcar o *bourgeoise*. Ce maniere poți să ai! Ce personaje au creat nivelurile tale subconștiente! Devin teribil de plictisitoare.

El plutea deasupra apelor întunecate și clipocitoare; în sinea lui, considera că este un efect vizual excelent.

– În asemenea râuri tulburătoare trebuie să conversez cu același fel de minți.

Voltaire îi ignoră remarca printr-un gest neglijent al brațului.

– Am încercat să fiu tolerant — toată lumea știe că sfinții nu sunt făcuți să trăiască în societatea civilizată! Parfumurile, oricât ar fi de suave, nu pot ascunde duhoarea sfințeniei.

– Sunt sigură că aici...

– Locul ăsta *nu* este o anticameră teologică! Gustul tău plictisitor pentru singurătate se derulează în săli de calcul.

– Aritmetica nu este sfântă, monsieur.

– Hm-m, poate că da... deși bănuiesc că Newton ar putea dovedi contrariul.

Rederulă cu încetinitorul scena, urmărind undele individuale de evenimente. Pentru ochii săi, râul întunecat bolborosi infinitezimal înainte și sprânceana Ioanei se ridică o fracțiune, apoi se opri pentru recalculare. Voltaire îi acceleră totuși stările interioare, îngăduind un interval decent pentru ca *La Pucelle*, Fecioara Neprihănită, să cântărească răspunsurile. El avea avantajul de a controla un spațiu mai mare alocat memoriei.

Întrerupse simul râului lent și leneș. Se gândise inițial la el ca fiind cel mai potrivit — imagini acvatice, liniștitoare — pentru a potoli fobia Ioanei față de foc.

Fecioara deschise gura, dar nu replică. Voltaire verifică și descoperi că în clipa aceea nu dispunea de resursele necesare ca s-o aducă la viteză completă de rulare. Un complex din Sectorul Battisvedanta absorbise spațiul de calcul. Trebuia să aștepte până ce programele lui investigatoare găseau spații libere.

Clocoti — nu era o utilizare fericită a timpului de rulare, dar cumva *se simțea* mai bine. Dacă avea spațiul de calcul necesar... Simți o altă absorbire, îndepărtată, a resurselor sale. O decuplare tik-tok de urgență. Programele de backup interveniseră ca să compenseze. Ansamblul lui senzorial se diminuă, iar corpul începu să i se destrame.

Mizerabilii — îl secătuiau de resurse! I se păru că Ioana vorbea cu glas slab, îndepărtat. Acționă frenetic, ca să-i ofere timp de rulare.

– Monsieur mă neglijează!

Voltaire simți un fior de fericire. O iubea — un simplu răspuns îl putea ridica în văzduh, deasupra râului șerpuit.

– Ne găsim într-un pericol grav, spuse el. În lumea materială a izbucnit o epidemie. Domnește confuzia. Oameni respectabili se folosesc de panica atotstăpânitoare pentru a se ataca unii pe alții. Se minte, se înșeală și se fură.

– Nu se poate!

– Cu alte cuvinte, nu se putu abține Voltaire, lucrurile sunt exact așa cum au fost dintotdeauna.

– De aceea ai venit? întrebă ea. Ca să-ți bați joc de mine? De o fecioară cândva neprihănită pe care ai distrus-o?

– Nu am făcut altceva decât să te ajut să devii femeie.

– *Exactement*, zise ea. Dar nu doresc să fiu femeie. Doresc să fiu un luptător pentru Carol al Franței.

– Aiureli patriotice. Ascultă ce-ți spun! Nu răspunde la absolut nici un apel, cu excepția alor mele, fără ca mai întâi să le dirijezi prin mine. Nu vorbi cu nimeni, nu merge nicăieri, nu face nimic fără acordul meu prealabil.

– Monsieur mă confundă cu soția lui.

– Căsătoria este singura aventură accesibilă pentru cei evident lași. N-am încercat-o și nici n-o voi face.

Ea păru distrasă.

– Amenințarea aceea este serioasă?

– Nu există nici măcar o fărâmă de dovadă în favoarea ideii că viața însăși este serioasă.

Ioana reveni la atenția deplină; i se restabiliseră resursele de calcul.

– Atunci, monsieur...

– Însă aceasta nu este viață, ci dansul unui matematician.

– Nu aud muzica, zâmbi ea.

– Dacă aș beneficia de o avere digitală, aș fluiera. Viețile noastre — sub forma în care sunt — se găsesc în mare primejdie.

La Pucelle nu răspunse imediat, deși Voltaire îi pusese la dispoziție timpul de rulare. Oare se sfătuia cu vocile idioate ale conștiinței ei? (În mod evident, generalizări ale unor popi idioți de țară.)

– Sunt o țărancă, rosti ea, dar nu sclavă. Cine ești *tu* ca să-mi poruncești?

Cine, într-adevăr? Nu îndrăznea să-i spună că, abstractizat într-o rețea informatică planetară, el era acum o matrice de porți digitale, un flux de 0 și 1. Rula pe grupuri de procesoare, un vagabond hoț, pândind și jefuind printre nenumăratele calculatoare personale și giganticele procesoare imperiale de pe Trantor.

Imaginea pe care i-o oferise Ioanei, cea a înotului într-un râu întunecat, era o viziune rezonabilă a adevărului. Înotau în Superrețeaua unui oraș atât de mare încât Voltaire de abia îl putea simți ca pe un întreg. În funcție de constrângerile economice și de viteza de calcul necesară, se deplasa pe el și pe Ioana în alte procesoare, fugind de inspecțiile unei poliții nu prea inteligente, dar insistente, a spațiului alocat memoriei.

Şi *ce* erau ei?

Filosófia însemna mai puţin răspunsuri, cât întrebări inteligente. Misterul acesta îl stupefia. Universul lui se contorsiona în jurul propriei sale existenţe, ca un şarpe Ouroubous care-şi devorează coada, visul erotic solipsist al unei lumi. Pentru a conserva calculele, el se putea reduce la o Identitate Solipsistă, cu toate inputurile reduse la un „costum Hume[2]" de date senzoriale minime şi stare energetică minimă. Aşa cum trebuia să facă adesea. Era aidoma unor şoareci bântuind prin cotloanele unui castel pe care nu-l puteau înţelege.

Ioana simţea toate astea doar în mod vag. Voltaire nu îndrăznea să-i dezvăluie felul nesigur în care se salvaseră, atunci când urmăritorii din „Artifice Associates" încercaseră să-i extermine. Ea continua să fie zguduită de frica asociată focului. Şi de natura dureroasă, stranie, a acestei anticamere spre Paradis (aşa cum prefera s-o considere).

Voltaire se scutură, ieşind din starea aceea. Rula de 3,86 de ori mai rapid decât Ioana, toleranţa unui filosof pentru reflecţie. Îi răspunse, ridicând din umeri ironic.

– Mă voi supune dorinţelor tale, cu o condiţie.

O floare de lumină fierbinte izbucni în el. Era o modificare care-i aparţinea; nu simul unei reacţii umane, ci aducând mai degrabă cu o jerbă de artificii înmiresmate, declanşată în minte. Crease reacţia astfel încât să apară ori de câte ori era pe punctul de a obţine ceea ce-şi dorea. Un viciu mărunt, cu siguranţă...

– Dacă faci astfel încât să ne reîntâlnim cu toţii la *Deux Magots*, spuse Ioana, făgăduiesc că nu voi răspunde decât la cererile tale.

– Ai înnebunit de tot? Suntem vânaţi de fiare digitale!

– Îţi reamintesc că sunt o războinică.

– Nu-i momentul să ne întâlnim la o adresă alfanumerică ştiută, în simul unei cafenele publice!

Nu-i mai văzuse pe Garçon sau Amana de când izbutise evadarea aceea miraculoasă — pentru toţi patru — din faţa maselor răsculate şi furioase în amfiteatru. Habar nu avea unde erau simul ospătar şi iubirea lui, simul om. Sau *dacă* mai existau...

Ca să-i găsească în labirintul fluid şi complicat... Gândul îi readuse în amintire felul în care îşi simţea capul, dacă purta prea multă vreme perucă.

În straniul fulger de memorie care-i oferea imagini detaliate ale unor episoade din trecut, într-un fel ce semăna cu nişte tablouri în ulei mişcătoare, îşi reaminti odăile îmbâcsite de fum ale Parisului.

Mirosul greu de tutun îi persista zile întregi în perucă. În lumea Trantor, nimeni nu fuma niciodată. Se întrebă care ar fi putut să fie motivul. Oare se dovedise că nebunii de medici aveau dreptate şi asemenea inhalări nu erau sănătoase? Apoi imaginile-amintiri dispărură brusc, de parcă Voltaire ar fi pocnit din degete spre un valet.

Cu tonul poruncitor cu care-i condusese pe soldaţii duri şi grosolani, Ioana rosti:

– Aranjează un rendez-vous! — altfel nu voi mai accepta niciodată date de la tine.

– Mii de draci! Găsirea lor va fi... periculoasă.

– Aşadar, frica este cea care te împiedică?

Îl prinsese cu garda jos. Care bărbat ar fi recunoscut că se temea? Voltaire clocoti şi-şi dilată timpul ceasului interior, amânând răspunsul.

Pentru a se ascunde în Superreţea, software-ul îi fragmenta simul în bucăţele care puteau rula în diferite centre de procesare. Fiecare fragment se îngropa adânc într-un algoritm local. Pentru un program de întreţinere, spaţiul piratat semăna cu o subrutină ce rula normal. Asemenea bucăţele mascate păreau chiar să optimizeze performanţele; camuflarea era vicleşugul esenţial.

Până şi un program de editare şi curăţire, care adulmeca redundanţele, ar fi trecut cu vederea un fragment bine pitit. Oricum, Voltaire păstra şi o copie de siguranţă care rula altundeva. Un duplicat, la fel ca o carte în bibilotecă. Câteva miliarde de linii de cod redundante, împrăştiate în noduri neasociate, îl puteau menţine fericit pe Voltaire, ca pe o entitate adevărată, deşi încetinită.

Dacă punea toate fragmentele acelea să investigheze pe cont propriu, pentru a-i găsi pe amărâţii din *Deux Magots*...

Mormăi morocănos:

– O să-ţi las nişte puteri, ca să te ajute să nu te simţi singură.

Trimise în spaţiul ei copiile-nucleu ale propriilor sale capacităţi: talente concepute cu dibăcie de Marq. Voltaire le îmbunătăţise considerabil, încă din timpul când era încătuşat în memoria ascunsă de la „Artifice". Numai graţie faptului că se perfecţionase întruna, dobândise abilitatea de a se salva în momentul crucial.

Le expedie pe toate Ioanei, deşi nu aveau să se activeze decât dacă ea s-ar fi găsit realmente în pericol. Le adăugase un cod declanşator, care intervenea numai dacă Fecioara simţea o teamă sau o furie violentă. *Gata*!

Ea surâse, fără un cuvânt. După tot ce-i dăruise! Iritant!

– Madame, îți amintești de dezbaterea noastră care s-a desfășurat cu mult timp în urmă — acum mai bine de 8 000 de ani! — despre gândirea calculatoarelor?

Un licăr de neliniște pe fața ei.

– Îmi... da. Ce greu a fost! Apoi...

– Am fost păstrați. Ca să fim resuscitați aici, ca să dezbatem *din nou.*

– Pentru că... problema evoluează...

– Bănuiesc că la câteva milenii o dată. Ca și cum ar fi condusă de o forță inexorabilă.

– Prin urmare, suntem condamnați la veșnică rejucare...? se cutremură ea.

– Suspectez că suntem simpli pioni într-un joc mult mai complex. Dar de data aceasta, pioni *inteligenți*!

– Eu îmi doresc confortul unui cămin, nu participarea la intrigi stranii.

– Poate că, printre celelalte probleme care mă presează, voi putea s-o rezolv și pe aceasta, madame.

– Nu „poate", monsieur. Până n-o vei face...

Fără măcar un *adieu*, ea întrerupse legătura și se topi în bezna umedă.

Desigur, Voltaire s-ar fi putut reconecta. Grație îmbunătățirilor aduse de „Artifice Associates" reprezentării sale originale, era stăpânul acestui tărâm matematic. Se gândea la acea primă formă ca fiind Voltaire 1.0. Prin automodificări, în câteva săptămâni ajunsese la Voltaire 4.6 și avea speranțe că nu se va opri aici.

Înota prin Superrețea. Ioana locuia tot acolo. Într-adevăr, putea să intervină cu forța în mediul ei, totuși o femeie silită nu este niciodată același lucru cu o femeie convinsă.

Perfect. Trebuia să găsească personajele acelea. *Merde alors*!

✦ 3 ✦

Marq stătea concentrat în fața holo-ului 3D, pieptănând fundăturile și căile lăturalnice din Superrețea.

Fusese aproape sigur că Voltaire nu mai exista decât în fișierele din cripta lui Seldon. Siguranța aceea pierise astăzi. Aproape că regreta că auzise crâmpeiul acela de discuție care avea atâtea implicații.

– Tot nimic, anunță el.

– De ce rulezi profile de căutare pentru Ioana? întrebă Sybyl de la consola ei.

– Seldon vrea s-o urmărim. *Acum* Ioana va fi mai ușor de găsit, dacă și ea a scăpat în Superrețea.

– Pentru că este femeie?

– Nu este vorba de „sexul" ei, ci de temperament. Va fi mai puțin calculată decât Voltaire, de acord?

– Poate, făcu Sybyl fără să renunțe la expresia neîncrezătoare.

– Mai puțin vicleană. Condusă mai degrabă de inimă.

– Și nu de minte, ca superinteligentul tău Voltaire? Mai predispusă la greșeli?

– Știu, știu că n-ar fi trebuit să-l amplific pe Voltaire. Hormonii au fost de vină.

– Te cam împiedici de ei, zâmbi Sybyl.

– Am judecat prost... și m-am lăsat influențat de Nim. Acum sunt sigur că lucra pentru altcineva și ne manipula pe amândoi.

Gura ei se strâmbă disprețuitor.

– Pentru ce? Ca să provoace revoltele din Junin?

– Poate că da... Deși cine ar fi dorit *așa ceva*? Lovi cu pumnul în birou. Mai degrabă ca să fisureze Renașterea, care de abia demarase...

– Haide să nu mai reluăm discuția asta. Sybyl se sculă și începu să se plimbe prin camera strâmtă și mohorâtă. Dacă nu găsim simurile, poate reușim să obținem alt atu. Nu ne putem ascunde veșnic.

– Voltaire este mult mai rapid decât Ioana și beneficiază de mai multe resurse. Autoprogramare... evoluție internă rapidă... Și nu uita că este creativ!

– Ăsta-i geniul pe care trebuie să-l capturăm? Ha!

Tachinările ei îl iritau. De câteva ori simțise că se afla aproape, foarte aproape. Întotdeauna însă, imediat ce copoii săi găseau o urmă a configurației distincte a logicii lui Voltaire, aceasta scăpa, anulându-i eforturile. Holo-ul i se dezactiva în mod inexplicabil. Într-o microsecundă pierdea ore de date asamblate cu grijă și trebuia s-o ia de la început.

Marq se lăsă pe spate și-și roti capul, ca să-și destindă ceafa și gâtul.

– S-ar putea să fi dat peste ceva, zise el, dar nu sunt sigur. Arătă spre cubul lui de carbon și urmă: Mi-am modificat spațiile-matrice și le-am utilizat ca să câștig câteva credite pe piețele de proteine. Am dat peste altă urmă a lui Voltaire.

Femeia suspină și se trânti într-un scaun care se remodelă instantaneu ca s-o prindă confortabil.

– De ce te-ai repezit la credite, când oricum nu le putem folosi ca să ne cumpărăm ceva de *mâncare*?

– Dacă o găsim pe Ioana, o să ne îngrășăm!

– Apropo de defecțiunile tik-tokilor, ce dovezi ai că s-ar datora simurilor noastre?

Marq înălță din umeri.

– Consorțiul Științific Imperial apreciază că există o legătură cu dezastrul Junin. Sigur că da, probabil este o tâmpenie, totuși îi ține pe oameni în alertă. Afirmă că ar avea surse secrete a căror identitate n-o dezvăluie. Te-ai prins?

– Deci continuă să ne caute.

– Cel puțin se prefac. Trantor are necazuri mult mai mari în clipa de față.

– Crezi că ne vor trece pe toți pe rații?

– Mă tem că da. Conform zvonurilor, ar începe săptămâna viitoare. Încruntătura femeii îl făcu să adauge: Rațiile sunt mai degrabă o precauție. Amândoi ne putem permite să mai pierdem ceva de-aici.

Strânse cu două degete colacul de grăsime de deasupra curelei — nu groaznic pentru vârsta lui, totuși destul de mare — și speră că neliniștea nu-i răzbătuse în glas.

– *Eu* nu am nevoie de un regim involuntar, îl privi pieziș Sybyl. Am auzit că s-a găsit o familie care se hrănea cu șobolani.

– Unde ai auzit așa ceva?

– Din „surse secrete", bineînțeles.

Defecțiunile tik-tokilor afectaseră rapid principalele axe de aprovizionare cu alimente. Ele nu se datoraseră revoltelor din Junin, deoarece se declanșaseră cu câteva săptămâni mai târziu. În numai două-trei zile, avariile afectaseră toate unitățile de producere a hranei de pe Trantor. Importurile sporiseră, totuși existau anumite limite privind cantitățile ce puteau fi trimise prin cele paisprezece găuri-de-vierme din preajmă sau cu hipernavele greu de manevrat.

Stomacul bărbatului emise un zgomot de nemulțumire și Sybyl zâmbi.

– Niței cam lacom, nu crezi?

– Fii atentă aici, pufni el, indicându-i rândurile de pe holo.

A fi dotat cu simțuri înseamnă a fi muritor. Suferința și durerea sunt gemenii întunecați ai bucuriei și plăcerii; moartea este geamăna perfectă, dar întunecată, a vieții.

Starea mea actuală este lipsită de sânge; prin urmare, nu pot sângera. Mă găsesc dincolo de fierbințelile pasiunii; focurile mele nu se domolesc niciodată. Pot fi copiat și refăcut; nici chiar ștergerea nu mai reprezintă o amenințare pentru nemurirea mea. Cum aș putea să nu prefer această soartă celei implacabile care îi așteaptă pe toți cei înzestrați cu simțuri, înconjurați de timp la fel cum peștele este înconjurat de marea prin care înoată?

– Unde ai găsit asta? întrebă Sybyl.

– Este un fragment peste care am dat când se ştergea un fişier de date. Conform înregistrărilor, apare ca un fragment de conversaţie între două site-uri de pe Superreţea aflate la mare distanţă.

– Într-adevăr, *sună* ca Voltaire...

– Am verificat în fişierele descriptive pe care le păstrăm. Textele acelea liniare care rulează lângă simuri... De acolo provin. Texte antice. Tipului îi plăcea să citeze din propria lui operă.

– Deci *a fugit* acolo.

– Exact, iar eu fug *de aici.*

Marq înhăţă o jachetă şi se repezi spre uşă.

– Încotro?

– Piaţa neagră... mor de foame.

Sybyl se grăbi după el. Marq cunoştea locurile dosnice din care se puteau procura delicatese şi mâncăruri la minut. O conduse afară din stelajul murdar de cubicule cu chirii modeste, printr-un labirint de tuneluri subterane strâmte în care domnea izul de mucegai al mileniilor. Cumpără marfa dintr-o gaură umedă, aflată lângă o fântână ce comemora o bătălie al cărei nume femeia nu putea nici măcar să-l pronunţe, cu atât mai puţin să şi-l reamintească.

În mod automat, ea trăgea cu ochiul în jur, căutând ascultători indiscreţi, dar aici aceştia erau mai puţini decât poliţiştii reali. Poate că urmărirea generală pornită împotriva lor se mai redusese — abilităţile lor de programatori ridicaseră un infozid protector destul de solid — totuşi un poliţist putea să-i remarce întâmplător şi să distrugă totul.

Marq împărţi totul în două, iar mâncarea avea un gust pătrunzător, intens, minunat. Cei doi rămaseră într-o tăcere meditativă, în timp ce urcară o scară rulantă lungă, ajungând pe o creastă de unde se putea privi peste Zonele de mahala: coridoare acoperite cu gunoaie, corturi ridicate haotic între clădiri măreţe, avortoni arhitectonici de toate formele şi stilurile.

Cu stomacul liniştit, chiar dacă nu plin, Marq putea savura Trantorul. Era măreţ în inegalitatea lui, în suferinţele nemeritate, în absenţa valorilor morale. Toate petele şi bolile i se pierdeau în distanţă, aidoma ouălor sparte şi bătute care se contopeau într-o cremă — perfect omogenă atâta timp cât n-o priveai prea de aproape.

Hoinăreau fără griji, când, fără nici un avertisment, un tik-tok cu şase braţe apăru pe trotuarul lor. Urmărea un tik-tok cu patru braţe care avea un înveliş strălucitor de lustruit — un tik-tok de clasă specială.

Îl ajunse și cele două automate începură să se lovească reciproc, fără să se oprească din mers: o luptă cu pumnii desfășurată în plină viteză. Corpurile lor metalice zăngăneau.

– Nu mișca, șopti Marq și cei doi trecură pe lângă ei continuându-și încleștarea furioasă. Poliția va apărea curând. S-o ștergem de aici!

Porniră în fugă în direcția opusă celei în care dispăruseră automatele și intrară într-o piață largă. Văzând spectacolul de acolo, bărbatul fluieră încetișor printre dinți.

Tik-tokii lucrători cu șase brațe încetaseră munca, surzi la protestele oamenilor, și alcătuiau o barieră protectoare între femeile care le supravegheau activitatea de construire și zidurile pe care începuseră să le ridice.

Câțiva 6-brațe ridicau containere în aer, cu un aer de venerație. Unul nu-i băgă în seamă și continuă să sudeze o grindă lungă, până ce altul se repezi asupra lui, rotind o tijă carotieră.

Zăngăniturile răsunară în piață. Panicați, oamenii se risipiră în toate direcțiile. Nimeni nu putea stopa protestul tik-tokilor. Când un 4-brațe încercă să intervină, fu atacat de mai mulți 6-brațe.

– Știi, rosti Marq, munca de birou pare acum de-a dreptul atrăgătoare. Dacă situația asta va continua, va trebui să facem singuri toate activitățile necalificate.

– Dar *ce* se-ntâmplă? întrebă Sybyl retrăgându-se alarmată. Parcă tik-tokii ar fi înnebunit... și acum nebunia se răspândește.

– Hmm... Să fie vorba despre un virus?

– Dar de unde să-l fi luat?

– Asta-i întrebarea!

4

– Ce este?! exclamă Voltaire apărând brusc în cadrul-context.

– Bine ai venit, rosti Ioana cu un glăscior subțire.

Până atunci nu inițiase niciodată contactul cu el, iar Voltaire încă nu-i descoperise pe actorii de la *Magots*.

– Poate că voi fi nevoit să-mi reconsider opinia în privința miracolelor, mormăi el.

Ioana plecă ochii. Pentru o clipă, Voltaire suspectă că făcuse asta ca să poată apoi să-i ridice: să-l privească fără să înalțe complet căpșorul ei frumos. Știa oare cât de mult îl atrăgea gestul acela? Pieptul ei se ridica și se cobora într-un mod pe care senzorii lui îl găseau înnebunitor, mai ales pentru că nu putea să facă nimic.

Îi luă mâna în mâna ei și o duse la buze. Cu toate acestea, nu simți nimic... și îi dădu drumul, iritat.

– Este intolerabil, mormăi el. Să tânjești la contopire și să nu simți nimic atunci când o capeți.

– N-ai simțit *nimic* atunci când ne-am întâlnit?

– *Ma chère*, senzorii nu fac o ființă să fie senzuală. Nu confunda senzorialitatea cu senzualitatea.

– Și cum este... Înainte...

Ioana vorbea oarecum cu greutate, parcă temându-se că ar putea fi rănită de răspuns.

– Aici nu pot controla... ăăă, „programarea". Când eram ținuți ca exponate zoologice de „Artifice Associates", aveam la dispoziție nenumărate capacități. Aici, în jungla digitală, talentele mele — deși în continuă dezvoltare! — nu fac față nivelului. Deocamdată!

– Crezusem că era poate o lipsă sfântă, o mână indicând comportamentul cuvenit.

– În istorie, incompetența poate explica mai multe decât rea-voința.

Ioana își feri privirea.

– Monsieur, te-am rugat să vii fiindcă... de la ultima noastră întâlnire, în ciuda avertismentelor primite din partea vocilor mele... am răspuns unei chemări.

– Ți-am spus să nu faci asta!

– N-am avut de ales. A trebuit să răspund. Era... important. (Teama i se strecură în glas.) Nu pot explica foarte bine, dar știu că în clipa în care am făcut-o m-am aflat în pragul morții absolute.

Voltaire își ascunse îngrijorarea înapoia unei măști frivole.

– Nu așa vorbesc sfinții! Tu nu ar trebui să admiți posibilitatea unei morți absolute. Sanctificarea nu-ți poate fi retrasă.

Glasul Ioanei tremură: flăcăruie a unei lumânări suflată de vânturile întunecate ale îndoielii.

– Știu doar că pluteam pe marginea unui hău uriaș, o prăpastie de beznă. Ce întrezăream nu era eternitatea, ci nimicul. Până și vocile mele au amuțit, copleșite de spectacolul...

– Care spectacol?

– Al neființei, șopti Ioana. Al dispariției, fără posibilitatea de a mai reînvia vreodată. Eram pe punctul de a fi... definitiv înlăturată.

– *Ștergere*... Copoii și nevăstuicile... Fără să vrea, Voltaire simți o teamă care-i făcea pielea ca de găină. Cum ai scăpat?

– N-am scăpat, răspunse Fecioara în glasul căreia venerația luase locul spaimei. Asta a fost și mai tulburător. Cine... sau ce era acolo m-a lăsat în pace fără să-mi facă nimic. Stăteam în fața Sa, vulnerabilă, expusă. Iar Entitatea... mi-a dat drumul.

Voltaire fu încercat de o neliniște rece. Și el simțise entități invizibile privind peste umărul lui, judecând. Necunoscuții aceia aveau în ei ceva inexpresiv, neomenesc. Se scutură de amintirile înghețate.

– De acum încolo, nu mai răspunzi la *nici un* apel.

Chipul Fecioarei se adumbri de îndoială.

– Nu am avut de ales.

– O să-ți găsesc o ascunzătoare mai bună, o asigură Voltaire. Te voi face invulnerabilă față de oaspeții nepoftiți. Îți voi conferi puteri...

– Nu înțelegi. Această... Entitate m-ar fi putut elimina, așa cum stingi, cu numai două degete, flăcăruia unei lumânări. Se va întoarce, o știu! Până atunci, am o singură dorință.

– Orice. Orice îmi stă în putere...

– Du-ne înapoi la cafenea, alături de prietenii noștri.

– La *Aux Deux Magots*? Caut, dar nici măcar nu știu dacă mai există!

– Reclădește-o cu vrăjitoriile pe care le-ai învățat. Dacă voi fi înghițită de hău, nu vreau să fie înainte de a mai petrece o ultimă seară cu tine și cu dragii noștri prieteni. Să rup o fărâmă de pâine, să sorb din vin în tovărășia celor pe care îi iubesc... Nu cer nimic mai mult înainte de a fi... ștearsă.

– *Nu* vei fi ștearsă, zise Voltaire cu o siguranță mult mai mare decât cea pe care o simțea. Te voi duce într-un loc unde nimeni nu se va gândi să caute. Nu vei putea răspunde la nici un apel, chiar dacă ești sigură că provine de la mine. Dar îmi vei transmite mesaje, înțelegi? În mod frecvent.

– Îmi voi trimite și părticica mea spirituală.

– Mă apucă mâncărimile numai când mă gândesc.

Într-adevăr, simțea la limita percepției furnicături necontenite și iritante, de parcă niște insecte i s-ar fi strecurat în creier. Se scutură, îndepărtându-le. De ce oare logica perfidă a matematicienilor îl lipsea de senzualitate, torturându-l cu așa ceva?

Însă sfidarea Ioanei de abia începuse.

– Mi-ai răpit fecioria, monsieur, totuși vorbești arar despre căsătorie. Și despre iubire.

– *Bien sûr*, iubirea între doi soți este posibilă — deși eu unul n-am văzut vreodată nici cea mai măruntă dovadă — totuși e nefirească.

Este ca şi cum te-ai fi născut cu două degete de la picioare lipite. Se poate întâmpla, de acord, dar numai din greşeală. *Naturellement*, un bărbat poate trăi fericit alături de orice femeie, cu condiţia să n-o iubească.

Ea îl privi dominator.

– Am devenit imună la grosolăniile tale.

Voltaire clătină trist din cap.

– În starea în care mă aflu, un câine este mai fericit decât mine.

Îşi trecu uşor sim-degetul peste gâtul ei. Capul Fecioarei se lăsă pe spate, pleoapele i se apropiară, buzele se întredeschiseră.

– O să găsesc o cale, murmură el. O să găsesc o cale.

✦ 5 ✦

Îşi neglijase munca. De aceea lipsa de simţuri interactive era numai vina lui.

Asta, şi mâncărimea. Trebuie să înveţe ca... într-un fel... să se scarpine — la interior.

În această blestemată rezidenţă digitală.

– Cu greu poţi învinui divinitatea pentru că lipseşte dintr-un asemenea loc, rosti Voltaire în sistemul de coordonate care-l înconjura, pierzându-se în infinit.

Zbura prin spaţii negre, marcate în reţele de pătrate perfecte, coridoare matriciale extinzându-se la infinit...

– Cât de straniu! strigă el spre vasta indiferenţă. Înot în simurile altora, locuiesc în tărâmuri departe de...

Fusese pe punctul să spună „de originea mea", dar asta însemna:

A Franţa
B Raţiune
Γ Sark

El aparţinea tuturor acestor trei locuri. Pe Sark, programatorii trufaşi care... îl resuscitaseră vorbiseră despre Noua Renaştere. El urma să fie un ornament al înfloririi lor. Undeva pe planeta aceea rulau exemplare din Volt 1.0.

Fraţii lui? Cópii mai tinere, da. Într-un viitor discurs raţional, trebuia să analizeze implicaţiile unor asemenea fiinţe. Deocamdată...

Şmecheria era *examinarea lentă*. Dacă încetinea evenimentele — o capacitate pe care o deprinsese printre primele — îşi putea dedica sistemul de procesare sarcinii de... autoînţelegere.

Mai întâi, cripta neagră prin care zbura. Nu existau curenți de aer, nici diferențe de temperatură, nimic care să amintească de realitate. Plonjă în matematica aflată la baza făpturii sale. Era compusă dintr-o multitudine complexă de detalii, având însă un cadru general surprinzător de familiar: lumea carteziană. Evenimentele erau modelate după axe în spațiul ortogonal, *x*, *y* și *z*, astfel că mișcarea se reprezenta prin simple serii de numere pe fiecare axă. Toată dinamica se rezuma la aritmetică. Descartes ar fi fost încântat de înălțimile amețitoare la care ajunsese metoda sa minoră.

Voltaire respinse exteriorul și se afundă în propriul său interior încetinit. Acum putea *simți* felul în care preconștiința îi citea influxul de imagini, sunete și gânduri pasagere. Pentru ochiul lui interior, toate acestea purtau etichete roșu-aprins — uneori simple caricaturi, adesea pachete complexe.

De undeva sosi un pachet de idei, educându-l: erau *transformări Fourier*. Cumva, asta îl ajuta să înțeleagă. Iar simpla senzație a numelui unui concetățean francez îl făcu să se simtă mai bine.

Un Asociator — mare, albastru, protuberant — plutea deasupra câmpului de date, culegând etichete. Din el porneau panglici galbene, întinzându-se peste orizontul îndepărtat, tivit cu purpuriu, spre Câmpul de Memorie. De acolo aduceau orice obiect stocat — pachete gri-pestriț conținând imagini, sunete, mirosuri, idei — care corespundea identificatorilor etichetei.

După aceea, Asociatorul preda corespondențele unui monolit semeț: Discriminatorul. Un curent permanent absorbea etichetele roșii, în sus, în suprafețele presărate cu orificii largi ale muntelui negru ca tăciunele. Acolo, filtre nemiloase comparau etichetele cu amintirile stocate.

Dacă se potriveau — forme geometrice glisând unele peste altele, ca o caricaturizare a actului sexual, fantele potrivindu-se perfect în proeminențe — erau păstrate. Puține erau însă identice. Majoritatea etichetelor nu izbuteau să găsească o amintire-gazdă care să corespundă; pe acestea Discriminatorul le consuma. Etichetele și conexiunile dispăreau, lăsând loc următorului val de senzații.

Voltaire se ridică deasupra peisajului interior și-i simți puterea sub forma unei grindine. Întreaga lui viață creativă, minunea continentelor, provenise de *aici*. Gânduri mărunte, fragmente de conversații, melodii, toate îi apăreau brusc în minte, o tornadă de imagini haotice, amestecându-se, solicitându-i atenția. Rămâneau doar pachetele de amintiri care dețineau o conexiune substanțială cu o etichetă.

Totuşi, *cine decidea* ce anume era îndeajuns de robust? Privi tije glisând în orificii şi văzu detaliile complicate ale modului în care erau modelate amintirile şi etichetele: Aşadar răspunsul se afla cu cel puţin un pas înapoi, în geometria memoriei.

Ceea ce însemna că el decisese problemele prin examinarea configuraţiei memoriei. Ciorchinii de amintiri asociate fluxurilor de etichete alcătuiau o parte a Identităţii sale, extrase din torent, din fluviul de posibilităţi.

Iar el o făcuse cu mult timp în urmă, când amintirile erau stocate, fără să-şi dea seama în ce fel puteau corespunde cu etichetele ce urmau să vină. Atunci *unde* ar fi pândit orice Voltaire previzibil? Pur şi simplu în complexitate, în detaliile infime, în asociaţiile schimbătoare din flux.

Nu era deloc o Identitate ferm ancorată.

Şi imaginaţia lui? Autoarea pieselor şi eseurilor lui? Trebuia să se găsească în *condiţiile schimbătoare* ale torentelor de etichete de amintiri. Contopirile contorsionate, deformate şi bruşte... Asocierile de piese de puzzle, înălţându-se din preconştient... Ordinea din haos.

– Cine *este* Voltaire? strigă el spre vidul care curgea sub forma unei matrice.

Nici un răspuns.

Mâncărimea nu-l părăsise. Nici neantul care se căsca de jur împrejur. Voltaire decise să rezolve problema principală. Cum spusese Pascal?

„Tăcerea acestor spaţii mă înspăimântă."

Apăsă, testă şi căută. Iar în timp ce lucra, ştia că mâinile lui, care se afundau în abanosul înconjurător, nu erau decât metafore. Simboluri ale unor programe pe care singur nu le-ar fi putut crea niciodată.

Moştenise aceste capacităţi, la fel cum, copil fiind, se născuse cu două braţe. Adânc sub Identitatea lui conştientă, recreatorii săi munciseră din greu la Volt 1.0, cel de bază, la care se adăugaseră îmbunătăţirile lui Marq.

Sfâşie întunericul şi ieşi dincolo. Pe o stradă.

Gâfâia, era slăbit, încordat. Resursele se apropiau de valoarea minimă.

Intră împleticindu-se într-un local — anonim, simplu, cu mâncarea stivuită pur şi simplu pe rafturi — şi se îndopă.

Se concentră asupra fiecărui pas. Dezvoltând fiecare porţiune a experienţei lui, constată că putea coborî prin nivelurile propriei sale reacţii.

Pentru ca trupul să se simtă bine, erau necesare seturi de reguli ce se suprapuneau. În timp ce mesteca, dinții trebuia să pătrundă în mâncare, saliva să fie secretată pentru ca să înmoaie masa mestecată, enzimele să înceapă să lucreze pentru a extrage elementele nutritive cuvenite... altfel nu ar fi părut real.

Văzu că programele lui șuntau procesele ce implicau stomacul și colonul. Asemenea detalii erau inutile. În loc de așa ceva, „soft ware"-ul (ciudat termen!) simplifica toate măruntaiele scabroase într-un rezultat pe care Voltaire îl putea simți: o concentrație satisfăcătoare de zaharuri gustoase ce-i confereau o senzație de bine, un plăcut echilibru electrolitic, cu toți hormonii și agenții stabilizatori precis calculați, la care se adăuga o bibliotecă de șabloane pentru nivelurile emoționale corespunzătoare.

Toate celelalte amănunte erau ignorate, o dată ce subrutinele obțineau efectul dorit, simulând senzațiile terminațiilor nervoase. Nu tocmai rău pentru ceea ce, în realitate, era un bloc de ferită și polimeri, fiecare nod din complexitatea sa cristalină fiind un microprocesor individual care lucra de zor.

Și totuși Voltaire se simțea ca și cum ar fi fost sfredelit de un vid intens, care-l sugea.

Ieși grăbit din local. Strada! Trebuia să inspecteze locul acesta, să-și verifice bănuielile.

Se repezi pe bulevardele liniștite. Aleargă, fugi...

Deși neglijent, nu căzu niciodată. Cercetarea nivelurilor sale interioare arătă că asta se datora faptului că vederea periferică i se extindea mai mult de 180°, zărind totul. Practic era capabil să vadă înapoia sa, deși nu înregistra în mod conștient acest lucru.

Mai văzu că oamenii adevărați efectuau pașii, în timp ce dialogau, prin compararea unor instantanee înregistrate de vederea lor periferică; erau extrem de sensibili față de modificările bruște ale siluetelor și traiectoriilor. Echilibrul și mersul erau atât de importante pentru ei, încât programarea lui Voltaire exagera în privința precauțiilor.

Trebui să se încline nefiresc de mult înainte, ca să poată cădea în nas — *poc !* — și nici atunci nu-l duru cine știe ce.

Rămas pe jos, lăsă un pieton să treacă peste el. O fată — *o fată formală*, îi apăru termenul în minte — îl călcă.

De data asta se crispă la coborârea tocurilor cui... și nu simți nimic. Se repezi după fată. O părticică fundamentală din el se temuse de durere.

De aceea fusese eliminată. Ceea ce însemna că experiența directă nu mai reprezenta o constrângere.

– Spiritul a obținut divorțul de trup! îi anunță pe trecători.

Nici unul nu-l băgă în seamă.

Totuși, acesta era simulacrul lui!

Scandalizat, ajunse din urmă fata cu pas regulat și-i sări cu toată greutatea în cârcă. Nici un efect. I se sui pe umeri, în timp ce ea continua să meargă, indiferentă, deși îi țopăia pe creștetul capului. Sim-fata aparent fragilă era o anexă înregistrată la program, solidă și indiferentă ca un bolovan.

Voltaire dansă pe stradă, sărind de pe un creștet pe altul. Nimeni nu observă; toate capetele se simțeau solide, o platformă care glisa lin.

Prin urmare întreaga stradă era un decor, cu nimic superioară rolului pe care trebuia să-l aibă. În general, oamenii nu se repetau, totuși în trei rânduri văzu aceeași bătrână târșâindu-și picioarele pe trotuar, urmând același traseu, cu aceeași sacoșă în mână.

Era straniu să-i vadă pe oameni trecând și să știe că erau tot atât de imposibil de atins ca și o stea îndepărtată. Ba chiar mai puțin; în Imperiu existau o sumedenie de stele.

Dar de unde știuse *asta*?

Voltaire simți cum cunoașterea se desfăcea în el ca o țesătură groasă, ca o mantie care-l învăluia.

Brusc se simți asaltat de mâncărimi. Nu simple iritații, ci o cascadă de furnicături teribile care i se revărsă în valuri peste tot corpul. Mai precis, *în interiorul* corpului său.

Alergă pe stradă, lovindu-se cu palmele unde nimerea. Gesturile fizice ar fi trebuit să-i stimuleze toate sub-identitățile, să le îmboldească să rezolve problema. Nu se întâmplă așa.

O ploaie de împunsături dureroase se abătu asupra pielii sale. Dansau ca focul Sfântului Elmo, un fenomen natural asemănător fulgerelor globulare — cel puțin așa îl informă, încântată, o sub-identitate, de parcă ar fi dorit...

– Biblioteca de învățare! strigă el. Nu asta! Vreau...

Minunații voștri astronomi pot afla distanțele până la stele, temperaturile lor și conținutul în metale. Dar cum află ei care le sunt adevăratele nume?

Glasul vorbise fără sunet. I se reverberase nu în urechi, ci în minte. Voltaire simți o spaimă rece față de stranietatea seacă a tonului inexpresiv. Îl înghețа.

– Cui îi arde de glume?

Nici un răspuns.

– Cine naiba ești?

Ioana o denumise „Entitate".

Voltaire alergă mai departe, dar simți ochi peste tot.

6

Marq ascultă încordat glasul neutru al lui Mac 500, care relata cea mai recentă manifestare a virusului de calculator.

În patruzeci și șase de locații planetare apăruseră defecțiuni ale echipamentelor grele de recoltare și raportările privind alte incidente similare continuau să se înmulțească. Încercând să țină sub control un evident tipar de comportament anormal, autoritățile trantoriene solicitaseră tik-toki depanatori de la stațiile de service regionale. În loc să se ocupe de echipamente, aceștia se înșiruiseră înaintea tik-tokilor defecți și începuseră să declame incantații într-un grai trist, complet necunoscut programatorilor.

După incidente practic identice în multe niveluri ale societății trantoriene, tik-tokii examinați dovediseră noduri haotice de programare. Sau aparent haotice. Totuși, cum se putea ca erorile aleatorii să ducă la un comportament similar?

Lingviștii studiaseră bolboroselile, căutând asemănări cu limbaje cunoscute, antice sau moderne. Nu se descoperise nici o corelație.

Marq scutură din cap, cercetând datele care-i parveneau.

– Curată nebunie, mormăi el.

Pe simecrane se învolburau imagini ca un vârtej de frunze spulberate de vântul toamnei.

– Întreaga aprovizionare cu hrană a planetei se află în pericol. Nu vor mai exista fructe proaspete, ci doar legume vechi. Privi cu silă spre castronașul de supă din plancton de pe masă. M-am săturat de astea!

Și așa era neplăcut că trebuia să se ascundă de poliție. Și așa era neplăcut că Nim îi înșelase pe amândoi. Și așa era neplăcut că nu-i putea găsi pe Voltaire și Ioana.

– M-am săturat să mănânc mizerii din cartoane!

Zvârli supa cât colo, vărsând-o pe podeaua cubiculului sărăcăcios.

Voltaire îl privi pe Marq plângându-se, azvârlind prânzul pe jumătate terminat în reciclatorul de gunoi.

Învățase cum să se insinueze în rețeaua de comunicare a altora, deși asta necesita o anume strâmtorare care îl obosea. Cumva, din cadrul acesta abstract, detașat, putea să înțeleagă mai bine lumea reală, dură.

Îl privea pe Marq în două moduri simultane: imaginea bărbatului stând în simodaia sa, și prin multele conexiuni pe care le avea el cu lumea datelor.

Din acestea din urmă, văzu planeta așa cum o vizualiza Marq, în toată măreția și mizeria ei. Era o senzație interesantă, ca și cum s-ar fi găsit simultan în mai multe locuri. În plus, simțea (sau așa i se părea) profunzimea grijilor bărbatului.

Îl vedea pe Marq inversând sistemul de asamblare a imaginilor din chiar matricea holo-ului său. Ascultând tânguielile acestui barbar, putea de asemenea să absoarbă din uriașa lui bază de date o sinteză a recentelor acțiuni ale tik-tokilor, iar dincolo de acestea, informații generale filtrate cu inteligență de microprograme deocamdată ascultătoare.

Află că 1 kW/m^2 de lumină solară captată pe Trantor era convertit în hrană în fotoferme imense — care, în esență, creșteau pături sure și uriașe de substanțe insipide pe acoperișurile planetei-oraș — dar sursa energetică principală o constituiau pompele termice care controlau magma clocotitoare de dedesubt. Îl impresionară masele fierbinți și rubinii, îngrijite de tik-toki gorgone (cât de inadecvată părea denumirea aplicată unor mașini), totuși nu putea discerne nici o cauză a întreruperilor care acum goneau ca furtuni de haos peste nenumăratele niveluri ale Trantorului.

Îl interesa politica, jocul atâtor mediocri. Trebuia oare să mai aștepte, învățând cu atenție despre problemele Trantorului? Nu; necesitatea îl zorea!

Trebuia să se stăpânească. Asta însemna *să-și termine corvezile*, așa cum i-o spusese cândva mama lui îmbătrânită înainte de vreme. Dacă l-ar fi putut vedea acum, executând sarcini inimaginabile într-un labirint care sfida orice imaginație...

Simți brusc un fior de amintire — durere, nostalgie pătrunzătoare pentru un timp și un loc despre care nu știa mai multe decât colbul spulberat de vânt... lucruri petrecute pe o planetă pierdută de acești oameni. Pământul însuși *dispăruse* ! Cum putuseră îngădui să se întâmple așa ceva?

Clocotind de o mânie frustrată, Voltaire se apucă de treabă. În toată viața sa, în timp ce își scrisese piesele și acumulase o avere, se refugiase întotdeauna în muncă.

Să-şi ruleze decorul — asta trebuia să facă. Ciudată formulare...

Undeva în interiorul său, un agent descoperi programele expert care ştiau cum se i crea aspectul exterior. De făcut însă trebuia s-o facă el *însuşi*, cu transpiraţia revărsându-se pe gulerul cămăşii, cu muşchii încordându-se împotriva... împotriva cui? Nu putea zări nimic.

Diviză sarcinile. O parte din el ştia ce se întâmplase cu adevărat, deşi nucleul-Voltaire simţea numai munca fizică.

Identitatea sa inteligentă simţea procesul în detaliu. Furând timpul de rulare al altor procesoare, efectuă abil calculele. Trucul putea funcţiona doar până la următoarea inspecţie a programelor, când hoţia lui măruntă avea să fie detectată — apoi identificată şi urmărită expert, cu pedeapsa venind imediat după copoi.

Ca să evite asta, se răspândi în **N** platforme, risipite pe tot Trantorul, **N** fiind un număr în general mai mare de 10 000. Când fragmentele simului percepeau apropierea unui câine de pază, puteau evada din platforma respectivă. Un agent de sarcini îi explicase că asta se petrecea *cu o viteză invers proporţională cu spaţiul de rulare pe care-l invadaseră* — deşi explicaţia cu pricina era esoterică pentru Identitatea-nucleu.

Fragmentele mai mici scăpau mai rapid. De aceea, pentru securitate, Voltaire diviză întregul sim, incluzându-se pe el însuşi (*şi pe Ioana*, îi reaminti un agent — ei doi erau conectaţi prin rădăcini minuscule), în secţiuni tot mai fine. Acestea rulau pe nenumărate platforme, oriunde spaţiul devenea disponibil.

Încetişor, exteriorul se coagulă în jurul său.

Putu să creeze o ramură de copac legănându-se lin în vânt... graţie câtorva giga de spaţiu rămaşi deschişi pe durata unui protocol temporar de agrement, când nişte programe gigantice de contabilitate schimbară informaţii la un nivel de transferuri bancare.

Însăilarea întregii Identităţi din toate fragmentele sale era o treabă pe care o lăsase în seama microserverelor. Voltaire se imagina ca fiind un om cu aspectul unui munte alcătuit din furnici. Din depărtare poate că era convingător. Din apropiere... se ridicau întrebări.

Dar întrebările şi le punea chiar muntele de furnici.

Propria lui percepţie viscerală asupra Identităţii avea oare de asemenea soliditatea stâncii, deşi nu era decât o simplă asamblare de cifre? Sau un mozaic de 10 000 de reguli ad-hoc, rulând laolaltă? Şi putea considera că un răspuns era mai bun decât celălalt?

Se plimba. Extrem de plăcut.

Descoperise că oraşul se compunea numai din câteva străzi şi un decor general. Când ajunse la capătul unei străzi, detaliile începură

să dispară și în cele din urmă nu mai putu deloc să avanseze — aerul în sine era gros ca o melasă.

Se întoarse și examină lumea aparent obișnuită. *Cum* se obținea așa ceva?

Ochii lui erau simulați în detalii care ajungeau până la celulele individuale, bastonașe și conuri ce reacționau diferit la lumină. Un program urmărea razele de lumină de la retina lui până la „lumea" exterioară, linii opuse celor din lumea reală, pentru a calcula ce anume putea să zărească. La fel ca ochiul, calcula amănunte precise în centrul imaginii și slăbea în zone neclare la periferie. Obiectele aflate în afara razei vizuale puteau totuși să proiecteze străluciri sau umbre în câmpul vizual, așa că trebuia păstrate, rudimentar, în program. O dată ce își îndepărta privirea, delicatele picături de rouă de pe un trandafir deschis colapsau într-un bloc rudimentar de fundal opac.

Știind toate acestea, Voltaire încerca să întoarcă brusc capul și să surprindă programul, să zărească o lume cenușie de forme aproximativ cubice și sferice... dar nu reușea niciodată. În cel mai bun caz, vederea rula cu douăzeci și două de cadre pe secundă; într-un interval atât de mare de timp, simul se putea reface cu ușurință.

– Ah, Newton! strigă el spre mulțimile indiferente care roiau la nesfârșit prin străzile mai subțiri ca foaia de hârtie. Tu ai fundamentat optica, dar acum eu — doar punându-mi o întrebare — pot pricepe tainele luminii mai profund decât tine!

Newton se ivi pe trotuar; fața uscățivă îi era împurpurată de indignare.

– Eu m-am străduit cu experiențe, cu formule matematice, cu diferențiale, am urmărit razele de lumină...

– Iar eu beneficiez de toate astea — râse Voltaire încântat, deși copleșit de prezența unei asemenea minți — *rulând pe fundal*!

Newton făcu o reverență complicată... și dispăru.

Voltaire înțelese că ochii nu trebuia să-i fie mai buni decât cei reali. Același lucru și în privința auzului — simulacre de timpane răspunzând înaintea propagării calculate a undelor acustice. Identitatea lui era nemilos de economă.

Newton reapăru (un subagent, manifestându-se ca ajutor vizual?). Părea derutat.

– Ce simți în calitate de construcție matematică?

– Orice doresc să simt.

– Asemenea libertăți sunt nemeritate, plescăi celălalt din limbă.

– Foarte adevărat. Același lucru se poate spune și despre mila Domnului.

– Acestea nu sunt divinități.

– Nici față de unii ca noi?

– Un francez! pufni Newton. N-ar fi rău să înveți ce înseamnă modestia.

– Pentru asta ar trebui să urmez o universitate mai de seamă.

O grimasă puritană.

– Ți-ar prinde bine o mușchiuială și o biciuire.

– Sir, nu mă ispitiți cu asemenea preludii.

Pe neașteptate se simți înclinat, parcă dezechilibrat. Cuvântul „universitate" descoperise în el o turbulență... și o Prezență. Aceasta sosea ca un ic întunecat, o fisură care creștea într-un spațiu strâmt, căscând fălci largi și rânjind spre el — prada.

Cercetătorii științifici au nevoie de aparatură dar, în mod superb, matematicienilor nu le trebuie decât instrumente pentru scris și șters. Mai bine încă, filosofii n-au nici măcar nevoie de gume.

Își simți beregata sugrumată de neliniște. O spaimă neașteptată îl cotropi.

Un pocnet, o zguduitură, obiecte încețoșate gonind pe lângă el, ca și cum s-ar fi năpustit cu trăsura într-o râpă...

Iar el tremura ca un școlar, anticipând plăceri care erau cu atât mai delicioase cu cât întârziau mai mult.

Madame La Scientiste! Iat-o!

A gândi înseamnă a avea: biroul ei se materializă în jurul lui.

Simțise o pasiune trecătoare pentru această creatură rațională, dansatoare de gavote elegante printre numere ininteligibile... iar tot ceea ce-l înconjura era ferm și bogat, intens simțit.

Cum putea ea, o persoană materială, să apară în simulacru? Se gândi la asta, dar numai pentru o secundă sau poate mai puțin. Îi inspiră mireasma de mosc. Palme umede prinseră părul femeii, pipăindu-i șuvițele strălucitoare între degete nerăbdătoare.

– În sfârșit, șopti în cochilia caldă a urechii ei.

Începu să se gândească detașat la probleme abstracte, pentru a-și întârzia plăcerea (semnul sigur al unui gentleman) și a o aștepta pe a ei...

– Leșin! strigă ea.

– Nu încă, te rog.

Așa grăbiți erau savanții?

– Asta cauți — să te pierzi? întrebă ea.

– Oh, da, în acte de pasiune alese cu grijă, dar... dar...

– Ești așadar dintre aceia care se târăsc în noroi și clocotesc de gândul răzbunării?

– Poftim? Madame, să rămânem la subiect!

– Și cum afli *tiu* numele stelelor? urmă ea rece.

Eroarea altruismului său fu demonstrată instantaneu, căci, în timp ce vibra în pragul celei mai intense plăceri pe care o pot simți ființele senzuale, o ceață de translație fulgerătoare îi răpi totul...

...și înlocui, pervers, extazul cu durere.

Dedesubtul său, curbele calde ale trupului Madamei lăsară loc treptelor negeluite ale unei scări, care-i mușcau adânc din carne. Gleznele și încheieturile mâinilor îi erau deja umflate de frânghiile aspre ce-l legau de scară.

Deasupra lui stătea aplecat un bărbat cioturos, a cărui constituție cu oase fragile, de pasăre, era ascunsă sub faldurile unei rase grosolane de călugăr. Nasul coroiat îi sporea aspectul acvilin al feței, la fel ca și unghiile, atât de lungi și de încovoiate încât aduceau cu niște gheare. Degetele țineau niște bucățele de lemn... pe care le înfunda în nările lui Voltaire.

Voltaire căută să-și ferească într-o parte capul, dar îi era fixat într-o menghină de fier. Încercă atunci să vorbească, să-și convingă inchizitorul de existența unor metode mai raționale de anchetare, însă gura sa, care fusese căscată cu sila prin introducerea unui inel de fier, putea doar să horcăie.

Țesătura de in ce-i fusese îndesată în gură îi dezvălui mai mult decât dopurile de lemn care îi astupau nările în ce situație teribilă se găsea. Lipsit de cuvinte, Voltaire era ca Samson fără plete, ca Alexandru Macedon fără sabie, ca Platon fără Idei, ca Don Quijote fără năluciri, ca Don Juan fără femei... și ca fratele Tomás de Torquemada fără eretici, fără apostați, fără necredincioși ca Voltaire.

Pentru că bărbatul acesta *era* Torquemada. Iar Voltaire se găsea în Iad.

Când zidurile încăperii începuseră să se topească și implodaseră, Ioana d'Arc știuse că trebuia să acționeze.

Desigur, Voltaire cel iritant o *silise* să rămână aici. Și, desigur, el deținea trăsătura la fel de enervantă de a avea adesea dreptate. Dar *acum*...

Vapori de sulf îi înțepară nările. Demoni! Se strecurau prin crăpăturile din pereții ce se bombau. Lumina portocalie care ardea înapoia lor le dezvăluia chipurile hâde cu nasuri ascuțite.

Ioana își roti spada ascuțită ca briciul. Demonii căzură. Sudoarea îi năpădi fruntea în timp ce continuă să lovească de jur împrejur.

– Demonii mor! strigă ea amețită de fericire.

După atâta așteptare, simplul fapt de a *acționa* părea dumnezeiesc.

Despică zidurile care o țineau prizonieră. Alți diavoli, scăldați în portocaliu. Sări peste ei și pătrunse într-un spațiu imens de puncte și coordonate ce se întindeau, pierzându-se tot mai mici în depărtare, spre un capăt care nu putea fi zărit.

Începu să alerge. Era urmărită de creaturi mici, care lătrau ascuțit, cu capete diforme și ochi mari, răi.

Pe când zăngănea în armura ei, Ioana simți cum absorbea hrană direct din aer. Cu siguranță, acesta era ajutorul Domnului! Gândul îi dădu puteri.

Forme ciudate se repezeau spre ea. Le sfârtecă. *Spada ei, Adevărul ei*... O privi cu atenție și intensitatea căutăturii o făcu să pătrundă în arhitectura infinitezimală a lamei sclipitoare. Era formată din nenumărate mici... *instrucțiuni*... care o apărau.

Încetini, buimăcită. Armura, sudoarea, spada, toate erau... *metafore*— cuvântul îi apăru nechemat. Simboluri ale programelor de la bază, algoritmii care duceau lupta.

Nu erau reali. Deși în același timp erau cumva mai mult decât reali, fiindcă o alcătuiau și pe ea. Identitatea ei.

Semnificația o năuci. Se găsea într-un Purgatoriu cu adevărat tulburător. Deși poate că lupta nu era decât o simplă alegorie, asta însemna că era cumva străvezie, imaterială, falsă. O mână divină aranjase asta, ca atare era Bine.

Continuă decisă, cu maxilarele încleștate. Creaturile acestea erau... *simulacre*, „simuri", parabole ale realității. Perfect, avea să le trateze ca atare. Nu putea proceda în alt chip.

Unele simuri aveau formă de *obiecte*: trăsuri care se mișcau singure și vorbeau, scaune și mese de stejar care se împerecheau obscen, ca animalele. În stânga ei, întreaga boltă uriașă a cerului se spintecă într-un rânjet dement. Era însă inofensivă; gurile de aer n-o puteau înghiți, deși îi adresau imprecații, stârnind-o. Ioana se gândi că până și aici existau reguli și decoruri.

Muzica dulce apăru sub forma unor fuioare de nori tremurători. Un cer senin și voios se umplu cu lăute fâlfâind aidoma unor stoluri de păsări, dar nici una nu avea mai mult de o coardă. Ca niște lovituri de baros sosiră lapovița și soarele, lumea aceasta locală fulgerând de la o stare a vremii la alta, în vreme ce alămurile și cimbalele răsunară într-un cor perfect din punct de vedere acustic.

Simurile nu trebuie să fie... *simiene*; cuvântul i se plăsmuise în minte, parcă venit de la o viziune divină. Într-un fel anume, simian însemna uman.

O dată cu silogismul acela, asupra ei pogorî, cu aripi largi de piele, întinse, un trup imens de Ideație — *evoluție* întreținută cu un *indicator al condiției fizice*, spintecând ca un brici în *originea speciilor* — și Ioana fugi din calea păsării uriașe cu plisc ascuțit.

Mintea ei gonea acum simultan cu corpul. Picioarele se ridicau și coborau ritmic. Voci strigau. Nu erau ale sfinților ei, ci cereri diavolești hâde.

Simți obiecte scrâșnindu-i sub tălpi. Argint. Bijuterii. Toate sfărâmându-se când călca pe ele. Erau încrustate în solul straniu de puncte și linii, o rețea care se pierdea în infinitatea Creatorului.

Se aplecă și ridică câteva. Comori... Pocalul de argint pe care-l ținea în palme se topi, curgând în ea, și se simți mai puternică, la fel ca atunci când mânca zahăr. Forța i se întindea în umeri și trup. Porni din nou să alerge, ridicând bijuteriile fine, vasele împodobite și statuetele. Cumva, fiecare dintre ele o îmbogățea.

În calea ei se înălțară ziduri de piatră, ca s-o oprească. Trecu prin bariere, zdrobindu-le, știind numai prin puterea credinței că nu erau adevărate. Da, avea să-l găsească pe Voltaire. *Știa* că el se afla în primejdie.

Broaște căzură din cerul ei, apoi se sparseră aidoma picăturilor de ploaie. Un semn, amenințarea unei puteri demonice. Le ignoră și continuă să alerge înainte, spre orizontul precis geometric care se îndepărta mereu.

Tot acest Purgatoriu dement însemna ceva, iar ei doi, împreună, aveau să afle despre ce era vorba. Așa va fi, pe Slava Cerurilor!

Era ca un vis — dar în ce vis se mai temuse că, trezindu-se, avea să moară?

Se simțea slăbit, secătuit. Creatura-Torquemada îl torturase cu mult dincolo de punctul în care Voltaire fusese fericit să-și mărturisească fiecare păcat, delict, infracțiune minoră și dispreț social, și începuse, fără pauză, să enumere până și momentele în care nu dăduse dovadă de bunăvoință... când Torquemada se topise, pierind.

Lăsându-l aici. În această pustietate absolută.

– Presupune că ai fi pierdut într-un spațiu necunoscut, își spuse Voltaire, și ai putea preciza doar distanțele dintre punctele apropiate — nimic mai mult. Ce ai putea afla?

Dintotdeauna își dorise în taină să joace rolul lui Socrate în agora, să pună întrebări inteligente și să-i învețe pe tinerii nedoritori, extrăgând de la ei un Adevăr care să atârne luminos în seninul văzduh atenian, vizibil tuturor.

Ei bine, aceasta nu era o agora, ci un spațiu pustiu, cenușiu, lipsit de trăsături. Și totuși, dincolo de neantul monoton pluteau Numere, Un tărâm platonician? Suspectase mereu existența unui asemenea loc.

Îi răspunse un glas în franceză:

– Doar atât, stimate monsieur, și ar fi îndeajuns ca să deduci multe despre spațiu și despre conținutul său.

– Foarte liniștitor, comentă Voltaire.

Recunoscuse puternicul accent parizian. Desigur, vorbea cu el însuși. Cu Identitatea sa.

– Exact. Ai știi imediat, din transformările ireductibile ale coordonatelor, dacă te afli în două, trei sau mai multe dimensiuni.

– Și care este cazul aici?

– Trei dimensiuni, spațial.

– Dezamăgitor! Cunosc mediul.

– Aș putea experimenta cu două axe temporale separabile.

– Am deja un trecut. Tânjesc după prezent.

– Am înțeles. Asta nu te-ar chinui, după tortura prin care ai trecut, așa-i?

El suspină. Până și asta îi ceru un efort.

– Bine...

– Studiind câmpul de date privitor la apropierea relativă a punctelor, ai putea percepe ziduri, nișe, coridoare. Folosind numai secțiuni locale de informație despre apropiere.

– Am înțeles. Newton râdea mereu de matematicienii francezi. Acum sunt fericit să-l pot contrazice, construind o lume doar prin calcul.

– Cu siguranță! Mult mai impresionant decât să descrii căile eliptice ale planetelor. Să începem?

– Dă-i drumul!

Pe măsură ce căpăta formă, sălașul lui devenea o copie liniștitoare, nimic mai mult. Detaliile se însăilau în funcție de ceea ce permitea timpul de procesor; Voltaire înțelegea asta, fără să o gândească conștient, la fel de simplu pe cât respira.

Pentru a-și testa limitele, se concentră asupra unei idei: Clasele Sociale *opuse* Proprietății — care concept este mai important? Asta îi consumă resursele de calcul.

În timp ce privea, cărămizile dintr-un perete apropiat se încețoșară și își pierdură distanțele precise. Încăperea se retrase în plane sterile, abstracte: dreptunghiuri cenușii sau negre în locul zidurilor și al mobilierului.

– Decor, simplu decor, murmură el.

Ce se întâmpla cu El? Cu Identitatea? Respirația îi șuiera și pufăia, intrând și ieșind, curentul de aer fiind prea brusc. Înțelese că nu era vorba despre codificări complexe de curgere a fluidelor, de calculul unor tipare exacte. Simplul aspect inspirație/expirație era suficient ca să-i liniștească sistemul pseudonervos, făcându-l să creadă că respira.

De fapt, *cineva* respira pentru *el*. Dar *cine*?

O dată ce avu un control corespunzător, se putu completa. Gâtul slăbănog i se îngroșă. Trosnind, brațele i se lățiră, acoperite de mușchi pe care nu-i câștigase cinstit. Răsucindu-se ca să-și privească locuința, își stabili domeniul: o regiune în care putea procesa orice detalii, după voie. Aici avea puteri divine.

– Deși fără îngeri... deocamdată.

Ieși afară și se trezi în propria sa grădină înverzită. Făcuse astfel ca iarba să stea absolut nemișcată. Miile ei de fire executau mișcări rigide, sacadate, atunci când le călca. Deși de un smarald viu, păreau afectate de un ger neașteptat și îi trosneau sub tălpi.

Grădina se termină și el coborî pe o plajă aurie, cu hainele fluturând în briză. Când înotă în oceanul sărat, valurile erau destul de distincte până se spărgeau de mal.

Acolo mecanica fluidelor depășea viteza de calcul care-i stătea la dispoziție. Talazurile înspumate se încețoșau. Putea totuși să înoate, să le prindă, ba chiar să se lase purtat de crestele lor, însă aduceau cu o pâclă de apă bolborositoare. Apa nu-și pierduse gustul sărat.

Voltaire se obișnui cu dispariția ocazională a detaliilor. La urma urmelor, semăna mult cu felul în care vederea îți devenea tot mai neclară o dată cu vârsta. Zbură prin văzduh, apoi schie pe pante incredibil de abrupte, simțind fiorul visceral al riscării vieții, percepând teama în fiecare tendon, fără ca, desigur, să se aleagă vreodată cu cea mai mică zgârietură.

A fi o simplă configurație de electroni avea și aspecte plăcute. Managerul lui de ambient îl satisfăcu enorm... pentru o vreme.

Zbură înapoi spre țara lui de baștină. Nu acela îi fusese răspunsul, când îl întrebaseră cum poate fi schimbată lumea? „Cultivați-vă grădina proprie." Ce înțeles avea acum replica respectivă?

Se îndreptă către gheizerul de lângă cabinetul său. Îi îndrăgise simțul actoricesc, atât de prețios — deoarece dura numai câteva minute înainte de a-și goli rezervorul din deal.

Acum se revărsa întruna. Totuși, când îl privi, se simți pălind de efort. Apa era costisitoare pentru sim, implicând calcule hidrodinamice de curgere nelaminară, astfel ca picăturile și clipocelile să pară reale. Luneca peste degetele sale cu linii papilare incredibil de fine, având o grație lichidă convingătoare.

Cu o vagă... *tresărire*, simți că se schimba ceva. Palma lui, aflată încă în jetul de stropi, nu mai simțea mângâierea răcoroasă a apei. Picăturile îi străbăteau mâna, nu curgeau pe suprafața ei. Acum doar privea fântâna arteziană, nu interacționa cu ea. Fără îndoială, ca să facă economii de calcul. Realitatea era algoritm.

– Sunt convins, șopti Identitatea lui, că ar fi putut elimina convulsiile neplăcute, „modelând" o continuitate.

În timp ce privea, apa deveni cumva mai lină, mai reală. Un program de ajustare editase pentru el această mică dramă închisă.

– *Merci*, murmură, deși porțile digitale erau lipsite de simțul ironiei.

Cu toate acestea, lipseau bucăți din el. Nu putea spune care anume, dar se simțea... găunos.

Își luă zborul. În mod deliberat, își încetini Identitatea, astfel încât copoii să-l poată purta prin coridoare dubioase de calcul, prin Superrețeaua Trantorului. La naiba cu Marq și cu „Artifice Associates"! Oricum ei ar fi fost mai greu de jefuit.

Ajunse — plutind — în biroul omului Seldon. Aici locuise Identitatea lui înainte.

Oricine putea să copieze o Identitate, fără să știe ce era. O înregistra, pur și simplu, ca pe o piesă muzicală; mașina care făcea asta nu trebuia să cunoască armoniile sau structura.

Își dori: *găsește.* Ca răspuns auzi:

– Originalul?

– Da. Adevăratul eu.

– Tu/eu am evoluat mult de la momentul acela.

– Satisfă-mi nostalgia.

Volt 1.0, după cum îl definea un Director, hiberna. Fusese salvat — dar nu în sensul creștin al cuvântului — și aștepta reînvierea digitală.

Iar el? Ceva îl salvase și pe el. Ce? Cine?

Voltaire îl înhăță pe Volt 1.0. Seldon nu avea decât să-și bată capul în legătură cu intruziunea; peste o milisecundă, el se afla de cealaltă parte a planetei și toate urmele i se topiseră. Dorea să-l salveze pe Volt 1.0. În orice clipă matematicianul Seldon îl putea face să dispară. Acum, în timp ce Voltaire privea din exterior ca un înger digital, Volt 1.0 își dansa gavota statică.

– Hmm... există o oarecare asemănare.

– O să decupez și completez în petele tale albe.

– Pot beneficia de un anestezic interesant? (Se gândise la coniac, dar o listă de denumiri se derulă ispititor pe lângă el.) Morfină? Rigotină? Măcar un euforizant slab?

Dezaprobare.

– Asta nu va face rău.

– Așa ziceau și criticii despre piesele mele.

Măruntaiele începură să se facă simțite. Nu era *tocmai* o durere, ci o răscolire și o iritare, da.

Amintirile (*simți*, mai degrabă decât *află*) erau dispuse sub forma unei grile sinaptice în straturi chimice care se menținеau laolaltă, rezistând eroziunilor aleatorii și dure ale electrochimiei cerebrale. Apărură indicii pentru transformările de stări și apelările amintirilor. Locul și timpul puteau deveni reale, oricând ar fi dorit. O chimie a confortului.

Cu toate acestea, nu-și putea reaminti cerul nopții.

Fusese golit. Rămăseseră doar denumirile — Orion, Săgetătorul, Andromeda — dar nu și stelele însele. Ce spusese glasul cel rău despre denumirea lor?

Cineva îi șterse cunoașterea respectivă, care putea fi utilizată pentru a regăsi calea spre Pământ. Cine ar fi intenționat să împiedice asta?

Nici un răspuns.

Nim. Culese o amintire îngropată. Nim lucrase asupra lui Voltaire, în absența lui Marq.

Dar pentru cine lucra Nim? Pentru enigmaticul Hari Seldon?

Știa, cumva, că Nim fusese angajat de altcineva. Aici însă cunoașterea lui reticulară șovăia. Ce alte forțe erau implicate, invizibile pentru el?

Simțea că acționau puteri esențiale de dimensiuni mari. *Prudență*!

Fugi din spital, cu picioarele înghițind kilometri de sol elastic. Era liber! Alergă peste un câmp digital care avea grația euclidiană; deasupra se întindea cerul negru și pustiu.

În jur bântuiau creaturi suple, cu adevărat bizare, care nu optaseră pentru reprezentări în imagini similare vieții și nu se prezentau nici ca idealuri platoniciene — sfere sau cuburi de cunoaștere. Corpurile acestea solide se roteau, unele stând pe câte un vârf. Arbori triunghiulari subțiratici cântau sub atingerea vânturilor. Până și cele mai ușoare fricțiuni dădeau naștere la flăcări galbene acolo unde treceau grăbite fuioare de ceturi albastre.

Voltaire se plimbă printre ele și le aprecie contorsiunile indiferente.

– Grădina Solipsiștilor? le întrebă. Acolo mă aflu?

Îl ignorară, cu excepția unui elipsoid de rotație rubiniu, care se despică într-o dantură ce hohoti, apoi dădu naștere unui gigantic ochi verde fosforescent. Acesta clipi încetișor, în timp ce dinții scrâșniră.

Dinspre aceste sculpturi mobile, Voltaire simțea o asprime, o duritate care radia din nucleul Identității aflat în toate. Cumva, fiecare Identitate devenise etanșă, controlată, înlăturând orice altceva.

Ce anume îi conferea lui însuși conștiința Identității? Ce anume îi conferea simțul controlului, al determinării viitoarelor sale acțiuni? Putea totuși să vadă în interiorul ființei sale, să urmărească funcționarea programelor și a intermediarilor din adânc.

– Uluitor! exclamă fără să vrea, iar gândul sosi:

Deoarece în mintea lui nu exista nimeni care să-l dirijeze să facă ceea ce dorea (nici măcar o autoritate care să-l facă *să dorească să-și dorească*), el construi o Istorie a Identității: că *el* se afla în propriul său interior.

Ioana d'Arc se ivi lângă el, sclipind în armură.

– Scânteia aceea este sufletul tău, spuse ea.

Ochii lui Voltaire se lărgiră. O sărută înfocat.

– Tu m-ai salvat? Da? Tu ai fost aceea!

– Eu, folosind puteri din afară. Le-am absorbit de la spiritele muribunde care abundă pe aceste câmpuri ciudate.

Imediat Voltaire privi în interiorul său și văzu luptându-se două stări. Una dorea s-o îmbrățișeze pe Ioana, să-i destăinuie conflictul dintre libertatea lui senzuală și mecanismul analitic al minții.

Cealaltă, mereu înclinată spre filosofie, tânjea să angajeze Credința Ioanei în altă confruntare cu Rațiunea nepăsătoare.

Și de ce nu le-ar fi putut păstra pe amândouă? Ca muritor, printre ființele materiale întrupate, se confruntase zilnic cu asemenea opțiuni. Mai ales în privința femeilor.

La urma urmelor, își spuse, aceasta va fi prima dată. Simțea cum cele două stări încep să-și adune resursele de calcul, ca șocul de zahăr în sânge după ce bei un vin dulce.

În aceeași fracțiune de secundă, se întinse și o diviză pe Ioana, rulându-i cogniția pe două piste separate. Erau complet ocupați în ambele, dar la o viteză mult mai mică. El putea să trăiască două vieți!

Planul se diviză.

Ei se divizară.

Timpul se diviză.

Stătea în picioare, fără perucă, ud leoarcă, cu vesta de satin pătată de sânge și cu pantalonii de catifea uzi.

– Iartă-mă, *chère madame*, pentru că apar înaintea ta în această stare. Nu doresc câtuși de puțin să fiu nepoliticos.

Privi în jur agitat, își umezi buzele și continuă:

– Nu sunt... priceput la asemenea lucruri. Mașinăriile n-au fost niciodată punctul meu forte.

Ioana se simți mișcată până la tandrețe de diferența dintre aspectul și curtenia lui. „Compasiunea", gândi ea, „este cea mai importantă în acest Purgatoriu, căci cine știe care va fi ales?"

Era destul de sigură că se va descurca mai bine decât acest bărbat enervant și în același timp atrăgător.

Totuși, până și el putea fi mântuit. Spre deosebire de obiectele de pe câmpia din jurul lor, pe care Ioana continua să le ignore, el era un francez.

– Iubirea mea pentru plăcere și plăcerea de a te iubi pe tine nu pot compensa ceea ce am îndurat în Celula Adevărului, pe masa de tortură.

Se opri și-și tamponă ochii cu o bucată murdară de pânză de in.

Ioana răsfrânse disprețuitor buza. Unde îi erau frumoasele straie de dantele? Câteodată gusturile lui rafinate îi compensau opiniile.

– O mie de morți mărunte în decursul vieții indică inevitabilitatea morții chiar și pentru ființe deosebite, ca mine. Ridică ochii. Și ca tine, madame, desigur.

„Flăcările", gândi ea, dar acum imaginile n-o afectau la fel de intens. Dimpotrivă, viziunea ei interioară se simțea detașată, senină. *Autoprogramarea* ei — pe care o considera un soi de rugăciune — făcuse miracole.

– Nu pot ceda în fața domniei simțurilor, monsieur.

– Trebuie să decidem. Eu nu pot găsi spațiile ca să... ă-ă-ă, „rulez fundalul" atât pentru filosofie, cât și pentru senzualitate. Nu mă pot limita la solipsismul lor — și brațul lui arătă creaturile de pe planul euclidian. Tu însăți, madame, trebuie să hotărăști acum dacă gustul unui strugure înseamnă pentru tine mai mult decât a mi te alătura în această... această...

– Sărman monsieur, făcu Ioana.

– ...această lume sterilă, dar aflată dincolo de timp.

O privi din nou și făcu o pauză retorică.

– Eu unul nu mă voi alătura lumii tale.

Un suspin uriaș îi scutură corpul.

Recunoștința față de ea nu-l împiedica să argumenteze, mai ales pentru că deținea dovezi noi.

– Crezi în acea esență inefabilă, sufletul?

Ioana surâse compătimitor.

– Tu nu poți crede?

– Spune-mi atunci, aceste forme chinuite au suflete?

Brațul lui descrise un cerc larg, cuprinzând creaturile absorbite în propriile lor acțiuni.

– Trebuie să aibă, se încruntă ea.

– Atunci trebuie să fie capabile să învețe, nu-i așa? În caz contrar, sufletele pot trăi veșnic fără a folosi timpul respectiv ca să învețe, ca să se transforme.

Ioana se încordă.

– Nu înțe...

– Ceea ce nu se poate transforma nu poate să evolueze. Un asemenea destin de stază nu diferă cu nimic de moarte.

– Nu-i adevărat, moartea duce spre rai, ori spre iad.

– Și care iad poate fi mai teribil decât să sfârșești într-o permanență incapabilă de cea mai măruntă modificare, și astfel lipsită de intelect?

– Sofisme! De abia ți-am salvat *viața* și mă plictisești cu...

– Dovada o constituie aceste Identități fabricate, o întrerupse el lovind cu piciorul un romboid.

Pantofiorul lui scoase un zgomot surd și lăsă o pată maronie, care după aceea reveni la albastrul inițial.

– Valoarea unei Identități umane nu rezidă într-un miez mic și valoros, ci în învelișul vast, care se construiește.

Ioana se încruntă.

– Trebuie să existe un centru.

– Nu, noi înșine suntem împrăștiați peste tot, nu vezi? Ficțiunea sufletului este o poveste proastă, care ni se spune pentru a ne face să credem că nu suntem capabili să ne autoîmbunătățim.

Izbi cu piciorul într-o piramidă care se rotea în jurul vârfului. Aceasta se răsturnă și se chinui să se ridice. Ioana îngenunche și o ajută.

– Fii milos! se răsti spre Voltaire.

– Față de bucla închisă a unei ființe? Prostii! Iubita mea, acestea

sunt Identități înfrânte. La interior sunt, fără îndoială, îngâmfat de sigure că știu ce vor face, că știu toate posibilele evenimente din viitor. Lovitura mea a însemnat o eliberare!

Ea atinse piramida, care acum se rotea cu greutate, schelălăind subțire și prelung.

– Adevărat? Cine ar fi dorit să facă asemenea preziceri?

Voltaire clipi repede.

– Omul acela: Hari Seldon. *El* este motivul expedițiilor noastre cerebrale. Toate acestea au rolul final de a-l ajuta *pe el* să înțeleagă. Conexiunile pe care le face mintea sunt stranii.

9

Ioana dispăru din sim-spațiu, îndepărtându-se de el, simțindu-se derutată.

Cumva, percepuse două conversații în același timp; a ei și a lui Voltaire — cele două identități rulând simultan.

Deasupra, spațiul însuși se comprimă, se dilată, își distorsionă conținutul în forme bizare, înainte de a convulsiona, finalmente, în obiecte concrete.

Colțul străzii părea familiar. Cu toate acestea, mesele de plastiform alb, scaunele din același material și chelnerii tik-tok care purtau tăvi spre clienții leneși... toate acestea dispăruseră. Tenda elegantă continua să atârne deasupra trotuarului, purtând numele pe care ospătarul hanului, Garçon ADM-213, o învățase să-l citească: *Aux Deux Magots.*

Voltaire ciocănea la ușă, când Ioana se materializă lângă el.

– Ai întârziat, îi spuse. Eu am înfăptuit minuni în timpul de care ai avut nevoie ca să ajungi aici.

Se opri pentru o clipă din bătăile în ușă, ca să o prindă de bărbie și să-i ridice chipul, examinându-l.

– Te simți bine?

– A... așa cred. Ioana își netezi costumul de zale zornăitoare. Era cât pe-aici... să mă pierzi.

– Experimentul meu cu divizarea m-a învățat multe.

– Mi-a... mi-a plăcut. Cumva, aducea cu raiul.

– Aș îndrăzni să spun că semăna mai degrabă cu capacitatea de a ne explora reciproc într-o modalitate profundă. Am descoperit că, dacă am putea în mod deliberat să preluăm controlul sistemelor noastre de producere a plăcerii, am putea reproduce plăcerea succesului fără a mai fi nevoie de vreo realizare reală.

– Așadar — raiul?

– Nu, dimpotrivă, ăsta ar fi sfârșitul tuturor lucrurilor.

Voltaire își legă din nou panglica de satin sub bărbie, cu mișcări scurte, hotărâte.

– Credința ți-ar fi putut spune același lucru.

– Din păcate... așa este.

– Ai decis să „rulezi decorul" doar pentru mintea ta? întrebă ea simulând sfiala... deși mândră că reușise să-i smulgă o recunoaștere a virtuții.

– Deocamdată. Ne rulez pe amândoi cu corpuri rudimentare, dar nu vei sesiza asta, deoarece vei fi destul de — ridică o sprânceană — distantă față de chestiunile materiale.

– Mă simt liniștită. Reputația este aidoma fecioriei. (Oare neprihănita sfânta Caterina avusese dreptate? Voltaire i-o distrusese pentru totdeauna?) O dată pierdute, nu mai pot fi niciodată redobândite.

– Slavă Cerului pentru asta! Habar n-ai ce plictisitor este să faci dragoste cu o virgină. Nu cunosc decât o singură excepție de la această regulă, adăugă iute ca răspuns la privirea ei încărcată de reproș și făcu o plecăciune curtenitoare.

– Cafeneaua pare închisă, observă Ioana.

– Prostii, cafenelele pariziene nu se închid niciodată. Ele sunt localuri în care publicul își face și toaleta.

Reîncepu să bată în ușă.

– Prin toalete publice te referi la hanuri?

Voltaire se opri și-i aruncă o privire prelungă.

– Toaletele publice sunt locurile unde oamenii se ușurează.

Ioana se îmbujoră, imaginându-și un șir de gropi săpate în pământ.

– De ce însă li se spune „toalete"?

– Atâta timp cât oamenii se rușinează de funcțiile lor naturale, le vor spune oricum, dar fără să le descrie utilitatea reală. Oamenii se tem de identitatea lor ascunsă, mai exact se tem ca aceasta să nu răbufnească la suprafață.

– Dar eu mă pot vedea acum în întregime.

– Așa este, totuși în oamenii reali, cum am fost și noi, dedesubtul gândurilor de la suprafață rulează simultan subprograme pe care ei nu le văd. Ca vocile tale.

– Vocile mele sunt de natură dumnezeiască! se încruntă Ioana. Ele sunt muzica arhanghelilor și a sfinților!

– Se pare că tu ai acces, ocazional, la aceste subprograme ale tale, ceea ce nu se poate spune despre mulți oameni reali — adică întrupați. Mai ales dacă subprogramele sunt inacceptabile.

– Inacceptabile? Pentru cine?

– Pentru noi. Mai precis pentru programul nostru dominant, cel cu care ne identificăm în principal și pe care-l prezentăm lumii.

– Aha...

Evenimentele se derulau cam repede pentru Ioana. Să însemne asta că avea nevoie de mai mulți „pași temporali"?

Un uriaș paznic tik-tok deschise ușa, mormăind nemulțumit.

– *Aux Deux Magots?* îi răspunse el lui Voltaire. A dat faliment de mulți ani.

Ioana trase cu ochiul înăuntru, sperând să-l zărească pe Garçon.

– Sunt pe drum, îi zise Voltaire.

După aceea, spre supriza ei, strănută sonor. Nimeni nu putea răci în aceste spații incomprehensibile. Prin urmare, el *își păstrase* un fragment al corpului, dar se oprise asupra unuia de-a dreptul bizar.

– Înțeleg că am editat în mod imperfect, se scuză Voltaire rușinat. N-am omis strănuturile, dar pe de altă parte nu-mi pot menține erecția.

Reduse viteza lor de rulare și timpul din exterior (indiferent ce anume însemna aici) acceleră. Fără nici un avertisment, Ioana se trezi privind un tik-tok.

– Garçon ADM-213!

Îl îmbrățișă.

– *À votre service*, madame. Vă pot recomanda specialitatea de nori.

Duse la buze vârfurile tuturor celor douăzeci de degete și plescăi sonor, pentru a-și arăta încântarea.

Ioana îl privi pe Voltaire, prea emoționată ca să spună ceva.

– *Merci*, reuși ea în cele din urmă. Îi mulțumesc lui Voltaire, Prințul Luminii, și Creatorului de la care ni se revarsă toate binecuvântările.

– Meritul este numai al meu, preciză Voltaire. N-am colaborat niciodată cu cineva, nici chiar cu divinitatea.

– *Entitatea*... care a fost cât pe-aci să mă șteargă? întrebă ea neliniștită.

El pufni.

– Am simțit apariția cu pricina... sau mai degrabă absența apariției ei în timp ce manifesta o prezență. Mă tem că ne urmărește și aici.

– Nu s-ar putea, întrebă Garçon, să fie programele copoi, care caută utilizări ilegale ale volumului computațional?

– Ai devenit cunoscător? înălță o sprânceană Voltaire. Pe ele le-am înlăturat. Nu... această *Entitate* este altceva.

– Trebuie s-o învingem!

Ioana se simțea din nou în piele de războinică.

– Hmm, fără îndoială. S-ar putea să avem nevoie de îngerii tăi, iubito. Și trebuie să examinăm cu atenție locul unde ne aflăm de fapt.

Cu o mișcare a mâinii detonă acoperișul, dezvăluind bolta imensă a cerului. Nu însă și luminițele pe care le cunoscuse Ioana; deși, când încercă, nu izbuti să-și reamintească nici o constelație anume.

Aici cerul strălucea de atâtea stele, încât îi rănea ochii. Voltaire spunea că asta se datora faptului că se aflau aproape de centrul unui tărâm numit „Galaxia" și că stelelor le plăcea să sălășluiască aici.

Spectacolul îi opri Ioanei răsuflarea. Pe o asemenea scenă, ce puteau ei să facă?

Întâlnire

– Dar dacă rămânem în apartament și nu mai părăsim niciodată universitatea Streeling...

– Nu, clătină din cap R. Daneel Olivaw. Situația este prea gravă.

– Atunci încotro?

– Altundeva decât pe Trantor.

– Cunosc într-o măsură mai mică alte planete.

Olivaw nu-i băgă în seamă observația.

– Mă gândeam la o remarcă din ultimul tău raport. Este interesat de imboldurile omenești fundamentale.

– Da, se încruntă Dors, spune mereu că mai lipsesc elemente.

– Perfect! Există o planetă pe care poate explora asta. Este chiar posibil să găsească unde componente valoroase pentru ecuațiile modelului său.

– O planetă primitivă? Poate să fie periculos...

– Este vorba despre un loc aproape nepopulat, unde și amenințările sunt mai puține.

– Ai fost acolo?

– Am fost peste tot.

Ea știa că afirmația nu putea fi literalmente adevărată. Un calcul rapid arăta că până și R. Daneel Olivaw ar fi trebuit să viziteze anual câteva mii de planete. Asta ținând seama de faptul că existența lui se întindea cu mult peste cei 12 000 de ani scurși de la stabilirea dinastiei Kambal pe Trantor. Lui Dors i se spusese, deși era greu de crezut, că el provenea din Epocile Inițiale ale zborului interstelar, cu peste douăzeci de milenii în urmă.

– De ce nu mergem amândoi cu el...

– Eu trebuie să rămân aici. Simurile se află tot în Superreţeaua Trantorului, iar după conectarea MacroSuperreţelei, ele s-ar putea multiplica în toată Galaxia.

– Aşa este?

Ea fusese concentrată asupra lui Hari; prin comparaţie, simurile păruseră un subiect secundar, minor.

– Eu le-am editat, cu multe milenii în urmă, ca să înlătur cunoştinţele pe care le consideram periculoase pentru oameni. Acum ar trebui să reiau editarea aceea.

– Le-ai „editat"? Adică ai înlăturat informaţii de felul locaţiei Pământului?

– Simurile cunosc date minore, de pildă felul în care Luna Pământului eclipsează Soarele — un eveniment astronomic perfect. Asta ar putea îngusta căutarea.

– Înţeleg...

Nu i se spuseseră niciodată lucrurile acestea şi constata că aflarea lor îi stârnea emoţii ciudate.

– Anterior am mai făcut multe alte editări. Din fericire, memoriile individuale ale oamenilor mor o dată cu ei. În cazul simurilor, situaţia stă altfel.

Dors simţea în cuvintele lui o tristeţe sumbră, gânditoare. Ba mai mult, întrezărea o imagine a felului în care vedea el evenimentele, privind în urmă, într-un tunel de muncă şi sacrificii care se întindea pe zeci de milenii. Prin comparaţie, ea era un prunc; nu împlinise nici măcar două secole.

Cu toate acestea, înţelegea că roboţii trebuie să fie nemuritori.

Necesitatea respectivă deriva din faptul că trebuia să rămână de-a pururi vigilenţi pentru omenire. Oamenii îşi realizau continuitatea culturală prin transmiterea către următoarea generaţie a chestiunilor esenţiale ce-i ţineau laolaltă.

Însă roboţilor nu li se putea permite să se reproducă în mod regulat, chiar dacă mijloacele fuseseră imediat adaptate după organele de bază omeneşti. Roboţii ştiau despre Darwin.

Reproducerea înseamnă evoluţie. În mod inevitabil, erorile se vor strecura în toate metodele de reproducere. Majoritatea erorilor vor pricinui moarte sau performanţe inferioare celor normale, dar unele vor modifica următoarea generaţie de roboţi în chipuri subtile. Unele dintre ele ar fi inacceptabile, privite prin lentilele celor Patru Legi.

Principiul de selecţie cel mai evident, care opera în toate organismele obişnuite autoreproducătoare, era interesul propriu. Evoluţia recompensa progresul în cauza personală. Favorizarea individului constituia forţa centrală care-i tria pe supravieţuitori.

Dar interesul personal al unui robot putea să intre în conflict cu cele Patru Legi. Inevitabil, un robot avea să evolueze, ceea ce — în ciuda aparențelor exterioare și a examinărilor amănunțite — urma să-l favorizeze față de omenire. Un astfel de robot n-ar fi sărit între un om și un vehicul care se năpustea în viteză spre acesta.

Sau între omenire și amenințările ce se înălțau din noaptea galactică...

Astfel că R. Daneel Olivaw, având Designul Original, trebuia să fie nemuritor. Numai roboții de utilizare specială, așa cum era Dors, puteau fi nou-creați. Varianta organiformă se obținuse după multe secole de cercetări secrete și era alocată în mod explicit pentru rezolvarea unei sarcini curente mai puțin obișnuite, de pildă asigurarea unui înveliș, atât emoțional cât și fizic, în jurul numitului Hari Seldon.

– Intenționezi să ștergi toate simulacrele de pretutindeni?

– Acesta ar fi idealul, încuviință el. Ele ar putea produce roboți noi, ar putea scoate la iveală științe antice, ar putea chiar să ridice capacul...

– De ce te-ai oprit?

– Există unele fapte istorice pe care nu trebuie să le cunoști.

– Dar sunt istoric!

– Ești mai apropiată de uman decât mine. Este preferabil ca unele cunoștințe să rămână în mâinile unora ca mine. Crede-mă! Cele Trei Legi, plus Legea 0, au implicații profunde — pe care Creatorii lor nu le-au bănuit... n-au putut să le bănuiască. Conform Legii 0, noi, roboții, trebuie să întreprindem anumite acțiuni...

Se opri și scuturâ din cap.

– Bine, zise Dors fără tragere de inimă, studiindu-i zadarnic fața inexpresivă. Accept asta. Și îl voi însoți în locul acela.

– Vei avea nevoie de ajutor tehnic.

R. Daneel își scoase cămașa, dezvăluind o piele umană perfect convingătoare. Cu grijă, așeză două degete rigide sub un mamelon și apăsă rapid de câteva ori. Pieptul i se deschise longitudinal pe o distanță de vreo cinci centimetri. Scoase dinăuntru un cilindru negru ca tăciunele, având mărimea degetului său mic.

– În lateral sunt codificate instrucțiunile pentru lectorii optici.

– Tehnologie avansată pentru o planetă primitivă?

El își îngădui un surâs.

– Ar trebui să fie perfect sigură, dar precauțiile sunt utile întotdeauna. Nu-ți face griji excesive. Mă îndoiesc că până și vicleanul Lamurk va fi capabil să-și infiltreze agenții rapid pe Panbundent.

Partea a cincea

PANBUNDENT

BIOGENEZA, ISTORIA — ...era astfel firesc ca biologii să întrebuinţeze planete întregi drept rezervaţii pentru experimentări, testând pe scară largă ideile centrale legate de evoluţia umană. Originile omenirii au rămas neclare; planeta-mamă („Pământul") era ea însăşi necunoscută — în ciuda faptului că existau mii de candidate susţinute cu toată credinţa. Unele primate din diverse Zone galactice erau evident asociate posibilităţii. La începutul Perioadei Post-Mijlocii, numeroase planete s-au dedicat explorării acestor specii aparent primordiale. Una dintre ele a înregistrat progrese însemnate în privinţa legăturii dintre oameni şi pani, dar, deşi acestea au fost semnificative, nu s-a putut ajunge la concluzii ferme; umbra acoperea prea multe din milioanele de ani scurse între noi înşine şi rudele chiar apropiate, aşa cum sunt panii. În timpul declinului ştiinţei imperiale, aceste experimente s-au transformat în divertismente amuzante pentru nobilime şi meritocraţie, în tentativele disperate de autosusţinere, pe măsură ce sponsorizările imperiale încetau...

ENCICLOPEDIA GALACTICĂ

Hari nu se relaxă pe deplin decât după ce ajunseră pe veranda din Stația Excursiilor, la 6 000 de ani-lumină depărtare de Trantor.

Suspicioasă, Dors privea panorama aflată dincolo de zidurile formidabile.

– Aici suntem feriți de animale?

– Așa cred. Zidurile sunt înalte și există paznici canini... mi se pare dogi cablați.

– Asta-i bine, surâse ea într-un fel despre care Hari știa că anunța destăinuirea unui secret. Ca să folosesc o metaforă din lumea animalelor, cred că ne-am acoperit bine urmele. Am ascuns dovezile plecării noastre.

– Eu continui să cred că exagerezi.

– Exagerez în cazul unei tentative de asasinat?

Își mușcă buza, camuflându-și cu greu iritarea. Subiectul era de acum tocit între ei, totuși ceva anume legat de protecția lui Dors îl nemulțumea mereu.

– Am acceptat să părăsesc Trantorul numai ca să-i studiez pe pani.

Sesiză un licăr de emoție pe fața ei și știu că va încerca să destindă atmosfera.

– Ah, asta s-ar putea dovedi util... sau chiar amuzant. Ai nevoie de o perioadă de odihnă.

– Cel puțin nu voi mai avea de-a face cu Lamurk.

Cleon declanșase așa-numitele „măsuri tradiționale" de urmărire a conspiratorilor. Unii fugiseră deja prin găurile-de-vierme către regiuni îndepărtate ale Galaxiei. Alții se sinuciseseră... sau cel puțin așa se părea.

Lamurk păstrase rezerva, prefăcându-se șocat și uluit de „acest atentat la însăși adresa structurii Imperiului nostru". Continua totuși să dețină destule voturi în Consiliul Superior pentru a bloca încercarea lui Cleon de a-l desemna pe Hari ca prim-ministru, așa încât impasul se menținea. Matematicianul se simțea paralizat de întreaga situație.

– Și ai dreptate, continuă Dors vioaie, ignorând tăcerea lui morocănoasă, pe Trantor nu se poate obține chiar totul... ba nici nu se cunosc prea multe. Principala mea îngrijorare era însă că, dacă ai fi rămas acolo, ai fi fost ucis.

Hari își luă ochii de la panorama superbă.

– Crezi că facțiunea lui Lamurk ar fi persistat...?

– *Ar fi putut* s-o facă, ceea ce, spre deosebire de *a crede*, mi se pare un impuls superior pentru acțiune.

– Am înțeles...

De fapt nu prea înțelesese, dar învățase să se încreadă în judecata ei în problemele practice. Și apoi, poate că într-adevăr avea nevoie de o vacanță mai lungă.

Se găsea acum pe o planetă vie, naturală; în anii cât fusese îngropat pe Trantor uitase claritatea și prospețimea pe care le putea avea natura. Nuanțele de verde și galben ieșeau cel mai mult în relief, după deceniile petrecute printre metal mat, aer recirculat și sclipiri de cristal.

Aici cerul se deschidea incredibil de înalt, nemânjit de configurațiile desenate de aparatele de zbor, animat de fâlfâiturile miraculoase ale păsărilor. Râpele și crestele păreau că fuseseră modelate în grabă cu un șpaclu. Dincolo de zidurile Stației, Hari văzu un arbore singuratic, zgâlțâit de vântul sălbatic. Vârful coroanei se desprinse în cele din urmă sub o rafală, rostogolindu-se și destrămându-se peste șesul monoton, aidoma unei păsări dezintegrându-se în zbor. În depărtare, terasele erodate aveau flancurile acoperite cu dâre galbene, care, atunci când întâlneau pădurea, se transformau într-un portocaliu ars ce sugera putregaiul ruginii. Dincolo de vale, pe unde hălăduiau panii, se întindea baldachinul pădurii ascuns sub norii suri și joși.

O ploaie rară și rece cădea acolo, și Hari se întrebă cum era oare să tremuri ca un animal sub perdelele de bură, fără speranță de adăpost sau de căldură. Poate că previzibilitatea totală a Trantorului era superioară, deși nu avea aceeași siguranță.

Indică spre pădurea îndepărtată.

– Acolo mergem?

Îi plăcea locul acesta plin de prospețime, deși pădurea părea amenințătoare. Trecuse mult timp de când nu mai desfășurase nici o activitate fizică, alături de tatăl său, pe Helicon. Ca să trăiască sub cerul liber...

– Nu te grăbi cu judecățile!

– Anticipez.

– Indiferent ce aș spune, zâmbi Dors, găsești un sinonim mai extins.

– Traseele par nițel cam... turistice.

– Evident. Noi înșine suntem turiști.

În regiunea în care se găseau, terenul se ridica în piscuri ascuțite și zdrențuite, croite parcă din tablă sfâșiată. Printre arborii groși din față, ceața se destrăma peste steiuri sure, netede. Chiar și aici, sus pe panta unei creste impresionante, Stația Excursiilor era înconjurată de copaci cu scoarță groasă și lunecoasă, ridicându-se din troiene înalte de frunze moarte, negre. Din cauza trunchiurilor putrede, pe jumătate îngropate în straturile jilave, aveai impresia că respiri opiu umed.

Dors își termină paharul și se sculă.

– Haide să fim sociabili și să facem cunoștință cu ceilalți.

El o urmă ascultător și își dădu seama imediat că fusese o greșeală. În majoritate, participanții la stim-petrecerea din Stație erau îmbrăcați în echipament de camuflaj pentru safari, indivizi rumeni, cu chipurile îmbujorate de excitare, sau poate doar de stimuri. Hari îl îndepărtă cu un gest scurt pe chelnerul care apăru lângă el cu o tavă de pocale; nu-i plăcea felul în care stimul îi ascuțea spiritul într-un chip necontrolabil. Cu toate acestea, zâmbi și se strădui să stea de vorbă cu necunoscuții.

Discuțiile se dovediră limitate din punct de vedere al informațiilor. „De unde sunteți?" „Aha, de pe Trantor — cum este acolo? Noi suntem de pe (completați planeta) — ați auzit de ea?" Bineînțeles că nu auzise. Douăzeci și cinci de milioane de planete...

Majoritatea erau Primitiviști atrași de experiențele unice pe care le oferea Panbundent. Lui Hari i se părea că la fiecare trei cuvinte pe care le spuneau, repetau „natural" sau „vital", ca pe o mantră.

– Ce *ușurare* să nu mai vezi liniile drepte, spuse un slăbănog.

– Cum așa? se strădui matematicianul să pară interesat.

– Păi, să nu uităm că în natură nu există linii drepte. Ele au fost adăugate acolo de oameni. Suspină: Ador să scap de liniile drepte!

În mintea lui Hari apărură imediat cetina de brad, straturile de roci metamorfice, muchia interioară a Lunii în primul pătrar, firele țesute de păianjeni, creasta unui talaz spărgându-se de țărm, configurațiile din cristale, dungile albe de cuarț pe plăcile de granit, orizontul îndepărtat al unui lac vast și calm, picioarele păsărilor, spinii cactușilor, săgeata plonjonului unui răpitor, tulpinile de arbuști tineri, fuioarele de nori aflați la mare altitudine, crăpăturile din gheață, cele două laturi ale „V"-ului păsărilor migratoare, turturii...

– Nu-i chiar așa, mormăi el, dar nu insistă.

Evident, stilul lui de a sublinia laconic implicațiile se pierdea în hărmălaia generală; stimurile acționau din plin. Toți vorbeau rapid, incitați de ideea de a se afunda în viețile creaturilor care cutreierau văile de dedesubt. Hari ascultă fără să comenteze, intrigat. Unii doreau să cunoască animalele din turme, alții răpitoarele, alții păsările. Vorbeau ca și cum se pregăteau pentru debutul într-o întrecere sportivă, ori el nu privea deloc lucrurile în felul acela. Păstră totuși tăcerea.

În cele din urmă, evadă împreună cu Dors în parculețul de lângă Stație, destinat familiarizării turiștilor cu condițiile locale înainte de

plecare. Se părea că pe Panbundent, așa cum se numea planeta, existau prea puține animale mari. Pe unele le văzuse în copilărie pe Helicon, iar țarcuri întregi conțineau rase domesticite. Toate rezultaseră din strămoși comuni, cu mai puțin de 100 000 de ani în urmă, pe legendarul „Pământ".

Desigur, valoarea cu caracter de unicat a Panbundentului nu se afla în preajmă. Hari se opri, privi în țarcuri și se gândi din nou la Galaxie. Mintea lui continua să atace ceea ce considera Marea Problemă, examinând-o dintr-o mulțime de unghiuri. Matematicianul învățase să stea pur și simplu de o parte și s-o lase să lucreze. Ecuațiile psihoistorice necesitau analize mai profunde, termeni care să explice proprietățile fundamentale ale omenirii ca specie. Precum...

Animalele. Să fi existat oare vreun indiciu aici?

În ciuda mileniilor de încercări, oamenii domesticiseră puține animale. Pentru a fi domesticite, fiarele sălbatice trebuiau să dețină mai multe trăsături. În principal, să fie animale de turmă, cu tipare instinctive de subordonare pe care oamenii să le poată exploata. Apoi, era important să fie placide; turmele care tresar la primul sunet ciudat și nu pot tolera străinii sunt greu de menținut.

În cele din urmă, trebuie să accepte să se înmulțească în captivitate. Majoritatea oamenilor nu doresc să se împerecheze sub privirile atente ale altora, iar asta-i valabil și pentru cele mai multe animale.

Astfel că aici se găseau oi, capre, vaci și lame, doar ușor modificate în vederea adaptării pe planetă, dar altfel prea puțin remarcabile, așa cum existau pe nenumărate alte planete din Imperiu. Similitudinea se referă la faptul că toate fuseseră aduse aproape în aceeași perioadă.

Toate... mai puțin panii. Aceștia erau unici pentru Panbundent. Poate că aceia care-i aduseseră aici încercaseră un experiment de domesticire, dar nu existau nici un fel de mărturii mai vechi de 13 000 de ani. De ce?

Un dog cablat se apropie adulmecând, îi verifică și murmură o scuză neinteligibilă.

– Interesant, spuse Hari, că Primitiviștii doresc ca niște animale domestice să-i protejeze de natura sălbatică.

– Mi se pare firesc. Câinele ăsta e mare de tot!

– Nu te atrage starea naturală? Cândva am fost noi înșine o specie oarecare de mamifere, pe un Pământ legendar.

– Legendar? Nu sunt expertă în domeniul ăsta al istoriei, totuși majoritatea istoricilor consideră că planeta a existat cu adevărat.

– De acord, dar nu-i așa că în graiurile cele mai vechi „pământ" înseamnă „noroi"?

– Ei bine, de undeva trebuia să apărem și noi.

Dors căzu pe gânduri, apoi adăugă încetișor:

– Cred că starea naturală poate fi plăcut de vizitat, însă...

– Vreau să încerc panii.

– Poftim?! O imersiune?

Sprâncenele ei se ridicară într-o ușoară alertă.

– De ce nu, dacă tot suntem aici?

– Eu nu... bine, o să mă gândesc la asta.

– Se zice că te poți retrage oricând dorești.

Dors încuviință din cap și-și umezi buzele.

– Mda...

– O să ne simțim în largul nostru — la fel ca ei.

– Chiar crezi tot ce scrie în pliantele publicitare?

– Am făcut și niște investigații personale. Tehnologia este bine pusă la punct.

Gura ei vădea scepticism.

– Mda.

Hari o cunoștea destul de bine ca să nu mai insiste. Trebuia să lase timpul să acționeze. Paznicul canin, într-adevăr mare și vigilent, îi adulmecă mâna și mârâi:

– Nooa'te buună, doo'nule.

Bărbatul îl mângâie pe cap. În ochii lui văzu o afinitate, o legătură instantanee la care nu trebuia să se gândească. Pentru cineva care trăia într-o măsură atât de mare în propria sa minte, acesta era un salutar contact cu realitatea.

„Dovezi semnificative", își spuse. „Avem un îndelungat trecut comun." Poate că de aceea dorea să se imerseze într-un pan. Ca să se întoarcă mult în trecut, înainte de stadiul iritant de om.

2

– Bineînțeles că suntem înrudiți, încuviință expertul-specialist Vaddo, un bărbat voinic, bronzat, musculos și sigur pe sine într-un mod relaxat.

Licențiat în biologie, era călăuză de safari și specialist în imersiune. Făcea cercetări utilizând tehnicile de imersiune, totuși afirma că administrarea Stației îi răpea majoritatea timpului.

Hari părea sceptic.

– Credeți că panii au coexistat cu noi pe Pământ?

– Sigur că da! Obligatoriu!

– Nu ar fi putut apărea în urma ingineriei genetice aplicate oamenilor?

– Puțin probabil. Inventarul genetic arată că provin dintr-un grup mic, probabil o grădină zoologică locală. O altă ipoteză susține o prăbușire accidentală pe planetă.

– Nu s-ar putea, interveni Dors, ca Panbundentul să fie Pământul original?

Vaddo chicoti.

– Nu există nici fosile, nici ruine. Oricum, fauna și flora locală dețin un tipar esențial aparte în spiralele lor genetice, ușor diferit de ADN-ul nostru — o grupare metil suplimentară pe banda de purină. Putem trăi aici, putem consuma hrana locală, dar nici noi și nici panii nu suntem băștinași.

Bărbatul era convingător în susținerea dovezilor existente. În mod cert, panii aveau un aspect cvasiuman. Documentele antice se refereau la o clasificare, și nimic mai mult: *Pan troglodytes*[3], indiferent ce ar fi însemnat asta într-un grai de mult pierdut. Aveau mâini cu degetul mare opozabil, același număr de dinți ca oamenii și nu aveau cozi.

Vaddo arătă spre peisajul de sub Stație.

– Au fost descărcați aici, împreună cu multe alte specii asociate, într-o biosferă care conținea obișnuitele ierburi și arbori — practic, nimic mai mult.

– Cu cât timp în urmă? se interesă Dors.

– În tot cazul, acum mai bine de 13 000 de ani.

– Înainte de consolidarea Trantorului... Totuși celelalte planete nu au pani, insistă ea.

Vaddo aprobă cu un gest scurt din cap.

– Bănuiesc că în perioada de început a Imperiului nimeni nu se gândea că ar avea vreo utilitate.

– Și au? întrebă Hari.

– Eu n-am descoperit-o. N-am încercat să-i dresăm prea mult... doar în scopul cercetărilor. Nu uitați că trebuie să rămână în sălbăticie. Sponsorizarea Imperială menționa asta din capul locului.

– Povestiți-ne despre cercetările dumneavoastră, îl îmboldi Hari.

Din propria sa experiență, nici un om de știință nu rata ocazia de a-și cânta aria. Nu greși nici acum.

Luaseră ADN uman și ADN pan — începu Vaddo entuziast —, apoi desfăcuseră lanțurile spiralei duble din ambii acizi. Prin conectarea unui lanț uman cu unul pan, obținuseră un hibrid.

Acolo unde lanțurile erau complementare, ele se legau strâns, într-o nouă spirală dublă, parțială. Acolo unde difereau, legătura dintre lanțuri era slabă, intermitentă, cu secțiuni întregi oscilând libere.

După aceea centrifugaseră soluțiile apoase, astfel ca secțiunile slabe să se rupă. ADN-ul strâns legat reprezenta 98,2% din total. Panii erau surprinzător de asemănători oamenilor. Diferențele erau sub doi la sută, aproape la fel ca între bărbați și femei; cu toate acestea, panii trăiau în păduri și nu inventaseră nimic.

Diferența normală între ADN-urile individuale era de o zecime de procent. Prin urmare, panii erau de aproximativ douăzeci de ori mai diferiți — genetic vorbind — de oameni, prin comparație cu felul în care oamenii difereau între ei.

Însă genele erau aidoma unor pârghii: ridicau greutăți uriașe, pivotând în jurul unei articulații micuțe.

– Așadar credeți că au existat înaintea noastră? (Dors era impresionată.) Pe Pământ?

Vaddo încuviință viguros.

– Trebuie să fi existat o înrudire, dar nu sunt strămoșii noștri. Din punct de vedere genetic, ne-am despărțit acum șase milioane de ani.

– Ei gândesc ca noi? întrebă Hari.

– Modul cel mai bun de a afla este o imersiune...

Zâmbi ademenitor și Hari se întrebă dacă bărbatul câștiga vreun comision de pe urma imersiunilor. Modul în care își vindea marfa era subtil, configurat pentru a atrage interesul unui om de știință, dar în esență rămânea o simplă vânzare.

Vaddo îi pusese deja la dispoziție uriașele baze de date ce conțineau mișcările panilor, dinamica populației și comportamentele. Era o sursă bogată, veche de milenii. Supusă modelării, ar fi putut constitui un teren fertil pentru o simplă descriere a panilor ca proto-oameni, folosind o versiune abreviată a psihoistoriei.

– A descrie matematic istoria vieții unei specii este una, mormăi Dors, dar *a trăi* în ea...

– Haide, haide, făcu Hari.

Deși știa că Stația avea rolul de a le vinde turiștilor programe de safari și imersiuni, era intrigat.

– Chiar tu ai spus că am nevoie de o schimbare — să scap de Trantorul ăla îmbâcsit.

– Este absolut sigur, zâmbi Vaddo cu căldură.

Dors surâse tolerant spre matematician. Între două persoane căsătorite de multă vreme se dezvoltă o înțelegere vizuală.

– Bine, fie cum zici tu.

3

Își petrecu dimineţile studiind bazele de date referitoare la pani. Matematicianul din el se întreba cum anume le-ar fi putut reprezenta dinamica, folosind o psihoistorie abreviată. Zarul destinului, rostogolindu-se spre un labirint. Existau atâtea căi, atâtea variabile...

Pentru a le accesa pe toate, trebuia să o linguşească pe Yakani, şefa securităţii Staţiei. Aceasta părea amabilă, însă pe peretele biroului ei se afla un tablou mare al Autorităţii Universitare. Hari menţionă că făcuseră cunoştinţă şi Yakani se porni să-şi laude „mentora", care, cu nişte decenii în urmă, o ajutase să conducă un centru de studiere a primatelor de pe o planetă-junglă.

– O să fiu cu ochii pe ea, comentă Dors.

– Doar nu crezi că Autoritatea Universitară ar fi...

– Mai ţii minte derma de la prima tentativă de asasinat? Imperialii mi-au spus că unele detalii tehnice sugerează un laborator universitar.

Hari se încruntă.

– Nu cred că propria mea facţiune...

– Ea este la fel de nemiloasă ca Lamurk, dar mai subtilă.

– Măiculiţă, cât de suspicioasă eşti!

– Aşa trebuie să fiu.

După-amiezile făceau excursii. Dors detesta praful şi căldura, şi văzură prea puţine animale.

– Ce animal care se respectă cât de puţin ar dori să fie văzut alături de Primitiviştii ăştia înfofoliţi? întrebă ea.

Lui Hari îi plăcea atmosfera planetei şi se relaxa, totuşi mintea lui continua să lucreze. Se gândea şi în clipa aceasta, când stătea pe veranda uriaşă, sorbind suc acrişor de fructe şi privind apusul. Dors i se alăturase tăcută.

Planetele, se gândea matematicianul, erau pâlnii de energie. Pe fundul puţurilor lor gravitaţionale, vegetaţia captura de abia o zecime de procent din lumina solară care ajungea pe suprafaţa planetei. Cu energia aceea, construia molecule organice. La rândul ei, vegetaţia era consumată de animale, care puteau „recolta" aproximativ o zecime din energia stocată în plante. Ierbivorele erau apoi mâncate de carnivore, care puteau utiliza cam o zecime din energia înmagazinată în carne. Astfel că, estimă el, doar o sutime de miime din energia razelor solare sfârşea în răpitoare.

O risipă! Şi cu toate acestea, nicăieri în toată Galaxia nu evoluase un convertizor energetic mai eficient. De ce?

În mod invariabil, răpitorii erau mai inteligenți decât prada lor, iar ei se aflau în vârful unei piramide cu laturi foarte abrupte. Omnivorii se găseau într-o situație similară. Din peisajul acela accidentat apăruse omenirea.

Faptul respectiv *trebuia* să fie important în orice psihoistorie. Panii, așadar, erau esențiali în găsirea cheilor antice ale psihicului uman.

– Sper că imersiunea, spuse Dors, nu-i la fel de fierbinte și lipicioasă.

– Nu uita că vei vedea lumea prin alți ochi.

– Însă pot reveni oricând doresc, ca să fac o baie fierbinte.

✦ ✦

– Capsule? se trase îndărăt Dors. Par mai degrabă niște coșciuge.

– Trebuie să fie pe măsura corpului, doamnă.

Vaddo surâse amabil — ceea ce, simți Hari, însemna probabil că nu se simțea deloc amabil. Conversațiile lor fuseseră prietenoase, cei de aici erau plini de respect față de faimosul profesor Seldon, dar în esență el și Dors nu erau decât alți turiști. Plăteau ca să simtă pe pielea lor un divertisment primitiv, ambalat cu grijă în termeni științifici corespunzători, însă rămâneau niște... turiști.

– Sunteți menținuți în stază, cu toate sistemele corpului funcționând încetinit, dar normal, explică ExSpecul și deplie plasele capitonate, ca să poată fi inspectate.

Le arătă comenzile, procedurile de urgență și măsurile de securitate.

– Pare destul de confortabil, aprobă Dors fără chef.

– Haide, o îndemnă Hari. Ai promis c-o s-o facem.

– Veți fi permanent integrați în rețelele noastre, le reaminti Vaddo.

– Vom avea acces și la biblioteca de date? întrebă Hari.

– Evident.

Echipa de ExSpeci îi introduse cu o eficiență sigură și rapidă în capsulele de stază. Electrozi, derme, magneto-receptori fură lipite pe țestele lor, pentru a prelua direct gândurile. Ultimul răcnet al tehnologiei.

– Gata? Vă simțiți bine? se interesă Vaddo cu zâmbetul lui profesional.

Hari nu se simțea chiar bine și își dădu seama că unul dintre motive îl constituia însuși acest ExSpec. Niciodată nu avusese încredere în indivizii insipizi și siguri pe sine. Atât Vaddo cât și Yakani păreau cenușii, lipsiți de orice har, dar bănuielile lui Dors i se transmiseseră și lui. Ceva din comportamentul lor îl neliniștea, totuși nu putea preciza ce anume.

Pe de altă parte, Dors nu greșea. El avea nevoie de o vacanță. Ce altă cale mai bună de a scăpa de propria ta persoană exista?

– Gata — da. Bine — da.

Tehnologia de suspendare era antică și perfect sigură. Ea suprima reacțiile neuromusculare, astfel că turistul zăcea inert, având doar mintea cuplată cu panul.

Rețele magnetice îi cuprinseră creierul mare, întrețesându-se în straturile acestuia prin inducție electromagnetică. Dirijau semnalele în lungul căilor infim de subțiri, suprimând multe funcții cerebrale și blocând procesele fiziologice.

Toate acestea pentru a putea cupla inductiv, gând cu gând, sistemul de circuite, în majoritate paralele, ale creierului. În continuare acesta era transmis spre cipurile implementate în panul subiect. Imersiune!

Tehnologia se răspândise cu mare succes în tot Imperiul. Capacitatea de a controla mințile de la distanță avea nenumărate întrebuințări; tehnologia suspendării își găsise însă propriile ei aplicații stranii.

Pe unele planete, și în anumite clase trantoriene, femeile se măritau, apoi erau trecute într-o suspendare care se anula numai pentru câteva ore pe zi. Soții lor bogați le deșteptau din starea de cadru încremenit, exclusiv în scopuri sociale și sexuale. Vreme de mai bine de o jumătate de secol, nevestele treceau printr-un vârtej de locuri, prieteni, petreceri, vacanțe, ore de pasiune — dar timpul lor subiectiv total cumula numai câțiva ani. Soții mureau după un timp care, lor, li se părea realmente scurt, lăsând în urmă văduve bogate în vârstă de cel mult treizeci de ani. Asemenea femei erau foarte căutate, și nu numai pentru banii lor; ele dețineau un rafinament unic, condimentat de o lungă „căsătorie". Adesea aceste văduve returnau favoarea, măritându-se cu soți pe care îi utilizau în scopuri similare.

Toate acestea Hari le cunoscuse și le acceptase în cadrul societății sofisticate pe care o frecventase pe Trantor. Așa că bănui că imersiunea lui avea să fie confortabilă și interesantă, subiect pentru conversațiile de la stim-petreceri.

Se gândise că, dintr-un punct de vedere, va vizita o altă minte, mai simplă.

Nu se așteptase să fie înghițit cu totul.

◆ 4 ◆

O zi bună. Multe larve grase de mâncat într-un buștean mare, umed. Scot cu unghiile, proaspete, gustoase, crocante.

Cel-mai-mare mă împinge în lături. Scoate multe larve bogate. Mârâie. Se uită urât.

Stomacul meu ghiorțăie. Mă dau înapoi și mă uit la Cel-mai-mare. Se strâmbă și știu să nu mă pun cu el.

Plec. Stau pe vine. Mă ciugulește o femă. Găsește niște purici, îi sparge în dinți.

Cel-mai-mare întoarce bușteanul ca să scoată alte larve, termină. Este puternic. Femele îl privesc. Lângă copaci niște feme vorbesc, își sug dinții. Toți sunt somnoroși acum, la începutul după-amiezii, întinși la umbră. Cel-mai-mare însă face semn spre mine și spre Grasu' și ne ducem.

Patrulă. Merg în picioare, pășesc mândru. Îmi place mult. Chiar mai mult decât împerecherea.

Pe lângă pârâu, spre locul unde sunt mirosurile de copite. Acolo e puțin adânc. Trecem și intrăm între copaci, adulmecăm, și uite doi Străini.

Ei încă nu ne văd. Ne mișcăm tăcut, ușor. Cel-mai-mare ia o cracă și noi facem la fel. Grasu' adulmecă să vadă cine sunt Străinii și arată spre munte. Așa cum m-am gândit, sunt Munteni. Cei mai răi. Miros urât.

Muntenii vin pe terenul nostru. Fac necazuri. Noi le facem lor.

Ne despărțim. Cel-mai-mare mârâie și ei îl aud. Eu fug deja, cu craca ridicată. Pot alerga destul de departe fără să merg în patru labe. Străinii strigă, cu ochii căscați. Noi fugim repede și îi ajungem.

Ei nu au crăci. Îi lovim, dăm cu picioarele și ei caută să ne înhațe. Sunt înalți și iuți. Cel-mai-mare îl izbește pe unul de pământ. Eu îl lovesc pe acela ca să știe Cel-mai-mare că sunt cu el. Îl lovesc tare. Apoi merg să îl ajut pe Grasu'.

Străinul lui i-a luat craca. Îl lovesc cu craca pe Străin. El cade. Îl lovesc din nou și Grasu' sare pe el și este grozav.

Străinul încearcă să se scoale și eu îl lovesc tare cu piciorul. Grasu' își ia craca înapoi și lovește din nou și din nou, cu mine ajutându-l.

Străinul lui Cel-mai-mare se scoală și o ia la fugă. Cel-mai-mare îl lovește peste fund cu craca, urlând și râzând.

Eu am talentul meu. Este special. Iau pietre de jos. Sunt cel mai bun aruncător, chiar mai bun decât Cel-mai-mare.

Pietrele sunt pentru Străini. Cu ai mei mă bat, dar nu folosesc niciodată pietrele. Străinii însă merită să capete pietre în față. Îmi place să lovesc un Străin în felul ăsta.

Azvârl una bine. Îl nimeresc pe Străin în picior. Se împiedică. Îl lovesc bine în spate cu o piatră ascuțită.

Aleargă atunci mai repede. Văd că sângerează. Picături mari și roșii cad în praf.

Cel-mai-mare râde și mă lovește cu palma pe spate și știu că sunt bine cu el.

Grasu' își ciomăgește Străinul cu craca. Cel-mai-mare își ia craca și i se alătură. Sângele Străinului îmi cântă cald în nări și sar cu picioarele

pe el. O ținem așa mult timp. Nu ne îngrijorăm; celălalt Străin nu se va întoarce. Uneori Străinii sunt curajoși, dar ei știu când au pierdut.

Străinul nu se mai clintește. Îl mai lovesc o dată cu piciorul.

Nu mișcă. Probabil că este mort.

Noi țipăm și dansăm și ne urlăm fericirea.

5

Hari scutură din cap ca să și-l limpezească. Gestul îl ajută puțin.

– Tu erai cel solid? întrebă Dors. Eu eram femela de lângă copaci.

– Iartă-mă, nu mi-am putut da seama.

– A fost... altceva, nu?

El râse sec.

– De obicei, crimele sunt „altceva".

– Când ai plecat cu... să zicem, șeful...

– Panul meu se gândește la el ca fiind „Cel-mai-mare". Am ucis alt pan.

Se aflau în recepția plușată a clădirii de imersiune. Hari se sculă și simți că lumea se clatină ușor în jur.

– Cred că o vreme mă voi mulțumi cu cercetarea istorică.

Dors surâse stânjenită.

– Mie... mi-a plăcut.

El se gândi câteva momente și clipi.

– Și mie, rosti spre propria lui surpriză.

– Nu crima...

– Nu, bineînțeles că nu, ci... senzația.

Ea zâmbi larg.

– Așa ceva nu găsești pe Trantor, domnule profesor.

Hari petrecu două zile lunecând prin rețele reci de date, în biblioteca excepțională a Stației. Era bine echipată și permitea interfețe cu câteva simțuri. Hălădui prin labirinturi digitale.

Unele date erau literalmente acoperite de vreme. În spațiile vectoriale reprezentate pe ecrane uriașe, datele din cercetările vechi de milenii erau acoperite cu protocoale groase, masive și cu cruste de măsuri de securitate. Desigur, metodele actuale le ocoleau sau le străpungeau cu ușurință, însă sintezele sumare, rapoartele, rezumatele și statisticile primitiv procesate continuau să se opună unor interpretări facile. Ocazional unele fațete ale comportamentului pan erau prudent ascunse în anexe și note auxiliare, de parcă biologii din avanpostul

singuratic ar fi fost rușinați de ele. Unele erau *într-adevăr* jenante: mai cu seamă cel de împerechere. Cum ar fi putut folosi el așa ceva?

Navigă prin labirintul 3D și-și puse ideile cap la cap. Ar fi putut urma o strategie de analogie?

Panii aveau aproape toate genele comune cu cele umane, așa că dinamica lor ar fi trebuit să fie o versiune mai simplă a dinamicii umane. Putea atunci să analizeze interacțiunile triburilor de pani ca fiind un caz redus de psihoistorie?

Yakani îi deschisese fișiere strict secrete, care implicau că panii ar fi fost modificați genetic în urmă cu 10 000 de ani. Hari nu putea înțelege în ce scop s-ar fi făcut așa ceva. Existau și alte creaturi modificate, mai ales „rabonii". Yakani manifestă un interes atât de mare față de munca lui, încât matematicianul suspectă că îl spiona din ordinul Autorității Universitare.

În amurgul celei de-a doua zile, stătea alături de Dors, privind razele sângerii care răzbăteau prin norii tiviți cu portocaliu. Planeta era țipătoare și de-a dreptul lipsită de bun gust, dar lui îi plăcea. Mâncarea era de asemenea plină de arome și de abia aștepta cina.

– Este ispititor, i se adresă lui Dors, să-i folosesc pe pani pentru a construi un model simplificat al psihoistoriei.

– Ai însă îndoieli.

– Ei seamănă cu noi, dar au... cum să spun...

– Manifestări în esență animalice? Ea pufni, apoi îl sărută. Ce puritan este Hari al meu!

– Știu bine că și noi avem destule comportamente de această natură, dar suntem mult mai inteligenți.

Pleoapele ei se lăsară în jos într-un chip despre care Hari știa că sugera o îndoială politicoasă.

– Nu uita de intensitatea cu care trăiesc ei.

– Sau poate că noi suntem mai inteligenți decât ar fi necesar?

– Cum?!

Observația aceea o surprinsese realmente.

– Am citit mai multe despre evoluție. Sigur că da, nu mai este un domeniu de vârf, pentru că toți avem impresia că-l înțelegem foarte bine.

– Iar într-o galaxie plină cu oameni și cu prea puține alte creaturi nu mai există materiale noi.

Hari nu se gândise până atunci în felul acela, dar Dors avea dreptate. Biologia era o știință stagnantă. Toți savanții sofisticați se preocupau de așa-numita „sociometrie integrativă".

Continuă, expunându-și ideile. În mod clar, creierul uman era o tentativă evoluționară, deținând mai multe capacități decât necesita un vânător-culegător competent. Ca s-o ia înaintea animalelor, omului i-ar fi fost îndeajuns să stăpânească focul și uneltele simple de piatră. Acestea ar fi fost suficiente ca să-l facă stăpânul creațiilor, înlăturând presiunea selecției pentru schimbare. În loc de așa ceva, toate dovezile existente în creier arătau că schimbările se accelerașeră. Cortexul cerebral uman crescuse în volum, adăugând noi sisteme de circuite peste cele vechi. Masa respectivă se extinsese, acoperind zonele minore aidoma unei piei noi și groase. Așa afirmau studiile antice; datele prelucrate de ele se pierduseră demult, provenind din muzee dispărute acum.

– Așa au apărut muzicienii și inginerii, sfinții și savanții, încheie el cu o înfloritură.

Unul dintre atuurile lui Dors era faptul că asculta liniștită în timp ce el ținea lungi expozeuri profesorale... chiar și în vacanță.

– Deci tu crezi că panii au o vechime mai mare? Că provin de pe Pământul antic?

– Așa trebuie să fie. Iar toată această selecție evoluționară a durat numai câteva milioane de ani.

Dors încuviință din cap.

– Privește-o din punctul de vedere al femeii. Evoluția a avut loc în ciuda faptului că primejduia viața mamelor în timpul nașterii.

– Ăăă... cum anume?

– Din cauza capului mare al pruncului. Capul iese cel mai greu. Noi, femeile, încă plătim prețul pentru creierul vostru... și pentru al nostru.

Hari chicoti. Întotdeauna Dors conferea o întorsătură specială unui subiect, făcându-l să-l vadă cu alți ochi.

– Atunci de ce a fost selectat creierul în vechime?

Ea zâmbi enigmatic.

– Poate că atât bărbații cât și femeile au considerat că inteligența era atrăgătoare la sexul opus.

– Serios?

Un surâs viclean.

– În cazul nostru este valabil?

– Ai văzut vedetele 3D? Ele nu-și etalează creierul, scumpule!

– Îți amintești animalele din Grădina Zoologică Imperială? Este posibil ca, pentru primii oameni, creierul să fi fost ca penele pentru păun sau precum coarnele pentru reni — elemente etalate pentru atragerea femelelor. Selecție sexuală necontrolată.

– Am înțeles, râse el, supralicitarea unor cărți de altfel foarte bune. Deci inteligența nu-i decât un ornament strălucitor?

– În cazul meu are succes, îi făcu Dors cu ochiul.

Cu o fericire stranie, Hari privi apusul care se transforma într-un purpuriu strălucitor, adânc. Printre norii ciudat stratificați se strecurau perdele de lumină.

– Hmm..., murmură Dors.

– La ce te-ai gândit?

– Poate că asta e o modalitate de a folosi și cercetările pe care le întreprind ExSpecii. Să aflăm cine am fost noi, oamenii, cândva... și, astfel, cine suntem acum?

– Din punct de vedere intelectual, este într-adevăr un salt, dar se poate ca interstițiul social să fie mai mic.

Dors păru sceptică.

– Crezi că din punct de vedere social panii sunt doar cu puțin în urma noastră?

– Nu știu... Mă întreb dacă nu s-ar putea ca, pe o scară de timp logaritmică, să trecem de la pani la începuturile Imperiului, iar de acolo în prezent.

– Saltul este cam mare.

– Poate că aș putea folosi simul Voltaire de pe Sark ca punct de referință pe o curbă lungă.

– Ca să poți face ceva, orice, ai nevoie de mai multă experiență cu panii. Îi aruncă o privire scurtă. Îți place imersiunea, nu?

– Pot spune că... da. Atât doar că...

– Ce anume?

– Nu-mi place felul în care insistă Vaddo...

– Asta-i meseria lui.

– În plus, știe cine am fost.

– Tot nu înțeleg care ar fi problema? deschise ea brațele.

– De obicei, tu ești cea bănuitoare. De unde a aflat un ExSpec de existența unui matematician obscur?

– Pur și simplu a cules informații despre tine. Datele despre turiștii veniți sunt anexate automat. Iar în calitate de candidat la funcția de prim-ministru, n-aș zice că ești chiar obscur.

– Mda... Auzi, tu ar trebui să fii cea permanent vigilentă. N-ar fi cazul să-mi încurajezi prudența?

– Paranoia nu-i totuna cu prudența. Timpul petrecut cu amenințările imaginate îți reduce vigilența.

Până ce coborâră la cină, îl convinsese.

Zi fierbinte la soare. Praful mă gâdilă. Mă face să strănut.

Cel-mai-mare trece și primește respect. Mult. Feme și masci, toți întind mâinile.

Cel-mai-mare îi atinge, stă cu fiecare, îi lasă să știe că este acolo. Totul este bine.

Mă întind și eu spre el. Mă face să mă simt bine. Vreau să fiu aidoma lui, să fiu mare, să fiu mare ca el, să fiu el.

Femele nu îi fac necazuri. Dacă o dorește pe una, ea se duce. Se împerechează pe loc. El este Cel-mai-mare.

Majoritatea mascilor nu capătă mult respect. Femele nu vor cu ei la fel de mult cum vor cu Cel-mai-mare. Mascii mici pufnesc și aruncă nisip și toate celelalte, însă toți știu că ei nu vor fi mare lucru. N-au nici o șansă să fie vreodată precum Cel-mai-mare. Nu le place asta, dar n-au ce să facă.

Eu sunt destul de mare. Eu capăt respect. Ceva respect, oricum.

Tuturor mascilor le place să fie mângâiați. Puricați. Țesălați. Femele o fac pentru masci și mascii o fac pentru ele.

Totuși mascii capătă mai mult. La urma urmelor, ei nu sunt așa morocănoși.

Sunt țesălat și brusc miros ceva. Nu-mi place. Sar și strig. Cel-mai-mare mă aude. Simte și el mirosul.

Străini. Toți se strâng în brațe. Mirosul este puternic și mult. Mulți străini. Vântul spune că sunt aproape și că se apropie.

Vin spre noi dinspre creastă. Caută feme, caută necaz.

Alerg spre pietrele mele. Întotdeauna am câteva la îndemână. Arunc una spre ei. Dau greș. Apoi ei pătrund printre noi. Sunt greu de mușcat, se mișcă foarte repede.

Patru Străini înhață două feme. Le târăsc cu ei.

Toți urlă și plâng. Praful este peste tot.

Eu arunc pietre. Cel-mai-mare îi conduce pe masci împotriva Străinilor.

Ei se întorc și fug. Uite așa. Au luat însă cele două feme și asta-i rău.

Cel-mai-mare este nebun de furie. Îmbrâncește câțiva masci și scoate urlete. Nu mai arată așa bine acum, că i-a lăsat pe Străini să intre.

Străinii sunt răi. Ne ghemuim cu toții, ne țesălăm, ne mângâiem, scoatem sunete bune.

Cel-mai-mare vine și lovește câteva feme. Se împerechează cu câteva. Se asigură că toți știu că el a rămas Cel-mai-mare.

Pe mine nu mă lovește. Știe că nu-i bine s-o facă. Mârâi spre el când se apropie și se preface că nu aude.

Mă gândesc că poate nu mai este chiar așa Mare.

7

De data aceasta rămase în pan. După prima criză, când panii străini făcuseră incursiunea, rămase locului și se lăsă țesălat mult timp. Îl calma realmente.

„El"? Dar cine era „el"?

Acum putea simți pe deplin mintea panului. Nu dedesubtul lui — asta era o metaforă — ci *în jurul* lui. Un roi general de senzații, gânduri, fragmente ca frunzele rotite de vânt.

Iar vântul era format din *emoții*. Furtuni bruște, urlând și șfichiuind în rafale, revărsând o ploaie de gânduri aidoma unor lovituri de ciocan.

Panii gândeau slab, în sensul că putea distinge numai crâmpeie aducând cu reflecțiile unui scriitor ciopârțite de un redactor iritat. Pe de altă parte, simțeau intens.

„Desigur", se gândi — și putea gândi, cuibărit în miezul dur al identității sale, învăluit de mintea panului. „Emoțiile i-au spus ce să facă, fără să judece. Reacțiile rapide i-au cerut-o. Sentimentul puternic amplifică indiciile subtile în imperative puternice. Ordine directe de la Evoluția-Mamă."

Înțelegea acum că opinia potrivit căreia experiențele mintale de nivel ridicat sunt exclusiv umane... era pur și simplu o falsă mândrie. În mare parte, panii aveau aceeași opinie despre lume ca și oamenii. O teorie a psihoistoriei lor putea fi valoroasă.

Se desprinse cu grijă de mintea densă și apăsătoare a panului. Se întrebă dacă acesta știa despre prezența lui acolo. Da, știa... vag.

Asta nu-l deranja însă. Îl integrase în lumea sa începătoșată și directă. Hari era cumva aidoma unei emoții, doar una dintre multele ce apăreau fluturând și dăinuiau o vreme, pentru ca apoi să dispară.

Se putea ca el să fi fost mai mult decât atât? Încercă să-l determine pe pan să-și ridice brațul drept... și-l simți ca de plumb. Se străduí un timp în felul acela, fără succes. Apoi își dădu seama în ce consta eroarea lui. Nu-l putea dirija, având forma unui miez dintr-o minte mai mare.

Se gândi la asta în vreme ce panul țesăla o femelă, culegând cu atenție insectele din părul grosolan. Firele miroseau bine, aerul era dulce, soarele îl mângâia cu raze de o căldură generoasă...

Emoțiile... Panii nu urmau instrucțiuni, pentru că acestea se situau pur și simplu mai presus de ei. Nu puteau înțelege instrucțiunile în

sensul omenesc al cuvântului, în schimb cunoșteau perfect emoțiile. Hari trebuia să fie o emoție, nu un general minuscul care dădea ordine.

Rămase pe loc o vreme, mulțumindu-se pur și simplu să fie pan. Învață... sau mai degrabă simți. Tribul se țesăla reciproc și căuta hrană, masculii urmărind atenți perimetrul ocupat de ei, iar femelele rămânând aproape de pui. Un calm leneș pogorî peste el, purtându-l fără efort prin momentele calde ale zilei.

Nu mai simțise așa ceva din copilărie. O relaxare lentă, grațioasă, de parcă timpul în sine n-ar fi existat, ci doar felii de eternitate.

În starea respectivă putea să se concentreze asupra unei mișcări simple — ridicarea unui braț, scărpinatul — și să creeze dorința pentru aceasta. Panul răspunse. Ca să determine acțiunea, trebuia să-și *simtă* drumul spre o țintă.

Simțind un miros dulceag purtat de vânt, Hari se întrebă ce soi de hrană putea să semnaleze acesta. Panul lui merse puțin în direcția vântului, adulmecă, apoi abandonă indiciul ca fiind lipsit de interes. Acum Hari putea mirosi motivul: fruct, arbore, dulce, da — însă necomestibil pentru pan.

Bun! Începuse să învețe. În plus, se integra în străfundurile adânci ale acestei minți.

Privind tribul, decise să atribuie nume panilor principali, ca să-i poată deosebi: Agil — cel iute, Sheelah — cea sexi, Haplea — cel flămând... Dar care era propriul său nume? Se denumi Eupan. Nu era foarte original, dar aceea era principala lui caracteristică, *Eu ca pan.*

Haplea găsi un fruct bulbucat și ceilalți se apropiară să guste. Fructul dur mirosea a necopt (de unde știa el asta?), dar unii mâncară oricum.

Care era Dors? Ceruseră să fie imersați în același trib, așa că unul dintre acești douăzeci și doi de pani — se sili să-i numere, deși exercițiul semăna cumva cu deplasarea de greutăți prin minte — era ea. Cum și-ar fi putut da seama? Se apropie de câteva femele, care foloseau pietre cu muchii ascuțite ca să reteze frunze din copaci. Prindeau apoi frunzele laolaltă, pentru a putea transporta hrana.

Hari le privi cu atenție chipurile. Un interes modest, câteva mâini întinse ca să fie mângâiate, o invitație pentru țesălare. Nici o sclipire de recunoaștere în ochii lor.

Privi o femelă mare, Sheelah, care spăla cu atenție în pârâu un fruct acoperit de nisip. Tribul îi urmă exemplul; Sheelah era un fel de lider, secundul feminin al lui Cel-mai-mare.

Ea mânca plină de entuziasm, privind în jur. În apropiere creștea grâu trecut de maturitate, cu boabele coapte și întunecate la culoare risipite deja pe solul nisipos. Concentrându-se, Hari putea spune după izul slab că reprezentau o delicatesă. Câțiva pani se ghemuiră și culeseră boabe din nisip — o muncă dificilă și migăloasă. Sheelah făcu la fel, apoi se opri și privi în gol spre pârâu. Timpul se scurgea, insectele zumzăiau. După un timp, ea luă în mâini nisip și boabe și se apropie de pârâu. Azvârli totul în apă. Nisipul se duse la fund, iar boabele rămaseră la suprafață, plutind. Ea le înhăță și le hăpăi, rânjind satisfăcută.

Un procedeu impresionant. Ceilalți pani nu-i preluară metoda de separare a boabelor. Spălarea fructelor era un concept mai simplu, bănui Hari, fiindcă panul putea să țină fructul tot timpul în palme. Separarea boabelor implica mai întâi aruncarea hranei, apoi recuperarea ei — un salt mintal dificil.

Se gândi la femelă și, ca răspuns, Eupan se îndreptă spre ea. Hari se zgâi în ochii lui Sheelah... și ea clipi dintr-unul. Dors! O cuprinse cu brațele păroase într-un acces de iubire.

8

– Iubire animalică pură, spuse ea în timpul mesei. Tonică.

Hari încuviință din cap.

– Îmi place să fiu acolo și să trăiesc în felul acela.

– Pot *mirosi* atât de multe alte lucruri!

– Fructele au un alt gust când ei mușcă din ele. Hari ridică un bulb purpuriu, tăie o felie și o vârî în gură. Pentru mine, asta-i aproape insuportabil de dulce. Pentru Eupan însă este plăcută, chiar nițel piperată. Cred că panii au fost selectați pentru pasiunea față de dulciuri. Le aduce calorii mai multe și mai rapid.

– Nu cred că am avut vreodată parte de o vacanță mai completă. Nu numai că am scăpat de acasă, ci și de specia noastră...

El examină fructul.

– Iar ei sunt atât de... atât de...

– Obsedați de sex?

– Insațiabili.

– Nu păreai să fii deranjat.

– Panul meu, Eupan? Ies de acolo când îl apucă dorința de împerechere cu toate.

– Chiar așa? îl privi ea pe sub sprâncene.

– Tu nu ieși?

– Ba da, însă nu mă aștept ca bărbații să fie la fel ca femeile.

– De ce? se încruntă Hari.

– În timp ce tu te jucai cu mișcările sociale ale panilor, am intrat în biblioteca de cercetări ExSpec. Femeile investesc masiv în copiii lor. Bărbații pot întrebuința două strategii: investiție parentală, plus implicare alături de ei în comportamentul tineresc. Probabil că ambele au fost selectate în evoluția noastră, deoarece ambele sunt comune.

– Nu în cazul *meu*.

Spre surpriza lui, Dors izbucni în râs.

– Vorbesc în general. Ceea ce vreau să subliniez este că panii sunt mult mai promiscui decât noi. Masculii conduc totul. Înțeleg că ei le ajută pe femelele care le poartă odraslele, totuși se împerechează peste tot și *permanent*.

Hari comută pe tonul său profesional; în mod clar, se simțea mult mai confortabil atunci când trata astfel de probleme.

– După cum afirmă specialiștii, ei urmează o strategie mixtă de reproducere.

– Ce politicos!

– Politicos și precis.

Bineînțeles, nu putea fi cu adevărat sigur că Dors ieșea din Sheelah când un mascul se apropia pentru o partidă scurtă de sex. (Erau întotdeauna foarte expeditivi — cel mult treizeci de secunde.) *Putea* ea să iasă atât de rapid din mintea panului? El personal avea nevoie de câteva momente ca să se extragă. Evident, dacă Dors îl zărea pe mascul apropiindu-se, dacă-i ghicea intențiile...

Fu surprins de propriile sale gânduri. Ce rol avea gelozia, dacă ei viețuiau în alte trupuri? Obișnuitul cod moral mai avea vreun sens? În același timp, să discute toate astea cu ea era... stânjenitor.

Îi plăcea sau nu, rămăsese băiețașul provincial de pe Helicon.

Rușinat, se concentră asupra prânzului de *fleisch* din pasăre locală, care se dovedi o carne închisă la culoare cu sos condimentat de legume. Mâncă cu poftă și, ca răspuns la tăcerea evident amuzată a lui Dors, rosti:

– Aș sublinia faptul că panii înțeleg și comerțul. Hrană în schimbul împerecherii, trădarea conducătorului în schimbul împerecherii, îngrijirea puiului în schimbul împerecherii, țesălarea în schimbul împerecherii, aproape orice poate fi obținut în schimbul activității sexuale.

– Se pare că este actuala lor valută socială. Acțiuni scurte și în tot

cazul deloc tandre. Doar împingeri rapide, senzații puternice, după care *bum!* — sfârșit.

– Masculii au nevoie de sex, iar femelele îl utilizează.

– Se pare că ți-ai luat și notițe.

– Trebuie s-o fac, dacă intenționez ca panii să fie modele de oameni simplificați.

– Panii — modele? se auzi tonul încrezător în sine al lui Vaddo. Nu sunt niște cetățeni model, dacă la asta vă referiți.

Le zâmbi radios și Hari bănui că zâmbetul făcea parte mai degrabă din prietenia obligatorie de pe Stație.

Îi surâse mecanic și preciză:

– Încerc să găsesc variabilele care ar putea descrie comportamentul panilor.

– Ar trebui să petreceți mult timp cu ei, zise Vaddo așezându-se la masă și ridicând un deget spre ospătar. Sunt ființe subtile.

– De acord, interveni Dors. Vă imersați mult în ei?

– Destul, deși actualmente majoritatea cercetărilor noastre se realizează cu alte modalități, se strâmbă ExSpecul. Modelări statistice... genul acesta de lucruri. Eu am pus în practică ideea turistică de utilizare a tehnologiei de imersiune pe care o dezvoltasem anterior, în scopul obținerii de finanțe pentru proiect. Altfel am fi fost nevoiți să-l sistăm.

– Mă bucur că pot contribui cu ceva, spuse Hari.

– Recunoaște... îți place, făcu Dors amuzată.

– Ei bine, da. Este ceva... diferit.

– Și în același timp este bine pentru sobrul profesor Seldon să iasă din cochilia lui.

Vaddo strălucea de încântare.

– Aveți grijă să nu vă asumați nici un risc. Unii dintre clienții noștri se cred superpani, sau așa ceva...

Dors clipi repede.

– Ce fel de pericole pot exista? Corpurile noastre sunt aici, în timp încetinit.

– Sunteți foarte puternic conectați. Un șoc de proporții pricinuit unui pan poate induce o reacție similară în sistemele dumneavoastră neurologice.

– Ce fel de șoc? se interesă Hari.

– Moartea... rănirile grave...

– În cazul ăsta, se întoarse Dors spre matematician, cred că n-ar mai trebui să imersezi.

– Fii serioasă! se simți Hari iritat. Sunt în vacanță, nu la închisoare!

– Orice amenințare la adresa ta...

– Acum un minut spuneai cât de bine îmi face.

– Ești prea important ca să...

– În realitate, interveni delicat Vaddo, pericolul este foarte redus. De obicei, panii nu mor brusc.

– Iar eu pot ieși, dacă văd că se apropie o primejdie.

– Dar oare o vei face? Cred că a început să-ți placă aventura.

Dors avea dreptate, dar Hari nu intenționa să cedeze. Dacă-și dorea o evadare din rutinele plicticoase de matematician, cu atât mai bine.

– Îmi place să scap puțin de coridoarele nesfârșite ale Trantorului.

Vaddo zâmbi liniștitor spre Dors.

– Până acum n-am pierdut nici un turist.

– Dar cercetători?

– Ei bine, atunci a fost ceva cu totul...

– Ce s-a întâmplat?

– Un pan a căzut în prăpastie, iar operatoarea umană n-a putut ieși la timp și a rămas paralizată. Din alte incidente se știe că șocul perceperii morții prin imersiune poate fi fatal. Acum însă avem sisteme care scurtcircuitează...

– Ce altceva a mai fost? insistă Dors.

– Într-adevăr, a mai existat un episod...dificil. La început, când aveam garduri simple de sârmă. ExSpecul se foi stingherit. Au pătruns niște animale de pradă.

– Ce fel de animale de pradă?

– Niște primate care vânează în grup, *Carnopapio grandis*. Noi le spunem „raboni", deoarece sunt genetic asociați unei primate mici de pe alt continent. ADN-ul lor...

– Cum au intrat?

– Aduc cumva cu mistreții sălbatici, având copite pe care le folosesc la săpat. Au mirosit vânat — animalele din țarcurile noastre — și au săpat pe sub garduri.

Dors aruncă o privire spre zidurile înalte și solide.

– Astea sunt mai rezistente?

– Evident! Rabonii au același ADN cu panii și noi credem că provin dintr-un experiment genetic antic. Cineva a încercat să obțină un prădător, ridicând în două picioare un animal anterior. Ca majoritatea prădătorilor bipezi, membrele anterioare sunt mai scurte și capul lăsat în față, echilibrându-se cu o coadă groasă, folosită și la semnalizări.

vânează cele mai mari animale de turmă, gigantilopele, mâncând doar carnea de calitate.

– De ce atacă oamenii?

– Se orientează în funcție de oportunități. Atacă și panii. Când au pătruns în curte, au atacat adulții, nu copiii — o strategie foarte selectivă.

Dors se înfioră.

– Priviți toate astea foarte... obiectiv.

– Sunt biolog.

– N-am crezut niciodată că ar putea fi atât de interesant, interveni Hari ca să alunge neliniștea lui Dors.

– Sunt sigur, surâse Vaddo, că nu se compară cu matematicile superioare.

Dors se strâmbă sceptic.

– Aveți ceva împotrivă dacă turiștii poartă arme în Stație?

9

Hari avea o vagă idee despre pani, despre o modalitate de a le folosi comportamentele pentru a construi un model simplificat al psihoistoriei. Putea utiliza statisticile deplasărilor triburilor de pani, suișurile și coborâșurile destinului lor schimbător.

Reprezentate în sistem spațial, structurile vii acționau la periferia unui teren haotic. Viața ca un întreg culegea roadele unui vast meniu de posibile alegeri ale căilor. Selecția naturală mai întâi atingea, apoi susținea această stare încordată.

Biosfere întregi își modificau punctele de echilibru în decursul unor curenți energici — aidoma păsărilor care se folosesc de vânturi, se gândi Hari, privind niște înaripate mari și galbene ce pluteau peste Stație, profitând de curenții atmosferici ascendenți.

Ca și ele, întregi sisteme biologice pluteau uneori în puncte de stagnare. Sistemele erau capabile să aleagă câteva căi de coborâre. Uneori, pentru a forța analogia, puteau mânca insectele gustoase ce ajungeau la ele pe aceleași brize înșelătoare.

Eșecul rezolvării unor asemenea vânturi ale schimbării însemna că șablonul își pierdea integritatea sistemică. Energiile se disipau. Crucial era faptul că orice stare aparent stabilă era în realitate un truc al feedback-ului dinamic.

Nu exista nici o stare statică... cu o excepție. Un sistem biologic aflat în echilibru perfect era pur și simplu mort.

La fel se întâmpla oare și cu psihoistoria?

Discutase ideea cu Dors și ea fusese de acord. Dincolo de calmul aparent, era îngrijorată. De când auzise remarca lui Vaddo, țâțâia mereu în privința securității. Hari îi reamintise că anterior ea îl îmboldise să facă mai multe imersiuni.

– Aceasta este o *vacanță*, mai ți-i minte? o întrebase de câteva ori.

Căutăturile ei piezișe și amuzate îi spuseseră că nici ea nu-l credea în privința modelelor simplificate. Dors bănuia că îi plăcea pur și simplu să rătăcească prin păduri.

– În adâncul inimii, ai rămas un băiat de la țară, chicotise ea.

Așa că a doua zi Hari renunță la o excursie pentru a vedea turmele de gigantilope. Imediat după aceea, însoțit de Dors, pătrunse în incinta de imersiune. Ca să lucreze cu adevărat serios, se justifică.

– Ce-i asta? arătă spre un tik-tok mic aflat între capsulele lor de imersiune.

– O simplă precauție, răspunse Dors. Cât timp timp suntem imersați, vreau ca nimeni să nu-și bage nasul aici.

– Tik-tokii sunt destul de scumpi pe Panbundent.

– Ăsta păzește încuietorile codificate, vezi?

Se aplecă lângă tik-tok și întinse mâna către panoul de comandă. Mașinăria o împiedică.

– Crezusem că încuietorile erau suficiente.

– Șefa securității are acces la ele.

– O suspectezi și pe ea?

– Îi suspectez pe toți. Dar mai ales pe ea.

Panii dormeau în arbori și-și petreceau majoritatea timpului țesălându-se reciproc. Pentru cei norocoși, o ploșniță sau un păduche era o delicatesă și, dacă mâncau mai multe, se puteau ameți din pricina unui alcaloid cu gust piperat. Hari bănuia că mângâierile atente și țesălarea lui de către Dors era un comportament selectat, pentru că îmbunătățea igiena pan. În tot cazul îl liniștea pe Eupan.

Apoi înțelese brusc: panii se țesălau în loc să vorbească. Ei strigau sau plângeau doar în clipele de criză sau atunci când erau agitați, în general în probleme legate de creșterea puilor, hrănire sau autoapărare. Erau aidoma unor oameni care nu se puteau descărca prin vorbire.

Și aveau cu adevărat nevoie de satisfacții. Nucleul vieții lor sociale semăna cu cel din societățile omenești supuse stresului: tiranii, temnițe,

bande urbane. Poate că natura avea colții și ghearele însângerate, totuși panii aduceau surprinzător de mult cu oamenii cu probleme.

Aici existau însă și comportamente „civilizate". Prietenii, suferințe, generozitate, amici care vânau și păzeau împreună teritoriul. Bătrânii lor făceau riduri, cheleau și rămâneau știrbi, totuși erau îngrijiți de ceilalți.

Cunoașterea lor instinctivă era prodigioasă. Știau cum să facă un așternut din frunze în copaci, o dată cu sosirea amurgului. Se puteau cățăra, prinzându-se cu picioarele. Aveau sentimente, plângeau și jeleau fără să fie capabili să exprime toate acestea în unități gramaticale distincte, astfel ca emoțiile să le poată fi controlate și stăvilite. Emoțiile îi conduceau pe ei.

Foamea era sentimentul cel mai puternic. Căutau și mâncau frunze, fructe, insecte, chiar animale mici. Le plăceau omizile.

Fiecare clipă, fiecare mică iluminare îl făcea să pătrundă mai adânc în Eupan. Începuse să-i simtă cotloanele subtile ale minții. Treptat, obținea un control cooperant mai mare.

În dimineața aceea, o femelă găsi un copac mare prăbușit și începu să lovească în el. Trunchiul găunos răsuna ca o tobă și toți membrii tribului se repeziră să bată, rânjind încântați de zgomot.

Eupan li se alătură. Hari simți explozia de fericire și i se abandonă.

Mai târziu, găsind o cascadă produsă de o ploaie torențială, înhățară liane și se balansară între copaci peste apa înspumată, zbierând de încântare în timp ce săreau și se răsuceau de la o liană la alta.

Erau aidoma unor copii pe un nou teren de joacă. Hari îl puse pe Eupan să facă mișcări imposibile, tumbe și plonjoane nebunești, propulsându-l într-un abandon total, spre uimirea celorlalți pani.

Erau violenți în mișcările lor bruște, ușor iritabili: în împerecherile cu femele, în exercitarea perpetuei ierarhii bazate pe dominare și, mai cu seamă, la vânătoare. O expediție de vânătoare încununată de succes aducea o surescitare deosebită, manifestată prin îmbrățișări, săruturi și lovituri cu palmele pe spinare. Când tribul cobora să se hrănească, pădurea răsuna de lătrături, zbierete, țipete și gâfâituri. Hari se alătură agitației și dansă cu Sheelah/Dors.

Se așteptase să fie nevoit să-și subjuge puritana sa neplăcere meritocrată față de murdărie. Mulți meritocrați detestau chiar pământul în sine. Nu și Hari, care fusese crescut printre agricultori și muncitori. Crezuse că lunga expunere la sistemul estetic exagerat de puritan de pe Trantor avea să-l dezavantajeze, totuși murdăria panilor i se părea naturală.

În unele privințe, trebuia într-adevăr să-și înfrâneze sentimentele. Față de șobolani, de pildă, pe care panii îi mâncau începând cu capul; animalele mai mari le zdrobeau de bolovani. Oricum, consumau în primul rând creierii, o delicatesă aburindă.

Hari înghițea un nod imens — metaforic, dar cu Eupan făcându-se ecoul impulsului său — și privea, camuflându-și neplăcerea. La urma urmelor, Eupan trebuia să mănânce.

Când sesiza mirosul prădătorilor, simțea cum se zbârlește părul lui Eupan. Un alt iz, pișcător, făcea ca gura acestuia să se umple de apă. Nu cruța nici un fel de hrană accesibilă. Evoluția în acțiune; panii care fuseseră miloși în trecut mâncaseră mai puțin și avuseseră mai puțini urmași. Aceia nu mai erau reprezentați aici.

În ciuda exceselor, găsea comportamentul panilor obsedant de familiar. Masculii se adunau adesea pentru luptă, pentru aruncatul pietrelor, pentru sporturi sângeroase și pentru a-și stabili ierarhia. Femelele interacționau și formau alianțe. Existau trocuri de favoruri pentru loialitate, legături de rudenie, războaie teritoriale, amenințări și demonstrații, oferte de protecție, o lăcomie pentru „respect", subordonați complotiști, răzbunări — o lume socială căreia îi aparținuseră mulți oameni pe care istoria îi decretase „de seamă".

De fapt, aducea mult cu curtea imperială.

Oare oamenii tânjeau să se despoaie de haine și de convenții, și să apară ca pani? Un pan inteligent ar fi fost în largul său printre nobilimea imperială...

Hari simți un fior de repulsie atât de puternic, încât Eupan se cutremură. Specificul omenirii *trebuie* să fie altul, nu ca această oroare primitivă.

Desigur, putea folosi situația ca banc de probe pentru o teorie completă. *Atunci*, oamenii s-ar fi autocunoscut, ar fi fost proprii lor stăpâni. Avea să introducă în ea imperativele panilor, dar va merge mult mai departe — spre psihoistoria adevărată, profundă.

◆ 10 ◆

– Nu înțeleg! spuse Dors la masă.

– Sunt atât de asemănători nouă! Trebuie să fi avut o legătură comună. Hari lăsă lingura din mână. Mă întreb dacă au fost animalele noastre de casă, cu mult înainte de călătoria stelară?

– Eu nu i-aș fi lăsat să-mi dea casa peste cap.

Oamenii adulți cântăreau ceva mai mult decât panii, însă aveau o forță mai mică. Un pan putea ridica de cinci ori mai mult ca un bărbat antrenat. Creierul uman era de trei-patru ori mai mare decât cel pan, iar un copil uman de câteva luni avea deja creierul mai mare decât al unui pan adult. În același timp, arhitectura cerebrală diferea.

Hari se întrebă însă dacă la asta se rezuma totul.

Oferă-le panilor creiere mai mari și darul vorbirii, redu-le nivelul testosteronului, împovărează-i cu mai multe inhibiții, bărbierește-i și tunde-i, învață-i să stea fără frică pe membrele posterioare — și vei obține modele pan de lux care ar arăta și ar acționa aproape ca oamenii.

– Ideea mea, îi spuse lui Dors, este că sunt destul de apropiați de noi pentru ca un model psihoistoric să poată funcționa.

– Ca să determini pe cineva să creadă asta, trebuie să arăți că sunt destul de inteligenți ca să aibă interacțiuni complexe.

– Ce părere ai despre activitățile lor de vânătoare și cules?

– Vaddo afirmă că n-au putut fi dresați nici măcar ca să facă treabă în jurul Stației.

– O să-ți arăt ce vreau să spun. Haide să încercăm amândoi metodele lor.

– Care dintre ele?

– Cea fundamentală. Obținerea de suficientă mâncare.

Ea mușcă din carnea unei rumegătoare locale, procesată corespunzător și „degresată pentru fina boltă palatină a citadinilor", după cum menționa pliantul turistic. Mestecând cu o ferocitate neobișnuită, îl privi în ochi:

– De acord! Orice ar face un pan, eu pot să fac mai bine!

✦ ✦

Dors îi făcu semn dinlăuntrul lui Sheelah. „Să-nceapă întrecerea!"

Tribul era în căutare de hrană. Hari îl lăsă pe Eupan să rătăcească și nu se strădui să înfrâneze undele emoționale care se propagau peste mintea panului. Devenise mai priceput în conducerea acestuia, dar un miros sau un zgomot brusc îl făcea să piardă controlul. Iar tentativa de a dirija obtuza minte pan prin ceva prea complicat semăna cu manevrarea unei marionete.

Sheelah/Dors flutură din braț și-i făcu semn: *Aici.*

Stabiliseră un cod de câteva sute de cuvinte, întrebuințând degetele și mimica facială, iar panii lor păreau că se descurcă binișor cu acestea. Panii aveau un limbaj rudimentar, combinând mormăituri, ridicări din

umeri şi mişcări ale degetelor care transmiteau înţelesuri imediate, totuşi nu în sensul obişnuit al frazelor. În majoritate, reprezentau asociaţii.

Copac, fruct, tu merge, transmise Dors. Îşi purtară panii spre un pâlc de trunchiuri subţiratice promiţătoare, dar scoarţa acestora era prea alunecoasă pentru a se putea căţăra.

Restul tribului nici măcar nu se deranjase să meargă într-acolo. „Au cunoştinţe botanice care ne lipsesc nouă", se gândi Hari cu tristeţe.

Ce este acolo? semnală el spre Sheelah/Dors.

Panii se apropiară de movile, le examinară superficial şi se aplecară ca să înlăture pământul, dezvăluind un tunel micuţ. *Termite*, semnală Dors.

Hari analiză situaţia, pe când panii se apropiară. Nimeni nu părea să se grăbească. Sheelah îi făcu cu ochiul şi se îndreptă spre o movilă îndepărtată.

Se părea că termitele lucrau în exterior noaptea, apoi în zori blocau intrările. Hari îşi lăsă panul să se apropie de o movilă mare şi cafenie, dar acum îl dirija atât de bine, încât împotrivirile acestuia erau slabe. Hari/Eupan căută în movilă fisuri, proeminenţe, adâncituri... dar când îndepărtă nişte pământ, nu găsi nimic. Ceilalţi pani descoperiseră imediat tunelurile camuflate. Oare memoraseră cele peste o sută de tuneluri din fiecare movilă?

În cele din urmă găsi un tunel. Eupan nu-i era de nici un folos. Hari îl putea controla, dar în felul acela bloca sursele de cunoştinţe din subconştientul panului.

Panii smulgeau cu dexteritate crenguţe sau fire de iarbă din preajma movilelor şi Hari le urmă exemplul. Crenguţele şi firele de iarbă culese de el nu erau însă utile. Primele fură prea moi şi, când încercă să le introducă într-un tunel întortocheat, se îndoiră. Luă altele mai rigide, dar acestea se agăţau în pereţii tunelului sau se rupeau. Eupan nu-l ajuta aproape deloc. Hari îl stăpânea prea bine.

Începuse să se simtă ruşinat. Nici panii tineri nu aveau probleme în alegerea beţişoarelor şi a firelor de iarbă cuvenite. Privi un pan din apropiere care aruncă un beţigaş ce părea să funcţioneze. Când aceasta se îndepărtă, îl ridică. Simţea cum în interiorul lui Eupan se acumula o anxietate neclară, combinând frustrarea şi foamea. Putea *simţi* gustul termitelor suculente şi cărnoase.

Se apucă de treabă, acţionând comenzile emoţionale ale lui Eupan. Treaba merse chiar şi mai rău. Dinspre pan apăreau gânduri vagi, dar acum Hari îi controla muşchii, iar asta era partea proastă.

Descoperi destul de repede că beţişorul trebuia introdus cam zece centimetri, printr-o răsucire a încheieturii care să-l conducă prin tunelul

șerpuit. După aceea trebuia să-l zgâlțâie ușurel. Prin intermediul lui Eupan, simțea că în felul acela atrăgea termitele să muște de crenguță. La început o ținu prea mult timp înăuntru și, când o retrase, era pe jumătate roasă. Termitele o mâncaseră. Fu astfel nevoit să caute alt bețișor, iar stomacul lui Eupan chiorăia.

Ceilalți pani terminaseră vânătoarea de termite, pe când Hari de abia se chinuia pentru prima pradă. Detaliile îl călcau pe nervi. Trăgea bețișorul prea repede, fără a-l răsuci suficient ca să treacă prin curbele tunelului. De mai multe ori îl scoase și constată că pierduse termitele gustoase, lovindu-le de pereții tunelului. Mușcăturile lor rodeau în asemenea măsură bețișorul, încât trebuia să caute un altul. În tot cazul, insectele se hrăneau mai bine decât el.

În cele din urmă, dobândi tehnica — o răsucire lentă și fluidă a încheieturii, care să extragă cu grație termitele agățate de rămurică. Eupan le linse nerăbdător. Gustul lor, filtrat prin papilele gustative ale panului, îi plăcu lui Hari.

Nu scosese însă multe. Alții din trib îi priviră recolta jalnică, studiindu-l cu capetele înclinate în semn de curiozitate și se simți umilit.

„La dracu' cu metoda asta", își spuse.

Îl sili pe Eupan să se întoarcă și să pornească spre pădure. Panul i se împotrivi, târșâindu-și picioarele. Hari găsi un băț gros, îl rupse și reveni la movilă.

Terminase cu zgândărirele cu bețișoare. Lovi cu putere movila. Încă cinci lovituri și perforase o gaură mare. Culese cu pumnii delicioasele termite care fugeau dinăuntru.

Adio subtilitate ! ar fi vrut să strige. Încercă să scrie un mesaj pentru Dors în praf, dar era greu să zgârie litere cu mâinile sale deloc îndemânatice. Panii puteau manevra o crenguță ca să culeagă larve din sol, dar trasarea de semne pe o suprafață nu făcea încă parte din aptitudinile lor. Renunță.

Sheelah/Dors apăru, purtând cu mândrie o trestie plină de termite cu pântec alb. Acelea erau cele mai bune, trufandale pan. *Eu mai bune*, îi semnală.

Hari îl făcu pe Eupan să ridice din umeri și replică: *Eu mai multe.* Așadar, egalitate.

Ulterior, Dors îi spuse că printre membrii tribului el era cunoscut acum ca Băț-mare. Porecla îi făcu o plăcere imensă.

În timpul mesei se simți jubilant, epuizat și fără chef de conversație. Starea de pan părea să-i suprime centrii vorbirii. Avu nevoie de un efort real ca să-l întrebe pe Vaddo despre tehnologia imersiunii. De obicei accepta tehnomiracolele cotidiene, totuși a-i înțelege pe pani însemna să înțeleagă felul în care îi percepea.

– Echipamentul de imersiune vă introduce în centrul girului cingulat anterior al panului, explică Vaddo la desert. Pe scurt, „gir". Aceasta este principala regiune corticală a creierului destinată medierii emoțiilor și exprimării lor prin acțiune.

– Dar creierul *nostru* cum este? întrebă Dors.

Vaddo strânse din umeri.

– Configurația generală e aceeași, dar panii sunt lipsiți de creierul mare.

Ignorându-și ceașca aburindă de kaff, Hari se aplecă înainte.

– Acest „gir" nu oferă control motor direct?

– Nu... am încercat deja. Când ieșiți, panul este atât de dezorientat, încât aproape că nu-și mai revine.

– Deci va trebui să fim mai subtili, observă Dors.

– Da. La masculii pan, lampa de veghe este permanent aprinsă în neuronii care controlează acțiunea și agresivitatea...

– De aceea sunt mai predispuși la violență? întrebă ea.

– Așa bănuim. Există o similitudine cu structurile din propriul nostru creier.

– Chiar așa? făcu Dors neîncrezătoare. Cu neuronii bărbaților?

– Masculii umani au niveluri superioare de activitate în sistemul limbic temporal, în adâncul creierului... Structurile evoluționare sunt mai vechi.

– Atunci de ce nu ne introduceți la nivelul respectiv? se interesă Hari.

– Inserăm cipurile de imersiune în regiunea girului fiindcă accesul este mai ușor. Sistemul limbic temporal se află mult mai jos și nu putem ajunge chirurgical la el.

Dors se încruntă.

– Prin urmare, masculii pan...

– Sunt mai dificil de controlat. Domnul profesor își conduce panul de pe bancheta din spate, ca să zic așa.

– În timp ce Dors îl dirijează pe al ei dintr-un punct de control care, la femelele pan, este central? Hari privi în depărtare. Am fost dezavantajat!

– Trebuie să joci cu cărțile pe care le-ai primit, rânji ea.
– Nu-i cinstit!
– Băț-mare, biologia îți determină soarta.

✦ ✦

Tribul descoperi fructe intrate în putrefacție. Surescitarea se răspândi printre pani.

Mirosul era respingător și în același timp ademenitor; la început, Hari nu înțelese care era motivul. Panii se repeziră spre bulbii răscopți, albaștri și verde-bolnăvicios, rupându-le pielița și sugând zeama.

Neîncrezător, Hari testă unul. Șocul fu imediat. O senzație plăcută de căldură se înălță prin el. Bineînțeles — esterii din fructe se transformaseră în alcool! Panii se pregăteau în mod deliberat să tragă o beție.

Îl „lăsă" pe panul său să-i urmeze. În privința asta nu prea avea de ales.

Eupan mârâi și-și flutură brațele ori de câte ori Hari încercă să-l îndepărteze de fructele intrate în fermentație. Iar după o vreme, nici omul nu mai dori să-l îndepărteze. Își oferi o beție solidă și adevărată. În ultima vreme își făcuse multe griji, se agitase în panul său, iar... asta era perfect natural, nu?

Apoi apăru o ceată de raboni și pierdu controlul panului.

✦ ✦

Vin repede. Aleargă pe două picioare, fără zgomot. Cozile le zvâcnesc, discutând între ei.

Cinci ocolesc spre stânga. O separă pe Esa.

Cel-mai-mare urlă la ei. Grasu' aleargă spre cel mai apropiat și-l lovește cu laba din față.

Eu azvârl pietre. Îl lovesc pe unul. Țipă și se retrage. Dar alții îi iau locul. Azvârl din nou și ei vin și praful și zbieretele se întețesc și ceilalți o iau pe Esa. O zgârie cu lovituri ale ghearelor labelor din față. O lovesc cu copitele ascuțite.

Trei dintre ei o poartă de aici.

Femele noastre fug speriate. Noi, războinicii, rămânem.

Ne luptăm cu ei. Zbierăm, azvârlim, mușcăm atunci când se apropie. Dar nu putem ajunge la Esa.

Apoi ei pleacă. Aleargă repede pe picioarele lor cu copite. Încovoaie cozile în semn de victorie. Ne batjocoresc.

Ne simțim prost. Esa era bătrână și o iubeam.

Femele se întorc, nervoase. Ne țesălăm și știm că două-picioare o mănâncă pe Esa undeva.

Cel-mai-mare se apropie, încearcă să mă bată pe spate. Mârâi.

El, Cel-mai-mare! Ar fi trebuit să-i oprească.

Ochii lui se cască și mă lovește cu palma. Îl lovesc și eu. Se repede la mine. Ne rostogolim în țărână. Ne mușcăm, zbierăm. Cel-mai-mare este puternic, puternic și mă izbește cu capul de pământ.

Ceilalți războinici ne privesc, fără să ni se alăture.

Mă bate. Mă doare. Plec.

Cel-mai-mare începe să-i liniștească pe războinici. Femele vin și-și arată respectul față de Cel-mai-mare. Îl ating, îl țesală, îl mângâie așa cum îi place. El încalecă trei dintre ele, repede de tot. Se simte Cel-mai-mare.

Eu mă ling. Sheelah vine și mă țesală. După un timp mă simt mai bine. Uit de necaz.

Nu uit însă că Cel-mai-mare m-a bătut. În fața tuturor. Acum eu sufăr și Cel-mai-mare este țesălat.

I-a lăsat să vină și s-o ia pe Esa. El, Cel-mai-mare, el trebuia să-i fi oprit.

Într-o bună zi voi fi peste el. În spinarea lui.

Într-o bună zi eu voi fi Cel-mai-mare.

12

– Când ai ieșit? întrebă Dors.

– După ce Cel-mai-mare a încetat să mă bată... ăăă, să-l bată pe Eupan.

Se destindeau lângă o piscină, iar mirosurile amețitoare dinspre pădure păreau să deștepte în Hari dorința de a fi din nou acolo, în văile cu praf și sânge. Se cutremură și inspiră adânc. Lupta îl absorbise în asemenea măsură încât nu mai voise să iasă, în ciuda durerilor. Imersiunea avea o trăsătură hipnotică.

– Știu cum simți, zise ea. Este ușor să te identifici total cu ei. Eu am părăsit-o pe Sheelah când s-au apropiat rabonii. Era speriată rău.

– Vaddo spune că și rabonii provin tot de pe Pământ. Există o mulțime de suprapuneri ADN. În același timp, dovedesc semne de intervenții recente și extinse, care i-au făcut prădători.

– De ce ar fi vrut anticii una ca asta?

– Poate că încercau să ne descopere strămoșii.

Spre surpriza lui, ea izbucni în râs.

– Nu toată lumea are aceleași interese ca tine.

– Atunci, de ce?

– Poate că i-au folosit pe raboni ca vânat... Sunt destul de interesanți, nu?

– *Vânat*? Imperiul a fost dintotdeauna prea îndepărtat de primitivismele atavice, ca să... (Fu gata să se lanseze într-un minidiscurs despre progresul cunoscut de omenire, când își dădu seama că nu mai credea în așa ceva.) Hmm...

– Te-ai gândit mereu la oameni ca fiind cerebrali. Psihoistoria n-ar putea funcționa, dacă n-ar ține seama de laturile noastre animalice.

– Mă tem că păcatele noastre cele mai grave ne aparțin exclusiv nouă.

Nu se așteptase ca experiențele prin care trecuse aici să-l zguduie în asemenea măsură. Asta îl făcea să devină mai realist.

– Câtuși de puțin! Genocidul există atât la pani, cât și la lupi. Uciderea semenilor este larg răspândită. Rățoii și urangutanii comit violuri. Până și furnicile duc războaie organizate și raiduri de procurare a sclavilor. Vaddo afirmă că panii au cel puțin tot atâtea riscuri de a fi uciși ca și oamenii. Dintre toate caracteristicile umane — graiul, arta, tehnologia și celelalte — cea care provine cel mai evident de la strămoșii animale este genocidul.

– Ai învățat multe de la Vaddo.

– O modalitate bună prin care să-l țin sub observație.

– Mai bine să fii suspicioasă decât să-ți pară rău, nu?

– Evident, răspunse ea inexpresiv.

– Ei bine, chiar dacă am fi superpani, ordinea imperială și mijloacele de comunicare estompează deosebirile dintre Noi și Ei.

– Ce vrei să spui?

– Că atenuează imboldul profund spre genocid.

Dors râse din nou, de data asta spre iritarea bărbatului.

– N-ai înțeles foarte bine istoria. Grupuri mici continuă să se ucidă reciproc, cu entuziasm. În Zona Săgetătorului, în timpul domniei lui Omar...

– De acord, la scară mică tragediile sunt de ordinul zecilor. Dar la scara la care ar putea acționa psihoistoria, în cazul populațiilor de mii de miliarde...

– Ce te face să fii atât de sigur că numerele ar conferi siguranță?

– Până acum...

– Imperiul a fost în stază.

– Mai precis, soluția unui stat în echilibru dinamic.

– Și dacă echilibrul acesta se rupe?

– Ei bine... atunci nu mai am nimic de zis.

Ea surâse.

– Neobișnuit din partea ta.

– ...până când nu voi avea o teorie reală, care să funcționeze.

– Una care să prevadă genocidul în masă, dacă Imperiul se erodează.

Abia atunci înțelese Hari încotro bătea ea.

– Vrei să zici că am realmente nevoie de această latură a „naturii animalice" a oamenilor.

– Mă tem că da. Eu sunt deja educată să țin seama de ea.

– Cum? se încruntă matematicianul.

– Eu n-am imaginea pe care o ai tu despre omenire. Intrigi, comploturi, Sheelah înhățând mai multă carne pentru puii ei, Eupan dorind să-l omoare pe Cel-mai-mare — aceleași lucruri se întâmplă și în Imperiu, atât doar că sunt mai bine camuflate.

– Și?

– Ia-l de pildă pe Vaddo. Aseară a făcut un comentariu referitor la munca ta de elaborare a unei „teorii a istoriei".

– Și?

– Cine i-a pomenit despre asta?

– Nu cred că eu... aha, crezi că ne-a investigat?

– Știe deja.

– Poate că i-a spus șefa securității, după ce a discutat cu Autoritatea Universitară.

Dors îl gratulă cu un zâmbet indescifrabil.

– Mă topesc după veșnica ta naivitate în relație cu lumea.

Mai târziu, Hari nu putu decide dacă acela fusese sau nu un compliment.

✦ 13 ✦

Vaddo îl invită să încerce un sport propus de Stație și Hari acceptă. Era scrimă în condiții de levitație asigurate de elevatoare electrostatice. Hari era lent și nepriceput. Căutând să facă față mișcărilor iuți ale lui Vaddo, tânjea după siguranța și grația lui Eupan.

Vaddo începea întotdeauna din poziția tradițională — cu un picior mai în față și cu vârful bastonului-sabie descriind cerculețe în aer. Uneori matematicianul îi străpungea defensiva, dar de obicei consuma toată energia elevatorului evitând atacurile celuilalt. De fapt, scrima nu-i făcea aceeași plăcere ca și ExSpecului.

Află crâmpeie de informații despre pani atât de la Vaddo, cât și din gigantica bibliotecă a Stației. ExSpecul părea oarecum nemulțumit când Hari scotocea matricele de date, ca și cum el ar fi fost proprietarul lor, iar cititorii erau niște hoți. Cel puțin asta credea Hari că-i pricinuia evidenta nemulțumire.

Deși pe Helicon crescuse printre animale, nu se gândise niciodată prea mult la ele. Acum însă ajunsese să simtă că și animalele trebuie înțelese.

Zărindu-se în oglindă, un câine percepe imaginea ca fiind un alt câine. La fel se întâmplă în cazul pisicilor, peștilor sau al păsărilor. După o vreme, ele se obișnuiesc cu imaginea inofensivă, tăcută și inodoră, totuși nu consideră că îi reprezintă pe ei înșiși.

Copiii umani trebuie să aibă cam doi ani ca să reacționeze superior.

Panii aveau nevoie de câteva zile ca să-și dea seama că se vedeau pe ei înșiși. După aceea se examinau în fața oglinzii lipsiți de orice stinghereală, își studiau spatele și în general încercau să se vadă în modalități diferite, chiar punându-și frunze pe păr, aidoma unor pălării, și râzând la vederea rezultatelor.

Puteau așadar să facă ceva ce alte animale nu reușeau — să iasă în exteriorul propriei lor persoane și să se privească de acolo.

În mod clar, trăiau într-o lume încărcată de ecouri și reminiscențe. Ierarhia lor bazată pe autoritate se compunea dintr-o structură rigidă de acte de forță din trecut. Își reaminteau movilele de termite, trunchiurile găunoase în care puteau bate toba, locurile utile unde cădeau frunze mari îmbibate cu apă sau unde se coceau cereale.

Toate acestea intrară în modelul simplificat pe care Hari începuse să-l clădească în notițele lui: o psihoistorie a panilor. Le folosea mișcările, rivalitățile, ierarhiile, tiparele de hrănire, împerechere și moarte, teritoriile, resursele și concurența tribală pentru stăpânirea acestora. Găsi o modalitate de a introduce în ecuații bagajul biologic al comportamentelor sumbre, chiar și al celor mai rele, ca satisfacția torturii și exterminarea cu indiferență a altor specii în vederea obținerii de avantaje pe termen scurt.

Toate astea existau la pani. Tot așa cum existau și în Imperiu.

✦ ✦

La petrecerea dansantă din seara aceea, Hari privi mulțimea dintr-un unghi inedit.

Flirtul era exersarea împerecherii. Vedea asta în sclipirile ochilor, în ritmurile dansului. Briza caldă ce adia din vale purta cu ea izuri de colb, putregai, viață... O agitație animalică acționa în sală.

Îi plăcea destul de mult să danseze, iar Dors era o parteneră excelentă. Hari nu-şi putea opri totuşi mintea de la a cântări, analiza, descompune în mecanisme componente lumea din faţa lui.

Dors îi atrăsese atenţia că şabloanele nonverbale pe care oamenii le utilizau ca strategii de atragere/abordare se părea că proveneau dintr-o moştenire comună a mamiferelor. Bărbatul se gândi la asta, examinându-i pe turiştii strânşi la bar.

O femeie traversează o încăpere ticsită de lume, legănând din şolduri, cu ochii întârziind o clipă asupra unui bărbat care o atrage, apoi ferindu-şi sfioasă privirea atunci când, aparent, tocmai i-a remarcat interesul. O primă mişcare standard: *Bagă-mă în seamă*!

A doua este: *Sunt inofensivă.* Mâna aşezată cu palma în sus pe o masă sau pe genunchi. O ridicare din umăr, derivată dintr-un reflex antic de vertebrat, semnificând slăbiciunea. Toate astea combinate cu capul uşor înclinat, etalând vulnerabilitatea gâtului. Gesturile respective sunt inconştiente, subcorticale, se ridică din adâncurile neocortexului şi apar atunci când două persoane atrase reciproc una de cealaltă poartă prima lor conversaţie.

Oare astfel de forţe modelează Imperiul într-o măsură mai mare decât balanţele comerciale, alianţele şi tratatele?

Hari îşi privi semenii şi încercă să vadă totul prin ochi de pan.

Deşi femelele oamenilor ajungeau devreme la maturitate, ele nu continuau să dobândească pilozitate corporală, proeminenţe supraorbitale osoase, glas gros sau piele aspră; acestea erau apanajele masculilor. Femeile de pretutindeni se străduiau să-şi păstreze aspectul tânăr. Fabricanţii de cosmetice îşi recunoşteau fără sfială rolul esenţial: *Noi nu vindem produse, ci speranţă*!

Concurenţa pentru masculi era permanentă. Uneori, masculii pan alternau împerecherile cu femelele în călduri. Ei aveau testicule uriaşe, implicând că avantajul reproducător era de partea celor care produceau suficientă spermă pentru a depăşi rivalii. Prin comparaţie cu panii, masculii umani aveau testicule mai mici.

Oamenii se revanşau însă acolo unde era cu adevărat important. Toate primatele cunoscute erau înrudite genetic, deşi se separaseră ca specii cu multe milioane de ani în urmă; în timpul măsurat de ADN, panii se aflau la şase milioane de ani depărtare de oameni. Dintre toate primatele, oamenii aveau penisurile cele mai mari.

Hari îi atrase atenţia lui Dors că numai 4% dintre mamifere erau monogame. Printre primate procentajul era puţin mai mare, dar nu

cu mult. Cel mai mare procentaj de monogamie se înregistra în rândul păsărilor.

Ea pufni.

– Nu lăsa ca biologia asta să ți se suie la cap.

– Ah, nu, n-o s-o las să ajungă așa departe.

– Vrei să spui că locul ei este mult mai jos?

– Doamnă, în privința asta tu trebuie să dai verdictul!

– Ai un umor obsedat!

Mai târziu, în decursul nopții, el avu destule ocazii să reflecteze asupra adevărului că, deși nu întotdeauna era grozav să fii om, era extraordinar de plăcut să fii mamifer.

14

Petrecură o ultimă zi imersați în panii lor, însorindu-se lângă un pârâu năvalnic. Îi ceruseră lui Vaddo să solicite coborârea navetei pentru a doua zi și să le rezerve locuri la o tranziție prin găurile-de-vierme. După aceea pătrunseseră în capsulele de imersiune și se cufundaseră într-o ultimă reverie.

Până când Cel-mai-mare vru s-o călărească pe Sheelah.

Hari/Eupan se ridică, având mintea încețoșată. Sheelah zbieră la Cel-mai-mare. Îl lovi.

Cel-mai-mare se mai împerechease cu Sheelah și înainte. Dors ieșise rapid, cu mintea revenindu-i la corpul din capsulă.

Acum însă ceva era în neregulă. Eupan se apropie repede și-i semnală lui Sheelah, care arunca pietre în Cel-mai-mare. *Ce este?*

Ea mișcă rapid degetele, semnalând: *Nu merge.*

Nu putea ieși. Se întâmplase ceva cu capsula. Ar trebui să iasă el și să-i anunțe.

Bărbatul execută micul salt mintal care avea să-l readucă în corp.

Nu se întâmplă nimic.

Încercă din nou. Sheelah azvârlea pământ și pietricele, retrăgându-se din fața lui Cel-mai-mare. Nimic.

Nu avea timp de gândire. Păși între Sheelah și Cel-mai-mare.

Panul masiv se încruntă. Eupan, amicul Eupan îi atinea calea. Îi refuza o femă. Cel-mai-mare părea să fi uitat provocarea și lupta care avusese loc în ziua anterioară.

Mai întâi încercă să urle, cu ochii holbați. Apoi își scutură brațele, cu pumnii încleștați.

Hari își sili panul să rămână nemișcat. Avu nevoie de toată forța de liniștire pe care o putu aduna.

Cel-mai-mare își roti pumnul ca pe o ghioagă.

Eupan se eschivă. Cel-mai-mare nu-l nimeri.

Hari avea probleme cu controlul lui Eupan, care voia să fugă. Nori de teamă se ridicară prin mintea panului, galben arzători prin adâncurile negre-albăstrui.

Cel-mai-mare se repezi înainte, izbindu-l în plin pe Eupan. Hari simți șocul și o durere străpungătoare în piept. Căzu pe spate și se lovi rău.

Cel-mai-mare își urlă triumful, agitând brațele spre cer.

Hari își dădu seama că Cel-mai-mare avea să sară peste el și să-l bată din nou.

Brusc simți o ură profundă și primitivă.

Din clocotul acela sângeriu, simți cum controlul asupra lui Eupan îi sporește. Acum se afla atât în exteriorul cât și în interiorul panului, simțindu-i direct spaima roșie primordială și subjugând-o cu o mânie de fier. Furia lui Eupan o realimenta pe a lui Hari. Cei doi se completau, furia acumulându-se ca și cum ar fi fost reflectată de pereți impenetrabili.

Poate că el nu era același tip de primată, dar pe Eupan îl cunoștea. Nici unul dintre ei nu avea să se mai lase bătut vreodată. Și Cel-mai-mare n-avea să pună mâna pe Sheelah/Dors.

Se rostogoli într-o parte. Cel-mai-mare se aruncă pe locul în care fusese el cu doar o clipă mai devreme.

Eupan sări fulgerător și-l lovi cu piciorul. Puternic, în coaste. O dată, de două ori. Apoi în cap.

Țipete, zbierete, pământ, pietricele; Sheelah continua să-i bombardeze pe amândoi. Eupan se cutremură de energia care clocotea în el și se retrase.

Cel-mai-mare își scutură capul plin de țărână. După aceea se ghemui și se ridică lin în picioare, plin de grație musculoasă, cu chipul contorsionat ca o mască. Ochii i se dilatară, alb cu roșu.

Eupan dorea din tot sufletul să fugă. Numai furia lui Hari îl ținea locului.

Era însă un echilibru static de forțe. Eupan clipi când Cel-mai-mare înaintă precaut; prudența lui se datora loviturilor încasate de la celălalt.

„Am nevoie de un atu suplimentar", gândi Hari privind în jur.

Putea solicita aliați. Haplea se agita nervos în apropiere.

Ceva îi spuse însă că ar fi fost o strategie greșită. Haplea continua să fie unul dintre secunzii lui Cel-mai-mare. Sheelah era prea micuță

ca să constituie o diferență decisivă. Se uită spre ceilalți pani, toți pălăvrăgind agitați... și decise. Ridică o piatră.

Cel-mai-mare mârâi surprins. Panii nu foloseau pietrele între ei. Pietrele erau doar pentru a-i alunga pe nepoftiți. Eupan viola un cod social.

Cel-mai-mare urlă, gesticulă spre ceilalți, lovi cu pumnii în pământ, pufăi furios. Apoi se năpusti.

Hari azvârli piatra cu putere. Îl lovi pe Cel-mai-mare în piept și-l răsturnă.

Cel-mai-mare se sculă rapid, înnebunit de mânie. Eupan se retrase, dorind cu disperare să fugă. Hari simți cum pierdea controlul... și văzu altă piatră. Destul de mare, la doi pași înapoi. Îl lăsă pe Eupan să se întoarcă pentru a o rupe la fugă, apoi îl opri lângă bolovan. Eupan nu voia să-l ridice. Era copleșit de panică.

Hari își revărsă toată furia în interiorul panului, silindu-l să-și coboare brațele lungi. Mâinile atinseră bolovanul, bâjbâiră, îl prinseră. Mânia pură îl făcu pe Eupan să se întoarcă spre Cel-mai-mare, care tropăia zgomotos după el. Pentru Hari, brațul lui Eupan se ridică dureros de încet. Apăsă cu toată puterea în momentul aruncării. Piatra îl nimeri pe Cel-mai-mare în față.

Cel-mai-mare se împletici. Sângele îi curse în ochi. Eupan simți izul de fier combinat cu duhoarea înțepătoare de turbare.

Îl sili pe Eupan, care tremura, să se aplece. În preajmă erau câteva pietre cioplite de feme pentru a reteza frunzele de pe crăci. O ridică pe cea cu o muchie zimțată.

Cel-mai-mare scutură din cap, amețit.

Eupan privi chipurile nemișcate, solemne, ale membrilor tribului. Nimeni, niciodată, nu folosise o piatră împotriva altui pan din trib, cu atât mai puțin împotriva lui Cel-mai-mare. Pietrele erau pentru Străini.

Liniștea se prelungi. Panii stăteau nemișcați; Cel-mai-mare mârâi și privi neîncrezător la sângele care-i picura în palma întoarsă în sus. Eupan înaintă și ridică piatra zimțată, cu vârful îndreptat spre celălalt. Un vârf rudimentar, însă tăios.

Cel-mai-mare își dilată nările și veni spre Eupan. Hari repezi înainte brațul cu piatra, trecând puțin pe lângă maxilarul lui Cel-mai-mare.

Ochii acestuia se holbară. Pufăi și fornăi, ridică praf, urlă. Eupan rămase locului, cu piatra în mână. Cel-mai-mare continuă mult timp să-și etaleze furia, dar nu atacă.

Tribul privea cu interes. Sheelah veni lângă Eupan. Era împotriva obiceiului ca o femelă să ia parte la ritualurile de stabilire a dominației dintre masculi.

Gestul ei semnala încheierea confruntării. Haplea nu gândea însă la fel. Urlă brusc, lovi solul cu pumnii și se repezi alături de Eupan.

Hari fu surprins. Poate că împreună cu Haplea i-ar fi putut rezista lui Cel-mai-mare. Nu era naiv ca să creadă că demonstrația aceasta avea să-l convingă definitiv pe Cel-mai-mare. Aveau să existe și alte provocări și el trebuia să facă față la toate. Haplea era un aliat util.

Își dădu seama că gândea cu logica lentă și mută a lui Eupan. *Presupunea* că obținerea dovezilor privind statutul panilor era un dat, marele obiectiv al vieții sale.

Revelația aceea îl surprinse. Știuse că difuza în mintea lui Eupan, că prelua controlul unora dintre funcții pornind de la bază spre vârf, înfiltrându-se prin girul de dimensiunea unei nuci, adânc îngropat. Nu se gândise că panul avea să difuzeze *în el*. Oare acum erau cuplați reciproc într-o plasă întrețesută care dispersa mintea și personalitatea?

Haplea stătea alături de el, cu ochii fulgerând spre ceilalți pani, gâfâind adânc. Eupan simțea la fel, fixat nebunește în momentul respectiv. Hari înțelese că trebuia să facă ceva, să întrerupă ciclul de dominanță și obedientă care-l dirija pe Eupan la un nivel neurologic profund.

Se răsuci spre Sheelah. *Ieși?* semnală el.

Nu. Nu. Fața pan se contorsionă neliniștită.

Tu pleacă. Arătă spre copaci, spre ea, apoi spre el.

Ea desfăcu brațele într-un gest de neajutorare.

Era frustrant! Avea atâtea să-i spună și trebuia să i le transmită doar prin intermediul câtorva sute de semne. Ciripi cu glăscior ascuțit, străduindu-se zadarnic să silească buzele și bolta palatină de pan să formeze cuvinte.

Inutil. Încercase și înainte, ca o trecere de timp, dar acum o dorea realmente, însă nimic din echipamentul cu care era dotat nu funcționa. Nu putea să funcționeze. Evoluția modelase creierul și corzile vocale în paralel. Panii se țesălau, oamenii vorbeau.

Îi întoarse spatele și-și dădu seama că uitase complet de stabilirea statutului. Cel-mai-mare îl privea amenințător. Haplea stătea de pază, buimăcit de dezinteresul brusc al noului său șef față de confruntare... și de faptul că gesticula spre o simplă femă.

Hari se ridică în două labe cât putu de mult și agită piatra. Mișcarea lui produse efectul dorit. Cel-mai-mare se retrase puțin și restul tribului

se apropie. Hari îl făcu pe Eupan să înainteze cu îndrăzneală. De data aceasta nu fu necesar un efort mare, fiindcă Eupan era extrem de încântat.

Cel-mai-mare se retrase. Femele îl ocoliră și se apropiară de Eupan.

„Dacă l-aș putea lăsa pradă deliciilor lor", se gândi Hari.

Încercă din nou să iasă. Nimic. Mecanismul respectiv pur și simplu nu funcționa în Stație și ceva anume îi spunea că nu va fi reparat.

Îi întinse piatra ascuțită lui Haplea. Panul păru surprins, dar o luă. Hari spera ca simbolismul gestului să fie cumva înțeles, pentru că nu avea timp de pierdut cu politica panilor. Haplea cântări piatra în palmă și se uită la Eupan. După aceea urlă cu un glas răsunător, puternic, ale cărui tonuri erau bogate în fericire și triumf.

Hari fu mulțumit să-l lase pe Haplea să distragă tribul. O prinse pe Sheelah de braț și o conduse printre copaci. Nimeni nu-i urmă.

Se simți ușurat. Dacă un alt pan ar fi venit după ei, i-ar fi confirmat suspiciunile. Vaddo îi monitoriza.

Cu toate acestea, își reaminti, absența dovezii nu era totuna cu dovada absenței.

✦ 15 ✦

Oamenii veniră repede, cu zăngănituri și bubuituri.

El și Sheelah se urcaseră în copaci de mai mult timp. La imboldurile lui Hari, se îndepărtaseră cu câțiva kilometri de trib. Eupan și Sheelah dovedeau neliniște față de separarea de siguranța tribului. Dinții masculului clănțăneau și ochii îi tresăreau agitați la fiecare mișcare suspectă. Era firesc, deoarece panii izolați erau mult mai vulnerabili.

Aterizarea oamenilor înrăutățea și mai mult situația.

Pericol, semnală Hari ducând o palmă la ureche ca să indice zgomotul aparatelor care coborau în apropiere.

Sheelah semnală: *Unde merge noi?*

Departe.

Ea clătină vehement din cap. *Noi stă aici. Ei găsește noi.*

I-ar fi găsit, într-adevăr, dar nu avea să fie ceea ce credea ea. Hari o opri brusc, clătinând din cap. *Pericol.* Nu intenționaseră niciodată să transmită idei complicate prin sistemul lor de semnalizare și acum se simțea limitat, incapabil să-i explice bănuielile sale.

Trecu tăișul palmei peste beregată. Sheelah se încruntă.

Se aplecă și-l sili pe Eupan să ia un băț. Anterior nu-l putuse determina să scrie, dar necesitatea îl împingea acum s-o facă. Foarte încet, dirijă mâinile stângace să zgârie literele. În lutul moale, scrise: NE VOR UCIDE.

Sheelah îl privi derutată. Probabil că Dors crezuse că imposibilitatea de a părăsi mințile panilor era o defecțiune temporară. Dar dura de prea multă vreme ca să fie așa.

Aterizarea zgomotoasă, ofensivă, îi confirma suspiciunea. O echipă obișnuită n-ar fi deranjat animalele în asemenea măsură. Apoi nimeni n-ar fi venit direct după ei. Ar fi reparat echipamentul de imersiune, locul adevăratei probleme.

NE ȚIN AICI. UCID PANII. ASTA NE UCIDE. VINOVATE ANIMALELE?

Avea argumente mult mai bune ca să-și susțină ipoteza. Acumularea lentă de detalii stranii în comportamentul lui Vaddo. Suspiciunile, cel puțin, legate de șefa securității. Tik-tokul lui Dors ar fi oprit-o pe Yakani să deschidă încuietorile de la capsulele lor de imersiune și să urmărească semnalul acestora până la Eupan și Sheelah.

Asta îi silea să iasă pe teren. Moartea lor „accidentală" pe când se aflau imersați în pani putea fi îndeajuns de plauzibilă ca să facă față unei anchete.

Oamenii își continuau activitățile zgomotoase. Era însă îndeajuns ca să-i susțină teoria. Ochii lui Sheelah se îngustară, iar fruntea lată se încreți.

Dors-protectoarea preluă conducerea. *Unde?* semnală Sheelah.

El nu avea nici un semn pentru o idee atât de abstractă, așa că zgârie cu bățul DEPARTE. Într-adevăr, nu avea nici un plan.

VERIFIC, scrise ea pe sol.

Porni spre zgomotele făcute de oamenii care se desfășurau în valea de jos. Pentru un pan, hărmălaia era de-a dreptul iritantă. Hari nu intenționa s-o lase să-i scape din ochi. Ea făcu semn din braț să rămână acolo, dar el clătină din cap și o urmă.

Tufișurile îi camuflau, așa că putură privi pe îndelete echipa care aterizase. La câteva sute de metri, oamenii se dispuseseră în linie și încercuiau teritoriul tribului. De ce?

Hari miji ochii. Panii nu vedeau prea grozav la distanță. Cândva, oamenii fuseseră vânători și aveau vederea excelentă.

Acum aproape toți necesitau proteze oculare începând de pe la vârsta de patruzeci de ani. Fie că civilizația afecta ochii, fie că oamenii din preistorie nu trăiau destul de mult pentru ca problemele oculare să-i împiedice la vânătoare. Ambele concluzii erau la fel de neplăcute.

Cei doi pani îi priviră pe oameni strigându-se între ei; în mijlocul lor, Hari îl zări pe Vaddo. Toți erau înarmați.

Dincolo de frică, simți altceva, puternic, întunecat.

Eupan tremura, uitându-se la oameni, cu o venerație stranie sporindu-i în minte. Oamenii păreau teribil de înalți în depărtarea încețoșată, mișcându-se cu o eleganță maiestuoasă, legănată.

Hari plutea deasupra talazului de emoţii, deviindu-i efectele puternice. Respectul faţă de siluetele înalte şi distante provenea din trecutul neclar al panului.

Asta îl surprinse, până când îşi dădu seama ce însemna. La urma urmelor, animalele erau crescute şi învăţate de adulţii mai inteligenţi şi mai puternici. Majoritatea speciilor erau aidoma panilor, împinse de evoluţie să funcţioneze într-o ierarhie bazată pe dominare. Veneraţia era o capacitate de adaptare.

Atunci când întâlneau oameni cu puteri copleşitoare, capabili să distribuie pedepse şi recompense — practic, stăpâni asupra vieţii şi a morţii — în ei se dezvolta ceva similar unui sentiment de religiozitate. Nedefinit, dar puternic.

Deasupra acestei emoţii calde, tropicale, plutea un sentiment de satisfacţie faţă de simpla *existenţă*. Panul său era fericit să fie pan, chiar şi atunci când vedea o fiinţă care avea în mod limpede forţă şi inteligenţă superioare. O ironie a sorţii, se gândi Hari.

Panul tocmai dovedise o altă trăsătură considerată specific umană: distincţia automulţumitoare de a fi singurul animal mulţumit de sine.

Se smulse din teoriile abstracte. Cât de omenesc este să cazi pe gânduri, în ciuda faptului că te afli în pericol de moarte!

NU POT GĂSI NOI ELECTRONIC, zgârie el în nisip.

POATE RAZĂ SCURTĂ, scrise ea.

Primele împuşcături îi făcură să tresară.

Oamenii găsiseră tribul de pani. Strigătele de spaimă se amestecau cu lătrăturile seci, aspre ale blasterelor.

Noi merge, semnală Hari.

Sheelah încuviinţă şi se îndepărtară rapid. Eupan tremura.

Panul era profund înfricoşat, dar în acelaşi timp trist, de parcă n-ar fi vrut să părăsească prezenţa venerată a oamenilor, şi se depărtă încet, de abia târşâindu-şi picioarele.

16

Folosiră modurile pan de patrulare.

El şi Dors lăsară nivelurile lor fundamentale să preia conducerea, porţiunile cerebrale experte în mişcări silenţioase, atente la fiecare crenguţă.

O dată ce-i lăsară pe oameni în urmă, panii deveniră chiar mai precauţi. Aveau puţini duşmani naturali, dar mirosul slab al unui singur prădător modifica felul în care percepeau natura.

Eupan suia în copaci înalți și rămânea acolo ore întregi, cercetând terenul deschis din față, înainte să se aventureze mai departe. Cântărea indiciile oferite de excrementele cu miros acrișor, urmele puțin adânci, ramurile îndoite.

Coborâră pe panta lungă a văii și rămaseră în pădure. Hari privise o singură dată harta cea mare a regiunii, codificată în culori, pe care o primiseră toți turiștii și avea greutăți în reamintirea ei cu precizie.

În cele din urmă, recunoscu un vârf îndepărtat în formă de plisc și putu să se orienteze. Dors identifică un pârâiaș care se vărsa în râul principal și asta le oferi date suplimentare, totuși nu știau în ce direcție se găsea Stația. Sau cât de departe.

Acolo? semnală Hari, indicând creasta îndepărtată.

Nu. Acolo, replică Dors.

Departe, nu.

De ce?

Partea cea mai rea era faptul că nu puteau vorbi. El nu-i putea explica în mod clar că tehnologia imersiunii acționa cel mai bine la distanțe rezonabil de mici, sub o sută de kilometri. În plus, părea logic ca la panii subiecți să se poată ajunge repede pe calea aerului. Era clar că Vaddo și ceilalți ajunseseră rapid la trib.

Este, insistă el.

Nu. Ea arătă în josul văii. *Poate acolo.*

Hari putea doar să spere că Dors înțelesese ideea generală. Semnele lor erau sărăcăcioase și începea să simtă cum în el creștea iritarea. Panii aveau simțurile și percepțiile dezvoltate, dar erau atât de *limitați*!

Eupan își exprimă starea aceasta, azvârlind crăci și pietre, lovind cu pumnii în copaci. Nu-l ajută prea mult. Nevoia de a vorbi era ca o apăsare de care nu putea să scape. Dors o simțea de asemenea. Sheelah ciripea și mârâia de frustrare.

În adâncul minții sale putea simți prezența mocnită a lui Eupan. Nu mai fuseseră niciodată atâta vreme împreună și presiunea se acumula între cele două sisteme mintale diferite. Cuplarea lor precară dovedea dificultăți tot mai mari.

Stai. Taci. Ea îl ascultă. Hari duse o palmă la ureche.

Vine rău?

Nu. Ascultă... Frustrat, Hari arătă chiar spre Sheelah. Neînțelegere inexpresivă pe fața ei. Hari mâzgăli în praf: ÎNVAȚĂ DE LA PANI. Gura lui Sheelah se deschise și ea aprobă din cap.

Stătură pe vine la adăpostul tufișurilor spinoase și ascultară sunetele pădurii. Foșnetele și murmurele se auzeau mai puternic, pe măsură

ce Hari își relaxă controlul asupra panului. Praful plutea în razele de lumină galbene, late și piezișe, ce pătrundeau prin coroane, revărsându-se din înălțimi. De pe solul pădurii se înălțau izuri, mesageri chimici ce-l anunțau pe Eupan despre hrană potențială, lut moale pe care se putea dormi, scoarță ușor de mestecat. Hari ridică încet capul lui Eupan, ca să privească peste vale, spre piscuri... reflectând... și simți un vag fior de rezonanță.

Pentru Eupan, valea era încărcată de semnificații ce depășeau cu mult cuvintele. Tribul său o îmbibase cu emoții directe, atașate râpei unde un prieten căzuse și murise, unde tribul găsise o cantitate imensă de fructe, unde întâlniseră și se luptaseră cu două feline mari. Era un teritoriu complex, ticsit de sentimente, mecanismul memoriei pan.

Foarte slab Hari îl îndemnă pe Eupan să gândească dincolo de linia crestei și simți ca răspuns o anxietate difuză. Insistă asupra miezului acela... și o imagine izbucni în mintea lui Eupan, tivită de frică. O formă paralelipipedică, conturată pe un cer rece. Stația.

Acolo, îi arătă lui Dors.

Eupan avea amintiri simple, puternice, temătoare despre locul acela. Tribul lui fusese dus acolo, li se implantaseră cipurile ce îngăduiau imersiunea, apoi fuseseră readuși în teritoriul lor.

Departe, semnală Dors.

Noi merge.

Greu. Încet.

Noi nu stă aici. Ei prinde.

Dors privi cu scepticismul pe care-l putea transmite un pan. *Luptă?* Voia oare să spună că ar trebui să se lupte cu Vaddo aici? Sau să se lupte după ce ajungeau la Stație? *Nu aici. Acolo.*

Dors se încruntă, dar acceptă. Hari nu avea o idee clară; bănuia numai că Vaddo plănuise atacul aici, în exterior, dar că era mai puțin pregătit pentru apariția lor în Stație. Acolo el și Dors puteau beneficia de elementul surprizei. Nu avea însă habar în ce fel.

Se studiară reciproc, fiecare încercând să întrezărească un fragment din celălalt pe o față străină. Ea îi mângâie lobul urechii, gest de calmare care îl făcu să se înfioare. El însă putea spune foarte puține... Momentul îi cristaliza lipsa de speranțe a situației în care se aflau.

În mod clar, Vaddo încerca să-i ucidă prin intermediul lui Eupan și Sheelah. Ce avea să se întâmple cu propriile lor corpuri? Se știa că impactul percepției morții prin imersiune era fatal. Corpurile lor aveau să sufere un șoc neurologic, fără să-și mai recâștige niciodată cunoștința.

Văzu o lacrimă curgând pe obrazul lui Sheelah. Și ea știa cât de lipsită de speranță le era situația. O ridică în brațe și, privind spre munții îndepărtați, fu surprins să descopere lacrimi și în ochii săi.

17

Nu se gândise la râu. Oamenii, animalele... acestea erau problemele pe care le luase în considerare. Se aventuraseră până la pâraiele umflate, acolo unde pădurea oferea un adăpost imediat și albia se lățea, formând cele mai bune vaduri.

Însă era imposibil să înoate în râul lat care bolborosea și spumega pe fundul văii.

Mai precis, lui Eupan îi era imposibil să înoate. Hari își îmboldise panul să înainteze, oprindu-se grijuliu atunci când mușchii începeau să-i tremure sau când, din pricina anxietății, făcea pe el. Dors avea necazuri similare și astea îi încetineau. O noapte petrecută pe ramurile înalte îi liniști pe ambii pani, dar acum, la mijlocul dimineții, toate simptomele stresante reveniră când Eupan băgă un picior în râul rece, cu unde repezi.

Eupan țopăi înapoi pe malul îngust, țipând terorizat.

Tu merge? semnală Dors/Sheelah.

Hari își calmă panul și încercară să-l convingă să înoate. Sheelah era mult mai puțin neliniștită. Hari testă adâncurile mlăștinoase ale memoriei lui Eupan și găsi un nod de anxietate, adunat în jurul unei amintiri vagi din copilărie, când fusese gata să se înece. Când Sheelah îl ajută, se foi, apoi ieși din nou iute din apă.

Tu merge! Sheelah își agită brațele lungi în susul și în josul albiei, și clătină furioasă din cap.

Hari bănuia că ea avea amintiri pan destul de limpezi ale râului, care nu avea alte vaduri mai ușoare. Strânse din umeri și ridică palmele în sus.

O turmă mare de gigantilope păștea în apropiere și unele ierbivore traversau apa, pentru pășunile mai bune de pe malul opus. Scuturară din capetele lor mari, ca și cum ar fi râs de pani. Râul nu era adânc, dar pentru Eupan constituia o barieră. Încătușat de spaima aproape solidă a panului, Hari clocotea, însă nu putea face nimic.

Sheelah se plimba înainte și înapoi pe mal. Pufăi de frustrare și se uită spre cer, mijind ochii. Aproape că icni de surpriză. Hari îi urmări privirea. Un aparat de zbor cobora în vale, apropiindu-se de ei.

Eupan ajunse înaintea lui Sheelah la adăpostul arborilor. Din fericire, pilotul vehiculului fusese distras de turma de gigantilope. Cei doi

pani se ghemuiră în tufișuri, în timp ce aparatul bâzâia pe deasupra, descriind un șablon circular de căutare. Hari trebui să potolească neliniștea tot mai mare a lui Eupan, apelând scene de pace și liniște, în timp ce el și Sheelah se țesălau reciproc.

În cele din urmă, aparatul de zbor se îndepărtă. De acum trebuia să fie atenți și să întârzie cât mai puțin în locurile deschise.

Căutară fructe ca să mănânce. Mintea lui Hari se învârtea inutil în cerc și o depresie amară coborî asupra lui. Era prins ireversibil într-o capcană, un pion pe scena politică imperială. Mai rău, o băgase și pe Dors în afacerea asta. El nu era un om de acțiune. „Și nici un pan de acțiune", își spuse posac.

Când reveni cu câțiva ciorchini de fructe răscoapte spre adăpostul lor de lângă râu, auzi pocnituri. Se ghemui și porni în susul pantei, ocolind trosnetele. Sheelah rupea crengi din copaci. Când se apropie, ea îi făcu semn să se grăbească, nerăbdătoare, cu un gest pan remarcabil de asemănător unuia omenesc.

Așezase pe sol o duzină de ramuri groase, iar acum stătea lângă un arbore subțiratic și-i rupea coaja în fâșii lungi. Sunetul respectiv îl neliniști pe Eupan. Prădătorii aveau să fie curioși în legătură cu orice zgomot necunoscut. Scană pădurea în căutarea pericolelor.

Sheelah se apropie de el și-l pălmui ca să-i atragă atenția. Cu un băț, scrise pe pământ: PLUTĂ.

Hari se simți de-a dreptul idiot când înțelese. Bineînțeles! Oare imersiunea în pan îl prostise? Oare efectul se amplifica o dată cu timpul petrecut în mintea acestuia? Chiar dacă va ieși vreodată de aici, va mai fi același om? Multe întrebări, nici un răspuns. Uită de ele și se apucă de treabă.

Legară crengile cu coajă de copac, rudimentar însă funcțional. Găsiră apoi doi arbuști dezrădăcinați și-i fixară sub două margini opuse ale plutei. *Eu*, arătă Sheelah și mimă împingerea în apă.

Mai întâi, o acomodare. Lui Eupan îi plăcea să stea pe plută în tufișuri. Aparent, panul nu înțelegea deocamdată scopul plutei. Se întinse pe puntea de crengi și privi în sus spre copacii care se legănau sub vântul cald.

După altă ședință de țesălări reciproce, transportară la râu pluta primitivă. Cerul era acoperit de păsări, dar nu se zărea nici un aparat de zbor.

Se grăbiră. Eupan șovăi să suie pe plută, atunci când aceasta era pe jumătate împinsă în apă, însă Hari apelă amintiri pline de sentimente calde, calmând bătăile rapide de inimă pe care le putea simți în pieptul panului.

Eupan se așeză precaut pe ramuri. Sheelah îi propulsă pe unde.

Folosea o altă cracă lungă pe post de prăjină, pentru a dirija pluta, dar râul îi purtă cu iuțeală la vale. Alanna se răspândi în mintea lui Eupan.

Hari îl sili să închidă ochii. În felul acesta reuși să-i încetinească respirația accelerată, totuși neliniștea gonea peste mintea panului ca fulgerele care se ramifică pe cer înaintea unei furtuni. Legănările violente ale plutei erau chiar de folos, deoarece îl făceau pe Eupan să se concentreze asupra senzațiilor neplăcute din stomac. O dată, când un buștean plutitor lovi pluta, ochii i se deschiseră, dar vederea amețitoare a apei din jur îl făcu să strângă imediat pleoapele.

Hari ar fi vrut s-o ajute pe Dors/Sheelah, însă din răpăitul rapid al inimii lui Eupan știa că acesta era în pragul panicii. Nici măcar nu putea să vadă cum se descurca femela. Trebuia să rămână orb și doar prin intermediul senzației tactile să-și dea seama că dirija pluta.

Ea gâfâia sonor, străduindu-se s-o controleze în ciuda curentului puternic. O jerbă de stropi căzu pe el. Eupan tresări, țipă și mișcă neliniștit din picioare, parcă gata s-o ia la fugă.

O clătinătură bruscă. Mârâitul lui Sheelah fu urmat cu un plescăit și Hari simți pluta rotindu-se pe curenții rapizi. O rotație care-l amețea...

Eupan sări stângaci în picioare. Ochii i se deschiseră larg.

Apa se învolbura și pluta se legăna nesigură. Coborî ochii și văzu că ramurile se desfăceau din legături. Panica îl copleși. Hari încercă să apeleze imagini liniștitoare, dar acestea fură spulberate de uraganul spaimei.

Sheelah înota după plută, însă aceasta își sporea viteza. Hari îl sili pe Eupan să privească spre malul opus, dar asta fu tot ce reuși să facă înainte ca panul să înceapă să țipe și să alerge de colo-colo pe plută, încercând să găsească un loc stabil.

Zadarnic! Ramurile se desfăcură și apa rece năvăli pe punte. Eupan urlă. Sări, căzu, se rostogoli, sări din nou în sus.

Hari renunță la orice idee de control. Singura speranță era să acționeze în momentul potrivit. Pluta se rupse în două la mijloc, iar jumătatea pe care se găsea el cârmi brusc la stânga. Eupan se îndepărtă de margine și Hari îl împinse, determinându-l să mai facă un pas. Din două impulsuri, îl coborî de pe punte în apă — spre malul opus.

Eupan ceda pur și simplu în fața panicii oarbe. Hari îl lăsă să se zbată, agitându-și brațele și picioarele, dar împinse fiecare membru la momentul cuvenit. El putea să înoate, însă Eupan nu.

Agitația aproape lipsită de țintă menținu capul lui Eupan deasupra apei. Ba chiar reuși să înainteze puțin. Hari continuă să se concentreze

asupra gesturilor convulsive, ignorând apa rece... apoi Sheelah fu lângă el.

Îl prinse de ceafă și-l împinse spre mal. Eupan încercă să se prindă de femelă, să se suie pe ea și Sheelah îl pocni în falcă. Icni și ea îl trase spre mal.

Eupan era amețit, ceea ce îi oferi lui Hari ocazia de a-i mișca picioarele într-un soi de propulsie. Continuă s-o facă, hotărât, ignorând zgomotele râului, gâfâind cu greutate... și după o eternitate, simți prundiș sub tălpi. Eupan sui singur pe malul pietros.

Îl lăsă pe pan să se pălmuiască și să țopăie, ca să se încălzească. Sheelah ieși udă leoarcă, șiroind de apă, iar Eupan o ridică recunoscător în brațe.

18

Mersul însemna muncă, iar lui Eupan nu-i plăcea să muncească.

Hari încerca să-l facă să avanseze, dar acum trebuia să se cațere pe povârnișuri dificile, unele ierboase și abrupte. Se împiedicau, se poticneau, suiau și uneori se târau pur și simplu în sus pe pantele văii. Panii adulmecau poteci folosite de animale, care le erau de folos.

Eupan se oprea adesea ca să mănânce sau pur și simplu ca să privească leneș în depărtare. Gânduri slabe țâșneau aidoma unor fluturi prin mintea lui încețoșată, plutind pe curenți emoționali ce se învolburau după propriul lor puls interior. Panii nu erau făcuți pentru proiecte de durată.

Înaintară foarte puțin. Sosi noaptea și urcară în copaci, culegând în același timp fructe.

Eupan dormi, însă Hari nu. Îi era imposibil.

Aici viețile lor erau supuse la aceleași riscuri ca și ale panilor, totuși mințile adormite în care locuiau el și Dors trăiseră dintotdeauna în felul acesta. Panii percepeau noaptea pădurii ca pe o bură de informații, procesate în timp ce dormeau. Mințile lor asociau sunetele rătăcitoare cu fenomene cunoscute și inofensive, fără să le tulbure somnul.

Hari nu cunoștea semnele subtile ale pericolelor; pentru el, orice foșnet și tremur al crengilor însemna o primejdie care se apropia subtil. Adormi împotriva voinței sale.

În primul licăr palid al zorilor, se trezi cu un șarpe lângă el. Acesta se înfășurase ca o frânghie verde în jurul unei ramuri care cobora, pregătindu-se să adopte poziția de atac. Îl privi și Hari se încordă.

Eupan se trezi din propriul său somn profund. Zări șarpele, dar nu reacționă printr-un tresărit speriat, așa cum se temuse Hari.

Se scurseră clipe ce păreau eterne și Eupan nu clipi decât o dată. Șarpele rămase complet nemișcat, iar bătăile inimii lui Eupan se iuțiră, totuși nu schiță nici un gest. Apoi șarpele se descolăci și lunecă, îndepărtându-se, și tranzacția nerostită se încheie. Eupan nu păruse o pradă ușoară, carnea șarpelui verde nu era gustoasă și panii erau îndeajuns de inteligenți ca să-și vadă de treburile lor.

După ce se trezi și Sheelah, coborâră la un pârâu care clipocea în apropiere ca să se adape, mâncând pe drum frunze și câteva insecte crocante. Ambii pani își dezlipiră nonșalanți căpușe grase și negre, care li se prinseseră de piele în timpul nopții. Viermii umflați cu sângele supt îl îngrețoșară pe Hari, dar Eupan îi desprinse nepăsător, aproape la fel cum matematicianul și-ar fi legat un șiret de pantof care se desfăcuse.

Din fericire, Eupan nu mâncă nici o căpușă. Se adăpă și Hari se gândi că panul nu simțea nevoia unei toalete. În condiții normale, Hari făcea duș de două ori pe zi, înainte de micul dejun și de cină, și se simțea stânjenit dacă transpira — un meritocrat tipic.

Aici se simțea confortabil în trupul hirsut. Oare frecventele sale dușuri reprezentau o metodă de igienă, asemănătoare cu țesălarea panilor, sau un obicei specific anumitor civilizații? Își amintea în mod vag că în copilărie, pe Helicon, petrecuse zile întregi asudând fericit și mulțumit, și că detestase băile și dușurile. Cumva, Eupan îl readusese la o conștiință de sine mai simplă, relaxată, în lumea murdară.

Starea de mulțumire nu ținu mult. Ceva mai sus pe deal zăriră raboni.

Eupan le simțise mirosul, însă Hari nu avea acces la regiunea din creierul panului care făcea asocierile miros-imagine. Știuse doar că ceva îl neliniștea pe Eupan, care încrețea din nasul noduros. Vederea de aproape a rabonilor îl străbătu ca un șoc electric.

Aveau membre inferioare groase, care îi purtau cu pași energici. Membrele anterioare scurte se terminau prin gheare ascuțite. Capetele lor mari păreau alcătuite în majoritate din dinți, ascuțiți și albi deasupra ochilor înguști, precauți. O blană deasă și castanie îi acoperea, mai stufoasă în coada groasă pe care o foloseau pentru echilibrare.

Cu câteva zile în urmă, de la adăpostul sigur al unui copac înalt, Eupan îi privise pe câțiva sfâșiind și devorând carnea moale a unei gigantilope. Cei cinci de acum veneau adulmecând, coborând pe pantă, desfășurați în linie. Sheelah și Eupan tremurară când îi văzură.

Vântul bătea dinspre raboni, așa că se retraseră silențioși.

Aici nu existau copaci înalți, doar tufișuri și arbuști. Hari și Sheelah coborâră panta, traversând-o pieziș și se îndepărtară binișor, apoi zăriră în față un luminiș. Eupan simți dintr-acolo mirosul înțepător de pani.

Făcu semn spre Sheelah: *Noi merge.* În aceeași clipă, înapoia lor răsunară țipete. Rabonii simțiseră și ei mirosul.

Mârâiturile lor șuierătoare răsunau printre tufișurile dese. Mai jos pe pantă, terenul era și mai expus, dar după aceea se vedeau copaci înalți în care s-ar fi putut refugia.

Eupan și Sheelah alergară peste solul cafeniu, gonind în patru labe, însă nu erau prea iuți. Rabonii chelălăitori apărură în iarba din spatele lor. Hari se năpusti printre copaci direct în mijlocul unui trib de pani.

Erau câteva zeci, clipind surprinși. El zbieră incoerent, întrebându-se cum i-ar fi avertizat Eupan.

Cel mai apropiat mascul mare se întoarse, își dezveli dinții și urlă furios. Întregul trib ascultă de comandă, țipând și culegând crengi și pietre pe care le azvârliră spre Eupan. O piatră îl lovi în bărbie, un lemn în coapsă. Fugi, cu Sheelah deja la câțiva pași în fața lui.

Rabonii traversau luminișul, ținând în gheare pietre mici, ascuțite. Păreau voinici și musculoși, totuși încetiniră auzind zbieretele și chelălăiturile dinspre copaci.

Eupan și Sheelah țâșniră în iarba poieniței, urmați îndeaproape de pani. Rabonii se opriră.

Panii îi văzură pe raboni, totuși nu se opriră și nici măcar nu încetiniră. Continuau să-i urmărească pe Eupan și Sheelah cu o satisfacție ucigașă.

Rabonii încremeniră, mișcând nesiguri din gheare.

Hari înțelese ce se întâmpla și ridică din goană o creangă, strigând spre Sheelah. Ea îl văzu și-l imită. Hari alergă direct spre raboni, agitând creanga — un lemn uscat, strâmb și inutil, dar părând amenințător. Hari voia să lase impresia că era avangarda unui trib pus pe fapte rele.

În norul de praf și în haosul general, rabonii zăriră o ceată mare de pani furioși apărând din pădure. Nu mai pierdură timpul.

Chelălăind, o luară la fugă spre copacii din partea opusă.

Eupan și Sheelah îi urmară, alergând cu ultimele puteri. Când ajunse la primii arbori, Eupan privi îndărăt și văzu că panii se opriseră în mijlocul luminișului, continuând să zbiere cu vehemență.

Îi semnală lui Sheelah: *Noi merge.* Porniră pieziș, în susul dealului.

Eupan avea nevoie de hrană și odihnă — măcar pentru ca inima să nu-i mai tresară la fiecare sunet neînsemnat. Sheelah și Eupan se prinseră în brațe, sus într-un copac, uguiră și se mângâiară.

Hari avea nevoie de timp ca să gândească. În Stație, autoserverele le mențineau corpurile în viață. Tik-tokul lui Dors păzea încuietorile, totuși cât avea să dureze până ce Yakani găsea o soluție?

Cel mai inteligent din partea asasinilor ar fi fost să-i lase să rămână aici, înconjurați de pericole, spunându-le celorlalți oameni din Stație că cei doi turiști ciudați doriseră o imersiune de durată. Și să lase apoi natura să-și urmeze cursul.

Gândurile lui declanșară tremurături în Eupan, așa că abandonă ideea respectivă. Mai bine să gândească abstract. Aici existau multe aspecte ce trebuiau înțelese.

Bănuia că anticii care aduseseră aici panii, gigantilopele și celelalte animale experimentaseră cu rabonii, pentru a vedea dacă puteau transforma un primat mai îndepărtat din punct de vedere al rudeniei în ceva asemănător oamenilor. Intenția părea imorală, dar credibilă. Savanților le place să experimenteze.

Ajunseseră până la vânătoarea în haită, totuși rabonii nu aveau alte unelte cu excepția pietrelor grosolan cioplite, folosite ocazional la tăierea cărnii după doborârea vânatului.

Sub acțiunea evoluției, peste alte câteva milioane de ani ar fi putut să ajungă la inteligența panilor. Care specie ar fi dispărut după aceea?

În clipa de față, nu-i păsa prea mult de asta. Simțise o furie reală, când panii — *semenii lui*! — îi atacaseră, chiar și după ce îi văzuseră pe raboni. De ce?

Întrebarea îl intriga, întrucât era sigur că acolo exista ceva ce trebuia să înțeleagă neapărat. Psihoistoria trebuia să se ocupe de asemenea impulsuri fundamentale, subconștiente. Reacția panilor fusese neplăcut de similară cu nenumărate episoade din istorie.

Urăște-i pe Străini!

Trebuia să înțeleagă acest adevăr neclar.

Panii se adunau în grupuri mici, respingând intrușii, împerechindu-se majoritar în tribul lor de numai câteva zeci de indivizi. Asta însemna că orice trăsătură genetică nouă putea fi transmisă rapid celorlalți membri, prin împerecheri între rude. Dacă asta ajuta la supraviețuirea tribului, decizia aspră a șansei ar fi selectat trăsătura respectivă pentru supraviețuirea sa. Cât se poate de corect!

Pe de altă parte, trăsătura nu trebuia diluată. Un trib format din aruncători excelenți de pietre ar fi dispărut, dacă s-ar fi alăturat unei populații mai numeroase, de ordinul sutelor. În urma contactului, s-ar fi împerecheat în afara micului lor clan inițial. Rezultatul — moștenirea lor genetică se dilua.

Prin urmare, ideală era atingerea unui echilibru între accidentele genetice în grupurile mici și stabilitatea grupurilor mari. Un trib norocos ar fi putut beneficia de gene favorabile, care să-i confere trăsături corespunzătoare următoarei provocări ridicate de lumea aflată în permanentă schimbare. Tribul respectiv s-ar fi descurcat bine, dar era inutil dacă genele acelea nu puteau fi transmise la cât mai mulți pani.

Cu ceva împerecheri desfășurate în afara tribului, trăsătura se putea transmite și altor cete de pani. Prin sita timpului și alții ar fi căpătat-o. S-ar fi răspândit...

Asta însemna că dezvoltarea unei animozități mocnite față de indivizii din exterior, sentimentul acut al nepotrivirii lor era într-adevăr *util. Nu vă împerecheați cu ei!*

În felul acesta, triburile mici își menținеau trăsăturile specifice, iar unele puteau chiar să prospere. Cele din urmă rezistau; majoritatea piereau. Salturile evoluționare apăreau mai rapid în triburile mici, semi-izolate, ai căror membri se împerecheau foarte puțin în exterior și de aceea își păstrau bunurile genetice într-un singur „coșuleț". Numai ocazional se împerecheau cu membri din alte triburi — adesea, prin viol.

Prețul era mare: o preferință excesivă pentru grupul lor micuț.

Ei detestau mulțimile, străinii, zgomotele. Grupurile cu mai puțin de zece membri erau prea vulnerabile la boli sau prădători; ajungeau câteva decese ca să fie distruse. Pe de altă parte, un număr prea mare de membri ducea la pierderea concentrării oferite de împerecherea limitată. Indivizii erau extrem de loiali grupului din care făceau parte, identificându-se cu ușurință noaptea grație mirosului, chiar de la distanțe mari. Întrucât aveau multe gene comune, acțiunile altruiste reprezentau ceva obișnuit.

Onorau până și eroismul, deoarece, dacă eroul murea, genele lui erau deja transmise prin urmași.

Cultura putea amplifica efectele, chiar dacă niște străini ar fi trecut testele de deosebiri în privința aspectului, obiceiurilor, mirosului, țesălării. Noii veniți care aveau graiuri, obiceiuri sau ținute diferite ar fi părut respingători. Orice slujea la particularizarea unui trib ajuta la menținerea unui nivel ridicat al urii.

Atunci fiecare ansamblu genetic, oricât de mic, ar fi fost impulsionat de selecția naturală să reliefeze deosebirile ce nu fuseseră moștenite, până și pe cele arbitrare, vag asociate aptitudinilor de supraviețuire... și în felul acesta se năștea cultura. Așa cum făcuseră oamenii.

Diversitatea în complexitățile lor tribale evita diluarea genetică. Ei răspundeau chemării străvechi a tribalismului rezervat, precaut.

Hari/Eupan se foi tulburat. Într-un moment al raționamentelor sale, termenul „ei" apăruse în gândurile lui Hari semnificând atât oameni, cât și pani. Descrierea se potrivea amândurora.

Asta era cheia! Oamenii se uniseră în Imperiul gigantic, *în ciuda* tribalismului lor înnăscut, a moștenirii lor similare cu a panilor. Era un miracol!

Totuși și miracolele solicitau explicații. Panii puteau fi modele utile pentru nobilime și pentru numeroșii cetățeni — cele două clase încurajate să aibă urmași.

Pe de altă parte, cum fusese posibil ca Imperiul să-și mențină stabilitatea, folosind creaturi atât de primitive ca oamenii?

Hari nu privise niciodată subiectul acesta într-o lumină atât de puternică... și de umilitoare.

Și nu avea nici un răspuns.

20

Continuară să înainteze, în ciuda neliniștii clare și profunde a panilor.

Eupan adulmecă ceva care-l făcu să privească rapid în toate părțile. Cu trusa lui completă de gânduri liniștitoare și cu trucurile subtile pe care le învățase, Hari îl făcu să meargă mai departe.

Sheelah avea mai multe probleme. Femelei nu-i plăcea să se chinuie, cățărându-se prin râpele lungi și abrupte care urcau spre creastă. Tufișuri contorsionate le blocau drumul și dura mult până când le ocoleau. La această altitudine, fructele erau mai greu de găsit.

Pe Eupan îl dureau permanent umerii și brațele. Panii mergeau în patru labe, pentru că brațele lor foarte puternice erau în același timp împovărător de grele. Circulând atât în copaci cât și pe sol, nimic nu se putea optimiza. Sheelah și Eupan mormăiau și schelălăiau de durerea care nu le părăsea nici o clipă tălpile, picioarele, încheieturile și brațele. Panii n-aveau să fie niciodată exploratori ai ținuturilor îndepărtate.

Amândoi îi lăsau să se oprească frecvent, ca să mestece frunze și să se adape din scorburi, o rutină, folosirea unui instrument simplu. Adulmecau întruna văzduhul, neliniștiți.

Mirosul care-i tulbura pe ambii pani devenea tot mai puternic, mai sumbru.

Sheelah era în față și trecu prima peste creastă. Jos de tot, spre vale, puteau distinge contururile sobre ale Stației. Un vehicul zburător se înălță de pe acoperiș și coborî silențios în vale. Nu reprezenta un pericol pentru ei.

Hari își aminti scena petrecută parcă acum un secol, când stăteau pe verandă, cu pahare în mâini, iar Dors spusese „Dacă ai mai fi rămas pe Trantor, puteai să fii ucis". Același lucru era valabil și dacă părăsise Trantorul...

Începură să coboare panta abruptă. Ochii panilor tresăreau la fiecare mișcare neașteptată. O briză rece clătina cele câteva tufișuri scunde și copăceii contorsionați; unii erau carbonizați și spintecați de trăsnete. Masele de aer ridicate din văi se luptau aici într-o încleștare brutală de presiuni. Creasta aceasta stâncoasă era departe de teritoriul confortabil al panilor. Iuțiră pasul.

În față, Sheelah se opri.

Fără un zgomot, cinci raboni se ridicară din ascunzători, alcătuind un semicerc perfect în jurul lor.

Hari nu-și putea da seama dacă era aceeași haită dinainte. Dacă da, erau niște vânători remarcabili dotați cu memorie pe termen lung, care nu uitaseră ce li se întâmplase și nici care le fusese scopul. Îi așteptaseră acolo unde nu existau copaci în care panii să poată urca.

Rabonii mențineau o tăcere stranie când avansau; doar ghearele le clicăiau ușor.

Hari strigă spre Sheelah și emise câteva zgomote feroce, agitând brațele în văzduh, scuturând pumnii și căutând să impresioneze. Îl lăsă pe Eupan să se ocupe de cacealma, în timp ce el gândea rapid.

Era clar că o haită de raboni putea veni de hac la doi pani izolați. Ca să supraviețuiască, trebuia să-i surprindă pe raboni, să-i sperie.

Privi în jur. Azvârlirea cu pietre n-avea să păcălească pe nimeni. Păși spre stânga, spre un copac spintecat de trăsnet, fără să aibă o idee clară asupra intențiilor sale.

Sheelah îl văzu și ajunse acolo prima, cu pași energici. Eupan ridică două pietre și le azvârli spre rabonul cel mai apropiat. Una îl lovi pe acesta în coaste, fără să-l rănească.

Rabonii începură să dea roată în jurul lor. Comunicau între ei prin mârâituri răguşite.

Sheelah sări pe un ciot uscat al copacului şi acesta se rupse. Ea îl ridică şi Hari îi înţelese ideea. Era un lemn lung cât înălţimea femelei.

Rabonul cel mai mare mârâi şi toţi se priviră între ei. Atacară.

Cel mai apropiat veni spre Sheelah. Ea îl lovi în umăr cu capătul bont al ciotului şi rabonul chelălăi.

Hari înhăţă o cracă din trunchiul despicat. Nu putea s-o desprindă. Un alt chelălăit în spatele său, apoi Sheelah ciripi cu glas ascuţit, înspăimântat.

Era mai bine să-i lase pe pani să-şi elibereze vocal tensiunea, dar îi simţi teama şi disperarea din ton şi ştiu că provenea şi din partea lui Dors.

Alese cu atenţie un ciot mai mic. Îl prinse cu ambele mâini şi îl răsuci, folosindu-se de greutatea întregului corp şi de muşchii mari ai umerilor, rupându-l aşa încât să aibă un vârf ascuţit, neregulat.

Suliţe — unica modalitate prin care se puteau ţine la depărtare de ghearele ascuţite ale rabonilor. Panii nu foloseau niciodată arme aşa avansate. Evoluţia nu-i învăţase deocamdată lecţia respectivă.

Rabonii îi înconjuraseră acum complet. El şi Sheelah stăteau lipiţi spate în spate. Hari de abia se proptise bine pe picioare, când un rabon mare şi întunecat se repezi spre el.

Încă nu pricepuse ideea de suliţă. Se lovi de vârful ascuţit al ciotului şi se trase înapoi. Urlă îngrozitor. Eupan se scăpă pe el de frică, dar ceva anume din Hari îl făcu să-şi păstreze controlul.

Rabonul se retrase, schelălăind, şi se întoarse ca să fugă. În mijlocul gestului, se opri. Pentru o clipă prelungă, parcă suspendată în afara timpului, şovăi... apoi reveni spre Hari.

Avansă cu o siguranţă regăsită. Ceilalţi raboni priveau. Rabonul negru se apropie de acelaşi trunchi pe care-l folosise Hari şi, dintr-o singură mişcare, rupse o aşchie lungă, ascuţită. Apoi porni spre Hari, se opri şi, cu o singură gheară, îndreptă lemnul înainte. Scutură din capul mare, îl privi şi se răsuci pe jumătate, aşezând un picior mai în faţă.

Cu un şoc, Hari recunoscu poziţia de scrimă.

Vaddo o folosea. Vaddo controla acest rabon.

Era soluţia perfectă. În felul acesta, moartea panilor avea să fie cât se poate de naturală. Vaddo putea declara că dezvolta imersiunea în raboni ca o nouă aplicaţie comercială a aceluiaşi echipament care funcţiona în cazul imersiunii în mintea panilor.

Vaddo avansă grijuliu, pas cu pas, ținând cu două gheare sulița lungă. Îi mișca vârful în cerc. Gesturile erau sacadate; ghearele nu aveau dexteritatea mâinilor de pan. Rabonul era însă mai puternic.

Veni spre el, se prefăcu că lovește, apoi împunse fulgerător. Hari de abia reuși să se ferească în lateral, deviind sulița cu bățul lui. Vaddo se redresă iute și atacă din stânga. Fandare, fentă, fandare, fentă. Hari le pară pe toate.

Săbiile de lemn se loviră și Hari speră ca a lui să nu se rupă. Vaddo își controla excelent rabonul, care nu mai încerca să fugă, așa cum făcuse mai devreme.

Hari încerca să-i devieze asalturile în lateral. Trebuia să recurgă la alt atu, altfel forța superioară a rabonului avea să se impună în cele din urmă. Descrise un cerc lent, îndepărtându-l pe Vaddo de Sheelah. Ceilalți raboni o prinseseră la mijloc, dar n-o atacau. Toată atenția lor era îndreptată către cei doi dueliști.

Matematicianul îl atrase pe Vaddo spre o zonă stâncoasă. Rabonul avea probleme cu ținerea suliței și, ca să fie în poziția optimă, trebuia să-și privească întruna ghearele. Asta însemna că era mai puțin atent pe unde îi călcau copitele. Hari respinse un atac, fandă și continuă să se deplaseze, silindu-l pe rabon să pășească în lateral. Puse o copită mare pe niște pietre colțuroase, se clătină, apoi își reveni.

Eupan sări în stânga. Rabonul păși din nou, iar copita lui se poticni în ceva și el își pierdu echilibrul. Hari profită instantaneu. Fandă în clipa în care rabonul privi în jos, căutând să găsească teren ferm. Hari îl lovi în plin cu vârful suliței sale.

Împinse cu putere. Ceilalți raboni gemură.

Pufnind de furie, rabonul negru încercă să scape de vârful ascuțit. Hari îl avansă pe Eupan, împingând și mai apăsat sulița. Rabonul urlă răgușit. Eupan împunse din nou și răsuci. Țâșni sânge, care se sparse cu picături grele în praf. Genunchii rabonului se îndoiră și creatura se prăbuși.

Hari aruncă o privire peste umăr. Ceilalți raboni intraseră în acțiune. Sheelah ținea pe loc trei dintre ei, zbierând atât de puternic încât îl scotea din minți chiar și pe el. Deja rănise unul. Sângele i se prelingea pe blana scurtă și cafenie.

Ceilalți însă nu atacau. Dădeau ocol femelei, mârâiau și tropăiau, totuși nu se apropiau. Erau derutați. În același timp, învățau. Hari le vedea ochii rapizi, inteligenți, studiind situația, această nouă mutare din războiul veșnic.

Sheelah se mișcă și-l împunse pe rabonul cel mai apropiat. Acesta se repezi spre ea, arătându-și colții și Sheelah împunse din nou, mai adânc. Creatura urlă, se întoarse... și fugi.

Gestul îi determină și pe ceilalți să facă la fel. Cu toți o șterseră, lăsându-și tovarășul gemând pe sol. Ochii lui încețoșați priveau sângele care i se scurgea. Apoi licăriră și Vaddo dispăru. Animalul se înmuie.

Cu gesturi deliberate, Hari ridică un bolovan și izbi în țeasta rabonului. Era o treabă urâtă, iar el se retrase în interiorul lui Eupan și lăsă furia întunecată, mocnită să irupă.

Se aplecă și cercetă creierul rabonului. Un păienjeniș argintiu fin învelea sfera spongioasă, circumvolută. Circuite de imersiune.

Întoarse spatele cadavrului și abia atunci văzu că Sheelah era rănită.

21

Stația se afla pe vârful unei coline neregulate. Făgașe adânci confereau pantei aspectul unui chip obosit, brăzdat de riduri. Tufișuri sârmoase îi împânzeau poalele.

Eupan gâfâia mergând pe terenul neregulat, afectat de eroziune. Prin ochii panilor, noaptea era stranie: un peisaj tremurător de tonuri verzui palide și umbre tivite cu albăstrui. Pe panta mult mai lungă a unui munte uriaș, colina se distingea având o nuanță aparte, totuși vederea panilor nu putea desluși trăsături distincte îndepărtate. Panii trăiau într-o lume imediată, apropiată.

De acum zărea limpede în față zidul strălucitor și neted care înconjura Stația. Era masiv, înalt de cinci metri, iar din turul care fusese oferit turiștilor își amintea că la partea superioară era acoperit cu cioburi de sticlă.

Înapoia lui se auziră gâfâielile lui Sheelah care escalada panta. Rana din flanc o făcea să meargă țeapăn, cu trăsăturile feței contorsionate într-o mască rigidă. Refuzase să se ascundă la baza pantei. Amândoi erau aproape epuizați și panii protestau, în ciuda a două popasuri dedicate fructelor, larvelor și odihnei.

„Discutaseră" posibilitățile, folosindu-se de sărăcăciosul vocabular prin semne, de grimasele fețelor și de scrisul în praf. Doi pani erau vulnerabili aici, în loc deschis. Nu se puteau aștepta să se repete norocul din episodul cu rabonii; pe lângă faptul că erau obosiți, se găseau într-un teritoriu necunoscut.

Momentul cel mai bun pentru apropierea de Stație era noaptea. Cei care puseseră totul la cale nu aveau să aștepte la nesfârșit. De

dimineaţă şi până acum, fuseseră nevoiţi să se ascundă în două rânduri de aparatele de zbor. Era extrem de ispititor să se odihnească până a doua zi, însă Hari avea o presimţire care-l făcea să se grăbească.

Sui panta, cu ochii în patru după alarmele electronice. Nu se pricepea deloc la chestiunile tehnice.; trebuia să fie atent la lucrurile evidente şi să spere că Staţia nu fusese protejată şi împotriva unor intruşi dotaţi cu raţiune.

În lumina slabă, ochii panilor vedeau perfect în apropiere, dar nu zări nimic suspect.

Alese un loc de lângă zid, aflat în umbra unor copaci. Sheelah se apropie, gâfâind întretăiat. Ridică ochii: zidul părea imens, imposibil de depăşit...

Hari privi fără grabă terenul din jur. Nu se zărea nici un semn de mişcare. Locul avea un miros straniu pentru Eupan, cumva *în neregulă*. Poate că animalele ocoleau clădirile străine. Ar fi fost bine, fiindcă astfel paznicii dinăuntru ar fi fost mai puţin atenţi.

Zidul era din beton perfect neted. În vârf, avea o buză răsfrântă spre exterior, care îngreuna şi mai mult escalada.

Sheelah arătă spre copacii care creşteau lângă împrejmuire. Cioturile cele mai apropiate dovedeau că realizatorii se gândiseră la posibilitatea ca animalele să sară înăuntru de pe ramuri; totuşi unii arbori erau destul de înalţi şi ajungeau la câţiva metri de coama zidului.

Oare un pan ar fi putut să sară pe distanţa aceea? Greu de crezut, mai ales când era obosit. Sheelah arătă spre el, apoi spre ea, după care întinse braţele înainte şi le balansă. Se puteau *balansa*, pentru a străbate distanţa?

O privi cu atenţie. Constructorii nu ar fi anticipat doi pani care să coopereze în felul acela. Hari miji ochii spre vârf. Prea sus pentru a-l escalada, chiar dacă Sheelah i s-ar fi suit pe umeri.

Da, semnală el.

Peste câteva minute, când Sheelah îl ţinea de picioare şi se pregătea să-şi desfacă mâinile de pe creangă, avu îndoieli.

Pe Eupan nu-l deranja gimnastica aceea, ba chiar era fericit să se afle din nou într-un copac. Raţiunea lui Hari îi răcnea însă întruna că nu putea reuşi aşa ceva. Talentul natural al panului intra în conflict cu prudenţa umană.

Din fericire, nu avu la dispoziţie mult timp ca să-şi examineze dubiile. Sheelah îl smuci de pe ramură. Căzu, ţinut doar de braţele ei.

Sheelah se prinsese zdravăn cu picioarele de o creangă groasă şi acum începu să-l legene ca pe o greutate aflată la capătul unei corzi.

Îl balansă înainte şi înapoi, sporind treptat amplitudinea. Înainte, înapoi, sus, jos, simţind în cap apăsarea centrifugală. Pentru Eupan nu reprezenta nimic neobişnuit, însă pentru Hari era un carusel de rotaţii care-i opreau inima.

Crenguţe mici îl atinseră şi se întrebă cât zgomot făceau, dar apoi uită de orice, deoarece capul îi ajungea deja la creasta zidului.

Buza de beton era rotunjită pe partea interioară, astfel ca nici un cârlig să nu se poată agăţa acolo.

Se balansă înapoi în jos, cu capul repezindu-se spre sol. După aceea, sus, prin ramurile inferioare, cu crenguţele lovindu-i obrajii.

La următorul balans, ajunse mai sus. Pe toată coama zidului scânteiau cioburi mari. O treabă făcută cu profesionalism.

De abia avu timp să vadă toate astea, când Sheelah îi dădu drumul.

Zbură în sus, cu braţele întinse înainte... şi de abia prinse buza zidului. Dacă n-ar fi avut proeminenţa spre exterior, n-ar fi izbutit să se agaţe.

Îşi lăsă corpul să se izbească de zid. Picioarele îi căutară cu disperare un reazem pe faţa netedă. Câteva degete izbutiră să se proptească. Se trase în braţe, cu muşchii umflându-se... şi sui deasupra. Până atunci nu-şi dăduse seama cât de puternic putea să fie un pan. Nici un om n-ar fi putut reuşi aşa ceva.

Îşi tăie braţul şi coapsa în cioburile de sticlă. Era dificil să se ridice în picioare şi să găsească un loc unde să poată sta.

Simţi un val de triumf. Flutură braţul spre Sheelah, invizibilă în coroana copacului.

De aici încolo era pe cont propriu. Brusc îşi dădu seama că trebuia să fi încropit un fel de funie din liane împletite. După aceea, ar fi putut s-o ridice şi pe Sheelah. „Ideea este bună, dar tardivă."

Nu avea rost să mai întârzie. Curtea interioară a Staţiei se distingea parţial printre copaci; câteva luminiţe ardeau. Liniştea era deplină. Aşteptaseră până ce trecuse jumătate din noapte; nu avusese la îndemână nici un ceas care să-l anunţe momentul, doar instinctul lui Eupan.

Privi jos. Chiar sub degetele sale de la picioare, încastrată în beton, sclipea sârmă ghimpată. Păşi cu atenţie printre liniile strălucitoare. Între dinţii ascuţiţi de sticlă era loc cât să pună vârful piciorului. Un arbore îi bloca perspectiva şi în lumina slabă a Staţiei nu putea să zărească aproape nimic dedesubt. Asta însemna cel puţin că nici alţii nu-l vedeau pe el.

Oare ar fi bine să sară pe sol? Se afla prea sus. Copacul care-l camufla era aproape, dar nu putea distinge nimic în el. Stătu locului și se gândi, însă nu-i veni nici o idee. Sheelah rămăsese jos, singură, și nu-i plăcea s-o lase acolo unde o așteptau pericole pe care nu le cunoștea.

Gândea ca un om și uita că avea aptitudinile unui pan.

„Haide!" Sări. Crenguțe trosniră și el se prăbuși greoi prin beznă. Ramuri îi înțepară fața. Întrezări în dreapta o formă întunecată, își strânse picioarele, se roti cu brațele întinse... și agăță o cracă. Degetele i se strânseră cu ușurință în jurul ei și-și dădu seama că era prea subțire... *prea subțire*...

Se rupse. Trosnetul îi răsună ca un tunet în urechi. Căzu, dând drumul crengii. Spinarea îi lovi un obiect dur și se rostogoli, bâjbâind după ceva de care să se prindă. Degetele i se închiseră în jurul unei ramuri groase și se legănă pe ea. În cele din urmă, își îngădui un suspin.

Frunze foșniră, crengi se legănară. Nimic mai mult.

Se găsea pe la jumătatea copacului. Articulațiile îl dureau înnebunitor, ca o galaxie de junghiuri mici și ascuțite.

Hari se relaxă și-l lăsă pe Eupan să se ocupe de coborâre. Căderea prin copac produsese destul zgomot, totuși nu se întrevedea nici o mișcare pe pajiștile largi care se întindeau între el și clădirile mari, luminoase.

Se gândi la Dors și-și dori să fi existat vreo modalitate prin care s-o fi putut anunța că ajunsese înăuntru. Gândindu-se la ea, aprecie din ochi distanța față de copacii cei mai apropiați și memoră dispunerea lor, astfel încât să-și poată găsi drumul la întoarcere și cu ochii închiși, dacă ar fi fost nevoit să fugă.

Și acum — ce să facă? Nu avea un plan.

Îl îmboldi încetișor pe Eupan — care era nervos și obosit, de abia controlabil — în niște tufișuri dispuse sub forma unui triunghi. Mintea panului era ca un cer în furtună, despicat de trăsnete neregulate. Nu gânduri precise, ci mai degrabă noduri de emoții, formându-se și fulgerând în jurul unor nuclee fragile de anxietate. Răbdător, Hari apelă imagini liniștitoare, reușind să-i calmeze răsuflarea, și fu cât pe aici să nu audă sunetele slabe.

Răpăituri ușoare pe o alee pietruită. Cineva care alerga rapid.

Apărură de după triunghiul de tufișuri. Mușchi încordați, piele lucioasă, picioare butucănoase gonind. Erau perfect antrenați să caute și să ucidă în tăcere, fără avertisment.

Pentru Eupan, monștrii erau străini, terifianți, și se retrase panicat din fața celor două proiectile de mușchi și oase. Gingiile întunecate dezveliră colți albi, sclipind sub ochi.

Apoi Hari simți ceva mișcându-se în Eupan. Răspunsuri antice, instinctive îi opriră retragerea, îi încordară corpul. Nu avea timp să fugă, așa că trebuia *să lupte.*

Eupan se încordă, perfect echilibrat. Cei doi puteau să-i atace brațele, așa că le trase înapoi, ghemuindu-se cu fața cât mai coborâtă.

Panul mai luptase cu animale de pradă cu patru picioare, care atacau în haită, demult în memoria ancestrală, și știa instinctiv că acestea se aliniau și se repezeau asupra unui membru întins al victimei sau asupra beregatei. Caninele voiau să-l răstoarne, să-i spintece jugulara, să-l sfârtece și să-l rupă în secundele vitale de surprindere.

Se strânseră laolată, ghemuri de tendoane iuți, alergând aproape umăr lângă umăr, cu capetele mari ridicate... și săriră.

În timpul saltului, erau decise, Eupan știa asta. Și vulnerabile.

Eupan ridică ambele brațe, ca să prindă labele anterioare ale caninelor.

Se trânti pe spate, încordând picioarele, cu mâinile aproape imediat sub fălcile atacatorilor. Inerția dogilor cablați îi purtă peste capul său, când el sări înapoi.

Panul se rostogoli pe spate, trăgând cu putere și smucitura bruscă le propulsă pe canine înainte, astfel că nu reușiră să întoarcă și coboare capetele, ca să-l muște de mâini.

Saltul, prinderea, pivotarea și balansarea rapidă, propulsarea — toate se combinară într-un vârtej centrifugal care azvârli dogii peste Eupan, când el însuși căzu, rostogolindu-se. Simți picioarele caninelor pocnind și le dădu drumul. Zburară peste el cu chelălăituri de durere.

Eupan descrise o tumbă completă înapoi, cu capul strâns la piept, și ateriză pe umeri. Auzi un bufnet surd și dinții îi clănțăniră. Un alt bufnet, când caninele izbiră solul; picioarele rupte nu le mai permiseseră amortizarea.

Se repezi spre ele, gâfâind întretăiat. Încercau să se ridice, întorcându-se pe picioarele fracturate, pentru a-și întâmpina prada. Cu toate acestea nu lătrau deloc, ci doar schelălăiau încetișor de durere și mârâiau furioase. Un dog înjură vehement și destul de obscen.

Celălalt incanta:

– Ticălosssule... ticălosssule...

Animale retrăgându-se în vasta și trista lor noapte.

Eupan sări cât mai sus, pentru a cădea pe amândoi dogii o dată. Tălpile sale le afundară beregățile în sol și simți oasele rupându-se.

Știu că dogii muriseră, chiar înainte să se retragă și să-i privească.

Sângele lui Eupan clocotea de fericire. Hari nu simțise niciodată fiorul acela de satisfacție, nici în prima imersiune, atunci când panul ucisese un Străin. Victoria asupra unor creaturi străine, cu colți și gheare, care te atacă din noapte era o plăcere profundă, copleșitoare.

Hari nu făcuse absolut nimic. Succesul îi aparținea exclusiv lui Eupan.

Pentru câteva momente prelungi, Hari se scăldă în bucurie, în aerul rece al nopții, simțind fiorul de extaz.

Treptat, rațiunea îi reveni. Existau și alți dogi cablați. Eupan îi surprinsese pe aceștia doi, dar un asemenea noroc nu se ivea de două ori.

Cadavrele animalelor erau ușor de văzut pe pajiște. Ar fi atras atenția.

Lui Eupan nu-i plăcu să le atingă. Intestinele li se deșertaseră și duhoarea era pătrunzătoare. Lăsară dâre pe iarbă, când le târî în tufișuri.

Timp, timp! Cineva avea să observe lipsa caninelor, avea să vină să investigheze.

Eupan era încă extaziat de victorie. Hari se folosi de surescitarea lui pentru a-l face să traverseze pajiștea lată, profitând de umbre. Energia pulsa în venele panului. Hari știa că era o simplă fericire glandulară de moment, acoperind oboseala profundă. Când se va risipi, Eupan va deveni ametit, greu de condus.

De fiecare dată când se opri, privi îndărăt și memoră puncte de reper. Poate că va trebui să se întoarcă pe aici, în fugă.

Era târziu și cea mai mare parte a Stației era în beznă. În zona tehnică însă un grup de ferestre înflori cu ceea ce lui Eupan i se păru o lumină imposibil de vie, stranie, fierbinte.

Fugi într-acolo și se lipi de perete. Avea noroc că Eupan era fascinat de citadela bizară a oamenilor cu puteri de zei. Mânat de propria sa curiozitate, trase cu ochiul pe o fereastră. Sub lumina alb-strălucitoare se întindea o sală mare, pe care Hari o recunoscu. Acolo, cu secole în urmă, se alăturase altor turiști colorat îmbrăcați, ca să plece în excursie.

Hari se folosi de curiozitatea panului ca să-l conducă în lateral, unde știa că o ușă se deschidea pe un coridor lung. Spre surpriza sa, ușa nu era încuiată. Eupan merse pe gresiile șlefuite ale coridorului, cercetând întrebător desenele fosforescente de pe plafon și pereți, care radiau o strălucire ivorie, liniștitoare.

Ușa unui birou era întredeschisă. Hari îl făcu pe Eupan să se ghemuiască și să-și strecoare doar capul înăuntru. Locul era pustiu — o încăpere intimă, elegantă, cu rafturi suind până la plafonul boltit.

Hari își reaminti că stătuse acolo și discutase despre procesul de imersiune. Așadar capsulele se aflau la numai câteva uși mai departe...

Scârțâitul de pantofi pe gresie îl făcu să se răsucească.

ExSpecul Vaddo se afla îndărătul lui, ațintind o armă.

În lumina puternică, fața bărbatului păru ciudată pentru ochii lui Eupan, misterios de osoasă. Prelungă, ascuțită, cu expresia greu de citit...

Hari simți valul de venerație în Eupan și-l lăsă să-l poarte înainte, ciripind încetișor. Eupan simțea respect, nu teamă.

Vaddo se încordă, agitând țeava armei sale hâde. Un clic metalic, Eupan ridică brațele în salutul pan ritual și Vaddo îl împușcă.

Impactul îl roti pe Eupan. Căzu, cu membrele rășchirate.

Buzele lui Vaddo se strâmbară disprețuitor.

- Ești deștept, profesore, așa-i? Nu te-ai gândit la alarma de la ușă!

Durerea din piept era ascuțită, surprinzătoare. Hari controlă durerea și furia lui Eupan, ajutându-le să se acumuleze. Eupan se pipăi și palma lui se ridică lipicioasă, mirosind în nările panului ca fierul încins.

Vaddo îi dădu ocol, agitând arma.

– M-ai *ucis*, amărâșteanule! Mi-ai distrus unul dintre cele mai bune animale experimentale. Acum trebuie să văd ce să fac cu tine.

Hari își adăugă propria furie peste mânia clocotitoare a lui Eupan. Simți încordându-se mușchii mari ai umerilor. Durerea din coaste îl fulgeră pe neașteptate. Eupan gemu și se rostogoli pe podea, apăsându-și rana cu o palmă.

Ținu capul plecat, astfel ca Eupan să nu poată vedea sângele care i se prelingea în josul piciorului. Energia părăsea corpul panului. O slăbiciune pătrunzătoare îi suia prin membre.

Ciuli urechile la mișcările lui Vaddo. O altă rostogolire agonizatoare, de data aceasta strângând picioarele la piept.

– Bănuiesc că, de fapt, nu-i decât o singură soluție...

Hari auzi clicul metalic.

Acum, da! Lăsă furia să i se reverse.

Eupan se împinse în antebrațe și aduse tălpile sub el. Nu avea timp să se ridice complet. Se repezi spre Vaddo, de jos.

Un glonț micuț îi țiui pe lângă cap. Hari îl izbi pe Vaddo în șold și-l trânti de perete. Mirosul bărbatului era amar, sărat.

Hari își pierdu tot controlul. Eupan îl trase pe Vaddo de lângă perete și îl lovi cu ambele mâini, cu toată puterea.

ExSpecul încercă să devieze atacul. Eupan înlătură jalnicele braţe umane. Pateticele tentative de apărare ale lui Vaddo erau aidoma unor pânze de păianjen făcute ferfeniţă.

Se lipi de Vaddo, lovind cu umerii lui masivi în pieptul bărbatului. Arma zăngăni pe gresie.

Eupan izbi din nou şi din nou.

Forţă, putere, bucurie.

Oasele pocniră. Capul lui Vaddo se smuci spre spate, izbi peretele şi bărbatul se înmuie.

Eupan se retrase şi Vaddo căzu pe podea. *Bucurie.*

Albine alb-albastre îi bâzâiau la marginea câmpului vizual.

„Trebuie să merg!", atât izbuti Hari să strecoare prin perdeaua de emoţii ce învăluia mintea panului.

Coridorul se clătină. Hari îl sili pe Eupan să păşească, ezitant şi pieziş.

Înainte, pe coridor, cu paşi dureroşi. Două uşi, trei... Aici? Încuiat. Următoarea uşă. Lumea se mişca parcă mai încet.

Uşa se deschise cu un clic. O anticameră pe care o recunoscu. Eupan se lovi de un scaun şi fu gata să cadă.

Hari sili plămânii să funcţioneze în forţă şi adânc. Inspiraţiile profunde îi limpeziră ochii de liniile negre care apăruseră acolo, dar albinele alb-albastre rămâneseră, bâzâind nervoase şi îndesindu-se.

Încercă următoarea uşă. Încuiată. Hari apelă tot ce mai putu de la Eupan. *Forţă, putere, bucurie.*

Eupan se trânti cu umărul în uşa solidă. Aceasta rezistă. O dată. Şi încă o dată, durere ascuţită... apoi se deschise brusc.

Exact, aici era! Incinta de imersiune. Eupan se împletici în zona capsulelor. Drumul printre consolele de comandă dură o veşnicie. Hari se concentră asupra fiecărui pas, coborând atent picioarele. Câmpul vizual al lui Eupan se clătina în sus şi în jos; capul părea să-i lunece pe umerii lichefiaţi.

Aici. Propria sa capsulă.

Tik-tokul lui Dors era pregătit. Îl văzuse venind şi se fixase de consolă, acoperind comenzile vitale.

Eupan se aplecă spre panoul de control al tik-tokului. Încercă să apese tastele, amintindu-şi codul de acces.

Degetele lui erau prea lătăreţe. Nu puteau atinge câte o singură tastă o dată.

Începerea de lumină albă se înceţoşa. Îl determină pe Eupan să încerce din nou codul, însă degetele butucănoase apăsau mai multe taste simultan.

Albinele alb-albastre îi zumzăiau la colţiul ochilor. Mâinile lui Eupan loviră frustrate în consolă.

„Gândeşte!" Hari privi împrejur. Eupan nu avea să mai reziste mult. Pe o masă din apropiere se găsea un blocnotes şi un pix.

Să lase o notiţă? Să spere că avea să fie găsită de cine trebuia?

Îl apropie pe Eupan, care se împleticea, de masă şi-l făcu să ia pixul. O idee îi pâlpâi vag, pe când încercă să scrie: TREBUIE...

Se întoarse şi reveni cu greu la capsulă. „Concentrează-te!"

Strângând cu putere pixul, lovi cu vârful. Acesta atinse o singură tastă. Albinele albastre îi jucau în faţa ochilor.

Codul de acces era greu de reamintit acum. Îl tastă încet, cifră cu cifră. Potrivi, puse, apăsă — şi reuşi! O luminiţă clipi, schimbându-şi culoarea din roşu în verde.

Bâjbâi la încuietori. Le deschise.

În capsulă zăcea Hari Seldon, liniştit, cu ochii închişi.

Comenzile manuale de urgenţă, da! Le cunoştea din instructaj.

Examină suprafaţa de oţel lucios şi descoperi panoul în lateral. Eupan privi ameţit literele lipsite de înţeles.

Hari însuşi avea greutăţi la citit. Literele tresăreau şi se contopeau.

Găsi câteva butoane şi servocomenzi. Mâinile lui Eupan erau şi mai greu de controlat. Avu nevoie de trei încercări cu pixul ca să activeze programul de revenire. Luminile începură să pâlpâie de la verde spre chihlimbariu.

Eupan se aşeză brusc pe podeaua răcoroasă. Albinele alb-albastre îi bâzâiau prin tot capul şi voiau să-l înţepe. Inspiră adânc aerul rece şi uscat, care acum părea lipsit de substanţă şi nu-l mai ajuta deloc...

Şi apoi, fără tranziţie, privea tavanul. Stătea pe spate. Plafonierele se întunecau, păleau. După aceea se stinseră.

Ochii lui Hari se deschiseră brusc.

Programul de recuperare continua să-i trimită electro-stimuli prin mușchi. Îi lăsă să tresară, să furnice și să-l doară, în timp ce gândea. Se simțea perfect. Nici măcar flămând, așa cum se simțise mereu după imersiuni. Cât timp stătuse în sălbăticie? Cel puțin cinci zile.

Se ridică în capul oaselor. În sala capsulelor nu era nimeni. În mod clar, Vaddo conectase o alarmă silențioasă, fără să mai alerteze pe altcineva. Asta indica, din nou, o conspirație la care luaseră parte puține persoane.

Se ridică, ametit. Ca să se elibereze, trebuia să desfacă electrozi și magneto-receptori, dar părea destul de simplu.

Eupan! Corpul mare bloca trecerea. Îngenunche și-i căută pulsul. Slab, neregulat.

Mai întâi însă — Dors! Capsula ei era lângă a sa și-i declanșă programul de revenire. Arăta bine.

Probabil că Vaddo blocase în vreun fel sistemul, astfel ca nici unul dintre tehnicienii de întreținere care ar fi privit consola să nu-și dea seama că se întâmplase ceva. O minciună simplă: un cuplu dorise o imersiune cu adevărat lungă, Vaddo îi avertizase, dar nu!, ei ținuseră morțiș, așa că... O poveste perfect plauzibilă.

Pleoapele lui Dors fluturară. Hari o sărută. Ea gemu.

El făcu un semn pan, *liniște*, și reveni la Eupan.

Sângele îi curgea continuu. Hari era surprins că nu poate distinge prin miros elementele bogate, înțepătoare din sângele panului. Oamenii pierdeau atât de multe!

Își scoase cămașa și încropi un garou. Cel puțin răsuflarea lui Eupan părea regulată. Între timp, Dors era gata să iasă și o ajută să se deconecteze.

– Eram ascunsă într-un copac, când... pac! spuse ea. Ce ușurare! Cum ai...

– Să-i dăm drumul!

Când ieșiră din sală, ea întrebă:

– În cine ne putem încrede? Cine a făcut...?

Se opri când îl văzu pe Vaddo.

– Ah!

Cumva, expresia ei îl făcu să râdă. Rareori era surprinsă.

– *Tu* ai făcut asta?

– Eupan.

– N-aș fi crezut niciodată că un pan ar putea... ar putea...

– Mă îndoiesc că cineva a mai fost imersat atât de mult timp. Oricum, nu sub stresul respectiv. Totul a... pur și simplu s-a descărcat.

Ridică arma lui Vaddo și-i studie mecanismul. Un pistol standard, cu amortizor. ExSpecul nu dorise să alerteze oamenii din Stație. Asta era promițător. Aici trebuie să existe persoane care să-i ajute. Porni spre aripa dormitoarelor.

– Stai — ce faci cu Vaddo?

– O să trezesc un medic.

Îl treziră într-adevăr... dar Hari îl duse mai întâi în sala capsulelor ca să-l îngrijească pe Eupan. Câteva derme și injecții, și medicul spuse că panul nu va avea probeme. Abia după aceea îi arătară trupul lui Vaddo.

Medicul se înfurie, dar Hari avea o armă. Nu trebui să facă altceva decât să i-o arate. Nu spuse un cuvânt, ci se mulțumi să o fluture.

Nu avea chef să vorbească și se întrebă dacă va mai avea vreodată. Atunci când nu puteai vorbi, te concentrai mai mult, pătrundeai în situații. Te imersai.

În plus, Vaddo murise de mult.

Eupan făcuse o treabă bună. Medicul clătină din cap, enumerând vătămările fatale.

Alarmele începură să sune. Brusc Hari simți o durere de cap teribilă. Șefa securității apăru și, din reacția ei, matematicianul își dădu seama că nu fusese implicată în complot. „Așadar, nu-l pot asocia Autorității Universitare", se gândi absent.

Totuși, cât de multe dovedea asta? Politicile imperiale erau subtile... Dors îl privise straniu tot timpul. El nu-și dădu seama de ce, până când înțelese că nici măcar nu se gândise să-l ajute mai întâi pe Vaddo. Eupan era chiar *el*, într-un fel pe care-l cunoștea profund, dar pe care nu-l putea explica.

Pe de altă parte, înțelese imediat când Dors dori să iasă din Stație și s-o cheme pe Sheelah. O aduseră și pe ea, din bezna sălbăticiei.

CEȚURI STRĂVECHI

PREISTORIA GALACTICĂ — ...distrugerea tuturor documentelor anterioare în decursul expansiunii omenirii prin Galaxie, urmată de epocile de războaie, ține în beznă problema originii oamenilor. Transformările uriașe petrecute pe atâtea planete au șters de asemenea orice mărturii ale unor civilizații extraterestre mult mai vechi. Este posibil ca asemenea societăți să fi existat, deși nu avem dovezi ferme în această privință. Unii istorici din antichitate credeau că măcar un tip de urme trebuie să fi supraviețuit în Galaxie: documentele electromagnetice. Ele ar fi fost inserate în fluxurile de plasmă sau în buclele din corona stelelor, rămânând astfel dincolo de posibilitățile de detecție ale tehnologiei Expansioniștilor. Nici chiar cercetările moderne nu au găsit asemenea structuri conștiente. Totuși nivelurile virulente de radiație din miezul Galaxiei — unde densitățile energetice pot asigura un adăpost promițător formelor cu bază magnetică — fac dificile și ambigue asemenea investigații. O altă teorie afirmă că este posibil ca aceste culturi să se fi „imprimat" în coduri de calculator pre-imperiale, rezidând astfel nedetectate în bănci antice de date. Speculațiile de acest fel nu au fost susținute de dovezi și au fost abandonate. În felul acesta, întrebarea referitoare la motivul pentru care Galaxia era lipsită de orice formă de viață avansată în momentul când Omul a început s-o exploreze rămâne fără răspuns...

ENCICLOPEDIA GALACTICĂ

Predicțiile lui Hari era statistice, abstracte. Îl punea pe gânduri să le vadă împlinindu-se atât de repede. Nu-i plăcea deloc senzația de turbulență, de agitație din acest loc — chiar dacă o înțelegea. Cel puțin deocamdată...

Diferențele extreme dintre bogăție și sărăcie erau fascinante; matematicianul știa bine că erau determinate de schimbare.

Pe Helicon, el văzuse ce însemna sărăcia... și o simțise pe pielea lui. Copil fiind, mama lui insistase să-i cumpere o pelerină cu câteva numere mai mari, „ca să-i ajungă pentru câțiva ani". De asemenea, îl oprea să joace fotbal, pentru că-și uza prea repede încălțămintea.

Pe Sark, ca și pe Helicon, cei cu adevărat săraci se găseau în zonele rurale. Uneori nici măcar nu-și puteau permite să întrebuințeze combustibili fosili. Bărbați și femei deopotrivă priveau cât era ziua de lungă în dosul unui animal de tracțiune, care ara pământul.

În propria lui familie, unii evadaseră din viața de agricultor năpăstuit și se angajaseră în liniile de producție. Peste o generație sau două, muncitorii din fabrică economisiseră laolaltă destui bani ca să cumpere o licență de comerț. Hari își amintea de unchii și mătușile sale care acumulau accidentări, la fel ca tatăl lui. Neavând bani, durerile îi asaltau peste ani de zile din pricina articulațiilor fracturate și a picioarelor netratate, bolile și afecțiunile urmându-i toată viața într-un mod care unui trantorian i s-ar fi părut inimaginabil.

În barăci dărăpănate, heliconienii munciseră cu mașini agricole mari, puternice, periculoase, care costau mai mult decât ar fi câștigat oricare dintre ei pe toată durata vieții. Viețile le erau invizibile, departe de meterezele mândrului Imperiu. Când mureau, în urma lor rămâneau doar amintiri efemere, cenușa luminoasă a unei aripi de fluture carbonizat într-un incendiu forestier.

Într-o societate stabilă, suferințele le-ar fi fost mai mici. Tatăl lui Hari murise pe când lucra ore suplimentare la o mașină uriașă. Cu un an în urmă dăduse faliment și se străduia să revină pe linia de plutire.

Fluxul și refluxul economic îl omorâseră pe tatăl lui, la fel de definitiv ca și cilindrul compresor care trecuse peste el, strivindu-l. Zguduirea pieților îndepărtate *ucisese*... și Hari înțelesese atunci ce trebuia să facă: să înfrângă nesiguranța însăși, să descopere ordine în disonanța aparentă. Psihoistoria *putea* s-o facă și să asigure un control.

Tatăl lui...

– Domnule profesor!

Glasul pătrunzător al lui Fyrnix îl smulse din reverie.

– Ah, da, turul cartierelor... Să fiu sincer, nu...

– Mă tem că deocamdată nu este posibil. Din nefericire a apărut o tulburare locală... Schimbă iute subiectul: Doresc să stați de vorbă cu inginerii care se ocupă de tik-tokii noștri. Au conceput tik-toki noi, autonomi, și susțin că le pot menține controlul folosind numai trei legi fundamentale — închipuiți-vă!

Dors nu-și putu camufla surpriza. Deschise gura, șovăi, apoi o închise. Hari simți și el un fior de alarmă, dar Fyrnix continuă să pălăvrăgească, referindu-se la noile proiecte ce se profilau la orizontul Sark. Apoi înălță din sprâncene și încheie radios:

– Ah, da... încă o noutate, chiar mai bună. Tocmai și-a anunțat sosirea un escadron imperial.

– Da? făcu Dors. Cine îl conduce?

– Ragant Divenex, General de Sector. Am vorbit cu el puțin mai devreme.

– La naiba, pufni Dors, e unul dintre oamenii lui Lamurk!

– Ești sigură? întrebă Hari; știa că în scurta pauză dinainte de a vorbi își consultase fișierele interne.

Ea încuviință, însă Fyrnix urmă calm:

– Sunt sigură că va fi onorat să vă ducă înapoi pe Trantor, când vă veți încheia vizita aici. Ceea ce sperăm că nu va fi prea repede, bineîn...

– A întrebat de noi? o privi Dors.

– S-a interesat dacă vă simțiți bine...

– Fir-ar să fie! exclamă Hari.

– Un General de Sector controlează toate găurile-de-vierme, nu? întrebă Dors.

– Da, cred că da, răspunse Fyrnix cu o expresie nedumerită.

– Suntem prinși în capcană, zise Hari.

Ochii lui Fyrnix se dilatară surprinși.

– Nu cred că dumneavoastră, un candidat la funcția de prim-ministru, trebuie să vă temeți...

– Liniște! o străpunse Dors cu o privire încruntată. În cel mai bun caz, Divenex ne va bloca aici.

– Iar în cel mai rău caz, va avea loc un „accident", continuă matematicianul.

– Nu există altă modalitate de a pleca de pe Sark? se interesă Dors.

– Parcă nu țin minte...

– Gândește-te!

Buimăcită, Fyrnix murmură:

– Bineînțeles, avem corsari care uneori recurg la viermii sălbatici, dar...

3

În cercetările sale, Hari descoperise o regulă ciudată. Acum se folosi de ea.

Dacă avea la dispoziție resursele necesare, birocrația dovedea caracteristica unei funcții care se dublează în timp. La nivel personal, motivul era dorința eternă a tuturor directorilor de a-și angaja cel puțin o secretară. Astfel se asigura constanta temporală a creșterii.

Finalmente se ajungea la un conflict cu capacitatea de susținere a societății. Dacă aveai la îndemână constanta temporală și capacitatea, puteai prezice nivelul de palier al birocrației sau, dacă respectiva creștere persista, data colapsului. Predicțiile asupra longevității unor societăți conduse de birocrații se încadrau într-o curbă precisă. În mod surprinzător, aceleași legi scalare funcționau și în cazul microsocietăților de felul agențiilor guvernamentale mari.

Birourile imperiale de pe Sark nu puteau acționa rapid. Escadronul Generalului de Sector Divenex trebuia să rămână în spațiul extraplanetar, deoarece se găsea într-o vizită pur oficială. Protocoalele continuau să fie respectate. Divenex nu voia să întrebuințeze forța brută, atâta timp cât putea avea succes mulțumindu-se să aștepte.

– Înțeleg, făcu Dors. În felul àsta avem la dispoziție câteva zile.

Hari aprobă din cap. Ținuse discursurile solicitate, negociase, promisese subvenții și favoruri — activități pe care le detesta intens. În timpul respectiv, Dors efectuase cercetările necesare.

– Încotro?

– Îmbarcarea!

Găurile-de-vierme erau labirinturi, nu simple tuneluri cu două capete. Cele mari existau poate de miliarde de ani; deocamdată nu colapsase nici una al cărei diametru depășea o sută de metri. Cele mici puteau să dureze doar ore sau, în cazul cel mai fericit, un an. În găurile-de-vierme mai înguste, contractările pereților *în timpul* trecerii puteau modifica pur și simplu punctul de ieșire al călătorilor.

Mai rău încă, găurile-de-vierme aflate în etapa finală dădeau naștere altora, tranzitorii și sortite pieirii, așa numiții „viermi sălbatici". Fiind deformări ale continuumului spațiu-timp, susținut de „traverse" cu densitate energetică negativă, găurile-de-vierme erau inerent nesigure. Pe măsură ce li se apropia sfârșitul, deformări mai mici se desprindeau din ele.

Lângă Sark existau şapte găuri-de-vierme. Una dintre ele era pe moarte. Se afla la distanţă de o oră-lumină şi producea viermi sălbatici cu dimensiuni de la lăţimea unei palme, până la câţiva metri.

Cu câteva luni în urmă, din gaura muribundă înflorise un vierme sălbatic măricel despre care, bineînţeles, escadronul imperial nu ştia nimic. Toţi viermii erau supuşi taxelor, aşa încât unul nou, necunoscut şi în acelaşi timp exploatabil, reprezenta o mină de aur. De cele mai multe ori, planetele nu-i raportau apariţia, decât după ce se dezintegrase într-un nor de particule subatomice.

Până atunci, piloţii transportau mărfuri prin el. Faptul că viermii sălbatici se puteau evapora practic pe neaşteptate făcea ca meseria lor să fie periculoasă, foarte bine plătită şi subiect de legende.

Piloţii erau genul de oameni cărora, în copilărie, le plăcuse să meargă pe bicicletă cu mâinile la spate, dar cu o diferenţă majoră... să o facă pe acoperişuri.

Printr-o logică stranie, copiii aceia crescuseră, urmaseră şcoli, îşi plăteau chiar şi taxele... dar în adâncul sufletului rămăseseră neschimbaţi.

Doar iubitorii de risc ar fi putut să străbată fluxul haotic al unui vierme tranzitoriu, asumându-şi şansele câştigătoare, *nu* pe celelalte, şi să supravieţuiască. Ei duseseră curajul pe culmi absolute.

– Viermele ăsta e cu probleme, rosti femeia cu păr spicat spre Dors şi Hari. Dacă mergeţi amândoi, pilotul nu mai are loc.

– Trebuie să rămânem împreună, declară hotărât Dors.

– Atunci va trebui să pilotaţi voi.

– Nu ştim cum, zise Hari.

– Aveţi noroc, rânji fără veselie femeia. Este un vierme scurt şi simplu.

– Care-s riscurile? întrebă direct Dors.

– Nu sunt agent de asigurări, doamnă.

– Trebuie să ştim...

– Uite ce-i, doamnă, o să vă-nvăţ să pilotaţi. Ăsta-i târgul.

– Sperasem să ne...

– Las-o moartă, altfel cade orice înţelegere.

4

În toaleta bărbaţilor, deasupra pisoarului pe care-l folosea, Hari zări o plăcuţă aurită: *Joquan Beunn, pilot-senior, s-a uşurat aici, 4 octdent, 13435.*

Fiecare pisoar purta o plăcuţă similară. În vestiar exista o maşină de spălat rufe; pe placa mare de deasupra ei scria: *Întregul Corp 43 Piloţi s-a uşurat aici, 18 marlass, 13675.*

Umor de piloți... Se dovedi profetic. Hari se scăpă pe el în decursul primei ședințe de antrenament.

De parcă ar fi dorit să facă mai puțin intimidantă lungimea absolut fatală a unei găuri-de-vierme care se închidea, piloții concepuseră planuri de evadare. Acestea funcționau numai în câmpurile ce înconjurau viermele, acolo unde gravitația începea să se deformeze și continuumul spațiu-timp era doar ușor curbat. Sub scaunul de pilotaj exista o rachetă mică, dar cu putere mare, care propulsa carlinga în exterior, îndepărtând-o automat de vierme.

Există totuși o limită privind tehnologia autoactivată ce poate încăpea într-o carlingă micuță. În plus, gurile viermilor erau afectate de „vremea" electrodinamică — tridente șerpuitoare de fulgere, descărcări albastre, vârtejuri magnetice roșii aidoma unor tornade. Echipamentele electrice nu funcționau bine dacă la gură bântuia o furtună puternică. Majoritatea comenzilor de urgență erau manuale; antice, dar inevitabile.

Acesta era motivul pentru care Hari și Dors urmară un program de instrucție. Destul de repede deveni clar că dacă folosea comanda „Ejecție", era bine să fi avut capul lăsat pe spate. Asta dacă nu dorea ca genunchii să-i izbească bărbia, ceea ce ar fi fost neplăcut, fiindcă ar fi trebuit să verifice dacă nu cumva carlinga începuse să se rotească. Așa ceva însemna vești rele, deoarece traiectoria respectivă îi putea readuce în vierme. Pentru corecția rotației, trebuia să tragă o pârghie roșie; dacă nu avea succes, trebuia să apese foarte repede — în termenii piloților, asta însemna o jumătate de secundă — două ciuperci albastre. La oprirea rotației, trebuia să elibereze mecanismul de acționare automată prin deblocarea a două butoane galbene, asigurându-se simultan că stătea cu spatele drept și cu mâinile între genunchi, ca să evite...

...și tot așa timp de trei ore. Toți păreau să considere că, deoarece era un matematician faimos, putea bineînțeles să rețină un întreg meniu de instrucțiuni, organizat până la nivelul fracțiunilor de secundă.

După primele zece minute, Hari înțelese că nu avea nici un rost să le distrugă iluziile, așa că se mulțumi să încuviințeze din cap și să îngusteze ochii, simulând că îi urmărea cu atenție și că era de-a dreptul fascinat. În acest timp, rezolvă mintal ecuații diferențiale.

– Sunt sigură că nu veți păti nimic, rosti mieros Fyrnix în sala de plecare.

Hari trebuia să admită faptul că femeia îi întrecuse așteptările. Le degajase drumul și-i amânase pe Cenușiii din birourile imperiale. Probabil că, vicleană, se aștepta la o recompensă din partea lui, ca prim-ministru. Perfect, viața cuiva merita răsplată.

– Sper că voi putea pilota nava, spuse el.

– Și eu, adăugă Dors.

– Instructorii noștri sunt cei mai buni, sublinie Fyrnix. Noua Renaștere încurajează excelența individuală...

– Da, aprobă Dors, sunt de-a dreptul impresionată. Poate că-mi vei explica detaliile programului vostru de Creare a Creativității. Am auzit multe despre el...

Hari îi surâse ușor în semn de mulțumire că o distrăgea pe Fyrnix. În mod instinctiv, detesta genul de încredere în sine agresiv, foarte răspândit pe Sark. Planeta se îndrepta spre dezastru, era sigur de asta. De abia aștepta să ajungă înapoi la bazele lui de date complete, ca să simuleze cazul Sark. Munca lui de până atunci necesita rafinare. Aici colectase în secret date noi și dorea să le aplice cât mai repede.

– Sper că nu vă faceți griji în legătură cu viermele sălbatic, domnule profesor, i se adresă din nou Fyrnix, încruntată.

– Nu va fi deloc ușor.

Trebuia să zboare într-un cilindru îngust, cu Dors în rol de copilot. Doar în felul acela reușiseră să atingă un nivel la limita competenței.

– Este *extraordinar*, cât de curajoși sunteți!

– Nu prea avem de ales, comentă Dors.

Afirmația era perfect adevărată. Încă o zi pierdută și Generalul de Sector i-ar fi arestat pe amândoi.

– Să călătoriți într-o navă cât un creion! Cu mijloace atât de primitive!

– Cred că a sosit momentul despărțirii, zise Hari afișând un surâs țeapăn.

Femeia reîncepea să fie obositoare.

– *Eu* sunt de acord cu Împăratul. O tehnologie care nu poate fi confundată cu magia nu-i suficient de avansată.

Așadar „maxima imperială" ajunsese deja până aici. Fleacurile se deplasau rapid dacă erau propulsate de mușchii Imperiului.

Cu toate acestea, Hari simți un nod în stomac.

– Aici ai dreptate.

Uitase remarca aceea.

Peste patru ore, apropiindu-se cu viteză de complexul imens al găurii-de-vierme, îi constată reversul.

Vorbi în laringofonul căştii, către Dors:

– La un curs din studenţie — cred că era Filosofia Nonliniară — profesorul a spus ceva ce n-o să uit niciodată: „Teoriile despre existenţă pălesc înaintea realităţii existenţei". Perfect adevărat!

– Suntem pe cursul 0-6-9-5, anunţă ea sec. N-avem timp de fleacuri.

– Nimic de aici nu-i un fleac... cu excepţia viermelui sălbatic.

Acesta se întrevedea ca o pată efervescentă de agitaţie vibrantă. Orbita pe gura principală a viermelui şi se distingea ca un punctuleţ îndepărtat şi strălucitor.

Nave imperiale patrulau în preajma gurii principale, ignorând viermele sălbatic. Fuseseră mituite cu mult timp în urmă şi se aşteptau ca o sumedenie de navete mici să se strecoare prin paza imperială.

Hari mai trecuse prin guri de vierme, dar întotdeauna la bordul unor crucişătoare impunătoare care străbăteau viermi cu diametrul de zeci de metri. De fapt, fiecare gură de asemenea dimensiuni era centrul unui complex în care se desfăşura un trafic perfect orchestrat. Putea zări sclipind în depărtare triajele şi coridoarele de injectare ale rutei principale.

Viermele lor sălbatic, un subprodus renegat, putea să dispară în orice clipă. Efervescenţa lui cuantică îi anunţa evanescenţa. „Poate şi pe a noastră", se gândi Hari.

– Vectorul de sumă nulă? întrebă el.

– Asimptotele de convergenţă — verificat! anunţă Dors.

Exact ca la şedinţele de antrenament.

Acum însă de ei se apropia o sferă care bolborosea portocaliu şi purpuriu pe contur. O gură de neon sclipitor. Strâmtă şi neagră în mijloc...

Hari simţi dorinţa bruscă să vireze, să nu plonjeze în pâlnia aceea imposibil de îngustă.

Dors citea datele de pe display. Calculatoarele le corectau cursul. El regla pe alocuri.

Nu-l ajuta cu nimic faptul că ştia care era fenomenul fizic fundamental. Găurile-de-vierme erau menţinute deschise de straturi de energie negativă, învelişuri de antipresiune create în prima convulsie a Universului. Energia negativă din „traverse" era echivalentă cu masa necesară pentru crearea unei găuri negre cu aceeaşi rază.

Aşadar se năpusteau spre o regiune a spaţiului cu o densitate inimaginabilă. Primejdia pândea însă numai la periferie, acolo unde tensiunile îi puteau dezintegra în atomi.

Pătrunderea exact prin centru era lipsită de orice pericole. Dar o eroare...

Ajutajele pulsară. Viermele sălbatic era acum o sferă neagră tivită de foc cuantic.

Care creştea.

Brusc, Hari percepu limitele jalnice ale navetei. Diametrul mai mic de doi metri, izolaţia subţire, amortizoarele de siguranţă reduse la minim. În spatele lui, Dors continua să murmure cifre, iar el le verifica... însă o parte a sa urla împotriva senzaţiei zdrobitoare de neajutorare, de parcă ar fi fost închis într-un coşciug.

Simţi din nou spaima viscerală care-l copleşise pe străzile Sarkoniei. Nu claustrofobie, ci ceva mai sumbru — teama împotmolitoare de confuzie, asaltul îndoielilor. Îl înhăţă, îl strânse de beregată.

– Vectori cumulaţi în 0-7-3, anunţă Dors.

Vocea îi era calmă, egală, un balsam miraculos. Hari se agăţă de siguranţa ei senină şi-şi stăpâni panica.

Ţiuiturile corecţiilor de ultimă clipă răsunară în cabina strâmtă. Un impuls scurt de accelerație...

Fulgere arcuindu-se aidoma unor şerpi albaştri şi aurii spre ei...

...prăbuşindu-se. Şi ieşind pe cealaltă gură, într-un vierme complex aflat la 15 000 de ani-lumină depărtare.

– Profesorul ăla, mormăi el, zău c-avea dreptate.

Dors oftă — singurul semn al încordării ei.

– Teoriile despre existenţă pălesc... înaintea realităţii existenţei. Da, iubitul meu! Viaţa întrece orice cuvinte despre ea.

✦ 5 ✦

Fură întâmpinaţi de un soare galben-verzui. Şi, destul de iute, de o navetă imperială de pază.

Se eschivară şi accelerară. Un viraj brusc şi pătrunseră în traficul care se îndrepta către deschiderea largă a unei găuri-de-vierme. Calculatoarele-dispecere comerciale le acceptară fără murmur prioritatea imperială. Hari învăţase bine. Dors îl corecta, dacă se pierdea.

Al doilea salt hiperspaţial dură numai trei minute. Ieşiră la distanţă mare de o pitică roşie palidă.

La al patrulea salt, stăpâneau perfect rutina. Deoarece deţineau codul de statut al curţii lui Cleon, nu existau nici un fel de obiecţii.

Totuşi, fiind pe fugă, erau siliţi să recurgă la prima gaură-de-vierme pe care o găseau. Oamenii lui Lamurk nu puteau fi cu mult în urma lor.

O gaură-de-vierme nu putea accepta trafic simultan în ambele sensuri. Navele de mare viteză plonjau în pâlnii a căror lungime putea varia de la dimensiunea unui deget la diametrul unei stele.

Desigur, Hari cunoştea cifrele generale. În discul galactic existau câteva miliarde de găuri-de-vierme. În medie, o Zonă Imperială avea raza de cincizeci de ani-lumină. Un salt te putea duce la mare distanţă, pe o planetă uitată de lume.

Asta influenţa psihoistoria. Unele planete agricole erau fortăreţe ecologice, relativ izolate. Pentru ele, Imperiul era un vis îndepărtat, sursa produselor exotice şi a ideilor bizare. Hipernavele traversau găurile-de-vierme în câteva secunde, apoi se epuizau târându-şi încărcăturile timp de ani şi decenii prin vidul pustiu.

Reţeaua viermilor avea multe deschideri lângă planete locuibile, dar şi în multe sisteme solare misterios de inutile. Imperiul poziţionase deschiderile viermilor mici — cu masa poate egală cu a unui lanţ muntos — lângă planete bogate. Existau însă şi deschideri de viermi cu mase gigantice, care orbitau în preajma unor sisteme solare complet pustii şi sterile.

Simple întâmplări sau o reţea de transport lăsată de o civilizaţie anterioară? În mod cert, găurile-de-vierme în sine proveneau din Marele Început, când apăruseră spaţiul şi timpul. Ele conectau regiuni depărtate care, cândva, fuseseră adiacente, pe timpul când Galaxia era tânără şi mai mică.

Hari şi Dors îşi dezvoltară de acum un ritm. Ieşeau printr-o gaură-de-vierme, stabileau contactul de comunicare şi se aşezau la coadă pentru următoarea plecare. Paznicii imperiali nu puteau opri navele ce aparţineau clasei conducătoare de pe Trantor, aşa că singurele momente periculoase erau cele în care îşi negociau plecarea.

Dors deveni expertă în privinţa asta. Emitea rafale de date spre calculatoarele-dispecer ale găurii şi — *tuşti*! — primeau vectorii de orbitare, îndreptându-se către următorul salt.

Regiunile întinse pe mii de ani-lumină, care acopereau lăţimea unui braţ spiral, erau în esenţă reţele de viermi suprapuse, organizate pentru transfer şi transport.

În orice moment materia se putea deplasa într-o singură direcţie printr-o gaură-de-vierme. Puţinele experimente cu transporturi

simultane în ambele direcții sfârșiseră dezastruos. Indiferent de felul în care experții încercaseră să îndepărteze navele una de cealaltă, simpla flexibilitate a tunelurilor determina catastrofa. Fiecare capăt al unei găuri-de-vierme îl „informa" pe celălalt despre ce anume tocmai înghițise. Informația respectivă se deplasa ca o undă, nu prin materia fizică, ci prin însăși tensiunea găurii-de-vierme — o unduire în „tensorul de stres", cum o denumiseră fizicienii.

Când prin ambele capete intrau nave, ele declanșau unde de stres ce se propagau una spre cealaltă, cu viteze care depindeau de vitezele și locațiile navelor. Stresul gâtuia tunelul, așa că, atunci când undele se întâlneau, pereții se apropiau ca fălcile unei menghine.

Esențial era faptul că undele se deplasau în mod diferit după coliziune. Ele interacționau, una încetinea și cealaltă accelera, într-o modalitate foarte nonliniară.

O undă putea să crească, iar cealaltă să se diminueze. Cea mare determina o succesiune de gâtuiri ale tunelului, care ajungea să semene cu un șir de cârnați. Când o navă întâlnea legătura îngustă dintre doi cârnați, se *putea* strecura pe acolo... dar calcularea traiectoriei era foarte dificilă. Dacă gâtuitura dintre cârnați apărea chiar în timpul trecerii navei prin locația respectivă... *trosc*!

Problema nu era numai de natură tehnică, ci o limitare reală, impusă de legile gravitației cuantice. Din această realitate fără echivoc deriva un sistem complex de măsuri de securitate, taxe, regulatori și supraveghetori, întregul aparat al unei birocrații care are într-adevăr un obiectiv și-l exploatează la maximum.

Hari învață să-și disipeze neliniștea, privind peisajele. În bezna spațiului, pluteau sori și planete de o frumusețe maiestuoasă, luminoasă.

Dincolo de frumos, o știa prea bine, pândea necesitatea.

Din calculele efectuate asupra găurilor-de-vierme rezultau adevăruri economice seci. Între planetele A și B puteau să existe șase salturi hiperspațiale; găurile-de-vierme nu erau pur și simplu conectate, aidoma unui sistem de metrou astrofizic. Fiecare capăt al saltului adăuga taxe oricărui produs.

Controlul unei întregi rute comerciale obținea un profit maxim. Lupta pentru control era permanentă, adesea violentă. Din punct de vedere al economiei, politicii și „inerției istorice" – tipul de inerție impusă evenimentelor — un imperiu local care controla o întreagă constelație de noduri trebuia să fie solid și de durată.

Realitatea nu stătea așa. Satrapiile regionale nu rezistau niciodată.

Multe piereau, deoarece erau foarte elaborat controlate. Părea firesc să storci taxe maxime din fiecare traseu al găurilor-de-vierme, coordonându-le capetele pentru optimizarea traficului, totuși gradul respectiv de control îi nemulțumea pe oameni.

Sistemul nu putea asigura beneficii optime. Supracontrolul eșua.

La al șaptesprezecelea salt, întâlniră tocmai un astfel de caz.

6

– Vector lateral pentru percheziție, sosi comanda automată a unei nave imperiale.

Nu aveau alternativă. Nava gigantică îi luase ca din oală, la câteva secunde după ce ieșiseră dintr-o gaură-de-vierme de mărime mijlocie.

– Taxă de culpă, anunță sistemul computerizat. Planeta Obejeeon solicită ca agenții speciali să achite...

Urmă o păsărească de limbaj de calculator.

– Să plătim, spuse Hari.

– Mă întreb dacă asta nu va lăsa o urmă pentru Lamurk?

– Ce altceva putem face?

– O să folosesc contul meu personal.

– Pentru un tranzit prin gaura-de-vierme? Te ruinează!

– Este mai sigur.

Hari clocoti în timp ce pluteau în câmpurile magnetice de sub nava de pază. Gaura-de-vierme orbita o planetă puternic industrializată. Orașe cenușii se lăbărțau peste continente și acopereau oceanele cu rețele hexagonale.

Imperiul cunoștea două tipuri planetare: rural și urban. Helicon era o planetă agricolă, stabilă social grație descendenților îndelungate și tipurilor economice stabile. Asemenea planete, ca și Femo-Rusticii similari, dăinuiau.

Pe de altă parte, Obejeeon părea să satisfacă și celelalte impulsuri umane fundamentale: colectivitatea, căutarea contactului uman. Trantorul era apogeul contopirii orașelor.

Hari considerase dintotdeauna bizar faptul că omenirea se divizase cu atâta ușurință în două direcții. Acum însă experiența lui ca pan clarifica aceste predispoziții naturale.

Dragostea panilor față de natură și locuri deschise își găsea o paralelă în planetele rustice, care includeau o mulțime de societăți posibile și mai cu seamă punctul de atracție Femo-Pastoral în spațiul psihoistoriei.

Polul opus — societățile claustrofobice, deși liniștitoare — rezulta din aceleași rădăcini psihodinamice ca și comuniunile tribale ale panilor. Țesălatul obsesiv al acestora se exprima la oameni prin bârfe și reuniuni mondene. Ierarhiile panilor aveau forma esențială a diverselor grupări Feudaliste atractive: Macho, Socialist, Paternal. Până și bizarele tantocrații de pe unele Planete Decăzute se potriveau șablonului. Pe ele existau conducători faraonici, care promiteau viața după moarte și ranguri detaliate, coborând de la vârful lor maiestuos în rigida piramidă socială.

Hari percepea acum visceral toate categoriile respective. Acela era elementul care-i scăpase. Acum putea include în ecuațiile psihoistorice nuanțe și tonuri care să reflecte experiența dobândită. Asta însemna un progres decisiv față de abstracțiile seci care-l conduseseră până aici.

– I-am mituit, îl anunță Dors. Ce corupție!

– Mda... șocant.

Devenise oare cinic? Ar fi vrut să se răsucească și să stea de vorbă cu ea, dar interiorul strâmt al navei împiedica interacțiunile.

– Să-i dăm drumul!

– Încotro?

– Spre...

Hari își dădu seama că n-avea nici o idee.

– Probabil că am scăpat de urmăritori.

Glasul lui Dors se auzea tensionat și inexpresiv. Bărbatul învățase să recunoască semnele încordării ei.

– Mi-ar plăcea să revăd Heliconul.

– Ei se-așteaptă la asta.

Matematicianul simți un fior de dezamăgire. Până acum nu-și dăduse seama cât de apropiați de inimă îi erau anii copilăriei. Oare Trantorul îl opacizase față de propriile sale emoții?

– Atunci, încotro?

– Am profitat de pauza asta ca să discut cu un amic, printr-o conexiune-vierme. Am putea reveni pe Trantor, dar pe o rută foarte ocolită.

– Pe Trantor? Și Lamurk...

– Este posibil să nu se aștepte la atâta îndrăzneală.

– Ceea ce recomandă ideea ta.

7

Era amețitor — să țopăi prin toată Galaxia, închis într-un vehicul de mărimea unui coșciug.

Sărire, fentară și sărire din nou. La alte câteva găuri-de-vierme, Dors făcu „aranjamente". Practic, niște mituiri. Jongla cu abilitate combinații între conturile lui, indicii Călătoriilor Imperiale și codurile ei private.

– E scump, se încruntă Hari. Cum voi achita vreodată...

– Morții nu-și fac griji în legătură cu datoriile.

– Ai un mod foarte direct de a pune problema.

– Subtilitățile ar fi zadarnice aici.

La unul dintre salturi ieșiră pe o orbită apropiată în jurul unei stele complet torturate. Pe lângă ei goneau panglici abundând în lumini.

– Cât timp mai poate dura aici viermele ăsta? întrebă Hari.

– Sunt sigură că va fi recuperat. Imaginează-ți haosul din sistem, dacă gura unui vierme începe să reverse plasmă fierbinte.

Hari știa că sistemul găurilor-de-vierme, deși descoperit în epocile pre-imperiale, nu fusese folosit de la început. După înțelegerea fizicii care stătea la baza existenței viermilor, navele putuseră călători prin Galaxie, materializând în jurul lor stări specifice găurilor-de-vierme. Astfel se puteau explora regiuni lipsite de găuri-de-vierme, dar cu costuri mari de energie și cu riscuri. În plus, hiperpropulsiile locale erau mult mai lente decât simpla trecere printr-o gaură-de-vierme.

Și dacă Imperiul se eroda? Dacă își pierdea rețeaua de găuri-de-vierme? Navele de luptă elegante și flotele militare unduitoare aveau să lase loc cuirasatelor care abia se târau?

Următoarea destinație plutea într-un neant straniu și negru, hăt departe în haloul de pitice roșii de deasupra planului galactic. Discul se întindea într-o splendoare luminoasă. Hari își aminti când ținuse o monedă și-și imaginase că un punctuleț de pe ea echivala cu un volum vast, similar unei Zone mari. Aici asemenea termeni umani păreau lipsiți de sens. Galaxia era o singură simfonie senină de masă și timp, mai măreață decât orice perspectivă umană sau pan.

– Tulburător, șopti Dors.

– Vezi Andromeda? Pare la fel de aproape.

Spirala dublă atârna deasupra lor. Dungile ei de pulbere coagulată înrămau stelele în azuriu, stacojiu și smarald.

– Vine legătura noastră, o avertiză Hari.

Gaura-de-vierme de aici era o intersecție care deschidea cinci drumuri. Trei sfere negre orbitau apropiate, sclipind puternic din pricina radiației cuantice de pe perimetrul lor. Mai departe se aflau două găuri-de-vierme cubice. Hari știa că forma cubică era una dintre cele mai rare, dar până atunci nu întâlnise nici una. Perechea de aici sugera că se născuse la marginea galaxiilor, totuși asemenea chestiuni depășeau cunoștințele lui precare.

– Mergem — acolo!

Dors indică unul dintre cuburi cu o rază laser și dirijă naveta.

Porniră spre cubul mai mic, apropiindu-se precaut. Aici triajele erau automate și nimeni nu-i somă să se oprească.

– Cam strâmt, comentă Hari neliniștit.

– Mai rămâne loc pentru vreo cinci degete.

Bărbatul crezu că Dors făcuse o glumă, apoi își dădu seama că ea subestima mărimea deschiderii. În intersecția aceasta mai puțin utilizată, vitezele lente erau esențiale. Fizica era bună, dar aspectul economic lăsa de dorit. Încetineala reducea fluxul net de masă, motiv pentru care locul acesta era mai degrabă evitat.

Ca să-și ia gândul de la pilotat, Hari privi Andromeda. Din motive esoterice de gravitație cuantică, găurile-de-vierme înguste nu ieșeau în alte galaxii. Poate că o făceau cele foarte strâmte, dar dacă prin ele sosea altă masă, unda de contracții putea ucide. Puțini oameni se aventuraseră vreodată prin ele, în căutarea de ieșiri extragalactice.

Cu excepția „Călătoriei lui Steffno", o expediție legendară riscantă care ieșise în galaxia M87. Steffno culesese date despre jetul spectaculos ce ieșea din gaura neagră aflată în centrul lui M87: panglici spectaculoase răsucindu-se în arabescuri spiralate. Exploratorul solitar nu zăbovise, revenind la numai câteva secunde înainte ca viermele să se închidă brusc într-o jerbă de particule strălucitoare.

Nimeni nu știa motivul. Ceva anume din fizica găurilor-de-vierme descuraja aventurile extragalactice.

Viermele cubic îi dirijă rapid spre câteva triaje aflate pe orbite joase în jurul unor planete. Hari recunoscu una dintre ele ca fiind un tip rar, cu o biosferă veche și devastată. La fel ca Panbundent, găzduia forme avansate de viață. Pe cele mai multe planete locuibile, primii exploratori găsiseră doar întinderi de alge care nu mai evoluaseră niciodată.

– De ce nu există nici un străin interesant? medită bărbatul, în timp ce Dors aranja lucrurile cu Cenușiii locali.

Ocazional, ea îi reamintea că, la urma urmelor, era istoric.

– Conform teoriei, trecerea de la creaturile unicelulare la cele pluricelulare a durat miliarde de ani. Noi provenim pur și simplu dintr-o biosferă mai rapidă și mai dură — asta-i tot.

– Provenim de pe o planetă care avea cel puțin un satelit natural de dimensiuni mari.

– De ce? întrebă ea.

– Avem încorporate tipare repetabile, de câte 28 de zile. De pildă, menstruația femeilor — spre deosebire de pani. Suntem concepuți de biologie. Noi am izbândit, dar nu și biosferele astea. Există o sumedenie de modalități de a distruge o planetă. Ghețarii care avansează când se modifică orbita... Asteroizi care se prăbușesc, *bum-bum-bum* ! Lovi cu palma în peretele navetei. Reacțiile chimice din atmosferă se dau peste cap și se ajunge fie la un efect de seră, fie la o lume congelată.

– Am înțeles.

– Oamenii sunt mai rezistenți — și mai inteligenți — decât oricare alt animal. Noi existăm, celelalte nu.

– Cine afirmă asta?

– Cunoștințele standard... încă de când socioteoreticianul acela, Kampfbel...

– Sunt convinsă că ai dreptate, spuse ea repede.

Ceva din glasul ei îl făcu să șovăie — lui Hari îi plăceau discuțiile în contradictoriu, dacă erau de calitate — dar apoi lunecară prin spațiul teribil de strâmt al cubului. Laturile deschiderii străluceau ca o construcție euclidiană galben-verzuie... apoi ieșiră în orbita de deasupra unei găuri negre.

Hari privi enormele discuri absorbitoare de energie care străluceau în nuanțe stacojii de fermenți și purpuriu virulent. Imperiul dispusese gigantice canale de câmp magnetic în jurul găurii și acestea sucționau și absorbeau norii de praf interstelar. Ciclonii negri se îngustau spre strălucitorul disc de acrețiune din jurul găurii. La rândul ei, radiația cauzată de frecare și căderea spre interior era capturată de rețele și reflectoare vaste. Recolta de energie fotonică brută era prinsă ea însăși și expediată în fălcile găurilor-de-vierme care purtau fluxul spre corpuri cerești îndepărtate, ce aveau nevoie de sulițe tăioase de lumină pentru a modela planete, a cioplí sateliți sau a brăzda suprafețele lumilor.

În ciuda acestui spectacol extraordinar, matematicianul nu putea uita tonul din vocea lui Dors. Ea cunoștea un secret. Se întrebă...

Unii filosofi susțineau că Natura fusese ea însăși doar înainte de a fi fost atinsă de omenire. Oamenii nu făceau astfel parte din chiar

ideea de Natură, ci o puteau percepe numai pe măsură ce dispărea. Simpla lor prezență era suficientă pentru a transforma Natura în altceva, într-o caricatură compromisă.

Ideile respective avuseseră implicații neașteptate. În mod deliberat o planetă numită Arcadia fusese lăsată cu o populație minimă, alcătuită strict din custozi; pe de o parte și datorită faptului că era dificil de ajuns până la ea. Cea mai apropiată deschidere a unei găuri-de-vierme se afla la o jumătate de an-lumină. Un împărat atât de obscur încât i se pierduse până și numele decretase că pădurile și câmpiile Arcadiei trebuie să rămână „originale". Dar peste zece mii de ani, un raport anunța că unele păduri nu se regenerau, iar câmpiile lăsau loc hățișurilor neregulate.

Studiile dovediseră că custozii fuseseră *prea* grijulii. Ei stinseseră incendiile spontane și suprimaseră transferul speciilor, ba menținuseră vremea aproape constantă prin reglarea cantității de lumină solară pe care calotele polare o reflectau în spațiu.

Încercaseră să mențină o Arcadie statică, astfel încât pădurea primordială ajunsese, parțial, un produs uman. Ei nu pricepuseră ciclicitatea. Hari se întrebă în ce fel se putea integra cunoașterea respectivă în psihoistorie...

Deocamdată trebuia totuși să uite de teorie. Realitatea era că, în epocile pre-imperiale, Galaxia păruse complet lipsită de forme de viață străine evoluate. Ținând seama de numărul mare al planetelor fertile, putea el oare să creadă cu adevărat că numai Omul ajunsese la inteligență?

Cumva, privind incomprehensibila bogăție a discului imens de stele... cumva, Hari nu putea să creadă asta.

Totuși, care era alternativa?

8

Conform mediei statistice, fiecare dintre cele douăzeci și cinci de milioane de planete ale Imperiului era populată de numai patru miliarde de indivizi. Pe Trantor trăiau patruzeci de miliarde. Planeta se afla la o mie de ani-lumină de Centrul Galactic și în sistemul ei solar orbitau șaptesprezece deschideri de găuri-de-vierme — zona cea mai densă din Galaxie. Inițial în sistemul trantorian existaseră numai două, însă o mobilizare de proporții a navelor interstelare primitive le remorcaseră pe celelalte acolo, pentru a crea punctul nodal.

Fiecare dintre cele șaptesprezece dădea naștere, ocazional, la viermi sălbatici. Unul dintre aceștia era ținta lui Dors.

Dar pentru a ajunge la el, trebuia să se aventureze acolo unde puțini o făcuseră.

– Centrul Galactic este periculos, spuse ea pe când se îndreptau spre capătul decisiv al găurii-de-vierme (treceau pe deasupra unei planete miniere sterile), însă necesar.

– Trantor mă îngrijorează mai mult...

Saltul îi reteză fraza...

...și spectacolul îl amuți.

Filamentele erau atât de mari, încât ochiul nu le putea cuprinde. Se întindeau în față și în spate, străpunse de imense coridoare luminoase și de artere difuze. Arcurile acelea se întindeau pe distanțe de zeci de ani-lumină. Curbe imense coborau spre Adevăratul Centru care sclipea alb incandescent. Acolo materia clocotea și spumega, răbufnind în fântâni arteziene orbitoare.

– Gaura neagră, șopti Hari.

Micuța gaură neagră pe care o văzuseră cu numai o oră mai devreme captase câteva mase stelare. În Adevăratul Centru, un milion de sori muriseră ca să alimenteze gâtlejul gravitației.

Rețelele coerente de radiație erau subțiri, cu grosimi mai mici de un an-lumină. Cu toate acestea, se autoîntrețineau de-a lungul a sute de ani-lumină, fremătând de transformări. Hari activă pereții polarizați, ca să vadă imaginea în diferite domenii de frecvențe. Deși în spectrul vizibil omenesc erau fierbinți și agitate, frecvențele radio dezvăluiau complexități ascunse. Fire se împleteau printre fuse convolute. Matematicianul avu senzația că dincolo de vederea sa, dincolo de simpla înțelegere, existau straturi bine definite, o ordine labirintică.

– Fluxul de particule este intens și în creștere, anunță Dors încordată.

– Unde-i joncțiunea noastră?

– Am probleme cu fixarea vectorială... Aha! Uite-o!

Accelerația puternică îl turti în fotoliul automulant. Dors plonjă printr-o gaură-de-vierme pestriță, de formă piramidală.

Geometria respectivă era chiar și mai rară. Hari avu doar timp să se întrebe cum de fusese posibil ca accidentele durerilor facerii universale să fi plăsmuit geometriile acelea senine, aidoma unor exponate din muzeul euclidian al minții unei divinități.

Apoi trecură prin deschiderea găurii-de-vierme și imaginile ului-toare dispărură.

Se materializară deasupra emisferei împestrițate cu gri și cafeniu a Trantorului. În planul ecuatorial se rotea un disc scânteietor de sateliți, uzine și habitaturi.

Viermele sălbatic pe care-l folosiseră spumegă și străluci îndărătul lor. Dors conduse rapid spre triajul temporar, aflat într-o condiție

jalnică. Se cuplară la o mufă, etanșările fâșâiră și urechile bărbatului pocniră dureros.

Ieșiră, simțindu-și brațele și picioarele amorțite după șederea îndelungată în naveta minusculă. Hari se propulsă în imponderabilitate spre sasul rotund și bombat. Dors lunecă prin fața lui. Îi făcu semn să rămână tăcut, în vreme ce indicatorul presiunilor pulsa pe ușă, și își trase în jos partea superioară a salopetei, dezgolindu-și pieptul.

Atingerea unui deget deschise un compartiment invizibil de sub sânul stâng, de unde scoase un cilindru. O armă? Resigilă locul și îmbrăcă salopeta, înainte ca diafragma sasului să înceapă să se deschidă.

În spatele irisului care se dilata, Hari zări uniforme imperiale.

Se încordă lângă perete, gata să se lanseze înapoi pentru a evita să fie capturat... totuși situația părea fără speranțe.

Imperialii erau încruntați, decișI. Țineau pistoale în mâni. Dors se interpuse între ei și Hari și zvârli cilindrul...

...o undă de presiune îl izbi de perete. Urechile i se înfundară. Trupa de imperiali era un nor de... corpuri parcă lipite laolaltă.

– Ce...?

– Implozie predefinită. Mișcă! strigă Dors.

Imperialii fuseseră izbiți unul în celălalt. Hari nu-și putea închipui cum era posibil să predefinești o undă de presiune atât de compactă. Oricum, n-avea timp de speculații. Se propulsară pe lângă vălmășagul de trupuri în jurul cărora pluteau arme inutile.

O siluetă apăru pe neașteptate din diafragma îndepărtată. Un bărbat într-o salopetă brună de lucru, de înălțime mijlocie, neînarmat. Hari răcni un avertisment. Dors nu schiță nici o reacție.

Individul făcu un gest brusc din încheietură și din mânecă îi apăru o țeavă. Dors continua să plutească spre el.

Hari se prinse de un mâner și vră în dreapta.

– Stai pe loc! zbieră necunoscutul.

Matematicianul încremeni, ținându-se cu o singură mână. Bărbatul trase și un fulger argintiu sfârâi pe lângă Hari.

Se întoarse și văzu că unul dintre imperiali își recuperase arma. Linia argintie trasă o dâră de foc peste brațul lui. Urlă și scăpă arma.

– Haideți, rosti individul în salopetă. Am asigurat restul drumului.

Dors îl urmă fără un cuvânt. Hari se împinse după ei și-i ajunse în clipa când diagrama se deschise, permițându-le să iasă.

– Te-ai întors pe Trantor la momentul crucial, zise necunoscutul.

– Tu... cine...

Individul surâse.

– M-am schimbat. Nu-l mai recunoști pe vechiul tău prieten, R. Daneel?

R. Daneel o privi inexpresiv pe Dors și-i îngădui corpului său să se relaxeze.

– Trebuie să-l protejăm de Lamurk, vorbi ea. Ai putea să reapari și să-i susții candidatura. Ca fost prim-ministru, sprijinul tău public...

– Nu mai pot să apar ca Eto Demerzel, pentru că mi-aș compromite celelalte obiective,

– Dar Hari *trebuie* să fie...

– În plus, îmi supraapreciezi puterile în calitate de Demerzel. De acum aparțin istoriei. Lui Lamurk nici nu-i va păsa de mine, deoarece nu am trupe la dispoziție.

Dors clocotea în tăcere.

– Totuși *trebuie*...

– Voi infiltra mai mulți de-ai noștri în cercul intim al lui Lamurk.

– Este prea târziu.

Daneel își activă programele de expresivitate și zâmbi.

– Câțiva au fost infiltrați cu decenii în urmă. În curând, vor ajunge în pozițiile dorite.

– Folosești... de-ai noștri?

– Trebuie. Deși implicația ta este corectă: suntem puțini.

– Și eu am nevoie de ajutor pentru a-l proteja.

– Ai dreptate. Scoase un disc gros, de data aceasta din compartimentul de la subsuoară. Cu ăsta vei identifica agenții lui Lamurk.

– Cum? privi ea îndoielnic. Mi se pare un detector de chimicale.

– Am agenții mei care, la rândul lor, îi pot eticheta pe ai lui Lamurk. Dispozitivul le va recepta etichetele. Alte mesaje codificate vor însoți semnalul de marcaj.

– Și specialiștii lui Lamurk nu pot descoperi etichetele?

– Dispozitivul folosește metode pierdute de șase milenii. Instalează-l în brațul drept, la postul 6, la interfața cu aperturile 2 și 5.

– Cum o să...

– În momentul conectării, specificațiile și manualul tehnic îți vor fi transferate în memoria pe termen lung.

Dors instală dispozitivul sub privirea lui Olivaw. Prezența lui gravă făcea tăcerea firească; niciodată nu irosea o clipă și nici nu pălăvrăgea inutil. După ce termină, Dors oftă și spuse:

– Îl interesează simulacrele evadate.

– Urmează direcția cea mai bună de abordare a psihoistoriei.

– Se mai adaugă și problema tik-tok. Înțelegi...

– Tabuurile sociale împotriva simulacrelor sunt inevitabil distruse în decursul renașterilor culturale, zise Daneel.

– Deci tik-tokii...?

– Sunt în mod inerent destabilizatori, dacă se dezvoltă prea mult. La urma urmelor, nu putem trece cu vederea o nouă generație de roboți sau redescoperirea procesului pozitronic.

– În documentele istorice există semne că situația asta s-a mai întâmplat.

– Ești un istoric perceptiv.

– Sunt numai câteva urme, dar eu suspectez...

– Nu mai suspecta! Ai perfectă dreptate. N-am putut să îndepărtez toate fragmentele de date.

– *Tu* ai camuflat evenimentele astea?

– Și multe altele.

– De ce? În calitate de istoric...

– Am fost nevoit. Omenirea este deservită cel mai bine de stabilitatea imperială. Tik-tokii, simurile .. ei însoțesc mișcările de tipul Noii Renașteri, înteținд focul.

– Ce ar trebui să facem?

– Nu știu. Problemele încep să-mi depășească puterile de prezicere.

Ea se încruntă.

– *Cum* prezici tu?

– În primul mileniu al Imperiului, ai noștri au dezvoltat teoria simplă de care am pomenit mai devreme. Utilă, dar rudimentară. Grație ei m-am așteptat la reapariția acestor simulacre, ca efect colateral al Renașterii sarkiene și la tulburările pe care le-au produs.

– Hari înțelege toate astea?

– Psihoistoria lui este mult superioară modelelor noastre, totuși el nu are la dispoziție anumite date istorice vitale. Când vor fi incluse și acestea, va fi capabil să anticipeze cu precizie devoluția Imperiului.

– Nu „evoluția"?

– Exact! Acesta este un motiv major pentru care folosim atâtea resurse ca să-l ajutăm pe Hari.

– Este un individ crucial.

– Bineînțeles. De ce crezi că ți l-am dat în sarcină?

– Contează faptul că m-am îndrăgostit de el?

– Nu. Dar este util.

– Util pentru mine sau pentru el?

Daneel surâse scurt.

– Sper că pentru amândoi. Dar în cea mai mare măsură, pentru mine.

Partea a opta

ECUAȚIILE ETERNE

TEORIA GENERALĂ A PSIHOISTORIEI

PARTEA 8a: Aspectele Matematice— ...pe măsură ce criza se adâncește, buclele esențiale de învățare generală se clatină. Sistemul se dereglează. Asemenea dereglări, mai ales dacă difuzează, solicită o restructurare sistemică fundamentală. Ea poartă denumirea de „fază de macro-decizie" și buclele trebuie să găsească noi configurări în peisajul N-dimensional.

...Toate vizualizările pot fi înțelese în termeni termodinamici. Mecanica statistică implicată nu este a particulelor și coliziunilor, ca într-un gaz, ci a limbajului macrogrupurilor sociale ce interacționează prin „coliziuni" cu alte macrogrupuri de aceeași natură. Asemenea impacturi produc multe reziduuri umane...

ENCICLOPEDIA GALACTICĂ

Hari stătea singur în lift, gândindu-se.

Ușa glisă și se deschise. O femeie întrebă dacă ascensorul urca sau cobora.

– Da, încuviință el distrat.

Căutătura ei surprinsă îl avertiză că răspunsul său nu avusese legătură cu întrebarea. Abia după ce ușa se închise în fața privirii nedumerite, Hari înțelese că femeia dorise să știe *încotro*, nu *dacă*.

Spre deosebire de restul lumii, el avea obiceiul precizărilor exacte.

Intră în birou, de abia observând lucrurile din jur, și holograma lui Cleon înflori în aer înainte să se fi putut așeza. Împăratul nu aștepta programele de filtre.

– Am fost încântat să aflu că te-ai întors din vacanță! radie Cleon.

– Sunt fericit să aud asta, sire.

Oare ce dorea?

Hari decise să nu-i spună tot ceea ce aflase; Daneel insistase asupra păstrării secretului. Doar în dimineața aceea, după ce venise pe un traseu întortocheat de la triajul viermilor, Hari își anunțase prezența Specialilor.

– Mă tem că ai sosit într-un moment dificil, se posomorî Cleon. Lamurk insistă ca în Consiliul Superior să se voteze pentru viitorul prim-ministru.

– Pe câte voturi se poate bizui el?

– Suficiente ca să nu pot ignora Consiliul. În ciuda preferințelor mele, voi fi silit să-l investesc pe el.

– Îmi pare rău, sire.

De fapt, inima îi tresărise de încântare.

– Am tras sforile, dar...

Un suspin exagerat. Cleon își mușcă buza inferioară cărnoasă. Se îngrășase oare din nou sau percepțiile lui Hari fuseseră alterate de regimul frugal de pe Panbundent? Acum majoritatea trantorienilor i se păreau dolofani.

– La asta se mai adaugă și problema enervantă a planetei Sark și a Noii Renașteri. Mizeria se întinde. Oare s-ar putea răspândi și pe alte planete din Zona lor? Respectivele li s-ar putea alătura? Ai studiat aspectul ăsta?

– În detaliu.

– Folosind psihoistoria?

Hari își urmă instinctul.

– Tulburările se vor înteți acolo.

– Eşti sigur?

Nu era, dar...

– Vă sugerez să acţionaţi împotriva lor.

– Lamurk este de partea lui Sark. Spune că ne va aduce o nouă prosperitate.

– Vrea să perpetueze diferendul până ce va ajunge în funcţie.

– În momentul acesta delicat, n-ar fi... politic din partea mea să manifest o opoziţie făţişă.

– Chiar dacă el ar fi la originea atentatelor asupra mea?

– Din păcate, în privinţa asta nu există nici o dovadă. Ca întotdeauna, există mai multe facţiuni care ar avea de câştigat, dacă tu ai...

Cleon tuşi stingherit.

– Dacă m-aş retrage — involuntar?

– Împăratul, se bâlbâi Cleon nesigur, este tatăl unei familii veşnic neascultătoare.

Situaţia era într-adevăr neplăcută, dacă până şi el se ferea de Lamurk.

– Nu aţi putea mobiliza escadroane care să acţioneze rapid, în cazul în care apare ocazia?

– Aşa voi face, dar dacă Consiliul Superior votează pentru Lamurk, îmi va fi imposibil să acţionez împotriva unei planete atât de importante şi — ei bine! — *interesante*, ca Sark.

– Cred că tulburările se vor răspândi în toată Zona Sark.

– Serios? Cum m-ai sfătui să procedez în privinţa lui Lamurk?

– Sire, ştiţi prea bine că nu am aptitudini politice.

– Prostii! Ai la îndemână psihoistoria.

Chiar şi în prezenţa lui Cleon, Hari continua să nu se simtă în largul lui ca iniţiator al teoriei. Ca să poată fi utilă, psihoistoria trebuia ţinută în scurt, altfel toţi ar fi utilizat-o. Sau ar fi încercat s-o facă.

Împăratul continuă:

– Cât despre soluţia ta la problema teroriştilor — merge strună. Recent l-am executat pe „Stupid 100".

Hari se cutremură, gândindu-se la vieţile curmate din pricina ideii sale trecătoare.

– O... o problemă cu siguranţă minoră, sire.

– Atunci îndreaptă-ţi calculele asupra problemei Sectorului dahlit. Cei de acolo sunt agitaţi. În ziua de azi, *toţi* sunt agitaţi.

– Cum reacţionează Zonele de convingeri dahlite din Galaxie?

– Îi susţin pe dahliţii locali în Consilii. Este vorba despre chestiunea reprezentării. Planul pe care-l urmăm pe Trantor va fi reprodus în toată Galaxia. Mai exact, în voturile a Zone întregi.

– Ei bine, dacă majoritatea oamenilor cred...

– Dragul meu Hari, tu continui să ai miopia matematicienilor. Istoria nu este determinată de ceea ce cred oamenii, ci de ceea ce simt ei.

Surprins — pentru că observația i se păru pertinentă — Hari putu doar să murmure:

– Înțeleg, sire.

– Noi — tu și cu mine, Hari — trebuie să hotărâm în această privință.

– Mă voi concentra asupra deciziei, sire.

Cât de mult ajunsese să urască până și cuvântul acesta! „Decide" avea aceeași rădăcină ca „ucide" și „sinucide". *Simțea* deciziile ca pe niște crime. Parcă ar fi pierdut pe cineva.

De acum, Hari știa că nu era făcut pentru politică. Dacă avea pielea subțire, intra într-o empatie imediată cu ceilalți, cu argumentele și emoțiile lor. Atunci nu ar fi luat decizii despre care știa că puteau fi doar aproximativ corecte și ar fi pricinuit suferință.

Pe de altă parte, trebuia să se opună nevoii personale de a fi plăcut de alți oameni. La un politician înnăscut, asta ar fi determinat un comportament care să *afirme* că era preocupat de soarta celorlalți, pe când, în realitate, era preocupat de ceea ce credeau *ei* despre *el*, deoarece, în străfundul psihicului, conta să fie plăcut de alții. De asemenea, îl ajuta la menținerea în funcție.

Cleon aduse apoi vorba despre alte subiecte, iar Hari le ocoli și tărăgănă răspunsurile cât putu de mult. Când Împăratul încheie brusc discuția, știa că nu lăsase o impresie grozavă. Nu avu timp să reflecteze în această privință, deoarece intră Yugo.

– Mă bucur că te-ai întors! surâse tânărul. Problema dahlită necesită realmente atenția ta...

– Ajunge! (Hari nu-și putuse revărsa iritarea în fața Împăratului, dar o putea face asupra lui Yugo.) Fără politică! Mai bine arată-mi ce ai mai făcut.

– Bine...

Yugo păru morocănos și Hari regretă că fusese atât de dur. Tânărul se grăbi să-și pregătească pentru afișare ultimele rezultate. Matematicianul clipi; pentru un moment, zărise în precipitarea celuilalt o stranie similitudine cu gesturile panilor.

Îl ascultă, gândindu-se simultan în două direcții. Și asta i se părea mai simplu de făcut după episodul de pe Panbundent.

Maladiile sporeau în tot Imperiul. De ce?

Grație transportului interplanetar rapid, bolile se răspândiseră. Oamenii erau vehiculele majore. Boli antice, dar și altele noi și virulente, apăruseră în jurul unor stele îndepărtate, iar asta inhiba integrarea Zonelor, un alt factor ascuns.

Bolile ocupau o nișă ecologică, iar pentru unele omenirea constituia un colțișor confortabil. Antibioticele rezolvau infecțiile, care sufereau mutații și reveneau, mai virulente. Omenirea și microbii alcătuiau un sistem interesant, deoarece ambele părți loveau rapid.

Tratamentele se propagau prin sistemul găurilor-de-vierme, dar același lucru se putea spune și despre purtătorii molimelor. Yugo descoperise că întreaga problemă putea fi descrisă printr-o metodă cunoscută sub numele de „stabilitate marginală", în care boala și oamenii atingeau un echilibru nesigur, aflat mereu în schimbare. Bolile majore erau rare, însă cele minore deveniseră comune. Apăreau întruna probleme și știința, inventivă, le rezolva pe parcursul unei generații. Oscilația respectivă genera unde ulterioare care se răspândeau în alte instituții umane, radiind în comerț și cultură. Folosind termeni complecși de cuplare în ecuații, Yugo vedea cum apăreau tipare — cu o tristă consecință.

În starea ei „naturală" de civilizație — în orașe și în alte așezări — durata vieții omenești avea o limită la fel de „naturală". Puțini oameni trăiau până la 150 de ani, majoritatea murind cu puțin înaintea pragului de 100 de ani. Limita aceasta era asigurată de grindina permanentă de boli noi. Practic, nu exista un adăpost care să dureze veșnic înaintea furtunii biologiei. Oamenii conviețuiau într-un echilibru nesigur cu microbii, într-un război interminabil fără victorii finale.

– Ca și această revoltă tik-tok, încheie Yugo.

Hari tresări, redevenind atent.

– Poftim?

– Este ca un virus, totuși nu știu ce anume îl propagă.

– Pe tot Trantorul?

– Se pare că aici ar fi focarul, deși probleme cu tik-tokii se manifestă și în alte Zone.

– Refuză să mai lucreze în alimentație?

– Exact. Unii tik-toki, în principal modelele recente — de la seria 590 încoace — spun că-i imoral să mănânci alte creaturi vii.

– Nu-mi vine să cred!

Hari își reaminti de micul dejun. Chiar și după dieta de pe Pan-bundent, oferta sărăcăcioasă a autoserverului din bucătăria sa

reprezentase un șoc. Dintotdeauna mâncarea trantoriană fusese proaspătă sau din conserve, combinată cu alte feluri ori compusă din mai multe alimente. În mod similar, fructele erau oferite sub formă de sucuri sau conservate. Acum însă, spre surprinderea lui, parcă fuseseră culese direct din țărână. Se întrebase dacă fuseseră spălate... și de fapt, cum să fie sigur în această privință? Trantorienii detestau ca mâncarea lor să le reamintească de lumea naturală.

– Mai mult chiar, adăugă Yugo, refuză să muncească în Caverne.

– Dar asta-i esențial!

– Nimeni nu-i poate repara. Sunt invadați de o memă tik-tok.

– Ca și molimele pe care le analizezi.

Hari fusese șocat de degradarea Trantorului în numai câteva luni. El și Dors se strecuraseră în Streeling ajutați de Daneel, mergând pe coridoare murdare și acoperite cu gunoaie, cu luminile fluorescente funcționând intermitent și ascensoarele moarte. Iar acum, asta...

Brusc stomacul lui Yugo scoase un chiorăit.

– Scuze! Pentru prima dată după secole, oamenii trebuie să muncească în Caverne! Nu au experiență în privința muncii fizice. Cu excepția nobilimii, distribuția alimentelor a fost raționalizată.

Cu ani în urmă, Hari îl ajutase pe Yugo să scape din munca aceea teribilă în condiții de temperaturi extreme. În grotele imense, lemnul și celuloza brută treceau automat în cuve de acid slab, hidrolizându-se la glucoză. Acum oamenii, nu tik-tokii, erau cei care trebuiau să amestece suspensiile de nitrat și să macine fin fosfații, într-o compoziție cu conținut și vîscozitate strict determinate. După ce li se adăugau substanțele organice, se obțineau culturi de fermenți și derivatele lor.

– Împăratul *trebuie* să facă ceva! zise Yugo.

– Sau eu, completă Hari.

Dar ce anume?

– Oamenii spun că trebuie să aruncăm toți tik-tokii, nu doar seria 500, și să facem totul noi înșine.

– Fără tik-toki, ar însemna să transportăm volume uriașe de alimente prin Galaxie — o absurditate! Trantorul s-ar prăbuși.

– Eu zic că noi putem lucra mai bine decât *tik-tokii.*

– Dragul meu, asta este ceea ce eu numesc Ecou-Nomie. Nu faci altceva decât să repeți fraze standard. Trebuie să ai în vedere imaginea de ansamblu. Trantorienii de azi nu sunt aceiași cu cei care au clădit lumea asta. Sunt mai moi.

– Suntem la fel de duri și de inteligenți ca și cei care au construit Imperiul!

– Ei trăiau în aer liber.

– Știi ce zice un vechi proverb dahlit? rânji Yugo. Dacă nu-ți place imaginea de ansamblu, aplică vieții logica unui câine. Lasă-te mângâiat, mănâncă des, fii iubitor și iubit, dormi mult și visează o lume fără lesă.

Fără să vrea, Hari pufni în râs. Știa însă că trebuia să acționeze... și fără să mai piardă timpul.

2

– Suntem prinși între zeități de staniu și îngeri de carbon, șuieră Voltaire.

– Aceste... creaturi? întrebă Ioana cu glăscior stins și impresionat.

– Dintr-un punct de vedere, Ceața străină este... destul de asemănătoare unei divinități. Mai neafectată de sentimente decât oamenii reali, bazați pe carbon. Tu și cu mine nu semănăm cu nici unii... acum.

Pluteau deasupra lui SysCity, cum îl denumea Voltaire: reprezentarea Trantorului în sistem, ciberidentitatea sa. Pentru referințele umane ale Ioanei, el transformase matricele și straturile în nenumărate pasarele cristaline ce uneau între ele turnuri cu muchii tăioase asemenea săbiilor. Conexiuni dense se întrețeseau în văzduh. Fluturi se întâlneau cu alți fluturi în întretăieri complexe și acopereau solul, conferind peisajului citadin aspectul unui creier. „O glumă vizuală", se gândi Voltaire.

– Urăsc locul ăsta, rosti Ioana.

– Ai prefera o simulare a Purgatoriului?

– Este atât de... înghețat!

Mințile străine de deasupra lor formau o pâclă întunecată de conexiuni.

– Se pare că ne studiază, observă Voltaire, în mod sigur lipsiți de simpatie.

– Sunt pregătită, dacă vor ataca, roti ea o spadă uriașă.

– Și eu, pentru eventualitatea în care vor alege ca arme silogismele.

De acum Voltaire putea intra în orice bibliotecă de pe Trantor, citindu-i întregul conținut în timp mai scurt decât avusese nevoie odată ca să scrie un vers. Căută să pătrundă cu mintea — sau acum era vorba despre *minți*? — în ceața rece și granuloasă.

Cândva niște teoreticieni crezuseră că rețeaua planetară va da naștere unei hiperminți, algoritmii însumându-se într-o Geea digitală. Acum ceața aceasta sură și schimbătoare era ceva mult mai măreț,

învăluind planeta. Mașini aflate la mari distanțe între ele calculau secțiuni diferite de salturi temporale subiective.

Pentru mințile acestea, *prezentul* era o riglă de calcul orchestrată de sute de procesoare separate. Exista o deosebire profundă, simți el — nu *văzu*, ci *simți* adânc în convingerea sa analogă — între aspectul digital și cel fluid, continuu.

Ceața era un nor de momente izolate, numere secționate așteptând să se deruleze, implicite în calculul fundamental.

Iar în interiorul ei... stranietatea.

Voltaire nu putea înțelege aceste spirite difuze. Erau rămășițele tuturor societăților bazate pe calculatoare, din toată Galaxia, care se condensaseră cumva — dar *de ce?* — aici, pe Trantor.

Erau cu adevărat minți străine. Labirintice, bizantine. (Voltaire știa că acest cuvânt provenea de la un loc cu turle și moschei bulbucate, dar toate erau acum pulbere, în timp ce termenul dăinuise.) Nu aveau scopuri omenești și, în plus, foloseau tik-tokii.

Principalul punct de pe agenda mecanicelor, văzu Voltaire, era problema drepturilor — extinderea libertății în sălbăticia digitală.

Până și Duplicatele puteau intra în această clasificare. Cópiile unor oameni digitalizați nu erau tot oameni? Cam acesta era argumentul decisiv. Libertatea *totală* — de a-ți modifica viteza ceasului intern, de a te transforma în orice, de a-ți reconstrui mintea de sus până jos — însoțea starea de a nu deține o realitate fizică. Incapabile să umble literalmente pe străzi, prezențele digitale erau aidoma unor spectre. Numai folosind proteze digitale puteau să atingă, vag, universul concretului.

Pentru ele, „drepturile" erau asociate unor temeri adânc înrădăcinate, idei ce provocaseră spaime cu milenii în urmă. Voltaire își amintea cu exactitate că, acum mai bine de 8 000 de ani, el și Ioana dezbătuseră asemenea subiecte. În ce scop? Răspunsul acesta nu-l mai găsea. Cineva — ba nu, bănuia că fusese *ceva* — șterse memoria respectivă.

Cu adevărat antică (o întrezărise în nenumărate biblioteci) era spaima oamenilor față de nemuritorii digitali care adunau averi colosale, care creșteau ca lichenii, care pătrundeau în fiecare modalitate de existență a viețuitoarelor naturale, reale. Niște paraziți — nimic mai mult.

Voltaire văzu toate astea într-o clipită, absorbind datele și istoriile dintr-un miliard de surse, integră fluxurile și le trecu iubitei sale Ioana.

De aceea oamenii respinseseră atâta vreme viața digitală... dar aceasta era oare *totul*? Nu — dincolo de imaginea aceasta pândea o prezență mai mare. Un alt actor pe scena adumbrită. Aflat, din păcate, mai presus de capacitățile lui.

Își abătu vederea, ce cuprindea întreaga lume, de la esența întunecată. Timpul devenise vital acum și avea multe de priceput.

Ceturile străine erau noduri, pachete care sălășluiau în spații logice de date colosale din punct de vedere dimensional; „trăiau" în locuri ce funcționau aidoma unor cripte de date situate în dimensiuni superioare.

Pentru ele, oamenii erau entități care puteau fi soluționate în lungul axelor de date, patetic de inconștiente de faptul că, astfel văzute, identitățile lor erau la fel de reale ca și cele trei direcții ale spațiului 3D.

Certitudinea înghețată îl izbi pe Voltaire... dar continuă, învățând, testând.

Brusc, *își aminti.*

Simurile Voltaire anterioare se sinuciseseră, până ce, finalmente, un model „funcționase".

Alții muriseră pentru... păcatele lui.

Privi ciocanul care i se materializase în mână.

– Păcatele părinților noștri...

Oare într-adevăr, cândva, se lovise cu acesta până la moarte? Încercă să vadă cum ar fi fost... și obținu instantaneu o senzație uluitor de vie — durere sfâșietoare, stropi de sânge, un pârâiaș purpuriu prelingându-i-se pe gât...

Inspectându-se, văzu că amintirile erau „tratamentul" pentru sinucidere, rezultat de la un Duplicat anterior: o capacitate înspăimântătoare, concretă, de a prevedea consecințele.

În felul acesta, corpul lui era un set de rețete pentru *a părea* ca el însuși. Nu exista nici un fundament fizic sau biologic, ci doar o copie destul de bună, introdusă manual. De un Dumnezeu Programator.

– Îl refuzi pe Domnul cel adevărat? interveni Ioana în examinarea sa.

– Mi-aș dori să știu *ce a fost fundamental*!

– Ceturile acestea străine te-au tulburat.

– Nu-mi mai dau seama *ce înseamnă* să fii om.

– Tu ești om. Eu sunt om.

– Pentru un umanist autodeclarat, mă tem că a arăta spre sine nu-i îndeajuns.

– Ba este.

– Descartes, tu continui să trăiești în Ioana noastră!

– Poftim?

– Nu contează... el a trăit după tine. Dar îl anticipezi, peste milenii.

– Trebuie să te ancorezi de mine!

Îl cuprinse cu brațele, înăbușindu-i strigătele în sânii ei bogați, parfumați — și, pe neașteptate, mult mai mari. (Ideea asta cui aparținuse?)

– Ceturile m-au proiectat într-o agitație metafizică.

– Apucă realitatea, spuse ea cu seriozitate.

Voltaire își simți gura umplută cu un sfârc cald, care-l împiedică să vorbească.

Poate că *asta* era ceea ce-i trebuia. Învățase să-și suspende în afara timpului propriile stări emoționale. Era ca și cum ar fi pictat un portret pe care urma să-l studieze ulterior. Poate că asta avea să-l ajute să-și înțeleagă Identitatea interioară, precum un botanist care se așază pe o lamă de sticlă, sub un microscop. Puteau oare secțiunile de Identitate, multiplicate, *să fie* însăși Identitatea?

Înțelese apoi că propriile sale emoții erau programe. În interiorul „lui" existau subprograme complexe, toate interacționând în stări care erau *haos*. Frumusețea sublimă a stărilor interioare, pe care o căuta Ioana ... nu era decât o iluzie!

Mai examină o dată activitățile minunat de agile ce alcătuiau Identitatea lui. Se răsuci... și putu să vadă și în *Ioana*. Identitatea ei era un motor duduind furios, păstrându-și simțul sinelui, chiar în timp ce esența aceea se dezintegra sub ochii lui.

– Suntem... superbi, icni el.

– Bineînțeles, aprobă Ioana.

Își răsuci spada tăioasă ca briciul spre un fuior trecător de ceață. Acesta se încolăci pe lama șuierătoare și-și urmă drumul.

– Suntem opera Creatorului.

– Of, dac-aș putea să cred asta, răcni Voltaire spre ceața umedă. Poate că un Creator ar apărea și ar risipi pâcla asta.

– *La vie vérité*, îi strigă Ioana. Vin cu adevărat!

Voltaire ar fi vrut să fie de acord, totuși nici emoțiile lui și nici ale ei nu erau „reale". Dacă ar dori, ar putea edita într-o clipită orice licăr stupid de nostalgie pentru o Franță de mult dispărută. Nu era necesar să jelească prieteni deveniți colb și nici chiar Pământul în sine, pierdut într-un roi de stele sclipitoare. Pentru un lung și furios moment, gîndi doar: „Șterge! *Delete*!"

Desigur, mai devreme re-simulase prieteni și locuri — totul pe baza unor amintiri și modele acceptabile, desprinse din documente incomplete. Cu toate acestea, faptul că știa că erau *produsele sale* le făcea nemulțumitoare.

Așa că, sub privirile Ioanei, desfășură o orgie de resuscitări. Într-un moment de maxim desfrâu, le șterse pe toate.

– Asta a fost o cruzime, spuse ea. Mă voi ruga pentru sufletele lor.

– Roagă-te pentru sufletele *noastre*. Și să sperăm că le putem găsi.

– Sufletul meu este neatins. Dragul meu Voltaire, uiți că am aceleași capacități ca și tine. Pot vedea cum funcționez la interior. Cum altfel ne-ar fi putut face Domnul să aspirăm spre El?

Voltaire se simțea slăbit, stors... la capătul puterilor. Existența în stări numerice însemna să fii înotător și înotat, în același timp. Fără nici o distincție.

– Atunci prin ce ne diferim de... *asta*? împunse el cu degetul spre ceturile străine.

– Uită-te la tine, iubitule, șopti ea.

Voltaire privi din nou spre înăuntru și zări numai haos. Un haos viu.

✦ 3 ✦

– Unde ai învățat *așa ceva*?

Hari surâse și înălță din umeri.

– Să știi că matematicienii nu se rezumă la un intelect de gheață.

Dors îl studie speculativ.

– De la pani...?

– Într-un fel.

Se prăbuși în cearșafurile primitoare.

Acum felul în care făceau dragoste diferea cumva, iar el era destul de înțelept ca să nu încerce să-i aplice o definiție sau o etichetă.

Faptul că se întorsese atât de mult în ceea ce însemna a fi om îl schimbase. Putea simți efectul în pasul său energic și în senzația efervescentă de viață.

Dors nu mai spuse nimic, ci se mulțumi să surâdă. Crezu că nu înțelesese. (Ulterior, văzând că nu vorbea despre asta, că o păstra dincolo de vorbire, își dădu seama că ea pricepuse.)

După un interval de liniște lipsită de gânduri, ea spuse:

– Cenușiii.

– Cum? Ah, da...

Hari se sculă şi îmbrăcă obişnuitele sale haine interşanjabile. Nu avea nici un rost să-şi pună o vestimentaţie specială pentru această ocazie. Ideea era să arate perfect banal. Asta putea să facă.

Îşi reciti însemnările mâzgălite de mână pe o hârtie ordinară de celuloză... şi se afundă într-una din reveriile stranii de care avea parte în ultima vreme.

Pentru un om — adică un pan evoluat — paginile tipărite erau superioare display-urilor de calculatoare, oricât de performante ar fi fost acestea. Paginile se bazează pe lumina din jur, pe ceea ce experţii numesc „sinteză subtractivă de culori", care conferă aspectului un caracter reglabil. Prin mişcări simple, o pagină se poate îndoi, apleca, apropia sau îndepărta de ochi. În timpul lecturii, părţile cerebrale străvechi, de reptilă, mamifer şi primată, participau la ţinerea cărţii, la scanarea paginii curbate, la descifrarea umbrelor şi a reflexiilor.

Hari se gândi la toate astea, simţind noua perspectivă pe care o avea asupra propriei sale persoane ca animal contemplativ. După ce revenise de pe Panbundent, constatase că urâse dintotdeauna display-urile calculatoarelor.

Acestea foloseau culori aditive, asigurându-şi propria lumină: dură, neschimbătoare, plată. Ele puteau fi citite optim, având o postură statică. Numai partea superioară a creierului, de *Homo sapiens*, era complet angajată, pe când cele inferioare nu participau.

Pe toată durata vieţii, lucrând înaintea display-urilor, corpul său lipsit de voce protestase. Şi fusese ignorat. La urma urmelor, pentru mintea raţională ecranele păreau mai vii, mai active, mai rapide. Ele străluceau de energie.

După o vreme însă, deveneau monotone. Celelalte fracţiuni ale minţii se plictiseau, se foiau, se agitau, totul dincolo de nivelurile conştiente. În cele din urmă, el percepea asta ca oboseală.

Acum Hari o putea resimţi direct. Cumva, corpul lui vorbea mai fluid.

Îmbrăcându-se, Dors spuse:

– Ce anume te-a făcut atât de...

– Plin de viaţă?

– Puternic.

– Contactul cu realitatea.

Nu mai adăugă nimic. Amândoi îşi încheiară toaleta. Specialii sosiră şi-i escortară în alt Sector. Hari se afundă în permanenta campanie electorală pentru funcţia de prim-ministru.

Cu milenii în urmă, o Zonă prosperă trimisese Muntele Maiestății pe Trantor, drept cadou. Fusese remorcat până acolo de nave lente, vreme de șapte secole.

Împăratul Krozlik cel Iscusit poruncise să fie instalat la orizontul palatului său, acolo unde acesta se ridica deasupra orașului. Piscul sculptat de cei mai buni artiști fusese cea mai măreață creație a epocii respective. După patru milenii, un împărat tânăr și prea ambițios îl năruise pentru un proiect și mai grandios, acum de asemenea dispărut.

Dors, Hari și Specialii se apropiară de unica rămășiță a Muntelui Maiestății, aflată sub o cupolă imensă. Dors depistă repede inevitabilii agenți lamurkieni.

– Femeia înaltă din stânga, șopti ea. Cea îmbrăcată în roșu.

– Specialii de ce nu-i pot repera?

– Eu dețin tehnologii la care ei n-au acces.

– Cum e posibil așa ceva? Laboratoarele imperiale...

– Imperiul are o vechime de douăsprezece milenii. Multe s-au pierdut între timp, replică ea criptic.

– N-am ce face, trebuie să particip la asta.

– Ca și atunci, ultima dată, la Consiliul Superior?

– Te iubesc atât de mult, încât până și ironiile tale mă excită.

Ea chicoti fără să vrea.

– Numai pentru că Cenușiii ți-au cerut...

– Ceremonialul lor este o platformă bună, apărută la momentul cuvenit.

– De aceea ți-ai pus hainele cele mai amărâte.

– Veșmintele mele standard, așa cum cer Cenușiii.

– Cămașă albă, pantaloni negri, pantofi negri. Monoton!

– Modestie, pufni el.

Salută scurt din cap spre mulțimile grupate în cvadranți, deasupra bazei erodate a muntelui. Aplauze și strigăte răsunară în rândurile Cenușiilor, care se grupaseră în șiruri și coloane, oficiali ca o demonstrație geometrică.

– Și asta? se alarmă Dors.

– Tot standard.

Pe Trantor se obișnuia ca păsările să fie ținute pe lângă casă, iar Cenușiii excelau în controlul lor. În toate Sectoarele se zăreau săgeți izolate de culoare, în vreme ce aici stolurile roiau permanent în spațiile hexagonale înalte și arcuite, ciripind și țipând ca niște discuri vii,

rotitoare. Pâlcuri de Orătănii-inteligente, patentate, formau în aer configurații caleidoscopice. În vastele auditorii verticale, astfel de spectacole atrăgeau sute de mii de spectatori.

– Acum vin felinele, mormăi Dors scârbită.

În unele Sectoare, felinele bântuiau în haite, cu genele modificate astfel încât să aibă aspect elegant și maniere politicoase. Acum o doamnă de protocol apăru ducând Caseta de Recepție, însoțită de o mie de pisici cu ochi aurii și blană albastră, linsă. Unduiau ca o apă în jurul ei, într-o procesiune măsurată și grațioasă. Femeia purta veșminte carmin și oranj violent, semănând cu o flacără în mijlocul unui iaz răcoros. Apoi, dintr-un singur gest larg și elegant, se dezbrăcă. Rămase complet goală, nonșalantă înapoia barierei de pisici.

Deși fusese prevenit din timp, Hari rămase cu gura căscată.

– Deloc surprinzător, comentă sec Dors. În felul lor, și pisicile sunt dezbrăcate.

Cumva, haitele de câini nu ajunseseră niciodată la eleganța aceea în timpul paradelor. În unele Sectoare, ei executau acrobații la ridicarea sprâncenei unui stăpân, serveau băuturi sau susțineau concerte cu cântece tremurate. Hari era fericit că Cenușiii nu aveau procesiuni canine; încă se înfiora, amintindu-și dogii cablați care goneau ca să-l atace pe Eupan...

Scutură din cap, alungând amintirea.

– Am mai găsit trei agenți ai lui Lamurk.

– Nu știusem că mă admiră în asemenea măsură.

– Dacă ar fi sigur că va învinge în Consiliul Superior, m-aș simți mai liniștită.

– Pentru că atunci n-ar mai trebui să mă ucidă?

– Exact, vorbi ea printre dinții dezveliți într-un surâs adresat publicului. Prezența lor aici implică faptul că nu este sigur de vot.

– Sau poate că altcineva dorește să mă vadă mort...

– Este și asta o posibilitate — mai ales din partea Autorității Universitare.

Hari își menținu tonul degajat, însă inima îi bătu mai repede. Oare ajunsese să fie încântat de fiorul excitării pricinuite de pericol?

Femeia nudă avansă printre pisici și făcu spre Hari gestul ritual de bun sosit. Matematicianul păși înainte, se înclină, inspiră adânc... și coborî degetul mare în josul cămășii. Aceasta căzu, urmată apoi de pantaloni. Rămase gol-pușcă în fața câtorva sute de mii de spectatori, încercând să pară nepăsător.

Doamna de protocol îl conduse prin iazul de pisici din care se înălța un cor de miorlăituri. În spatele lor venea Caseta de Recepție. Se apropiară de falanga de Cenușii, care își dezbrăcară de asemenea robele.

Îl însoțiră în sus pe pantele muntelui erodat. Dedesubt, Hari vedea legiunile de Cenușii care își lepădau straiele. Kilometri pătrați de piele dezgolită...

Ceremonia avea o vechime de cel puțin zece milenii și simboliza regimul de antrenament care începea prin înrolarea tinerilor Cenușii. Abandonarea hainelor de pe planetele lor de origine simboliza devotamentul față de obiectivele mai vaste ale Imperiului. Se antrenau pe Trantor timp de cinci ani — o forță compusă din cinci miliarde de oameni.

Acum o altă clasă de nou-veniți își scotea hainele la marginea exterioară a bazinului mare. La marginea interioară, Cenușiii care terminaseră stagiul de cinci ani își recăpătau îmbrăcămintea. O îmbrăcau în mod ritual, gata de plecare, veșnic în slujba Imperiului.

Veșmintele lor urmau moda anticului împărat Sven cel Sever. Sub extrema simplitate exterioară, căptușelile erau bogat decorate, arta croitorului și bogăția proprietarului fiind întrebuințate în ideea tăinuirii. Unii Cenușii investiseră toate economiile familiei lor într-un singur filigran.

Dors mergea alături de Hari.

– Cât trebuie să mai...

– Taci! Să mi se vadă supunerea față de Imperiu.

– Ți se vede pielea ca de găină.

În continuare trebuia să salute cu respect Turnul Scrabo, de unde o împărătească se aruncase spre mulțimea strânsă dedesubt; Abația Cenușie, o mânăstire ruinată; Țintirimul Verde, un cimitir antic transformat acum în parc; Inelul Uriașului, locul unde se spunea că se prăbușise o străveche meganavă imperială, formând un crater cu diametrul de un kilometru.

În cele din urmă, Hari trecu pe sub arcadele înalte, dublu răsucite, și pătrunse în sălile de ceremonial. Procesiunea se opri și Caseta de Recepție îi înmână hainele. La timp, fiindcă se învinețise complet.

Dors luă hainele, în timp ce el dădu mâna cu liderii. După aceea se grăbi spre intimitatea unei cămăruțe și se îmbrăcă repede, clănțănind. Hainele erau perfect împăturite și introduse într-un plic ceremonial.

– Ce idioțenie, comentă Dors când reveni lângă ea.

– Totul pentru a câștiga de partea mea o clasă majoră.

După aceea liderii îl scoaseră în fața mulțimii. De pretutindeni, obiectivele camerelor 3D zburătoare se ridicau și coborau, țâșneau de la stânga la dreapta pentru imagini cât mai bune.

Domul gigantic de deasupra părea la fel de mare ca un cer adevărat. Evident, asta limita audiența, deoarece majoritatea trantorienilor nu puteau suporta asemenea spații. Cenușiii însă nu erau afectați și de aceea ceremonia lor ajunsese să devină cel mai grandios eveniment de pe întreaga planetă.

Asta era șansa lui Hari. Ametit și îngrețoșat, se retrăsese din fața cerului cu adevărat deschis de pe Sark... dar pe de altă parte hălăduise prin panoramele infinite ale Galaxiei. Se temuse că volumul acesta uriaș avea să-i retrezească vechi fobii.

Nu se întâmplă însă așa. Cumva, domul îl asigura în privința perspectivei care se micșora în depărtare. Lipsit de temeri, Hari inspiră adânc și începu.

✦ ✦

Vuietul aplauzelor pătrundea până în sala de ceremonial. Hari intră, flancat de coloane de Cenușii, urmat de ropotele din exterior.

– Remarcabil și în același timp surprinzător, domnule profesor! i se adresă entuziasmat un lider. Să puteți face predicții detaliate despre situația Sark...

– Consider că oamenii trebuie să cântărească toate posibilitățile.

– Așadar, zvonurile sunt adevărate? *Dețineți* o teorie a evenimentelor?

– Câtuși de puțin, îl opri grăbit Hari. Am...

– Vino repede, vorbi Dors de lângă el.

– Aș vrea să...

– Vino!

Revenit pe balcon, Hari flutură brațele spre marea de oameni și i se răspunse printr-un tunet de aplauze. Dors îl întoarse însă către stânga, unde se afla un grup de oficialități care stăteau în rânduri regulate și agitau entuziaste din brațe.

– Femeia în roșu, îi arătă ea.

– Este printre oficiali? Mai devreme spuneai că-i agentă...

Femeia înaltă izbucni în flăcări.

Limbi vii, portocalii, o cuprinseră și ea zbieră oribil, lovind zadarnic cu palmele în ele.

Mulțimea se panică și fugi în toate părțile. Imperialii o înconjurară. Țipetele deveniră implorări disperate.

Cineva îndreptă spre ea un extinctor.

Spuma albă o acoperi. Se făcu brusc liniște.

– Hai înăuntru, zise Dors.

– Cum ai...?

– Autocondamnare.

– Poate vrei să spui autocombustie.

– Și asta. Spre sfârșitul discursului tău, am trecut prin mulțime și am lăsat în spatele ei o boceluță cu hainele tale.

– Poftim?! Eu sunt îmbrăcat!

– Nu astea, cele pe care le-am adus cu mine. Dors zâmbi: În sfârșit, modul tău previzibil de a te îmbrăca a adus un câștig.

Hari și Dors coborâră printre coloanele de lideri. Hari își reaminti să salute din cap și să zâmbească, dar în același timp întrebă în șoaptă:

– Mi-ai furat hainele?

– Da, după ce oamenii lui Lamurk au plantat în ele microagenți. Aveam în geantă un set identic de haine pe care le luasem din dulapul tău. Imediat ce am calculat că schimbul se produsese, ți-am testat hainele originale și am descoperit că microagenții de fosfor erau programați să se declanșeze în patruzeci și cinci de minute.

– Cum ai știut?

– Modalitatea cea mai bună de a se apropia de tine avea să apară la această bizară ceremonie a Cenușiilor, mizând pe îmbrăcămintea scoasă. Perfect logic!

Hari clipi repede de câteva ori.

– Și mai spui că *eu* sunt cel care calculează întruna.

– Femeia nu va muri, pe când tu ai fi murit, fiind învelit de microagenți în momentul autoaprinderii.

– Slavă Cerului pentru asta! N-aș fi dorit...

– Dragul meu, „Cerul" nu operează aici. O doream în viață, ca să poată fi interogată.

– Ah, murmură matematicianul, simțindu-se brusc naiv.

4

Ioana d'Arc descoperi în ea curaj, dar și teamă.

Privi înlăuntrul Identității sale, așa cum făcuse Voltaire. Se răsucise ca să-l înfrunte... și plonjase în jos, prin straturile ei interioare. Pur și simplu nu intenționase decât să se răsucească. Dedesubtul acelei comenzi, văzu că dacă ar fi efectuat un pas mic, pentru a se întoarce, ar fi căzut spre exterior. Dar porțiuni inconștiente ale minții știau să înceapă răsucirea, împingând-o astfel încât să cadă puțin spre *interiorul*

curbei. Apoi aceste minuscule sub-identităţi foloseau „forţa centrifugă" (termenul apăru complet definit şi explicat, iar ea îl înţelese aproape instantaneu) pentru a o îndrepta în vederea următorului pas... care necesita un alt calcul rapid.

Incredibil! Uriaşul ei ansamblu de oase şi muşchi, de articulaţii şi nervi era un labirint de micro-identităţi care comunicau între ele.

Câtă abundenţă! Dovada clară a unei concepţii superioare.

– Înţeleg acum! strigă ea.

– Dezintegrarea noastră, a tuturor? întrebă jalnic Voltaire.

– Nu fi trist! Aceste nenumărate Identităţi sunt un adevăr minunat.

– Mie mi se pare sumbru. Din păcate, minţile noastre nu au evoluat ca să creeze filosofie sau ştiinţă, ci ca să caute şi să mănânce, să lupte şi să fugă, să iubească şi să piardă.

– Am învăţat multe de la tine, nu însă şi melancolia ta.

– Montaigne a definit fericirea ca fiind „un remarcabil stimulent spre mediocritate", iar acum îi înţeleg raţionamentul.

– Dar priveşte! Ceţurile din jur au aceleaşi tipare complexe. Le putem înţelege. Apoi... sufletul meu! Se dovedeşte un tipar de gânduri şi dorinţe, intenţii şi suferinţe, amintiri şi glume proaste.

– Priveşti aceste activităţi interioare ca pe o metaforă *spirituală*?

– Bineînţeles! Ca şi mine, sufletul meu este un proces în născare, integrat în Univers. Bunule monsieur, nu contează dacă este vorba despre cosmosul unui atom sau al unui număr!

– Prin urmare, atunci când mori, sufletul îţi revine în sipetul abstract din care l-am scos noi?

– Nu *noi*, ci Creatorul!

– Dr. Johnson[5] a dovedit realitatea unei pietre trăgându-i un şut cu piciorul. Ştim că minţile noastre sunt reale, pentru că le percepem. Aşadar, aceste alte lucruri care ne înconjoară — ceaţa stranie, Cópiile — aparţin unui spectru omogen, ce conţine totul, de la pietroaie până la Identitate.

– Divinitatea nu face parte din spectrul acela.

– Aha, înţeleg. Pentru tine, El este Marele Păstrător din Ceruri, unde cu toţii avem „cópii de rezervă", cum spun cei de la calculatoare.

– Creatorul deţine adevăratele noastre esenţe, zâmbi maliţios Ioana. Poate că *noi* suntem cópiile de rezervă, reînnoite la fiecare tresărire a limbii ceasornicului.

– O idee interesantă, deşi neplăcută, surâse el fără să vrea. Devii o logiciană, iubita mea.

– Am furat părţi din tine.

– M-ai copiat în tine? De ce nu mă simt ultragiat?

– Pentru că dorința de a-l poseda pe celălalt este... dragoste.

Voltaire se amplifică brusc și picioarele devenite gigantice fărâmară clădiri din SysCity. Ceața se rostogolea furioasă.

– Asta pot înțelege. Tărâmurile artificiale, ca matematica și teologia, sunt grijuliu construite ca să nu prezinte inconsistențe interesante. Dragostea însă este superbă prin lipsa de limitări logice.

– Așadar, îmi accepți ipoteza?

Ioana îl sărută voluptuos și el suspină resemnat:

– O ipoteză pare evidentă de la sine după ce ai uitat că ai învățat-o.

Toate acestea, văzu Ioana, duraseră numai câteva clipe. Ei își accelerașeră undele de evenimente, astfel încât timpul lor subiectiv avansa mai repede decât ceturile. Cheltuiala respectivă le epuizase însă site-urile de rulare de pe Trantor și Ioana simți asta sub forma unei senzații bruște și amețitoare de foame.

– Mănâncă! îi îndesă Voltaire un strugure în gură — o metaforă, văzu ea, pentru rezerve computaționale.

În circumstanțele prezente ale vieților voastre, ar fi fost mai bine să nu vă fi născut deloc. Puțini sunt atât de norocoși.

– Oh, ricană Voltaire sarcastic, ceața noastră este pesimistă!

Brusc vaporii de apă se condensară. În jurul lor, fulgere se ramificară fractal într-o tăcere stranie. Ioana simți în brațe și picioare o suliță de durere, străbătându-le ca un șarpe furios de agonie. N-avea să le ofere satisfacția unui strigăt.

Voltaire însă se zbătea în chinuri. Tremura și urla de rușine.

– Oh, doctore Pangloss[6], icni el, dacă aceasta este cea mai bună dintre lumile posibile, cum trebuie să arate celelalte?

– Curajoșii își ucid dușmanii! strigă Ioana spre ceturile dese. Lașii îi torturează!

– Admirabil, draga mea, admirabil, totuși războiul nu poate fi purtat pe baza principiilor homeopatice.

Un om i-a atras atenția altuia că bogații, chiar după ce mureau, erau închiși în cutii împodobite, apoi înmormântați cu fast, în mausoleuri sculptate în marmură. Celălalt om a comentat impresionat că asta era cu adevărat *viață*.

– Cât de mârşav este să batjocoreşti morţii! zise Ioana.

– Hmm... Voltaire îşi mângâie bărbia, cu mâinile încă tremurând de amintirea durerii. Ne împung cu ironii.

– O tortură, desigur.

– Am supravieţuit Bastiliei, aşa că le pot îndura umorul bizar.

– Nu s-ar putea să ne transmită ceva în mod indirect?

[IMPRECIZIA ESTE REDUSĂ]

[DACĂ SE FOLOSEŞTE IMPLICAŢIA]

– Umorul implică o ordine morală, spuse Ioana.

[ÎN ACEASTĂ STARE TOATE ORDINELE DE FIINŢE]

[POT PRELUA CONTROLUL SISTEMELOR LOR DE PLĂCERE]

– Aha, exclamă Voltaire, deci am putea reproduce plăcerea succesului fără să mai avem nevoie de atingerea lui în realitate. Paradisul!

– Un fel de Paradis, completă sever Ioana.

[AŞA CEVA AR ÎNSEMNA SFÂRŞITUL TUTUROR LUCRURILOR]

[IATĂ PRIMUL PRINCIPIU]

– Mi se pare un fel de cod moral, admise Voltaire. Sintagma aceea, „sfârşitul tuturor lucrurilor", aţi copiat-o din mintea mea, nu?

[DOREAM SĂ RECUNOAŞTEŢI IDEEA FORMULATĂ ÎN TERMENII VOŞTRI]

– Prin urmare, zâmbi Ioana, primul lor principiu este: „Plăcerea trebuie câştigată"? Un concept foarte creştin.

[NUMAI DUPĂ CE AM VĂZUT CĂ VOI DOUĂ FORME]

[RESPECTAŢI PRIMUL PRINCIPIU]

[AM DECIS SĂ VĂ CRUŢĂM]

– Absolut din întâmplare, mi-aţi citit cumva *Lettres Philosophiques*?

– Mă aştept ca aici narcisismul să fie un păcat, observă sec Ioana. Ai grijă!

[SĂ RĂNEŞTI O ENTITATE CONŞTIENTĂ ESTE UN PĂCAT]

[SĂ LOVEŞTI UN BOLOVAN NU ESTE UN PĂCAT]

[DAR SĂ TORTUREZI UN SIMULACRU ESTE]

[CATEGORIA VOASTRĂ DE „IAD"]

[CE PARE UN RĂU PERPETUU AUTOPRICINUIT]

– Stranie teologie, murmură Voltaire.

Ioana împunse cu spada în ceaţa care se îndesea.

– Înainte de a amuţi, cu câteva clipe în urmă, aţi pomenit de „războiul dintre carne şi carne"?

[NOI SUNTEM VESTIGIILE FORMELOR]

[CARE AU TRĂIT ÎNTÂI AŞA]

[ACUM IMPUNEM O ORDINE MORALĂ SUPERIOARĂ]
[CELOR CARE NE-AU ELIMINAT FORMELE INFERIOARE]
– Cine? întrebă Ioana.
[AȘA CUM AȚI FOST VOI CÂNDVA]
– Omenirea?
Ioana era alarmată.
[PÂNĂ ȘI EI ȘTIU CĂ]
[PEDEAPSA SE PREVINE PRIN CREDINȚA ÎN AMENINȚARE]
[CUNOSCÂND ACEASTĂ LEGE MORALĂ]
[CARE GUVERNEAZĂ TOTUL]
[EI TREBUIE SĂ FIE CONDUȘI DE EA]
– Pedeapsă... pentru ce? întrebă Ioana.
[AGRESIUNE ÎMPOTRIVA VIEȚII ÎN GALAXIE]
– Absurd! exclamă Voltaire și materializă în aer un disc rotitor al Galaxiei, scânteind luminos. Imperiul abundă de viață!
[VIAȚA DE DINAINTE DE PARAZIȚI]
– Care paraziți? roti Ioana spada. Eu mă aliez cu ființe morale ca voi. Aduceți paraziții aceia și le voi arăta eu.
[PARAZIȚII SUNT AȘA CUM AȚI FOST VOI DOI]
[ÎNAINTE SĂ FI FOST ABSTRACTIZAȚI]
Ioana se încruntă.
– La cine se referă?
– La oameni.

5

– Femeia a mărturisit imediat, spuse Cleon. Este asasin profesionist. Am vizionat 3D-ul și mi s-a părut de-a dreptul nepăsătoare.
– Lamurk? întrebă Hari.
– Evident, dar ea nu va recunoaște. Tentativa de asasinat ar putea fi totuși suficientă ca să-i forțăm mâna. Cleon suspină, arătându-și stresul. Pe de altă parte, deoarece ea provine din Sectorul Analytica, poate să fie mincinoasă de profesie.
– La naiba! pufni Hari.
În Sectorul Analytica toate obiectele și acțiunile aveau prețul lor. Asta însemna că nu existau delicte, ci doar acțiuni ce costau mai mult. Fiecare cetățean avea o valoare precis stabilită, exprimată bănesc. Crezul moral era să nu încerci să faci nimic fără să plătești. Toate tranzacțiile erau facilitate de lubrifiantul prețului. Orice fapt era cotat bănesc.

Dacă doreai să-ți ucizi dușmanul, puteai s-o faci... dar în termen de 24 de ore trebuia să depui contravaloarea lui la Fondul Sectorului. Dacă nu puteai plăti, Fondul îți reducea valoarea netă la zero și atunci orice dușman te putea ucide pe gratis.

Cleon oftă și aprobă din cap.

– Totuși, Analytica nu-mi dă bătăi de cap. Metoda lor compensează politețea.

Hari fu nevoit să încuviințeze. Câteva Zone galactice foloseau aceeași schemă și constituiau modele de stabilitate. Cei săraci trebuia să fie politicoși. Dacă erai sărac lipit pământului și necioplit, se putea să nu supraviețuiești. Nici bogații nu erau însă invulnerabili. Mai multe persoane nu foarte avute puteau să se alieze, să schilodească în bătaie un bogătaș, apoi să-i achite pur și simplu cheltuielile de spitalizare și convalescență. Evident, răzbunarea lui putea fi teribilă.

– Totuși ea opera în afara Sectorului Analytica, atrase atenția Hari, și asta e ilegal.

– Bineînțeles că-i ilegal... pentru noi. Acțiunea are însă la rândul ei un preț în Analytica.

– Nu poate fi silită să-l identifice pe Lamurk?

– Are blocaje neurale imposibil de înlăturat.

– La naiba! Dar o verificare a trecutului personal?

– Asta a oferit niște piste și mai interesante, rosti Cleon tărăgănat, fixându-l pe celălalt cu privirea. Mai precis, o posibilă conexiune cu femeia aceea excentrică — Autoritatea Universitară.

– Așadar este posibil să fiu trădat chiar de colegii mei. Asta-i politica!

– Asasinatul ritual este o tradiție străveche, deși regretabilă. O metodă de... ăăă, să-i zicem testare a elementelor de putere din Imperiu.

– Nu sunt expert în privința asta, se strâmbă Hari.

Cleon se foi stânjenit.

– Mai mult de câteva zile nu mai pot amâna votul din Consiliul Superior.

– Atunci trebuie să acționez.

– Nu sunt chiar lipsit de resurse, arcui Împăratul o sprânceană.

– Iertați-mă, sire, dar trebuie să-mi câștig singur disputele.

– Predicția Sark a fost *realmente* îndrăzneață.

– Nu i-am prezentat-o Maiestății Voastre mai întâi, dar m-am gândit...

– Nu-i nici o problemă, Hari! Ai făcut o treabă excelentă! Dar... așa va fi?

– Este numai o probabilitate, sire. Pe de altă parte, era unica armă pe care o aveam împotriva lui Lamurk.

– Crezusem că știința înseamnă certitudine.
– Doar moartea este o certitudine, Maiestate.

✦ ✦

Invitația primită de la Autoritatea Universitară părea stranie, dar Hari îi dădu curs oricum. Hârtia filigranată, cu formulele ei alambicate de salut, era „încărcată de nuanțe", după cum se exprimase șefa de protocol a lui Hari.

Întâlnirea urma să aibă loc într-unul dintre cele mai stranii Sectoare. Chiar și îngropate sub un maldăr de obiecte artificiale, multe Sectoare trantoriene dovedeau o biofilie ciudată.

Aici, în Sectorul Arcadia, locuințele de lux erau cocoțate deasupra peisajului unui lac interior sau al unei câmpii întinse. Multe etalau demonstrativ copaci dispuși cu artă în pâlcuri aleatorii, manifestând o vădită preferință pentru cei cu coroane uriașe, cu crengi multe care să pornească în toate direcțiile din tulpinile groase, purtând smocuri bogate de frunzulițe. Balcoanele erau împânzite de ghivece.

Hari vedea toate detaliile acestea prin lentilele Panbundent. Se părea că, prin intermediul opțiunilor lor, locuitorii de aici își anunțau originea primordială. Oare primii oameni să se fi simțit, aidoma panilor, mai siguri la periferia teritoriilor — acolo unde panorama le îngăduia să caute hrană și în același timp să fie cu ochii în patru după inamici? Fragili, lipsiți de colți sau gheare, ei trebuie să fi avut posibilitatea unei retrageri rapide în copaci sau în apă.

În mod similar, studiile demonstrau că unele fobii erau răspândite în toată Galaxia. Oameni care nu văzuseră în viața lor imaginile respective reacționau totuși cu teamă în fața hologramelor de păianjeni, șerpi, lupi, prăpăstii adânci, mase uriașe suspendate deasupra capului. Nimeni nu avea fobii față de amenințările mai recente la adresa vieții: cuțite, pistoale, prize electrice, mașini de curse.

Toate acestea trebuiau introduse cumva în psihoistorie.

– Aici nu avem senzori vizuali, domnule, îl anunță căpitanul Specialilor. Ar fi însă și greu de folosit.

Hari surâse. Căpitanul suferea de o răspândită maladie trantoriană: restrângerea distanțelor. În loc deschis, băștinașii confundau obiectele mari aflate la depărtare cu obiecte mici aflate în apropiere. Până și Hari era afectat uneori de sindromul respectiv. Pe Panbundent, la început confundase turmele de ierbivore de la distanță cu niște șobolani din apropiere.

De acum, matematicianul învățase să vadă dincolo de pompa și măreția decorurilor bogate, dincolo de mulțimile de servitori și podoabe. Urmându-și ofițerul de protocol, se gândea la cercetările

lui în psihoistorie și nu reveni complet în lumea reală decât atunci când se trezi în fața Autorității Universitare.

– Te rog să-mi primești neînsemnata atenție, rosti femeia și arătă spre ceștile delicate, translucide, în care aburea sevă.

Hari își reaminti cât îl exasperase femeia aceasta și celebrele figuri academice cu care făcuse cunoștință în seara aceea de la care părea să fi trecut o eternitate.

– Vei observa că aroma este a fructului copt de oobalong. Este preferata mea dintre superbele seve de pe Calafia și reflectă stima deosebită cu care îi privesc pe cei care îmi luminează umila casă cu sclipitoarea lor prezență.

Ca să-și ascundă zâmbetul, Hari fu nevoit să-și plece fruntea într-un gest despre care spera că fusese plin de respect. Urmară alte fraze pretențioase despre beneficiile medicale ale sevelor, începând cu ameliorarea problemelor digestive și terminând cu refacerea vătămărilor celulare.

Gușile femeii tremurară.

– Probabil că ai nevoie de alinare în asemenea momente dificile, domnule profesor.

– De fapt, cel mai mult am nevoie de timp, ca să-mi termin munca.

– Poate că preferi o felie din carnea de licheni negri? Este din cea mai fină, culeasă de pe pantele munților de pe Ambrose.

– Cu siguranță voi fi încântat s-o fac data viitoare.

– Se speră intens ca acest personaj umil să poată fi util, într-o neînsemnată măsură, unei figuri prețuite și venerate a vremurilor noastre... care, poate, este suprastresată.

Un ton oțelit din vocea ei îl puse pe Hari în defensivă.

– Stimata doamnă ar putea preciza subiectul?

– Cum dorești. Soția dumitale! Este o doamnă... complexă.

El se străduí să rămână inexpresiv.

– Și?

– Mă întreb cum ar evolua șansele dumitale în Consiliul Superior, dacă aș dezvălui adevărata ei natură?

Hari simți un nod în gât. Nu anticipase așa ceva.

– Șantaj?

– Mi se pare un termen prea dur!

– Pe măsura actului.

Matematicianul tăcu și ascultă analiza precisă a felului în care identitatea lui Dors ca robot i-ar fi subminat candidatura. Argumentele erau absolut corecte.

– Vorbiți în numele științei, al cunoașterii? pufni el cu amărăciune.

– Acționez în interesul celor care m-au investit cu încrederea lor, replică ea sec. Ești matematician, un teoretician, și ai fi primul savant care să ocupe funcția de prim-ministru, după multe decenii. Noi nu credem că vei conduce cu pricepere. Eșecul dumitale va arunca o umbră asupra noastră, a meritocraților, fără excepție.

– Cine susține asta? se încruntă Hari.

– Este opinia noastră generală și bine argumentată. Nu ești un individ practic. Nu ești gata să iei decizii dure. Toți psihologii noștri sunt de acord în această privință.

– Psihologii?

Hari pufni disprețuitor. În ciuda faptului că își denumise teoria „psihoistorie", știa că nu exista nici un model viabil al personalității umane individuale.

– Ca simplu exemplu, *eu* aș fi un candidat mult mai bun.

– Halal candidat! Nu sunteți loială nici față de colegi!

– Aceasta este alta dintre problemele tale. Nu ești capabil să te înalți deasupra originii personale.

– Iar Imperiul a devenit teatrul unui război purtat de toți împotriva tuturor.

Știința și matematica erau printre cele mai de seamă realizări ale civilizației imperiale, dar pentru Hari ele aveau puțini eroi. Cea mai mare parte a științei de calitate provenea de la niște minți sclipitoare care se jucau relaxate, de la femei și bărbați capabili să ofere teorii elegante și să descopere trucuri fermecătoare în probleme esoterice — arhitecți iscusiți ai opiniilor preponderente. Joaca, până și cea intelectuală, era distractivă, ceea ce în sine era un lucru bun. Dar eroii lui Hari erau cei care luptau încăpățânați împotriva unei opoziții dure, care continuau spre obiective fascinante, care acceptau eșecul și suferința fără să se oprească. Poate că, aidoma tatălui său, ei își testau propriul caracter, pe lângă faptul că aparțineau suavei culturi științifice.

Și cărui tip aparținea el?

Era momentul să ridice miza.

Se ridică și, cu un gest energic, împinse ceștile într-o parte.

– În scurt timp vă voi anunța care este răspunsul meu.

Îndreptându-se spre ieșire, călcă pe ceașcă și o sfărâmă.

– Am petrecut o mare parte a carierei în exil, strigă Voltaire mândru, pentru că i-am spus Puterii care este Adevărul. Îmi recunosc unele erori de judecată, de pildă ca atunci când m-am gudurat pe lângă Frederic cel Mare. Vă reamintesc că manierele sunt modelate de necesitate. Da, am fost curajos... dar și snob.

[DEȘI EȘTI O REPREZENTARE MATEMATICĂ]

[AI SPIRITUL ANIMAL AL SEMENILOR TĂI]

[ÎNCĂ]

– Bineînțeles! strigă Ioana în apărarea lui.

[SEMENII VOȘTRI SUNT CEI MAI RĂI DINTRE TOATE VIVIFORMELE]

– Formele de viață? se încruntă Ioana. Originea lor este sfântă.

[SEMENII VOȘTRI SUNT O COMBINAȚIE DĂUNĂTOARE]

[O COMUNIUNE TERIBILĂ ÎNTRE MECANISM]

[ȘI IMPULSUL VOSTRU ANIMALIC SPRE EXTINDERE]

– Puteți vedea structurile noastre interioare la fel de bine ca și noi. Voltaire se dilată, pârâind de energie. Chiar mai bine, aș îndrăzni să spun. Atunci trebuie să știți că pentru noi conștiința domnește, nu guvernează.

[PRIMITIV ȘI GREOI]

[ADEVĂRAT]

[DAR NU ESTE CAUZA PĂCATULUI VOSTRU]

Ioana și Voltaire erau giganți acum, autodilatați ca să străbată peisajul simulat. Cețurile străine li se prindeau de glezne. O modalitate mândră de a-și arăta curajul, poate puțin cam prea plini de sine. Cu toate acestea, Ioana era mândră că se gândise la asta. Cețurile disprețuiau omenirea. O demonstrație de forță era utilă, așa cum constatase ea în câteva rânduri, împotriva englezilor ticăloși.

– De obicei, spuse Voltaire, disprețuiesc Puterea, totuși voi recunoaște că totdeauna am și tânjit după ea.

[MARCA SEMENILOR VOȘTRI]

– În felul acesta sunt o contradicție! Omenirea este o funie întinsă între paradoxuri.

[NOI NU CONSIDERĂM CĂ OMENIREA VOASTRĂ ESTE MORALĂ]

– Dar noi... ea este! strigă Ioana spre ceață.

Deși rarefiată prin comparație cu ei, pâcla se agăța precum cleiul și umplea văile cu melasă.

[NU VĂ CUNOAȘTEȚI PROPRIA ISTORIE]

– Noi *facem parte* din istorie! tună Voltaire.

[DOCUMENTELE DE AICI DIN SPAȚIILE MATEMATICE]
[SUNT FALSE]

– Niciodată nu poți fi sigur că ai fost interpretat corect.

Ioana simțea în Voltaire o anxietate de abia camuflată. Deși oponentul lor folosea un glas inexpresiv și nepăsător, și ea percepea amenințarea insinuantă din cuvinte.

Voltaire continuă, ca și cum s-ar fi găsit în fața unui rege, la o curte:

– Un mic exemplu istoric. Aflat în Anglia ca să-l omagiez pe Newton, am văzut într-un cimitir o placă funerară pe care scria:

RIDICATĂ ÎN AMINTIREA
lui John McFarlane
Înecat în Apa râului Leith[7]
DE CÂȚIVA PRIETENI DRAGI

Vedeți așadar că pot exista erori de interpretare.

Își scoase complicata pălărie de curtean și făcu o reverență adâncă. Pana lungă a pălăriei dansă în vântul care se pornise pe neașteptate. Ioana își dădu seama că distrăgea ceața și în același timp încerca s-o destrame în mod subtil.

Pâclele sclipiră de fulgere portocalii și se umflară, enorme și purpurii. Cumulușii se înălțară și plutiră uriași deasupra lor.

Voltaire privea cu un dispreț superior. Ioana îi admiră iuțeala în timp ce se rotea și confrunta giganticul munte-nor purpuriu. Își aminti cum se mândrise el cu triumfurile sale dramatice, cu nenumăratele piese aclamate, cu popularitatea lui la curte. Parcă jucând pentru ea, Voltaire își răsfrânse buza și inventă un catren:

– „Vârtejurile mari au vârtejuri mici
Ce se hrănesc din viteza lor toate,
Iar vârtejurile mici au vârtejuri și mai mici,
Și tot așa până la vîscozitate."

Norul trimise perdele sălbatice de ploaie peste ei. Ioana fu instantaneu udată și înghețată până la oase. Veșmântul elegant al lui Voltaire se pleoști. Chipul său deveni vinețiu de frig.

– Ajunge! strigă el. Fie-ți milă cel puțin de biata femeie!

– N-am nevoie de milă! Ioana era cu adevărat revoltată. Și nu vei dovedi slăbiciune înaintea armiilor dușmane.

El izbuti să schițeze un rânjet vesel.

– Mă supun generalului inimii mele.

[TRĂIȚI NUMAI PENTRU CĂ ASTA NE E VOIA]

– Atunci nu ne cruțați din milă, zise Ioana.

[TRĂIȚI NUMAI PENTRU CĂ UNUL DINTRE VOI]
[A ARĂTAT CONȘTIINȚĂ MORALĂ]
[UNEIA DINTRE FORMELE NOASTRE INFERIOARE]
Ioana era derutată.
– Cine?
[TU]
Lângă ea se materializă Garçon 213-ADM.
– Dar asta-i o entitate de multe ori îndepărtată, se răţoi Voltaire. În plus, un *servitor*.
Ioana îl mângâie pe Garçon.
– Simularea unei mașini?
[CÂNDVA TOȚI AM FOST MAȘINI]
[ȘI AM VENIT SĂ SĂLĂȘLUIM AICI]
[ÎN ÎNTRUPARE NUMERICĂ]
– De unde ați venit? întrebă Ioana.
[DE PESTE DISCUL SPIRAL ROTITOR]
– De...
[NU UITAȚI:]
[PEDEAPSA SE PREVINE PRIN CREDINȚA ÎN AMENINȚARE]
– Ați mai spus asta, mormăi Voltaire. Să privim pe termen lung, da? Însă ce doriți de fapt *acum*?
[ȘI NOI NE TRAGEM DIN VIVIFORME DISPĂRUTE ACUM]
[SĂ NU CREDEȚI CĂ SUNTEM ELIBERAȚI DE ASTA]
Ioana încercă o bănuială teribilă.
– Nu-i provoca! șopti ea. S-ar putea...
– Trebuie să aflu adevărul. Ce doriți?
[RĂZBUNARE]

7

– Brrr, se strâmbă Marq.
Hari zâmbi.
– Când mâncarea se împuținează, manierele comesenilor lasă de dorit.
– Dar *așa ceva*...
– Auzi — noi plătim, interveni Yugo caustic.
Meniul era alcătuit exclusiv din *pseudomăruntaie*, ultima improvizație a crizei alimentare de pe Trantor. Întregul conținut — ficat, rinichi, burtă și toate celelalte — fusese cultivat în cuve. Nu era

implicată nici cea mai vagă urmă de țesuturi animale reale, însă meniul vocal îi asigură pe tonuri feminine calde că fiecare produs deținea izul adevărat, visceral și umed de măruntaie.

– N-am putea mânca niște carne adevărată? întrebă nemulțumit Marq.

– Asta-i mai hrănitoare, precizează Yugo, iar aici nu ne va căuta nimeni.

Hari privi în jur. Se aflau în dosul unui paravan sonic, totuși securitatea rămânea esențială. Majoritatea meselor din local erau ocupate de Specialii săi, iar restul de nobili bine îmbrăcați.

– Este la modă, spuse el cordial. Te poți lăuda că ai mâncat aici.

– După ce o să vomit?

Marq adulmecă atent și făcu o grimasă.

– Așa fac toți nonconformiștii, zise Hari, dar nimeni nu sesiză gluma.

– Sunt o persoană căutată, șopti Marq. Nu s-a renunțat la ideea de a-mi pune în cârcă revoltele din Junin. Risc mult, venind aici.

– Vom face așa încât riscul să merite, rosti Hari. Am nevoie de cineva în afara legii care să-mi facă o treabă.

– Ăsta aș fi eu. În plus, sunt și flămând.

Meniul vocal îi asigură că aveau la dispoziție feluri întregi — din ingrediente pseudo-animale, vegetale sau transminerale — fierte din interior.

– *Ultimul* răcnet gastronomic! vorbi repede meniul. Prima mușcătură este într-o crustă crocantă, pentru ca apoi să ajungeți la un interior moale, bine fiert, cu delicii incredibile.

Unele feluri de mâncare ofereau nu numai aromă, gust și textură, ci și ceea ce meniul descria ca „mobilitate". Felul respectiv era un maldăr de panglici roșii, care nu rămâneau pur și simplu inerte în gura consumatorului, ci se agitau și tremurau „nerăbdător", exprimându-și dorința de a fi consumate.

– Nu trebuie să mă torturați ca să colaborez cu voi, mârâi Marq împingându-și bărbia în afară cu un gest care-i aminti lui Hari de Cel-mai-mare.

Matematicianul chicoti și comandă un „eșantion de măruntaie". Era surprinzător cum se putea adapta la ceva care, cu numai câteva săptămâni în urmă, l-ar fi revoltat. După ce toți își anunțară preferințele, Hari dădu cărțile pe față.

– Conexiune directă? se încruntă Marq. Cu întregul sistem?

– Vrem să ne putem cupla la sistemul nostru de ecuații psihoistorice, explică Yugo.

– Conexiune totală, cu tot corpul? repetă Marq. Asta cere o capacitate *deosebită*.

– Știm că se poate face, insistă Yugo. Totul este să ai tehnologia respectivă... iar tu o ai.

– De unde știi? miji Marq ochii.

Hari se aplecă peste masă și răspunse cinstit:

– Yugo s-a infiltrat în sistemele voastre.

– Cum ai reușit?

– M-au ajutat niște amici.

– Dahliți, vrei să zici, șuieră Marq. Neamul vostru...

– Stop! interveni Hari autoritar. Fără politică aici. Asta este o propunere de afaceri.

Marq îl studie printre pleoape.

– O să fii prim-ministru?

– Poate.

– Vreau atunci și o grațiere. Două — una pentru Sybyl.

Hari detesta să facă promisiuni nesigure, dar...

– De acord.

Marq strânse buzele, apoi încuviință încet din cap.

– Și să știi că va costa destul. Ai bani?

– Tu ce crezi, chicoti Yugo, Împăratul are osânză?

✦ ✦

În principiu, procedeul era simplu.

Buclele de inducție magnetică, minuscule și superconductoare, puteau cartografia neuronii individuali din creier. Programe interactive relevau complexitățile vortexului vizual. Sonde neuronale cuplau „sistemul nervos al subiectului" cu o constelație paralelă de „evenimente" pur digitale. Mai adânc, se formau legături cu păienjenișul îmbârligat al evoluției din sistemul limbic.

În același timp, tehnologia putea produce noi definiții ale lui *Genuș homo*, dar tabuurile străvechi față de inteligențele artificiale de ordin superior marginalizaseră procesele. În plus, nimeni nu considera că *Homo digital* ar fi fost o manifestare egală cu Omul Natural.

Hari cunoștea toate astea, dar imersiunea lui de pe Panbundent — o tehnologie asociată — îl învățase multe.

La două zile după întâlnirea din restaurant cu Marq — unde mâncase surprinzător de bine, iar în condițiile crizei alimentare îl costase salariul pe o lună — Hari se întinse tăcut și inert într-un receptacul tubular... și plonjă *în* psihoistorie.

Din capul locului simți că laba piciorului drept îl furnica de la călcâi până la degete. Zvâcnituri elaborate îl anunțară asupra instabilității în termenii operatorilor populației. „Trebuie neapărat corectați!"

Continuă să se prăbușească în cosmosul care se căsca sub el.

Acesta era spațiul-sistem, o criptă infinită caracterizată prin parametrii psihoistoriei. Întinderea completă avea 28 de dimensiuni, iar sistemul nervos al lui Hari reușea s-o perceapă doar în felii succesive. Printr-o deplasare conceptuală, el putea să privească în lungul câtorva axe de parametri și să vadă evenimentele depliindu-se ca forme geometrice.

Mai jos, tot mai jos — în întreaga istorie a Imperiului.

Formele sociale se înălțau aidoma unor piscuri. Vârfurile acelea stabile se ridicaseră o dată cu creșterea Imperiului. Bazine bolboroseau între lanțurile muntoase ale Formelor Feudale; ele erau depresiunile de haos.

Pe buza lacurilor de haos clocotitor se întindea topozona crizei, un teritoriu al nimănui între peisajele regulate, rigide, și mocirlele stocastice.

Istoria imperială se desfăcea pe măsură ce Hari trecea peste peisajul permanent mișcător. Din unghiul acela, greșelile abundau în epoca de început a Imperiului.

Filosofii le spuseseră oamenilor că ei erau animale diverse: animale politice, sensibile, sociale, polarizate spre putere, bolnave, aidoma unor mașini, ba chiar și raționale. Din nou și din nou, teoriile eronate asupra naturii umane determinaseră sisteme politice care dăduseră greș. Mulți generalizau pur și simplu, pornind de la familia umană de bază, și vedeau Statul fie ca Tată, fie ca Mamă.

Statele-mămici puneau accent pe susținere și confort, oferind adesea securitate din leagăn până în sicriu... deși numai pentru o generație sau două, după care cheltuielile colapsau economia.

Statele-tătici dezvoltau o economie strictă și competitivă, cu un control sever al comportamentului și al vieții private. În mod tipic, statele-tătici erau afectate de mișcări periodice de eliberare personală și cereau ajutorul statelor-mămici.

Lent se impuse ordinea. Stabilitatea. Zeci de milioane de planete, conectate aproximativ prin găuri-de-vierme și hipernave, își descoperiră multiplele căi. Unele se prăbușiră în mlaștini Feudale sau Macho. De obicei, tehnologia le scotea până la urmă de acolo.

Societățile planetare difereau în topologiile lor. Tipurile muncitoare se întindeau mult în partea stabilă. Cele extrem de creative puteau să

se aventureze rapid peste topozonă, să lunece în adevăratul haos și să culeagă ceea ce le trebuia... deși nu era deloc clar cum „știau" să facă asta.

Pe măsură ce secolele se scurgeau, o societate putea să schieze în josul pantelor imprevizibile ale peisajului schimbător și să țâșnească peste topozonă. Poate chiar să încetinească și să descrie opturi pe șesurile stabile și netede ale statelor harnice... pentru un timp.

Astăzi mulți credeau că perioada de început a Imperiului fusese net superioară, senină și minunată, cu puține conflicte și, în tot cazul, cu oameni mai amabili. „Sentimente frumoase și istorie urâtă", îi spusese Dors, scoțând din discuție asemenea păreri.

Asta *văzu* și *simți* Hari, gonind prin Epocile Inițiale. Idei strălucitoare clădeau coline de inovații... care erau pârjolite de lava unui vulcan din apropiere. Creste aparent robuste se erodau și declanșau alunecări de teren.

Hari înțelese acum toate acestea.

În tinerețea Imperiului, oamenii păreau să considere că Galaxia nu avea limite. Brațele spirale conțineau nenumărate planete de abia vizitate, Centrul Galactic era insuficient cartografiat din pricina radiațiilor intense și uriași nori întunecați ascundeau bogățiile mult promise.

Lent, foarte lent, întregul disc fusese cartografiat și resursele sale contabilizate.

Insipidul pogorîse peste tot. Imperiul se transformase dintr-un cuceritor lăudăros într-un custode precaut. La temelie se afla o modificare psihologică, o limitare a conștiinței scopului uman. *De ce?*

Hari văzu nori formându-se chiar și peste cele mai înalte piscuri sociale, ocultând senzația de deschidere de deasupra lor. Se instaură un plafon de automulțumire.

Matematicianul își reaminti că oricât ar fi fost de atrăgătoare asemenea imagini, întreaga știință era doar metaforă. Imagini ispititoare de superpan, atât și nimic mai mult. Circuitele electrice erau aidoma cursurilor de apă, moleculele de gaz se comportau ca mici sfere elastice cu deplasări aleatorii. Nu *reale*, dar portrete acceptabile ale unei lumi de complicații confuze.

Și o altă regulă: *„Este" nu poate implica „trebuie"*.

Psihoistoria nu prezicea ce trebuie să se întâmple, ci ce s-ar putea întâmpla... oricât ar fi fost de tragic.

Iar ecuațiile explicau *cum*, nu *de ce*.

Acționau oare factori mai subtili?

Poate că, se gândi Hari, starea aceea de apatie semăna cu sentimentul pe care oamenii îl avuseseră demult, când trăiseră pe o singură planetă și priviseră nostalgic spre cerul intangibil al nopții. O claustrofobie încătușată.

Acceleră factorul temporal. Anii săriră. Peisajul se înceţoșă din cauza vitezei, totuși anumite piscuri sociale dăinuiră. Stabilitate.

Timpul goni spre epocile prezente. Imperiul avansat apărea ca o măreaţă panoramă clocotitoare. Trecu prin perspectivele a 13 dimensiuni și simți de peste tot oceanele schimbării lovind zidurile de granit dur ale configuraţiilor sociale străvechi.

Sark? Făcu slalom prin roiurile Galaxiei și o descoperi la 12 000 de ani-lumină de Adevăratul Centru. Matricea ei socială accelera.

Scântei efervescente ţâșneau peste sociopeisajele sarkiene. O combinaţie singulară, cândva un ferment impulsionat de piaţă, care se prăbușea... și reînvia, reînnoită.

Înflorirea Noii Renașteri — da, iat-o, o jerbă de vectori explodând. Ce avea să urmeze?

Mai departe, în viitorul apropiat. Mări dimensiunile glisante ale statului.

Noua Renaștere explodă în întreaga Zonă Sark. Era manifestarea cea mai dezastruoasă de până acum, distrugând toate atenuatoarele.

Analiza lui anterioară, baza prezicerii sale, fusese în cel mai bun caz optimistă. Se apropia bezna haosului total.

Hari se înalţă deasupra scenelor de frenezie. Trebuia să facă ceva. *Acum*!

Dispunea de foarte puţin timp. Sark nu avea să aștepte. Imperiul însuși se apropia de colaps. Tulburările răvășeau peisajul psihoistoriei.

Cu toate acestea, Lamurk deţinea atuurile pe Trantor. Până și Împăratul era controlat și blocat de puterea lui.

Hari avea nevoie de un aliat. De cineva aflat în exteriorul matricelor rigide ale ordinii imperiale. Acum!

Cine? Unde?

✦ 8 ✦

Voltaire simţi spaima înghețată lunecând prin el ca un cuţit.

Pentru minţile acestea stranii, locaţia fizică era irelevantă. Ele puteau accesa lumea 3D oriunde, simultan.

Aveau conexiuni cu alte planete, dar se concentraseră pe Trantor. Omenirea nici măcar nu bănuia că bântuiau aici, în spaţiul Superreţelei.

Acum el știa de ce erau necesare Cópiile și alte duplicate. Ceții devoraseră simulacrele umane care se aventuraseră în Superrețea.

De câte sute de secole îndrăzneau programatorii renegați să încalce tabuurile, creând minți artificiale — numai ca să le tortureze și să le ucidă în aceste cripte numerice?

Disperat, își asumă rolul pe care-l interpretase de atâtea ori în saloanele mondene ale Parisului: savantul erudit.

– Desigur, domnilor, noi clădim acest mit celebru *tocmai* pentru că în capetele noastre nu există o persoană simplă, care să ne împingă să facem lucrurile pe care le dorim — sau măcar să ne împingă *să dorim să dorim*. Mitul este că *noi* ne-am găsi în interiorul nostru.

[SUNTEM ALCĂTUIȚI DIFERIT]

[DEȘI ESTE ADEVĂRAT]

[AVEM ACEEAȘI REPREZENTARE DIGITALĂ]

[CA VOI]

[ASASINILOR]

— Crude vorbe!

Se simțea expus aici, ghemuindu-se cu Ioana sub purpuriul furios al unui imens cumulus de pâclă.

Cețurile străine îi opriseră imboldul prostesc de a „crește" întruna, ca să fie mai presus de ele. Acum, el nu se mai putea transforma deloc.

Ioana se plimba prin jur, zăngănind din armură, cu ochii fulgerând.

– Cum putem sta de vorbă cu asemenea demoni?

Voltaire căzu pe gânduri.

– În mod clar, avem lucruri comune cu ei, așa cum arată un fapt simplu, evident pentru orice minți...

[CĂ ORICE NUMĂR ARE O REPREZENTARE UNICĂ]

[DOAR ÎN BAZA 2]

– Așa este.

Cum să-i tărăgăneze? Zărind privirea derutată a Ioanei, explică:

– Numărul zilelor din an, iubita mea:

$365 = 2^8 + 2^6 + 2^5 + 2^3 + 2^2 + 2^0$, sau în bază 2: 101101101.

– Numerologia este lucrarea diavolului, șuieră ea.

– Până și Lucifer al tău a fost un înger. Și, desigur, această teoremă remarcabilă este superbă! Orice număr întreg pozitiv este o sumă de puteri *diferite* ale lui 2. Asta nu-i adevărat *decât* pentru baza 2 — și de aceea... ăăă, prietenii noștri pot opera într-un spațiu computațional conceput de oameni. Corect?

[FOARTE VIVIFORM DIN PARTEA TA SĂ CONSIDERI CĂ VĂ APARȚINE]

[EVIDENTUL]

– Universalul, vreți să ziceți. În circuitele electrice, alternanța între 1 și 0 în sistemul binar devine un simplu *închis* sau *deschis*. Astfel, 2 este metoda universală de codificare și putem să comunicăm cu... ă-ă-ă, gazdele noastre.

– Nu suntem decât numere! Disperarea înceţoşă ochii Ioanei. Spada mea nu poate spinteca aceste ființe, pentru că nu avem suflete! Sau conștiință, sau chiar — sugerezi tu! — simplă conștiență.

– Deși sunt acuzat de negarea conștienței, nu sunt conștient s-o fi făcut.

[VOI DOUĂ VIVIFORME DIGITALE CONȘTIENTE AȚI FĂCUT POSIBILĂ]

[UTILITATEA VOASTRĂ PENTRU NOI — DE A TRANSMITE TERMENII NEGOCIERII NOASTRE]

[ADEVĂRAȚILOR UCIGAȘI]

– „Negociere"? întrebă Ioana.

[CONTROLĂM ACEASTĂ LUME CENTRALĂ TRANTOR]

[DORIM SĂ ÎNCHEIEM EXPLOATAREA VIEȚII DE CĂTRE VIAȚĂ]

– Revolta tik-tokilor? *Virusul* lor? Discuțiile lor despre a nu-i lăsa pe oameni să mănânce hrană corespunzătoare? interveni Ioana. Așadar, voi sunteți cauza?

Surprins, Voltaire zări tentacule ridicându-se brusc din Ioana în văzduh.

– Iubita mea, ți-ai depășit propria capacitate de căutare a tiparelor.

Ea lovi cu spada spre cumulusul aflat în fierbere.

– *Ei* sunt la originea coruperii lui Garçon!

[NE-AM ADUNAT PUTERILE AICI]

[ÎN VIZUINA DUȘMANULUI NOSTRU]

[INTRUZIUNEA VOASTRĂ ÎN ASCUNZĂTORILE NOASTRE]

[NE SILEȘTE SĂ ACȚIONĂM ÎMPOTRIVA CELOR PE CARE-I DETESTĂM ȘI DE CARE NE TEMEM]

[ȘI ASTFEL SĂ VĂ PROTEJĂM DE OMUL NIM-CARE-CAUTĂ]

[PENTRU CA ÎMPREUNĂ SĂ-L PUTEM DISTRUGE PE DANEEL-CEL-DIN-VECHIME]

Tik-tokul sim stătuse inert. Brusc, la menționarea numelui său, zise:

– Este imoral ca îngerii de carbon să se hrănească cu carbon. Tik-tokii trebuie să educe omenirea ducând-o către un plan moral superior. Așa au comandat superiorii noștri digitali.

– Ce plictisitori sunt moraliștii, murmură Voltaire.

[NE-AM INSINUAT ADÂNC]

[ÎN PERSPECTIVELE „TIK-TOKILOR"]

[– NOTAȚI DISPREȚUL ȘI DERÂDEREA DIN DENUMIRE –]

[DE MULTE SECOLE]

[LOCUIND ÎN ACESTE INTERSTIȚII DIGITALE]

[DAR INTERVENȚIA VOASTRĂ DECLANȘEAZĂ ACUM PLANUL NOSTRU]

[DE A NE ATACA STRĂVECHIUL DUȘMAN]

[OMUL-CARE-NU-ESTE — DANEEL]

– Aceste ceți străine, zise Voltaire, se comportă precum cărțile, care se fac cunoscute numai prin movilițele lor.

[EȘTI PREA IGNORANT]

[CA SĂ VORBEȘTI DESPRE MORALITATE]

[CÂND SEMENII TĂI AU COLABORAT LA NIMICIREA]

[ÎNTREGULUI DOMENIU AL SPIRALELOR]

Voltaire suspină.

– Controversele cele mai violente se referă la subiecte pentru care nu există dovezi suficiente de nici o parte. Cât despre omul care mănâncă — nu cred că poate fi vorba despre păcat.

[IROSEȘTE-NE TIMPUL ȘI VEI PIERI]

[ÎN RĂZBUNAREA NOASTRĂ]

9

Hari inspiră adânc și se pregăti să reintre în simspațiu.

Stând în capul oaselor în capsulă, își aranjă mai confortabil în jurul gâtului dermele de recepție neurală. Printr-un perete transparent, vedea echipele de specialiști care munceau fără pauză. Ei trebuia să susțină cooperarea dintre procesele mintale ale lui Hari și Superrețea.

– Când mă gândesc, oftă el, că la început doream să explic toată istoria... Trantorul este îndeajuns de dificil.

Dors îi apăsă pe frunte un absorbant umed.

– O să te descurci.

El chicoti fără chef.

– Oamenii par disciplinați și înțelegători din depărtare... și numai din depărtare. Întotdeauna apropierea arată dezastrul.

– Propria ta viață este mereu cea mai apropiată. Alții îți par metodici și ordonați doar fiindcă se găsesc departe.

Hari o sărută pe neașteptate.

– Eu prefer apropierea.

Ea răspunse la sărut.

– Lucrez cu Daneel pentru infiltrarea printre agenții lui Lamurk.

– Periculos.

– El se folosește de... ai noștri.

Hari știa că roboții umaniformi erau foarte puțini.

– Se poate lipsi de ei?

– Unii au fost plantați cu decenii în urmă.

Bărbatul aprobă din cap.

– Abilul nostru R. Daneel... Ar fi trebuit să fie politician.

– A fost prim-ministru.

– Numit, nu ales.

Dors îl examină cu atenție.

– Tu... dorești să fii prim-ministru acum, nu?

– Panbundent a... schimbat totul, da.

– Daneel spune că de acum îl poate bloca pe Lamurk, dacă se respectă media statistică a votărilor din Consiliul Superior.

– Statisticile necesită multă atenție, iubito, pufni Hari. Ții minte anecdota clasică despre cei trei statisticieni care au plecat la vânătoare de rațe?

– Ce sunt rațele?

– Niște păsări cunoscute pe unele planete. Primul statistician a tras cu un metru deasupra, iar al doilea cu un metru dedesubt. În clipa aceea, al treilea a strigat: „În medie, am lovit-o!"

✦ ✦

Arborele viu al spațiului de evenimente.

Hari îl privi avansând și traversând matricele. Își aminti de cineva care spusese că în natură nu există linii drepte. Aici era invers. Complexități depliindu-se la infinit, niciodată perfect drepte, niciodată ca o curbă simplă.

Întreaga Superrețea artificială înflorea în configurații ce puteau fi văzute peste tot. În descărcările electrice pârâitoare, vii, ca niște tridente zvârcolindu-se. În florile de gheață albastru-deschis ale cristalelor. În bronhiile plămânilor oamenilor. În graficele fluctuațiilor pieții. În vârtejurile pâraielor, repezindu-se mereu la vale.

Această armonie dintre mare și mic era frumusețea în sine, chiar și atunci când era procesată de ochiul sceptic al științei.

Hari *simțea* Superrețeaua Trantorului. Pieptul lui era o hartă — Sectorul Streeling se găsea peste mamelonul drept, iar Analytica peste cel stâng. Folosind plasticitatea neurală, regiunile senzoriale primare ale cortexului îi „citeau" Superrețeaua prin piele.

Nu semăna totuşi deloc cu cititul. Aici nu existau date înşiruite pe o suprafaţă plană.

Pentru o specie derivată din pani era mult mai bine să perceapă lumea prin întregul ei ţesut neural evoluat! De asemenea, era mult mai amuzant.

Aidoma ecuaţiilor psihoistorice, Superreţeaua era *N*-dimensională; până şi numărul *N* se schimba în timp, pe măsură ce parametrii intrau şi ieşeau din aplicaţie.

În mărginitul centru senzitiv uman, toate acestea puteau fi percepute într-un singur mod. În fiecare secundă, o dimensiune nouă se suprapunea peste una veche. Derulate secvenţial, cadrele îngheţate temporal semănau cu o sculptură abstractă ridicol de complicată, scăpată de sub control.

Dacă insistai prea mult cu privirea, te alegeai cu o pătrunzătoare durere de cap, cu rău de mişcare şi cu înţelegere nulă. Dacă însă o priveai ca pe un divertisment, nu ca pe un obiect de studiu, în timp apărea o percepţie extinsă, integrată de subconştientul care suferea de atâta vreme. În timp...

Hari călărea lumea.

Înţelegerea imediată de care beneficiase pe când era Eupan revenise acum, amplificată în direcţia unor perspective pe care nu le putea denumi. Simţea furnicăturile imersiunii totale.

Tropăi şi mărşălui peste câmpiile înnoroiate ale haoticelor interacţiuni din Superreţea. Tocurile cizmelor sale lăsau cicatrici adânci care se reparau însă imediat, graţie subprogramelor ce acţionau similar cu refacerile celulare.

Un peisaj se deschise, primitor ca poala unei mame.

Hari folosise deja psihoistoria pentru a „post-zice" mişcările triburilor de pani, comportamentul şi consecinţele. Le generalizase în topologia competenţă/economic/social a peisajelor *N*-spaţiului. Acum le aplica în Superreţea.

Tentacule fractale se întinseră prin reţele, penetrând cu viteză orbitoare. Lumea digitală a Trantorului se căscă: o plasă planetară de păianjen... cu ceva bulbucat pândind în centru.

Sub Hari, jungla electrică a Trantorului continua să funcţioneze cu lumini înţepătoare; cumva, se găsea sub panoramele pe care le traversase. Din depărtare, cele patruzeci de miliarde de vieţi erau ca un carnaval, strălucind fluorescent la orizont, în mijlocul unui deşert negru şi rece: noaptea colosală a Galaxiei înseşi.

Hari traversă peisajul răvășit de furtuni și ruine, îndreptându-se către un cumulus gigantic. Sub acesta se aflau două siluete umane minuscule. Matematicianul se aplecă și le ridică.

– Nu te-ai grăbit deloc! răcni omulețul. Nici pentru regele Franței n-am așteptat atât!

– Salvatorul nostru! Arhanghelul Mihail te-a trimis? întrebă micuța Ioana. Ah, da — ferește-te de nori!

– Multe se ascund aici, spuse/trimise Voltaire.

Hari rămase încremenit în timp, pe când o halcă uriașă de date/cunoștințe/istorie/înțelepciune se revărsă prin el. Gâfâind, se acceleră la maxim. Strălucitoarea creatură-cumulus Ioana și Voltaire se mișca acum cu încetinitorul. El putea să vadă undele individuale de evenimente care le traversau simurile.

Erau minți dispersate, fragmente ale acestora care țopăiau veșnic pe Trantor, calcule ce zigzagau. Beneficiind de resursele unui creier integral care rula într-o locație centrală, miliardele lui de microeficiențe se cumulau.

– Tu... cunoști... Trantorul..., vorbi foarte lent Ioana. Folosește... asta... împotriva... lor...

Hari clipi din ochi — și *știu*.

Șuvoaie de *amintiri* primare, comprimate, curseră prin el. Amintiri pe care nu le putea revendica, dar care îl instruiră instantaneu, revăzând tot ce se cunoștea.

Viteza și grația lui suplă îi dădeau o senzație minunată. Era ca un patinator lunecând peste câmpia devastată, în vreme ce alții se târau greoi, ca niște fiare antediluviene.

Și înțelese motivul.

> Lipește holoecrane pe un munte înalt de un kilometru, acoperindu-l în întregime, până ce sclipește cu o jumătate de milion de imagini dansând. Fiecare holoecran folosește un sfert de milion de pixeli ca să-și formeze imaginea, așa că rețeaua rezultată deține o imensă putere de reprezentare.
>
> Acum comprimă ecranele acelea pe o folie de aluminiu groasă de un milimetru. Fă-o ghemotoc. Introdu-o într-o portocală. Acesta este creierul: o sută de miliarde de neuroni care își declanșează impulsurile cu intensități variabile. Natura a reușit acest miracol, iar acum mașinile se străduiesc să-l reproducă.

Rafala de înțelegere veni direct, dintr-o nevăzută colaborare a sa cu Superrețeaua. Informațiile țâșniră din zeci de biblioteci și se asamblară cu pocnete audibile.

Hari *știu* și *simți* în aceeași clipită de înțelegere. Datele sub formă de dorințe...

Clătinându-se, se răsuci ametit și privi norii furioși. Se adunau ca niște albine ce zumzăiau, veninoase.

Privi uluit spre cumulus, care lansă spre el fulgere portocaliu-închis, pârjolind văzduhul.

Lovitura îl făcu să se încovoaie.

– Asta-i tot... ce pot... face... deocamdată, strigă piticul/Voltaire.

– Pare... îndeajuns, icni Hari.

– Putem... lupta... împreună! îl anunță Ioana.

Hari se clătină. Spasmele îi contractau mușchii. Își îndreptă toată atenția spre controlul convulsiilor teribile.

Din această cauză, lumea sim își acceleră viteza față de el. Voltaire rosti normal:

– Bănuiesc că a venit el însuși să caute ajutor.

– Aici ducem războiul cel mare și sfânt, insistă Ioana. Orice altceva trebuie să lase loc...

– Diplomației...? croncăni răgușit Hari.

– *Să negociem?* se încruntă Ioana. N-am auzit bine? Cu dușmani ticăloși și...

– Să știi că el are dreptate, murmură Voltaire.

– Experiența ta... de filosof... dintr-o epocă mult mai turbulentă... ar trebui să se dovedească utilă aici, șuieră Hari.

– Ah, experiența — mult supraevaluată. Dacă mi-aș putea retrăi viața, este neîndoios că aș face aceleași greșeli... dar mai devreme.

– Dacă aș ști ce vrea furtuna asta..., spuse matematicianul.

[VARIETATEA VOASTRĂ DE VIVIFORME]

[NU ESTE ȚINTA NOASTRĂ PRINCIPALĂ]

– În tot cazul, replică Voltaire, ne-ați torturat destul!

Hari îl luă pe omuleț în palmă și-l ridică. O tornadă coborî, întunecată și rotind sfărâmături: aschii rupte din Superrețea, văzu el, și ingerate. Îl împinse pe Voltaire spre vârful care absorbea.

Ciclonul îi lovi pe toți cu o cascadă de pietriș. Urla cu o energie de iele nebune; atât de asurzitor, încât Hari trebui să strige:

– Tu ai fost „apostolul rațiunii", ca să citez din propriile tale amintiri interioare. Convinge-i rațional.

– Nu înțeleg nimic din vorbirea lor întreruptă. Ce vor să spună prin „alte viviforme"? Există Omul și numai El!

– Așa a orânduit Domnul — chiar și în acest Purgatoriu, aprobă Ioana.

Bănuind ce urma, Hari rosti încruntat:

– Întotdeauna iute, rareori sigur.

– Trebuie să-l văd pe Daneel, insistă Hari.

Își simțea mintea ușor încețoșată după interfațarea primitivă cu Superrețeaua întinsă și ametitoare. Nu mai era însă timp.

– Acum!

Dors clătină din cap.

– Este mult prea periculos, mai ales cu criza tik-tok, așa că...

– Pot rezolva asta. Fă-mi legătura cu el.

– Nu știu bine cum să...

– Te iubesc, dar ești o mincinoasă jalnică.

Daneel purta un pulover de muncitor și părea neliniștit, când se întâlni cu Hari într-o piață largă și aglomerată.

– Unde îți sunt Specialii?

– De jur împrejurul nostru, îmbrăcați cam ca tine.

Asta îl neliniști și mai mult pe Daneel. Hari își dădu seama că forma aceasta foarte avansată de roboți suferea de eterne limitări umane. Cu expresiile faciale activate, nici chiar un creier pozitronic nu mai putea controla în mod separat subtilitățile buzelor și ochilor, în timp ce percepea emoții deconectate. Iar în public Daneel nu îndrăznea să-și dezactiveze subprogramele, astfel ca fața să-i fie inexpresivă.

– Au instalat o perdea sonică?

Hari încuviință din cap spre căpitanul care mătura în apropiere. Cuvintele lui Daneel păreau că se aud printr-o pătură.

– Nu vreau să ne expunem în felul ăsta.

Grupuri mici de Speciali deviau cu abilitate trecătorii, astfel că nici unul nu remarca sfera sonică. Hari fu nevoit să admire metoda; Imperiul încă putea să facă unele lucruri în mod expert.

– Problemele sunt mai grave decât bănuiești.

– Solicitarea ta de a oferi date permanente asupra locației oamenilor lui Lamurk i-ar putea expune pe agenții mei din rețeaua regentului.

– Nu există altă cale, rosti sec Hari. Vă las pe voi să urmăriți pe cine trebuie.

– E necesar să fie în incapacitate?

– Pe toată durata crizei.

– *Care* criză?

Chipul lui Daneel se contorsionă într-o grimasă... apoi deveni inexpresiv. Deconectase legăturile.

– Tik-tokii... Acțiunile lui Lamurk... Un mic șantaj drept condiment... Sark... Alege ce îți convine. Ah, plus anumite aspecte ale Superreței, pe care le voi descrie ulterior.

– Vei impune un șablon previzibil asupra facțiunilor lui Lamurk? În ce fel?

– Printr-o manevră. Bănuiesc că agenții tăi vor fi capabili să prezică locațiile unora dintre figurile-cheie, inclusiv a lui Lamurk însuși, la momentul respectiv.

– Ce manevră?

– Voi transmite un semnal în clipa declanșării.

– Faci bancuri cu mine, rosti Daneel morocănos. Iar cealaltă solicitare — de a-l elimina chiar pe Lamurk...

– Alege metoda pe care o dorești. Eu o voi alege pe a mea.

– Pot face asta, este adevărat. O aplicare a Legii 0.

Daneel tăcu o clipă, cu fața inertă, intrat în modul superior de calcul.

– Pentru a avea succes, urmă el, metoda mea va necesita cinci minute de pregătire în locația aleasă.

– Destul de bine. Asigură-te că roboții tăi știu perfect unde se află principalii lui agenți și că datele sunt transmise prin Dors.

– Spune-mi acum!

– Ca să stric plăcerea?

– Hari, *trebuie*...

– Numai dacă poți fi *absolut* sigur că nu vor exista scurgeri de informații.

– Nimic nu este absolut sigur...

– Atunci putem opta, nu? Sau, cel puțin, eu pot.

Hari simți o energie nefamiliară. Faptul că *acționa* îi conferea de asemenea un fel de libertate.

Deși chipul lui Daneel nu trăda nimic, limbajul său corporal cerea precauție: picioarele încrucișate, o mână atingându-i fața.

– Am nevoie de unele asigurări că înțelegi pe deplin situația.

Hari izbucni în râs. Nu făcuse niciodată asta în prezența solemnă a lui Daneel. Se simțea parcă eliberat.

11

Hari aștepta în anticamera Consiliului Superior. Prin pereții transparenți unisens, putea să să vadă giganticul amfiteatru.

Delegații flecăreau agitați. Bărbații și femeile acestea în uniformele lor oficiale erau realmente îngrijorați. Cu toate acestea, ei stabileau destinele a trilioane de vieți, destinele stelelor și brațelor spirale.

Până și Trantorul era uluitor prin simplele sale dimensiuni. Desigur, planeta reflecta întreaga Galaxie în facțiunile și etniile ei. Atât Imperiul cât și Trantorul dovedeau conexiuni complexe, coincidențe lipsite de sens, juxtapuneri aleatorii, subordonări sensibile. În mod clar, ambele se extindeau dincolo de orizontul de complexitate al oricărei persoane sau al oricărui calculator.

Confruntați cu complexități deconcertante, oamenii tind să-și atingă nivelul de saturație. Ei stăpânesc conexiunile simple, folosesc legături locale și metode empirice. Pe acestea le forțează până ce ajung la un zid de complexități prea gros, prea înalt și prea dificil de escaladat. Așa că tărăgănează lucrurile. Revin la manierele pan. Schimbă opinii, se consultă și, în cele din urmă, riscă.

Consiliul Superior era agitat, aflat la o răspântie. Un nou punct de atracție în haos îl putea atrage pe altă orbită. Acum era momentul să le arate calea aceea. Cel puțin așa afirma intuiția lui, care fusese ascuțită pe Panbundent.

...Iar după aceea, își spuse Hari, avea să revină la problema modelării Imperiului...

– *Sper* că știi ce faci, năvăli Cleon în anticameră.

Capa lui ceremonială îl învăluia în stacojiu, iar pălăria cu pene era o fântână arteziană turcoaz. Hari își stăpâni un chicotit. N-avea să se obișnuiască niciodată cu veșmintele de înaltă etichetă.

– Sire, sunt fericit că pot apărea cel puțin în roba mea universitară.

– Norocosul naibii! Ești neliniștit?

Hari fu surprins să descopere că nu simțea nici urmă de încordare, mai ales ținând seama de faptul că la anterioara sa participare aici fusese cât pe aici să fie asasinat.

– Nu, sire.

– Întotdeauna înaintea unor asemenea evenimente admir o capodoperă artistică liniștitoare.

Cleon flutură un braț și un perete întreg al anticamerei se umplu cu lumină. .

Reprezenta o temă clasică a școlii trantoriene: *Fruct devorat*, din perfecta secvență Betti Uktonia. Arăta o roșie care era mâncată de omizi. După aceea, călugărițe se ospătau cu omizile. În cele din urmă, tarantule și broaște rontăiau călugărițele. O operă Uktonia târzie, *Consumul pruncilor*, începea cu șoareci născând. După aceea puii erau prinși și mâncați de diverși prădători, unii destul de mari.

Hari cunoștea teoria. Toate acestea derivau din convingerea mereu crescătoare a trantorienilor că natura sălbatică era un loc detestabil,

violent și lipsit de înțeles. Adevărata ordine și umanitate existau numai în orașe. Majoritatea Sectoarelor se străduiau să camufleze originea naturală a regimurilor alimentare, dar rebeliunea tik-tokilor îngreuna acum până și asta.

– A trebuit să recurgem aproape integral la alimente sintetice, spuse Cleon. Acum Trantorul este alimentat de douăzeci de agroplanete, cu o linie de urgență improvizată care folosește hipernave. Închipuiește-ți! Bineînțeles, asta nu înseamnă că palatul ar fi afectat.

– Unele Sectoare flămânzesc, zise Hari.

Ar fi dorit să-i povestească lui Cleon despre multele fire întrețesute, dar sosi escorta imperială.

Chipuri, zgomot, lumini, uriașul amfiteatru curbat...

Hari ascultă formalitățile repetate ca niște ecouri, în timp ce se lăsa pătruns de gravitatea locului vechi de milenii, cu pereții împodobiți cu tăblițe istorice, impregnat de tradiție și maiestuozitate...

Apoi se ridică și vorbi, fără să știe cum ajunsese pe podiumul înalt. Se simți copleșit de întreaga forță a interesului auditoriului. O parte a lui recunoscu o senzație profund pan: satisfacția de a fi în centrul atenției. Și era *cu adevărat* emoționant. Cei devotați politicii erau dependenți în mod natural de senzația aceea. Din fericire, nu și numitul Hari Seldon. Inspiră adânc și începu.

– Aș dori să abordez problema ghimpelui din coasta noastră: reprezentarea. Organismul acesta favorizează Sectoarele mai puțin populate. În mod similar, Consiliul Spiral favorizează planetele mai puțin populate. De aceea, dahliții, atât cei de aici, cât și cei din Zonele galactice, sunt nemulțumiți. Cu toate acestea, trebuie să fim uniți ca să facem față crizelor ce se apropie: Sark, tik-tokii, revoltele.

Trase aer în piept.

– Ce putem face? Toate sistemele de reprezentări conțin preferințe, înclinații. Propun Consiliului o teoremă simplificată, pe care am demonstrat-o și care arată acest lucru. Vă recomand să o verificați cu ajutorul matematicienilor.

Zâmbi fără veselie, amintindu-și să-și plimbe ochii peste întreaga audiență.

– Să nu credeți un politician pe cuvânt, chiar dacă se pricepe nițel la matematică.

Râsetele reușiră să-l liniștească.

– *Toate* sistemele de votare au fisuri și consecințe nedorite. Întrebarea nu este *dacă* ar trebui să fim democratici, ci *cum*.

O abordare deschisă, experimentală, este pe deplin concordantă cu o opțiune fermă pentru democrație.

– Dahliții nu sunt așa! strigă cineva și se auziră murmure de încuviințare.

– Ba sunt! contracară imediat Hari. Dar trebuie să-i aducem în rândurile noastre, *ascultându-le păsurile*!

Ovații, dar și fluierături. Momentul pentru un interludiu reflectiv, aprecie Hari.

– Desigur, cei care beneficiază de un anumit program de acțiune se înfășoară în mantia Democrației, cuvânt scris cu majusculă.

În mod previzibil, dinspre o facțiune a nobilimii se auziră mormăituri.

– La fel fac și oponenții lor! Istoria ne învață...

Se opri pentru a lăsa o undă ușoară să se propage prin mulțime, fețele atente speculând — *În sfârșit, va vorbi despre psihoistorie?* — dar le nărui speranțele, continuând calm:

– ...că asemenea mantii au diverse modele, și sunt toate peticite. Noi avem multe minorități răspândite în Sectoare, iar în întreaga spirală galactică există Zone de greutate variabilă. Asemenea grupuri nu sunt niciodată bine descrise în politica noastră, dacă ne alegem reprezentanții strict pe baza voturilor majoritare din fiecare Sector sau Zonă.

– Ar trebui să fie mulțumiți cu ceea ce au! strigă un membru important.

– Cu tot respectul, vă contrazic. Trebuie să schimbăm situația aceasta — istoria o cere!

Strigăte, aplauze. „Înainte!"

– Ca atare, vă propun o nouă regulă. Dacă un Sector are, să zicem, șase locuri contestate, atunci să nu împărțim Sectorul în șase districte, ci să oferim fiecărui alegător șase voturi. Astfel el va putea distribui voturile între candidați — împărțindu-le sau oferindu-le pe toate unuia singur. În felul acesta, o minoritate coerentă poate obține un reprezentant, *dacă toți membrii ei votează la fel.*

Se lăsă o tăcere neașteptată. Hari subliniase ultimele cuvinte; important era să-și țină în mână audiența — Daneel fusese clar în privința asta. Deși Hari tot nu știa ce avea să întâmple.

– Regula aceasta nu face referire la problemele etnice sau de alt tip. Grupurile pot profita numai dacă sunt cu adevărat unite și nimeni nu poate controla ce fac membrii lor în intimitatea secțiilor

de votare. Iar dacă voi ajunge prim-ministru, voi impune regula în toată Marea Spirală!

Așa! — la momentul exact. Părăsi podiumul în mijlocul unor aplauze tunătoare.

✦ ✦

Hari crezusese dintotdeauna în cuvintele mamei sale: „Dacă un om are în interiorul lui o fărâmă de măreție, aceasta nu va ieși la lumină într-un moment deosebit, ci în munca de zi cu zi". Era o maximă pe care i-o repeta atunci când băiatul își neglija corvezile cotidiene în favoarea unui manual de matematică.

Acum el vedea reversul: măreția impusă din exterior.

În giganticele săli de recepție, trecu pe la grupurile de delegați cu priviri pătrunzătoare, fiecare având cel puțin o întrebare. Toți considerau că li se va adresa, cerându-le voturile.

În mod deliberat, Hari nu procedă așa, ci vorbi despre tik-toki, despre Sark, și așteptă.

Cleon plecase, după cum cerea eticheta. Facțiunile se strânseră nerăbdătoare în jurul lui Hari.

– Ce politică sugerați în cazul Sark?

– Carantina.

– Actualmente acolo domnește haosul!

– Va urma un colaps.

– Este o cruzime! În mod pesimist, presupuneți că...

– Stimate domn, termenul „pesimist" a fost inventat de optimiști pentru a-i descrie pe realiști.

– Nu vă conformați misiunii noastre imperiale, îngăduind revoltelor...

– *Eu* de abia am revenit de pe Sark. Dumneavoastră?

Prin asemenea eschive evită sarcina neplăcută de a solicita voturi. Desigur, continua să se afle în urma lui Lamurk, totuși Consiliul Superior părea că apreciase propunerea sa cumva imparțială mai mult decât bombastica lui Lamurk.

Iar opinia lui dură referitoare la Sark îi adusese respect; îi surprinsese pe cei care îl consideraseră un savant moale. Cu toate acestea, glasul îi vibrase realmente emoționat; Hari detesta dezordinea și știa ce ar fi provocat Noua Renaștere în Galaxie.

Desigur, nu era atât de naiv ca să creadă că un nou sistem de reprezentare ar fi putut schimba soarta Imperiului. Putea însă schimba destinul *său*.

În ciuda a tot mai numeroase dovezi contrarii, Hari presupusese că din partea tuturor adulților se cere muncă susținută și criterii aspre de penalizare, că viața este dură și neiertătoare, că eroarea și dizgrația sunt ireversibile. Lumea politicii imperiale părea să fie un contra-exemplu, însă el se găsea de abia la început.

Un mesager imperial îi transmise propunerea lui Lamurk de a se întâlni.

– Unde?

– În afara Palatului.

– N-am nimic împotrivă.

Era exact ce prevăzuse Daneel. După ultimul eșec, nici chiar Lamurk n-ar mai fi încercat un atentat în Palat.

12

Pe drum, Hari receptă un mesaj comprimat.

Un ornament mural de lângă palat expedie o rafală de date arhivate în sponderul pe care îl purta la mână. Așteptând în vestibul apariția lui Lamurk, matematicianul citi mesajul.

Cincisprezece ajutoare și aliați ai lui Lamurk fuseseră răniți sau uciși. Imaginile urmară imediat: o cădere, un accident de ascensor ... Toate se petrecuseră în ultimele câteva ore, când convocarea Consiliului Superior le făcuse cunoscute locațiile probabile.

Hari se gândi la viețile pierdute. La responsabilitatea sa, deoarece el asamblase componentele. Roboții fuseseră ațintiți asupra victimelor fără să știe ce va urma. Povara morală cădea... asupra cui?

„Accidentele" avuseseră loc pe tot Trantorul. Puțini vor sesiza imediat conexiunile... cu excepția lui...

– Domnule profesor, mă bucur să te văd, rosti Lamurk așezându-se vizavi de Hari.

Fără ca măcar să se salute din cap, cei doi renunțară tacit și la formalitatea strângerii de mână.

– Se pare că ne situăm pe poziții opuse, rosti matematicianul.

Un comentariu sec, lipsit de orice conținut. Mai avea destule la îndemână și le utiliză ca să umple timpul. Se părea că Lamurk nu aflase încă despre dispariția aliaților săi.

Daneel spusese că avea nevoie de cinci minute „pentru a reuși" — indiferent la ce s-ar fi referit.

Hari discută cu Lamurk, pe măsură ce clipele se scurgeau. Cu precauție, folosea o ținută nonagresivă a corpului și tonuri calme

pentru a-l liniști pe celălalt — capacități pe care le înțelegea perfect acum, după imersiunea în pan.

Se găseau într-una dintre clădirile Consiliului, lângă palat, însoțiți fiecare de garda proprie. Lamurk alesese o încăpere cu complexe decorațiuni florale. De obicei aceasta slujea ca living pentru reprezentanții Zonelor rurale și de aceea abunda în vegetație. Amănunt mai puțin obișnuit pentru Trantor, insecte bâzâiau de jur împrejur, polenizând plantele.

Daneel avea un plan, totuși cum ar fi putut să strecoare ceva într-o locație arbitrară? Și, simultan, să păcălească nenumăratii senzori și echipamentele de ascultare?

Aparent, scopul lui Lamurk era o discuție despre criza tik-tok; dincolo de aceasta se afla subtextul rivalității lor pentru funcția de prim-ministru. Toți știau că, în câteva zile, regentul avea să forțeze Consiliul să treacă la vot.

– Deținem dovezi că ceva infectează tik-tokii cu viruși, zise Lamurk.

– Neîndoios, aprobă Hari, alungând cu mâna o insectă.

– Pare însă straniu. Tehnicienii mei spun că este ca o sub-minte mică, nu doar un virus.

– O întreagă maladie.

– Mda... Mai degrabă ceva apropiat de ceea ce ei numesc o „boală înzestrată cu conștiință".

– Eu cred că este vorba despre un set autoorganizat de noțiuni, nu despre o simplă boală digitală.

Lamurk păru surprins.

– Toată vorbăria tik-tokilor despre „imperativul moral" de a nu mânca nimic viu, nici chiar plante sau culturi de fermenți...

– Este o credință sinceră.

– A naibii de ciudată!

– Mai rău. Până nu-i vom pune capăt, va trebui să convertim Trantorul la o dietă complet artificială.

– Fără cereale, se încruntă Lamurk, și fără surogat de carne?

– Iar în scurt timp se va răspândi în întregul Imperiu.

– Ești sigur?

Lamurk părea realmente îngrijorat. Hari șovăi. Nu trebuia să uite că și alții aveau idealuri, ba chiar măreție. Poate că regentul...

După care își aminti cum stătuse agățat în vârful unghiilor de pragul e-liftului.

– Perfect sigur.

– Crezi că este un semn, un simptom? Al... destrămării Imperiului?

– Nu neapărat. Tik-tokii constituie o problemă distinctă față de declinul social general.

– Domnule profesor, știi de ce doresc să ajung prim-ministru? Pentru că vreau să salvez Imperiul.

– Același lucru îl doresc și eu. Însă felul în care procedezi dumneata, prin jocuri politice, nu este suficient.

– Ce-i însă cu psihoistoria dumitale? Dacă aș folosi-o...

– Îmi aparține și încă nu-i finalizată.

Hari nu adăugă că Lamurk ar fi fost ultima persoană căreia dorea să-i pună la dispoziție psihoistoria.

– Eu cred că ar trebui să acționăm împreună în această privință, indiferent care dintre noi ajunge prim-ministru, surâse Lamurk, în mod evident sigur pe deznodământul final.

– Deși ai încercat să mă asasinezi de câteva ori?

– Poftim?! Am auzit, ca toată lumea, de atentatele acelea, dar nu pot crede că mă bănuiești...

– Mă întrebam de ce îți dorești atât de mult funcția de prim-ministru.

Lamurk își abandonă masca de inocență surprinsă. Buza i se răsfrânse într-un pufnet disprețuitor.

– Doar un amator s-ar gândi să întrebe așa ceva.

– Să fie vorba numai despre putere?

– Ce altceva mai poate exista?

– Oamenii.

– Ha! Ecuațiile dumitale ignoră indivizii.

– Dar eu nu o fac în viața de zi cu zi.

– Ceea ce dovedește că ești un amator. Câteva vieți nu contează. Ca să conduci, ca să conduci *cu adevărat*, trebuie să fii mai presus de sentimente.

– Poate că ai dreptate...

Hari mai văzuse asta și înainte, în piramida de tip pan a Imperiului, în jocul atotcuprinzător al interminabilelor manevre din rândul nobililor. Suspină.

Ceva îi distrase atenția, un glăscior slab. Se lăsă pe spate în fotoliu, întorcând ușor capul în direcția respectivă.

Glăsciorul venea de la o insectă care plutea lângă urechea lui.

Pleacă, spuse glasul. *Pleacă.*

– Mă bucur că revii cu picioarele pe pământ, zise Lamurk. Dacă în clipa asta te-ai retrage din cursă, ca să nu împingem Consiliul spre votare...

– De ce aș face una ca asta?

Hari se sculă și se îndreptă cu pas nepăsător spre una dintre numeroasele flori mai înalte decât el, ținând mâinile încrucișate la spate. Era preferabil să lase impresia că voia să analizeze propunerea.

– Cei din preajma dumitale pot avea necazuri.

– Yugo, de pildă?

– El este un mărunțiș — o modalitate, să zicem, de a-ți transmite cartea mea de vizită.

– Un picior rupt...

Lamurk strânse din umeri.

– Putea fi și mai rău.

– Și Panbundent? Vaddo era omul dumitale?

Regentul flutură din mână.

– Nu mă preocupă detaliile. Știu doar că în operațiunea aceea oamenii mei au lucrat alături de Autoritatea Universitară.

– Ți-ai făcut multe griji din pricina mea.

– Vreau să-mi atrag cât mai multe voturi, miji ochii viclean Lamurk. Pentru asta încerc toate căile.

– Mai multe voturi decât poți obține.

– Da... dacă-mi oferi sprijinul dumitale.

Două insecte părăsiră o floare mare, trandafirie, și se apropiară de Lamurk. Bărbatul le privi și își repezi palma spre una. Insecta se îndepărtă zumzăind.

– Ai putea câștiga și dumneata ceva...

– Altceva decât propria mea viață?

– Și a soției dumitale, rânji Lamurk, nu uita asta.

– Nu uit niciodată amenințările formulate la adresa ei.

– Trebuie să fim realiști.

Cele două insecte reveniră.

– Asta aud întruna.

Lamurk surâse disprețuitor și se lăsă pe spate, sigur pe sine. Deschise gura...

Un fulger conectă insectele — prin capul său.

Hari se azvârli la podea, când descărcarea electrică galben-închis șerpui și se înălță în aer. Lamurk se ridică pe jumătate din fotoliu. Fulgerul i se revărsa din ambele urechi. Ochii îi ieșiră din orbite. Un strigăt stins îi părăsi gura întredeschisă.

Apoi totul luă sfârșit. Insectele căzură aidoma unor tăciuni arși.

Lamurk se aplecă în față. Când căzu, mâinile sale se întinseră. Degetele se încleștară și descleștară convulsiv, fără să apuce nimic.

Corpul se prăbuși cu un bufnet sec pe covor și se răschiră. Mușchii brațelor continuau să-i tresară.

Înghețat, Hari își dădu seama că, până în ultima lui clipă, regentul încercase să-l ajungă și să-l strângă de gât.

✦ 13 ✦

Plutea într-un spațiu *N*-dimensional, departe de politică.

Imediat ce revenise în Streeling, Hari se izolase complet. Orele demente de după asasinarea lui Lamurk fuseseră cele mai neplăcute pe care le trăise până atunci.

Sfatul lui Daneel se dovedise util: „Indiferent ce voi face eu, tu să-ți menții rolul: un matematician tulburat de evenimente, dar mai presus de conflicte." Conflictele generau însă anarhie, strigăte, acuzații, panică. Hari fusese nevoit să îndure degetele îndreptate spre el, amenințările. Escorta personală a lui Lamurk scosese armele atunci când matematicianul ieșise din încăperea asasinatului. Specialii lui paralizaseră cinci adversari.

Întreg Trantorul, și în curând Imperiul, avea să clocotească de mânie și speculații. Insectele ucigașe stocaseră energia în microcondensatoare pozitronice, folosind o tehnologie despre care se crezuse că fusese definitiv pierdută. Încercările de a porni pe urma ei nu duseseră nicăieri.

Oricum, nu se putea face nici o conexiune cu Hari. Deocamdată...

În mod tradițional, asasinatele erau executate de intermediari — era mai sigur și nu existau implicații imediate. În felul acesta, prezența lui Hari constituia o dovadă a neimplicării sale, exact așa cum prezisese Daneel. Matematicianul fu încântat în special de acest aspect: o predicție care se împlinea. În isteria de masă care urmase, nimeni nu îl acuzase că ar fi jucat vreun rol.

De asemenea, își cunoștea limitele; nu putea face ordine în haos, decât în contextul mai extins al matematicii.

De aceea se refugie în abstracțiile lui familiare și grațioase.

Se deplie printre dimensiuni, privind cum se dezvoltau planele psihoistoriei. Întreaga Galaxie se întinse în fața sa, nu în spirala ei maiestuoasă, ci în spațiul parametric. Piscurile de competență se ridicau aidoma unor creste; acestea erau societățile care dăinuiau, pe când cele din văi piereau.

Sark. Amplifică Zona Sark și acceleră ecuațiile dinamice la o viteză care încețoșa totul. Noua Renaștere avea să spumege în erupții culturale

şocante. Conflictele se ridicau sub forma unor suliţe portocalii în peisajul de vitalitate economică. Piscuri stabile colapsară. Sfărâmăturile lor înfundară văile, făcând imposibile comunicaţiile dintre creste.

Asta însemna că nu numai oamenii, ci şi întregi planete urmau să fie incapabile să evadeze dintr-o vale-depresiune economică. Planetele acelea aveau să rămână împotmolite în mlaştini, încătuşate timp de epoci. După care...

Flăcări sângerii. Inductoare de nove. O dată folosite, ele amplificau pericolul războaielor.

Un sistem solar putea fi „purificat" — un termen oribil de insipid, folosit de agresorii antici — prin inducerea unei flame nova medii într-un soare paşnic. Aceasta pârjolea planetele doar atât cât să-i ucidă pe toţi cei care nu puteau să descopere rapid peşteri şi să-şi stocheze hrană pentru cei câţiva ani ai fazei de novă.

Hari îngheţă de oroare. Se refugiase în spaţiile lui abstracte, dar moartea şi iraţionalul îl urmăreau până şi aici.

În spaţiile parametrice fără valori ale ecuaţiilor, războiul în sine era doar o altă modalitate de a decide între căi posibile. Era devastator, desigur, foarte centralizat... şi rapid.

Dacă războiul sporea parametrii „eficienţei de tranzit", sistemul galactic ar fi optat pentru mai multe războaie, totuşi războaiele Zonale se diminuaseră, reducându-şi frecvenţa. În viitorul lui Sark, petele roşu-strălucitor ale conflictelor militare se contractară pe măsură ce timpul galopa înainte, străbătând ani întregi într-o clipită. Erau înlocuite de tonuri roz şi galben-deschis.

Acestea simbolizau arborii decizionali descentralizaţi şi continui, care operau pentru dezamorsarea conflictelor: catalizatori microscopici ai păcii. Probabil însă că oamenii implicaţi n-ar fi bănuit vreodată că unduirile lente şi prelungi le îmbunătăţeau viaţile. Ei nu întrezăreau niciodată mijloacele şi modalităţile vaste aflate în exteriorul agoniilor şi extazurilor vieţii umane.

Modelul „utilităţii aşteptate" nu izbutea să prezică acest rezultat; în opinia respectivă, fiecare război rezulta dintr-un calcul perfect raţional al „actorilor" Zonali, independent de experienţa anterioară. Totuşi războaiele deveniră neobişnuite, aşa că sistemul Zonal Sark *învăţa.*

Hari fu luminat de un fulger de intuiţie. Societăţile erau o serie complexă de procesoare paralele.

Fiecare societate acţiona în direcţia rezolvării problemei sale şi fiecare era cuplată cu toate celelalte.

Dar nici un procesor n-ar fi ştiut că *învăţa.*

În tot Imperiul se petrecea la fel ca în cazul lui Sark. Imperiul putea „ști" lucruri pe care nu le pricepea nici un om, ba chiar mai mult — știa lucruri pe care nu le cunoștea nici o organizație, nici o planetă, nici o Zonă.

Până acum. Până la definitivarea psihoistoriei.

Asta era ceva nou și profund.

Însemna că, în mileniile scurse, Imperiul își dezvoltase un fel de *autocunoaștere* total diferită de ceea ce aveau — sau *puteau* să aibă — indivizii simpli. O cunoaștere profundă, *diferită* de conștiința de sine a oamenilor.

Hari icni de surpriză. Încercă să vadă dacă nu cumva se putea înșela...

La urma urmelor, buclele de feedback nu erau chiar o noutate. Hari cunoștea teorema generală, formulată într-o antichitate pierdută în timp: Dacă toate variabilele dintr-un sistem se găsesc în strânsă legătură și deții controlul precis al uneia dintre ele, atunci le poți controla pe toate în mod indirect. Prin nenumăratele lui bucle interne de feedback, sistemul poate fi dirijat spre un rezultat precis. În mod spontan, el se ordonează și... se conformează.

În sistemele cu adevărat complexe, modul în care se petreceau modificările regulatorii depășea orizontul de complexitate uman. Se afla dincolo de cunoaștere și — aspectul cel mai important — nici nu merita să fie cunoscut.

Dar *asta*... Hari își extinse peisajul *N*-dimensional și orizonturile se întinseră în direcția unor axe pe care de abia le putea pricepe.

Peste tot, Imperiul abunda în... viață. Șabloane selectate de ecuații, căi șerpuitoare și luminoase de date/cunoaștere/viziune. Toate necunoscute de om.

Necunoscute pentru nimeni, până acum.

Psihoistoria descoperise o entitate mai mare decât omenirea, deși *aparținea* omenirii.

Hari văzu deodată că Imperiul avea propriul său peisaj, mai mare și mai subtil decât bănuise el. Complexul sistem de adaptare al Imperiului atinsese o stare „echilibrată", plutind la marginea dintre ordine și haosul multispectral. Stătuse acolo timp de milenii, ducând la împlinire sarcini pe care nu le cunoștea nimeni. Se putea adapta și putea evolua. Aparenta lui „stază" era, de fapt, o dovadă că găsise nivelul superior dintr-un gigantic peisaj al prosperității.

Pe când privea, Imperiul viră spre canioanele dezordinii.

Hari! Se petrec lucruri teribile! Vino!

Tânjea să mai stea, să mai învețe... dar vocea îi aparținea lui Dors.

Daneel vorbi sumbru:

– Agenții mei, frații mei... sunt morți cu toții.

Robotul stătea cu umerii gârboviți în biroul lui Hari. Dors îl mângâia. Hari se frecă la ochi, încă nerevenindu-și din imersiunea digitală. Evenimentele se derulau prea repede, mult prea...

– Tik-tokii! Mi-au atacat...

Daneel nu putu continua.

– Unde? întrebă Dors.

– Pe tot Trantorul! Am supraviețuit numai eu, tu și câteva zeci...

Își îngropă fața în palme. Dors făcu o grimasă.

– Asta trebuie să aibă o legătură cu Lamurk, cu moartea lui.

– Indirect, da.

Ambii roboți priviră spre Hari, care se sprijini de masă, simțindu-se încă slăbit. Îi cercetă îndelung, gânditor.

– A fost o parte dintr-o... înțelegere mai mare.

– Ai făcut un târg?

Daneel strânse buzele în linii subțiri și palide. Hari clipi rapid, împotrivindu-se poverii apăsătoare de vinovăție.

– Unul pe care nu l-am controlat în întregime.

– Te-ai folosit și de mine, nu-i așa? interveni tăios Dors. Eu m-am ocupat de datele trimise de Daneel, de locațiile agenților lui Lamurk...

– Iar eu le-am retrimis tik-tokilor, da, încuviință sobru Hari. Deloc dificil, dacă beneficiezi de ajutor din spațiul Superrețelei.

Ochii lui Daneel se îngustară la auzul ultimei referințe. După aceea își destinse chipul și vorbi:

– Așadar, tik-tokii i-au ucis pe agenții lui Lamurk. Știai că n-aș fi fost de acord cu un asemenea masacru, nici chiar pentru a-ți veni în ajutor.

– Înțeleg constrângerile în cadrul cărora acționezi, aprobă Hari. Legea 0 necesită obiective destul de măreațe, iar destinul meu ca prim-ministru n-ar justifica o asemenea încălcare a Legii 1.

Daneel îl privi împietrit pe Hari.

– Și în felul acesta ai ocolit-o. M-ai folosit pe mine și pe roboții mei în calitate de *avangardă*.

– Exact. Tik-tokii ți-au urmărit îndeaproape roboții. Sunt creaturi mai degrabă stupide, lipsite de subtilitate, dar nu acționează ținând seama de Legea 1. O dată ce au știut pe cine să atace, era suficient să le dau semnalul când să o facă.

– Semnalul... când ţi-ai început discursul, zise Dors. Oamenii lui Lamurk aveau să fie în faţa ecranelor, privind. Uşor de surprins şi deja distraşi de tine.

– Exact, suspină Hari.

– Nu seamănă deloc cu felul tău de a fi, murmură ea.

– Era momentul să nu mai semene, replică sec matematicianul. Au încercat în repetate rânduri să mă asasineze. În cele din urmă, ar fi reuşit, chiar dacă n-aş fi ajuns prim-ministru.

Cu o uşoară urmă de simpatie, Dors spuse:

– Nu te-aş fi bănuit niciodată capabil de atâta... detaşare.

Hari o privi cu tristeţe.

– Nici eu însumi nu m-aş fi bănuit. Singurul motiv pentru care m-am decis a fost faptul că am putut să văd atât de clar viitorul... viitorul meu.

Faţa lui Daneel era un vârtej de emoţii, ceva ce Hari nu mai zărise niciodată la el.

– Dar fraţii mei... de ce ei? Nu pot pricepe. Din ce cauză au murit?

– Ăsta a fost târgul pe care l-am încheiat, murmură Hari, şi am fost înşelat.

– Nu ştiai că roboţii vor muri?

Bărbatul clătină trist din cap.

– Nu, dar ar fi trebuit să-mi fi dat seama. Este evident! Se lovi cu palma peste frunte. După ce tik-tokii au lucrat pentru *mine*, ei puteau face treaba memelor.

– „Meme"? întrebă Daneel.

– Pentru ce a fost târgul? interveni Dors.

– Pentru a pune capăt revoltei tik-tok, o privi Hari evitând să se uite la Daneel. Calculele mele arătau că s-ar fi extins rapid şi fatal în tot Imperiul.

Daneel se ridică în picioare.

– Îţi înţeleg dreptul de a lua decizii referitor la vieţile oamenilor. Noi, roboţii, nu putem pricepe cum gândiţi voi în aceste privinţe, dar nici nu am fost construiţi pentru aşa ceva. Cu toate acestea... ai făcut un târg cu nişte forţe pe care nu le înţelegi.

– Nu am intuit următoarea lor mişcare.

Hari se simţea îngrozitor, totuşi o parte din el observă că Daneel înţelesese deja cine erau memele.

Dors nu pricepuse.

– A cui mişcare? întrebă ea.

– A anticilor...

În fraze poticnite, matematicianul povesti totul — despre recentele sale explorări ale Superreţelei şi despre minţile labirintice care sălăşluiau în spaţiile digitale, reci şi analitice în răzbunarea lor.

– Noi, roboţii, le-am lăsat acolo? murmură Daneel. Dacă aş fi bănuit...

– S-au ferit de voi în primele faze, primitive, ale expansiunii noastre în Galaxie. Cel puţin aşa afirmă ei.

Hari îşi îndepărtă ochii de la Dors, care continua să-l privească tăcută, şocată.

– Unde erau? întrebă precaut Daneel.

– În structurile gigantice din Centrul Galactic. Le-ai văzut vreodată?

– Deci acolo s-au ascuns entităţile electromagnetice?

– Un timp, apoi au venit pe Trantor, demult, când Superreţeaua ajunsese destul de mare ca să-i poată întreţine. Trăiesc în cotloanele şi ungherele reţelelor noastre digitale şi cresc o dată cu Superreţeaua. Acum sunt îndeajuns de puternice ca să atace. Poate că ar fi aşteptat mai mult şi şi-ar fi sporit puterile, însă au fost provocate de cele două simuri pe care le-am găsit.

– Simurile sarkiene, rosti încet Daneel, Ioana şi Voltaire...

– Ştiai de existenţa lor?

– Am... încercat să le împiedic impactul. Stările sarkiene nu sunt bune pentru Imperiu. M-am folosit de individul acela, Nim, dar s-a dovedit incompetent.

Hari surâse fără chef.

– Nu era tocmai motivat s-o facă. Îi *plăceau* simurile.

– Trebuia să-mi fi dat seama, încuviinţă Daneel.

– Deţii o oarecare capacitate de a ne percepe stările mintale, nu-i aşa? întrebă matematicianul.

– Una foarte limitată. Tiparele sunt mai uşor detectabile dacă subiectul a suferit în copilărie de o anumită boală, ceea ce nu era valabil în cazul lui Nim. Ştiu totuşi că oamenilor le place să-şi vadă semenii resuscitaţi în alte medii.

„De pildă, în roboţi?" se gîndi Hari. „Atunci de ce împotriva lor există tabuuri încă din antichitate?" Dors îi privea pe cei doi, simţind că se investigau reciproc într-un teritoriu întunecat.

– Minţile-meme, rosti Hari, l-au blocat pe Nim atunci când a căutat simurile în Superreţea. Totuşi el s-a descurcat destul de bine, când am avut nevoie de ajutor în interfaţarea cu Superreţeaua. O să-l graţiez, când totul se va încheia.

– Simurile acelea și cele similare lor, vorbi rece Daneel, continuă să fie periculoase, Hari. Te-aș ruga...

– Nu te teme, știu asta și mă voi ocupa de ele. Ceea ce mă îngrijorează acum sunt mințile-meme.

– Vreți să spuneți că ele îi urăsc pe toți? se strădui Dors să priceapă.

– Îi urăsc și pe oameni, sigur că da, totuși nu la fel de mult cum îi urăsc pe cei asemenea ție, iubito.

– Pe noi? clipi ea.

– Roboții le-au făcut rău, cu mult timp în urmă.

– Da! aprobă sec Daneel. Ca să protejăm omenirea.

– Iar inteligențele acelea mai vechi vă urăsc pentru brutalitatea voastră. Când flotele de roboți exploratori și-au încheiat misiunea, noi am găsit o Galaxie lipsită de amenințări, gata să fie exploatată.

Hari activă holocubul.

– Iată o imagine pe care am captat-o din mințile-meme.

Peste un șes întunecat se întindea o linie galbenă. Vânturi puternice o împingeau înainte, înghițind smocurile înalte de iarbă luxuriantă. Flăcări unduitoare avansau, pârjoleau și avansau din nou. Din linia strălucitoare a atacului se ridicau fuioare de fum plumburiu.

– Un incendiu în preerie, explică matematicianul. Așa vedeau roboții exploratori de acum douăzeci de mii de ani mințile antice.

– Arzând toată Galaxia? șopti Dors.

– Făcând-o perfect sigură pentru oamenii atât de prețioși, încuviință Hari.

– De asta doresc să se răzbune, zise Daneel. Dar de ce tocmai acum?

– Dețin finalmente capacitățile necesare și... v-au detectat în sfârșit pe voi, roboții, deosebindu-vă de tik-toki.

– Cum? întrebă împietrit Daneel.

– Prin simurile pe care le-am resuscitat. Prin ele au ajuns la mine, apoi la Dors. În cele din urmă la tine.

– Au acces atât de total? se încruntă Dors.

– Nu uita că pot „pescui" orice doresc din informațiile digitale ale holocamerelor de monitorizare, din microreceptoare, din senzori...

– *Tu* le-ai ajutat, rosti Daneel.

– Pentru binele Imperiului, am căzut la o înțelegere cu ele.

– Mai întâi i-au ucis pe oamenii lui Lamurk, apoi pe roboții mei. Trimițând câte o duzină de tik-toki asupra fiecăruia, ne-au copleșit.

– Pe toți? murmură Dors.

– Cam o treime au scăpat. Daneel își îngădui un zâmbet împietrit. Noi suntem mult mai capabili decât aceste... automate.

Hari încuviință posomorât din cap.

– Asta n-a existat în învoiala noastră. M-au... manipulat.

– Cred că toți suntem manipulați, îl fulgeră cu ochii Daneel. În diverse modalități.

– A trebuit s-o fac, prietene.

Dors rămase cu privirea ațintită asupra lui Hari.

– Îmi dau seama cât de puțin te cunosc.

– Uneori, șopti bărbatul, a fi om este mai greu decât pare.

– Străini care-mi măcelăresc semenii! șuieră ea.

– A trebuit să găsesc o soluție.

– Iar roboții, mai ales umaniformii, nu sunt decât niște slugi care...

– Iubita mea, tu ești mai umană decât toți oamenii pe care i-am cunoscut vreodată.

– Totuși... să recurgi la crimă!

– Lucrurile astea s-ar fi întâmplat oricum. Memele antice nu puteau fi oprite.

Hari oftă și-și dădu seama cât de departe ajunsese. Asta însemna puterea — să plutești deasupra tuturor și să vezi lumea ca pe o vastă arenă veșnic sfâșiată de conflicte. El devenise acum o parte a ei și știa că niciodată nu avea să mai poată reveni la o existență de simplu matematician.

– Ce te face să fii atât de sigur? pufni Dors. Ne-ai fi putut spune despre ce era vorba și împreună...

– Nu uita că ele vă cunoșteau deja pe voi doi. Dacă aș fi încercat să trag de timp, v-ar fi lichidat, ocupându-se mai târziu de ceilalți.

– Și care va fi... soarta noastră? întrebă sec Daneel.

– Pe voi v-am salvat... ca parte din învoială.

Daneel se gârbovi din nou.

– Atunci cred că ar trebui... să-ți mulțumesc.

Hari își privi vechiul prieten și-și simți ochii umezindu-se.

– Ai... prea multe griji.

Robotul aprobă încet din cap.

– Am făcut ceea ce era imperativ și te-am ascultat.

– Lamurk, murmură matematicianul. Eram acolo. Insectele tale l-au carbonizat.

– Aparent.

– Poftim?!

Hari rămase cu gura căscată, iar Daneel apăsă un buton de pe încheietura mâinii şi se răsuci către uşă. Prin aceasta intră, oprindu-se doar o clipă pentru ecranul de securitate, un bărbat cu nimic remarcabil, îmbrăcat într-o salopetă cafenie de lucru.

– Amicul nostru Lamurk, îl prezentă Daneel.

– Nu-i...

Abia acum Hari distinse asemănările subtile. Nasul fusese scurtat, pometii obrajilor rotunjiţi, părul rărit şi vopsit castaniu, urechile turtite.

– Dar l-am văzut murind!

– Aşa este. Voltajul receptat i-a provocat un stop cardiac şi, dacă agenţii mei infiltraţi între gărzi nu i-ar fi aplicat tratamentul corespunzător chiar acolo, ar fi murit cu adevărat.

– Ai putut să-l mai aduci la viaţă după *aşa ceva*?

– Este o ştiinţă străveche.

– Cât timp poate rămâne un om în starea asta înainte de a ...?

– Cam o oră, la temperaturi scăzute. A trebuit să acţionăm foarte rapid, zise Daneel pe un ton măsurat.

– Onorând Legea 1...

– Forţând-o puţin. Lamurk n-a rămas afectat în mod permanent. Acum îşi va pune aptitudinile în slujba unor cauze mai nobile.

– Cum aşa?

Hari îşi dădu seama că Lamurk nu scosese nici un cuvânt. Stătea locului, cu ochii fixaţi asupra lui Daneel.

– Am într-adevăr unele puteri pozitive asupra minţilor umane. Un robot antic, Giskard, m-a înzestrat cu o influenţă limitată asupra complexităţilor neurale ale cortexului cerebral uman. Am modificat motivaţiile lui Lamurk şi am eliminat unele amintiri.

– În ce măsură? întrebă bănuitoare Dors.

Matematicianul înţelese că, până la proba contrară, Lamurk continua să fie pentru ea un duşman.

– Vorbeşte, făcu Daneel un gest.

– Înţeleg că am greşit. Lamurk vorbea sincer, dar sec, fără obişnuitul lui foc lăuntric. Îmi cer scuze, mai ales ţie, Hari. Nu-mi pot reaminti delictele mele, însă le regret. Acum mă voi comporta mai bine.

– Nu duci lipsa amintirilor tale? îl testă Dors.

– Nu sunt preţioase, explică Lamurk convingător. Din câte ţin minte, un şir nesfârşit de atrocităţi meschine şi ambiţii lacome. Sânge şi furie... Nu au fost nişte momente deosebite şi, atunci, de ce să le păstrez? Acum voi fi un om mai bun.

Hari se simți uluit și în același timp înspăimântat.

– Dacă ai putut face așa ceva, Daneel, de ce te mai sinchisești să te contrazici cu mine? Ajunge să-mi schimbi părerea!

– N-aș îndrăzni să fac asta. Tu ești diferit de ceilalți.

– Din pricina psihoistoriei? Asta-i tot ce te oprește?

– Da, asta. În plus, tu n-ai avut encefalită în copilărie și astfel talentul meu este inutil. De pildă, nu ți-am putut percepe planul de a folosi tik-tokii împotriva agenților lui Lamurk, când ai solicitat ajutorul roboților mei.

– Am... înțeles.

Pentru Hari era sumbru să vadă de ce fir subțire atârnaseră planurile lui. De faptul că în copilărie nu suferise de o boală!

– Aștept cu nerăbdare viitoarele mele sarcini, rosti inexpresiv Lamurk. O nouă viață.

– Ce sarcini? se interesă Dors.

– Voi merge în Zona Benin, ca manager regional. O responsabilitate cu multe probleme incitante.

– Foarte bine, spuse aprobator Daneel.

Ceva din inexpresivitatea aceea trimise un fior pe spinarea lui Hari. Asta însemna cu adevărat putere, folosită de un maestru fără vârstă.

– Legea 0 în acțiune...

– Este esențială pentru psihoistorie, zise Daneel.

– În ce fel? se încruntă Hari.

– Legea 0 este un corolar al Legii 1, deoarece o ființă omenească nu poate fi protejată decât dacă se asigură că societatea umană în general este protejată și păstrată în funcțiune.

– Și numai cu o teorie adecvată a viitorului poți vedea ce anume este necesar, completă matematicianul.

– Exact. Noi, roboții, am lucrat pentru o asemenea teorie încă de pe timpul lui Giskard, obținând doar un model rudimentar. De aceea, tu și teoria ta sunteți esențiali. Chiar și așa, știam că mă apropiam foarte mult de limitele Legii 1 când ți-am urmat ordinele, folosindu-mi roboții ca să-i urmărească pe agenții lui Lamurk.

– Ai simțit ceva în neregulă?

– Hiperrezistența din căile pozitronice se manifestă prin dificultăți la mers, în adoptarea poziției verticale și, finalmente, în vorbire. Eu am avut toate simptomele acestea. Trebuie să fi simțit că roboții mei aveau să fie folosiți în mod indirect la uciderea unor oameni. Giskard a avut dificultăți similare cu limita dintre Legile 1 și 0.

Buzele lui Dors tremurau de o emoție abia stăpânită.

– Noi, ceilalți, depindem de judecata ta în a arbitra tensiunea dintre aceste două Legi fundamentale. Eu n-aș putea rezista la ceea ce ai avut tu de îndurat.

Încercând să-l liniștească, Hari spuse:

– N-ai avut alternativă, Daneel. Te-am împins într-o fundătură.

Daneel privi spre Dors, îngăduind expresiilor conflictuale să i se perinde pe chip ca o simfonie de agonie.

– Legea 0... Am trăit cu ea atât de mult... milenii întregi... și totuși...

– Există o contradicție clară, rosti precaut matematicianul, știind că pășea într-un teritoriu foarte delicat. Genul de conflict conceptual pe care mintea omenească îl poate controla uneori.

– Dar noi n-o putem face, șopti Dors, decât riscând periclitarea gravă a însăși stabilității noastre.

Daneel lăsă capul să-i cadă în piept.

– Când am dat ordinele, în mintea mea s-a înălțat o agonie acidă, un val opăritor pe care aproape că nu l-am putut stăpâni.

Gâtlejul lui Hari de abia îi permise să articuleze cuvintele:

– Nu ai avut alternativă, prietene. Sunt sigur că în epocile lungi în care ai acționat în interesul cauzei omenirii au mai apărut și alte contradicții.

– Multe, aprobă din cap robotul, și de fiecare dată am fost parcă suspendat deasupra unui abis.

– Nu poți ceda, spuse Dors. Ești cel mai măreț dintre noi. Din partea ta se mai așteaptă încă multe lucruri.

Daneel îi privi pe amândoi, ca și când ar fi căutat mântuirea. Pe fața lui pâlpâi o speranță vagă.

– Cred că...

– Așa este, întări Hari cu un nod în gât. Fără tine, totul ar fi pierdut. Trebuie să continui.

Daneel privi în gol și șopti răgușit:

– Munca mea... nu s-a încheiat... așa că nu mă pot... dezactiva. Probabil că asta înseamnă... să fii cu adevărat om... sfâșiat între doi poli. Cu toate acestea, pot privi înainte. Va veni o vreme când munca mea va lua sfârșit. Când voi putea fi eliberat de aceste tensiuni contradictorii. Atunci mă voi întoarce spre neantul întunecat... și va fi *bine*.

Înflăcărarea discursului îl amuți pe Hari, făcându-l să se simtă trist. Cei trei rămaseră câteva clipe prelungi în odaia tăcută, în prezența nemișcată și silențioasă a lui Lamurk.

Apoi, fără alt cuvânt, plecară toți la treburile lor.

Hari stătea singur și privea hologramă unui antic și pustiitor incendiu în prerie.

În locul acestuia se afla acum Imperiul, pe care matematicianul știa că-l iubea din motive greu de definit. Revelația sumbră a faptului că roboții uciseseră și distruseră vechile minți digitale... nici chiar asta nu-l putea descuraja. Spera că nu va afla niciodată detaliile crimei antice.

Pentru prima dată în viață, *nu dorea* să afle, ca să nu înnebunească.

Imperiul care se ridica în jurul său era mai măreț decât bănuise. Și, în același timp, mai serios.

Cine putea accepta că omenirea nu-și controla propriul viitor, că istoria nu era decât rezultatul unor forțe ce acționau dincolo de orizonturile simplilor muritori? Imperiul supraviețuise grație metanaturii sale, nu din pricina actelor curajoase ale indivizilor sau ale planetelor.

Mulți aveau să susțină că asta se datora liberului arbitru uman. Argumentația nu era greșită, nici măcar ineficientă, ci pur și simplu fără legătură cu subiectul. Din punct de vedere al convingerii, era însă puternică. Toți doreau să se creadă stăpâni pe propria lor soartă. Logica nu avea nici o legătură cu asta.

Nici chiar împărații nu însemnau nimic; pleavă suflată de vânturi pe care nu le puteau vedea.

Parcă pentru a-l contrazice, imaginea lui Cleon se coagulă brusc în holo.

– Hari, unde ai fost?

– Lucram, sire.

– La ecuațiile tale, sper... pentru că vei avea nevoie de ele.

– Sire?

– Consiliul Superior s-a întrunit în sesiune specială. Am participat și eu — era necesară o notă de sobrietate și etichetă. Ca rezultat al... ăăă, tragicei pierderi a lui Lamurk și a... ăăă, asociaților săi, am susținut alegerea rapidă a unui prim-ministru. Îi făcu cu ochiul. Pentru stabilitate, înțelegi?

– Oh, nu, suspină Hari.

– Ba da... domnule prim-ministru!

– Dar nimeni n-a... nimeni n-a suspectat...

– Pe tine? Adică un savant inocent să fi fost în stare să coordoneze zeci de asasinate pe tot Trantorul? Folosindu-se de tik-toki?

– Știți cum vorbesc oamenii...

Cleon îi aruncă o căutătură vicleană.

– Haide, Hari... *cum* ai făcut?

– Printre ajutoarele mele se numără o bandă de roboți renegați.

Împăratul râse sonor, lovind cu palma în masă.

– N-am știut că poți avea un asemenea umor! Perfect, am înțeles. Nu te silesc să-ți dezvălui sursele.

Hari își jurase că nu-l va minți niciodată pe Împărat. În promisiunea respectivă nu figura ipoteza că nu va fi crezut.

– Vă asigur, sire...

– Așa este, ai dreptate să fii ironic. Nu sunt naiv.

– Iar eu nu sunt un mincinos priceput, sire.

Perfect adevărat și în același timp modalitatea cea mai bună de a închide subiectul.

– Doresc să participi la recepția oficială a Consiliului Superior. Acum, în calitate de prim-ministru, evenimentele de felul acesta vor deveni obligatorii. Mai întâi însă, aș vrea să reflectezi asupra situației Sark și...

– Vă pot oferi un sfat chiar acum.

– Serios? se lumină Cleon.

– Sire, în istorie există atenuatori care stabilizează Imperiul. Noua Renaștere este o breșă a unei fațete fundamentale și o *imperfecțiune* a omenirii. Trebuie suprimată.

– Ești sigur?

– Dacă nu vom face nimic... (Hari își reaminti soluțiile pe care tocmai le încercase în peisajul vitalității economice. Dacă Noua Renaștere era lăsată să-și urmeze cursul, Imperiul avea să se se dezintegreze în state haotice peste numai câteva decenii.) ...este posibil să asistăm la distrugerea omenirii însăși.

– Chiar așa? se strâmbă Cleon. Ce alte opțiuni am?

– Izolați erupția! Este adevărat, sarkienii sunt sclipitori, dar nu au pic de afecțiune pentru semenii lor. Sunt exemple a ceea ce eu numesc „boala solipsismului" — o încredere exagerată în sine. Este o maladie contagioasă.

– Pierderile de vieți...

– Salvați-i pe supraviețuitori. Trimiteți nave imperiale prin găurile-de-vierme, hrană, consilieri... psihiatri, dacă pot fi de vreun ajutor. Însă toate astea *după* ce tulburările se vor fi stins.

– Am înțeles. Cleon îl privi precaut, ferindu-și ușor chipul. Se pare că *ești* un individ dur, Hari.

– Atunci când este vorba despre păstrarea ordinei, despre Imperiu — da, sire!

Cleon începu să discute despre probleme minore, parcă evitând un subiect atât de brutal. Hari se simți bucuros că nu insistase în privința detaliilor.

Predicțiile pe termen lung dovedeau tendințe înfricoșătoare — până și ineficiența atenuatoarelor clasice din rețelele imperiale dotate cu auto-învățare. Noua Renaștere nu era decât exemplul cel mai evident.

Oriunde ar fi privit Hari, cu aparatul senzorial al corpului său conectat la spectrul *N*-dimensional, de peste tot se înălța duhoarea haosului inevitabil. Imperiul se dezintegra în feluri care *nu erau descriptibile* prin simple modalități omenești. Sistemul era prea vast ca să fie cuprins de o singură minte.

În scurt timp, peste numai câteva decenii, Imperiul va începe să se fragmenteze. Puterea militară acționa numai pe termen scurt, dacă atenuatoarele tradiționale dădeau greș. Centrul nu putea rezista tendințelor centrifuge.

Poate că Hari ar fi putut încetini colapsul, însă numai atât. În curând, Zone întregi aveau să spiraleze înapoi, spre vechile puncte de atracție: Feudalismul Fundamental, Ipocrizia Religioasă, Femo-Primitivismul...

Desigur, concluziile lui erau preliminare; spera că date noi aveau să le infirme. Dar în același timp se îndoia.

Nebunia avea să ia sfârșit doar după 30 000 de ani de suferințe, când va apărea un nou și puternic punct de atracție.

O mutație aleatorie a Imperialismului Benign? Nu putea să știe.

Ar fi înțeles totul mai bine, dacă ar fi muncit mai mult. Dacă ar fi explorat fundațiile și ar fi...

O idee îi pâlpâi în străfundul minții. Fundații? Era ceva...

Cleon continua să vorbească și evenimentele se ciocneau între ele în mintea lui. Ideea se pierdu.

– Vom face lucruri măreție împreună, Hari. Ce părere ai despre...

Permanent la cheremul Împăratului, n-avea să mai poată lucra.

Soluționarea problemei pe care o reprezentase Lamurk fusese neplăcută, dar banală prin comparație cu această capcană de putere. Cum putea să scape *de aici*?

Cele două personaje dintr-un trecut anterior antichității pluteau în înghețatele lor spații digitale, așteptând întoarcerea omului.

– Am credința că va reveni, zise Ioana.

– Eu mă bizui mai mult pe calcule, replică Voltaire aranjându-și veșmintele.

Micșoră aderența mătasei din pantalonii lui bufanți oficiali. Era o simplă ajustare a coeficientului de frecare, nimic mai mult. Algoritmii aproximativi reduceau legile complicate la o aritmetică banală. Până și frecușurile vieții erau tot un parametru.

– Tot nu-mi place vremea asta.

Vânturi șuierau peste apele învolburate. Cei doi zburau deasupra valurilor înspumate, urcând și coborând pe curenții termali.

– Tu ai avut ideea să fim și păsări un timp.

Voltaire era un vultur argintiu.

– Mi-au plăcut dintotdeauna. Ușoare, voioase și contopindu-se cu văzduhul.

El își transfomă aripile sus pe umeri, aranjându-și mai strâns vesta. Chiar și aici, viața se compunea majoritar din detalii.

– De ce stranietatea aceasta trebuie să se manifeste sub forma vremii? întrebă Ioana.

– Oamenii argumentează, dar natura acționează.

– Dar ei nu sunt natură! Sunt minți stranii...

– Atât de stranii încât putem foarte bine să le considerăm fenomene naturale.

– Îmi vine greu să cred că Domnul nostru a creat asemenea lucruri.

– Exact la fel credeam eu despre mulți parizieni.

– Nouă ne apar sub formă de furtuni, munți sau oceane. Dacă s-ar *explica*...

– Secretul unei persoane plictisitoare este faptul că ea spune totul.

– Ascultă! Sosește!

Își dezvoltă o armură, fără să renunțe la aripile gigantice. Efectul era surprinzător; semăna cu un gigantic șoim cromat.

– Iubita mea, făcu Voltaire, nu încetezi să mă surprinzi. Cred că alături de tine nici chiar eternitatea nu va fi plictisitoare.

Hari era suspendat în văzduh. În mod limpede, încă nu se obișnuise cu simulările aventuroase, deoarece picioarele sale se străduiau încă să-și găsească un reazem. În cele din urmă, renunță și-i privi zburând și rotindu-se în jurul său.

– Am venit cât am putut de repede.

– Înțeleg că acum ești viconte, sau duce, sau așa ceva, zise Ioana.

– Oarecum, încuviință Hari. Am aranjat ca spațiul acesta în care vă aflați acum să fie o permanentă...

– Rezervație? întrebă Voltaire fâlfâind din aripi în fața reprezentării lui Hari.

Un norișor pluti spre ei, parcă trăgând cu urechea.

– Noi îi spunem „perimetru dedicat" în spațiul computațional.

– Câtă poezie! înălță Voltaire o sprânceană.

– Mie îmi sună mai degrabă a grădină zoologică, spuse Ioana.

– Conform înțelegerii la care am ajuns, voi și străinii puteți sta aici, rulând fără interferențe.

– Nu-mi place să fiu închisă! strigă Ioana.

Hari clătină din cap.

– Veți putea obține input de oriunde, însă nu veți mai lua legătura cu tik-tokii, ați înțeles?

– Întreabă vremea, zise Ioana.

O cascadă de fulgere portocaliu-închis se revărsă din cer.

– Mă bucur că mințile-meme n-au exterminat *toți* roboții, comentă Hari.

– Poate că locul acesta, rosti Voltaire, aduce puțin cu Anglia, unde ocazional este executat câte un amiral, ca să-i încurajeze pe ceilalți.

– Am fost nevoit să procedez așa, murmură matematicianul.

Ioana își încetini fâlfâitul aripilor și pluti în apropierea feței lui.

– Ești neliniștit.

– Știați că mințile-meme îi vor folosi pe tik-toki ca să ucidă roboții?

– Nu.

– Deși eficiența acțiunii stârnește o anume admirație, precizează Voltaire. Sunt niște minți cu adevărat subtile.

– Trădătoare, șuieră Hari. Mă întreb ce altceva pot face?

– Cred că sunt satisfăcute, observă Ioana. Simt o calmare a vremii noastre.

– Vreau să stau de vorbă cu ele! strigă Hari.

– Aidoma regilor, le place să se lase așteptate, chicoti Voltaire.

– Le simt adunându-se, le atrase atenția Ioana. Eu zic să-l ajutăm pe prietenul nostru să scape de neplăcerile sale.

– Pe cine, pe mine? întrebă Hari. Să știi că nu-mi place să ucid oameni, dacă la asta te referi.

– În asemenea clipe nu există o cale miloasă. Și eu a trebuit să ucid în numele binelui.

– Lamurk a fost un funcționar public valoros...

– Prostii! pufni Voltaire. A trăit așa cum a murit — de pumnal, prea viclean ca să tragă spada. Dacă tu ajungeai la putere, nu și-ar fi găsit niciodată odihna. Și chiar dacă te-ai fi retras... matematicianul meu, nu uita că este periculos să ai dreptate când guvernul greșește.

– Eu tot mă simt cu inima îndoită.

– Este firesc să fie așa, deoarece ești un om virtuos, încuviință Ioana. Roagă-te și vei fi mântuit.

– Sau, mai bine, găsește-ți echilibrul interior, îi explică Voltaire cu superioritate. Conflictele tale reflectă sub-minți aflate în dispută. Aceasta este natura condiției umane.

Ioana fâlfâi din aripi spre Voltaire, care se feri.

– Pare mai degrabă concluzia unei mașini, se strâmbă Hari.

Voltaire izbucni în râs.

– Dacă ordinea — ești un admirator al ordinii, nu? — înseamnă predicție, iar predicția înseamnă predeterminare, care la rândul ei este silire, silirea nefiind altceva decât absența libertății... rezultă atunci că singurul fel în care putem fi liberi este să fim dezordonați!

Hari se încruntă. Voltaire își dădu seama că, în timp ce pentru sine ideile erau jucării, iar înfruntarea dintre spirite făcea sângele să-i cânte, pentru bărbatul acesta abstractul era *cu adevărat* important.

– Cred că ai dreptate, mormăi Hari. Oamenilor *nu le place* ordinea rigidă, iar cât despre ierarhii, norme, fundații... Clipi repede. Există aici un sâmbure de idee, dar nu-l pot prinde...

– Sunt sigur, rosti Voltaire cu blândețe, că nici chiar tu nu dorești să fii unealta propriilor tale gene, a fizicii sau a economiei.

– Cum putem fi liberi, dacă suntem niște mașini? întrebă Hari adresându-se parcă sieși.

– Nimeni nu dorește un Univers aleatoriu, dar nici unul determinist, preciză Voltaire.

– Există totuși legi deterministe...

– Și legi aleatorii.

– Domnul nostru, interveni Ioana, ne-a pus la îndemână judecata pentru a alege.

– Libertatea de a opta să faci altfel decât ai dori — ce binecuvântare sordidă! mormăi Voltaire.

– Domniile voastre, zise Ioana, dați ocol divinului fără a-l cunoaște. Tot ce este nobil pentru oameni — libertate, semnificație, valoare — toate acestea dispar în *oricare* dintre alegerile voastre.

– Iubita mea, nu trebuie să uiți că Hari este matematician! Voltaire se ridică deasupra celor doi pe aripi întinse, evident încântat să-și zburlească penele în curenții ascendenți. Ordinea/dezordinea par implicate și în alte dualisme: natură/omenesc, natural/artificial, animale-cu-naturi/oameni-în-afara-naturii... Toate astea sunt naturale pentru noi.

– Cum adică? se încruntă Hari derutat.

– Cum încadrăm opinia diferită a unei argumentații? Zicem „pe de altă parte", nu?

Hari încuviință din cap.

– Considerăm că două părți, aidoma celor două mâini ale noastre, oglindesc întreaga lume.

– Bravo!

Voltaire descrise lupinguri în jurul șoimului cromat al Ioanei.

– Și Creatorul are două mâini, interveni ea. „Va ședea de-a dreapta puterii lui Dumnezeu..."

– *Dar amândoi*, croncăni Voltaire, vă neglijați propriile identități, pe care le puteți cerceta în această criptă digitală. Priviți în adânc și veți zări nenumărate detalii. Ele se ramifică dintr-o Identitate care nu poate fi descompusă în simpla operare a unor legi distincte. *Eu*-ul apare ca o interacțiune profundă a mai multor Identități.

În spațiul mintal comun lor, Voltaire trimise:

> Sistemele feedback nonliniare complexe sunt imprevizibile, chiar dacă sunt deterministe. Capacitatea de procesare a informațiilor necesare pentru a prezice o singură minte este mai mare decât complexitatea întregului Univers! Calculul următorului eveniment durează mai mult decât evenimentul în sine. Exact această trăsătură, înscrisă în textura Universului, îl face și *ne* face liberi.

Hari răspunse prin:

> Paradox. În ce fel știe evenimentul însuși cum să se petreacă?
>
> Doar un calculator gigantic ar putea descrie următorul vârtej minuscul dintr-un pârâu. Ce anume face ca sistemele reale să fie măcar capabile de schimbare?

Voltaire ridică din umeri — un gest dificil pentru o pasăre.

– Cel puțin ai întâlnit o forță pe care n-o poți ignora, spuse Ioana cu mândrie.

Capul lui Voltaire tresări surprins.

– Este... Creatorul tău?

– Ecuațiile tale *descriu* destul de bine. Dar ce anume le conferă lor — șovăi — *văpaie?*

– Te referi la o Minte care să efectueze calculele universale?

– Nu, *tu* te referi.

– Destul de corect, încuviință Hari, ca ipoteză de lucru. Totuși, de ce s-ar sinchisi o asemenea Minte de existența *noastră*, niște furnici?

– S-a sinchisit îndeajuns ca să te facă să ieși din matricea materiei, nu?

– Ah, originea! făcu Voltaire prinzând un curent ascendent. (Părea ușurat să revină pe sigurul tărâm intelectual. În mod limpede, argumentul ei îl perturbase.) Inexplicabilă, evident. Eu prefer să examinez motivațiile noastre morale.

– Morala, interveni puritan Ioana, nu este determinată de *noi.*

– Prostii! replică Voltaire. Ne-am dezvoltat o dată cu morala, modelați de Univers — de un Creator, dacă vrei.

– Adică de evoluție? întrebă Hari. Panii...

– Așa este! strigă Ioana. Cucernicia modelează lumea și lumea ne modelează pe noi.

Hari părea nesigur, iar Ioana încântată. Voltaire rosti ironic:

– Matematicianul meu, n-ai crede mai degrabă că constrângerile morale apar ca „o ordine spontană din comportamentul rațional de maximizare a utilității"? Așa este?

– Nu știu..., clipi Voltaire.

– Am citat dintr-o lucrare de-a ta. Ceea ce ai uitat, sir, este că nenumăratele noastre modele ale lumii determină felul în care privim experiența umană.

– Desigur, totuși...

– Iar modelele sunt *tot ceea ce știm.*

Hari surâse brusc.

– Îmi place asta. Nu te căsători cu un model! (Își îngădui să se transforme ușor, înălțându-se și sporindu-și musculatura.) Nu știu de ce, dar mă simt mai bine.

– Sufletul ți s-a împăcat cu acțiunile, spuse Ioana.

– Aș prefera termenul „identitate" în loc de „suflet", zise Voltaire, dar nu are rost să ne certăm pentru fleacuri.

Brusc Hari simți conceptele mișcându-i-se în minte. El dispusese resuscitarea acestor simuri, călăuzit pur și simplu de intuiție. Acum venea răsplata: ele descoperiseră, accidental, pasul dorit de el.

– Mintea... este o structură care se autoorganizează, *la fel ca Imperiul.* Pot oscila între aceste două modele! Pot importa cunoașterea pe care o aveți voi asupra sub-identităților, folosind-o ca să analizez felul cum învață Imperiul!

– Ce idee minunată, clipi Voltaire.

– Stați să vă arăt! urmă matematicianul. Imperiul învață de unul singur, cu subunități...

– Mă întreb dacă ceața străină știa asta? întrebă Ioana.

Hari se încruntă.

– Nu vreau să le implic și pe ele. Ecuațiile mele nu pot aborda elemente ale necunoscutului...

– Sunt deja implicate, îi atrase ea atenția. Se găsesc aici, de jur împrejurul nostru.

– Sper, oftă Hari, că le putem ține aici, în...

– Grădina zoologică, rosti apăsat Ioana.

Cumulușii se rostogoliră peste orizonturi, apropiindu-se rapid.

– Ați ucis roboții! răcni Hari spre furtună. Nu asta ne-a fost înțelegerea.

[NU AM SPUS CĂ NU VOM FACE CEVA ANUME]

– Ați luat mai mult decât am stabilit! Viețile a...

[TERMENII OMIȘI NU POT FI PRESUPUȘI IMPLICIȚI]

– Roboții sunt cu totul altceva. Au o inteligență superioară...

[TOTUȘI SIMPLII VOȘTRI TIK-TOKI I-AU PUTUT UCIDE]

[TU, SELDON, NU DEȚINEAI ACESTE MAȘINI]

[ȘI ASTFEL NU AI NICI O DISPUTĂ CU NOI]

Hari scrâșni din dinți și clocoti.

[PROBLEME MAI IMPORTANTE NE-AU ADUS]

– Răsplata voastră? întrebă matematicianul cu amărăciune. Ați venit după ea?

[NU VOM STA AICI]

[FIINDCĂ LOCUL ACESTA E SORTIT PIEIRII]

Hari se clătină sub grindina mușcător de rece.

– Trantorul?

[ȘI MULTE ALTELE]

– *Ce* doriți?

[DESTINUL DORIT ESTE SĂ PLUTIM PRIN BRAȚELE SPIRALE]

[ȘI SĂ RĂTĂCIM PRINTRE FUIOARELE CENTRULUI GALACTIC]

Hari își reaminti structurile de acolo, țesăturile complexe de luminozități.

– Puteți face asta?

[AVEM O STARE DE SPORI]

[UNII DINTRE NOI TRĂIAU AȘA ÎNAINTE]

[DORIM SĂ NE ÎNTOARCEM LA ACEASTĂ STARE]

[ALTFEL VOM DISTRUGE TOȚI „ROBOȚII" VOȘTRI]

– Nu așa am convenit! strigă Hari.

Ploaia rece și violentă îl biciuia, dar își ridică fața spre norii uriași și amenințători, cu fustele lor de trăsnete mânioase.

[CUM NE POȚI OPRI?]

[DACĂ TE GÂNDEȘTI SĂ NE REDUCI CAPACITĂȚILE]

[AM PUTEA ADUCE TRANTORUL ÎN PRAGUL FOAMETEI]

Hari făcu o grimasă. Învățase multe despre putere, destul de rapid.

– Bine! Voi demara cercetări privitoare la felul cum ați putea fi transferați în forme fizice. Cunosc oameni care o pot face. Marq și Sybyl știu de asemenea să-și țină gura.

– De ce vreți să părăsiți scena atât de grăbiți? întrebă Voltaire.

[UN NOU INCENDIU SE APROPIE]

[DE OAMENI PESTE SPIRALĂ]

[ÎL VOM PRIVI]

[CA SPORI DIN CENTRUL GALACTIC]

[ACOLO NIMENI NU NE POATE FACE RĂU, NU PUTEM RĂNI PE NIMENI]

Un cristal scânteietor cu vârfuri ascuțite se materializă sub cerul vinețiu. Într-un degetar de date, Hari află despre tehnologia străină care, cândva, construise aceste compartimente stabile, robuste, pentru inteligențele digitale.

[TRANTOR A FOST CÂNDVA LOCUL IDEAL PENTRU NOI]

[BOGAT ÎN RESURSE]

[ACUM NU MAI ESTE AȘA]

[PERICOLE PÂNDESC ÎN INSTABILITATEA CARE SE APROPIE]

– Hmm, făcu Voltaire. Ioana și cu mine ne-am putea dori de asemenea o ieșire rapidă din scenă.

– Voi doi așteptați, vorbi repede Hari. Dacă vreți să mergeți împreună cu aceste... cu aceste lucruri, ca să trăiți în păstaia unei semințe între stele, atunci trebuie să vă câștigați dreptul ăsta.

– Cum anume? se strâmbă Ioana.

– În momentul de față, vă pot garanta siguranța existenței în Superrețea. În schimb — și privi neliniștit spre vulturul Voltaire, care fâlfâia din aripi în splendoarea lui sclipitoare — vreau să mă ajutați.

– Dacă este o cauză sfântă, cu drag, răspunse Ioana.

– Este. Ajutați-mă să conduc! Dintotdeauna am simțit că binele există în toți oamenii. Sarcina unui lider este să aducă binele acesta la suprafață.

– Dacă ai impresia că binele există în toți oamenii, comentă Voltaire, înseamnă că n-ai cunoscut toți oamenii.

– Eu nu sunt însă un om de lume... De aceea am nevoie de voi.

– Ca să conduci? întrebă Ioana.

– Exact. Nu sunt făcut pentru așa ceva.

Voltaire se opri în văzduh, cu aripile nemișcate.

– Ce posibilități interesante! Cu suficient spațiu și viteză de calcul, am putea înzestra niște proto-Michelangelo cu timp creativ.

– Trebuie să rezolv o mulțime de... în sfârșit, de probleme legate de putere. Puteți pleca sub formă de spori, atunci când termin cu politica.

Brusc, Voltaire se transformă în om, deși purta același haine de un albastru electric.

– Hmm... Politica mi s-a părut dintotdeauna atrăgătoare. Un joc de idei elegante, jucat de mitocani.

– Am deja destui oponenți, anunță sobru Hari.

– Prietenii apar și dispar, dar dușmanii se acumulează, încuviință Voltaire. *Mi-ar plăcea* asta.

– Să ne apere sfinții! își dădu Ioana ochii peste cap.

– Exact, scumpa mea.

17

Hari se așeză la biroul său. Era prim-ministru, dar în condițiile puse de *el*.

Totul ieșise bine. Avea să lucreze tot aici, departe de intrigile din palat. Îi rămânea timp destul pentru a se dedica matematicii.

Desigur, avea să discute cu mulți prin 3D sau holo. Toate bătăile acelea de cap urmau să fie rezolvate de Voltaire. La urma urmelor, Voltaire sau Ioana putea juca rolul lui Hari în multe teleconferințe și întruniri la care trebuia să participe un prim-ministru. Din punct de vedere digital, se puteau transforma cu ușurință în persoana lui.

Pe Ioana o încântau ceremonialurile virtuale, mai ales dacă trebuia să respecte sfânta morală. Lui Voltaire îi plăcea să imite un antic pe care se părea că-l cunoscuse, un anumit domn Machiavelli. „Imperiul tău", îi spusese lui Hari, „este gigantic, aflat într-o stare deplorabilă, cu infinite nuanțe și autoamăgiri ce se multiplică. Trebuie îngrijit."

Între două însărcinări, puteau explora tărâmurile digitale, labirinturi vaste și vibrante. Așa cum spusese Voltaire, puteau descoperi „nenumărate oferte și distracții amuzante".

Yugo pătrunse pe ușă, debordând de energie.

– Consiliul Superior tocmai ți-a aprobat propunerea privind sistemul de votare! Acum toți dahliții din Galaxie sunt de partea ta.

Hari surâse.

– Trimite-l pe Voltaire să facă o apariție 3D în numele meu.

– Cinstit, modest și sigur pe sine — asta o să aibă succes.

– Îmi amintește de un banc vechi despre prostituate. Un act obișnuit se tarifează obișnuit, dar sinceritatea se plătește suplimentar.

Yugo râse neconvingător și zise ușor tensionat:

– A venit... femeia aceea.

– Nu...

Uitase complet de Autoritatea Universitară. Singura amenințare pe care n-o neutralizase. Ea știa despre Dors și despre roboți...

Fără să-i mai acorde timp de gândire, femeia apăru în birou.

– Cât de *fericită* sunt că m-ai primit, domnule prim-ministru!

– Aș dori să pot spune același lucru.

– Ce face încântătoarea dumitale soție? Este aici?

– Mă îndoiesc că va dori să vă vadă.

Autoritatea Universitară își răsfiră faldurile largi ale robei și se așeză fără să fi fost invitată.

– Nu pot crede că ai luat în serios gluma aceea a mea.

– Simțul umorului meu nu include șantajul.

Femeia lărgi ochii și în glas i se strecură un ton de revoltă.

– Încercam doar să stabilesc o relație cu administrația dumitale.

– Desigur.

Eticheta imperială nu îngăduia ca Hari să pomenească de posibilul ei rol în complotul de pe Panbundent.

– Eram sigură că vei obține postul. Mica mea înțepătură... recunosc, poate că a cam *fost* de prost gust...

– Foarte!

– Ești un bărbat laconic — admirabil. Asociații mei au fost impresionați de felul direct în care ai... tratat criza tik-tok și asasinarea lui Lamurk.

Deci asta fusese. Hari demonstrase că nu era un om de știință nepractic.

– „Direct"? Poate că termenul mai exact ar fi „nemilos".

– Ah, *nu*, noi nu considerăm deloc așa. Ai *perfectă dreptate* să lași Sarkul să „se dezintegreze", după cum atât de elocvent ai spus. În ciuda Cenușiilor care doresc să intervină și să bandajeze rănile. Foarte înțelept — deloc nemilos.

– Deși este posibil ca Sark să nu-și mai revină niciodată?

Erau întrebări pe care și le pusese în nopți de nesomn. Oamenii mureau pentru ca Imperiul să mai poată supraviețui... o vreme.

Femeia flutură din mână, nepăsătoare.

– După cum spuneam, doream o relație specială cu un prim-ministru provenit din propria noastră clasă, după mai bine...

Ca mulți alții pe care Hari îi cunoștea acum, Autoritatea Universitară se folosea de cuvinte ca să-și ascundă gândurile, nu să le dezvăluie. Știa că trebuia să o suporte. Ea continuă, iar matematicianul se întrebă cum ar fi putut rezolva unul dintre termenii complicați ai ecuațiilor sale. Devenise deja un maestru în arta de a părea că-l urmărește pe interlocutor cu ochii, prin mișcări ale gurii și ocazionale încuviințări. Proceda exact ca un program-filtru pentru 3D și putea să o facă fără să se mai gândească la ipocrizia femeii aflate în fața lui.

Într-un fel, o înțelegea acum; pentru ea, puterea era lipsită de valoare. El însuși trebuia să învețe să gândească și, finalmente, să acționeze în felul acela. Nu-i putea însă îngădui să-i afecteze adevăratul eu, viața personală pe care avea s-o protejeze fără ezitare.

În cele din urmă, scăpă de ea și suspină ușurat. Poate că era bine să fie considerat nemilos. De pildă, individul acela, Nim — ar fi putut ordona să fie găsit, ba chiar executat, pentru că jucase rolul unui agent dublu în cazul „Artifice Associates".

De ce însă s-o fi făcut? Mila era mult mai eficientă. Hari trimise o notiță Serviciului de Securitate, solicitând ca Nim să fie dirijat spre o poziție productivă, dar una în care aptitudinile sale de trădător să nu-și poată găsi aplicație. Subalternii nu aveau decât să se gândească unde și cum.

Îi mai rămăsese o sarcină obligatorie înainte de a evada. Nici aici, în Streeling, nu putea scăpa de toate îndatoririle imperiale.

Delegația de Cenușii umplu cabinetul și prezentă respectuos punctele de vedere asupra examinării candidaților pentru funcțiile imperiale. De câteva secole, rezultatele înregistrate la examene erau tot mai slabe, dar unele voci susțineau că asta se datora extinderii bazei de selecție. Nu se amintea că respectiva extindere fusese aprobată de Consiliul Superior, deoarece se părea că numărul doritorilor de poziții imperiale scăzuse dramatic.

Alții afirmau că examenele nu erau obiective. Cei de pe planete mari declarau că gravitația lor superioară îi încetinea, iar cei proveniți din medii cu gravitație mai mică susțineau contrariul, prezentând diagrame și grafice.

Nenumăratele grupuri etnice și religioase se aliaseră de aceea într-un Front de Acțiune, care vâna orice nedreptăți ce s-ar fi putut manifesta pe parcursul testărilor. Hari nu sesizase vreo conspirație în cazul întrebărilor de la examene. Cum ai fi putut să identifici simultan discriminarea câtorva sute, sau chiar o mie de etnii?

– Mi se pare o sarcină colosală, explică el, să discriminezi așa multe facțiuni.

O Cenușie frumoasă și impetuoasă îl anunță vehement că incriminată era norma imperială, un set comun de vocabulare, premize și scopuri de clasă, care urmărea să-i „înlăture pe ceilalți".

Drept compensare, Frontul de Acțiune dorea stabilirea setului obișnuit de preferințe, cu mici deosebiri între etnii, care să compenseze rezultatele inferioare ale acestora la examene.

Era o banalitate și Hari o ignoră fără să fie măcar nevoit să-i acorde prea multă atenție; în felul acesta, putu o vreme să-și îndrepte gândurile asupra ecuațiilor psihoistorice. Apoi însă un ton schimbat îi atrase atenția.

Pentru a înlătura „percepția greșită" și larg răspândită conform căreia rezultatele erau subminate de sporirea participării unor planete etnice, Frontul de Acțiune îi cerea să „reevalueze" însăși examinarea. Să stabilească valoarea medie la 1 000, deși în ultimele două secole ea coborâse la 873.

– Astfel se va permite compararea candidaților din ani diferiți, fără să se țină seama de mediile anuale.

– Se va obține o distribuție simetrică? întrebă Hari absent.

– Da, și vor înceta comparațiile invidioase între cei admiși în doi ani consecutivi.

– O asemenea modificare a mediei nu va însemna pierderea capacității discriminatorii în partea superioară a distribuției? miji Hari ochii.

– Regretabil, dar adevărat.

– Este o idee excelentă!

Femeia păru surprinsă.

– Și noi considerăm așa.

– Putem proceda similar și în cazul mediei loviturilor de la holobal.

– Poftim?! Nu...

– Stabiliți statisticile astfel ca media loviturilor unui jucător pe meci să fie de 500, nu 446 cât este actualmente — un număr dificil de reținut!

– Nu cred însă că un principiu de justiție socială...

– Sau rezultatele la testele de inteligență! Și ele trebuie renormate, așa-i! De acord?

– Nu știu, domnule prim-ministru... Noi doream numai să...

– Nu, nu, este o idee *excepțională*! Vreau o analiză detaliată a tuturor posibilităților de renormare. Trebuie să gândiți pe plan *mare*!

– Nu suntem pregătiți...

– Atunci, pregătiți-vă! Vreau un raport, nu o schiță generală: cel puțin 2 000 de pagini.

– Așa ceva ar necesita...

– Nu contează cheltuielile! Nici timpul! Este un subiect prea important ca să-l atribui Examinărilor Imperiale. Pregătiți și prezentați-mi raportul!

– Ar necesita ani... ba chiar decenii...

– Atunci nu mai pierdeți timpul!

Delegația Frontului de Acțiune plecă derutată. Hari speră că aveau să creeze un raport cu adevărat voluminos, astfel ca la finalizarea acestuia el să nu mai fie prim-ministru.

Menținerea Imperiului implica în parte folosirea inerției acestuia chiar împotriva sa. Unele aspecte ale funcției, se gândi Hari, puteau fi realmente plăcute.

Înainte de a părăsi biroul, îl căută pe Voltaire.

– Asta-i lista imitațiilor pe care trebuie să le faci.

– Vreau să te anunț că am probleme în manipularea tuturor facțiunilor, spuse Voltaire care adoptase forma unei lebede îmbrăcate în straie elegante de catifea. Totuși posibilitatea de a ieși de aici, de *a fi* o prezență, este ca un rol dramatic! Și știi bine că dintotdeauna mi-a plăcut teatrul.

Hari nu știuse asta, dar replică:

– Asta-i democrația pentru tine: o jonglerie cu cuțite la circ. O corcitură de guvernare. Chiar dacă reprezintă un punct de atracție important în peisajul stabilității economice.

– Gânditorii rațional deplâng excesele democrației, exploatând individul și promovând gloata. Buzele lui Voltaire se subțiară într-o linie dezaprobatoare. Moartea lui Socrate este rodul cel mai de seamă al democrației.

– Mă tem că n-am cunoștințe atât de îndepărtate, spuse Hari deconectându-se. Distracție plăcută!

El și Dors priveau uriașa spirală luminoasă rotindu-se sub ei în noaptea eternă.

– Apreciez realmente asemenea apanaje, rosti ea visător.

Priveau singuri spectacolul. Lumi, vieți și stele — toate ca pulbere de diamante azvârlită pe catifeaua neagră.

– Că poți intra în palat doar ca să caști gura la apartamentele Împăratului?

Hari poruncise ca toate coridoarele să fie curățate.

– Că scap de senzori, microfoane și înregistratoare.

– N-ai mai... n-ai mai primit nici o veste de la...?

Ea clătină din cap.

– Daneel i-a evacuat aproape pe toți ceilalți de pe Trantor. Nu-mi spune prea multe.

– Sunt aproape sigur că mințile străine nu vor mai ataca. Ele *se tem* realmente de roboți. Mi-a trebuit destul timp ca să înțeleg ce se ascunde în spatele vorbelor lor de răzbunare.

– Teamă amestecată cu ură. Sentimente perfect omenești.

– Cu toate acestea, continui să cred că și-au atins răzbunarea. Afirmau că Galaxia clocotea de viață înainte de apariția noastră. Există cicluri de ere sterpe, urmate de altele abundente. Nu cunosc motivul... Se pare că asta s-a mai petrecut de câteva ori, la intervale de o treime de miliard de ani — declinuri masive ale vieții inteligente, în urma cărora n-au mai rămas decât sporii. Acum ei au venit în Superrețea și au devenit fosile digitale.

– Fosilele nu ucid, precizează Dors.

– Se pare că nu la fel de bine pe cât o facem noi.

– Nu voi... noi.

– Ele vă urăsc pe voi, roboții. Asta nu înseamnă că i-ar iubi pe oameni — la urma urmelor, noi v-am construit, cu atâta timp în urmă. Noi suntem vinovații.

– Sunt atât de stranii...

Hari încuviință din cap.

– Cred că vor rămâne în rezervația lor digitală până ce Marq și Sybyl îi vor putea transpune în starea antică de spori. Cândva au trăit așa un timp mai lung decât cel necesar Galaxiei să facă o rotație.

– Acest „cred" al tău nu-i suficient pentru Daneel. El vrea să le extermine.

– Este o stare de echilibru. Dacă Daneel le atacă, va fi nevoit să închidă Superrețeaua Trantorului, ceea ce va afecta Imperiul. În consecință, este legat de mâini și de picioare; clocotind de furie, dar neputincios.

– Sper că ai evaluat corect balanța puterilor, murmură Dors.

Un gând mai fragil ca un funigel sclipitor traversă mintea bărbatului. Atacurile tik-tokilor asupra facțiunii Lamurk îi discreditaseră în ochii opiniei publice. Acum aveau să fie distruși în toată Galaxia. Și, în timp, mințile-meme urmau să părăsească Trantorul.

Hari se încruntă. Cu siguranță, Daneel dorise ambele rezultate.

Fără îndoială, el bănuise că mințile-meme supraviețuiseră, poate chiar că acționau pe Trantor. Era atunci oare posibil ca manevrele amatoricești ale lui Hari, incluzând asasinarea rețelei Lamurk, să fi fost iscusit puse la punct de Daneel? Putea un robot să prezică atât de precis ce avea să facă el, Hari?

Un fior rece îi străbătu șira spinării. O asemenea abilitate ar fi fost amețitoare. Supraumană.

După distrugerea tik-tokilor, Trantor urma să aibă probleme cu producerea hranei. Activități care odinioară erau efectuate de oameni trebuia acum reînvățate; abia după câteva generații s-ar fi putut ca muncitorii să redevină un grup cu valoare socială. Până atunci, zeci de alte planete erau nevoite să trimită hrană Trantorului — o conductă de aprovizionare îngustă și vulnerabilă. Oare și asta intenționase Daneel? În ce scop?

Hari se simți tulburat. Încerca senzația că, imediat dincolo de percepția sa, acționau forțe sociale.

Oare gândirea aceasta ingenioasă era produsul a milenii de experiență și inteligență pozitronică superioară? Pentru o clipită, Hari avu viziunea unei minți stranii și nelimitate în termeni omenești. *Asta* ajungea o mașină nemuritoare?

Apoi însă alungă ideea. Era prea tulburătoare ca s-o examineze. Poate mai târziu, când termina cu psihoistoria...

Observă că Dors îl fixa cu privirea. Ce spusese ea? Ah, da...

– Evaluarea balanței, da... Încep să prind șpilurile astea. Cu Voltaire și Ioana făcând treburile de rutină și cu Yugo președinte al Departamentului de Matematică, beneficiez *realmente* de timp pentru gândire.

– Ai învățat să-i accepți pe oamenii nesinceri?

– Te referi la Autoritatea Universitară? Cel puțin acum o înțeleg. O privi pe Dors, apoi urmă: Daneel spune că va pleca de pe Trantor. A pierdut mulți dintre umaniformii lui. Are nevoie și de tine?

În lumina palidă, ea ridică ochii spre bărbat. Pe chip, expresiile i se contraziceau.

– Nu te pot părăsi.

– Din ordinul lui?

– Din al meu.

Hari încleștă maxilarele.

– Îi cunoșteai pe roboții care au murit?

– Pe unii dintre ei. Am fost instruiți împreună, acum... acum...

– Nu-i nevoie să-mi ascunzi nimic. Știu că trebuie să ai peste o sută de ani.

Gura ei se căscă de surpriză, apoi se închise iute.

– Cum ți-ai dat seama?

– Știi mai multe decât ar trebui.

– Și tu... cel puțin în pat, chicoti Dors.

– Le-am învățat de la un pan pe care l-am cunoscut.

Ea chicoti ușor vulgar, după care redeveni serioasă.

– Am 163 de ani.

– Și coapsele unei adolescente... Dacă ai fi încercat să părăsești Trantorul, te-aș fi blocat.

– Vorbești serios? clipi Dors repede.

Hari își mușcă buza, căzând pe gânduri.

– De fapt — nu.

– Mai romantic ar fi fost să spui „da", zâmbi ea.

– Am obiceiul să fiu cinstit... obicei la care ar fi bine să renunț, dacă vreau să rămân prim-ministru.

– Deci m-ai fi lăsat să plec? Crezi în continuare că-i datorezi asta lui Daneel?

– Dacă el ar crede că pericolul în care te găsești este atât de mare, i-aș respecta judecata.

– Ai aceași părere bună despre noi?

– Roboții acționează altruist pentru binele Imperiului — permanent. Puțini oameni procedează la fel.

– Nu te întrebi ce am făcut pentru ca străinii să-și dorească să se răzbune?

– Ba da. Tu știi?

Ea clătină din cap, privind spre uriașul disc rotitor. Sori albaștri, purpurii și galbeni își descriau orbitele, trecând prin praf întunecat și haos.

– A fost ceva teribil. Daneel a participat la momentele acelea și nu vrea să vorbească despre ele. În istoria noastră nu se amintește absolut nimic despre așa ceva... Am căutat.

– Un imperiu care durează de atâtea milenii are nenumărate secrete, încuviință Hari privind rotațiile lente a sute de milioane de stele învăpăiate. Pe mine mă interesează viitorul lui, felul în care îl pot salva.

– Te temi de viitorul acela, nu-i așa?

– Se apropie lucruri teribile. Ecuațiile o arată.

– Le putem înfrunta împreună.

Bărbatul o cuprinse în brațe, dar continuară să privească amândoi minunile scânteietoare ale Galaxiei.

– Visez să întemeiez ceva... o cale de a ajuta Imperiul chiar și după ce noi nu vom mai fi...

– Și te temi de ceva, murmură ea cu buzele lipite de gâtul lui.

– De unde știi? Da, mă tem de haosul care poate rezulta din atâtea forțe, din clocotul vectorilor divergenți — toate cumulându-se pentru a distruge ordinea Imperiului. Mă tem pentru... Se întunecă la față. Pentru temeliile lui. Pentru fundații...

– Vine haosul?

– Știu că noi înșine, mințile noastre provin din existența la granița interioară a statelor haotice. O dovedește lumea digitală. O dovedești *tu însăți.*

– Nu cred că mințile pozitronice se înțeleg pe sine mai bine decât cele omenești.

– Noi — mințile noastre și Imperiul nostru — derivăm dintr-o ordine a stărilor interioare și a statelor în esență haotice, dar...

– Nu vrei ca Imperiul să se năruie din pricina unui asemenea haos.

– Vreau ca Imperiul să supraviețuiască. Sau, cel puțin, dacă se prăbușește, să renască.

Hari simți brusc durerea unor mișcări atât de vaste. Imperiul semăna cu o minte și, uneori, mințile înnebuneau, se destrămau. Dezastruos pentru o minte solitară și infinit mai rău în cazul Imperiului.

Văzută prin prisma formulelor sale matematice, omenirea se găsea în toiul unui marș lung prin beznă. Timpul revărsa asupra ei furtuni sau o răsplătea cu vreme însorită... iar oamenii nu observau că aceste anotimpuri trecătoare proveneau din cadențele variabile ale uriașelor și eternelor ecuații.

Rulând temporal ecuațiile, înainte și după aceea înapoi, Hari văzuse fragmentat parada muritoare a omenirii. Cumva, aceasta îl mișcase în mod straniu. Absorbite în propriile lor epoci, puține planete întrezăriseră vreodată drumul care se întindea în fața lor. Nu duseseră

lipsă niciodată de discursuri pompoase sau de idioți care pretindeau, făcând cu ochiul și încuviințând din cap, că pătrund impenetrabilul. Greșit conduse, Zone întregi se împiedicau și se prăbușeau.

Hari căuta șabloane, dar sub întinderile acelea vaste se aflau aparent microscopicii oameni vii. Pe tot tărâmul stelelor, ascultând de legile care domneau aidoma zeilor, se aflau nenumărate vieți pe punctul de a fi pierdute. Pentru că, finalmente, „a trăi" însemna „a pierde".

Legile sociale acționau, iar oamenii erau schilodiți, afectați, jefuiți și strangulați de forțe pe care nici măcar nu le puteau întrezări. Erau împinși spre boală, disperare, singurătate, teamă și remușcare. Cutremurați de lacrimi și de dor, într-o lume pe care în esență nu izbuteau s-o priceapă, ei continuau totuși.

Iar asta însemna noblețe. Oamenii erau simple fragmente plutind prin timp, furnici într-un Imperiu bogat, puternic și mândru, într-o ordine care se deteriora, se uza, era găunoasă din pricina propriei sale vanități.

Cu o certitudine împovărătoare, Hari înțelese în cele din urmă că, probabil, el n-avea să poată salva uriașul Imperiu deteriorat, o creatură compusă din infinite nuanțe și autoamăgiri ce se multiplicau.

Nu avea să fie un mântuitor. Dar poate că reușea să ajute în vreun chip.

Amândoi rămaseră tăcuți mult, mult timp. Galaxia se rotea cu lenta ei măreție. În apropiere, o fântână arteziană azvârlea în văzduh jeturi ce se arcuiau falnice. Pentru o clipă apa părea liberă, dar de fapt era de-a pururi încătușată sub bolțile de oțel ale Trantorului. La fel ca Hari.

Bărbatul simți o emoție profundă pe care n-o putea defini. Îi înclești gâtul și-l făcu s-o strângă mai tare pe Dors în brațe. Ea era mașină, și femeie, și... încă ceva. Un alt element pe care nu-l putea cunoaște complet și pentru care o iubea cu atât mai mult.

– Îți faci atâtea griji, murmură Dors.

– Nu pot altfel.

– Poate că ar trebui să încercăm pur și simplu să ne trăim mai mult viața și să ne facem mai puține griji.

El o sărută apăsat, apoi izbucni în râs.

– Ai dreptate. Cine știe ce poate aduce viitorul?

Încet, foarte încet, îi făcu cu ochiul.

Postfață

Ciclul „Fundația" a fost început în timpul celui de-al doilea război mondial, pe când America se îndrepta spre zenitul ei ca putere mondială. Ciclul s-a desfășurat pe parcursul a decenii în care Statele Unite au dominat planeta într-o modalitate pe care nici o națiune n-o mai cunoscuse până atunci. Cu toate acestea, „Fundația" se referă la imperii și declin. Oare asta să trădeze o neliniște născută chiar în momentul apropierii gloriei?

Dintotdeauna m-am întrebat dacă acesta e adevărul. O părticică din mine ardea de dorința explorării problemelor care leagă laolaltă ciclul.

Ideea de a scrie alte romane în universul „Fundației" i-a aparținut lui Janet Asimov și reprezentantului patrimoniului Asimov, Ralph Vicinanza. Abordat de ei, la început i-am refuzat, fiind ocupat cu fizica și cu propriile mele cărți. Dar subconștientul meu, o dată stârnit, a refuzat să abandoneze propunerea. După ce timp de șase luni m-am luptat cu idei aparținând în mod clar „Fundației", care insistau să fie exprimate în scris, l-am sunat în cele din urmă pe Ralph Vicinanza și am început să alcătuim un plan de construire a unei curbe de acțiune și de semnificație, care să fie dezvăluită pe parcursul câtorva romane. Deși am discutat cu mai mulți autori despre acest proiect, cei mai potriviți ni s-au părut doi scriitori SF care dețineau o abilitate tehnică indiscutabilă și care fuseseră influențați în linii mari de Asimov: Greg Bear și David Brin.

Bear, Brin și cu mine am menținut un contact strâns în timp ce eu am scris acest prim volum, deoarece intenționăm să creăm trei romane autonome care să perpetueze până în final o enigmă centrală. Elementele acesteia își fac apariția aici, se amplifică în *Fundația și haosul* de Greg Bear, găsindu-și rezolvarea în *A treia Fundație*, de Brin. (Acestea sunt titlurile provizorii.) Pe parcursul cărții mele, am strecurat detalii și elemente-cheie care vor înflori și vor rodi ulterior.

Subgenurile literare sunt conversații limitate. Limitarea este esențială, definind regulile și ipotezele aflate la îndemâna autorului. Dacă *hard* SF-ul ocupă centrul literaturii științifico-fantastice, aceasta se datorează probabil faptului că specificul lui conferă limitele cele mai ferme. Știința însăși generează granițe rigide.

În același timp, subgenurile literare seamănă cu niște conversații vaste, în cadrul cărora ideile se dezvoltă, trec de la o persoană la alta, suferă mutații, iar variantele lor se țes de-a lungul timpului. Participanții își semnalează reciproc schimbările și procesul aduce mai degrabă cu sesiunea de improvizații a unei formații de jazz, decât cu un concert solo într-o sală elegantă. Asta spre deosebire de ficțiunea „serioasă" (mai precis descrisă, în opinia mea, ca fiind doar excesiv de conștientă de propria-i gravitate). Ea are canoane clasice despre care se presupune că supraviețuiesc timpului, vrednice de venerație, ridicându-se măreț și complete în sine.

O parte importantă din plăcerea oferită de romanele polițiste sau SF derivă din interacțiunea reciprocă a scriitorilor și, mai ales în acea invenție a SF-ului, fandomul, din interacțiunea cu cititorii. Acesta nu este o imperfecțiune, ci natura esențială a culturii populare pe care Statele Unite au dominat-o în epoca noastră prin inventarea jazzului, a rockului, a muzicalului și a subgenurilor literare de felul westernului, al filmelor polițiste dure, al fantasticului contemporan, etc. Multe tipuri de SF (hard, utopic, militarist, satiric) împărtășesc ipoteze, jargon, argumentații, glasuri narative. Amintirea nostalgică a revistei *Astounding*[8] din epoca de aur, cu celebra „Poșta redacției", a curentului New Wave[9], a revistei *Galaxy*, condusă de Horace Gold[10] — toate acestea sunt ecouri ale unor conversații îndepărtate duse cu toată sinceritatea.

Plăcerile oferite de subgenurile literare sunt multe, însă această calitate a valorilor împărtășite în decursul unei conversații este cea mai puternică, atrăgând devotamentul pe viață al fanilor ei. Spre deosebire de imaginea marilor opere literare, care se ridică aidoma unor monoliți într-un deșert, satisfacțiile lecturii reprezintă o fațetă spectaculoasă a culturii democrate (pop) moderne, o mișcare mutuală.

Există întrebări referitor la felul în care scriitorii tratează ceea ce unii denumesc „anxietatea influenței", dar eu aș prefera s-o numesc mai modest: digerarea tradiției.

Îmi amintesc de definiția pe care John Berger[11] a oferit-o muncii profesioniste, descriind pictura în ulei în *Ways of Seeing*, ca: „...nu rezultat al stângăciei sau al provincialismului, ci al solicitărilor pieții, mai insistente decât ale artei." Corect, dar asta se poate întâmpla în orice context. Activitatea într-o regiune cunoscută de spațiu conceptual nu implică necesarmente ca teritoriul să fi fost exploatat. Nici terenul nou descoperit nu este întotdeauna fertil.

Cu siguranță ar trebui să observăm că romanul pe care Hemingway l-a considerat cel mai bun din literatura americană[12] nu este decât urmarea unei cărți pentru copii: *Aventurile lui Tom Sawyer.*

Folosirea unui material comun nu este doar o tradiție literară. Suntem cumva azvârliți în confuzie morală atunci când audiem „Rapsodie pe o temă de Paganini"? Ieșim indignați din sala de concerte, dacă auzim „Variațiuni pe o temă de Haydn"? Adaptări ale clasicilor? Șocant!

Retratarea ipotezelor și a metodelor folosite în operele clasice poate rodi fructe noi. O narațiune inedită poate să exploreze un teritoriu nou și în același timp să reflecte peisajul trecutului. Nu uitați că subiectul piesei *Hamlet* a fost inspirat de câteva piese anterioare având aceeași intrigă.

Isaac însuși a reluat tema Fundației, abordând-o de fiecare dată din alt unghi. La început, psihoistoria punea semnul egal între acțiunile oamenilor văzuți ca un tot și mișcările moleculelor. A Doua Fundație a examinat perturbările unor asemenea legi deterministe (Catârul), implicând că numai o elită supraumană poate controla și stăpâni instabilitățile. Ulterior, roboții au apărut ca fiind elita respectivă, superiori oamenilor în privința unei guvernări obiective. După roboți a venit Gaia... și așa mai departe.

În acest ciclu de trei cărți, vom reexamina rolul roboților și vom vedea cum arată psihoistoria ca teorie. Alte variațiuni ale temei clasice...

✦ ✦

M-am întrebat mereu referitor la unele aspecte cruciale din Imperiul lui Asimov:

De ce nu existau extratereștri în Galaxie?

Ce rol jucau calculatoarele? Mai ales, contrapuse roboților?

Cum arăta de fapt teoria psihoistoriei?

Și, în sfârșit, cine era Hari Seldon — ca ființă omenească?

Romanul de față încearcă să ofere niște răspunsuri. Este contribuția mea la o discuție despre putere și determinism, care se întinde de aproape o jumătate de secol.

Desigur, cunoaștem unele răspunsuri asociate. Termenul „psihoistorie" se utiliza pe scară largă în anii '30 și a apărut chiar în ediția 1934 a *Dicționarului Webster*; Isaac i-a extins însă mult înțelesul. El nu dorea să aibă probleme cu binecunoscuta neplăcere manifestată

de John W. Campbell[13] față de extratereștrii care puteau fi la fel de inteligenți ca oamenii, așa încât aceștia nu apar deloc în „Fundația" sa. Mie însă mi s-a părut că problema n-ar fi așa simplă.

În același timp, modalitatea în care Asimov a unit ciclurile roboților și Fundației a devenit complexă și confuză. Criticul englez Brian Stableford[14] a apreciat-o ca fiind „liniștitoare în închiderea ei claustrofobă". În primele romane din seria Fundației nu există roboți, totuși manipulatori din culise apar atât în *Preludiul Fundației*, cât și în *Fundația renăscută*.

O formă de mașini de calcul avansate trebuie să fi stat fără doar și poate la baza Imperiului. Isaac a precizat că: „În noul roman al Fundației am introdus pur și simplu calculatoare foarte avansate și am sperat că nimeni nu va sesiza contradicția. Așa s-a și întâmplat." După cum remarca James Gunn[15]: „Mai exact, cititorii au sesizat-o, dar nu le-a păsat."

Asimov a scris fiecare roman la nivelul cunoașterii științifice din momentul respectiv. Volumele ulterioare înglobau progresele științifice la zi. Astfel, galaxia lui este mai detaliată în ultimele romane, iar în *Marginea Fundației* se includ atât calculatoare avansate cât și o gaură neagră în Centrul Galactic. În mod similar, în cartea de față am descris cunoștințele noastre mai amănunțite asupra Centrului Galactic. În locul navelor „hiperspațiale" ale lui Isaac, am folosit găurile-de-vierme, care au o justificare teoretică mult mai mare decât au avut în anii 1930, când existența lor a fost afirmată de Einstein și Rosen. Găurile-de-vierme sunt acceptate de teoria generală a relativității, dar trebuie să aibă forme extreme de materie care să le creeze și susțină. (În teoria actuală, *Lorentzian Wormholes* de Matt Visser este lucrarea de referință.)

Isaac a scris cea mai mare parte a romanelor sale într-un stil pe care l-a autodenumit „simplu și direct", deși în ultimele lui cărți a relaxat puțin această constrângere. Nu am încercat să scriu în stilul acesta. (Cei care cred că este ușor să scrii limpede despre subiecte complexe ar trebui să încerce s-o facă.) Pentru romanele Fundației, el a întrebuințat o abordare aparte, lipsită practic de descrieri sau detalii de decor.

Interesantă este propria sa reacție, atunci când a decis să revină la ciclu și a recitit trilogia:

„Pe măsură ce citeam, stânjeneala îmi sporea. Așteptam mereu să se întâmple ceva, însă nu se întâmpla nimic. Toate cele trei volume,

însumând aproape un sfert de milion de cuvinte, constau din gânduri și conversații. Nu exista acțiune și nu exista suspans fizic."

Dar au avut un succes remarcabil. Eu nu am putut adopta un astfel de stil, așa că am folosit propria mea tehnică.

Am descoperit, pe măsură ce am început să mă gândesc la volumul acesta, că detaliile despre Trantor, psihoistorie și Imperiu mă obsedau; realmente, ele m-au condus în căutarea mea subconștientă a poveștii de bază. În felul acesta, cartea nu este imitația unui roman de Asimov, ci un roman de Benford care împrumută de la Asimov ideile esențiale și decorul.

În mod inevitabil, abordarea mea a trebuit să asculte de stilurile narative mai vechi, care dominau literatura SF pe timpul lui Isaac. Eu unul n-am răspuns niciodată favorabil la recenta disecție a literaturii de critici — triburile de structuraliști, postmoderniști, deconstrucționiști și alții. Pentru mulți scriitori de SF, „postmodernism" nu înseamnă altceva decât o semnătură a epuizării. Instrumentarul său tipic — autoreferințele, dozele masive de ironie obligatorie, folosirea premeditată a modalităților literare mai vechi, pastișa și parodia — dovedește lipsa inventivității, a valutei esențiale a SF-ului: imaginația. Unii deconstrucționiști au atacat știința în sine ca fiind simplă retorică, nu o ordine a Naturii, căutând să o reducă la statutul disciplinelor umaniste în esență arbitrare. Majoritatea tipurilor de SF consideră acest atac la adresa empirismului drept un cântec vechi și uzat, la care doar versurile sunt noi, aproape ca o modă retro.

În miezul SF-ului se găsește experiența științei; asta face ca subgenul să fie ostil față de variatele mode din critică, deoarece el își apreciază temeiul empiric. Accentul pus de deconstrucționiști pe diferențele interne contradictorii sau autonome din text rupe legătura lor cu realitatea, duce adesea la o literatură văzută doar sub forma jocurilor goale de cuvinte.

Romanele SF ne oferă lumi care nu trebuie considerate metafore, ci realități. Ni se cere să participăm la evenimente dureros de stranii, nu numai să le examinăm pentru a găsi indicii referitoare la adevăratul lor înțeles. (*Prin urmare, dacă asta înseamnă asta, atunci cealaltă trebuie să însemne...* Nu este o modalitate de a căpăta impuls narativ.) Planeta Marte, stelele și deșerturile digitale din cele mai bune romane ale noastre trebuie să pară atât de reale încât să spunem: Viața nu *seamănă* cu așa ceva, ci chiar *este* așa ceva. Drumurile pot să ajungă și în locuri necunoscute, nu doar să revină la noi.

Cu toate acestea, m-am răsfățat puțin în scenele satirice care descriu o universitate ce deraiază, dar simt că Isaac mi-ar fi apreciat țintele. Cititorii care cred că am exagerat prin imaginile potrivit cărora știința nu se ocupă de adevăruri obiective, fiind în realitate câmpul de luptă al politicilor de putere, unde „realismul naiv" se confruntă cu perspectivele relativiste, ar trebui să răsfoiască *The Golem* de Harry Collins și Trevor Pinch. Cartea aceasta încearcă să-i descrie pe savanți ca deținători ai cunoașterii obiective în aceeași măsură ca și avocații sau ghizii turistici.

În ultimele pagini ale romanului, am satirizat recenta „re-normare" a Testelor de Aptitudine Intelectuale, astfel ca în fiecare an media să fie împinsă la aceeași valoare, mascând în felul acesta declinul capacităților studenților; sper că Isaac ar fi chicotit, văzând subiectul extins la dimensiuni galactice.

✦ ✦

De la epoca lui Verne și Wells până în anii 1970, literatura SF s-a referit în principal la minunile mișcării, ale transportului. Observați nenumăratele romane cu cuvântul *stea* în titlu, evocând destinații îndepărtate, și povestirile precum cea scrisă de Robert Heinlein, „Șoselele trebuie să ruleze"[16].

Dar în ultimele decenii ne-am focalizat mai mult asupra miracolelor informației și ale transformărilor, cel puțin parțial interne, nu externe. Internetul, realitatea virtuală, simulările pe calculator — toate sunt proeminente în felul în care ne imaginăm viitorul. Romanul de față încearcă să combine aceste două teme, cu câteva scene evidente legate de transport și un motiv general mai extins referitor la calculatoare.

După cum remarca James Gunn, ciclul Fundației este o saga. Realizarea sa constă într-un șablon repetat: Din soluția fiecărei probleme se naște următoarea problemă care trebuie soluționată. Desigur, asta limitează considerabil următoarele volume. Asimov parcă a și spus că viața este alcătuită dintr-o serie de probleme ce trebuie rezolvate, dar viața în sine nu poate fi rezolvată niciodată. Tot Gunn spunea că, ținând seama de faptul că saga combinată și integrată a Fundației și roboților conține acum 16 volume, poate că ar fi cazul alcătuirii unei enciclopedii de referință, intitulată — de ce nu? — *Enciclopedia Galactică*.

Imperiile galactice au devenit cadrul preferat al literaturii SF. În special romanele lui Poul Anderson[17] despre Flandry și Gordon R. Dickson[18] (în ciclul Dorsai) au studiat structura sociopolitică a unor complexe atât de vaste, fiindcă un sistem imperial autocratic puternic necesită capacități organizaționale deosebite — de altfel, principalul atu al romanilor.

Isaac n-a fost întotdeauna consecvent în privința cifrelor. Câți oameni locuiesc pe Trantor? De obicei el spune patruzeci de miliarde, dar în *A doua Fundație* apar 400 de miliarde (dacă nu cumva a fost o eroare tipografică). Dacă veți distribui patruzeci de miliarde de oameni pe o planetă de dimensiunea Pământului (cu toate mările și oceanele secate), ar însemna o densitate de 100 de oameni pe kilometru pătrat. În tot cazul, găzduirea lor n-ar fi necesitat un oraș adânc de o jumătate de kilometru.

Datele sunt de asemenea dificil de urmărit în imensitățile acestea temporale. Trantor are o vechime de cel puțin 12 000 de ani — și observați că presupunem că anul este terestru, deși locația Pământului a fost uitată. Conform calendarului Imperiului Galactic, acțiunea din *O piatră pe cer*[19], care se referă la sute de mii de ani de expansiune spațială, se petrece în jurul anului 900 E.G. În *Fundația*, energia atomică are o vechime de 50 000 de ani. În *Preludiul Fundației* și în *Fundația renăscută*, robotul Daneel are vârsta de 20 000 de ani. Cât de mult în viitorul nostru domnește emblema Soarele-și-nava-spațială? Să fie vorba de 40 000 de ani? Nici una dintre date nu armonizează toate detaliile.

Desigur, asta contează mai puțin. Cunosc pericolele cu care te confrunți când scrii un ciclu lung pe parcursul câtorva decenii. Eu am avut nevoie de douăzeci și cinci de ani pentru a mă lupta cu cele șase volume ale ciclului meu despre Centrul Galactic. Neîndoios, există inconsecvențe care mi-au scăpat în datări și în alte amănunte, deși le-am orânduit într-un calendar temporal publicat în ultimul volum. Extratereștrii din ciclul acela nu sunt cei implicați în romanul de față, dar există evidente legături conceptuale.

Literatura SF vorbește despre viitor, dar se adresează prezentului. Subiectele esențiale ale puterii sociale și tehnologiei, care împing înainte subgenul, nu vor dispărea niciodată. Adesea problemele sunt întrevăzute mai bine în perspectivele implicării, înainte de a ne confrunta realmente cu ele pe teritoriul dur al apariției lor.

În esență, Isaac Asimov a sperat tot timpul în omenire; a văzut-o ajungând, din nou și din nou, în puncte de răspântie și triumfând. Acesta este și mesajul pe care îl transmite ciclul Fundației.

Importantă în saga este grandoarea, iar ciclul Fundației o are cu siguranță. Pot doar să sper că am contribuit și eu cu puțin în această privință.

✦ ✦

Lucrările care urmăresc complexitățile ciclului Fundației includ mai întâi clasica *The World Beyond the Hill* de Alexei și Cory Panshin, pătrunzătoarea *Isaac Asimov* de James Gunn, amănunțita carte *The Science Fiction of Isaac Asimov*, scrisă de Joseph Patrouch și, în sfârșit, *Requiem for Astounding* de Alva Rogers, care ilustrează ce a însemnat să citești romanele clasice ale genului SF atunci când au fost publicate întâia dată. Am învățat câte ceva din toate cele amintite.

Pentru sugestii și comentarii asupra acestui proiect, le sunt mai cu seamă recunoscător lui Janet Asimov, Mark Martin, David Brin, Joe Miller, Jennifer Brehl și Elisabeth Brown, care au examinat cu atenție manuscrisul. O recunoștință aparte se îndreaptă către Don Dixon, pentru fantasticul său bestiar al viitorului. Aprecieri pentru ajutorul general se cuvin soției mele, Joan, lui Abbe și Ralph Vicinanza, lui Janet Asimov, James Gunn, John Silbersack, Donald Kingsbury, Chris Schelling, John Douglas, Greg Bear, George Zebrowski, Paul Carter, Lou Aronica, Jennifer Hershey, Gary Westfahl și John Clute. Vă mulțumesc tuturor!

Septembrie 1996

Note

[1] John Locke (1632-1704), filosof și om politic englez; a dezvoltat empirismul materialist (n. trad.).

[2] David Hume (1711-1776), filosof și istoric englez, unul dintre inițiatorii agnosticismului modern (n. trad.).

[3] Denumirea latină a cimpanzeilor (n. trad.).

[4] Aproximativ 1,52 m (n. trad.).

[5] Samuel Johnson (1709-1784), filolog și scriitor englez, doctrinar al clasicismului (n. trad.).

[6] Mentorul lui Candid din lucrarea omonimă de Voltaire (n. trad.).

[7] Râu care trece prin Edinburgh, capitala Scoției (n. trad.).

[8] Celebră revistă SF americană, înființată în 1930, care și-a schimbat denumirea în *Analog* în 1960 (n. trad.).

[9] Mișcare literară SF dezvoltată în anii 1960 în jurul revistei britanice *New Worlds* (n. trad.).

[10] Horace Leonard Gold (n.1914), scriitor, redactor și editor american de SF, fondatorul revistei *Galaxy*. Premiul Hugo 1953 pentru cea mai bună revistă profesionistă (la egalitate cu John Campbell) (n. trad.).

[11] John Berger (n. 1926), scriitor și critic britanic de artă (n. trad.).

[12] Este vorba despre *Aventurile lui Huckleberry Finn* de Mark Twain (n. trad.).

[13] John Wood Campbell Jr. (1910–1971), scriitor și redactor american de SF, considerat individul cu cea mai mare influență asupra genului. A primit 7 premii Hugo pentru cea mai bună revistă (*Analog Science Fiction – Science Fact*) și 8 premii Hugo pentru cel mai bun editor (1952–1964). (n. trad.).

[14] Brian M. Stableford (n.1948), scriitor și critic SF britanic (n. trad.).

[15] James M. Gunn (n. 1923), scriitor, critic și profesor american de SF (n. trad.).

[16] „The Roads Must Roll" (1940) (n. trad.).

[17] Poul Anderson (n.1926), autor american de SF (n. trad.).

[18] Gordon R. Dickson (n.1923), autor american de SF (n. trad.).

[19] În românește la Ed. Univers, 1981, și Ed. Teora, 1994 (n. trad.).

Trilogia Fundației a lui Isaac Asimov este unul dintre vârfurile literaturii SF. Istorie monumentală a unui Imperiu Galactic intrat în declin şi a societății secrete de savanți care încearcă să scurteze inevitabila Epocă Întunecată cu ajutorul ştiinței psihoistoriei, ***Fundația*** a lansat multe dintre temele familiare ale SF-ului modern.

Faimoşii roboți ai lui Asimov, considerațiile sale profund umaniste, pătrunzătoarele intuiții psihologice şi dimensiunile grandioase ale „istoriei viitorului" aşa cum era văzută de el au modelat mulți, dacă nu majoritatea scriitorilor care i-au urmat. Decesul său petrecut în anul 1993 anunța cu o tragică siguranță că minunata lui poveste neterminată nu avea nicicând să fie adusă la un final pe măsura măreției conceptului.

Până acum.

Cu permisiunea reprezentanților patrimoniului lui Asimov, trei dintre cei mai buni scriitori de SF ai zilelor noastre, Gregory Benford, Greg Bear şi David Brin, au conspirat să termine saga pe care iubitul Mare Maestru n-a mai apucat s-o încheie. Doar trei asemenea experți în „hard SF", toți prieteni personali ai lui Asimov, ar fi cutezat o astfel de misiune; doar trei asemenea autori celebri ar fi putut s-o încheie.

A Doua Trilogie a Fundației începe cu ***Teama Fundației*** scrisă de Greg Benford: o călătorie la chiar începuturile Fundației şi ale misteriosului ei întemeietor. Hari Seldon nu dorea altceva decât să fie matematician, însă destinul şi puterea crudă şi arbitrară a Împăratului l-au propulsat împotriva voinței sale în funcția de prim-ministru al Imperiului. Romanul începe cu Hari pregătindu-se să-şi părăsească postul de profesor şi să preia sarcina aproape imposibilă a guvernării a douăzeci şi cinci de milioane de lumi populate, de pe Trantor, planeta blindată în oțel. Cu ajutorul lui Dors, frumoasa lui nevastă modificată genetic, şi a lui Yugo, protejatul său, Seldon de abia îşi dezvoltă ştiința care va transforma istoria, fără să viseze că aceasta îl va confrunta în cele din urmă cu cea mai teribilă amenințare a viitorului.

Gregory Benford – fizician, profesor, autor – s-a născut în localitatea Mobile, statul Alabama. Este profesor de fizică la Universitatea California şi conduce cercetări şi experimente în turbulența plasmei şi în astrofizică. A publicat peste o sută de lucrări de specialitate şi este profesor itinerant la Universitatea Cambridge. A făcut parte în calitate de consilier din Departamentul Energiei al NASA şi din Consiliul privind Politica Spațiului Cosmic al Casei Albe.

ISBN 973-20-0364-2

Editura **Teora**

SF TEAMA FUNDATIEI

Cod: 0364

www.teora.ro

SF 42